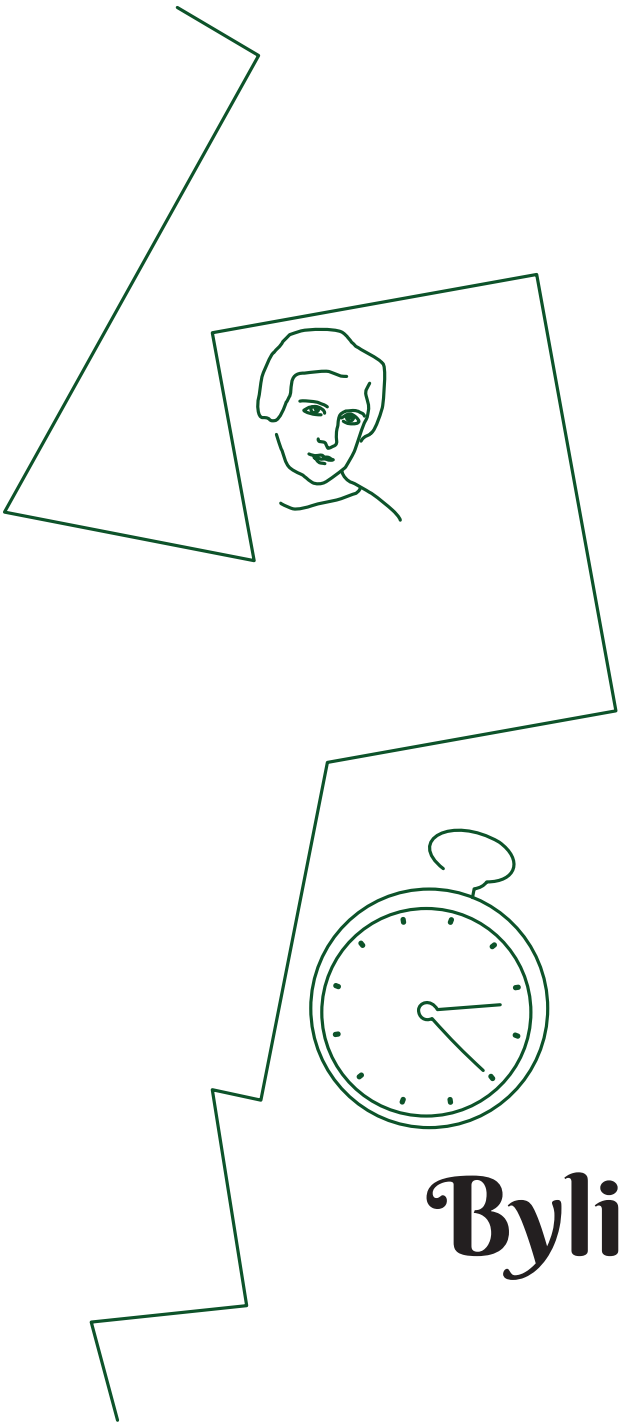

UNIWERSYTET EKONOMICZNY W POZNANIU

Byli wśród nas

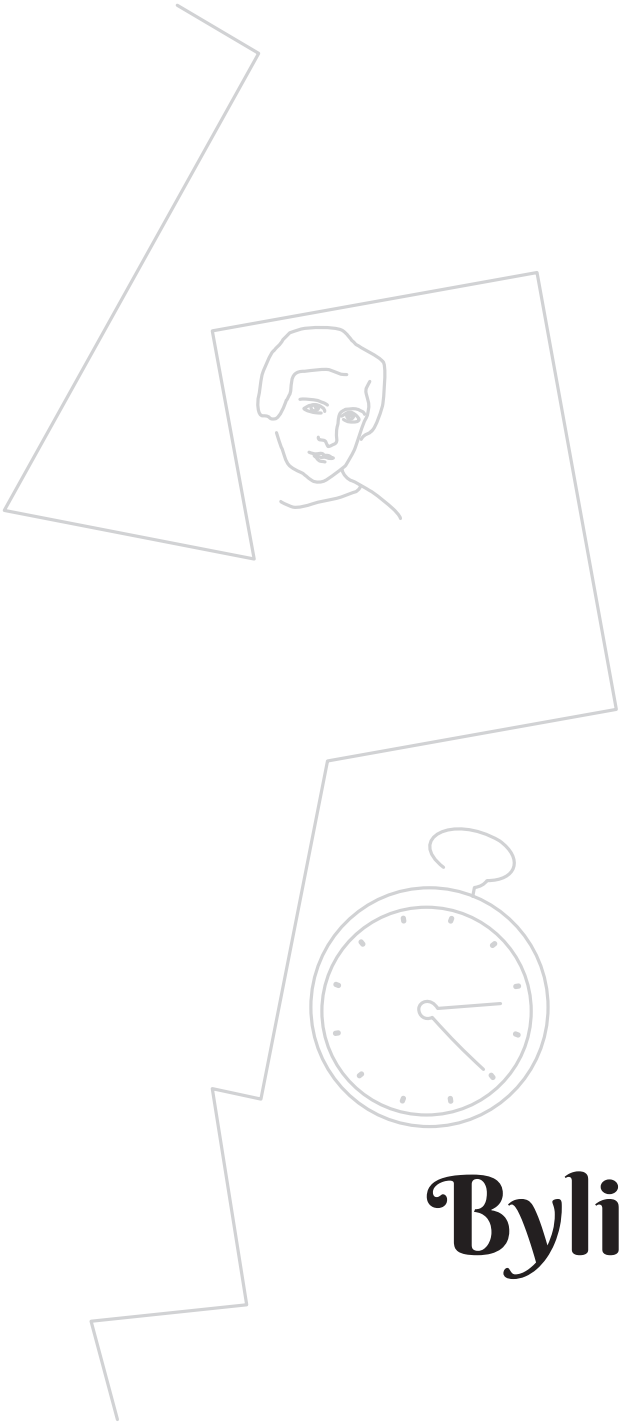
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Byli wśród nas

Nazwy Uczelni

1926 – Wyższa Szkoła Handlowa w Poznaniu
1938 – Akademia Handlowa w Poznaniu
1950 – Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Poznaniu
1974 – Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
2008 – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

UNIWERSYTET EKONOMICZNY W POZNANIU

Redaktorzy

Zenobia Knakiewicz
Wacław Jarmołowicz
Wiesława Przybylska-Kapuścińska
Elżbieta Gołata
Krzysztof Malaga
Marek Ratajczak

Wydanie 5 zmienione i uzupełnione

Byli wśród nas

Wydawnictwo Uniwersytetu
Ekonomicznego w Poznaniu

Komitet Redakcyjny
Marcin Anholcer (przewodniczący), *Monika Banaszewska*, *Barbara Borusiak*, *Szymon Cyfert*, *Bazyli Czyżewski*, *Aleksandra Gaweł* (wiceprzewodnicząca), *Piotr Lis*, *Krzysztof Malaga*, *Marzena Remlein*, *Magdalena Stefańska*, *Eliza Szybowicz* (sekretarz)

Projekt okładki
Izabela Jasiczak
Na okładce wykorzystano zdjęcie z bazy Photogenica oraz materiały z archiwum UEP

Redakcja i korekta
Marta Dobrecka

Sugerowane cytowanie: Knakiewicz, Z., Jarmołowicz, W., Przybylska-Kapuścińska, W., Gołata, E., Malaga, K. i Ratajczak, M. (2026). *Byli wśród nas*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. https://doi.org/10.18559/978-83-8211-299-3

ISBN 978-83-8211-298-6
eISBN 978-83-8211-299-3
https://doi.org/10.18559/978-83-8211-299-3

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Poznań 2026

Ta książka jest udostępniana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowa

Wydanie 1 1997
Wydanie 2 uzupełnione 2001
Wydanie 3 uzupełnione 2006
Wydanie 4 uzupełnione 2013
Wydanie 5 zmienione i uzupełnione 2026

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO W POZNANIU
ul. Powstańców Wielkopolskich 16, 61-895 Poznań
tel. 61 854 31 54, 61 854 31 55
https://wydawnictwo.ue.poznan.pl, e-mail: wydawnictwo@ue.poznan.pl
adres do korespondencji: Al. Niepodległości 10, 61-875 Poznań

Skład i edycja zdjęć: *Michał Krawczyk*

Druk: TOTEM.COM.PL
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Spis treści

Wydanie pierwsze 1997

Przedmowa profesora Bohdana Gruchmana, Rektora 14
Preface by Professor Bohdan Gruchman, Rector 15

Wydanie drugie 2001

Przedmowa profesora Emila Panka, Rektora 16
Preface by Professor Emil Panek, Rector 17
Słowo profesor Zenobii Knakiewicz, Redaktorki 18
Foreword by Professor Zenobia Knakiewicz, Editor 19

Wydanie trzecie 2006

Przedmowa profesora Witolda Jurka, Rektora 20
Preface by Professor Witold Jurek, Rector 21
Słowo profesor Zenobii Knakiewicz, Redaktorki 22
Foreword by Professor Zenobia Knakiewicz, Editor 23

Wydanie czwarte 2013

Przedmowa profesora Mariana Goryni, Rektora 24
Preface by Professor Marian Gorynia, Rector 25
Słowo profesorów Wacława Jarmołowicza i Wiesławy Przybylskiej-Kapuścińskiej, Redaktorów 26
Foreword by Professors Wacław Jarmołowicz and Wiesława Przybylska-Kapuścińska, Editors 27

Wydanie piąte 2026

Przedmowa profesor Barbary Jankowskiej, Rektorki 28
Preface by Professor Barbara Jankowska, Rector 29
Słowo profesor Elżbiety Gołaty, Redaktorki 30
Foreword by Professor Elżbieta Gołata, Editor 34

Wprowadzenie 39
Introduction 47

Poczet rektorów ... 57
Współzałożyciele Wyższej Szkoły Handlowej ... 59
Sylwester Dybczyński ... 61
Leonard Glabisz ... 63
Franciszek Maciejewski ... 65
Stanisław Pernaczyński ... 67
Stanisław Waschko ... 69
Nauczyciele akademiccy ... 75
Stefan Abt ... 77
Jerzy Albrycht ... 81
Piotr Andrzejewski ... 83
Andrzej Au ... 86
Jacek Augustyniak ... 88
Leon Babiński ... 90
Władysław Balicki ... 92
Przemysław Baranowski ... 95
Florian Barciński ... 97
Tadeusz Bartkowski ... 102
Irena Biernawska ... 104
Ewa Bittner ... 107
Stefan Błachowski ... 110
Maria Borna ... 113
Józef Boroń ... 116
Stanisław Borowski ... 119
Kazimierz Celichowski ... 124
Zenon Chojecki ... 125
Elżbieta Czerwińska ... 127
Zbigniew Czerwiński ... 131
Zdzisław Dąbrowski ... 135
Alfred Denizot ... 138
Jerzy Dietl ... 139

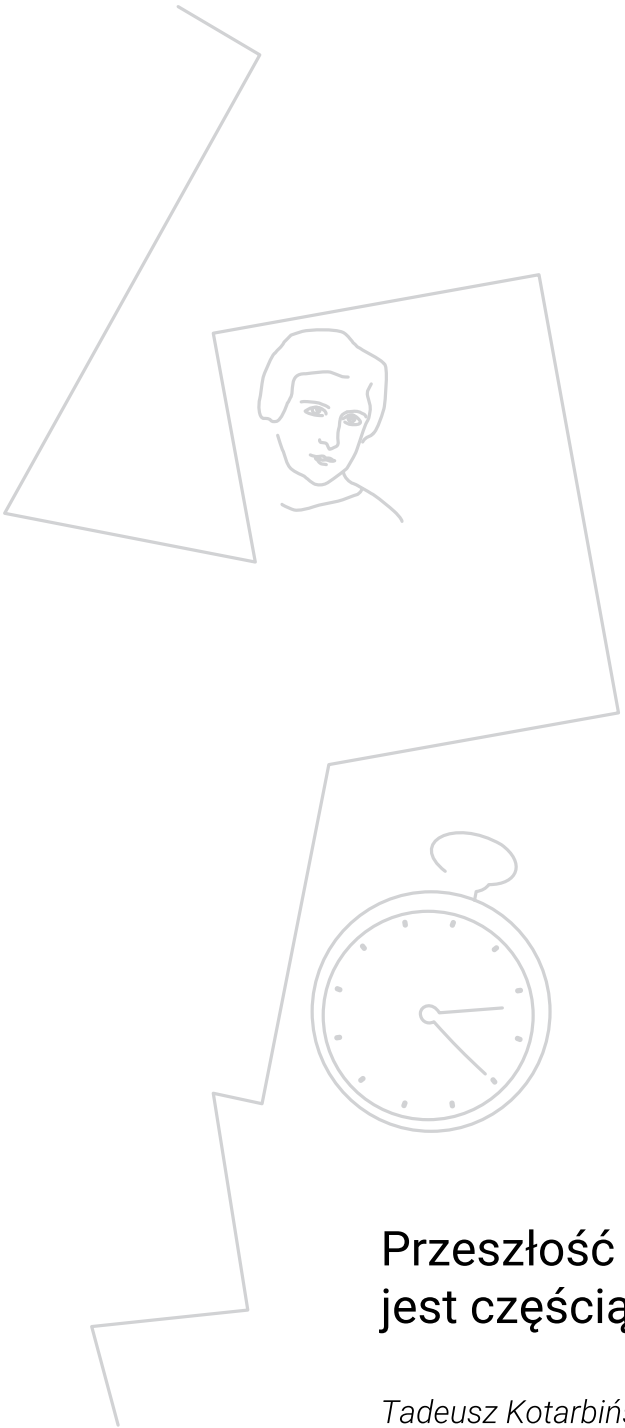
Kazimierz Dobrzański 144
Ryszard Domański 147
Marian Durski 153
Piotr Ebbig 155
Julian Flatau 158
Mieczysław Fleszar 159
Zygmunt Foltyński 163
Ryszard Gałecki 166
Leon Gattner 169
Andrzej Gącarzewicz 173
Czesław Glinkowski 175
Zbigniew Gługiewicz 179
Grzegorz Gołembski 181
Maria Górna 186
Józef Górski 188
Bohdan Gruchman 191
Krystyna Gruchman-Laurent 197
Janusz Grzeszczuk 200
Marian Guzek 203
Bogusław Ludwik Guzik 206
Jerzy Ryszard Handschke 210
Jan Tomasz Hołowiński 214
Witold Hornung 218
Edmund Ignasiak 221
Walentyna Ignatczyk 225
Marian Iwiański 228
Alfred Janc 229
Ludwik Jankowiak 232
Wacław Jarmołowicz 235
Wiktor Jaśkiewicz 239
Sławomir Kalinowski 241
Marian Kasperek 244

Bolesław Piotr Kasprowicz 247
Stanisław Kasznica 251
Mieczysław Kędelski 254
Piotr Kędzierski 258
Zenobia Knakiewicz 259
Henryka Kokocińska 263
Zdzisław Kołaczyk 264
Antoni Korczyński 269
Jerzy Kowalak 270
Zygmunt Kowalczyk 273
Jacek Kozioł 276
Anna Koziołowa 281
Zdzisław Krasiński 285
Alfons Krause 288
Jerzy Krauze 289
Feliks Kroll 292
Seweryn Kruszczyński 295
Kazimierz Kruszka 298
Jan Kufel 301
Jan Kumider 305
Edmund Kurtys 308
Jerzy Kwiatkowski 311
Aleksander Lempka 313
Stefan Lewalski 317
Jerzy Liczkowski 320
Rufina Stella Ludwiczakówna 322
Wiesław Edward Łuczyński 324
Franciszek Magdziarski 326
Jadwiga Majchrzak 327
Stanisław Marciniak 330
Maria Marcinkowska 332
Klemens Matulewicz 335

Witold Meissner 337
Tadeusz Mendel 339
Józef Michalak 341
Ryszard Mikołajczak 344
Tadeusz Miłobędzki 347
Marcin Nadobnik 348
Jacek Ferdynand Nowak 354
Stanisław Nowakowski 357
Zygmunt Konrad Nowakowski 360
Stefan Ochociński 362
Alfred Marian Ohanowicz 366
Bolesław Henryk Olszewicz 368
Wiesław Janusz Otta 370
Kazimierz Pająk 373
Antoni Peretiatkowicz 376
Krzysztof Maciej Piasecki 382
Janusz Piasny 385
Lucjan Pokorzyński 389
Julian Popiel 393
Mieczysław Przedpelski 394
Tadeusz Puchalski 398
Klemens Ratajczak 402
Zbigniew Romanow 404
Stefan Rosiński 408
Antoni Roszkowski 412
Władysław Rusiński 415
Józef Rzóska 419
Janusz Grzegorz Samelak 422
Genowefa Sangowska 425
Tadeusz Sangowski 427
Lechosław Siejak 431
Tadeusz Silnicki 432

Wojciech Siuda ... 433
Witold Skalski ... 435
Jerzy Skolik ... 439
Antoni Skowroński ... 441
Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa ... 444
Stanisław Smoliński ... 449
Antoni Wawrzyniec Sobczak ... 453
Jan Sobiech ... 456
Bogumiła Sosnowska ... 458
Marian Szczepaniak ... 460
Jerzy Szczepański ... 463
Tadeusz Szczurkiewicz ... 466
Franciszek Szeląg ... 469
Janusz Szpunar ... 471
Jadwiga Szymczak ... 474
Zygmunt Szymczak ... 476
Danuta Śniegowska ... 479
Jerzy Jan Tarajkowski ... 482
Edward Taylor ... 485
Jerzy Unolt ... 494
Michał Walenciak ... 498
Kazimierz Wandelt ... 501
Stanisław Warkoczewski ... 504
Stanisław Waszak ... 507
Aleksander Wesołowski ... 513
Waldemar Wieczerzycki ... 516
Jan Wiertelak ... 519
Janusz Wierzbicki ... 520
Stanisław Wierzchosławski ... 524
Maciej Wiewiórowski ... 529
Wacław Wilczyński ... 531
Bohdan Winiarski ... 536

Maria Wojciechowska 539
Wiesława Wojciechowska 542
Henryk Wojciechowski 546
Lucyna Wojtasiewicz 550
Jerzy Wolniak 554
Jerzy Woś 558
Józef Zajda 561
Zbigniew Zakrzewski 564
Jan Zdzitowiecki 569
Jerzy Zielnica 573
Kazimierz Zimniewicz 575
Stefan Żardecki 578
Pracownicy administracji 581
Zofia Biała-Mikołajewska 583
Waldemar Bilski 586
Urszula Hoffmann 589
Ludwik Karolczak 591
Józef Krawczyk 592
Hanna Maria Maciejewska 594
Janina Elżbieta Płotkowiak 598
Bolesław Stawny 600
Piotr Hermes Wojcieszyn 602
Informacje o zdjęciach – źródła i prawa autorskie 604

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Przeszłość zachowana w pamięci
jest częścią teraźniejszości.

Tadeusz Kotarbiński

Przedmowa profesora Bohdana Gruchmana, Rektora

wydanie I

Na rok 1996 przypada 70-lecie istnienia Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Powstała ona jako Wyższa Szkoła Handlowa z inicjatywy Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu i kręgów gospodarczych z nią powiązanych, przy poparciu ówczesnych władz miasta i województwa. Uczelnia przeżywała różne koleje losu, stale się jednak rozwijała, zyskując coraz to wyższy poziom. Obecnie jest to jedna z największych uczelni ekonomicznych w kraju, a w Poznaniu pod względem liczby studentów ustępuje tylko Uniwersytetowi im. Adama Mickiewicza.

Historię Uczelni, jak każdej instytucji, tworzyli ludzie. Można zresztą stwierdzić, że w rozwoju wyższej uczelni ludzie odgrywają szczególnie istotną rolę w każdej dziedzinie jej działania, zarówno na polu dydaktycznym, organizacyjnym, jak i naukowym. Twórców Uczelni i wielu jej profesorów nie ma już wśród nas. Pozostały po nich prace naukowe, uczniowie i współpracownicy, także ich pamięć oraz pamięć licznych rzesz studentów. Niestety, pamięć jest ulotna, a uczniowie i współpracownicy też odejdą w przeszłość. Stąd inicjatywa wydania na 70-lecie Uczelni biogramów i wspomnień o twórcach i profesorach Akademii. Zrodziła się ona w rezultacie organizowanych od roku 1994 wydziałowych „zaduszek listopadowych", zapoczątkowanych przez Wydział Ekonomii, a poświęconych zmarłym nauczycielom akademickim.

Wszystkim, którzy się przyczynili do powstania niniejszej publikacji, a zwłaszcza Autorom i Pani Sylwii Młodyszewskiej, która zebrała fotografie, składam serdeczne podziękowanie.

Szczególnie jestem zobowiązany Pani Profesor Zenobii Knakiewicz za podjęcie się trudu zredagowania tego dzieła, a Wydawnictwu Akademii Ekonomicznej za staranne i piękne jego wydanie.

Poznań 1996

Preface
by Professor Bohdan Gruchman, Rector
first edition

In 1996 the Poznań University of Economics will celebrate its 70th anniversary. The University was set up as the Higher School of Commerce on the initiative of the Poznań Chamber of Commerce and Industry and the related economic circles, with the support of the authorities of the city and the province. Although the University experienced different vicissitudes, it has been constantly developing, reaching a higher and higher level. Today it is one of the biggest schools of economics in the country, and as regards the number of students, it ranks second in Poznań, after Adam Mickiewicz University.

The history of the University, like that of any other institution, was made by people. One can even say that in the development of a university people play a particularly significant role in each field of its activity – teaching, organisation and science. The founders of the University and many of its professors are no longer with us. What remains is their scientific output while they stay in the memory of their disciples, co-workers and many students. Unfortunately, memories are fleeting, and the pupils and colleagues will be gone too. Therefore, it might be worthwhile to publish biographical notes and reminiscences about the founders and professors of the University on the occasion of its 70th anniversary. The idea of such a publication emerged during the Faculty's "All Souls' Day" initiated in 1994 by the Faculty of Economics and dedicated to the late academic teachers.

I should like to express my deep gratitude to all those who have contributed to this publication, particularly to the Authors and Mrs Sylwia Młodyszewska who has collected photographs. I am especially obliged to Professor Zenobia Knakiewicz who took the trouble to supervise editorial work and to the University's Publishing House for their efficient and fine publication.

Bohdan Gruchman

Poznań 1996

Translated by Ewa Kotkowska and Bernadetta Rosada

Przedmowa profesora Emila Panka, Rektora

wydanie II

Siedemdziesiąt pięć lat Akademii Ekonomicznej w Poznaniu to czas wystarczająco długi, aby trwale zapisać się na kartach miasta, regionu i kraju. W tym czasie Uczelnia wypromowała blisko 600 doktorów i 200 profesorów oraz przygotowała dla praktyki rzeszę ponad 50 tysięcy najwyższej klasy specjalistów z zakresu ekonomii, zarządzania i towaroznawstwa.

Jubileusz Uczelni przypada na pierwszy rok XXI wieku – wieku społeczeństwa informacyjnego, w którym zwłaszcza wiedza staje się szczególnie ważnym czynnikiem rozwoju. Nic dziwnego, że w warunkach globalizacji i rosnącej konkurencji na rynkach światowych państwa stawiające na edukację, inwestujące w kapitał ludzki zdobywają szybko przewagę ekonomiczną i cywilizacyjną. Akademia Ekonomiczna z powodzeniem stawia czoło tym wyzwaniom.

Nagromadzony w ciągu 75 lat potencjał intelektualny naszej Alma Mater znaczony jest osobowościami jej profesorów. Tym profesorom, którzy już odeszli, a bez których nie byłoby dzisiejszych sukcesów Uczelni, poświęcone są niniejsze wspomnienia i biogramy. Ich pierwsze wydanie, z okazji 70-lecia Akademii, było w roku 1997. Obecne, drugie wydanie poprawione i uzupełnione uwzględnia 80 wspomnień i biogramów o Profesorach – naszych mistrzach, przyjaciołach i kolegach.

Podobnie jak się to działo w pierwszym wydaniu wspomnień, tak i obecnie trudu zredagowania dzieła podjęła się zawsze pełna energii, życzliwości i niezłomnej wiary w człowieka Pani Profesor Zenobia Knakiewicz. Składam jej za to gorące podziękowanie. Dziękuję Autorom wspomnień i biogramów oraz Pani Sylwii Młodyszewskiej za skrzętnie zebrane fotografie. Szczególne podziękowania kieruję do Pani Zdzisławy Drozdowskiej za opracowanie biogramów naszych nauczycieli akademickich, którzy byli związani z Uczelnią w pierwszym jej 25-leciu. Wreszcie dziękuję Wydawnictwu Akademii Ekonomicznej za jak zwykle staranne i szybkie wydanie dzieła.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej jakże pięknej i wzruszającej publikacji.

Poznań 2001

Preface
by Professor Emil Panek, Rector
second edition

Seventy five years of the Poznań University of Economics is a sufficiently long time to make a permanent impression on the page of the history of the city, the region and the country. Within that period the School promoted nearly 600 doctors and 200 professors and educated over 50 thousand top specialists in the field of economics, management and commodity sciences.

The School's anniversary falls in the first year of the 21st century – the age of information society where knowledge is a particularly important factor of development. It is not surprising that under globalisation and rapidly growing competition in world markets, the countries which give priority to education and invest in human assets quickly gain economic and civilisational advantage. The Poznań University of Economics successfully meets this challenge.

The intellectual potential of the Alma Mater accumulated over 75 years is marked by the personalities of her professors. The present memories and biographical notes are devoted to those professors who passed away and without whom the University would not be successful today. The first edition of the memories and biographies marked the 70th anniversary of the University's existence in 1997. The second edition, revised and supplemented, includes 80 memories and biographical notes of our Professors – our masters, friends and colleagues.

As was the case with the first edition, the editorial efforts of preparing the publication were undertaken by Professor Zenobia Knakiewicz, a person full of initiative, kindness and unshaken faith in people. I should like to express my deep gratitude to her. My thanks are also extended to the Authors of memories and biographical notes and to Sylwia Młodyszewska for the carefully collected photographs. Special thanks must be expressed to Zdzisława Drozdowska for the preparation of the biographies of our academic teachers who were linked with our School in the first 25 years of its existence. Last but not least, I express my appreciation to the Publishing House of the Poznań University of Economics for a careful and quick edition of this book.

I express my gratitude to all those who contributed to this exceptionally beautiful and moving publication.

Emil Panek

Poznań 2001

Translated by Ewa Kotkowska

Słowo
profesor Zenobii Knakiewicz, Redaktorki
wydanie II

W pierwszym wydaniu *Byli wśród nas* informowano, że nie udało się zebrać wspomnień i biogramów o wszystkich wykładowcach, a zwłaszcza o tych, którzy swoją pracą i trudem stopniowo nadawali kształt naszej Uczelni. Stawała się ona placówką, która na poziomie uniwersyteckim kształci ekonomistów na potrzeby gospodarki, placówką, która poprzez prowadzenie badań i seminariów przygotowuje również pracowników naukowych i rozsławia imię nauki polskiej.

Żywiono jednak nadzieję, że w przyszłym wydaniu uda się ująć biogramy tych, o których winno się pamiętać. Miano głównie na myśli osoby związane z naszą Uczelnią w okresie jej pierwszego 25-lecia. Zdawano sobie przy tym sprawę, że upływ czasu nie sprzyja realizacji zamierzenia wynikającego z chęci ocalenia od zapomnienia tych, którym nasza Uczelnia zawdzięcza swój kształt i rozwój.

Niniejsze wydanie obejmuje 80 wspomnień i biogramów (w wydaniu pierwszym – 63), stanowiąc w pewnej części spłatę podjętych zobowiązań. Większość biogramów, które ujęto w ostatnim punkcie publikacji, jest poświęcona osobom, które wykładały w pierwszym 25-leciu. Opracowanie ich nie było łatwe. Poszukiwania były żmudne, wielokrotnie pomagała intuicja. Trudu tego podjęła się Pani Zdzisława Drozdowska, starszy kustosz dyplomowany Biblioteki Głównej naszej Uczelni.

Uzupełniając lukę informacyjną o zmarłych naszych wykładowcach, trzeba podkreślić, że od samego początku istnienia Akademii Ekonomicznej Uniwersytet Poznański służył pomocą, zasilając nowo utworzoną Uczelnię swoimi wykładowcami. Dzięki uzupełnieniu publikacji dodatkowymi biogramami bardziej wyraziście widać, że wśród nich było wiele osób, dla których działalność naukowa, pedagogiczna i organizacyjna była po prostu służbą. Dzięki tej służbie byli kontynuatorami pracy organicznej, której korzenie tkwią w Wielkopolsce XIX wieku. Służąc, stali się Wielkopolanami z wyboru. Wynieśli przy tym z domu umiłowanie ojczyzny. Kierowali się niejako dewizą Cypriana Kamila Norwida, że „nie trzeba kłaniać się okolicznościom, a Prawdom kazać, by za drzwiami stały". Swoją postawą wywierali wpływ na swoich uczniów i wychowanków. Okres 75 lat sprawił, że w niniejszym wydawnictwie znaleźli się ich uczniowie, a nawet uczniowie uczniów. Warta pokoleń trwa.

Poznań 2001

Foreword
by Professor Zenobia Knakiewicz, Editor
second edition

In the first edition of *They were among us* the authors stated that it had been impossible to collect memories and biographical notes of all the lecturers, particularly of those who, through their work and effort, gradually shaped our School. Step by step, it became an institution which educates economists at university level for the needs of the national economy, the institution which through research and seminars also prepares scientific research workers and glorifies the name of the Polish science.

The authors, however, still cherished the hope that in the next edition it would be possible to include the biographies of those who should be remembered. They mainly meant those who were linked with our School in the period of the first 25 years of its existence. At the same time the authors were aware of the fact that the flow of time is unfavourable to their endeavours which stemmed from the will to save from oblivion those who had contributed to the shape and development of our School.

The present edition includes 80 memories and biographical notes (the first edition – 63) and is, in a way, the repayment of commitments undertaken. Most of the biographies included under the last point of the publication are devoted to the lecturers of the first 25 years of the School's existence. The task was difficult to accomplish. The search was painstaking, frequently based on intuition. The effort was undertaken by Zdzisława Drozdowska, a senior custodian with a diploma from the Main Library at our School.

Filling in the information gap about the deceased lecturers, it should be underlined that from the very beginning of our School's existence the Poznań University provided assistance, supporting the newly created School with its own lecturers. Thanks to supplementing the publication with additional biographical notes, it has become clear that among those lecturers there were many for whom scientific, academic and organisational activities were simply a service. Thus serving, they continued organic work the roots of which in Greater Poland can be traced back to the 19th century. Through their service they became citizens of Wielkopolska by choice. The love of their Motherland was inherited from their ancestors. Their motto was the words of Cyprian Kamil Norwid: "one should not bow to circumstances, one should not tell the Truths to stand behind closed doors". With their attitude they influenced their students and disciples. Thanks to 75 years of the School's existence, this publication includes their disciples and even the disciples of disciples. The guard of generations continues.

Zenobia Knakiewicz

Poznań 2001

Translated by Ewa Kotkowska

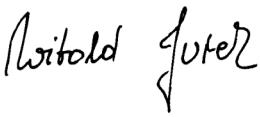
Przedmowa profesora Witolda Jurka, Rektora

wydanie III

Dzieje Uczelni są dziejami jej pracowników, nikt bowiem bardziej niż oni nie nadaje jej swoistego, wyjątkowego charakteru. W tym roku mija 80 lat istnienia Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Ponad wszelką wątpliwość rocznica ta stanowi okazję do zaprezentowania sylwetek tych, którzy swą pracą, determinacją i zaangażowaniem nadali Uczelni jej dzisiejszy kształt i stworzyli podstawy dalszego rozwoju, a których nie ma już wśród nas – jej wybitnych profesorów. Akademia Ekonomiczna w Poznaniu ma to szczęście, że w swoich dziejach zawsze mogła poszczycić się ogromnym potencjałem intelektualnym kadry naukowo-dydaktycznej, co stanowiło o sile Uczelni i wyróżniało poznańską społeczność akademicką spośród innych ośrodków w kraju. Niektórych profesorów mieliśmy zaszczyt spotkać na swojej drodze i od nich się uczyć. Wielu wybitnych postaci nie było nam dane poznać osobiście. Poznając ich dzięki opracowaniom, biografiom, mamy szansę poznać bliżej historię naszej Uczelni.

Oddajemy dziś w Państwa ręce trzecie wydanie *Byli wśród nas,* uzupełnione o kolejne biogramy i wspomnienia o naszych mistrzach, przyjaciołach i kolegach-profesorach. Podobnie jak w poprzednich wydaniach, z właściwą sobie pasją, trudu zredagowania dzieła podjęła się Pani Profesor Zenobia Knakiewicz. Składam jej za to serdeczne wyrazy podziękowania. Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej wzruszającej publikacji. Pozwoli nam ona zachować w pamięci tych, którzy tworząc długoletnią historię Uczelni, doprowadzili ją do stanu, z którego dzisiaj jesteśmy dumni.

Poznań 2006

Preface
by Professor Witold Jurek, Rector
third edition

The history of our University is the history of its employees because only thanks to them it has a unique, exceptional character. This year our University is celebrating its 80th anniversary. Undoubtedly it is an occasion to present profiles of those whose work, determination and involvement contributed to the present position of our School, and who created grounds for its future development, but who are no longer with us – its outstanding Professors. The Poznań University of Economics is lucky that in its history it has always taken pride in immense intellectual potential of its academic staff which gave it strength and distinguished the Poznań academic community among other centres in Poland. We had the honour to meet some of the Professors on our way and learn from them. Some of the outstanding Professors we had never had a chance to meet personally. Thanks to the publication of their biographies we have an opportunity to familiarise ourselves with the history of our University.

Today we are presenting the third edition of *Byli wśród nas* (*They were among us*) supplemented by subsequent biographical notes and memories about our Mentors, Friends and Colleagues-Professors. Similarly to the previous editions, the editorial effort was undertaken by Professor Zenobia Knakiewicz, with a passion so typical of her. I remain deeply grateful to her. I should like to thank all those who made their contributions to this moving publication. It will enable us to keep in our memory those who created a long history of our University and led it to the position we are so proud of today.

Witold Jurek

Poznań 2006

Translated by Ewa Kotkowska

Słowo
profesor Zenobii Knakiewicz, Redaktorki
wydanie III

Trzecie wydanie jest poświęcone założycielom naszej Uczelni i jej profesorom zmarłym od początku istnienia Alma Mater. Wszyscy oni poprzez swoje działanie i swoją osobowość nadali Uczelni charakter, ukształtowali jej dzieje i stworzyli tradycję. Każde kolejne wydanie stanowi uzupełnienie i poszerzenie poprzedniego. Pierwsze wydanie – z okazji 70-lecia – obejmowało 63 biografie, drugie – z okazji 75-lecia – 80, a trzecie – z okazji 80-lecia – 104. W drugim wydaniu wprowadzono podział na wspomnienia i biogramy.

Wspomnienia o profesorach pisały osoby, które będąc nauczycielami akademickimi, bliżej znały działalność i osobowość tych, którzy byli wśród nas, a dzięki zachowanej pamięci są nadal z nami. Autorami są zazwyczaj przyjaciele, koledzy oraz uczniowie. Pisząc, wszystkie informacje czerpali z dokumentacji znajdującej się na Uczelni i uzupełniali je informacjami wynikającymi z kontaktów osobistych. Trudniej było napisać biogramy poświęcone tym, którzy tylko przez część stażu pracy byli związani z naszą Uczelnią. Biogramy te są więc krótsze i zawierają jedynie podstawowe informacje. Ich napisanie nie było jednak łatwe, wymagało bowiem nieraz żmudnych poszukiwań pewnego kwantum danych. Trudu tego, tak jak w poprzednim wydaniu, podjęła się Pani Zdzisława Drozdowska, starsza kustosz dyplomowana Biblioteki Głównej naszej Uczelni.

W niniejszym wydaniu przybyło głównie wspomnień o profesorach, którzy zmarli w ostatnim pięcioleciu. Większość z nich szczególnie mocno odczuła koszmar II wojny światowej. Mimo to nie poddali się, a nawet umocnili się psychicznie i wzmogli swoje działania. Podobnymi cechami charakteryzowali się także ci, którzy urodzili się w czasie tej wojny. Można chyba uznać, że wszyscy byli kontynuatorami pracy organicznej, której korzenie tkwią w Wielkopolsce wieku XIX. Znamienne jest, że również ci, którzy stali się Wielkopolanami z wyboru lub nawet z konieczności, działali podobnie.

Podtrzymywanie tej tradycji stanowiło i stanowi siłę naszej Uczelni. Do wszystkich, którzy będą czytali tę książkę, chciałabym przeto zwrócić się słowami Alberta Schweitzera: „To, co możesz uczynić, jest tylko maleńką kroplą w ogromie oceanu, ale właśnie jest tym, co nadaje znaczenie twojemu życiu".

Poznań 2006

Z. Knakiewicz

Foreword
by Professor Zenobia Knakiewicz, Editor
third edition

The third edition is devoted to the founders of our University and its Professors who have died since the time our Alma Mater was founded. All of them, through their activities and their personalities, gave the University its character, shaped its history and created tradition. Each subsequent edition is a supplement and enlargement to the previous one. The first edition – on the occasion of 70th anniversary embraced 63 biographies, the second one – on the occasion of 75th anniversary – 80, and the third one – 80th anniversary – 104.

It was only in the second edition that the division into memoirs and biographical notes was introduced. Memoirs about the professors were written by those who, as academic teachers, knew the activities and personalities, and who remain with us thanks to the preserved memory. The authors are usually friends, colleagues, and disciples. They used information from the University's documentation and supplemented it with knowledge gained from personal contacts. It was more difficult to write biographies devoted to those whose work was only temporarily connected with our University. Therefore, their biographical notes are shorter and contain only basic information. However, preparation of these notes was not easy and required arduous search for relevant data. This task was, like in other editions, undertaken by Zdzisława Drozdowska, a senior custodian qualified at the Main Library of our University.

The present edition is mainly enlarged by memoirs of the professors who have died during the last five years. Most of them were deeply affected by the horrors of World War II. Despite this, they never surrendered, moreover they were mentally stronger and intensified their activities. Similar features of character were also typical of those who were born during the war. They can be regarded as continuators of organic work whose roots can be found in the Province of Wielkopolska of the 19th century. It is worth emphasising that also those who became the citizens of Wielkopolska by their own choice or were forced to do so, acted in the same way.

Upholding this tradition has always been and continue to be the strength of our University. For all future readers of this book, I should like to quote the words of Albert Schweitzer: "What you can do is only a small drop in the ocean, but it is exactly that what gives sense to your life".

Zenobia Knakiewicz

Poznań 2006

Translated by Ewa Kotkowska

Przedmowa profesora Mariana Goryni, Rektora
wydanie IV

Upływający czas skłania do refleksji nad osiągniętymi dokonaniami i przebiegiem historii. W dziejach Uczelni jest to zawsze nierozerwalnie związane z jej pracownikami, którzy zarówno pracą naukowo-badawczą, jak i dydaktyczno-wychowawczą, kształtowali kolejne roczniki jej absolwentów. Jednocześnie rozwój oraz obecny charakter nasza Alma Mater zawdzięcza swoim profesorom, którzy oddaniem, pracą i pasją tworzyli jej wizerunek, z którego jesteśmy dumni.

Choć części z nich już nie ma wśród nas, ich sylwetki zasługują na szacunek ze względu na dokonania i konieczność zachowania ich we wdzięcznej pamięci zarówno nas wszystkich, jak i przyszłych pokoleń wykształconych na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu ekonomistów, finansistów i towaroznawców. Dlatego pragniemy ich przypomnieć.

Niektórzy z nich byli naszymi mistrzami, przyjaciółmi i kolegami, z którymi mogliśmy dzielić twórczą radość odkrywania wielkiej i małej nauki. Innych wybitnych postaci nie poznaliśmy osobiście i znamy ich tylko ze wspomnień lub wcześniejszych publikacji czy opracowań zawierających biografię. Daje nam to możliwość zgłębienia historii naszej Alma Mater.

Przekazujemy dziś w Państwa ręce czwarte wydanie opracowania *Byli wśród nas*. Zawiera ono kolejne biogramy o naszych Profesorach, charakteryzujący ich potencjał intelektualny i wkład w rozwój polskiej nauki. Jednocześnie z żalem podkreślam, że tym razem zabrakło wśród nas dotychczasowej Redaktorki poprzednich wydań, nieodżałowanej Pani Profesor Zenobii Knakiewicz, która z sercem i ogromnym oddaniem redagowała kolejne tomy, przybliżając historię naszej Uczelni. Zapamiętamy ją na zawsze.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej pięknej i wzruszającej publikacji, ukazującej wieloletnią historię Uczelni będącej przedmiotem naszej dumy.

Poznań 2013

Preface
by Professor Marian Gorynia, Rector
fourth edition

The passage of time makes us reflect on our achievements and the course of history. In the history of our University this has always been inseparably linked with its staff who shaped subsequent generations of graduates, both through their scientificresearch and didactic-educational activities. At the same time our Alma Mater owes her development and the present character to her professors, who by their dedication, work and passion created her image that we are so proud of.

Although some of them are no longer with us, their profiles deserve great respect. Due to their achievements, it is necessary to keep them in our grateful memory and in the minds of future generations of economists, financiers and commodity scientists educated at the Poznań University of Economics. Our wish to remember them all is genuine indeed.

Some of them were our masters, friends and colleagues with whom we could share creative joy of discovering both great and small science. We did not have the privilege of meeting all those outstanding people personally, learning about them only from the others' recollections, publications or biographies. This gives us an opportunity to gain an insight into the history of our Alma Mater.

Today we present you with the fourth edition of the publication *They were among us*. It contains subsequent biographical notes of our Professors, characterising their intellectual potential and contribution to the development of Polish science. At the same time I am truly sorry to say that the editor of the former publications, the late Professor Zenobia Knakiewicz, is no longer with us. She edited the previous volumes wholeheartedly with deep dedication, bringing the history of our University closer to us. We will remember this forever.

I thank all those who have contributed to this beautiful and moving publication which presents the long history of our University we take so much pride in.

Marian Gorynia

Poznań 2013

Translated by Ewa Kotkowska

Słowo profesorów Wacława Jarmołowicza i Wiesławy Przybylskiej-Kapuścińskiej, Redaktorów

wydanie IV

Wydanie czwarte jest poświęcone założycielom Uczelni i jej profesorom zmarłym od początku jej istnienia. Ich osobowość i działanie wywarły wpływ na charakter Uczelni, ukształtowały jej historię i stworzyły tradycję. Kolejne wydania stanowiły uzupełnienie i poszerzenie poprzednich. Pierwsze wydanie – z okazji 70-lecia Uczelni – zawierało 63 biografie, drugie – z okazji 75-lecia – 80, trzecie – z okazji 80-lecia – 104. W drugim wydaniu wprowadzono podział na wspomnienia i biogramy.

W czwartym wydaniu dodano 20 biogramów następujących osób: Piotra Andrzejewskiego, Józefa Boronia, Zbigniewa Czerwińskiego, Czesława Glinkowskiego, Krystyny Gruchman-Laurent, Bogusława Guzika, Jana Hołowińskiego, Witolda Hornunga, Mariana Kasperka, Zenobii Knakiewicz, Zbigniewa Kołaczyka, Jana Kumidera, Edmunda Kurtysa, Hanny Maciejewskiej, Jadwigi Szymczak, Aleksandra Wesołowskiego, Waldemara Wieczerzyckiego, Stanisława Wierzchosławskiego, Wacława Wilczyńskiego i Jerzego Wosia. Są to osoby zmarłe w ostatnich ośmiu latach.

Twórcami wspomnień o profesorach były osoby, które współpracując z nimi, miały możliwość bliższego poznania ich działalności i sylwetek. Sama zaś publikacja pomaga zachować ich w naszej wdzięcznej pamięci.

Autorami wspomnień i biogramów o naszych mistrzach są zatem przyjaciele, koledzy oraz uczniowie. Niektóre z nich wymagały niekiedy benedyktyńskiej pracy, by je zebrać i opracować. Trud ten wzięli na siebie autorzy, którym serdecznie za współpracę dziękujemy.

Z ogromnym smutkiem pragniemy podkreślić, że w niniejszym tomie znalazł się biogram naszej nieodżałowanej poprzedniczki, redagującej poprzednie trzy wydania publikacji *Byli wśród nas*, śp. Pani Profesor Zenobii Knakiewicz, która całym sercem angażowała się w przygotowanie każdego nowego wydania dziejów naszej Alma Mater. Mamy nadzieję, że godnie ją zastąpimy w pracach redakcyjnych, przedłużając tradycję tej publikacji.

Poznań 2013

Foreword by Professors Wacław Jarmołowicz and Wiesława Przybylska-Kapuścińska, Editors
fourth edition

The fourth volume is dedicated to the founders of the University and its professors who died since the Alma Mater was established. Their personalities and activities exerted an influence on the character of the University, shaped its history and created its tradition. Subsequent editions supplemented and enriched the previous ones. The first edition – on the occasion of the 70th anniversary embraced 63 biographies; the second one – on the 75th anniversary – 80. The second edition introduced a division into reminiscences and biographies, and the third one – 80th anniversary – 104.

The fourth edition includes 20 biographical notes of the following staff members: Piotr Andrzejewski, Józef Boroń, Zbigniew Czerwiński, Czesław Glinkowski, Krystyna Gruchman-Laurent, Bogusław Guzik, Jan Hołowiński, Witold Hornung, Marian Kasperek, Zenobia Knakiewicz, Zbigniew Kołaczyk, Jan Kumider, Edmund Kurtys, Hanna Maciejewska, Jadwiga Szymczak, Aleksander Wesołowski, Waldemar Wieczerzycki, Stanisław Wierzchosławski, Wacław Wilczyński and Jerzy Woś. All of them have passed away within the last eight years.

The authors of reminiscences about professors were those who, when cooperating with them, had a possibility to get to know the activities and profiles of those who were among us. This publication will help us to keep them in our grateful memory.

The authors of reminiscences and biographical notes of our Masters are friends, colleagues and disciples. Collecting these notes and preparing them for publication was sometimes a painstaking task. Therefore, we would like to express our appreciation and thank them for their cooperation.

With deep sadness we have to mention that this volume contains a biographical note of our predecessor, the late Professor Zenobia Knakiewicz who edited the previous three publications of *They were among us*. She was involved with all her heart and mind in the preparation of each new edition concerning the history of our Alma Mater. We hope to replace her work on publishing the new editions with dignity, thus continuing the tradition of these publications.

Wacław Jarmołowicz
Wiesława Przybylska-Kapuścińska

Poznań 2013

Translated by Ewa Kotkowska

Przedmowa profesor Barbary Jankowskiej, Rektorki

wydanie V

12 października 2026 roku Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (UEP) kończy 100 lat. Ten jubileusz skłania do refleksji i spojrzenia wstecz do 1926 roku, gdy nasza Uczelnia rozpoczęła swoją działalność jako Wyższa Szkoła Handlowa. Początek lat 20. XX wieku to czas, kiedy gospodarka polska zmagała się z hiperinflacją, wysoką stopą bezrobocia, niskimi płacami i trudnymi warunkami życia części społeczeństwa. Władysław Grabski, ówczesny premier i minister skarbu, przeprowadził reformę walutową, utworzono Bank Polski i został wprowadzony złoty polski. Jednocześnie był to czas odbudowy przemysłu, infrastruktury oraz napływu kapitału zagranicznego wspierającego przemysł i bankowość. W takich warunkach z inicjatywy przedsiębiorców powstała Wyższa Szkoła Handlowa. Szereg wyzwań gospodarczych w powiązaniu z gotowością do działania i ambicjami polskich przedsiębiorców stworzyły podwaliny pod rozwój Uczelni, która miała służyć przedsiębiorcom w budowaniu nowoczesnej gospodarki odradzającej się Polski.

Dziś, gdy sto lat później świętujemy jubileusz naszej Uczelni, Polska musi co prawda radzić sobie z wyzwaniami geopolitycznymi, ale cechuje ją wzrost PKB lokujący ją wśród najszybciej rozwijających się gospodarek na świecie, ze stabilną inflacją i niskim poziomem bezrobocia. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu cieszy się uznaniem jako jedna z ważniejszych uczelni kształcących na potrzeby życia gospodarczego.

Oddając do rąk przyjaciół Uniwersytetu Ekonomicznego tę książkę, chcemy w pierwszej kolejności podziękować wszystkim, którzy przed nami tworzyli i kształtowali tożsamość naszego Uniwersytetu, bo Uniwersytet to przede wszystkim ludzie. Wśród nich odnajdziemy naszych profesorów i osoby, które wspierały nas, wykonując zadania administracyjne. Z wieloma z nich byliśmy związani przez lata koleżeńskimi i przyjacielskimi relacjami. Pragniemy o nich wszystkich pamiętać. To dzięki ich pracy, zaangażowaniu, zamiłowaniu do edukacji i badań naukowych, a także profesjonalnej działalności organizacyjnej i administracyjnej nasz UEP jest do dziś uczelnią, która przyczynia się do zmiany rzeczywistości gospodarczej. Towarzyszy nam uczucie wdzięczności za całe dobro, które w wyniku ich pracy stało się naszym udziałem.

Serdecznie dziękuję redaktorom piątego wydania monografii *Byli wśród nas* oraz wszystkim zaangażowanym w jej opracowanie i wydanie. Razem jako społeczność akademicka tworzymy historię naszego UEP.

Poznań 2026

Preface
by Professor Barbara Jankowska, Rector
fifth edition

On 12 October 2026, the Poznań University of Economics and Business (PUEB) will be celebrating its 100th anniversary. This milestone calls for a moment of reflection and a look back to 1926, when our University first began operating as the Higher School of Commerce. The early 1920s saw the Polish economy grappling with hyperinflation, high unemployment, low wages and poor living conditions across parts of society. Władysław Grabski, then Prime Minister and Minister of the Treasury, implemented a currency reform; the Bank of Poland was established, and the Polish zloty was introduced. At the same time, it was a period of industrial and infrastructure reconstruction, with an influx of foreign capital supporting industry and banking. It was under these circumstances that the Higher School of Commerce was established at the initiative of entrepreneurs. A host of economic challenges, coupled with the drive and ambition of the Polish business community, laid the foundations for the University's growth, helping to build a modern economy in a resurgent Poland.

Today, as we celebrate our University's centenary, Poland continues to face geopolitical challenges. Yet, it is also characterised by robust GDP growth, ranking among the world's fastest-growing economies, and enjoying stable inflation and low unemployment. The Poznań University of Economics and Business is widely recognised as one of the leading academic institutions preparing students for the demands of the business world.

In presenting this book to the friends of the Poznań University of Economics and Business, we wish above all to express our gratitude to all those who came before us and helped build and shape the identity of our University. A university is, first and foremost, a community of people. Among them are our faculty members and those who have supported us through their administrative work. Many of them were our colleagues and friends for many years, and we wish to remember them all. It is through their work, commitment, passion for education and research, and professional organisational and administrative efforts that PUEB remains, to this day, an institution that actively contributes to shaping the economic landscape. We are deeply grateful for all that has been achieved through their efforts.

I would like to express my heartfelt thanks to the editorial team of the fifth edition of the monograph *They were among us* and to everyone involved in its creation and publication. Together, as an academic community, we are writing the history of our PUEB.

Barbara Jankowska

Poznań 2026

Translated by Katarzyna Kąkolewska

Słowo profesor Elżbiety Gołaty, Redaktorki

wydanie V

Piąte wydanie książki *Byli wśród nas* zbiega się z jubileuszem 100-lecia Uniwersytetu Ekonomicznego. Chwila ta w sposób naturalny skłania do refleksji o ludziach, którzy utworzyli Uczelnię, i o tych, którzy od 1926 roku budowali jej obecną pozycję. Pragniemy przypomnieć ich życie i zasługi dla naszej Alma Mater. Chcemy ich dzieło ocalić od zapomnienia.

W trakcie kwerendy znaleźliśmy odręczną notatkę prof. Bohdana Gruchmana z datą 5 stycznia 1995 roku, którą jako rektor adresował do prof. Haliny Szulce i doc. Antoniego Sobczaka (wówczas przewodniczącej i sekretarza Komitetu Redakcyjnego Wydawnictwa Akademii Ekonomicznej), o następującej treści: „Na 70-lecie Uczelni proszę przygotować tom wspomnieniowy o profesorach naszej Uczelni". Od tego się zaczęło. Profesor Zenobia Knakiewicz podjęła się redakcji liczącego ponad 300 stron tomu, który opatrzyła pięknym wprowadzeniem ukazującym historię naszej Uczelni. W następnych 30 latach pojawiły się jeszcze trzy wydania *Byli wśród nas*. Liczba wspomnień wzrosła z 63 w pierwszym wydaniu do 171 w aktualnym. Z żalem stwierdzamy, że nie jesteśmy w stanie w jednym tomie należycie upamiętnić wszystkich zmarłych, którzy swoją pracą tworzyli historię Uczelni. Tylko od ostatniego wydania w 2013 roku na zawsze pożegnaliśmy 180 osób. W tym miejscu pragniemy wyrazić naszą wdzięczność i szacunek dla ich dzieła.

We wprowadzeniu do pierwszego wydania prof. Zenobia Knakiewicz skończyła historię Uczelni w połowie ostatniej dekady XX wieku. Nie sposób kontynuować tej opowieści w identycznej formule, niemniej jednak chcielibyśmy w roku 100-lecia UEP dorzucić garść refleksji ku chwale przodków i ku pamięci potomnych.

Rok jubileuszu 100-lecia Uczelni to także rok 70-lecia Poznańskiego Czerwca 1956. Wyzwania w imię haseł wolności i chleba głoszonych podczas pierwszego w PRL strajku robotników podejmowało również wielu pracowników Uczelni w swojej aktywności społecznej i naukowej. Jeszcze przed Czerwcem prof. Marian Guzek był przez siedem lat więziony za swą działalność antykomunistyczną w organizacji Biały Orzeł. Sierpień 1980 roku przyniósł nadzieję. Wielu znamienitych pracowników Uczelni włączyło się w działalność Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność" (między innymi prof. Zbigniew Czerwiński – twórca poznańskiej szkoły ekonomii matematycznej, prof. Bogusław Guzik, prof. Mieczysław Kędelski). Pierwszym przewodniczącym uczelnianej „Solidarności" został prof. Władysław Balicki. Z kolei prof. Ewa Bittner angażowała się w pracę ze studentami, zwłaszcza w okresie strajków, w walce o autonomię Uczelni i utworzenie Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Wielu nie przerwało działalności także w stanie wojennym. W trudnej sytuacji połowy

lat 80. prof. Zdzisław Krasiński podjął się reformy cen, obiecując „chrupiące bułeczki". Profesor Władysław Balicki włączył się w proces transformacji ustrojowej i gospodarczej jako ekspert Lecha Wałęsy (1990), uczestniczył w pracach Rady Strategii Społeczno-Gospodarczej przy Radzie Ministrów oraz w konsultacjach projektu reform Leszka Balcerowicza (doktora *honoris causa* naszej Uczelni). Na łamach tygodnika „Wprost" prof. Wacław Wilczyński w przystępny sposób wyjaśniał trudną drogę Polski do gospodarki rynkowej*.

Wiek XX kończył się wielkim wydarzeniem, jakim było przystąpienie Polski do NATO (12 marca 1999 roku). Wiek XXI rozpoczynała akcesja do Unii Europejskiej (1 maja 2004 roku), sytuacja w Polsce uległa diametralnej zmianie, otwarto granice. Polscy studenci i naukowcy zaczęli korzystać z największego międzynarodowego programu wymiany akademickiej Erasmus. 21 grudnia 2007 roku Polska stała się częścią strefy Schengen, rozwijała się współpraca międzynarodowa, upowszechniały międzynarodowe projekty badawcze z udziałem polskich badaczy. Oczywista prawda, że nauka nie zna granic, o którą w czasach słusznie minionych z takim trudem walczyli ci, których dzisiaj wspominamy, została wcielona w życie.

Zmienił się system kształcenia, wprowadzono system boloński. Zmianie uległa struktura Uczelni. W 2006 roku zwiększyła się liczba wydziałów. Obok trzech dotychczasowych jednostek: Wydziału Ekonomii, Wydziału Towaroznawstwa i Wydziału Zarządzania utworzono dwie nowe: Wydział Gospodarki Międzynarodowej oraz Wydział Informatyki i Gospodarki Elektronicznej. W 2008 roku Uczelnia uzyskała status uniwersytetu. W 2016 roku funkcjonowało tu 48 katedr. 1 października 2019 roku, w wyniku kolejnej reformy wprowadzonej ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, nastąpiła restrukturyzacja Uczelni. Dotychczasowe wydziały zastąpiono dziewięcioma instytutami: Instytutem Ekonomii, Ekonomiczno-Społecznym, Finansów, Gospodarki Międzynarodowej, Informatyki i Ekonomii Ilościowej, Marketingu, Nauk o Jakości, Rachunkowości i Zarządzania Finansami oraz Zarządzania. Utworzono też w pełni międzynarodową, anglojęzyczną Szkołę Doktorską kształcącą w dwóch dyscyplinach. Dziekanaty połączono w jedno Biuro Obsługi Studenta.

Odeszły takie legendy Uczelni jak profesorowie: Anna i Jacek Koziołowie, Jerzy Albrycht – miłośnik Lwowa i Kresów, Wacław Jarmołowicz – człowiek renesansu, znawca teatru i literatury, Lucyna Wojtasiewicz – założycielka Centrum Badań Gospodarki Regionalnej, Grzegorz Gołembski – współtwórca poznańskiej szkoły badań nad turystyką i podróżnik, Jerzy Handschke – ekspert w zakresie ubezpieczeń, Jerzy Tarajkowski – naukowiec i pracownik służby dyplomatycznej. Szczególnie okrutne były lata 2020–2022, kiedy w czasie pandemii COVID-19 zmarło wielu znamienitych członków naszej społeczności akademickiej. Przedstawione w tym tomie wspomnienia ukazują

* Felietony zostały zebrane w tomie *Wrogie państwo opiekuńcze, czyli trudna droga Polski do gospodarki rynkowej* (1999).

wyjątkowe życiorysy wnikliwych badaczy, naukowców, ludzi ogromnej wiedzy i fascynujących pasji. Pożegnaliśmy prof. Sławomira Kalinowskiego – wszechstronnego ekonomistę, znawcę literatury, filmu, muzyki. Wspominamy Janusza Grzeszczuka, wspaniałego lekkoatletę, legendarnego wychowawcę młodzieży, organizatora „Ekonomicznej Piątki" i innych imprez biegowych, które na stałe wpisały się do kalendarza wydarzeń Uczelni, miasta i regionu.

W 2021 roku pożegnaliśmy profesorów Bohdana Gruchmana (w wieku 92 lat) i Ryszarda Domańskiego (w wieku 93 lat), dwóch wspaniałych rektorów Akademii Ekonomicznej, pochowanych na tym samym zabytkowym Cmentarzu Jeżyckim. W 2021 roku odbyło się też nadzwyczajne żałobne posiedzenie Senatu, podczas którego mogliśmy usłyszeć utrwalone na filmie przesłanie obu rektorów – seniorów, które przypomniane po ich śmierci stało się pożegnaniem ze społecznością akademicką UEP. Każdy może sięgnąć do słów mistrzów udostępnionych na uczelnianym kanale YouTube*. Andrzej Byrt, doktor *honoris causa* i wybitny absolwent UEP, trafnie zrekonstruował ich życiowe credo: 1) logicznie myśleć i precyzyjne się wypowiadać; 2) zdecydowanie bronić wartości i poglądów; 3) mierzyć się ze standardami świata (prof. Ryszard Domański); 4) budzić ciekawość świata, ludzi i zdarzeń; 5) być otwartym na poglądy innych, zachowywać umiar; 6) pamiętać o małych ojczyznach (prof. Bohdan Gruchman)**. Podczas kadencji rektorów Ryszarda Domańskiego i Bohdana Gruchmana Uczelnia znacznie rozszerzyła kontakty naukowe z zagranicą.

Autorami wspomnień o zmarłych członkach naszej społeczności akademickiej są osoby z ich najbliższego otoczenia, które znały je osobiście, pamiętają ich zainteresowania i zwyczaje. Dzięki wspominającym cechy charakterystyczne zmarłych pozostaną utrwalone w naszej pamięci. Dziękując za trud przygotowania zawartych w tym tomie wspomnień, dziękujemy też za to, że czynili to Państwo z radością, jaka wypływa z potrzeby serca, by wyrazić wdzięczność wobec swoich poprzedników.

W tym miejscu dziękuję także Paniom Małgorzacie Wstawskiej-Wróbel oraz Agacie Śmieszek z Archiwum UEP za wspólne zgłębianie meandrów przeszłości. Wyrazy szczególnej wdzięczności kieruję do Pani Doktor Elizy Szybowicz, redaktor naczelnej Wydawnictwa UEP, oraz jej współpracowników, dzięki których zaangażowaniu ten tom wspomnień ukazał się nie tylko w pięknej oprawie, ale również z niezwykłą dbałością o najdrobniejsze detale.

Internet, sztuczna inteligencja, wirtualna rzeczywistość, internet rzeczy i inne nowoczesne technologie informatyczne zmieniają otaczający nas świat i rewolucjonizują

---

* Wywiady z cyklu „Rozmowy z Rektorami", nagrane w 2018 roku; z rektorem Ryszardem Domańskim https://www.youtube.com/watch?v=B5NT8_PqEOk&t=19s; z rektorem Bohdanem Gruchmanem. https://www.youtube.com/watch?v=4SkkDQzbMAI

** A. Byrt, *O dwóch takich, których inni mogli mi pozazdrościć…*, w: *Profesor Ryszard Domański, Profesor Bohdan Gruchman, Jubileusz 85-lecia Urodzin*, UEP, Poznań 2013, s. 73–75.

gospodarkę. Na Uczelni powstają innowacyjne laboratoria komputerowe, informatyczne systemy wspierają proces kształcenia i zarządzania. Żegnając tych, którzy ponad pół wieku temu tworzyli informatykę na UEP (Ośrodek Przetwarzania Informacji powstał w czasie kadencji rektora Ryszarda Domańskiego), pamiętamy, że komputer jest wart tyle, ile człowiek go wykorzystujący.

Oddajemy w Państwa ręce piąte, uzupełnione i zmienione wydanie zbioru *Byli wśród nas*, które wpisuje się w tradycyjną, znaną społeczności UEP formę utrwalania wspomnień o naszych poprzednikach i ich wkładzie w rozwój Uczelni – jest to gruba książka drukowana w twardej oprawie. Po raz pierwszy oferujemy ją czytelnikom także w formie elektronicznej. Jednak każda książka w przeciwieństwie do bogatej w ludzi i zdarzenia żywej historii ma zamknięty spis treści, określoną objętość, skończoną liczbę autorów i konkretną datę wydania. Przekraczając te ograniczenia, utworzyliśmy stronę internetową pozwalającą na rozszerzanie, aktualizowanie i lepsze upowszechnianie informacji o wszystkich osobach związanych z naszą Uczelnią*. Zapraszamy Państwa na tę stronę jako jej czytelników i autorów. Dzielmy się wspomnieniami o mistrzach i nauczycielach, współpracownikach i kolegach – wszyscy bowiem współtworzymy historię Uniwersytetu Ekonomicznego. Przekazujmy wartości łączące pokolenia pracowników, absolwentów i studentów – wartości, jakimi od 100 lat nasza Uczelnia żyła, żyje dzisiaj i chce żyć w przyszłości. Jesteśmy świadkami cyfrowej transformacji. Uczyńmy wszystko, by ją dobrze wykorzystać. Amerykański historyk Artur M. Schlesinger jun. napisał: „Nauka i technologia rewolucjonizują nasze życie, ale pamięć, tradycja i mit kształtują nasze odpowiedzi". Pamiętajmy o tym…

W imieniu redaktorów

Poznań 2026

Elżbieta Jonkisz

* https://ue.poznan.pl/uniwersytet/byli-wsrod-nas/wspomnienia/

Foreword
by Professor Elżbieta Gołata, Editor
fifth edition

The fifth edition of *They were among us* is published in the year of the University's centenary. This milestone invites us to reflect on those who founded the University and on the generations who have built its standing since 1926. We recall their lives and their contributions to our Alma Mater to ensure that their legacy is not forgotten.

During our research, we discovered a handwritten note by Professor Bohdan Gruchman, dated 5 January 1995, in which, as Rector, he asked Professors Halina Szulce and Antoni Sobczak (then Chair and Secretary, respectively, of the Editorial Committee of the University of Economics Press) to "prepare, for the University's 70th anniversary, a commemorative volume about its professors." This request marked the beginning of the project. Professor Zenobia Knakiewicz served as editor, preparing a volume of over 300 pages and contributing an outstanding Introduction outlining the University's history. Over the following 30 years, three further editions of *They were among us* were published. The number of commemorative tributes has grown from 63 in the first edition to 171 in the present one. We regret that it is not possible, within a single volume, to duly honour all those who have passed away and whose work has shaped the University's history. Since the previous edition in 2013 alone, we have lost 180 members of our community. We remember them with gratitude and respect.

In her Introduction to the first edition, Professor Zenobia Knakiewicz brought the University's history up to the mid-1990s. While it is no longer possible to continue this narrative in the same form, in the centenary year, we would nevertheless like, to offer a series of reflections in tribute to our predecessors and for the benefit of future generations.

The centenary of the University coincides with the 70th anniversary of the Poznań June 1956 protests. The demands expressed at that time under the slogans of "freedom and bread" during the first workers' strike in the People's Republic of Poland, were also taken up by members of the University community in their academic and civic engagement. Even before those events, in 1952, Professor Marian Guzek was sentenced to seven years' imprisonment for his anti-communist activities as part of the White Eagle organisation. The events of August 1980 brought renewed hope. Many distinguished members of staff became involved in the activities of the Solidarity Independent Self-Governing Trade Union, including Professor Zbigniew Czerwiński, founder of the Poznań School of Mathematical Economics, as well as Professors Bogusław Guzik and Mieczysław Kędelski. Professor Władysław Balicki became the

first chair of the University's Solidarity branch. Professor Ewa Bittner worked closely with students, particularly during periods of protest, supporting efforts to secure the University's autonomy and to establish the Independent Students' Association. Many continued their involvement even during martial law. In the difficult circumstances of the mid-1980s, Professor Zdzisław Krasiński undertook price reforms, famously promising "crispy rolls". Professor Władysław Balicki later contributed to Poland's political and economic transformation as an adviser to Lech Wałęsa in 1990, taking part in the work of the Council for Social and Economic Strategy and in consultations on Leszek Balcerowicz's (doctor *honoris causa* of our University) reform programme. In the weekly "Wprost", Professor Wacław Wilczyński explained Poland's challenging transition to a market economy in clear and accessible terms.*

The 20th century drew to a close with Poland's accession to NATO on 12 March 1999. The new century began with accession to the European Union on 1 May 2004, bringing profound changes and opening Poland's borders. Students and researchers increasingly took advantage of international opportunities, including participation in the Erasmus programme. On 21 December 2007, Poland joined the Schengen Area, further strengthening international cooperation and enabling Polish researchers to participate widely in international projects. The long-held conviction that science knows no borders — an ideal for which those we commemorate here once struggled — has become a lived reality.

Higher education has also undergone significant transformation with the introduction of the Bologna system. The University itself has evolved structurally. In 2006, the number of faculties was expanded: alongside the Faculties of Economics, Commodity Science and Management, two new faculties were established — International Business and Economics, and Computer Science and Electronic Economy. In 2008, the institution was granted university status. By 2016, it comprised 48 departments. A further reform introduced under the *Act on Higher Education and Science* led to a major restructuring on 1 October 2019. The faculty-based structure was replaced by nine institutes: Economics; Socio-Economics; Finance; International Business and Economics; Informatics and Quantitative Economics; Marketing; Quality Science; Accounting and Finance Management; and Management. An international Doctoral School, offering programmes in two disciplines and conducted entirely in English, was also established. Administrative support offered by separate Dean's Offices was streamlined through the creation of a single Student Services Office.

Among the figures who have become part of the University's legacy are Professors Anna and Jacek Kozioł; Jerzy Albrycht, known for his deep attachment to Lviv and the Eastern Borderlands; Wacław Jarmołowicz, a true Renaissance figure with exper-

* The columns were compiled in a volume entitled *The hostile welfare state: Poland's difficult path to a market economy* (1999).

tise in theatre and literature; Lucyna Wojtasiewicz, founder of the Centre for Regional Economy Research; Grzegorz Gołembski, co-founder of the Poznań school of tourism research and an avid traveller; Jerzy Handschke, an authority on insurance; and Jerzy Tarajkowski, both a scholar and a diplomat. The years 2020–2022 were particularly difficult, as many distinguished members of our academic community passed away during the COVID-19 pandemic. The commemorative tributes collected in this volume reflect the lives of outstanding scholars and individuals of broad intellectual horizons and diverse passions. We honour the memory of Professor Sławomir Kalinowski, a versatile economist with a deep interest in literature, film and music, and remember Janusz Grzeszczuk, an exceptional athlete, mentor to generations of young people, and organiser of the "Ekonomiczna Piątka" and other running events that have become a permanent fixture on the University, city and the region's calendar.

In 2021, we said farewell to Professors Bohdan Gruchman (aged 92) and Ryszard Domański (aged 93), two distinguished Rectors of the University of Economics, who were laid to rest in the historic Jeżycki Cemetery. That same year, the Senate held a special memorial session during which video messages from both former Rectors were presented — messages that, when revisited after their passing, became a symbolic farewell to the academic community of the Poznań University of Economics and Business. These recordings are available on the University's YouTube channel.* Andrzej Byrt, doctor *honoris causa* and a distinguished graduate of the University, summarised their guiding principles as follows: to think logically and express oneself precisely; to defend one's values and convictions; to measure oneself against global standards (Professor Ryszard Domański); to remain curious about the world and about people; to be open to others' views and exercise moderation; and to remain rooted in one's local community (Professor Bohdan Gruchman).** During their terms as Rectors, the University significantly expanded its international academic partnerships.

The commemorative tributes included in this volume have been written by those who knew the departed personally — colleagues, collaborators, and friends who recall their passions, habits and distinctive qualities. Thanks to their contributions, these individuals remain vividly present in our collective memory. We extend our sincere thanks to all authors for their dedication and the care with which they have honoured their predecessors.

I express my sincere thanks also to Ms. Małgorzata Wstawska-Wróbel and Ms. Agata Śmieszek from the PUEB Archives for jointly exploring the meanders of the past.

---

* Interviews from the series 'Conversations with Rectors', recorded in 2018: with Rector Ryszard Domański https://www.youtube.com/watch?v=B5NT8_PqEOk&t=19s; with Rector Bohdan Gruchman. https://www.youtube.com/watch?v=4SkkDQzbMAI

** A. Byrt, *About two people whom others might have envied me for…*, in: *Professor Ryszard Domański, Professor Bohdan Gruchman, 85th Birthday Anniversary*, UEP, Poznań 2013, pp. 73–75.

I extend special words of gratitude to Dr. Eliza Szybowicz, Editor-in-Chief of the PUEB Publishing House, and to her collaborators, whose commitment ensured that the volume of memoirs was published not only in a beautiful form, but also with remarkable attention to the smallest details.

The rapid development of the Internet, artificial intelligence, virtual reality, the Internet of Things and other modern technologies continues to transform both society and the economy. The University is responding to these changes by developing modern computer laboratories and implementing IT systems that support both teaching and administration. As we remember those who, more than half a century ago, laid the foundations of computer science at the Poznań University of Economics and Business — including through the establishment of the Information Processing Centre during Professor Ryszard Domański's rectorship — we are reminded that a computer is ultimately only as good as the person using it.

We present to you the fifth, revised and expanded edition of *They were among us*, continuing the long-standing tradition of preserving the memory of those who shaped our University. The book appears in its customary printed form as a substantial hardback volume familiar to the academic community, but it is now also available for the first time in a digital edition. Yet, unlike living history — rich, dynamic, and open-ended — a book is necessarily finite: it has a fixed structure, a defined scope, and a single moment of publication. To complement it, we have created a dedicated website, which will allow us to expand and update this collective record and make it more widely accessible*. We warmly invite you to visit the site, whether as readers or contributors. Let us share our memories of mentors, teachers, colleagues and peers — for we are all, in our own way, co-authors of the University's history. Let us also pass on the values that unite generations of staff, alumni and students — values that have guided our University for a century, continue to do so today, and will shape its future. We are living through a time of digital transformation; let us do everything we can to make the most of the opportunities it brings. As the American historian Arthur M. Schlesinger Jr. observed: "Science and technology revolutionise our lives, but memory, tradition and myth frame our response." Let us keep this in mind.

In the name of Editors

Elżbieta Gołata

Poznań 2026

Translated by Katarzyna Kąkolewska

* https://ue.poznan.pl/uniwersytet/byli-wsrod-nas/wspomnienia/

Wprowadzenie

Teraźniejszość jest pomostem między przeszłością i przyszłością. W naszym działaniu liczy się dzisiaj. Jednakże w działaniu tym zawsze tkwi cząstka tych, którzy swoim życiem, pracą i swoją postawą wywarli wpływ na rozwój i ukształtowanie się osobowości następców, tkwi cząstka tych, którzy byli wśród nas. Jest to szczególnie widoczne w życiu każdej wyższej uczelni, zwłaszcza że nauczyciele akademiccy są niejako łącznikami między „starymi a nowymi laty".

Jak wiadomo, nasza Uczelnia – początkowo jako zawodowa Wyższa Szkoła Handlowa – rozpoczęła swoją działalność kilka lat po odzyskaniu niepodległości. Utworzono ją dzięki ofiarnej, twórczej i wytężonej pracy tych, którzy wyżej cenili dobro narodu i społeczeństwa niż swoje własne i potrafili przekuć w rzeczywistość życzenie społeczeństwa Wielkopolski odczuwającego potrzebę kształcenia specjalistów na potrzeby gospodarki. Pomysł założenia wyższej uczelni handlowej wyszedł z Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. Współzałożycielami byli kierujący tą Izbą: Stanisław Pernaczyński, Franciszek Maciejewski i Stanisław Waschko, naczelnik Wydziału Szkolnictwa Zawodowego w Kuratorium Okręgu Szkolnego w Poznaniu Sylwester Dybczyński oraz pierwszy dyrektor Uczelni Leonard Glabisz, powołany na to stanowisko w listopadzie 1925 roku.

Zatwierdzenie statutu Uczelni oraz programu nauczania przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nastąpiło 26 listopada 1925 roku. Dzień ów uznano za datę formalnego powołania WSH. Inauguracja pierwszego roku akademickiego – 1926/1927 – odbyła się 12 października 1926 roku. Po 12 latach, w 1938 roku, Uczelnia uzyskała prawa akademickie i otrzymała nazwę Akademii Handlowej. Duży wkład w jej przekształcenie z uczelni zawodowej na akademicką wniósł prof. Antoni Peretiatkowicz, będący dyrektorem WSH w latach 1930–1938, a następnie pierwszym jej rektorem. Była to jednak nadal jednowydziałowa wyższa szkoła niepaństwowa. Przekształcenie Akademii Handlowej w państwową wielowydziałową uczelnię akademicką pod nazwą Wyższa Szkoła Ekonomiczna nastąpiło 1 września 1950 roku. Przemianowano ją na Akademię Ekonomiczną 1 października 1974 roku.

Uczelnia istnieje więc 70 lat. Nie ma już wśród nas założycieli, nie ma także wielu tych, którzy swoim trudem i pracą rozwijali jej działalność, kształcąc kilkadziesiąt roczników ekonomistów na potrzeby gospodarki i rozsławiając imię nauki polskiej. Dziś Akademia Ekonomiczna w Poznaniu stanowi silny ośrodek naukowy i dydaktyczny w Polsce, utrzymujący rozległe kontakty z zagranicą. Niejako więc obowiązkiem jest przypomnieć zarówno działalność założycieli Uczelni, jak i jej wykładowców, przybli-

żyć ich osobowość i ich dzieła, utrwalić pamięć o nich dla przyszłych pokoleń i ocalić ją od zapomnienia.

Pomysł napisania pracy, będącej zbiorem krótkich wspomnień o założycielach i wykładowcach Uczelni, rzucił rektor Akademii Ekonomicznej prof. dr hab. Bohdan Gruchman, który pragnął w ten sposób uczcić 70-lecie utworzenia Uczelni, wieńcząc także dwie kadencje swojej działalności rektorskiej. Niełatwe to zadanie. Podejmując się tego trudu, przyjęto określony zakres i charakter wspomnień, uznając, że zasadniczo będą one poświęcone zarówno założycielom, jak i samodzielnym pracownikom naukowo-badawczym. Zgodnie z życzeniem rektora wspomnienie winno zawierać krótką charakterystykę działalności danej postaci i jej osobowości. Źródłem stały się więc archiwalia i wspomnienia własne. O napisanie wspomnienia proszono zatem ucznia lub kolegę zmarłego wykładowcy, ufając, że dzięki temu będzie możliwe poznanie jego osobowości i motywów działania. Uznano, że najlepszym autorem wspomnień o założycielach będzie córka jednego z nich, która jest zarazem absolwentką Uczelni z lat 30. Była ona bowiem zarówno mimowolnym świadkiem trosk, trudów i zmagań współzałożycieli, jak i żywo zainteresowanym obserwatorem.

Redagując wspomnienia, starano się, aby zawierały one oba wymienione elementy, dbając przy tym, by nie przekraczały określonego rozmiaru. Sposób pisania pozostawiono inwencji autorów. Ze względu na charakter opracowania przyjęto, że zbędne są przypisy – stosowano je tylko wyjątkowo – dlatego w tekście zamieszczono informacje dotyczące głównych publikacji osoby, której poświęcono wspomnienie. Mimo niezbędnych retuszów redakcyjnych starano się zachować swoisty sposób pisania autora. Gdy zabrakło autorów, uciekano się do przedruku publikowanych wspomnień, wprowadzając w razie potrzeby pewne uzupełnienia.

Prezentowany zbiór zawiera wspomnienia o założycielach i wykładowcach Uczelni zarówno w okresie międzywojennym, jak i po II wojnie światowej. Choć zbiór obejmuje kilkadziesiąt wspomnień, nie jest on, niestety, pełen. Z przyczyn naturalnych brakuje zwłaszcza wspomnień o części wykładowców nauk ekonomicznych, prawnych, a także pedagogicznych, którzy wykładali tylko w pierwszym 12-leciu istnienia Uczelni. Udało się jedynie uzyskać pewne minimalne kwantum informacji o wszystkich zmarłych wykładowcach nauk towaroznawczych pracujących w okresie międzywojennym. Tak się bowiem szczęśliwie złożyło, że prof. Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa i Hanna Maciejewska (była dyrektor Biblioteki Głównej) opublikowały w „Kronice Miasta Poznania" (1988, nr 3, s. 77–87) pracę *Początki wyższych studiów towaroznawczych w Poznaniu*. Wykorzystując tę publikację, uwzględniono w niniejszym zbiorze zawarte tam bardzo krótkie biogramy wszystkich wspomnianych wykładowców nauk towaroznawczych naszej Uczelni, wykładających w latach 1926–1939. Można mieć chyba nadzieję, że w przyszłości uda się zebrać biogramy wszystkich tych, o których nie można było napisać wspomnień. Ośmielam się proponować, aby zrobiono to w wydaniu drugim, z okazji jubileuszu 75-lecia Uczelni.

Od samego początku istnienia Akademii Ekonomicznej Uniwersytet Poznański służył pomocą, zasilając nowo utworzoną Uczelnię swoimi wykładowcami. Jest godne podkreślenia, że Senat UP sam podjął w tym kierunku odpowiednią uchwałę, którą w pełni aprobowało Ministerstwo WR i OP. Na podstawie zachowanych w Bibliotece Głównej Uczelni planów zajęć można stwierdzić, że w roku akademickim 1926/1927 w WSH wykładało siedmiu profesorów UP, a mianowicie Alfred Denizot – fizykę (do roku akademickiego 1930/1931), Antoni Korczyński – chemię organiczną (do roku akademickiego 1930/1931), Tadeusz Miłobędzki – chemię nieorganiczną (do roku akademickiego 1928/1929), Marcin Nadobnik – statystykę, Stanisław Nowakowski – geografię gospodarczą, a w następnych latach także geografię handlową ziem polskich oraz geografię gospodarczą ZSRR (do roku akademickiego 1937/1938), po jego śmierci zastąpił go Florian Barciński. Alfred Ohanowicz wykładał prawo cywilne ze wstępem do nauk prawnych (do roku akademickiego 1933/1934), jego następcą został Józef Górski (doktor *honoris causa* AE w roku 1976). Antoni Peretiatkowicz wykładał naukę o państwie, a w następnych latach także prawo konstytucyjne i zarys ustroju administracyjnego, ustrój polityczny oraz prądy polityczne w Polsce (na tle poglądów politycznych w Europie).

W miarę uruchamiania następnych lat studiów oraz rocznych kursów specjalistycznych przy Uczelni wykłady w WSH podejmowali także inni pracownicy UP. W poszczególnych latach, aż do wybuchu II wojny światowej, najwięcej wykładów prowadził Edward Taylor. Wykładał on politykę przemysłową, zasady spółdzielczości, koniunktury gospodarcze, powojenne problemy gospodarcze oraz skarbowość i prawo skarbowe (tylko w roku akademickim 1936/1937). Ten ostatni wykład prowadził aż do roku akademickiego 1935/1936 Emil Schmidt, a od roku akademickiego 1937/38 Jan Zdzitowiecki. Ekonomię społeczną w roku akademickim 1937/38 wykładał Stefan Zaleski. W roku akademickim 1938/1939 wykład ten przejął Antoni Roszkowski jako samodzielny pracownik naukowy Akademii Ekonomicznej. Stefan Zaleski wykładał także do roku akademickiego 1937/1938 zasady naukowej organizacji pracy. Stefan Rosiński miał dwa miejsca pracy: Uniwersytet i WSH. Wykładał pieniądz, kredyt, banki i giełdy (wykład ten przejął w roku akademickim 1935/1936 po Tadeuszu Adamczewskim), a także politykę handlową, politykę przemysłową oraz politykę komunikacyjną. Jan Hryniewiecki wykładał prawo handlowe, prawo morskie, a dodatkowo w niektórych latach handel zamorski oraz ogólne zasady postępowania sądowego i prawo upadłościowe. Do roku akademickiego 1930/1931 procedury sądowe wykładał Bronisław Stelmachowski. Przedmiotem wykładu Bohdana Winiarskiego było prawo międzynarodowe. Julian Hubert wykładał ustawodawstwo pracy i ubezpieczeń społecznych, a Stanisław Kasznica – prawo prasowe i autorskie (po wojnie prowadził w Akademii Handlowej wykłady zlecone z prawa administracyjnego). Józef Sułkowski wykładał prawo handlowe, wekslowe i czekowe do roku akademickiego 1937/1938, potem zastąpił go Józef Górski. Romuald Paczkowski wykładał prawo cywilne w latach 1937/1938–1938/1939 tylko na Kursie dla Księgowych-Rewidentów. Przedmiotem

wykładów Tadeusza Szczurkiewicza były współczesne kierunki socjologiczne oraz socjologia pracy, a Floriana Znanieckiego – socjologia wychowania. Prowadząc Wyższy Kurs Pedagogiczny, korzystano z pomocy profesorów wykładających pedagogikę na Uniwersytecie Poznańskim. Stefan Błachowski wykładał psychotechnikę, psychologię ogólną i pedagogiczną, a Stanisław Tync współczesne prądy pedagogiczne.

W okresie międzywojennym z Uczelnią współpracowali jeszcze inni wykładowcy, będący profesorami Uniwersytetu Poznańskiego. Wśród nich byli Bronisław Dembiński, Stanisław Pawłowski oraz inni pracownicy naukowi Uniwersytetu. Ponadto wykłady prowadzili także wybitni, wykwalifikowani praktycy.

Najdłużej i najściślej spośród profesorów Uniwersytetu Poznańskiego z WSH i AH byli związani Marcin Nadobnik, Antoni Peretiatkowicz i Edward Taylor. Wszyscy oni zasiadali we władzach Uczelni. Jak już wspomniano, Antoni Peretiatkowicz kierował Uczelnią w latach 1930–1939. Marcin Nadobnik i Edward Taylor byli członkami Kuratorium WSH i AH. Niestety, wszyscy oni w czasie ostrych powojennych zawirowań zostali faktycznie pozbawieni prawa wykładania w WSE. Jedynie prof. Taylor został zaproszony do prowadzenia seminarium z ekonomii dla asystentów WSE w semestrze letnim 1956/1957. Uczestniczyło w nim kilkanaście osób. Potem nastąpiło przerwanie formalnego powiązania Profesora z Uczelnią. Faktycznie istniało nadal. Kilku bowiem pracowników naukowo-badawczych WSE uczestniczyło w seminarium teoretyczno-ekonomicznym dla zaawansowanych prowadzonym przez niego na Uniwersytecie Poznańskim do końca 1960 roku, tj. do chwili przejścia Profesora na emeryturę*.

Z kadry profesorskiej pracującej na Uczelni w latach międzywojennych musieli także odejść na początku lat 50. prof. Stefan Rosiński i prof. Jan Zdzitowiecki. Na konferencji środowiskowej, która odbyła się w maju 1951 roku z okazji przygotowywanego I Kongresu Nauki Polskiej, przedstawiono im zarzut braku klasowego ujęcia treści prowadzonych wykładów. Ten sam zarzut przedstawiono prof. Marcinowi Nadobnikowi.

W czasie zawieruchy II wojny światowej zginęło śmiercią żołnierza lub stało się ofiarami terroru wiele osób związanych z Uczelnią. Wśród nich byli zasłużeni dla WSH – AH: Zygmunt Arendt (lektor), Bronisław Dembiński (prof. UP), Franciszek Konieczny (wykładowca), Adam Łukaszewicz (prof. UP), Romuald Paczkowski (prof. UP), Stanisław Pawłowski (prof. UP), Cyryl Ratajski (prezydent m. Poznania, członek Kuratorium

* Byli nimi współpracownicy prof. Janusza Wierzbickiego: Emilia Denek, Zenobia Knakiewicz, Stefan Ochociński i Jerzy Wolniak oraz Ludwik Dziewolski, niepracujący jeszcze wówczas w Uczelni. Spośród nich Z. Knakiewicz i S. Ochociński otrzymali od prof. Taylora tematy swoich rozpraw doktorskich. Profesor Taylor obdarzył Z. Knakiewicz szczególnym zaufaniem, wręczając jej – bez słów – maszynopis części czwartej swojego dzieła: *Historia rozwoju ekonomiki*, która ze względu na cenzurę nie mogła być opublikowana w połowie lat 50. Przez ponad 20 lat nikt nie wiedział o istnieniu tego maszynopisu. Na nim oparto druk 3 tomu *Historii rozwoju ekonomiki*, wydanego przez PTPN w roku 1991.

WSH – AH), Marcin Ratowski (starszy asystent AH), Stanisław Robiński (członek Kuratorium WSH – AH), ks. Antoni Roszkowski (prof. AH), Stanisław Salkowski (wykładowca), Włodzimierz Seydlitz (prezes Kuratorium AH i wykładowca), Michał Sobeski (prof. UP), Bronisław Stelmachowski (prof. UP), Jan Wiertelak (prof. AH i jej prorektor), Zygmunt Zaleski (wiceprezydent m. Poznania, członek Kuratorium).

W okresie międzywojennym utworzono i obsadzono tylko sześć stałych katedr. W kolejności ich powstawania były nimi katedry: Rachunkowości i Analizy Bilansów (prof. Witold Skalski); Ekonomii Społecznej (prof. Stefan Rosiński); Technologii i Towaroznawstwa (prof. Jan Wiertelak); Skarbowości i Polityki Gospodarczej (prof. Antoni Roszkowski); Prawa Handlowego (prof. Józef Górski); Geografii Gospodarczej (prof. Florian Barciński). Zaraz po wojnie, dzięki prężnej działalności rektora prof. Józefa Górskiego, 21 czerwca 1945 roku utworzono trzy dalsze katedry, a mianowicie: Prawa Publicznego (prof. Antoni Peretiatkowicz); Organizacji Przedsiębiorstw (zastępca prof. Józef Rzóska, a od 21 lutego 1948 roku – zastępca prof. Antoni Skowroński); oraz Handlu Zagranicznego (zastępca prof. Stanisław Waschko). Następne dwie katedry powstały 21 lutego 1948 roku. Były nimi: Katedra Ubezpieczeń (zastępca prof. Józef Rzóska) oraz Katedra Transportu (zastępca prof. Bolesław P. Kasprowicz). Do czasu przekształcenia Uczelni w państwową Wyższą Szkołę Ekonomiczną istniało 11 katedr. Tworząc WSE, powołano 16 katedr, mianowicie: Marksizmu-Leninizmu (zastępca prof. Piotr Kędzierski); Ekonomii Politycznej (zastępca prof. Władysław Rusiński); Prawa (prof. Józef Górski); Geografii Gospodarczej (prof. Florian Barciński); Planowania Gospodarki Narodowej (zastępca prof. Seweryn Kruszczyński); Finansów i Kredytu (prof. Stefan Rosiński); Planowania Finansowego (zastępca prof. Kazimierz Wandelt); Finansów Publicznych (zastępca prof. Jan Zdzitowiecki); Bankowości (opiekun lic. Stefan Zardecki); Ubezpieczeń (opiekun prof. Józef Górski); Rachunkowości (prof. Witold Skalski); Statystyki (prof. Marcin Nadobnik); Ekonomiki Handlu (zastępca prof. Zbigniew Zakrzewski); Organizacji i Techniki Handlu (zastępca prof. Lechosław Siejak); Towaroznawstwa (zastępca prof. Franciszek Szeląg) i Chemii (zastępca prof. Maciej Wiewiórowski).

Wraz z reorganizacją Uczelni bądź na początku lat 50. wszystkie katedry utworzone w okresie 1945–1948 zostały zlikwidowane. Ostała się jedynie Katedra Ubezpieczeń. Opiekę nad nią sprawował prof. Józef Górski. Pierwszy kierownik tej katedry, zastępca profesora, dr Józef Rzóska został bowiem uwięziony z przyczyn politycznych. Należy jednak podkreślić, że wymienione jednostki organizacyjne z czasem przywrócono w postaci katedr bądź zakładów. Nastąpiło to wiele lat później, po okresie ostrych zawirowań. Nie wznowiono jedynie Katedry Prawa Publicznego.

Ze „starych" katedr zasadniczo przekształcono Katedry: Ekonomii Społecznej oraz Skarbowości i Polityki Gospodarczej. Ta ostatnia była parokrotnie reorganizowana. Najpierw przekształcono ją w Katedrę Finansów Publicznych, później w Katedrę Budżetu, a w roku akademickim 1958/1959 włączono ją w skład Katedry Finansów.

Struktura organizacyjna Uczelni wielokrotnie się zmieniała. W rezultacie tych zmian w roku akademickim 1996/1997 istniało 50 katedr wchodzących w skład trzech wydziałów: Wydziału Ekonomii, Wydziału Zarządzania i Wydziału Towaroznawstwa.

Niniejsza publikacja zawiera 63 wspomnienia (w tym 8 krótkich biogramów) ujęte w trzy grupy. Zasadniczo dotyczą one założycieli i wykładowców. Wyjątek stanowią dwa wspomnienia – ujęte w grupie: „Pozostali pracownicy". W ten sposób uhonorowano osoby, które w szczególny sposób zapisały się w pamięci absolwentów i dziejach Uczelni. Konstrukcja i charakter wspomnień nie są jednolite. Jak już zaznaczono, pozostawiono w tym zakresie pewną swobodę autorską, stąd też w niektórych wspomnieniach można znaleźć także oceny dorobku naukowego. Zawsze jednak autorzy starali się wyeksponować cechy osobowości i zakres działalności danej osoby.

Jest znamienne, że dominującą cechą działalności osób, którym poświęcono wspomnienia, była praca organiczna. Zapoczątkował ją w Wielkopolsce Karol Marcinkowski. Znaczenie i charakter takiej pracy trafnie ujął Bolesław Prus. Według niego: „Praca rozumna i wytrwała, która nie myśli o zbieraniu owoców w tydzień po posiewie, przebija góry, nad przepaściami przerzuca mosty" [*Do dzieła*, seria „Perełki", nr 10]. Sedno właściwie rozumianej pracy jasno określił ks. kardynał Stefan Wyszyński, stwierdzając, że „Praca jest dążeniem człowieka do człowieka: nie może ona zmierzać w pustkę. Zawsze wiąże nas z ludźmi, jeśli nie wprost, to przynajmniej pośrednio" [*Duch pracy ludzkiej*, wyd. 3, Poznań 1957, s. 37].

Gdy uwypuklano walory osobowości, niejednokrotnie podkreślano, że są one tradycyjnie przypisywane Wielkopolanom. Akcentowano prawość, rzetelność, sumienność, uczciwość wobec siebie i wobec innych, niezależność myśli oraz umiłowanie prawdy i odwagę. Cechą charakterystyczną tych osób, zwłaszcza urodzonych pod koniec XIX i na początku XX wieku, był ponadto gorący patriotyzm i ofiarność. Wielu zawdzięczało swoje osiągnięcia i sukcesy przede wszystkim wprost niezwykłej pracowitości. Wielu w bardzo trudnych warunkach o własnych siłach, dzięki wytrwałości i twórczemu uporowi zdołało osiągnąć bardzo dużo. Część osób potrafiła godzić pracę nauczyciela akademickiego z działalnością w praktyce.

Niektórym profesorom udało się skupić wokół siebie uczniów. Można wyróżnić kilka szkół, mianowicie: szkołę ekonomiczną, której twórcą był prof. Edward Taylor; szkołę socjologiczną, której współtwórcą i kontynuatorem był prof. Tadeusz Szczurkiewicz – uczeń prof. Floriana Znanieckiego; szkołę historii gospodarczej zapoczątkowaną przez prof. Franciszka Bujaka i prof. Jana Rutkowskiego, a umocnioną przez prof. Władysława Rusińskiego; szkołę geografii gospodarczej, której podwaliny położył prof. Stanisław Nowakowski; szkołę ubezpieczeń, której twórcami byli dr Józef Rzóska i prof. Lucjan Pokorzyński, a kontynuatorem prof. Janusz Szpunar; szkołę demografii i szkołę demometrii, których fundamenty położył prof. Stanisław Borowski pod wpływem fascynacji metodami poznańskiej szkoły historycznej i formacji

statystyczno-demograficznej uzyskanej dzięki współpracy z prof. Stanisławem Waszakiem, wiernym uczniem prof. Marcina Nadobnika. Należy podkreślić, że prof. Stanisław Waszak zapoczątkował badania empiryczne prowadzone przez pracowników Uczelni. Był inspiratorem i organizatorem własnych badań, przyczyniając się do wykształcenia funkcji naukowo-badawczej Uczelni. Można także wyodrębnić poznański przyrodniczy model towaroznawstwa rozpoczęty w okresie międzywojennym. Niestrudzonymi jego kontynuatorami byli przede wszystkim prof. Aleksander Lempka i dr Franciszek Szeląg.

Największy zasięg miała i chyba największy wpływ wywarła szkoła ekonomiczna prof. Edwarda Taylora. Profesor Taylor należał do najwybitniejszych ekonomistów polskich XX stulecia mocno związanych z praktyką gospodarczą. Był człowiekiem prawym i ceniącym prawdę, reprezentował odważnie swoje niezależne poglądy oparte na wnikliwej analizie naukowej. Był przy tym obdarzony wprost genialną intuicją wspomaganą ogromną erudycją. Kilkadziesiąt lat temu pisał, że „marksizm wydaje się już obecnie systemem umysłowym i ideologicznym przestarzałym, pozbawionym wartości i uroku dla przyszłości" [*Historia rozwoju ekonomiki*, t. 3, Poznań 1991, s. 73]. Przewidywania te się spełniły.

Profesor Taylor był organizatorem pierwszego w Polsce Studium Ekonomicznego zlikwidowanego w końcu roku 1949. W gronie nauczających na tym Studium znaleźli się wybitni ekonomiści, którzy byli także wykładowcami w Wyższej Szkole Handlowej i Akademii Handlowej. W czasie międzywojennym byli nimi profesorowie: Jan Rutkowski, Marcin Nadobnik, Stanisław Nowakowski, Stefan Zaleski, Jerzy Libicki, Stefan Rosiński i Jan Zdzitowiecki. Dzięki swojej osobowości i głębokiej wiedzy prof. Taylor zdobył autorytet i skupił wokół siebie w tym okresie swoich wybitnych uczniów. Byli nimi: Florian Barciński (doktor *honoris causa* AE w roku 1981), Bolesław P. Kasprowicz (doktor *honoris causa* UG w roku 1975), Jerzy Lubowicki, Stanisław Rączkowski (doktor *honoris causa* AE w roku 1994), Antoni Roszkowski, Józef Rzóska, Antoni Skowroński, Witold Trąmpczyński, Zbigniew Zakrzewski (doktor *honoris causa* AE w roku 1986), Jan Zdzitowiecki i inni. Wśród wymienionych osób znakomitą większość stanowią zmarli wykładowcy naszej Uczelni, wielce dla niej zasłużeni.

Podkreślając duże znaczenie więzi osobowych występujących między Uniwersytetem Poznańskim a naszą Uczelnią – co znalazło wyraz także w wielu wspomnieniach – można powiedzieć, że nabrały one innego charakteru po II wojnie światowej. Pracownicy naukowi Uczelni stali się wykładowcami Uniwersytetu. Na początku lat 50. nastąpiły bowiem zmiany w poznańskim ośrodku naukowym. Na skutek likwidacji Studium Ekonomicznego punkt ciężkości w dziedzinie nauczania dyscyplin ekonomicznych przeniósł się z Uniwersytetu na naszą Uczelnię. Gdy patrzy się z perspektywy czasu na problemy kształcenia ekonomistów-praktyków w okresie przemian ustrojowych w Polsce, można dostrzec, że choć nie obyło się bez ofiar, jednak udało się Akademii Ekonomicznej ocalić to, co najważniejsze. Jest to zarówno owoc więzi

zadzierzgniętych między obiema placówkami naukowo-dydaktycznymi już w okresie międzywojennym, jak i owoc oddziaływania silnych osobowości wykładowców. Część z nich była Wielkopolanami z urodzenia, a część z wyboru – co podkreślali autorzy wspomnień.

Ważnym elementem współpracy obu Uczelni był „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny". Założył go w roku 1921 prof. Antoni Peretiatkowicz. Czasopismo to było organem Wydziału Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Towarzystwa Prawniczego i Ekonomicznego, a od roku 1928 także organem Wyższej Szkoły Handlowej. Po wojnie zdołano je reaktywować w roku 1958. Jest więc nadal wspólnym czasopismem.

Na koniec chciałabym także zaznaczyć, że wielu profesorów utrzymywało bliskie kontakty ze Stowarzyszeniem Absolwentów Wyższej Szkoły Handlowej, Akademii Handlowej, Wyższej Szkoły Ekonomicznej i Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, uczestnicząc w działalności Stowarzyszenia. Przyczyniając się do więzi absolwentów z Alma Mater, budzili podziw i szacunek. Niejako w podzięce i uznaniu nadano honorowe członkostwo Stowarzyszenia profesorom Józefowi Górskiemu, Witoldowi Skalskiemu i Zbigniewowi Zakrzewskiemu. Również Stowarzyszenie wspomagało działalność Uczelni. Najbardziej zasłużeni otrzymali Medal Honorowy za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, ustanowiony w roku 1986.

Oddając w ręce Czytelników zbiór wspomnień, niech mi wolno będzie żywić nadzieję, że publikacja *Byli wśród nas,* choć ma pewne niedostatki, pomoże zachować pamięć o tych, których trud i działanie umożliwiło powstanie i rozwój Uczelni, którym absolwenci zawdzięczają swoje wykształcenie, a w pewnym stopniu także swoje postawy życiowe. Z kart opracowania wyłaniają się bowiem żywi ludzie. Ufam, że pomoże również ocalić od zapomnienia w przyszłości tych, którzy byli łącznikami między „starymi a nowymi laty". O utrwalenie pamięci o nich, jak też o ocalenie od zapomnienia starali się wszyscy autorzy.

Z. Kaulińska

Poznań 1996

Introduction

The present is a bridge between the past and the future. Today is what counts in our activity. This activity, however, always contains a part of those who, through their life, work and attitude, influenced the development of their successors' personality, a part of those who lived among us. This is most clearly visible in the life of each institution of higher education, particularly that academic teachers are a kind of link between "the old and the new".

As is generally known, our University – initially the vocational Higher School of Commerce – started its activity several years after Poland regained her independence. It was founded thanks to devoted, creative and conscientious work of those who put the good of the nation and the society before their own and who were able to turn into reality the aspirations of Wielkopolska* community which recognised the need to educate specialists highly demanded by the country's economy. The idea of establishing a higher school of commerce originated in the Poznań Chamber of Commerce and Industry. The co-founders of the School were: Stanisław Pernaczyński, Franciszek Maciejewski and Stanisław Waschko – managers of the Chamber – along with Sylwester Dybczyński, Head of the Department of Vocational Education at the Local School Superintendent's Office, and Leonard Glabisz – the School's first director appointed to this post in November 1925.

On November 26, 1925 the Ministry of Religious Denominations and National Education approved the School's statutes and curriculum. That day was recognised as a formal date of establishing the Higher School of Commerce (WSH). Inauguration of the first academic year – 1926/1927 was held on October 12, 1926. After 12 years, in 1938, the School obtained academic rights and was given a new name: Academy of Commerce. Professor Antoni Peretiatkowicz, director of the WSH in the years 1930–1938 and the first rector of the Academy, contributed significantly to the transformation of the vocational school into an academic institution. At that time, however, the Academy of Commerce still provided education. Transformation of the Academy of Commerce into a state multi-faculty academic institution under the name Higher School of Economics occurred on September 1, 1950. It was renamed the University of Economics on October 1, 1974.

Thus, the University is 70 years old. Its founders are no longer among us, neither are those who through their effort and work developed its activities, educating hundreds

* The capital of the Region is Poznań.

of economists needed by the country and winning fame for the Polish science. Today the Poznań University of Economics is a strong scientific and didactic centre in Poland, maintaining extensive contacts with foreign countries. Thus, it is our duty to remind and to remember both the founders of the University and its lecturers, to present their personalities and their works, to preserve them to future generations and to save them from oblivion.

The idea of this publication which is a collection of short memories about the founders and lecturers of the University was put forward by its Rector, prof. Bohdan Gruchman, who in this way wanted to celebrate the 70th anniversary of the University, crowning his two terms of office. This by no means is an easy task. Taking up this effort, the authors limited the range and character of memories basically to the founders and independent scientific research workers. According to the Rector's suggestion, a memory should contain a short characteristic of a given person's work and his/her personality. Archival materials and the author's own memories are the source of this text. Bearing this in mind, pupils or colleagues of the deceased lecturer were asked to write about him/her, believing that in this way it will be possible to get acquainted with his/her personality. The best author to recall the founders seemed to be a daughter of one of them who graduated from the School in the 1930s. She was both an involuntary witness to the co-founder's troubles, hardships and struggle and at the same time a deeply involved observer.

The memories to be published were to contain both abovementioned elements but their volume had to be limited. The style of writing was left to the authors. Due to the character of the publication, the authors regard notes and references as unnecessary (only a few exceptions were allowed). The text, however, includes information on the main publications of the person to whom the memory is devoted. Despite some indispensable editorial corrections, the individual style of each author was retained. I should like to admit that when no authors were available, previously published materials were reprinted with some necessary, supplementary remarks.

The present collection contains memories about the founders and professors who were the School lecturers both in the period between the wars and after World War II. Although the collection contains a lot of memories, it is by no means complete. For obvious reasons there are no memories about some lecturers in economics, law and pedagogics who worked for the School in the first 12 years of its existence. It was only possible to obtain some information about all the deceased lecturers incommodity sciences from the inter-war period. It was a fortunate coincidence that prof. Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa and Hanna Maciejewska (former director of the Main Library) published in the "Kronika Miasta Poznania" (1988, 3, pp. 77–87) a paper entitled *The beginnings of higher studies of commodity sciences in Poznań*. Based on that publication, the present collection of short biographical notes of all the mentioned lecturers in commodity sciences who worked at our University in the years 1926–1939.

Hopefully, in the future, it will be possible to collect all the missing biographies. May I take the liberty to suggest that this should be done in the second edition to celebrate the 75th anniversary of our University.

From the very beginning of our School's existence, the Poznań University has offered assistance through its lecturers who worked at the newly created school. The Senate of the Poznań University made an appropriate resolution, fully approved by the Ministry of Religious Denominations and National Education. Old timetables preserved in the Main Library of our University show that in the academic year 1926/1927 seven professors from the Poznań University lectured in the Higher School of Commerce. These were: Alfred Denizot – physics (until 1930/1931), Antoni Korczyński – organic chemistry (until 1930/1931), Tadeusz Miłobędzki – inorganic chemistry (until 1928/1929), Marcin Nadobnik – statistics, Stanisław Nowakowski – economic geography, and in the successive years also trade geography of Poland and economic geography of the USSR (until 1937/1938). After his death his place was taken by Florian Barciński. Alfred Ohanowicz had lectures on civil law together with basics of legal sciences (until 1933/1934), his successor was Józef Górski (*honoris causa* doctor from our University in 1976). Antoni Peretiatkowicz lectured in state sciences and in the subsequent years also in constitutional law, administrative system, political system and political trends in Poland (against political views in Europe).

With a growing number of students in the successive years and yearly specialistic courses at the School, other academic teachers from the Poznań University took up lectures at the Higher School of Commerce. Until the breakout of World War II prof.Edward Taylor had been the most active lecturer. His lectures included industrial policy, principles of cooperatives, business conditions, post-war economicproblems, finances, and fiscal law (only in 1936/1937). Until 1935/1936 the latter was lectured by Emil Schmidt and from 1937/1938 by Jan Zdzitowiecki. Social economics in the years 1937/1938 was taught by Stefan Zaleski. In the academic year 1938/1939 that lecture was taken over by an independent research worker at the Academy of Economics Antoni Roszkowski. Stefan Zaleski lectured also on the scientific principles of labour organisation until 1937/1938. Stefan Rosiński had two jobs – at the Poznań University and at the Higher School of Commerce. His lectures covered money, credits, banks, stock exchanges (the latter taken over in 1935/1936 after Tadeusz Adamczewski), trade policy, industrial policy and transport policy. Jan Hryniewiecki lectured on commercial law, maritime law and additionally in certain years on overseas trade, general principles of legal procedure and bankruptcy law. Until 1930/1931 legal procedures were taught by Bronisław Stelmachowski and international law – by Bohdan Winiarski. Julian Hubert lectured on labour legislation and social insurance and Stanisław Kasznica on press law and copyright law (after the war he was asked to give lectures on administrative law at the Academy of Commerce). Józef Sułkowski lectured on trade law, bill of exchange and cheque law and he was later substituted by Józef

Górski. Romuald Paczkowski taught civil law in the years 1937/1938–1938/1939 only as part of the Course for Accountants – Auditors. The subject of the lectures by Tadeusz Szczurkiewicz was modern trends in sociology and the sociology of education. Professors lecturing on pedagogics at the Poznań University offered their assistance at the Higher Course on Pedagogics led by our school. Stefan Błachowski taught psychotechnics, general and pedagogical psychology whereas Stanisław Tync – contemporary trends in pedagogics.

During the inter-war period still other lecturers who were professors of the Poznań University cooperated with our School. Among them were: Bronisław Dembiński, Stanisław Pawłowski and other research workers of the University. Moreover, lectures were also given by outstanding, highly qualified practitioners.

The following professors of the Poznań University were most closely and for the longest period linked with the Higher School of Commerce and the Academy of Commerce: Marcin Nadobnik, Antoni Peretiatkowicz and Edward Taylor. All of them were members of the School's authorities. As has already been mentioned, Antoni Peretiatkowicz was the Director and the Rector in the years 1930–1939. Marcin Nadobnik and Edward Taylor were members of the Higher School of Commerce and the Academy of Commerce Superintendent's Office. Unfortunately, all of them were deprived of the right to lecture at the Higher School of Economics as a result of a severe post-war regime. Only prof. Edward Taylor was asked to lead a seminar on economics for the junior teachers of the Higher School of Economics in the summer term of 1956/1957. Several people participated in that seminar. Although formal connections between the Professor and the School were severed, they still continued in practice. Several scientific research workers of the Higher School of Economics participated in the theoretical-economic seminar for advanced junior teachers of economics led by prof. Taylor at the Poznań University until the end of 1960 when he retired*.

In the early 1950s prof. Stefan Rosiński and prof. Jan Zdzitowiecki who had been working at our School during the inter-war period, were forced to leave. At the local conference held in May 1951, on the occasion of the First Congress of Polish Science, they were accused that their lectures lacked the "class" approach; prof. Marcin Nadobnik was charged with the same accusation.

During World War II many people connected with our School died the soldier's death or became victims of terror. Among them were distinguished members of the High-

* These were co-workers of prof. Janusz Wierzbicki: Emilia Denek, Zenobia Knakiewicz, Stefan Ochociński, Jerzy Wolniak and Ludwik Dziewolski who did not work at the School at that time. Out of this group Z. Knakiewicz and S. Ochociński were given the subjects of their PhD dissertations by prof. E. Taylor. Prof. E. Taylor entrusted Z. Knakiewicz with special confidence, handing her – without a word – a typescript of the fourth part of his work *Historia rozwoju ekonomiki* which due to censorship could not be published in the mid-1950s. For over 20 years no one knew about this typescript. It served as a basis for volume 3 of *Historia rozwoju ekonomiki* published by PTPN in 1991.

er School of Commerce and the Academy of Commerce: Zygmunt Arendt (language teacher), Bronisław Dembiński (professor of the Poznań University), Franciszek Konieczny (lecturer), Adam Łukaszewicz (professor at the Poznań University), Romuald Pawłowski (professor at the Poznań University), Cyryl Ratajski (president of the City of Poznań, member of the Superintendent's Office of Higher School of Commerce – Academy of Commerce), Marcin Ratkowski (assistant at the Academy of Commerce), Stanisław Robiński (member of the Superintendent's Office of the Higher School of Commerce, Father Antoni Roszkowski (professor of the Academy of Commerce), Stanisław Salkowski (lecturer), Włodzimierz Seydlitz (Chairman of the Superintendent's Office of the Academy of Commerce and lecturer), Michał Sobeski (professor of the Poznań University), Bronisław Stelmachowski (professor of the Poznań University), Jan Wiertelak (professor of the Academy of Commerce and its Vice-Rector), Zygmunt Zaleski (Vice-President of Poznań, member of the Superintendent's Office).

I should like to add that during the inter-war period only six permanent Chairs were established and staffed. These were (in the order of their establishment) the following Chairs: Accountancy and Analysis of Balances [prof. Witold Skalski); Social Economics (prof. Stefan Rosiński): Technology and Commodity Sciences (prof. Jan Wiertelak): Finances and Economic Policy (prof. Antoni Roszkowski); Commercial Law (prof. Józef Górski); Economic Geography (prof. Florian Barciński). Immediately after the war, thanks to intensive activities of Rector prof. Górski three more Chairs were established on June 21, 1945: Public Law (prof. Antoni Peretiatkowicz); Organisation of Enterprises (Józef Rzóska, performing the function of professor) and from February 21, 1948 Antoni Skowroński, performing the function of professor); Foreign Trade (Stanisław Waschko, performing the function of professor). The next two Chairs were created on February 21, 1948. Those were: the Chair of Insurance (Józef Rzóska, performing the function of professor) and the Chair of Transport (Bolesław P. Kasprowicz, performing the function of professor). Eleven Chairs had already existed when the School was transformed into the state Higher School of Economics (WSE). With the establishment of the WSE sixteen Chairs were created, namely the Chairs of: Marxism-Leninism (Piotr Kędzierski, performing the function of professor); Political Economics (Władysław Rusiński, performing the function of professor); Law (prof. Józef Górski); Economic Geography (prof. Florian Barciński); Planning of the National Economy (Seweryn Kruszczyński, performing the function of professor); Finances and Credits (prof. Stefan Rosiński); Financial Planning (Kazimierz Wandelt, performing the function of professor); Public Finance (Jan Zdzitowiecki, performing the function of professor); Banking (tutor – licen. Stefan Żardecki); Insurance (tutor – prof. Józef Górski); Accountancy (prof. Witold Skalski); Statistics (prof. Marcin Nadobriik); Economics of Trade (Zbigniew Zakrzewski, performing the function of professor); Organisation and Technique of Trade (Lechosław Siejak, performing the function of professor); Commodity Sciences (Franciszek Szeląg, performing the function of professor); Chemistry (Maciej Wiewiórowski, performing the function of professor).

Along with reorganisation of the School, or at the beginning of the 1950s, all the Chairs established in the period 1945–1948 were liquidated. Only the Chair of Insurance was left. Prof. Józef Górski was in charge of it. The first Head of this Chair Józef Rzóska, performing the function of professor, was sent to prison for political reasons. However, it must be underlined that the above-mentioned organisational units were later reactivated either as Chairs of Departments. This occurrence many years later after the period of severe regime. The Chair of Public Law was the only one not to be reactivated.

Out of the „old" Chairs the following ones were substantially transformed: Social Economics, the Chair of Finance and the Chair of Economic Policy. The latter was reorganised several times. First it was transformed into the Chair of Public Finances, later into the Chair of Budget, and in 1958/1959 it became a part of the Chair of Finance. The organisational structure of the School underwent numerous changes. As a result, in the academic year 1996/1997 there existed 50 Chairs which constituted three faculties, namely: the Faculty of Economics, the Faculty of Management and the Faculty of Commodity Sciences.

The present publication contains 63 memories (including 8 short biographical notes) classified into 3 groups. Basically they refer to the founders and lecturers. Two memories classified in the group "the remaining employers" are an exception. Respect was paid in this way to people who occupy a special place in the memory of graduates and in the School's history. The construction and character of memories are differentiated. As has already been mentioned, the authors were free in this respect, therefore some memories contain evaluation of scientific achievements. However, the authors always tried to expose personality traits and the range of activities of a given person.

It is worth mentioning that the dominant feature of those to whom the memories are devoted was organic work. It was initiated in the Wielkopolska by Karol Marcinkowski. The substance and nature of such work were most adequately defined by Bolesław Prus. According to him: "Wise and conscientious work, not expected to bear fruit a week after seeds were planted, breaks through the mountains and casts bridges over the abyss" (*Do dzieła,* seria „Perełki", 10). The heart of the properly understood work was clearly identified by Cardinal Stefan Wyszyński who said: "Work is a strive directing one human being towards another: it cannot aim at emptiness. It always links us with people, if not directly, at least indirectly" (*Duch pracy ludzkiej*, wyd. 3. Poznań 1957, p. 37).

When personality traits were presented, the authors frequently emphasised that these virtues are traditionally attributed to the inhabitants of Wielkopolska. They underlined integrity, reliability, conscientiousness, honesty to oneself and to others, independence of opinions, truthfulness and courage. Moreover, a characteristic feature of these people, particularly those born at the turn of the 19th and 20th centu-

ry, was avid patriotism and generosity. Many of their achievements and successes resulted from incredibly hard work. Many of them, under very difficult conditions, thanks to their own efforts, persistence and creative will, managed to achieve a lot. Some of them were able to reconcile the job of an academic teacher with practical activities.

Some professors were able to gather many disciples around them. Several schools could be differentiated, namely: the Poznań economic school established by prof. Edward Taylor; the sociological school whose co-founder and continuator was prof. Tadeusz Szczurkiewicz – the pupil of prof. Florian Znaniecki; the school of economic history initiated by prof. Franciszek Bujak and prof. Jan Rutkowski and consolidated by prof. Władysław Rusiński; the school of economic geography founded by prof. Stanisław Nowakowski; the school of insurance created by dr. Józef Rzóska and prof. Lucjan Pokorzyński and continued by prof. Janusz Szpunar; the school of demography and the school of demometry founded by prof. Stanisław Borowski who was fascinated by methods of the Poznań school of history and statistical-demographic formation obtained through cooperation with prof. Stanisław Waszak, a faithful disciple of prof. Marcin Nadobnik. It should be underlined that prof. Stanisław Waszak initiated empirical studies carried out by scientific workers of our School. He organised his own research contributing to the development of the School's research function. One can also differentiate the Poznań natural model of commodity sciences initiated in the inter-war period. Its brave continuators were above all prof. Aleksander Lempka and Dr. Sc. Chem. Franciszek Szeląg.

The economic school of prof. E. Taylor had the widest range and the greatest impact. Being closely linked to the economic practice, prof. E. Taylor belonged to the most outstanding Polish economists of this century. He was indeed a truthful and righteous man, courageous in presenting his independent views based on meticulous scientific analysis. At the same time, he was gifted with a truly exceptional intuition supported by enormous knowledge. Many years ago, he wrote: "Today marxism seems to be an obsolete intellectual and ideological system, deprived of values and charm for the future" (*Historia rozwoju ekonomiki*, vol. 3, PTPN, Poznań 1991, p. 73). His prophecies came true.

Professor E. Taylor was the organiser of the first Polish Department of Economic Sciences, liquidated at the end of 1949. Among its teachers were outstanding economists who were also the lecturers at the Higher School of Commerce and the Academy of Commerce. During the inter-war period these were the following professors: Jan Rutkowski, Marcin Nadobnik, Stanisław Nowakowski, Stefan Zaleski, Janusz Libicki, Stefan Rosiński and Jan Zdzitowiecki. Thanks to his personality and profound knowledge, prof. E. Taylor won great authority and in the inter-war period he gathered his outstanding disciples around himself. These were: Florian Barciński (*honoris causa* doctor from Poznań University of Economics, 1981), Bolesław P. Kasprowicz (*hon-*

oris causa doctor, Gdańsk University, 1975), Jerzy Lubowicki, Stanisław Raczkowski (*honoris causa* doctor from our University, 1994), Antoni Roszkowski, Józef Rzóska, Antoni Skowroński, Witold Trąmpczyński, Zbigniew Zakrzewski (*honoris causa* doctor from our University, 1986), Jan Zdzitowiecki and others. Among the above-mentioned scientists, a great majority are the deceased lecturers of great merit to our School.

Emphasising the importance of interpersonal links between the University of Poznań and our School – which found its reflection in many memories – one may say that these links changed their nature after World War II.

Scientific workers of our School became the lecturers of the University. At the beginning of the 1950s there occurred changes in the Poznań scientific centre. In result of the liquidation of the Department of Economic Sciences the point of gravity in the field of economic sciences was shifted from the University to our School. When looking back at the problems of educating economists-practitioners in the period of systemic changes in Poland, one may come to the following conclusion: although there were many victims, still the University of Economics managed to save what was the most significant. I think this is the result of the links established between both scientific-academic institutions already in the inter-war period as well as of the impact of the strong personalities of the lecturers. Some of them were the native inhabitants of Wielkopolska, others chose to live and work here – as is underlined by the authors of the memories.

An important element in the cooperation of both Schools was "Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny", founded in 1921 by prof. A. Peretiatkowicz. This journal was the organ of the Faculty of Law and Economics of the Poznań University, the Poznań Society of Friends of Science and The Legal and Economic Society and from 1928 – also the organ of the Higher School of Commerce. After the war it was possible to reactivate it in 1958. Thus it continues to be a joint journal.

Finally, I should like to underline that many of the deceased professors maintained lively contacts with the Association of the Graduates of the Higher School of Commerce, Academy of Commerce, Higher School of Economics and the University of Economics in Poznań. Contributing to the links of the graduates with their Alma Mater, they were admired and respected. As an expression of gratitude and recognition, the honorary membership of the Association was awarded to prof. Górski, prof. Skalski and prof. Zakrzewski. The Association also supported the School's activities. The most deserving received a Medal of Honour for Merits for the University of Economics in Poznań, approved in 1986.

Handing this collection of memories over to the readers, may I cherish the hope that the publication *They were among us* which is not free from some shortcomings, will help us to remember those whose effort and activity made it possible to establish and develop our School, to whom graduates should be grateful for their education

and to a certain extent for their attitudes. Living people emerge from the pages of this publication. I trust that it will also help to save from oblivion those who were the links between "the old and the new". All the authors did their best to accomplish this task.

Zenobia Knakiewicz

Poznań 1996

Translated by Ewa Kotkowska and Bernadetta Rosada

Poczet rektorów

Dr Leonard Glabisz (1878–1951), dyrektor WSH w latach 1925–1930

Prof. zw. dr Antoni Peretiatkowicz (1984–1956), dyrektor WSH i rektor AH w latach 1930–1939

Prof. zw. dr Witold Skalski (1879–1961), rektor AH w latach 1939–1945

Prof. zw. dr Józef Górski (1904–1983), rektor AH w latach 1945–1948

Prof. zw. dr Florian Barciński (1901–1987), rektor AH/WSE w latach 1949–1951

Doc. dr Mieczysław Fleszar (1915–1973), rektor WSE w latach 1951–1954

Prof. zw. dr Seweryn Kruszczyński (1910–1982), rektor WSE w latach 1954–1956

Prof. zw. dr Józef Górski (1904–1983), rektor WSE w latach 1956–1959

Prof. zw. dr Zbigniew Zakrzewski (1912–1992), rektor WSE w latach 1959–1962

Prof. zw. dr hab. Władysław Rusiński (1911–1986), rektor WSE w latach 1962–1965

Prof. zw. dr Stanisław Smoliński (1916–1994), rektor WSE w latach 1965–1969

Prof. zw. dr hab. Ryszard Domański (1928–2021), rektor WSE /AE w latach 1969–1979

Prof. dr hab. Janusz Piasny (1930–1997), rektor AE w latach 1980–1987

Prof. zw. dr Janusz Wierzbicki (1920–1992), rektor AE w latach 1987–1990

Prof. zw. dr hab. Bohdan Gruchman (1928–2021), rektor AE w latach 1990–1996

Współzałożyciele Wyższej Szkoły Handlowej

Przyszłość jest prezentem,
jaki robi nam przeszłość.

André Malraux

Sylwester Dybczyński

1878–1946

Zmarły 30 października 1946 roku Sylwester Dybczyński zasłużył się Uczelni przede wszystkim jako współzałożyciel. Położył duże zasługi jako zamiłowany pedagog, prawy i odważny człowiek oraz organizator szkolnictwa zawodowego w Wielkopolsce po odzyskaniu niepodległości. Dewizą jego życia była praca organiczna. Urodził się w 1878 roku w Pleszewie. Tam ukończył w roku 1900 Seminarium Nauczycielskie, a następnie studiował na Akademii Handlowej w Lipsku. Przed I wojną światową rozpoczął pracę jako nauczyciel w Kobylnicy. Później uczył w Tucholi. Zaraz po skończeniu wojny przeniósł się do Poznania. Podjął pracę w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej, prowadząc początkowo sprawy szkolnictwa zawodowego. Na zlecenie Naczelnej Rady Ludowej zorganizował szkolnictwo zawodowe w Wielkopolsce. Przyjął także stanowisko pierwszego dyrektora Miejskiej Szkoły Handlowej w Poznaniu.

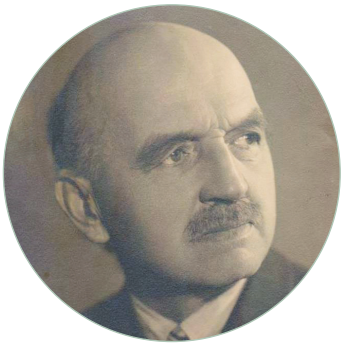
W nowo zorganizowanym Kuratorium Okręgu Szkolnego w Poznaniu objął w roku 1921 funkcję kierownika Wydziału Szkolnictwa Zawodowego i pełnił ją około 20 lat. Dostrzegłszy potrzebę zorganizowania w Wielkopolsce wyższej uczelni handlowej, żywo interesował się tą sprawą i był jej orędownikiem. Na posiedzeniu Zarządu Miejskiej Szkoły Handlowej 3 czerwca 1925 roku uzasadnił potrzebę utworzenia takiej uczelni na poziomie akademickim. Głównie dzięki niemu podjęta dwa miesiące przedtem przez Izbę Przemysłowo-Handlową inicjatywa utworzenia wyższej szkoły handlowej w Poznaniu znalazła przychylne poparcie kuratorium.

Sylwester Dybczyński brał czynny udział w pracach organizacyjnych przyszłej Uczelni. Wszedł w skład pierwszego grona nauczającego Wyższej Szkoły Handlowej, która rozpoczęła swoją działalność inauguracją 12 października 1926 roku. W nowo utworzonej Uczelni wykładał naukę o handlu, pedagogikę i organizację szkolnictwa zawodowego. Gdy utworzono Studium Pedagogiczne, został pierwszym jego kierownikiem. W celu pogłębienia wiedzy w zakresie swojej specjalności przebywał w latach 1927–1928 jako stypendysta w Międzynarodowym Instytucie przy Columbia University w Nowym Jorku (International Institute Columbia University), należącym do jednej z najstarszych i najpoważniejszych amerykańskich szkół wyższych. Przeprowadził tam badania dotyczące organizacji szkolnictwa zawodowego i dydaktyki nauk handlowych.

W okresie okupacji mieszkał w Częstochowie. Włączył się aktywnie w nurt tajnego nauczania. Doceniając jego doświadczenie i odwagę, powołano go na tajnego kuratora Szkolnictwa Zawodowego przy Okręgu Szkolnym Ziem Zachodnich. Po ustaniu walk wojennych powrócił w roku 1945 do Poznania. Pełnił funkcję naczelnika Wydziału Szkolnictwa Zawodowego w Kuratorium Okręgu Szkolnego w Poznaniu oraz kontynuował w Akademii Handlowej wykłady z pedagogiki i organizacji szkolnictwa zawodowego.

Swoje doświadczenia i przemyślenia pozostawił w publikacjach. Jego dorobek piśmienniczy obejmuje artykuły w czasopismach pedagogicznych i gospodarczych. Poruszał w nich sprawy szkolnictwa zawodowego, dydaktyki i metodyki nauk handlowych. Przez całe życie pedagogika była jego pasją. Służył zarówno szkolnictwu średniemu, jak i wyższemu, tak jak umiał najlepiej, będąc zawsze przyjacielem młodzieży.

Hanna Maciejewska

Leonard Glabisz

1878–1951

W wieku 80 lat 10 września 1951 roku zmarł Doktor Leonard Glabisz, pierwszy dyrektor Wyższej Szkoły Handlowej. Na jego barkach spoczywało wiele spraw organizacyjnych związanych z uruchomieniem i funkcjonowaniem nowej szkoły wyższej. Nie było to łatwe, mimo że na razie Uczelnia ta miała charakter zawodowy.

Leonard Glabisz urodził się 27 grudnia 1878 roku w Pamiątkowie koło Szamotuł. Po ukończeniu gimnazjum w Poznaniu studiował ekonomię polityczną w Lozannie, Krakowie i Monachium, gdzie w 1905 roku uzyskał stopień doktora ekonomii na podstawie pracy *Die Agrarverhältnisse in Polen d. XVI Jahrhunderts*. Praktykę zawodową odbył w bankach w Nowym Jorku i Berlinie. Uzupełniał swoje studia w Paryżu, Wiedniu i we Włoszech. W latach 1914–1915 pracował w Lozannie w Centralnej Agencji Polskiej, a od 1917 roku w tamtejszym Oddziale Polskiego Komitetu Narodowego w Paryżu. Równocześnie z tą pracą wykładał ekonomię polityczną w Szkole Nauk Politycznych w Lozannie. Był także prezesem Towarzystwa Naukowego przy tamtejszym Uniwersytecie.

Po powstaniu państwa polskiego powrócił do kraju w 1919 roku. Pracował w przemyśle i bankach. Był członkiem Rady Nadzorczej Polskiego Banku Krajowego w Warszawie oraz członkiem Zarządu Głównego Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Osiedliwszy się w Poznaniu, został prezesem Zarządu Głównego Uniwersytetów Ludowych w Poznaniu.

Gdy Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu w czerwcu 1925 roku podjęła decyzję o utworzeniu Wyższej Szkoły Handlowej, rozpoczęły się intensywne prace przygotowawcze z tym związane. Ogłoszono także konkurs na stanowisko dyrektora tej uczelni. Na podstawie konkursu, rozstrzygniętego 12 listopada 1925 roku, dr Leonard Glabisz został powołany na dyrektora przyszłej Wyższej Szkoły Handlowej. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zatwierdziło go na to stanowisko pismem z 17 lipca 1926 roku.

Z chwilą powołania na stanowisko dyrektora Doktor Leonard Glabisz przystąpił do opracowania założeń organizacyjnych przyszłej Uczelni i jej statutu. Opierając się na przyjętej koncepcji jednowydziałowej trzyletniej uczelni oraz wstępnych założeniach

organizacyjnych, nakreślonych przez Stanisława Waschkę, opracował jej statut. Włączył się także do intensywnych prac nad planem nauczania, którymi od połowy roku 1925 kierował dr Stanisław Waschko. Prace organizacyjne przebiegały bardzo sprawnie. Doktor Glabisz zasłużył się jako autor statutu, współautor pierwszego programu nauczania oraz pierwszy dyrektor WSH.

Doktor Leonard Glabisz był również wykładowcą. Wykładał ekonomię polityczną. Był przyjacielem młodzieży. Młodzież akademicka powołała go na Członka Honorowego Bratniej Pomocy Studentów i Studentek WSH. Zachował się we wdzięcznej pamięci absolwentów przede wszystkim jako współorganizator Uczelni i jej pierwszy dyrektor.

Hanna Maciejewska

Franciszek Maciejewski

1879–1948

Zmarły 9 stycznia 1948 roku Franciszek Maciejewski, wybitny praktyk i ofiarny społecznik, położył duże zasługi dla rozwoju gospodarczego Wielkopolski. Zajmuje także szczególne miejsce w historii Wyższej Szkoły Handlowej przekształconej w roku 1938 w Akademię Handlową. Należy do współorganizatorów tej Uczelni, zasłużył się przede wszystkim jako jej współtwórca i wieloletni członek kuratorium i Fundacji WSH. Był związany z Uczelnią przez całe życie. Urodził się 11 września 1879 roku w Kobylinie. Po ukończeniu seminarium nauczycielskiego w Rawiczu podjął pracę jako nauczyciel w Wierzbnie (pow. Ostrów Wlkp.). W latach 1907–1914 nauczał w Szkole Handlowej w Berlinie. Tam też podjął studia w Wyższej Szkole Handlowej, przerwane powołaniem do armii pruskiej w roku 1914. Przydzielono go do administracji wojskowej w Spandau koło Berlina, skąd mógł nadal działać w Polonii berlińskiej.

Zaraz po skończonej wojnie, w 1919 roku, przeniósł się do Poznania. Podjął zlecenie Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i zorganizował Urząd dla Handlu Zagranicznego przy Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej. Był jego kierownikiem do czasu likwidacji tej instytucji w roku 1920. Następnie pracował w przemyśle, pełniąc funkcję członka zarządu i dyrektora przedsiębiorstw przemysłowych. Od roku 1932 był wiceprezesem Związku Fabrykantów, a od roku 1935 jego prezesem. Był również prezesem Związku Obrony Przemysłu Polskiego i Związku Obrony Kresów Zachodnich. Pełniąc te funkcje, położył duże zasługi dla rozwoju rodzimego przemysłu. Propagował rozwój krajowej produkcji i walczył ze zbędnym importem.

Równolegle udzielał się aktywnie w pracach Izby Przemysłowo-Handlowej. Od roku 1923 pełnił funkcję radcy prawnego Izby, a od roku 1926 wiceprezesa ds. przemysłu oraz członka kilku komisji, a mianowicie administracyjnej, handlu zagranicznego, samorządowej i skarbowej. Był także członkiem Komisji Egzaminacyjnej dla Rzeczoznawców Księgowych przy Izbie Przemysłowo-Handlowej. Będąc ściśle związany z Izbą, zasłużył się przy powoływaniu i organizacji Wyższej Szkoły Handlowej oraz budowy gmachu Uczelni. Aktywnie i ofiarnie współpracował z Izbą Przemysłowo-Handlową, będącą formalnym założycielem i początkowo także faktycznym właścicielem tej Uczelni. Od chwili utworzenia WSH był członkiem Kuratorium Uczelni, a od roku 1935, po wyodrębnieniu jej z agend Izby Przemysłowo-Handlowej, członkiem Fundacji

WSH (a następnie Akademii Handlowej). Wspierał przez kilka lat prace samorządu studenckiego, pełniąc funkcję kuratora Bratniej Pomocy Studentek i Studentów WSH. Był przyjacielem młodzieży. Niejako w podzięce młodzież akademicka nadała mu członkostwo honorowe Bratniej Pomocy. Był także członkiem Korporacji Gedania Posnaniensis.

W roku 1939 został wysiedlony do Częstochowy. Zarządzał tu hurtownią galanteryjną. Będąc z natury społecznikiem, zorganizował Komitet Pomocy Wysiedlonym, który został przekształcony później w Polski Komitet Pomocy Społecznej, podlegający Radzie Głównej Opiekuńczej (RGO) w Krakowie. Organizacja ta od maja 1940 roku zespalała wszystkie organizacje pomocy społecznej, współdziałając z PCK. Franciszek Maciejewski był prezesem oddziału częstochowskiego RGO do roku 1945.

Gdy w roku 1945 ustały działania wojenne na terenie Wielkopolski, wrócił do Poznania i kontynuował swoje prace przerwane wybuchem wojny. Pełnił nadal funkcje wiceprezesa Izby Przemysłowo-Handlowej i prezesa Związku Fabrykantów, który wkrótce przekształcono w Związek Przemysłowców. Jako prezes tego Związku organizował w nowych warunkach przemysł wielkopolski. Aktywnie działał nie tylko w dziedzinie gospodarczej. Gdy w roku 1946 zmieniono strukturę administracyjną Kościoła katolickiego w Polsce i przeniesiono stolicę prymasowską z Poznania do Warszawy, współorganizował uroczystość pożegnalną prymasa Polski księdza kardynała Augusta Hlonda związaną z tym przeniesieniem.

Wielostronna działalność Franciszka Maciejewskiego doczekała się uznania w formie odznaczeń państwowych. Był odznaczony Krzyżem Oficerskim Polonia Restituta, Krzyżem Zasługi oraz Medalem Zasługi Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Dewizą jego pracowitego życia była praca organiczna. Był jej wierny w całej swojej działalności.

Hanna Maciejewska

Stanisław Pernaczyński

1872–1930

Zmarły w roku 1930 Doktor Stanisław Pernaczyński, prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, wybitny działacz gospodarczy i społeczny, ogromnie się zasłużył dla rozwoju Wielkopolski oraz rozwoju szkolnictwa i nauki w tym regionie kraju. Zajmuje poczesne miejsce wśród współtwórców Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu – drugiej wyższej uczelni, którą utworzono w stolicy Wielkopolski po odzyskaniu niepodległości. Przez blisko 30 lat swojego twórczego i pracowitego życia był związany z Poznaniem.

Urodził się 11 kwietnia 1872 roku we Wrześni. Uczęszczał do gimnazjum we Wrocławiu i Gnieźnie, gdzie zdał maturę. Studiował prawo w Berlinie, a ekonomię w Monachium. Doktoryzował się na podstawie rozprawy o frachtach kolejowych i wodnych na zboże i mąkę (*Die Eisenbahn u. Wassertarife für Getreide u. Mehl in der Provinz Posen).* Po studiach podjął pracę zawodową w przemyśle drzewnym. Uczył w Grudziądzu. Był członkiem patriotycznych organizacji polskich.

W roku 1902 przeniósł się do Poznania. Założył tu własny bank pod nazwą Bank Kratochwil & Pernaczyński, którego celem było finansowanie polskich przedsiębiorstw. Od roku 1904 zasiadał w ówczesnej Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. Wykładał bankowość na kursach z ekonomii dla miejscowej inteligencji. Prowadzono je w latach 1905–1910 w Pałacu Działyńskich w Poznaniu. Był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, pełniąc w latach 1908–1921 funkcję sekretarza tego Towarzystwa. Od roku 1918 był członkiem Zarządu Banku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, który stanowił centralę finansową spółdzielczych banków zrzeszających polskich rzemieślników, kupców i rolników w zaborze pruskim.

Po odzyskaniu niepodległości jeszcze bardziej zintensyfikował swoją działalność. W latach 1919 i 1921 uczestniczył w pertraktacjach związanych z Genewską Konwencją dotyczącą Górnego Śląska. Została ona podpisana przez Polskę i Niemcy 15 maja 1922 roku. Dekretem Naczelnej Rady Ludowej (utworzono ją w 1916 roku w Poznaniu, początkowo działała tajnie, a od 11 listopada 1918 roku jawnie) powołano go na komisarza Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. Po wyborach przeprowadzonych w roku 1923 został jej prezesem. Pełnił tę funkcję do swojej śmierci w roku 1930. Położył duże zasługi dla rozbudowy gospodarki Wielkopolski i dla przekształcenia nie-

mieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej w polską organizację gospodarczą. Włączył się w nurt prac związanych z organizacją pierwszej polskiej wystawy powszechnej (tzw. PeWuKa), która odbyła się w Poznaniu w roku 1929. W latach 1926–1930 był członkiem Rady Głównej Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu i jej Komisji Rewizyjnej. Ponadto pełnił funkcję prezesa rad nadzorczych: Banku Wzajemnych Ubezpieczeń Vesta, Giełdy Pieniężnej, Browaru i Słodowni w Kobylepolu oraz firmy Hartwig-Kantorowicz.

Mimo nawału pracy udzielał się społecznie w związkach zawodowych i społecznych. Brał czynny udział w Związku Bankowców w Polsce, Oddział w Poznaniu. Założył Bratnią Pomoc Kupiecką. Wygłaszał odczyty na kursach prowadzonych przez organizacje kupieckie. Znalazł też czas na publikacje. Publikował artykuły w czasopismach gospodarczych oraz napisał pracę *Stan i potrzeby przemysłu i handlu b. Dzielnicy Pruskiej* (Poznań 1924).

Szczególne zasługi położył Doktor Pernaczyński w dziedzinie utworzenia w Poznaniu szkoły handlowej wyższego stopnia. Inicjatorem tego pomysłu był dr Stanisław Waschko, syndyk Izby Przemysłowo-Handlowej. Jako urzędujący prezes IPH gorąco poparł tę inicjatywę i czynnie włączył się do prac z tym związanych. Na tymczasową siedzibę przyszłej Uczelni przeznaczył budynek przy Al. Karola Marcinkowskiego 3, dotychczas zajmowany przez Izbę. Dla swoich celów Izba nabyła nowy budynek przy ul. Adama Mickiewicza 30. Stanisław Pernaczyński ofiarnie uczestniczył we wszystkich pracach organizacyjnych, a zwłaszcza w ustaleniu programu nauczania, powołaniu zespołu pedagogicznego i finansowaniu tego przedsięwzięcia. W celu czuwania nad działalnością i finansami WSH utworzono Kuratorium tej uczelni, był pierwszym jego prezesem, w latach 1926–1930.

W uznaniu jego ogromnych zasług został odznaczony Krzyżem Komandorskim Polonia Restituta. W pamięci pierwszych wychowanków Uczelni pozostał także jako przyjaciel i opiekun młodzieży.

Hanna Maciejewska

Stanisław Waschko

1895–1984

Docent Stanisław Waschko zmarł 20 września 1984 roku. Zmarły zapisał się chlubnie w historii rozwoju Akademii Ekonomicznej w Poznaniu jako inicjator utworzenia w stolicy Wielkopolski akademickiej uczelni handlowej i realizator tego przedsięwzięcia, współzałożyciel tej Uczelni – będącej zaczątkiem dzisiejszego Uniwersytetu Ekonomicznego, pomysłodawca budowy odrębnego gmachu Uczelni i osobiście zaangażowany realizator tej budowy. Swoją działalnością organizacyjną i dydaktyczną był związany z nowo powstałą Uczelnią przez blisko ćwierć wieku. Był wierny Poznaniowi i Wielkopolsce przez ponad 40 lat swej twórczej pracy.

Urodził się 7 kwietnia 1895 roku w Tarnobrzegu. Uczęszczał do gimnazjum typu klasycznego w Samborze, które ukończył w 1913 roku. Studia przerwane służbą w armii austriackiej, niewolą rosyjską i służbą w wojsku polskim ukończył w 1920 roku na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych Uniwersytetu we Lwowie. Tam też uzyskał doktorat prawa w roku 1924. Osiedlił się w Poznaniu w roku 1919. W latach 1919–1922 pracował jako kierownik Urzędu Rozdzielczego w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej w Poznaniu. Po likwidacji tego Ministerstwa związał się na długie lata z Izbą Przemysłowo-Handlową w Poznaniu. Był najpierw zastępcą syndyka, a w okresie 1924–1939 i 1945–1950 dyrektorem Izby. Na tym stanowisku pozostał aż do likwidacji Izby w roku 1950. Swoją wiedzą, zmysłem organizacyjnym i energią przyczynił się do rozwoju Izby oraz przemysłu i handlu Wielkopolski.

W czasie okupacji niemieckiej pracował w Warszawie w firmie Transactor w charakterze prokurenta. Po upadku powstania warszawskiego przebywał w Częstochowie, gdzie wspólnie z byłymi radcami Izby Przemysłowo-Handlowej przygotowywał plany reaktywowania tej Izby i organizacji gospodarki Wielkopolski po II wojnie światowej.

Docent Stanisław Waschko położył szczególne zasługi w utworzeniu Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu. Pomysł założenia takiej uczelni wyszedł z Izby Przemysłowo-Handlowej. Z inicjatywą jej utworzenia wystąpił Stanisław Waschko na posiedzeniu Komisji Administracji Izby Przemysłowo-Handlowej 3 kwietnia 1925 roku. Projekt ten był odbiciem życzeń społeczeństwa Wielkopolski. Społeczeństwo odczuwało bowiem potrzebę kształcenia specjalistów w celu tworzenia nowych przedsiębiorstw przemysłowych oraz handlowych w warunkach powstałych po zakończeniu I wojny świa-

towej i odzyskaniu niepodległości przez Polskę. Projekt ten spotkał się z uznaniem ówczesnych władz Izby (dr Stanisław Pernaczyński, Franciszek Maciejewski). Izba zaakceptowała pomysł 17 czerwca 1925 roku i powierzyła Stanisławowi Waschce realizację tego przedsięwzięcia. Decyzja ta zyskała poparcie Kuratorium Okręgu Szkolnego w Poznaniu, zwłaszcza że kierownik Wydziału Szkolnictwa Zawodowego tej instytucji Sylwester Dybczyński także postulował, na posiedzeniu w Miejskiej Szkole Handlowej 3 czerwca 1925 roku, utworzenie w Poznaniu uczelni handlowej na poziomie akademickim.

Po czerwcowej uchwale Izby rozpoczęły się intensywne prace nad kształtem i finansowaniem nowej Uczelni, planem nauczania i powołaniem zespołu nauczającego. Pracami kierował Docent Stanisław Waschko. Źródłem finansowania wspomnianego dzieła miały być zarówno dodatki do państwowego podatku przemysłowego, przeznaczonego na finansowanie szkolnictwa zawodowego, jak i dotacje Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W pracach organizacyjnych aktywnie uczestniczył również dr Leonard Glabisz, powołany w drodze konkursu na stanowisko dyrektora Uczelni 12 listopada 1925 roku. Zatwierdzenie statutu Uczelni i planu nauczania nastąpiło 26 listopada 1925 roku. Ten dzień uznano za datę formalnego powołania nowej Uczelni. Założycielką Uczelni pod nazwą Wyższa Szkoła Handlowa była Izba Przemysłowo-Handlowa. Pierwsze posiedzenie Rady Profesorów odbyło się 10 października 1926 roku z udziałem 25 osób, uczestnikiem Rady był także Docent Waschko. Pierwsza inauguracja roku akademickiego 1926/1927 odbyła się 12 października 1926 roku w auli Uniwersytetu Poznańskiego.

Stanisław Waschko był również pomysłodawcą budowy dla Uczelni odrębnego gmachu. Wniosek ten zgłosił na posiedzeniu Izby już 24 listopada 1925 roku, przyjmując, że finansowaniem zajmie się Izba. Zakładał, że otrzyma ona pewne kwoty z dopłat na podatek przemysłowy, a na resztę zaciągnie pożyczkę w Banku Gospodarstwa Krajowego, której spłatę przejmie Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Wniosek ten został zatwierdzony przez Izbę Przemysłowo-Handlową 11 czerwca 1926 roku, a 22 czerwca 1927 roku Izba przyjęła projekt architektoniczny gmachu wykonany przez inż. arch. Adama Ballenstaedta. Kosztorys opiewał na kwotę 2 022 431,87 zł. Realizację budowy gmachu powierzono Stanisławowi Waschce.

Budowę rozpoczęto 5 października 1927 roku na parceli Skarbu Państwa przydzielonej przez Prezydenta Miasta Poznania Cyryla Ratajskiego, położonej przy Wałach Zygmunta Starego 2/3 (dziś Aleja Niepodległości). Teren budowy okazał się bagnisty, po zasypanych fosach. Stąd też usadowienie fundamentów wymagało dodatkowego wzmocnienia za pomocą 1500 specjalnych pali betonowych Straussa. Zwiększyło to znacznie koszt budowy. Kamień węgielny gmachu Uczelni położył prezes Izby dr Stanisław Pernaczyński 30 kwietnia 1928 roku.

Budowę przerwano w latach 1929–1930 z powodu braku funduszy. Dotacje Ministerstwa wpływały nieregularnie i w niższej, niż zakładano, wysokości. Wpływy z podatku przemysłowego znacznie się zmniejszyły z powodu zaczynającego się kryzysu. Brakowało też pracowników budowlanych, gdyż w roku 1929 byli oni zatrudnieni przy pracach dla PeWuKi. Wzrosły też żądania płacowe. Przewłaszczenie gruntu na rzecz Izby nastąpiło 30 lipca 1931 roku. Budowę zakończono 1 lipca 1932 roku. Natomiast poświęcenie nowego gmachu przez prymasa Polski nastąpiło 12 listopada 1932 roku, po czym odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego 1932/1933 w auli WSH.

Poznaniowi przybył jeden z piękniejszych budynków reprezentacyjnych. Uczelnia otrzymała własny gmach odpowiadający w tym czasie potrzebom dydaktycznym i naukowym jej oraz organizacji akademickich. Izba Przemysłowo-Handlowa borykała się jednakże z trudnościami finansowymi. Były trudności ze spłatą zadłużeń. Zdarzało się często, że Stanisław Waschko podpisywał weksle i gwarantował spłatę zobowiązań własnym majątkiem.

Dopiero po długotrwałych pertraktacjach z ministrami wyznań religijnych i oświecenia publicznego, przemysłu i handlu, skarbu i Najwyższą Izbą Kontroli na polecenie ministra WRiOP oraz w porozumieniu z Kuratorium WSH Izba uchwałami z 20 sierpnia 1934 roku i 27 listopada 1935 roku podjęła decyzję o utworzeniu Fundacji WSH. Na rzecz tej Fundacji Izba przekazała na własność nowo wybudowany gmach wraz z ruchomościami, natomiast Fundacja przejęła na swoją hipotekę obciążenie wobec instytucji kredytowych, które udzieliły Izbie pożyczek na budowę. Nastąpiło to aktem notarialnym 2 września 1937 roku. Majątek Fundacji według stanu z 1 stycznia 1936 roku został zapisany w księdze wieczystej Poznania. Dopiero po ustanowieniu Fundacji, nad którą nadzór sprawowało MWRiOP (pierwszym reprezentantem Ministerstwa był prof. Stanisław Nowakowski), Izba Przemysłowo-Handlowa uwolniła się od ciążących na niej zobowiązań z tytułu kredytów zaciągniętych na budowę, a WSH uzyskała samodzielność. Skończyły się też kłopoty finansowe Docenta Waschki, na którego barkach spoczywały wszystkie sprawy związane z budową gmachu.

Mimo ogromnego nakładu pracy związanego z jego wielostronnym działaniem Stanisław Waschko zdołał łączyć te obowiązki także z działalnością nauczyciela akademickiego. W roku 1926 objął w Wyższej Szkole Handlowej wykłady z ustawodawstwa przemysłowo-handlowego, celnictwa wraz z reglamentacją obrotu towarowego z zagranicą. Wykłady te prowadził do wybuchu wojny. Gdy w kwietniu 1945 roku powrócił z Częstochowy do Poznania, podjął zajęcia w Akademii Handlowej. Objął nowo utworzoną (w czerwcu 1945 roku) Katedrę Handlu Zagranicznego w charakterze zastępcy profesora. Wykładał administracyjne ustawodawstwo przemysłowo-handlowe i celnictwo, współczesne ustawodawstwo gospodarcze oraz handel zagraniczny. Prowadził seminarium z handlu zagranicznego. Ponadto na nowo uruchamianych studiach i kursach specjalnie organizowanych przez AH wykładał politykę handlu za-

granicznego najważniejszych krajów świata, technikę handlu zagranicznego i prawo przemysłowe.

Przez cały czas swojej działalności dydaktycznej na poznańskiej Uczelni Stanisław Waschko brał czynny udział w pracach organizacyjnych. W okresie międzywojennym zasiadał w Radzie Profesorów WSH. Był członkiem honorowym Bratniej Pomocy Studentów i Studentek. Aktywnie wspomagał realizację statutowych zadań Bratniej Pomocy, polegających na niesieniu pomocy moralnej i materialnej młodzieży. Włączył się też do starań o uzyskanie dla Uczelni pełnych praw akademickich. Prawa te Uczelnia otrzymała w roku 1938 i przyjęła nazwę Akademii Handlowej. Od roku 1945 Stanisław Waschko znów zasiadał w Radzie Profesorów. Uczestnicząc w niej, wspomagał jej różnokierunkową działalność, między innymi starania o uzyskanie przez Uczelnię prawa doktoryzowania i prawa habilitowania, odbudowę zniszczonego gmachu Uczelni oraz o prawidłowe zorganizowanie studiów w powojennych warunkach.

W związku z upaństwowieniem Akademii Handlowej 1 września 1950 roku i przekształceniu jej w wielowydziałową Wyższą Szkołę Ekonomiczną zlikwidowano Katedrę Handlu Zagranicznego. Na żądanie ministra szkolnictwa wyższego Stanisław Waschko został usunięty z Uczelni. Pewne zadośćuczynienie uzyskał w roku 1956. Z okazji 30-lecia Uczelni Senat na specjalnym posiedzeniu 27 września 1956 roku podjął jednomyślną uchwałę, którą przesłał pismem Stanisławowi Waschce 30 września 1956 roku. W uchwale tej Senat przekazał mu „jako głównemu inicjatorowi i współorganizatorowi Uczelni, członkowi Kuratorium oraz długoletniemu wykładowcy i kierownikowi Katedry Handlu Zagranicznego wyrazy głębokiego szacunku i uznania".

W okresie swojej długoletniej pracy w Poznaniu Docent Waschko łączył stanowisko dyrektora Izby Przemysłowo-Handlowej z wykonywaniem różnych ważnych funkcji w życiu gospodarczym. Wykazywał niespożytą energię i duże zdolności organizacyjne w wielu dziedzinach. Szczególnie zasłużył się przy organizowaniu prezentacji dorobku wielkopolskiego przemysłu i handlu na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu (PeWuKa), która odbyła się w roku 1929. W latach 1927–1930 brał czynny udział w pracach organizacyjnych PeWuKi, będąc członkiem pięcioosobowego Zarządu, a później jej likwidatorem Był także członkiem Zarządu Międzynarodowej Wystawy Komunikacji i Turystyki w Poznaniu w roku 1930. Współpracował przy organizacji Międzynarodowych Targów Poznańskich jako członek zarządu do roku 1939, a w roku 1945 jako inicjator ich reaktywowania. Od roku 1934 był członkiem Zarządu Komitetu Wystaw Krajowych i Zagranicznych przy Państwowym Instytucie Eksportowym. Zorganizował dwie wystawy polskie w Mediolanie oraz uczestniczył w międzynarodowych kongresach izb przemysłowo-handlowych. Był stałym reprezentantem Polski w Międzynarodowej Izbie Handlowej. Uczestniczył w pracach Rady Handlu Zagranicznego przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu jako członek jej trzech komitetów (Przywozowego – w 1939 roku jego prezes, Celnego, Popierania Stosunków Gospodarczych z ZSRR). Był delegatem Ministerstwa Przemysłu i Handlu ds. rokowań hand-

lowych z Wolnym Miastem Gdańsk, Bułgarią, Czechosłowacją, Hiszpanią i Jugosławią. Zorganizował także międzynarodową konferencję izb przemysłowo-handlowych w 1929 roku i uczestniczył jako referent w dwu ogólnopolskich konferencjach handlu zagranicznego (1937 i 1939).

Znalazł również czas na uczestnictwo w stowarzyszeniach kulturalnych. Sprawował funkcję przewodniczącego w poznańskim oddziale Towarzystwa Polsko-Czechosłowackiego oraz Association Polonais-Français.

Po drugiej wojnie, w latach 1945–1950 inicjował utworzenie wielu organizacji. Powołał, między innymi, Gospodarczą Komisję Porozumiewawczą Władz Państwowych i Samorządowych w Poznaniu oraz Radę Gospodarczą Ziemi Lubuskiej. Był członkiem Polskiej Izby Handlu Zagranicznego w Warszawie oraz delegatem Ministerstwa Przemysłu i Handlu ds. rokowań handlowych z zagranicą.

Wielkie były zasługi Stanisława Waschki w zakresie wiązania działalności Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Poznaniu z praktyką gospodarczą. W latach 1946–1953 zasiadał w Komisji Rewizyjnej PTE. Brał czynny udział w działalności odczytowej tej instytucji. W roku 1955 został powołany na pierwszego dyrektora Poznańskiej Dyrekcji Kursów Ekonomicznych PTE, której działalność obejmowała trzy dawne (duże) województwa: poznańskie, bydgoskie i zielonogórskie. Piastował to stanowisko do lutego 1962 roku. Dyrekcja przyjęła od 1958 roku nazwę Dyrekcji Szkolenia Ekonomicznego. Stanisław Waschko zasiadał z urzędu w Radzie Naukowej (programowej) przy wspomnianej Dyrekcji. Jej celem było zabezpieczenie nadzoru nad kierunkami i poziomem szkolenia oraz koordynowanie tej działalności od strony naukowo-dydaktycznej. Za całokształt swej aktywnej pracy w poznańskim oddziale PTE został w roku 1961 wyróżniony przez Zarząd Główny PTE Złotą Odznaką Honorową PTE.

Stanisław Waschko był doskonałym organizatorem kształcenia ekonomicznego. Dzięki jego rzutkości i staraniom wzrosła znacznie liczba kursów i ich uczestników. Obok kursów przedmiotowych, specjalistycznych zainicjował też nową formę szkolenia, a mianowicie Wyższe Studium Ekonomiczne, którego celem było udostępnienie osobom zainteresowanym wiedzy ekonomicznej w ogólnym zarysie. Dzięki jego energii poznańska Dyrekcja Szkolenia Ekonomicznego PTE zdobyła jedną z czołowych pozycji spośród wszystkich regionalnych dyrekcji w kraju.

Na skutek różnych okoliczności w roku 1958 przeniósł się na Wybrzeże. W roku akademickim 1958/1959 podjął pracę w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Sopocie i pracował na tej Uczelni do chwili przejścia na emeryturę w roku 1965. Kierował tam Katedrą Handlu Zagranicznego. Wykładał handel zagraniczny i prowadził seminarium magisterskie z tego zakresu na kierunku ekonomiki transportu. Należał do Senackiej Komisji Budżetowej ds. Usprawnienia Administracji. Po przejściu na emeryturę kontynuował wykłady na Uniwersytecie Gdańskim aż do roku 1977.

Z pracą nauczyciela akademickiego wiązały się jego publikacje. Ze skryptów i podręczników do wykładanych przez niego dyscyplin naukowych korzystało wiele tysięcy studentów. Napisał około 100 artykułów w czasopismach naukowych, zwłaszcza z zakresu gospodarki i polityki ekonomicznej, prawa gospodarczego i historii gospodarczej. Był autorem trzech monografii. Najważniejszą z nich jest praca zatytułowana *Systemy celne* (PWN, Warszawa 1971). Był też współredaktorem tomu 1, a redaktorem tomów 2 i 3 *Podręcznej encyklopedii handlowej,* wydanej przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Poznaniu w latach 1929–1931. Do roku 1939 był członkiem Komitetu Redakcyjnego „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego". Od roku 1950 redagował „Poradnik Przedsiębiorcy".

Całe jego życie było więc wypełnione bogatą, wielokierunkową i owocną pracą. Z tego tytułu otrzymał wiele polskich i zagranicznych odznaczeń, a mianowicie: Krzyż Komandorski Orderu Polonia Restituta, Krzyż Oficerski i Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty i Srebrny Krzyż Zasługi, czechosłowacki Krzyż Komandorski Lwa Białego, łotewski Krzyż Komandorski Orderu 3 Gwiazd, francuski Krzyż Oficerski Złotych Palm Akademickich i także francuski Dyplom Legii Honorowej. Wręczono mu także Medal Honorowy za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Pozostał w pamięci tych, którzy go znali, jako człowiek czynu, wielce zasłużony Wielkopolanin z wyboru, w pełni oddany prac organicznej.

Hanna Maciejewska

Nauczyciele akademiccy

Edukacja to najpotężniejsza broń,
jakiej możesz użyć, aby zmieniać świat.

Nelson Mandela

Stefan Abt

1937–2002

Niezwykle uzdolnioną i pracowitą osobą oraz człowiekiem czynu był Profesor Stefan Abt. Całe jego życie było pasmem ciągłych poszukiwań, ustawicznego uczenia się i pracy. Ukończył cztery fakultety. Odszedł 25 maja 2002 roku, przeżywszy 65 lat, w pełni sił twórczych.

Urodził się 22 lutego 1937 roku w Śmiglu, małym mieście na Pojezierzu Leszczyńskim, w rodzinie kupieckiej jako syn Czesława i Heleny z domu Krupka. Tamże ukończył szkołę podstawową, a następnie uczęszczał do gimnazjum w Kościanie. Ukończył je w 1953 roku i w wieku 16 lat otrzymał świadectwo dojrzałości. W tym samym roku podjął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu.

Mając 20 lat, uzyskał w 1957 roku magisterium z ekonomii w zakresie statystyki na Wydziale Handlowym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Pracując, zdołał ukończyć następne trzy fakultety. W latach 1958–1963 studiował na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym UAM i otrzymał stopień magistra matematyki. W latach 1964–1969 studiował na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UAM i uzyskał magisterium z historii. W latach 1981–1984 studiował na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu. Ukończył je, lecz dopiero w roku 2000 uzyskał stopień magistra teologii na Wydziale Teologicznym UAM w Poznaniu. Główną dziedziną jego zainteresowań była jednak ekonomia.

W WSE rozpoczął pracę w roku 1957. Najpierw przez trzy lata był asystentem naukowo-technicznym w Katedrze Statystyki. Kolejno uzyskiwał wszystkie stanowiska i tytuły naukowe do profesora zwyczajnego włącznie. Doktoryzował się w 1964 roku na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie rozprawy *Stosowanie statystycznej kontroli w badaniu jakości wędlin.* Jego promotorem był prof. Stanisław Waszak. Po uzyskaniu doktoratu odbył zagraniczne staże zawodowe we Francji, w ZSRR, Kanadzie i na Węgrzech.

Habilitował się w 1991 roku na Wydziale Ekonomiki Obrotu Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Podstawę stanowiła praca *Optymalizacja konsumpcji* (JRWiK, Warszawa 1991) oraz działalność naukowo-dydaktyczna w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Pracując na tej Uczelni, otrzymał w 1972 roku stanowisko docenta, a w 1992 roku sta-

nowisko profesora nadzwyczajnego. Tytuł naukowy profesora nauk ekonomicznych otrzymał w 1996 roku, stanowisko profesora zwyczajnego w roku 2000. Z Uczelnią był związany blisko 35 lat. Pracował w niej nieprzerwanie do roku 1981.

Za zgodą stron jego stosunek pracy został rozwiązany w 1982 roku. Ponowne zatrudnienie go na Uczelni nastąpiło w roku 1992. Odtąd pracował w niej do końca jako kierownik nowo utworzonej Katedry Systemów Logistycznych na Wydziale Towaroznawstwa. W czasie przerwy w zatrudnieniu na Uczelni był kierownikiem Zakładu Zastosowań Informatyki w Instytucie Gospodarki Materiałowej w Poznaniu oraz członkiem Rady Naukowej tegoż Instytutu. Gdy w roku 1992 przeszedł do Akademii Ekonomicznej, nadal pracował w IGM, pełniąc funkcję głównego specjalisty – konsultanta.

Osiągnięcia badawcze Profesora Abta dotyczą kilku dyscyplin naukowych wiążących się z ekonomią, a były nimi matematyka, informatyka, cybernetyka i logistyka. Istnieje wiele jego opracowań i publikacji z tego zakresu. Pisał dużo, jednak znaczna część jego twórczości pozostała w maszynopisie. Wśród jego publikacji znajduje się 20 pozycji zwartych. Do najważniejszych z nich należy 10 monografii i podręczników. Są nimi: *Matematyczno-statystyczne podstawy analizy rynku* (PWE, Warszawa 1972); *Optymalizacja struktur konsumpcji* (IRWiK, Warszawa 1991); *Mikrokomputery w biznesie* (Wydawnictwo AE, Poznań 1995); *Zarządzanie logistyczne* (TNOiK, Poznań 1996); *Systemy logistyczne w gospodarowaniu. Teoria i praktyka logistyki* (Wydawnictwo AE, Poznań, wyd. 1: 1995, wyd. 2: 1996, wyd. 3: 1997); *Zarządzanie logistyczne w przedsiębiorstwie* (PWE, Warszawa 1998); *Metody analizy statystycznej* (Wydawnictwo AE, Poznań 1999); *Logistyka ponad granicami* (ILiM, Poznań 2000 – red. nauk. i współautor); *Logistyka w teorii i praktyce* (Wydawnictwo AE, Poznań 2001).

Profesor Abt prowadził seminarium doktorskie dla grupy młodych pracowników Akademii Ekonomicznej i wojskowych. Wypromował trzech doktorów. W czasie swojej pracy na Uczelni prowadził wykłady i ćwiczenia z kilku przedmiotów: statystyka, statystyczna kontrola jakości, matematyka, wprowadzenie do zastosowań matematyki w ekonomii, wstęp do informatyki, metody numeryczne, projektowanie systemów informatycznych, wstęp do teorii decyzji. Prowadził również seminaria dyplomowe i magisterskie na studiach dziennych i zaocznych. W roku 1969 podjął się zorganizowania Podyplomowego Studium Organizacji Przetwarzania Danych i kierował nim do roku 1978. Pracując w Instytucie Gospodarki Magazynowej, jednocześnie prowadził zajęcia dydaktyczne, między innymi na Politechnice Poznańskiej i w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych, a także na kursach TNOiK z informatyki oraz w Poznańskiej Szkole Menedżerów z systemów symulacji komputerowej.

Profesor położył duże zasługi w zakresie zorganizowania na Uczelni Ośrodka Przetwarzania Danych. Dzięki jego staraniom na Uczelni zainstalowano komputer (ODRA 1013), a w 1967 roku utworzono Pracownię Przetwarzania Danych. Zajęcia w tej

pracowni szybko zdobyły popularność. Zainstalowano więc drugą maszynę cyfrową (ODRA 1304). Pracownię podniesiono do rangi Ośrodka Przetwarzania Informacji i znacznie powiększono zespół osób (do 74) w nim pracujących. Ośrodkiem tym kierował w latach 1974–1976. W roku 1976 wydzielono z tego Ośrodka Zakład Systemów Informatycznych jako komórkę dydaktyczną ściśle współpracującą z Ośrodkiem, co przyczyniło się do przeniesienia punktu ciężkości na pracę naukowo-dydaktyczną.

Jego zainteresowanie problematyką logistyczną sprawiło, że powierzono mu – jako sekretarzowi naukowemu – zorganizowanie w grudniu 1991 roku pierwszego międzynarodowego sympozjum logistycznego w Polsce, w którego wyniku powstało Polskie Towarzystwo Logistyczne z siedzibą w Poznaniu. Profesor dostrzegł konieczność pilnego unowocześnienia nauczania logistyki. W marcu 1992 roku zorganizował więc w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu wspomnianą Katedrę Systemów Logistycznych.

Profesor Stefan Abt współpracował z PAN i Polskim Komitetem Normalizacyjnym. Był członkiem Komisji Nauk Towaroznawczych (Nauk o Jakości) Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Poznaniu, i członkiem Normalizacyjnej Komisji Problemowej ds. Logistyki kodów kreskowych i gospodarki magazynowej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. PKN, uznając jego talent organizacyjny i dydaktyczny, powierzał mu zajęcia na licznych kursach ze statystycznej kontroli jakości.

Profesor zajmował się też sprawami redakcyjnymi. Od roku 1984 (z krótką przerwą) do roku 1990 pełnił funkcję redaktora naczelnego ogólnopolskiego kwartalnika „Problemy Magazynowania i Transportu", a później redaktora. Wchodził w skład kolegium redakcyjnego periodyku „Logistyka i Jakość".

Mimo dużego zaangażowania w pracę naukowo-dydaktyczną i redakcyjną brał udział w pracy społecznej poza Uczelnią. Był członkiem Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa i pełnił przez dwie kadencje funkcję prezesa Oddziału Wielkopolskiego, będąc także członkiem Głównej Rady Naukowej TNOiK. Był prezesem Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Logistycznego, członkiem Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego i Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Piastował godność wiceprezesa Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Statystycznego oraz wiceprezesa Ogólnopolskiego Towarzystwa Symulogicznego.

Wybór na prezesa Oddziału Wielkopolskiego Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa sprawił, że w pracy społecznej Profesor mógł lepiej godzić kontakty z przedsiębiorstwami i przedstawicielami praktyki gospodarczej. Natomiast wybór na wiceprezesa Zarządu Głównego TNOiK zobligował go do rozwijania metod naukowej organizacji. Dzięki członkostwu w Międzynarodowym Towarzystwie Logistycznym z siedzibą we Frankfurcie nad Menem mógł realizować prace z zakresu eurologistyki. Współpracując z Uniwersytetem Viadrina we Frankfurcie nad Odrą opublikował jako redaktor naukowy i współautor wymienioną już książkę: *Logistyka ponad granicami*.

Dowód uznania dla całokształtu jego pracy stanowią nagrody i odznaczenia. Otrzymał nagrodę NOT w 1968 roku; nagrody ministra szkolnictwa wyższego i techniki oraz nagrody rektora. TNOiK odznaczył go Srebrną i Złotą Odznaką, a z inicjatywy tego Towarzystwa przyznano mu w roku 1995 Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. W roku 1996 otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej.

W jego działalności pozanaukowej poczesne miejsce, od 1980 roku, zajmowała działalność w ruchu Pomocników Matki Kościoła i Odnowie w Duchu Świętym oraz w Ruchu Światło-Życie w ramach Domowego Kościoła. Od roku 1994 piastował funkcję prezesa koła Stowarzyszenia Rodzin Katolickich przy parafii Pierwszych Męczenników Polski w Poznaniu. Był wykładowcą w Studium Rodziny Papieskiego Wydziału Teologicznego w Poznaniu. Nade wszystko cenił życie rodzinne. W wolnych chwilach kolekcjonował wydawnictwa albumowe i nagrania muzyki klasycznej.

W pamięci tych, którzy go znali i z nim współpracowali, pozostał jako człowiek bardzo otwarty, przyjazny, niezwykle pracowity i skromny. Budził zaufanie. W swoim życiu realizował maksymę Goethego: „Człowiek jest wart tyle, ile czyni dobrego".

Bogdan Sojkin

Jerzy Albrycht

1924–2021

Profesor Jerzy Albrycht w ponad 56-letniej pracy był związany z trzema wyższymi uczelniami w Poznaniu – Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza, Politechniką Poznańską i Akademią Ekonomiczną. W latach 1952–1964 pracował również w Instytucie Matematycznym Polskiej Akademii Nauk.

Urodził się 12 lutego 1924 roku we Lwowie. Jego ojcem był Andrzej Albrycht (rzeźbiarz i nauczyciel w Szkole Technicznej we Lwowie, członek Związku Sybiraków, autor rzeźby lotników amerykańskich na Cmentarzu Orląt Lwowskich), a matką Malwina Albrycht z domu Wilczek. Przed wojną Jerzy Albrycht ukończył dwie klasy w VIII Gimnazjum i Liceum we Lwowie. W czasie okupacji Lwowa pracował w Instytucie Badań nad Tyfusem Plamistym i Wirusami prof. Rudolfa Weigla jako strzykacz (zakażał wszy riketsjami wywołującymi tyfus plamisty i karmił zakażone wszy przez następnych kilka dni).

Świadectwo ukończenia szkoły średniej otrzymał w 1945 roku w Częstochowie. Studia matematyczne podjął na Uniwersytecie Poznańskim i ukończył je w 1949 roku. Studiował również fizykę, z której magisterium uzyskał w 1952 roku. Stopień doktora nauk matematycznych otrzymał w 1959 roku w Warszawie w Polskiej Akademii Nauk. Pięć lat później uzyskał na UAM habilitację, a w 1984 roku – tytuł profesora.

Na Uniwersytecie Poznańskim rozpoczął pracę w roku 1946. W 1981 roku przeniósł się na Politechnikę Poznańską, w której pracował do 1990 roku. Z naszą Uczelnią związany był w latach 1972–2002. Zatrudniony został na pół etatu w Instytucie Statystyki i Ekonometrii (od 1977 roku: Instytut Cybernetyki Ekonomicznej), a od 1991 roku w Katedrze Matematyki Stosowanej. W latach 1973–1991 pełnił funkcję kierownika Zakładu Matematyki.

Za osiągnięcia otrzymał między innymi: Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej, Złoty Krzyż Zasługi i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Profesor Jerzy Albrycht szczególnym uczuciem darzył dawne polskie Kresy Wschodnie. Od 1989 roku był członkiem Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich. Fascynował się kulturą żydowską, zbierał judaika. Uczył się hebrajskiego i aramejskiego.

W pamięci tych, którzy go bliżej znali i z którymi współpracował, pozostał przede wszystkim jako wielki indywidualista, człowiek bardzo kompetentny i mający liczne i szerokie zainteresowania.

Profesor Jerzy Albrycht zmarł 2 czerwca 2021 roku. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Marian Matłoka

Piotr Andrzejewski

1955–2009

Doktora Piotra Andrzejewskiego poznałem w najszczęśliwszym dniu jego życia – 31 maja 1980 roku, w dniu narodzin córki Kasi. Mimo że nie znaliśmy się wcześniej, ten szczególny dzień spowodował, że bardzo chętnie mówił o sobie, o swoich pasjach i planach naukowych, które w przyszłości urzeczywistnił w zakresie większym aniżeli jego ówczesne marzenia. Wtedy już dał się poznać jako wielkiej klasy erudyta, interesujący interlokutor, z którym rozmowy i polemiki stawały się dla każdego ucztą duchową.

Piotr Andrzejewski urodził się 9 czerwca 1955 w Poznaniu, w mieście, w którym uczył się i studiował i którego nigdy – nawet za cenę rezygnacji z kariery – nie zamierzał na stałe opuścić. W 1977 roku ukończył Akademię Ekonomiczną w Poznaniu i w tym samym roku został w niej zatrudniony jako pracownik naukowo-dydaktyczny. W 1984 roku uzyskał stopień doktora nauk politycznych na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1988 roku w Państwowym Wydawnictwie Naukowym opublikował swoją pracę doktorską: *Neutralność w polityce zagranicznej Finlandii i Szwecji*.

Już w czasach studenckich wykazywał duże zainteresowanie dziennikarstwem i publicystyką, a przede wszystkim szeroko rozumianą opinią publiczną. Pierwsze artykuły naukowe dotyczą także tej problematyki. Tym samym na długo przed powstaniem Katedry Publicystyki Ekonomicznej i Public Relations, w której pracował do ostatnich swoich dni, zajmował się PR-em. Doktora Piotra Andrzejewskiego można zatem uznać nie tylko za jednego z założycieli Katedry, która była swoistym fenomenem na skalę światową, ale także za pioniera polskiego PR-u.

W tej sytuacji podjęcie stałej współpracy z mediami było logiczną konsekwencją jego zainteresowań i pasji. W latach 1984–2002 pracował w tygodniku „Wprost" jako redaktor i publicysta. W latach 1992–1993 był doradcą ds. public relations w Urzędzie Rady Ministrów. Zajmował się tam przygotowywaniem backgroundów ekonomicznych dla prasy, uczestniczył w pracach grupy odpowiedzialnej za treść przemówień premier Hanny Suchockiej, był członkiem zespołu antykryzysowego ds. rozładowania konfliktu wokół pierwszej reformy górnictwa, współtworzył koncepcje programów telewizyjnych TVP. Okres ten to najbardziej fascynujący i twórczy czas w życiu Piotra

Andrzejewskiego, a równocześnie wysoce stresujący. Od 1993 roku współpracował z III Programem Polskiego Radia, I Programem TVP i Radiem Merkury, brał udział między innymi w audycjach radiowych „To był dzień" w Programie III i telewizyjnych „Kawa czy herbata", gdzie występował w roli komentatora.

Pracując w wielu instytucjach i biegle posługując się trzema językami – niemieckim, rosyjskim i angielskim – równolegle dokształcał się podczas zagranicznych staży naukowych, począwszy od 1984 roku we Franz Mehring Institut w Berlinie, w 1985 roku na Uniwersytecie Kijowskim im. Tarasa Szewczenki w Kijowie i w 1990 roku w United States Information Agency w Waszyngtonie.

Doktor Piotr Andrzejewski odniósł wiele sukcesów w pracy dydaktycznej. Był współtwórcą nowej specjalności cieszącej się do dziś dużym zainteresowaniem wśród studentów – publicystyki ekonomicznej i public relations. To z jego inicjatywy po raz pierwszy uruchomiono w 1995 roku w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu Podyplomowe Studium Public Relations, którym kierował przez 15 edycji. Opracował jego program, zaprosił do współpracy oprócz pracowników Uczelni także najwybitniejszych praktyków nie tylko polskiego public relations. W dalszym ciągu korzystamy z dorobku, doświadczeń i wartości, jakie zostały wypracowane przez niego. Jak wielką wagę przywiązywał do tej formy studiów, najlepiej świadczy fakt, że do ostatnich dni interesował się kwestią przejęcia kierownictwa i kontynuacji funkcjonowania Studiów Podyplomowych Public Relations.

Zdolności dydaktyczne Doktora Piotra Andrzejewskiego, a przede wszystkim umiejętność przekazywania wiedzy teoretycznej wspartej praktycznym doświadczeniem, spowodowały, że wiele uczelni i agencji PR zapraszało go do współpracy. W tym gronie należy wymienić w pierwszej kolejności Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wyższą Szkołę Zarządzania i Bankowości w Poznaniu, Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu, agencje warszawskie Headlines, Message House i poznańską Prelite.

Doktor Andrzejewski był też autorem lub współautorem wielu akademickich podręczników wydawanych w renomowanych wydawnictwach – najpierw do nauki o polityce, a następnie do public relations, takich jak *Wybrane zagadnienia z nauki o polityce* (Wydawnictwo AE, Poznań 1991), *Systemy polityczne wybranych państw* (Wydawnictwo AE, Poznań 1993), *Wybrane problemy współczesnych systemów i doktryn politycznych* (Wydawnictwo AE, Poznań 1994), *Europejskie systemy polityczne* (Wydawnictwo AE, Poznań 1996), *Media Relations. Budowanie reputacji firmy* (Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2003), *Medialne Public Relations* (Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2006).

Doktor pozostawił po sobie imponujący dorobek naukowy i publicystyczny – ponad 50 publikacji naukowych i 300 artykułów publicystycznych. Ukoronowaniem tego dorobku naukowego stała się rozprawa habilitacyjna *Własność mediów a public relations*

na rynku prasowym (Wydawnictwo AE, Poznań 2000). Zbadał w niej relacje zachodzące między własnością medialną a kształtowaniem treści i kontrolą przekazu. Zaletą pracy jest też podjęcie w niej problematyki rynkowego kontekstu działań public relations analizowanego w warunkach rozwiniętej gospodarki rynkowej oraz transformacji ustrojowej, charakterystycznej dla polskiego rynku prasowego. Mimo upływu kilku lat ma ona nadal nowatorski charakter.

Piotr Andrzejewski znany był też z umiłowania teatru i literatury. Wszystkie swoje pasje i chęć poznawania świata dzielił z żoną Marią. Potrafili wyjechać na premierę sztuki w Warszawie, obejrzeć spektakl i jeszcze tego samego wieczoru wsiąść do pociągu powrotnego, aby rano podjąć obowiązki na Uczelni. Ponadto uwielbiał stare filmy z Jamesem Bondem, powieści dla młodzieży z lat 70. i 80., zwłaszcza Edmunda Niziurskiego i Zbigniewa Nienackiego, a także komiksy z Tytusem, Romkiem i A'Tomkiem. Świetnie pamiętał ich treść, a pokaźna kolekcja mogła poruszyć serce niejednego bibliofila, podobnie zresztą jak fonoteka z nagraniami chóru Aleksandrowa, przy czym niektóre sztandarowe utwory sam brawurowo wykonywał, jak *Dień pobiedy*.

Przedwczesna śmierć 18 lipca 2009 roku przerwała jego życie w pełni sił twórczych, zniweczyła ambitne plany naukowe związane przede wszystkim z kolokwium habilitacyjnym, którego nie zdążył odbyć. Przeszedłby do historii nauki polskiej jako pierwszy samodzielny pracownik naukowy ze specjalności public relations. W pamięci koleżanek i kolegów z Uczelni oraz braci studenckiej pozostanie przede wszystkim jako człowiek o wielkiej kreatywności, pasji i pracowitości.

Przemysław Deszczyński

Andrzej Au

1911–2002

Andrzej Au urodził się 20 września 1911 roku w Poznaniu jako syn Mieczysława i Józefy Marii z domu Krzymińskiej. Jego ojciec był zasłużonym Wielkopolaninem, współzałożycielem dwóch filii Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, mianowicie filii w Toruniu i Paryżu. Stąd z rodzicami przeniósł się do Torunia, później do Paryża, a następnie wrócił do Poznania.

Szkołę podstawową i średnią ukończył w Paryżu. Świadectwo dojrzałości otrzymał w roku 1930 w Gimnazjum im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Następnie przez rok pracował w warsztatach Zakładów Hipolita Cegielskiego, przygotowując się do rozpoczęcia studiów na Politechnice Gdańskiej. Zrezygnował jednak z tego kierunku studiów i podjął studia chemiczne na Uniwersytecie Poznańskim. Ukończył je w roku 1938, uzyskując stopień magistra nauk ścisłych w zakresie chemii na podstawie pracy magisterskiej z chemii organicznej, napisanej pod kierunkiem prof. Jerzego Suszki.

W czasie studiów uniwersyteckich, w 1934 roku, przetłumaczył koledze na język francuski tekst wynalazku zgłoszony do kancelarii rzecznika patentowego dr. Mariana Kryzana w Poznaniu. Tłumaczenie okazało się bardzo trafne. Stąd też rzecznik dr Marian Kryzan zatrudnił studenta Andrzeja Aua jako tłumacza tekstów technicznych. Andrzej Au robił odtąd tłumaczenia w trzech językach: francuskim, niemieckim i angielskim. Pracując jako tłumacz, kontynuował studia.

Po ukończeniu studiów nadal pracował w kancelarii rzecznika patentowego dr. Kryzana, początkowo jako aplikant do zawodu rzecznika patentowego, a później jako rzecznik patentowy. Nie przerwał tej pracy nawet po przeniesieniu tej kancelarii z Poznania do Warszawy. Zamieszkał w Warszawie. W 1939 roku uczestniczył w obronie Warszawy, a w 1944 roku w powstaniu warszawskim. W czasie okupacji brał udział w tajnym nauczaniu.

Do Poznania powrócił w połowie marca 1945 roku. Z polecenia prof. Andrzeja Gałeckiego, kierownika Katedry Chemii Fizycznej na Uniwersytecie Poznańskim, został przyjęty przez prof. Józefa Górskiego – ówczesnego rektora Akademii Handlowej w Poznaniu – z zadaniem odrestaurowania całkowicie zniszczonego w czasie wojny Zakładu Towaroznawstwa w Katedrze Technologii i Towaroznawstwa, którą w latach

30. zorganizował prof. Jan Wiertelak i którą kierował od 1937 do 1939 roku. Z wojny nie powrócił, zginął jako ofiara zbrodni katyńskiej. Stąd w 1945 roku kierownikiem tej Katedry została zastępca profesora dr Rufina Ludwiczakówna. Wybór Andrzeja Aua do realizacji tego zadania w trudnym okresie powojennym okazał się bardzo trafny. Dzięki dużym umiejętnościom organizacyjnym i pracowitości zdołał do 1947 roku urządzić i wyposażyć w pomoce naukowe bibliotekę i laboratoria Zakładu Towaroznawstwa i Technologii. Pomógł także przygotować materiały niezbędne do prowadzenia ćwiczeń z towaroznawstwa. Razem z Maciejem Wiewiórowskim przygotował *Skrypt do ćwiczeń towaroznawczych* wydany w 1948 roku przez Koło Naukowe Studentów Akademii Handlowej w Poznaniu.

Pracując w Akademii Handlowej w Poznaniu od 1946 roku, prowadził także samodzielną kancelarię rzecznika patentowego. Pochłaniało to dużo czasu, dlatego w 1947 roku zrezygnował z pracy w Uczelni, by móc podołać obowiązkom rzecznika.

Odznaczał się ogromną pracowitością oraz chęcią poszerzania i pogłębiania wiedzy. Pracując zawodowo, pisał pracę doktorską. Stopień doktora nauk ścisłych w zakresie chemii uzyskał na Uniwersytecie Poznańskim w 1950 roku. Był także kierownikiem rzeczników patentowych w oddziale poznańskim. Pracował również w dziedzinie wynalazczości i postępu technicznego w Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu i w Przemysłowym Instytucie Maszyn Rolniczych w Poznaniu.

Po przejściu na emeryturę w roku 1978 tłumaczył teksty dla Naczelnej Organizacji Technicznej. Był bardzo aktywny i cieszył się wielkim szacunkiem i zaufaniem. Gdy więc 15 grudnia 1990 roku zawiązano spółkę cywilną rzeczników patentowych w Poznaniu, nadano jej nazwę: Dr Andrzej Au & Co. sc. Biuro Usług Prawno-Technicznych, Europejscy Rzecznicy Patentowi. Doktor Andrzej Au był wspólnikiem i zarazem patronem tej spółki. Pracował w niej do 2000 roku, będąc nestorem rzeczników patentowych w Polsce. Biuro, którego był współzałożycielem, jest największą kancelarią patentową w Poznaniu i jedną z większych w Polsce. Andrzej Au był kontynuatorem niemal stuletniej tradycji swoich sławnych poprzedników – Mariana Kryzana oraz jego następcy Feliksa Wierzbickiego.

Doktor Andrzej Au sercem i tradycją rodzinną był związany z Wielkopolską. Wielce zasłużył się dla organizacji i restytucji wolnego zawodu rzecznika patentowego. W uznaniu jego zasług odznaczono go Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski i innymi odznaczeniami państwowymi i resortowymi.

Zmarł 27 stycznia 2002 roku w Borkowicach, gdzie po zakończeniu pracy zawodowej mieszkał ze swoim synem Piotrem. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo w kwaterze rodzinnej.

Zdzisława Drozdowska

Jacek Augustyniak

1932–2000

Jacek Augustyniak urodził się 25 maja 1932 roku w Wągrowcu jako syn Zygmunta i Kazimiery z domu Jędrzejewskiej. Rodzice byli nauczycielami. Do szkoły średniej uczęszczał w Wągrowcu, tam też otrzymał świadectwo dojrzałości w 1949 roku. Następnie podjął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Ukończył je w 1955 roku, uzyskując magisterium z towaroznawstwa.

W okresie studiów, od 1 kwietnia 1953 roku do 1 marca 1954 roku, pracował jako kontraktowy referendarz w Wydziale Handlu Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu. We wrześniu 1954 roku rozpoczął pracę jako asystent na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym WSE w Katedrze Chemii Ogólnej. Ponadto w latach 1956–1960 pracował dodatkowo na pół etatu w Oddziale Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu jako starszy asystent. Po zmianie struktury organizacyjnej Uczelni został w marcu 1957 roku starszym asystentem w Katedrze Chemii na Wydziale Towaroznawstwa. Był adiunktem od stycznia 1962 roku do lutego 1969 roku.

Doktoryzował się w 1961 roku na UAM na podstawie rozprawy *Badania nad budową konglutyny,* otrzymując stopień doktora nauk przyrodniczych na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii. Jego promotorem był prof. Maciej Wiewiórowski. Po doktoracie w lutym 1962 roku uzyskał roczne stypendium naukowe National Research Council of Canada i wyjechał na studia do Ottawy.

Pracując w WSE, prowadził, wraz z prof. Wiewiórowskim, szerokie badania metodyczne nad elektroforezą w zastosowaniu do analizy aminokwasów i białek roślinnych. Wyizolował z nasion łubinu konglutyny B i określił jej stałe fizykochemiczne oraz C- i N-końcowe aminokwasy. Rezultaty tych badań były publikowane w pracach zbiorowych w „Rocznikach Nauk Rolnych" oraz w „Acta Biochimica Polonica" w latach 1956, 1958 i 1959. Następnie sam zajął się białkami złożonymi, występującymi w żółtku jaja kurzego. Określił skład frakcji lipoproteidowej oraz wyznaczył najważniejsze stałe fizykochemiczne. Wyniki tych badań przedstawił w pracy habilitacyjnej *Badania nad budową lipoproteidu o małej gęstości z żółtka jaja kurzego* (ZN WSE, Poznań 1968). Habilitował się 26 czerwca 1968 roku na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UAM, uzyskując stopień naukowy docenta nauk przyrodniczych w zakresie biochemii.

Po 15 latach pracy w WSE w marcu 1969 roku został przeniesiony na UAM do Katedry Biochemii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi. W 1972 roku skierowano go do pracy naukowej w Międzyuczelnianym Instytucie Biochemii w Poznaniu. Pełnił tam funkcję zastępcy dyrektora Instytutu. 1 października 1976 roku został kierownikiem Zakładu Biochemii Instytutu Biologii UAM. Tytuł profesora nadzwyczajnego nauk przyrodniczych uzyskał 29 października 1977 roku, a stanowisko profesora zwyczajnego w 1988 roku. W latach 1985–1988 pełnił funkcję dziekana Wydziału Biologii na UAM. W 1993 roku został dyrektorem nowo utworzonego Instytutu Biologii Molekularnej i Biotechnologii.

Prowadził szeroką współpracę naukową z Zakładem Genetyki PAN w Poznaniu i Instytutem Biochemii i Biofizyki PAN w Warszawie. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Polskiego Towarzystwa Biochemicznego i zastępcą przewodniczącego Poznańskiego Oddziału tegoż Towarzystwa. Był także członkiem Komitetu Biochemii i Biofizyki PAN, członkiem Prezydium Komisji Nauk Chemicznych Poznańskiego Oddziału PAN oraz członkiem Prezydium Komisji Biologii Molekularnej Poznańskiego Oddziału PAN.

Wypromował 18 doktorów, z których wielu jest profesorami. Był także promotorem kilkudziesięciu prac magisterskich.

Zmarł nagle, w pełni sił twórczych, 1 sierpnia 2000 roku w Suchym Lesie. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Morasku.

Zdzisława Drozdowska

Leon Babiński

1891–1973

Leon Babiński urodził się 13 stycznia 1891 roku w Warszawie jako syn Leona i Stefanii z domu Karpińskiej. Do szkoły średniej uczęszczał w Warszawie, gdzie w roku 1909 otrzymał świadectwo dojrzałości w Gimnazjum im. I. Chrzanowskiego. Jako uczeń brał udział w strajkach szkolnych w latach 1905–1907. Studiował na Sorbonie w latach 1909–1912, uzyskując w roku 1912 dyplom tego uniwersytetu. Następnie podjął studia na Uniwersytecie im. Michaiła Łomonosowa w Moskwie, gdzie w roku 1913 otrzymał stopień kandydata nauk. Powrócił do Warszawy i odbył aplikację sądową i adwokacką. Habilitował się w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie w roku 1925, a stanowisko profesora tytularnego otrzymał w roku 1938. Profesorem nadzwyczajnym został w roku 1955, a zwyczajnym w roku 1959. Godnością doktora *honoris causa* uhonorowała go Politechnika Szczecińska w roku 1971.

Można wyróżnić dwie główne dziedziny jego działalności. Od września 1917 roku brał udział w organizowaniu sądownictwa polskiego, pełniąc funkcję sekretarza naczelnego Sądu Najwyższego. 1 stycznia 1919 roku przeszedł do pracy w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w charakterze radcy prawnego. Pełnił tę funkcję przez 20 lat, będąc specjalistą w zakresie prawa morskiego i lotniczego. Brał czynny udział w wielu konferencjach międzynarodowych, dotyczących tej problematyki. Przez długi czas był delegowany w charakterze polskiego eksperta w Międzynarodowej Komisji Żeglugi Powietrznej (CINA) oraz w Międzynarodowym Komitecie Technicznym Ekspertów Prawa Lotniczego (CITEJA). W latach 1932–1938 był przedstawicielem państwa w Komisji Mieszanej i w Trybunale Rozjemczym dla Górnego Śląska, a w latach 1945–1947 radcą prawnym przy Polskiej Misji Wojskowej w Berlinie.

Jego działalność na polu nauki i dydaktyki była również bardzo szeroka. W latach 1919–1934 wykładał prawo międzynarodowe prywatne w Wolnej Wszechnicy Polskiej, a w latach 1919–1933 w Szkole Nauk Politycznych w Warszawie. Na Uniwersytecie Warszawskim wykładał w roku 1927 historię dawnego prawa polskiego, a w roku 1938 prawo lotnicze. Przez rok wykładał prawo publiczne w Szkole Dziennikarstwa w Warszawie. W okresie dwudziestolecia międzywojennego najbardziej był związany ze Szkołą Główną Handlową. W latach 1921–1939 wykładał na tej Uczelni prawo międzynarodowe prywatne, a od roku 1926 również prawo morskie.

Druga wojna światowa przerwała jego działalność dydaktyczno-naukową. Po wojnie związał się z Uniwersytetem Poznańskim. Od listopada 1945 roku do grudnia 1950 roku wykładał prawo międzynarodowe prywatne oraz organizację i technikę służby zagranicznej na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. W tym samym czasie, w okresie 1946–1950, wykładał na Akademii Handlowej w Poznaniu prawo morskie oraz organizację i technikę służby konsularnej. Jako wybitny prawnik został w roku 1947 członkiem Instytutu Prawa Międzynarodowego w Genewie (Institut de Droit International).

Gdy dzięki staraniom rektora Akademii Handlowej – prof. Józefa Górskiego – otwarto w Szczecinie, pod koniec roku 1946 (inauguracja odbyła się 26 listopada), Oddział Akademii Handlowej, powierzono Leonowi Babińskiemu stanowisko zastępcy rektora AH dla tego Oddziału. Pełnił tę funkcję w latach 1947–1948. Otwarcie w Szczecinie tej placówki zapoczątkowało rozwój szkolnictwa w tym mieście i sprawiło, że Szczecin nabrał charakteru ośrodka naukowego. Oddział AH w Poznaniu był bowiem pierwszą placówką szkolnictwa wyższego w Szczecinie. Oddział ten usamodzielnił się jesienią 1948 roku, stając się Akademię Handlową w Szczecinie, która w roku 1950 została przekształcona w Wyższą Szkołę Ekonomiczną. Profesor Babiński pełnił funkcję rektora Akademii Handlowej i WSE w Szczecinie w latach 1948–1951. W latach 1954–1955 był dziekanem Wydziału Transportu Wodnego tej Uczelni. Na emeryturę przeszedł w roku 1961. Nadal jednak prowadził wykłady z prawa morskiego aż do roku 1972.

Leon Babiński był ściśle związany ze szczecińskim ośrodkiem naukowym i należał do najbardziej aktywnych jego członków. Wykazywał ogromny zakres zainteresowań – od historii aż po astronautykę, od pedagogiki po lingwistykę. Był głównym organizatorem Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego. Piastował godność prezesa tej placówki od chwili jej utworzenia w roku 1956, a po rezygnacji z tej funkcji w roku 1970 – godność prezesa honorowego. Należał do wielu towarzystw naukowych, krajowych i zagranicznych.

Profesor pozostawił znaczny dorobek naukowy. Opublikował blisko 300 pozycji, z czego 20 w czasopismach prawniczych za granicą. Pierwsze jego publikacje ukazały się w roku 1915. Do najważniejszych prac Profesora należą: *Prawo międzynarodowe prywatne (Zarys wykładu*, cz.1) (1934), *Prawo cudzoziemców w Polsce* (1925), *Organizacja i technika służby konsularnej* (1948), *Zagadnienia współczesnego prawa międzynarodowego prywatnego* (1958), *Prawo morskie w pracach prawników szczecińskich* (1959), *Konosament bezpośredni w rozwoju obrotu międzynarodowego* (współautor J. Siedlecki, 1963), *Prawo transportowe* (współautor Władysław Górski, 1966), *Międzynarodowa unifikacja prawa przewozu lotniczego na tle Konwencji Warszawskiej* (1968).

We wspomnieniach pisanych o Profesorze Leonie Babińskim podkreślano, że był wybitnym humanistą, człowiekiem ogromnej życzliwości i wielkiego serca.

Zmarł 11 stycznia 1973 roku w Szczecinie.

Zdzisława Drozdowska

Władysław Balicki

1941–2019

Władysław Balicki urodził się 18 grudnia 1941 roku w Łęczycy pod Łodzią. Po wojnie jego rodzina przeniosła się do Międzychodu, gdzie ojciec został dyrektorem szpitala powiatowego. Władysław Balicki mieszkał tam do ukończenia liceum w Skwierzynie.

Studia ekonomiczne rozpoczął w 1962 roku w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Interesował się nie tylko ekonomią, ale i filozofią nauki, co zawdzięczał przyjaźni z Leszkiem Nowakiem (kolegą szkolnym, mieszkającym z nim na stancji w czasie studiów, współtwórcy poznańskiej szkoły metodologii). Na ogólnopolskiej Konferencji Studenckich Kół Naukowych wygłosił referat na temat zgodności stosunków produkcji z charakterem sił wytwórczych, który został dostrzeżony i wyróżniony przez samego Oskara Langego. Seminarium magisterskie wybrał u prof. Wacława Wilczyńskiego. Pod jego kierunkiem napisał pracę magisterską (1967) poświęconą krytycznej ocenie systemu rozdzielnictwa oraz doktorat (1973) z metodologii nauk ekonomicznych zatytułowany *Prawa ekonomii. Ich formułowanie i wykorzystywanie*. Habilitację uzyskał w czerwcu 1981 roku na podstawie rozprawy *Zarys teorii nierównowagi popytowej*, wydanej w Warszawie w Instytucie Planowania w 1979 roku. Nie została ona rozpowszechniona i była opatrzona nadrukiem „Materiał roboczy do użytku wewnętrznego", ponieważ Autor wykazał w niej, że w gospodarce centralnie zarządzanej nie można uniknąć braków i nierównowaga popytowa jest jej nieodłączną cechą. Stworzona przez Władysława Balickiego teoria powstawania nierównowagi gospodarczej uznawana jest za dzieło prekursorskie, porównywane do osiągnięć Janosa Kornaia zaprezentowanych w książce *Gospodarka niedoboru*. Praca habilitacyjna została wyróżniona przez Prezydium Komitetu Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk.

Władysław Balicki związał się z Wyższą Szkołą Ekonomiczną po studiach, pracując na różnych stanowiskach w Instytucie Ekonomii Politycznej pod kierownictwem prof. Wacława Wilczyńskiego: asystenta (1967–1973), adiunkta (1973–1981), docenta (1981–1990) i profesora (1990–2007). W latach 1982–1990 był kierownikiem Zakładu Metodologii Badań Ekonomicznych. Profesor Balicki odbył liczne staże naukowe, między innymi na New York University, Uniwersytecie Katolickim w Tilburgu, uniwersytetach w Dijon, Kairze i Kijowie.

Na przełomie lat 1989 i 1990 rozpoczął się proces transformacji polskiej gospodarki – używając klasyfikacji ustrojów gospodarczych zaproponowanej przez Profesora Balickiego – od socjalistycznej do kapitalistycznej, od gospodarki centralnie zarządzanej do gospodarki rynkowej, od etatystycznej do liberalnej, od klasowej do bezklasowej, od dyktatorskiej do demokratycznej. Profesor włączył się w ten proces przez udział w zespole ekspertów gospodarczych Lecha Wałęsy (w 1990 roku) oraz członkostwo w Radzie Strategii Społeczno-Gospodarczej przy Radzie Ministrów. Uczestniczył także w konsultacjach projektu reform zespołu Leszka Balcerowicza. Równie ważne było zaangażowanie Profesora w transformacje programów badań naukowych i kształcenia studentów w Akademii Ekonomicznej, gdyż wykładana przez dziesięciolecia ekonomia polityczna socjalizmu z dnia na dzień przestała być potrzebna i adekwatna, a ekonomia polityczna kapitalizmu musiała być istotnie rozbudowana. Profesor Balicki podjął się zadania zorganizowania pracy naukowo-dydaktycznej w Katedrze Makroekonomii. Pełnił funkcję kierownika Zakładu Makroekonomii w Instytucie Teorii Ekonomicznych (od 1 maja 1990 roku), a następnie kierownika nowo utworzonej Katedry Makroekonomii, którą kierował do 1999 roku, wnosząc niezaprzeczalny wkład w jej osiągnięcia naukowe i dydaktyczne. Na początku lat 90. XX wieku nie było podręczników do nauki makroekonomii. Profesor Balicki natychmiast przystąpił do pisania takiej pracy, mając na uwadze przede wszystkim potrzeby studentów Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Prace nad pierwszym podręcznikiem w AE przebiegały bardzo nietypowo. Profesor w ciągu tygodnia pisał rozdział, który był przepisywany przez maszynistkę i powielany w trakcie weekendu, a w poniedziałek rano wręczany pracownikom Katedry. Na podstawie tego materiału prowadzili oni zajęcia, a Profesor Balicki pisał kolejne rozdziały podręcznika (*Makroekonomia*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, 1991). Do przygotowania ostatecznej wersji podręcznika zaprosił pracowników kierowanej przez niego Katedry (*Makroekonomia. Praca zbiorowa*, Wydawnictwo And..., Warszawa 1993). Potem Profesor napisał swój autorski podręcznik do makroekonomii (*Makroekonomia*, Wydawnictwo WSB, Poznań 1996) i podręcznik do metodologii ekonomii (*Wykłady z metodologii nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo WSB, Poznań 2002).

Ważne miejsce w życiorysie Władysława Balickiego zajmuje zaangażowanie w działalność opozycyjną. W 1981 roku Profesor został wybrany na przewodniczącego Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność", a w latach 1982–1989 pełnił funkcję przewodniczącego podziemnej „Solidarności" uczelnianej. Przed ogłoszeniem stanu wojennego był etatowym członkiem zespołu redakcyjnego dwutygodnika „Solidarność Wielkopolska", a w latach 1982–1989 współpracował z podziemnymi pismami („Czas", „Solidarność Walcząca", „Obserwator Wielkopolski", „Hipolit"), w których zamieszczał publikacje na tematy gospodarcze. Jest jednym z nielicznych mieszkańców Poznania wymienionych w dziele *Kto był kim w drugim obiegu* (Instytut Badań Literackich, Warszawa 1995). Poszukiwany w pierwszych dniach stanu wojennego, a potem wielokrotnie w ciągu następnych lat wzywany do gmachu SB i przesłuchiwany, po roku

1989 roku nie podjął żadnych prób rewanżu. Według informacji IPN był inwigilowany przez 14 osób, w tym z jego Alma Mater.

Podstawowe dziedziny jego zainteresowań badawczych obejmowały: ekonomię, makroekonomię, metodologię nauk ekonomicznych, teorię i praktykę funkcjonowania gospodarki centralnie zarządzanej i rynkowej. Napisał wiele prac związanych z tymi zagadnieniami. Po zmianie ustrojowej w 1990 roku zainteresowania naukowe Profesora dotyczyły transformacji ustrojowej oraz zasad i cech funkcjonowania postsocjalistycznej gospodarki rynkowej. Władysław Balicki był wykładowcą pięciu przedmiotów: historii myśli gospodarczej, metodologii nauk ekonomicznych, logiki, teorii gospodarowania i niezmiennie makroekonomii. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (1989) i Medal Komisji Edukacji Narodowej (2000), a także nagrody indywidualne i zespołowe Rektora AE.

Wypromował 11 doktorów, których prace dotyczyły zagadnień makroekonomicznych, transformacji gospodarczej i metodologii ekonomii. Dwie spośród tych osób pracują w katedrze założonej przez Profesora.

Jesienią 1991 roku Profesor Balicki objął funkcję dyrektora Szkoły Bankowej Banku Staropolskiego S.A., a w 1994 roku został rektorem nowo powołanej Wyższej Szkoły Bankowej, którą to funkcję sprawował do 2010 roku. Po przejściu na emeryturę pełnił funkcję rektora seniora. Szczególnym wyrazem uznania dla jego zaangażowania w prace nad stworzeniem tej szkoły i kierowaniem nią oraz świadectwem dobrych relacji z ludźmi, z którymi współpracował, jest książka zatytułowana *Wład*, wydana przez Wydawnictwo WSB w 2010 roku – publikacja bogato ilustrowana zdjęciami i rysunkami, dowcipna, ukazująca Profesora Balickiego w różnych odsłonach: rodzinnej, naukowej, mentorskiej, przyjacielskiej.

Władysław Balicki był człowiekiem wielu zainteresowań. Biegał na różne dystanse, w tym maratony, jeździł na rowerze (po Wielkopolsce, dotarł też do północnych, zachodnich, południowych i wschodnich rubieży Europy), pisał opowiadania, komponował piosenki, grał na gitarze. Lubił ludzi i hojnie dzielił się z nimi wiedzą, pomysłami naukowymi i doświadczeniem.

Profesor Balicki zmarł 17 grudnia 2019 roku w Poznaniu, pochowany został na cmentarzu komunalnym w Międzychodzie, niedaleko swojego przyjaciela – prof. Leszka Nowaka.

Katarzyna Szarzec

Przemysław Baranowski

1926–1992

11 września 1992 roku zmarł Docent Przemysław Baranowski, wieloletni kierownik Zakładu Technologii Instytutu Towaroznawstwa. Był wierny swojej Uczelni przez ponad 40 lat, prowadząc do ostatnich dni swego życia wykłady i seminaria magisterskie.

Urodził się 17 marca 1926 roku w Poznaniu w rodzinie znanego adwokata. Przez cały okres okupacji przebywał w Warszawie. Trudna sytuacja materialna rodziny spowodowała, że podjął pracę w majątku rolnym w Komorowie koło Warszawy, równocześnie uczęszczając do trzyletniej Szkoły Rolniczej w Warszawie, którą ukończył w roku 1943. Po wojnie wrócił do Poznania i podjął naukę w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym im. Gotthilfa Bergera. Po zdaniu matury w roku 1947 rozpoczął studia chemiczne na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskując w roku 1951 dyplom magistra filozofii w zakresie chemii na podstawie pracy na temat korozji metali, napisanej pod kierunkiem prof. Kazimierza Kapitańczyka.

W grudniu 1951 roku rozpoczął pracę jako asystent w Katedrze Towaroznawstwa Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, awansując w roku 1954 na stanowisko adiunkta. Doktoryzował się w roku 1962 na podstawie pracy *Badania nad budową i własnościami aminotlenków sparteiny, lupaniny i ich izomerów* wykonanej pod kierunkiem prof. Macieja Wiewiórowskiego. Uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii UAM w Poznaniu. W roku 1968 został mianowany docentem etatowym w Instytucie Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, a w roku 1969 powołano go na stanowisko kierownika Zakładu Technologii. Na tym stanowisku pracował nieprzerwanie do roku 1991, kiedy to przeszedł na emeryturę. Począwszy od roku akademickiego 1974/1975, był także kierownikiem Podyplomowego Studium Gospodarki Magazynowej.

W pierwszym okresie swej działalności naukowej ściśle związał się z prof. Wiewiórowskim. Pracując nad alkaloidami łubinowymi, opublikował wiele nowatorskich i interesujących wyników w czasopismach zagranicznych i krajowych. Kolejne kierunki jego badań wiązały się ściśle ze współpracą z przemysłem. Dotyczyły przede wszystkim modyfikacji tworzyw sztucznych, oceny jakości kauczuków i gumy oraz modyfikacji farb i lakierów. Z tej dziedziny odbył w roku 1964 staż naukowy w Instytucie

Chemicznej Technologii Tworzyw Sztucznych Niemieckiej Akademii Nauk w Lipsku pod kierunkiem znanego uczonego prof. Kurta Thiniusa.

Przez wiele lat był członkiem Rad Naukowych Centralnego Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Elementów Wyposażenia Budownictwa „Metalplast", Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Poligrafii i Opakowań oraz Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Stosowania i Obróbki Tworzyw Sztucznych „Proplast". Dzięki tej współpracy doszło do wdrożenia w praktyce wyników badań naukowych. Owocem tej działalności było też wiele opracowań opublikowanych i niepublikowanych. W środowisku naukowym Docent Baranowski cieszył się autorytetem. Był często powoływany na recenzenta prac doktorskich w innych ośrodkach akademickich, a sam wypromował dwóch doktorów nauk towaroznawczych.

Miał duże osiągnięcia w pracy dydaktycznej. Wypromował ponad 150 magistrów towaroznawstwa. Był autorem lub współautorem 6 podręczników i skryptów. Skupiał wokół siebie licznych studentów i absolwentów kierunku towaroznawstwa. Był dla nich otwarty, bezpośredni, zawsze służył radą i olbrzymim doświadczeniem. Z dużym powodzeniem opiekował się Kołem Naukowym Młodych Towaroznawców w latach 1955–1960. Swoje doświadczenia naukowe i dydaktyczne przenosił na grunt Wyższej Szkoły Oficerskiej Służb Kwatermistrzowskich. Współpracował z tą Uczelnią przez kilkanaście lat, będąc współorganizatorem kierunku towaroznawstwa, współautorem skryptu i wykładowcą przedmiotów towaroznawczych. Za swoją pracę był wielokrotnie wyróżniany nagrodami ministra, a także odznaczeniami państwowymi i regionalnymi.

Uczestniczył w pracach organizacyjnych Uczelni. Pełnił funkcję społecznego inspektora pracy i przewodniczącego Senackiej Komisji ds. Wynalazczości i Racjonalizacji. Działał aktywnie w Polskim Towarzystwie Towaroznawczym, będąc przewodniczącym grupy ekspertów. Był także aktywny w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym.

Pozostał w naszej pamięci jako wnikliwy i sumienny badacz, ceniony praktyk, wspaniały dydaktyk oraz życzliwy, bezpośredni przyjaciel i kolega.

Jerzy Kwiatkowski

Florian Barciński

1901–1987

Moje pierwsze spotkanie z Profesorem Florianem Barcińskim – zmarłym 22 grudnia 1987 roku – w niczym nie zapowiadało późniejszych bardzo bliskich kontaktów z tą wybitną osobistością, która pozostaje w trwałej pamięci wielu pokoleń studentów Akademii Handlowej, Wyższej Szkoły Ekonomicznej i Akademii Ekonomicznej. Było to w grudniu 1950 roku. Jako nowo zatrudniony pracownik Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego doręczyłem ówczesnemu rektorowi WSE materiały robocze na przygotowywaną wspólnie przez WKPG i Uczelnię konferencję gospodarczą. Materiały te nie zostały należycie opracowane, co w dosadnych słowach wyraził rektor Barciński, wypraszając mnie energicznie ze swego gabinetu. Tak poznałem człowieka, który całe swoje zawodowe życie związał z AE, był jej wybitnym wykładowcą, a dla mnie później promotorem pracy doktorskiej, opiekunem w dalszych awansach naukowych, za co miałem okazję się „zrewanżować" jako promotor jego doktoratu *honoris causa* AE w roku 1981.

Urodził się 4 maja 1901 roku w Skarżysku Kamiennej. Tamże w roku 1923 ukończył gimnazjum, a następnie podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Stopień magistra uzyskał w roku 1927. Już w czasie studiów – w roku 1926 – został asystentem prof. Stanisława Nowakowskiego, kierownika Katedry Geografii na UP i wykładowcy w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. W roku 1930, po uzyskaniu na UP doktoratu, został wykładowcą, a w roku 1938 (po nagłej śmierci prof. Nowakowskiego) – zastępcą profesora Akademii Handlowej i kierownikiem katedry. Habilitował się na UP w roku 1945 i na tej podstawie uzyskał nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego w AH; profesorem nadzwyczajnym UP został w roku 1951, a w roku 1959 otrzymał tytuł profesora zwyczajnego geografii ekonomicznej.

We wrześniu 1939 roku znalazł się w obozie jeńców w Lublinie. Uciekłszy z obozu, podejmował różne prace na Kielecczyźnie. W marcu 1945 roku powrócił do Poznania na swoje poprzednie stanowisko na Uczelni. Aż do przejścia na emeryturę w 1971 roku był kierownikiem Katedry Geografii Gospodarczej z wyjątkiem lat 1952/1953–1953/1954, kiedy funkcję tę sprawował Mieczysław Fleszar pełniący wówczas obowiązki rektora.

Profesor Barciński pełnił ważne funkcje organizacyjne na obu uczelniach poznańskich. W roku 1946 był jednym z organizatorów i wykładowców filii AH w Szczecinie. Od stycznia 1949 roku do października 1951 roku piastował godność rektora Uczelni, będąc współorganizatorem przekształcenia Akademii Handlowej w Wyższą Szkołę Ekonomiczną. W roku akademickim 1954/1955 był prodziekanem, a w latach 1955/1956–1956/1957 dziekanem Wydziału Biologii i Nauki o Ziemi Uniwersytetu Poznańskiego. Pełniąc te funkcje, przyczynił się do jego organizacyjnego umocnienia i rozwoju. W czasie pracy na Uniwersytecie, trwającej do 30 września 1966 roku, położył znaczne zasługi dla utrzymania pozycji poznańskiej geografii ekonomicznej w kraju i dla stworzenia korzystnych przesłanek dalszego jej rozwoju w latach późniejszych.

W działalności dydaktyczno-wychowawczej Profesora na szczególne wyróżnienie zasługują jego wykłady z geografii ekonomicznej Polski i świata. Przedmiot ten obowiązywał wszystkich studentów. Wykłady były przez studentów szczególnie wysoko cenione dzięki ich treści i ciekawej formie. Były podawane żywym, barwnym, niekiedy ciętym językiem, zawsze podbudowane konkretnymi faktami i ilustrowane obfitym materiałem statystycznym. Głęboko w pamięci absolwentów Uczelni utkwiły zarówno świetne wykłady, jak i egzaminy. Profesor był bardzo wymagający i reagował dość impulsywnie, gdy zdający był słabo przygotowany.

W trosce o ugruntowanie i poszerzenie wiedzy studentów z zakresu geografii ekonomicznej Profesor publikował skrypty i podręczniki. Do najważniejszych należały: *Wstęp do nauki geografii gospodarczej* (1935), *Geografia gospodarcza Polski w dwóch częściach* (1937), *Podstawowe zasad ekonomiki* (1938) oraz *Geografia gospodarcza ogólna* (1945, 1946). Prowadził także seminarium magisterskie, cieszące się dużym zainteresowaniem. Dbał o rozwój młodej kadry. Wypromował wielu doktorów.

W dziedzinie publikacyjnej Profesora można wyróżnić kilka nurtów głównych, a mianowicie: opracowania monografii geograficzno-ekonomicznych i współautorstwo w dziełach o charakterze encyklopedycznym; badaniach przyrodniczych, a zwłaszcza surowcowych podstaw rozwoju gospodarczego kraju i wybranych regionów Polski i świata; studia w zakresie polityki rozwoju gospodarki narodowej i regionalnej oraz roli poznańskiego ośrodka w rozwoju geografii ekonomicznej i w kształtowaniu polityki regionalnej. Ponadto Profesor zajmował się wieloma tematami pokrewnymi, co odzwierciedlało jego szerokie zainteresowania intelektualne. Znalazły one szczególnie wymowny wyraz w znacznej liczbie recenzji i krytycznych omówień polskiej i zagranicznej literatury geograficzno-ekonomicznej oraz w rozległej działalności odczytowej, którą Profesor przyczynił się w znacznym stopniu do szerokiej popularyzacji wiedzy geograficzno-ekonomicznej.

Jednym z pierwszych zwartych opracowań naukowych Profesora Barcińskiego była monografia *Geografia gospodarcza województwa kieleckiego* (1931). Była to pierwsza

nowoczesna praca tego typu dla regionu szczególnie interesującego z punktu widzenia surowcowego, regionu znanego Profesorowi z autopsji. Do podobnego typu prac powrócił po wojnie jako współautor monumentalnej kilkutomowej monografii *Ziem staropolskich,* wydanej w latach 1948–1949 staraniem Instytutu Zachodniego w Poznaniu, dla udokumentowania polskości i znaczenia dla gospodarki polskiej przywróconych ojczyźnie Ziem Zachodnich. Opracował w niej zagadnienia przemysłu Dolnego Śląska i Pomorza Zachodniego. Osobne opracowanie monograficzne poświęcił Profesor przemysłowi młynarskiemu i cukrowniczemu. Był też autorem wielu haseł i części w: *Encyklopedii – przyroda i technika* (1963), w *Geografii powszechnej* (1967) i w *Geografii gospodarczej świata* (1971). Wszystkie jego opracowania odznaczają się szeroką dokumentacją faktograficzną i przejrzystym syntetycznym ujęciem problematyki geograficznej i gospodarczej omawianych kontynentów i krajów, dowodząc gruntownej wiedzy autora i jego głębokiej, podziwu godnej zdolności do syntetyzowania zjawisk i faktów.

W badaniach drugiego nurtu Profesor połączył gruntowną wiedzę ekonomiczną z wnikliwą oceną walorów ekonomicznych zasobów surowcowych i możliwości ich efektywnego wykorzystania dla rozwoju gospodarczego. Z tego zakresu opublikował wiele prac, a mianowicie: *Niewyzyskane źródła surowcowe* (1938), *Surowcowe możliwości uprzemysłowienia Polski* (1939), *Bogactwa kopalne Polski* (1947 i 1949), *Problemy gospodarki surowcowo-mineralnej w Polsce* (1961). Zmianę sytuacji surowcowej Polski, dzięki odzyskaniu Ziem Zachodnich i Północnych szczególnie mocno wyeksponował w pracach: *Bogactwa naturalne Ziem Odzyskanych* (1946) i *Bogactwa naturalne Ziem Odzyskanych i ich znaczenie gospodarcze dla Polski* (1947). Do tego tematu Profesor powrócił także w analitycznym opracowaniu retrospektywnym: *Osiągnięcia Polski w dziedzinie gospodarki surowcowej na Ziemiach Zachodnich i Północnych* (1962), dokumentując w nim przekonująco trafność swoich wczesnych postulatów i przewidywań.

Wśród badań nad surowcowymi podstawami rozwoju gospodarczego osobne miejsce zajęły jego prace dotyczące Wielkopolski. Na możliwości rozwojowe regionu w tej dziedzinie Profesor zwrócił uwagę już przed wojną w studium: *Podstawy surowcowe uprzemysłowienia Wielkopolski* (1938). Opierając się na nowych badaniach, zweryfikował swoje oceny 28 lat później, poszerzając ten temat w pracy: *Podstawy przyrodnicze rozwoju gospodarczego Wielkopolski* (1966). Osobno – i w stopniu bardziej szczegółowym – zajmował się częścią wschodnią Wielkopolski i obszarami przyległymi. Poświęcił temu prace: *Warunki środowiska konińsko-łęczycko-kujawskiego okręgu przemysłowego* (1959) i *Podstawy surowcowe uprzemysłowienia okręgu wielkopolsko-kujawskiego* (1962). Prace te miały szczególnie duże znaczenie utylitarne, zawierały bowiem analizę możliwości rozwojowych i sugerowały kierunki rozwoju kształtującego się nowego okręgu przemysłowego. Stąd wywarły one istotny wpływ na decyzje rozwojowe odnoszące się do tych terenów. Zajmując się tematyką o dużym znacze-

niu dla gospodarki kraju, Profesor nie przestał się interesować surowcowymi podstawami rozwoju innych obszarów świata. Opracował studium *Bogactwa kopalne ZSRR* (1948, 1949), *Bogactwa kopalne Afryki* (1949) oraz *Bogactwa surowcowe Indii* (1977).

Szczególnie znaczącym nurtem pracy badawczej Profesora były jego studia z zakresu rozwoju gospodarczego kraju i niektórych regionów, w tym zwłaszcza Wielkopolski. W licznych pracach Profesor uzasadniał racjonalne kierunki pożądanego rozwoju w przyszłości lub krytycznie oceniał opracowane plany rozwojowe. Najpełniej rozwiniętym z tego zakresu studium były *Kierunki i perspektywy rozwoju gospodarczego woj. poznańskiego* (1957). Wytyczenie racjonalnych kierunków rozwoju jednego regionu nie jest możliwe bez gruntownej znajomości i analizy kierunków rozwoju całej gospodarki kraju. Profesor przeprowadził taką analizę w pracach: *Perspektywy rozwoju gospodarstwa narodowego Polski w planach 1961–1975* (1957) i *Tezy do założeń zmian w rozmieszczeniu sił wytwórczych w latach 1961–1975* (1957).

W syntezach retrospektywnych Profesor podsumowywał uzyskane rezultaty i oceniał stopień wykorzystania istniejących możliwości rozwojowych. Syntezy te dotyczyły dotychczasowego rozwoju Wielkopolski i Poznania, w których Profesor wnikliwie oceniał rozwój i wyciągnął wnioski na przyszłe lata. W pracach tych operował dłuższą perspektywą historyczną, wydobywał najbardziej istotne czynniki i tendencje rozwojowe i z wielkim zaangażowaniem stawiał postulaty na przyszłość. Do reprezentatywnych dla tego kierunku badań Profesora należą prace: *Przebudowa współczesnej struktury gospodarczej woj. poznańskiego* (1964), *Kierunki i tendencje rozwojowe przemysłu w Wielkopolsce w XX-leciu 1946–1964* (1966) oraz *Poznań XX-lecia* i *Poznań w Polsce Ludowej* (1956). Tą ostatnią pracą nawiązał Profesor do żywych zainteresowań, jakimi darzył sprawy rozwoju miasta od chwili swojego zamieszkania w Poznaniu. Oprócz Wielkopolski i Poznania Profesor analizował również problemy rozwojowe innych regionów kraju, w tym zwłaszcza ziemi lubuskiej.

Wśród innych zainteresowań badawczych Profesora znalazły się także prace dotyczące roli poznańskiego ośrodka geograficznego w kraju, którego był przez jakże długi okres wybitnym reprezentantem. Do prac z tej dziedziny zaliczyć można opracowanie *Poznański ośrodek nauki o ziemi w służbie gospodarki narodowej* (1962) oraz cykl prac na temat dorobku wybitnego reprezentanta tego ośrodka, prof. Stanisława Nowakowskiego. Tymi ostatnimi pracami Profesor Barciński złożył dowody pamięci i uznania dla swego mistrza, u którego tak owocnie terminował.

Bardzo charakterystycznym rysem pracy Profesora było wiązanie pracy naukowo-badawczej z ogromnym zaangażowaniem w działalności organizatorskiej zarówno na polu naukowym, jak i praktycznym. Przyczynił się walnie do uzyskania przez naszą Uczelnię pełnych praw akademickich. Jego działalność organizatorska na polu naukowym wykraczała wszakże daleko poza teren uczelni. Profesor przysłużył się znacząco polskiej geografii w stosunkowo krytycznym okresie jej rozwoju jako przewodniczący

Rady Naukowej Instytutu Geografii PAN (1963–1965). Był też członkiem Rady Głównej PAN oraz Rady Głównej Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, delegatem Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego do Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN oraz przewodniczącym Kuratorium Instytutu Zachodniego w Poznaniu.

Charakterystyka pracy i osoby Profesora byłaby dalece niepełna, gdyby ominąć jego zasługi na polu praktycznym i głębokie zaangażowanie w pracę społeczną. Wśród licznych prac i zasług na szczególną uwagę zasługuje rola Profesora jako przewodniczącego Rady Naukowo-Ekonomicznej Województwa Poznańskiego – organu doradczego władz wojewódzkich i miejskich pod koniec lat 50. i w latach 60. oraz jego ofiarna praca w charakterze długoletniego radnego Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu. Jako przewodniczący Rady Naukowo-Ekonomicznej odegrał istotną rolę w wytyczeniu kierunków rozwoju gospodarczego Wielkopolski. Był inspiratorem wielu bardzo ważnych dla regionu badań naukowych z zakresu demografii, rozwoju gospodarki wodnej, przemysłu i innych opublikowanych w zainicjowanych przez siebie „Rocznikach Rady Naukowo-Ekonomicznej przy WRN w Poznaniu". W efektywnej pracy w tej Radzie uwidocznił się bodajże najbardziej charakterystyczny rys całokształtu pracy Profesora: głęboka więź naukowca z praktyką i jej głównymi problemami.

Za swe zasługi w pracy zawodowej i społecznej był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany. Otrzymał Krzyż Kawalerski i Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, został wyróżniony tytułem Zasłużonego Nauczyciela PRL. Minister nauki i szkolnictwa wyższego przyznał mu w roku 1976 nagrodę I stopnia za całokształt działalności dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej. Wręczenie Profesorowi Barcińskiemu dyplomu doktora *honoris causa* naszej Uczelni było dopełnieniem wymienionych wyróżnień. Stanowiło dowód najwyższego uznania, jaki wyrazić może społeczność akademicka, za jakże owocną i twórczą pracę dla dobra Uczelni i nauki.

Profesor Florian Barciński był w pełni oddany Uczelni do końca swoich dni. Po przejściu na emeryturę w roku 1971 nie zaprzestał aktywnej pracy naukowej i dydaktycznej. Brał także udział w pracy społeczno-organizacyjnej. W końcu roku 1980 został wybrany do komisji uczelnianej NSZZ „Solidarność", w której aktywnie uczestniczył do stanu wojennego w grudniu 1981 roku. Dopiero w połowie lat 80. na skutek choroby ograniczył przyjazdy do Uczelni. Nadal jednak, jak to często czynił dawniej, zapraszał do siebie – do gościnnego mieszkania przy ul. Głogowskiej lub do swego domku letniego w Puszczykówku. W spadku przekazał Bibliotece Głównej Uczelni swój spory zbiór książek naukowych, a niżej podpisany otrzymał obraz gmachu głównego Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, który wisiał na poczesnym miejscu w pokoju jadalnym w mieszkaniu Profesora, symbolizując jego oddanie tej Uczelni.

Bohdan Gruchman

Tadeusz Bartkowski

1920–1992

Tadeusz Bartkowski urodził się 29 września 1920 roku w Gninie (pow. Grodzisk Wlkp.) jako syn Stanisława i Kunegundy z domu Sulikowskiej. Maturę typu humanistycznego zdał w roku 1939. Studia wyższe z geografii podjął w roku 1945 na Uniwersytecie Poznańskim i ukończył je w roku 1948, otrzymując tytuł magistra. Trzy lata później, w roku 1951, doktoryzował się na podstawie rozprawy *Rozwój polodowcowej sieci hydrogeograficznej Wielkopolski Środkowej,* uzyskując stopień doktora nauk matematyczno-przyrodniczych w zakresie geografii fizycznej. Habilitował się na Uniwersytecie Poznańskim w roku 1960. Profesorem nadzwyczajnym został w roku 1969, a profesorem zwyczajnym w roku 1975.

Pracę na Uniwersytecie Poznańskim na stanowisku asystenta podjął w roku 1946, będąc jeszcze studentem. Funkcję tę pełnił do roku 1953. W latach 1953–1955 pracował w Miastoprojekcie w Poznaniu w charakterze kierownika zespołu fizjograficznego, a w latach 1953–1958 kierował także zespołem w Geoprojekcie w Poznaniu. W roku 1958 powrócił do pracy na Uniwersytecie Poznańskim, zajmując kolejno stanowiska adiunkta (do roku 1961), docenta (w latach 1961–1969), profesora nadzwyczajnego (w latach 1969–1975) i profesora zwyczajnego (od roku 1975). Od roku 1975 kierował Zakładem Geografii Fizycznej Kompleksowej, a w latach akademickich 1975/1976–1980/1981 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Geografii Fizycznej UAM. Na emeryturę przeszedł w roku 1987, pracując nadal w połowie wymiaru czasu.

W naszej Uczelni pracował w latach 1982–1987, kierując Zakładem Ochrony i Kształtowania Środowiska w Instytucie Geografii Przestrzennej. Jego zajęcia dydaktyczne dotyczyły problematyki, dla której utworzono ten Zakład.

Profesor Tadeusz Bartkowski włączył się czynnie w prace Polskiej Akademii Nauk. Był członkiem Komitetu Naukowego przy Prezydium PAN „Człowiek i Środowisko", członkiem Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, członkiem Komitetu Nauk Geograficznych PAN, członkiem Komisji Ekosystemów Miejskich i Planowania Przestrzennego Komitetu PAN „Człowiek i Środowisko". Ponadto był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, pełniąc funkcję przewodniczącego Komitetu Fizjograficznego. Był również członkiem władz International Association for Landscape Ecology.

Profesor pozostawił znaczny dorobek publikacyjny w liczbie około 240 pozycji. Doktoryzował 12 osób. Był znawcą i orędownikiem idei ochrony środowiska przyrodniczego człowieka.

Zmarł 19 kwietnia 1992 roku. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo.

Zdzisława Drozdowska

Irena Biernawska

1916–2005

27 sierpnia 2005 roku zmarła Doktor Irena Biernawska, wieloletni starszy wykładowca Katedry Rachunkowości, przez ponad 45 lat w pełni oddana pracy pedagogicznej na naszej Uczelni, zasłużona w tej dziedzinie działalności. Była znakomitym pedagogiem i cenionym wychowawcą młodzieży akademickiej. Umiejętnie wykorzystywała doświadczenie wyniesione z praktyki. Była znaną specjalistką w zakresie metod rozliczeń i kalkulacji kosztów w przedsiębiorstwach przemysłowych, wieloletnią członkinią Komisji Kwalifikacyjnej dla Rzeczoznawców Rachunkowości działającej przy Stowarzyszeniu Księgowych w Polsce. Wniosła duży wkład do praktyki gospodarczej.

Urodziła się 22 lipca 1916 roku w Częstochowie jako córka Zygmunta i Janiny z domu Kwaseckiej. Tamże ukończyła szkołę średnią w roku 1935, a następnie podjęła czteromiesięczną praktykę w Banku Ludowym. Zważywszy, że w okresie Wielkiego Kryzysu niezmiernie trudno było otrzymać stałe zatrudnienie, przyjmowała prace sezonowe jako pomocnicza siła biurowa. Stałą pracę uzyskała w maju 1938 roku w Zarządzie Miejskim w Częstochowie. Pracowała tam jako rachmistrz ponad siedem lat, do końca września 1945 roku, tj. do chwili wyjazdu na studia do Poznania.

Zgodnie ze swoimi zainteresowaniami zawodowymi podjęła studia na Akademii Handlowej w Poznaniu. Ukończyła je, uzyskując dyplom w zakresie nauk handlowych 12 marca 1949 roku. Równocześnie dodatkowo ukończyła Roczne Wyższe Studium Pedagogiczne organizowane i finansowane przez Fundację Akademii Handlowej w Poznaniu.

W czasie studiów utrzymywała się ze stypendium i korepetycji. Na drugim roku studiów aktywnie włączyła się do pracy Koła Naukowego, zorganizowanego i prowadzonego wówczas przez młodzież akademicką. Działała w zespołach samopomocy naukowej. Pierwszą pracę w charakterze asystenta wolontariusza podjęła 1 czerwca 1949 roku w Katedrze Bankowości. Pracując, kontynuowała studia w formie studium magisterskiego. Ukończyła je, otrzymując 12 grudnia 1950 roku stopień magistra nauk ekonomiczno-handlowych. Umożliwiło jej to uzyskanie stanowiska asystenta. W związku z upaństwowieniem i reorganizacją Uczelni w 1950 roku przeniesiono ją do Katedry Rachunkowości, kierowanej przez prof. Witolda Skalskiego. W okresie asystentury była także księgową w Fundacji Akademii Handlowej, w niepełnym wymiarze

godzin. Adiunktem została w 1956 roku i była nim osiem lat. 1 października 1964 roku powołano ją na stanowisko starszego wykładowcy. Pełniła tę funkcję przez 30 lat.

Doktoryzowała się 28 października 1961 roku na podstawie rozprawy *Rachunek kosztów produkcji przedsiębiorstw ceramiki budowlanej*. Promotorem był prof. Janusz Wierzbicki. Praca ta była owocem badań, które prowadziła przez wiele lat w dwóch przedsiębiorstwach ceramiki budowlanej – w Poznaniu i Kaliszu – współpracując z tymi przedsiębiorstwami na podstawie umowy zawartej przez Uczelnię z Centralnym Zarządem Przemysłu Ceramiki Budowlanej.

Prowadząc te badania, dodatkowo dokonała oceny stosowanych metod rozliczeń i kalkulacji kosztów w badanych przedsiębiorstwach oraz opracowała założenia teoretyczne do zaproponowanej przez siebie nowej metody rozliczeń i kalkulacji kosztów. Koncepcję tę wprowadzono do praktyki. Przyczyniło się to do udoskonalenia metod zarządzania przedsiębiorstwem przemysłowym. Realizacja tej koncepcji umożliwiała bowiem rzetelną analizę rzeczywistych kosztów produkcji w każdym okresie procesu produkcyjnego.

W okresie adiunktury intensywnie włączyła się w nurt działalności badawczej, biorąc udział w pracy zespołowej pracowników Katedry Rachunkowości dotyczącej wprowadzanej wówczas rejestrowej formy księgowości, zatytułowanej *Rejestrowa forma księgowości.* Opracowała temat *Ewidencja zakupu w handlu hurtowym*. Praca ta została przekazana Ministerstwu Handlu Wewnętrznego do wykorzystania w sterowaniu rachunkowością w handlu. Zalecenia sformułowane w tej pracy znalazły następnie zastosowanie we wszystkich przedsiębiorstwach obrotu towarowego podległych Ministerstwu Handlu Wewnętrznego. Doktor Biernawska prowadziła również badania w przemyśle ceramicznym, a ich rezultatem, poza już wymienionymi, były artykuły dotyczące kalkulacji kosztów w przedsiębiorstwach tej branży przemysłu. Uczestniczyła także we wszystkich konferencjach naukowych organizowanych przez katedry rachunkowości wszystkich uczelni ekonomicznych w Polsce, opracowując referaty i zabierając głos w dyskusjach naukowych.

Wykorzystując swoją wiedzę teoretyczną i praktyczną oraz duży talent dydaktyczny, napisała wraz z innymi badaczami kilka skryptów poświęconych podstawom rachunkowości, obejmujących także zbiory ćwiczeń, wydawanych w naszej Uczelni oraz przez Ośrodek Szkolenia Zawodowego Stowarzyszenia Księgowych Polsce. Była współautorką przewodników metodycznych z zakresu rachunkowości, niezmiernie ważnych dla studentów studiujących zaocznie. W całym okresie swojej pracy systematycznie zajmowała się szkoleniem młodych pracowników z zakresu metodyki nauczania rachunkowości oraz współdziałała w formułowaniu programów nauczania. Była członkinią Kolegium Dziekańskiego ds. Kadry Naukowo-Dydaktycznej.

Poza pracą naukową i dydaktyczną od 1956 roku aktywnie uczestniczyła w Zakładowej Organizacji Związku Nauczycielstwa Polskiego, pełniąc przez wiele lat funkcję

skarbnika Zarządu, była także członkinią Komisji Rewizyjnej. Bardzo intensywnie działała w Poznańskim Oddziale Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, współpracując w zakresie organizacji szkolenia oraz prowadząc zajęcia dla kandydatów przygotowujących się do egzaminu państwowego na tytuł dyplomowanego biegłego księgowego.

Na emeryturę przeszła 1 października 1985 roku. Nadal jednak pracowała na część etatu, prowadząc wykłady aż do sierpnia 1994 roku.

Za osiągnięcia w pracy dydaktyczno-wychowawczej uzyskała 1 października 1984 roku nagrodę ministra szkolnictwa wyższego. Otrzymywała również nagrody rektora. 26 sierpnia 1987 roku otrzymała tytuł honorowy Zasłużony Nauczyciel. Była odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Poznańskiego oraz Złotą i Srebrną Odznaką Zasłużony dla Rozwoju Stowarzyszenia Księgowych w Polsce i Medalem za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Doktor Irena Biernawska była zawsze pełna pogody ducha, cieszyła się powszechnym szacunkiem i uznaniem. W pamięci tych, którzy ją znali, z którymi współpracowała i którymi się opiekowała, pozostała jako osoba bliska, życzliwa dla wszystkich, wymagająca dużo od siebie i od innych.

Zdzisław Kołaczyk

Ewa Bittner

1927–2015

Profesor Ewa Stanisława Bittner, wieloletni, wielce zasłużony nauczyciel akademicki Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, kierownik ówczesnej Katedry Ekonomiki Produkcji, przez kilka kadencji przewodnicząca Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność", członek Wydziałowej Komisji Programowej, pełniła także liczne funkcje poza Uczelnią, między innymi w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym, Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk. Odznaczona została między innymi Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Medalem za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego. W uznaniu zasług Profesor była wielokrotnie wyróżniana nagrodami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Odznaką Honorową Miasta Poznania i Złotą Odznaką Honorową Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Ewa Bittner urodziła się 2 maja 1927 roku w Borku jako córka Stanisława i Aurelii Owczarzak. Jej ojcem chrzestnym był Stanisław Taczak – pierwszy naczelny dowódca powstania wielkopolskiego. Była z niego bardzo dumna. Po śmierci ojca w 1928 roku przeprowadziła się z matką do Mogilna, gdzie uczęszczała do szkoły podstawowej. Tam też przebywała podczas okupacji i pracowała fizycznie. W roku 1947 ukończyła Gimnazjum Ogólnokształcące w Gnieźnie i rozpoczęła studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, które zakończyła uzyskaniem stopnia magistra nauk ekonomiczno-prawnych w 1951 roku.

Pracę zawodową rozpoczęła w roku 1951 w Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego, gdzie pracowała do roku 1966, zajmując stanowisko starszego projektanta w Pracowni Planów Regionalnych. W grudniu 1965 roku uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie pracy *Majątek trwały jako czynnik rozwoju regionu poznańskiego* przygotowanej pod kierunkiem prof. Stanisława Smolińskiego w Katedrze Ekonomii Przemysłu Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. W marcu 1966 roku została zatrudniona na stanowisku adiunkta w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu – w Zakładzie Ekonomiki Przemysłu Instytutu Ekonomiki Produkcji.

W marcu 1975 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy *Inwestycje a majątek trwały przemysłu w teorii i w praktyce gospodarczej Polski Ludowej*. Pracę zawodową Profesor Ewa Bittner łączyła z obowiązkami

rodzinnymi, w roku 1953 zawarła związek małżeński i wraz z mężem wychowywała dwóch synów.

W pracy naukowej koncentrowała się wokół dwóch zagadnień, dyktowanych potrzebami praktyki gospodarczej w zakresie wzrostu efektywności gospodarowania. Pierwszy z nich dotyczył problematyki inwestycyjno-majątkowej z punktu widzenia możliwości lepszego wykorzystania posiadanych zasobów majątkowych i efektywnego wydatkowania nakładów inwestycyjnych. Drugi był związany z możliwościami rozwoju drobnej wytwórczości na przykładzie województwa poznańskiego. Od 1 października 1981 roku Profesor Ewa Bittner pełniła funkcję kierownika Zakładu Ekonomiki Przemysłu.

Pani Profesor kierowała się zasadą *pro publico bono*. Dobro społeczne było w każdym podejmowanym przez nią działaniu zawsze na pierwszym miejscu.

Profesor Ewa Bittner należy do osób, które na trwałe zapisały się na kartach naszej uczelnianej „Solidarności". Angażowała się w działania związku od początku jego istnienia, posiadała legitymację związkową z numerem 5. W latach 1981–1989 pełniła funkcję wiceprzewodniczącej Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność". Bezinteresownie, zawsze z ogromnym oddaniem działała poprzez związek na rzecz społeczności akademickiej naszej Uczelni.

W pierwszych latach istnienia NSZZ „Solidarność" Profesor Bittner szczególnie silnie angażowała się w pracę z młodzieżą studencką, zwłaszcza w okresie strajków studenckich w walce o autonomię Uczelni. Zapewniała godziwe warunki bytowe podczas strajków. Organizowała opiekę lekarską, czuwała nad bezpieczeństwem strajkujących. Zapraszała ówczesne autorytety na wykłady, prelekcje, pośredniczyła w kontaktach z duszpasterstwem akademickim.

W trudnym czasie stanu wojennego Pani Profesor zajmowała się rozprowadzaniem prasy i wydawnictw podziemnych. Udało się jej uratować dokumentację naszej organizacji związkowej w dniu wprowadzenia stanu wojennego. Mimo że Uczelnia była otoczona przez wojsko, Ewa Bittner przemyciła dokumenty na zewnątrz – w śpiworach, które zostały po strajkujących studentach. Część najważniejszych dokumentów ukryła w grobie swojej matki, pozostałe przekazała prof. Bohdanowi Gruchmanowi, który umieścił je w łóżku swojej chorującej matki.

Profesor Ewa Bittner organizowała dla aresztowanych studentów pomoc prawną i finansową. Wysyłała przekazem pocztowym pieniądze rodzicom studentów na wynajęcie adwokatów, a przekazy podpisywała pseudonimem. Po wznowieniu działalności NSZZ „Solidarność" Pani Profesor była początkowo wiceprzewodniczącą Komisji Uczelnianej, a w 1992 roku została wybrana na jej przewodniczącą, którą to funkcję pełniła przez dwie kolejne kadencje. W pracach Komisji wykazywała się aktywnością i podejmowała wiele inicjatyw. Była przede wszystkim wrażliwa na niesprawiedliwość

społeczną. Wielokrotnie występowała do władz Uczelni, gdy uważała, że jest naruszany interes pracowniczy. Dbała bardzo o pracowników i emerytów, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej bądź materialnej. Organizowała dla nich pomoc, sama niejednokrotnie wspierała ich finansowo i duchowo. Hojnie wspierała też dzieci – beneficjantów prowadzonego przez Komisję Uczelnianą NSZZ „Solidarność" Funduszu Pomocy Dzieciom.

Za zasługi dla związku Komisja Uczelniana NSZZ „Solidarność" Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu przyznała Ewie Bittner w 2009 roku tytuł Honorowej Przewodniczącej Komisji Uczelnianej.

Profesor Ewa Bittner zmarła 28 listopada 2015 roku. Została pochowana na Cmentarzu Miłostowo w Poznaniu.

Katarzyna Lis

Stefan Błachowski

1889–1962

Stefan Błachowski urodził się 19 maja 1889 roku w Opawie w Czechach jako syn Konstantego i Marii z domu Niklas. Rodzice przenieśli się do Lwowa, gdzie ukończył szkołę podstawową i średnią. Świadectwo dojrzałości otrzymał w roku 1907. W tym samym roku podjął studia na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Studiował jednocześnie filozofię, psychologię i polonistykę. W roku 1909 wyjechał na studia do Wiednia, skąd jeszcze w tym roku przeniósł się na Uniwersytet w Getyndze. Pogłębiał tu wiedzę z zakresu nauk biologicznych, filozofii i fizyki. Doktoryzował się w roku 1913 w Getyndze na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem prof. Georga Eliasa Mullera, uzyskując stopień doktora filozofii i fizyki. Jego rozprawa doktorska *Studien uber den Binnenkontrast* została opublikowana w Lipsku w roku 1913. Wypada dodać, że w grudniu 1953 roku Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki nadała mu stopień doktora nauk psychologicznych. Habilitował się w roku 1917 na Uniwersytecie Lwowskim. Profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Poznańskiego został w lipcu 1919 roku, a profesorem zwyczajnym w październiku 1921 roku.

Pracę naukową w charakterze asystenta wolontariusza rozpoczął w roku 1913 na Uniwersytecie Jana Kazimierza. W styczniu 1914 roku został starszym asystentem w Instytucie Psychologicznym i Seminarium Filozoficznym kierowanych przez prof. Kazimierza Twardowskiego. Pracował tu do roku 1919. Od lutego do lipca tego roku prowadził jako docent wykłady z psychologii w Bibliotece Uniwersyteckiej we Lwowie. 8 lipca został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Poznańskiego. Dwa lata później otrzymał tam stanowisko profesora zwyczajnego. Zorganizował Katedrę i Zakład Psychologii oraz Pedagogiki Eksperymentalnej. Był także organizatorem Zakładu Psychologii na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie.

Działalność dydaktyczną prowadził na Uniwersytecie Poznańskim, w Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego w Poznaniu oraz w naszej Uczelni. Począwszy od 1932 roku, aż do wybuchu II wojny światowej wykładał na Wyższym Kursie Pedagogicznym zorganizowanym przy Wyższej Szkole Handlowej. W roku 1947 wznowił wykłady na Akademii Handlowej i prowadził je do roku 1950. Wykładał psychologię ogólną i pedagogiczną, technologię pracy umysłowej oraz psychotechnikę.

Poza działalnością nauczyciela akademickiego Profesor pełnił funkcje organizacyjne. W latach 1934–1937 był dziekanem Wydziału Humanistycznego, w roku akademickim 1937/1938 prodziekanem Wydziału Filozoficznego, a w roku akademickim 1938/1939 prorektorem. W roku 1930 zainicjował wydanie „Kwartalnika Psychologicznego". Był jego redaktorem do roku 1948. Profesor odbywał liczne podróże naukowe. Wielokrotnie reprezentował polską psychologię na międzynarodowych kongresach w Barcelonie, Berlinie, Kopenhadze, Moskwie, Paryżu, Pradze i Wiedniu.

Wybuch II wojny światowej przerwał na krótko działalność Profesora. W październiku 1939 roku został aresztowany przez okupanta i uwięziony jako zakładnik, a następnie w końcu listopada tego roku poprzez obóz na Głównej wysiedlony do Ostrowca Świętokrzyskiego. Począwszy od roku 1940, aż do powrotu do Poznania w roku 1945 brał czynny udział w tajnym szkolnictwie. Był organizatorem szkolnictwa średniego, przewodniczącym komisji dla wszystkich stopni nauczania średniego i komisji maturalnych. Wykładał na Tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich, a w latach 1943–1944 pełnił funkcję kierownika prac dla Ziem Odzyskanych w Biurze Zachodnim Delegatury Rządu Londyńskiego na Kraj w Warszawie.

Wrócił do Poznania w marcu 1945 roku. Brał udział w pracach związanych z odbudową Uniwersytetu Poznańskiego. Od roku 1945 pełnił funkcję prorektora, a w latach akademickich 1946/1947–1947/1948 piastował godność rektora. Kierował Katedrą Psychologii I, a od września 1953 roku Katedrą Psychologii Wychowawczej, która powstała z połączenia z Katedrą Psychologii II, kierowanej przez prof. Stanisława Kowalskiego.

Dorobek naukowy Profesora obejmuje około 70 publikacji wydawanych w kraju i za granicą. Obejmują one monografie, przyczynki naukowe i artykuły popularnonaukowe. Prace te dotyczą różnych dziedzin i zagadnień psychologicznych, w tym także psychologii klinicznej.

Profesor Błachowski współdziałał z wieloma instytucjami naukowymi i społecznymi. Do ostatnich dni swego pracowitego życia pełnił obowiązki przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, którego był założycielem; sprawował funkcję wiceprezesa Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Higieny Psychicznej; był członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa do Walki z Kalectwem, członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i przewodniczącym Komisji Filozoficznej tegoż Towarzystwa, członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych i Psychologicznych PAN, członkiem Zarządu Głównego ZBoWiD, honorowym członkiem Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego oraz honorowym członkiem Czeskiego Towarzystwa Psychotechnicznego, członkiem Zarządu Międzynarodowego Towarzystwa Psychologii Teoretycznej, członkiem Sekcji Wychowania Fizycznego Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego oraz długoletnim prezesem Towarzystwa Filharmonii Robotniczej.

W uznaniu osiągnięć został odznaczony Krzyżem Komandorskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz licznymi medalami.

Profesor został przeniesiony w stan spoczynku w roku 1960. Był bardzo związany z grodem Przemysława i Wielkopolską, będąc jednym ze współzałożycieli Uniwersytetu Poznańskiego. Zmarł w Warszawie 31 stycznia 1962 roku.

Zdzisława Drozdowska

Maria Borna

1920–1992

W pełni oddana pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej, związana przez ponad 30 lat z Uczelnią Doktor Maria Borna zmarła 6 czerwca 1992 roku. Była szczególną postacią wśród nauczycieli akademickich Uczelni. Jako nauczyciel z powołania swoimi cechami charakteru ujmowała studentów i zdobywała ich zaufanie.

Urodziła się 29 września 1920 roku w Mylinie (pow. Międzychód), w rodzinie o trzypokoleniowej tradycji nauczycielskiej. Ojciec był kolejno kierownikiem szkoły, inspektorem i wizytatorem. Atmosfera domu miała duży wpływ na wybór przyszłej pracy zawodowej. Egzamin dojrzałości zdała 15 maja 1939 roku w Gimnazjum i Liceum Miejskim w Międzychodzie. Możliwość dalszego kształcenia przerwała wojna. W grudniu 1939 roku została wysiedlona do Grodziska Mazowieckiego. Tam, w latach 1940–1945, uczyła w zakonspirowanym prywatnym gimnazjum i liceum.

Po wojnie, w 1945 roku, podjęła pracę w Państwowym Gimnazjum w Szamotułach, a następnie w szkole podstawowej w Chrzypsku Wielkim. Studia ekonomiczno-handlowe rozpoczęła w październiku 1945 roku w Akademii Handlowej w Poznaniu. Równocześnie kontynuowała pracę nauczycielki w Chrzypsku Wielkim. Dyplom ukończenia AH uzyskała w styczniu 1950 roku, a w czerwcu tegoż roku zdała z wyróżnieniem egzamin magisterski.

We wrześniu 1950 roku podjęła pracę asystenta u prof. Marcina Nadobnika, wiążąc się na stałe z Uczelnią. Zainteresowania naukowe Doktor Bornej koncentrowały się na problematyce demograficznej. Rezultatem mrówczej pracy badawczej było zgromadzenie olbrzymiego materiału dotyczącego problematyki ludnościowej ziem północno-zachodnich Polski. Wykorzystując część zebranego materiału, napisała pracę doktorską *Stosunki ludnościowe północnych województw Polski oraz perspektywy ich rozwoju*. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskała 3 lutego 1964 roku.

W publikacjach koncentrowała się na badaniu zmian w makrostrukturze demograficznej ze szczególnym uwzględnieniem migracji, umieralności i struktur ludnościowych województw północno-zachodnich. Ważniejsze jej publikacje dotyczyły: przyrostu naturalnego w północnych województwach Polski, ruchu wędrówkowego ludności w północnych województwach Polski w latach powojennej stabilizacji, umieralno-

ści na obszarze północnych województw Polski w zróżnicowaniu społeczno-zawodowym, współczynników zgonów w zróżnicowaniu społecznym i regionalnym oraz zastosowania analizy kohortowej do badania umieralności niemowląt. Ponadto przeprowadziła badanie ankietowe wśród studentów Uczelni na temat zainteresowań kulturalnych i artystycznych młodzieży, które wzbudziło duże zainteresowanie władz Uczelni.

Pracując naukowo nad problematyką ludnościową, równocześnie z dużym zamiłowaniem oddała się pracy dydaktycznej. Prowadziła wykłady i ćwiczenia z zakresu statystyki ogólnej, ekonomicznej, demografii oraz seminaria dyplomowe. Potrafiła żywo zainteresować studentów na zajęciach z przedmiotu tak formalnego, jakim jest statystyka. Umiejąc skupić uwagę studenta, równocześnie wyrabiała zamiłowanie do pracy rzetelnej. Była osobą wymagającą, a zarazem życzliwą i serdeczną, zawsze starała się nikogo nie urazić. Brała udział w pracach organizacyjnych. Była opiekunką grup studenckich, opiekunką lat studiów oraz kierownikiem Podyplomowego Studium Statystyki. W uznaniu efektów pracy została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Honorową Odznaką Miasta Poznania i Odznaką za Zasługi dla Województwa Poznańskiego. Na emeryturę przeszła w roku 1981. Nadal była jednak związana z Katedrą Statystyki, pracując na część etatu. Niestety, w roku 1985 kłopoty zdrowotne zmusiły ją do rezygnacji z pracy.

Dla nas, którzy znaliśmy ją jeszcze jako studenci, a potem jej młodsi koledzy, była człowiekiem w pełnym tego słowa znaczeniu. Była pedagogiem i wychowawcą młodzieży z powołania. Odznaczała się dużą intuicją dydaktyczną. Obowiązki swoje wykonywała z pasją i emocjonalnym zaangażowaniem. Była wzorem godnym naśladowania. Cieszyła się szacunkiem i uznaniem wśród pracowników Uczelni, a zwłaszcza nas – jej kolegów.

Charakterystyczne, że kolejne roczniki studentów, które miały szczęście, iż była ich opiekunką, często nazywały ją Mamą. Chciałabym podkreślić, że w trudnym okresie stalinowskim, jak też później, wielu studentów doświadczyło od niej wsparcia psychicznego i materialnego. Dla tych, którzy mieli kłopoty z przyswojeniem wiedzy, prowadziła nieodpłatnie dodatkowe zajęcia. W jej kontaktach ze studentami było dużo serdeczności i opiekuńczości. Posiadała dar nawiązywania więzi osobistej, dzięki czemu znała troski i radości studentów, a kontakt ze studentami utrzymywała także po zakończeniu procesu dydaktycznego. Równocześnie umiała zachowywać szczególny dystans w swych kontaktach z młodzieżą. Wynikało to z jej autorytetu nauczycielskiego.

Wśród współpracowników katedry miała miejsce szczególne. Stwarzała przyjazną koleżeńską atmosferę. Dla każdego z nas miała uśmiech, wiele ciepła, a gdy była potrzeba, także czas. Dzieliła nasze radości, martwiły ją nasze kłopoty. Pamiętała o naszych imieninach, urodzinach i innych ważnych dniach życia. Mimo przejścia na

emeryturę nadal starała się pozostawać z nami. Przychodziła więc do nas, a gdy zabrakło jej siły na wizyty na Uczelni, z wieloma z nas utrzymywała kontakt telefoniczny. Gdy ostatni raz ją odwiedziłam, a było to dwa tygodnie przed jej odejściem, była bardzo słaba, chora i samotna – lecz nadal bardzo serdeczna, życzliwa i pełna troski wobec wielu zarówno drobnych, jak i wielkich spraw.

Są chwile, gdy nadal szczególnie odczuwa się jej brak. Zawsze była osobą wielkiego serca, czyniącą dobro. Integrowała i stwarzała niepowtarzalny klimat.

Walentyna Ignatczyk

Józef Boroń

1920–2011

Józef Boroń urodził się w Jaworznie 12 listopada 1920 roku w rodzinie górniczej. Szkołę średnią ukończył w maju 1939 roku w gimnazjum im. T. Kościuszki w Mysłowicach. W czasie II wojny światowej pracował jako robotnik przymusowy, w tym w kopalni węgla kamiennego „Niwka-Modrzejów". Po wojnie był aktywnym organizatorem polskiej administracji na terenie odzyskanych Ziem Zachodnich, pełniąc między innymi funkcje kierownicze w Centralnym Zarządzie Przemysłu Hutniczego.

Profesor Boroń podjął studia w 1946 roku w Akademii Handlowej w Poznaniu. Ukończył je w 1949 roku i rozpoczął pracę w Katedrze Rachunkowości w charakterze asystenta. Dysertację doktorską poświęconą lokalizacji przemysłu na Ziemiach Zachodnich obronił w 1961 roku. Zainteresowania badawcze Józefa Boronia dotyczące organizacji i zarządzania przemysłem zaowocowały pracą habilitacyjną poświęconą rozwojowi przemysłu w NRD, obronioną w 1966 roku. Tytuł profesora nadzwyczajnego został mu nadany w 1972 roku, a profesora zwyczajnego w 1982 roku. W 1991 roku Profesor przeszedł na emeryturę, ale był nadal aktywny zawodowo, prowadząc seminaria magisterskie.

Całe swoje życie zawodowe związał z poznańską uczelnią ekonomiczną, pełniąc w niej między innymi funkcje dziekana i prodziekana Wydziału Ogólno-Ekonomicznego, członka Rady Wydziału, Senatu. Działania Profesora Boronia na rzecz wzmocnienia nauk o organizacji i zarządzaniu zaowocowały powołaniem w 1976 roku w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu Instytutu Organizacji i Zarządzania, którego następnie był wieloletnim dyrektorem.

Profesor Józef Boroń należał też do prekursorów i popularyzatorów polskiej myśli prakseologicznej, kontynuując dorobek Tadeusza Kotarbińskiego i Jana Zieleniewskiego. Jako jeden z pierwszych w środowisku uczelni ekonomicznych prowadził wykłady z teorii organizacji i zarządzania, a środowisko młodych naukowców skupionych wokół Profesora dało początek kształtowaniu się „wielkopolskiej szkoły zarządzania". Kompetencje naukowe Profesora powodowały, że był zapraszany do prac w różnych instytucjach nauki polskiej. Na przykład przez dwie kadencje pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Ekonomicznej Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Józef Boroń był także znanym w środowisku akademickim inicjatorem różnego rodzaju przedsięwzięć badawczych, konferencji, seminariów. Wskazywał na potrzebę i konieczność rozwoju nauk o organizacji i zarządzaniu oraz zasadność włączenia ich do programów studiów ekonomicznych. Wyróżniał się też umiejętnym łączeniem aktywności badawczej dwóch dyscyplin: ekonomiki przedsiębiorstwa oraz teorii organizacji i zarządzania. Znalazło to odzwierciedlenie w różnych pracach Profesora, w których zagadnienia ekonomiki przedsiębiorstwa były integralnie związane z procesami organizacyjnymi. Dorobek publikacyjny Profesora to około 200 prac naukowych, zawartych zwłaszcza w monografiach i pozycjach artykułowych.

Profesor Boroń swoją wiedzę naukowca z zakresu nauk o organizacji i zarządzaniu weryfikował w praktyce gospodarczej, wykonując kilkadziesiąt opracowań naukowych i ekspertyz oraz kierując zespołami konsultantów gospodarczych. Bardzo dobra znajomość gospodarki niemieckiej owocowała intensywną współpracą z niemieckimi ośrodkami naukowymi: Uniwersytetem im. Marcina Lutra w Halle, uniwersytetami w Marburgu, Kolonii, Münster, Bremie, Hamburgu i Bochum. Natomiast współpraca z austriackim środowiskiem naukowym zaowocowała założeniem w Poznaniu Oddziału Towarzystwa Polsko-Austriackiego, którego Profesor był wieloletnim przewodniczącym, a w Zarządzie Głównym Towarzystwa – wiceprzewodniczącym. Wizytował też często uczelnie w byłym Związku Radzieckim, Czechosłowacji, Bułgarii i na Węgrzech.

Praca dydaktyczna Profesora znalazła swój wyraz między innymi w wypromowaniu 11 doktorów oraz blisko 700 magistrantów i dyplomantów. Jego wykłady cieszyły się wśród słuchaczy dużą popularnością z powodu ich nowatorskiego charakteru oraz silnego powiązania z wiedzą praktyczną. Wachlarz wykładów był bardzo szeroki: od takich przedmiotów jak rachunkowość, ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa do teorii organizacji i zarządzania oraz organizacji pracy kierowniczej. W procesie poznania naukowego Profesor był zwolennikiem nieskrępowanej wolności poglądów naukowych. Swoich pracowników inspirował zawsze do dociekliwości, krytycznego osądu badawczego, podejmowania trudnych wyzwań badawczych, niepodlegania koniunkturalnym modom badawczym. Cechował go jednocześnie wysoki poziom etyczny i skromność, był też człowiekiem niezwykle życzliwym, szczególnie w stosunku do młodych adeptów nauki. W stosunkach międzyludzkich był przykładem osoby niezwykle dynamicznej, pełnej energii, towarzyskiej, znakomicie opowiadającej w gwarze śląskiej anegdoty.

Aktywność naukowa i zawodowa Profesora znalazła również odzwierciedlenie w uczestnictwie i działalności różnych organizacji. Ponad 30 lat był członkiem Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania Polskiej Akademii Nauk, a w 1998 roku został jego członkiem honorowym. Za wybitne zaś zasługi w dziedzinie organizacji i zarządzania Komitet Nauk Organizacji i Zarządzania przyznał Profesorowi Medal Tadeusza Kotarbińskiego w 2010 roku. Od 1953 roku był również aktywnym członkiem Polskie-

go Towarzystwa Ekonomicznego, a od 1956 roku – Instytutu Zachodniego w Poznaniu oraz od 1962 roku członkiem Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Już w 1957 roku był także aktywnym działaczem Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa, w którym inicjował wiele przedsięwzięć, konferencji, seminariów i szkoleń propagujących wiedzę z zakresu zarządzania wśród praktyków życia gospodarczego.

Za aktywność w swej szeroko rozumianej pracy zawodowej Profesor był wielokrotnie nagradzany odznaczeniami państwowymi, w tym: Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i wieloma innymi. Był również honorowym obywatelem Poznania i zasłużonym obywatelem województw poznańskiego, zielonogórskiego i bydgoskiego.

Zmarł 11 marca 2011 roku.

Kazimierz Krzakiewicz

Stanisław Borowski

1921–1977

10 lipca 1977 roku zmarł nagle, w wieku 56 lat, Profesor Stanisław Borowski, kierownik Zakładu Statystyki i Demografii Akademii Ekonomicznej. Jego wkład do nauki polskiej budzi wielki podziw, uznanie i szacunek. Osiągnął to dzięki swojej inwencji twórczej, pracowitości, heroicznemu wprost wysiłkowi intelektualnemu i fizycznemu, zasługując na miano tytana pracy naukowej. Stworzył nowoczesną szkołę demografii. Był jednym z najwybitniejszych statystyków i demografów polskich powojennego okresu. Urodził się 8 maja 1921 roku w Łasinie w dawnym powiecie grudziądzkim, jako syn rolnika Floriana Borowskiego i jego żony Agnieszki z Walendowskich. Szkołę podstawową ukończył w 1935 roku w miejscu urodzenia. W latach 1935–1939 kontynuował naukę w Gimnazjum Klasycznym w Bydgoszczy. W okresie wojny w listopadzie 1941 roku, wraz z całą rodziną, został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Stutthofie, potem przebywał kolejno do marca 1945 roku w lagrach filialnych w Potulicach, Elblągu, Sophienwalde. W obozie zginęli jego ojciec i młodszy brat. Egzamin dojrzałości złożył w roku 1947 jako eksternista w Liceum św. Marii Magdaleny w Poznaniu, po czym studiował na Uniwersytecie Poznańskim, który ukończył w roku 1951, uzyskując magisterium prawa oraz nauk ekonomiczno-politycznych. Na tejże Uczelni uzupełniał w okresie późniejszym studia matematyczne.

Podczas studiów uczestniczył w seminarium historii gospodarczej prof. Jana Rutkowskiego, współzałożyciela GUS, historyka i statystyka, który rozwijał metody statystyczne w zastosowaniu do badań długoterminowych i historycznych. Po jego śmierci seminarium tym kierowali kolejno profesorowie Stanisław Hoszowski i Władysław Rusiński. Szczególnie ten ostatni wywarł duży wpływ na historyczną formację naukową Stanisława Borowskiego i fascynację metodami poznańskiej szkoły historycznej. Niemniejszy wpływ na jego późniejsze zainteresowania demografią wywarł prof. Stanisław Waszak. W latach 1948–1952 pracował bowiem w Biurze Statystycznym m. Poznania, a po ukończeniu studiów w Katedrze Statystyki WSE. Obiema placówkami kierował statystyk-demograf prof. Stanisław Waszak.

Profesor Borowski napisał monumentalną rozprawę doktorską, którą rozpoczął pod kierunkiem prof. Jana Rutkowskiego, a ukończył pod kierunkiem prof. Władysława Rusińskiego *(Kształtowanie się rolniczego rynku pracy w Wielkopolsce w okresie wiel-*

kich reform agrarnych 1807–1860, PWN, Poznań 1963). Obronił ją na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UAM w roku 1960. Habilitował się w roku 1963 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Krakowie na podstawie studium poświęconego roli czynnika ludzkiego w ekonomicznym rozwoju Wielkopolski (*Rozwarstwienie wsi wielkopolskiej w latach 1807–1914. Studium statystyczne nad społecznymi i ekonomicznymi następstwami włączenia wsi w orbitę rynku,* PWN, Poznań 1962). Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał w roku 1970. Będący w toku realizacji wniosek o nadanie profesora zwyczajnego nie mógł być zrealizowany z powodu nagłego zgonu Profesora w roku 1977.

Naukowa działalność Stanisława Borowskiego obejmowała kilka nurtów tematycznych, wśród których na wyróżnienie zasługują: metody statystyki ludnościowej i ekonomicznej, studia nad trendami czasoprzestrzennymi rozwoju procesów demograficznych i ekonomicznych oraz studia nad czynnikami reprodukcji. Zainteresowania metodologiczne wiązał ściśle z rozwojem swego warsztatu naukowego. Czynił to w sposób przemyślany i konsekwentny. W procesie poznania statystycznego główny akcent położył na fazę obserwacji statystycznej. Stąd genezie źródła statystycznego, jego charakterowi, klasyfikacji i ocenie poświęcił wiele uwagi, tworząc podwaliny pod nieznaną gałąź wiedzy statystycznej: źródłoznawstwo w dziedzinie badań historycznych i współczesnych. Wprowadził do badań demograficznych silną podbudowę społeczno-ekonomiczną, tworząc własną, nowoczesną szkołę badawczą. W swych dociekaniach sięgał po nowoczesne statystyczno-matematyczne narzędzia poznawcze (analizę czynnikową, taksonomię i analizę kohortową), które umożliwiły mu przeprowadzenie w demografii, w niespotykanym dotąd zakresie, syntez naukowych, opartych na obszernym materiale źródłowym. Modernizując proces poznawczy, przyczynił się do rozwoju w warunkach polskich nowej dyscypliny – demometrii.

Początkowo skupił uwagę nad opracowaniem trendów rozwoju demograficznego Wielkopolski, opracowując syntezę jej rozwoju dla XIX i XX wieku. Następnie przeszedł do szeroko zakrojonych badań nad przeobrażeniami ludnościowymi w skali ogólnopolskiej. Posługując się metodą obserwacji reprezentacyjnej, tworzył imponujący empiryczny materiał dokumentacyjny dotyczący rodzin polskich, których rozwój w układzie pokoleniowym gromadził w Banku Informacji o Rodzinie. Bank ten umożliwia prowadzenie wielostronnych studiów o charakterze diagnostycznym nad uwarunkowaniami procesów prokreacyjnych w rodzinie polskiej w okresie powojennym. Profesor Borowski podjął, wzorem prof. Waszaka, pionierskie badania monograficzne z demografii historycznej, opierając się na obszernych źródłach archiwalnych. W rekonstrukcji rodzin posługiwał się zasadami wypracowanymi przez wybitnych demografów historycznych (S. Waszaka, L. Henry'ego, H. Hyreniusa). Do badań historycznych wykorzystał te same nowoczesne instrumenty badawcze, którymi posługiwał się, badając zbiorowości rodzin współczesnych. Udokumentował tym samym tezę, że współczesny badacz może mierzyć z zadowalającą precyzją przeobrażenia mi-

krostruktur ludnościowych w przekroju stuleci, zatem jest zdolny do tworzenia wielkich syntez naukowych.

Pozostawił po sobie imponujący dorobek naukowy, obejmujący z górą 250 pozycji ogłoszonych drukiem. Wśród tych prac było 13 monografii oraz ponad 50 studiów i rozpraw. Znaczną część publikacji wydano w językach obcych. Ranga tego dorobku wyraża się nie tylko w liczbie publikowanych pozycji i ich odkrywczym charakterze, lecz w równym stopniu w ich wysokiej użyteczności naukowej i społecznej. Wiele podjętych badań ma wyraźnie charakter pionierski. Znamienną cechą, spotykaną tylko w pracach wybitnych badaczy, jest ich wielodyscyplinowość. Stąd też pogląd i ocena tego dorobku w aspekcie wybranych dyscyplin stanowi przedmiot osobnych opracowań*.

Profesor wyrył głęboki ślad w wielu naukach, a w szczególności w demografii, wzbogacając ją pod względem metodologicznym. W historii poszukiwał klucza do zrozumienia teraźniejszych procesów ludnościowych i do prawidłowego wnioskowania o przyszłych tendencjach ich rozwoju. Wprowadzenie do badań demograficznych silnej podbudowy społeczno-ekonomicznej pozwoliło mu rozpatrywać zjawiska w ich uwarunkowaniu przyczynowo-skutkowym. Jest to cecha osobliwa, wyróżniająca Stanisława Borowskiego wśród pozostałych demografów polskich. W swych koncepcjach badawczych zbliżył się do Jana Rutkowskiego i Wincentego Stysia. Przejmując od nich pewne koncepcje, rozwinął je jednak w odmiennym kierunku, tworząc własną, nowoczesną szkołę demograficzną. Jest ona bliższa badaniom wyrosłym z nurtu francuskiej szkoły Annales (na przykład J. Dupaquiera) aniżeli czystym demograficznie Studium Cambridge Group for History of Population and Social Structure (na przykład P. Lasletta). Był badaczem o wszechstronnym umyśle. Niestety, nadwerężone zdrowie wskutek pobytu w obozie koncentracyjnym oraz niezwykle intensywnej pracy naukowej uniemożliwiło Profesorowi dokończenie jego ambitnych zamierzeń badawczych. Znaczenie niemal symboliczne ma fakt, że zgon nastąpił w czasie pobytu na obozie naukowym.

Był pracownikiem nauki z powołania. Wierny temu powołaniu ideały pracy naukowej realizował w sposób odpowiedzialny, z podziwu godną konsekwencją, nie poszukując łatwych dróg w swym bardzo pracowitym, pełnym trudów życiu. Przejmując po prof. Waszaku Zakład Demografii, połączył go z kierowanym przez siebie Zakładem Statystyki Ekonomicznej, kreując jeden z najbardziej prężnych ośrodków badań ludnościowych w Polsce, liczący się w skali międzynarodowej. Skupił wokół siebie zespół młodych pracowników, tworzących dynamiczny zespół badawczy. Miał dar wywoły-

---

* Charakterystykę dorobku omawiają: S. Wierzchosławski, *Profesor S. Borowski jako statystyk i demograf*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 1981, z. 4, s. 11–26; W. Rusiński, *Profesor S. Borowski jako historyk gospodarczy*, tamże, s. 27–32; J. Topolski, *Profesor S. Borowski jako badacz dziejów Wielkopolski*, tamże, s. 33–48.

wania zainteresowań badawczych wśród studentów. Wdrażając ich w arkana metody naukowej, uczył jednocześnie rzetelności. Pracowitość i sumienność stawiał na pierwszym miejscu wśród przymiotów wymaganych od kandydata sposobiącego się do pracy naukowej. Problem badań naukowych łączył nierozerwalnie z problemem etyki.

Miał dar koncentracji umysłowej. Rozumiał doskonale cenę czasu w pracy naukowej, stąd głosił słowem i przykładem zasadę, iż praca wydajna musi być pracą zorganizowaną. Przejawiał talent organizatorski w kierowaniu dużymi zespołami badawczymi. Umiejętnie włączał problematykę seminariów magisterskich oraz doktorskich w główny nurt kierowanych przez siebie badań, zmierzając konsekwentnie do tworzenia wielkich syntez naukowych. Wypromował 14 doktorów, którzy stali się pracownikami naukowymi w wielu uczelniach w kraju. Kierował łącznie ponad 300 pracami magisterskimi.

Stanisław Borowski przywiązywał ogromne znaczenie do działalności dydaktycznej. Treść wykładu była zawsze oryginalna i zawierała ładunek wychowawczy. Unikał szablonu. Posiadał rzadki dar przedstawiania trudnych problemów w sposób niezwykle przystępny. Przejrzysta konstrukcja, jasność wywodów, konkretność problemów pozostawiały u słuchaczy niezatarte wrażenia.

Profesor brał czynny udział w organizacji życia naukowego oraz doskonalenia procesu nauczania w Uczelni. W latach 1967/1968–1968/1969 był prodziekanem ds. studiów zaocznych, w 1969/1970–1971/1972 dziekanem Wydziału Ekonomiki Produkcji, a w latach 1972/1973–1974/1975 prorektorem ds. nauki w WSE – AE. Przyczynił się do intensyfikacji badań naukowych w Uczelni. Stworzył preferencje dla badań o charakterze podstawowym, tworząc równocześnie odpowiednią infrastrukturę dla ich realizacji. Zabiegał usilnie, o rozwinięcie odpowiedniego zaplecza techniki statystycznej w postaci niezbędnego wyposażenia w urządzenia komputerowe oraz kwalifikowanych pracowników naukowo-technicznych. Dzięki temu wzrosła w tym okresie liczba opracowań podejmowanych w ramach problemów centralnie sterowanych. Wykazywał wielką aktywność w nawiązywaniu licznych kontaktów z zagranicznymi uczelniami i ośrodkami naukowo-badawczymi.

Działalność Profesora jako organizatora badań wykraczała poza poznański ośrodek naukowy. W roku 1972 został powołany na przewodniczącego Komitetu Nauk Demograficznych PAN. Pełnił te obowiązki nieprzerwanie przez dwie kadencje. Na tym stanowisku dał się poznać jako znakomity organizator nauki polskiej w dziedzinie demografii zarówno na płaszczyźnie inicjowania badań naukowych, jak i prognozowania ich rozwoju. Z jego inicjatywy podjęto pierwsze kompleksowe badania nad optymalizacją struktur i procesów demograficznych w Polsce. Był czynnym członkiem w Rządowej Komisji Ludnościowej przy Radzie Ministrów, Komitetu Prognoz Polska 2000 PAN, Rady Nadzorczej GUS i wielu innych towarzystw krajowych i zagranicznych. W wyniku

jego starań została utworzona Podsekcja Demometryczna w Komitecie Nauk Demograficznych PAN, pracująca nad zastosowaniami statystyki i matematyki w demografii, której działalność odegrała poważną rolę w kształceniu młodej kadry w zakresie współczesnych metod demometrycznych. Był inicjatorem i organizatorem licznych międzynarodowych demograficznych konferencji naukowych w Poznaniu, które stały się płaszczyzną do nawiązywania współpracy naukowej z wieloma europejskimi i pozaeuropejskimi ośrodkami badań demograficznych.

Troszczył się o należyty poziom popularyzacji wyników badań pracowników, prowadząc nieprzerwanie prace redakcyjne. Był sekretarzem redakcji Zeszytów Naukowych WSE w Poznaniu, a trzy lata później – redaktorem działu ekonomicznego kwartalnika „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny". Był także redaktorem dwu wydawnictw Komitetu Nauk Demograficznych PAN: Studia Demograficzne i Przeszłość Demograficzna Polski.

Profesor miał bogatą osobowość. Posiadał głęboki i poszukiwawczy umysł. Mając wszechstronne przygotowanie teoretyczne, a zwłaszcza metodologiczne, oraz ogromne doświadczenie w stosowaniu technik statystycznych, był badaczem autonomicznym i samowystarczalnym. Wszystkie koncepcje badawcze opierał na własnych przemyśleniach, rzadko poddając je dyskusji na seminariach i posiedzeniach naukowych. Mimo wykształcenia wielu uczniów był typem badacza samotnego, typem mistrza, który cały cykl badawczy rozwiązywanego problemu realizował samotnie. Uczniów inspirował do podejmowania własnych płaszczyzn badawczych i wdrażał do tworzenia ich własnego warsztatu naukowego, które w mniej lub bardziej bezpośredni sposób wiązały się z głównym nurtem prowadzonych przez niego badań. W pracy naukowo-badawczej jako probierz wartości etyczno-moralnych pracownika nauki traktował poszukiwanie prawdy. Piętnował i zwalczał każdą łatwiznę w pracy badawczej. Rygorystycznie przestrzegał praw autorskich, będąc wzorem głoszonych przez siebie zasad. Te surowe wymagania stawiane wobec siebie, swych współpracowników i uczniów przysporzyły mu wielkiego autorytetu, szacunku i uznania. W kontaktach międzyludzkich Stanisław Borowski był bezpośredni, przyjacielski, życzliwy, skromny, nie wynosił się nad otoczenie.

Pozostał w pamięci jako skromny, prawy człowiek, uczony wielkiego formatu.

Stanisław Wierzchosławski

Kazimierz Celichowski

1877–1954

Kazimierz Celichowski urodził się w roku 1877 w Kórniku, a zmarł w roku 1954 w Poznaniu. Ukończył Wydział Chemii Politechniki w Berlinie Charlottenburgu i tam uzyskał doktorat z chemii. Pracował kilka lat w przemyśle chemicznym. W latach 1919–1939 pełnił funkcję kierownika Stacji Doświadczalnej Wielkopolskiej Izby Rolniczej w Poznaniu. Stąd też wynikały jego zainteresowania zawodowe i ukierunkowanie wykładów na towaroznawstwo rolno-spożywcze. Wykładał w WSH i AH w latach 1926–1939 towaroznawstwo ogólne, towaroznawstwo tekstylne (włókiennicze) i rolnicze (spożywcze).

Przyczynił się szczególnie do rozwoju nowej dyscypliny naukowej, jaką stało się towaroznawstwo. Doktor Celichowski był zasłużonym działaczem w wielu dziedzinach rolnictwa. Odznaczał się dużymi zdolnościami organizacyjnymi, szeroką wiedzą fachową i niezwykłą pracowitością oraz ujmującymi cechami charakteru.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Hanna Maciejewska

Zenon Chojecki

1924–1989

Docent Zenon Chojecki zmarł 28 czerwca 1989 roku w wieku 65 lat, z których około 50 przypadało na pracę. Gros swojego pracowitego życia poświęcił pedagogice w zakresie szkoły średniej i wyższej. Był pedagogiem, który umiejętnie wykorzystywał w nauczaniu swoje doświadczenie uzyskane w praktyce. Urodził się 7 marca 1924 roku w Gnieźnie. Po ukończeniu szkoły powszechnej zaczął uczęszczać do tamtejszego Miejskiego Gimnazjum Kupieckiego. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił mu dalszą naukę. Mając 15 lat, pracował przymusowo najpierw jako robotnik rolny, a później jako murarz. W marcu 1943 roku przewieziono go do obozu pracy w Blachowni koło Kędzierzyna, nakazując pracę w tamtejszych zakładach chemicznych. Pracował tam aż do wyzwolenia obozu w styczniu 1945 roku. Zaraz po jego wyzwoleniu powrócił do Gniezna i kontynuował naukę.

Maturę z zakresu liceum handlowego złożył w Gnieźnie w roku 1946. W tym samym roku podjął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. W roku 1949 uzyskał dyplom nauk ekonomiczno-handlowych, a w roku 1951 został magistrem nauk ekonomicznych. Stopień doktora nauk ekonomicznych otrzymał w roku 1970 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie rozprawy *Normatywne koszty przerobu jako mierniki produkcji i oceny działalności przedsiębiorstwa,* napisanej pod kierunkiem doc. Józefa Zajdy. Habilitował się w roku 1982 w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Podstawę stanowiła publikacja *Mechanizm kształtowania kosztów* (1982).

Pierwszą pracę zawodową po wojnie Zenon Chojecki podjął 1 września 1946 roku w Technikum Handlowo-Gastronomicznym w Gnieźnie. Był bardzo obciążony, ucząc wielu przedmiotów ekonomicznych (ekonomia, statystyka, finanse), a także towaroznawstwa. Okazał się wzorowym nauczycielem. W roku 1955 został oddelegowany z technikum do Centralnego Zarządu Szkolenia Zawodowego Ministerstwa Handlu Wewnętrznego w Warszawie. Przez dwa lata pełnił tam funkcję wizytatora szkół handlowych. Po likwidacji CZSZ w roku 1956 powrócił do pracy w technikum. We wrześniu 1959 roku minister przemysłu lekkiego powołał go na stanowisko doradcy ds. postępu ekonomicznego w Gnieźnieńskich Zakładach Garbarskich. Pracował tam na pół etatu aż do końca maja 1972 roku, łącząc tę pracę z pracą nauczycielską.

Po uzyskaniu doktoratu w październiku 1970 roku został przyjęty w charakterze adiunkta w Zakładzie Rachunkowości Przedsiębiorstw w Instytucie Finansów i Rachunkowości naszej Uczelni. Po czterech latach, w październiku 1974 roku, otrzymał stanowisko docenta kontraktowego. W roku 1983 minister szkolnictwa wyższego powołał go na stanowisko docenta. Już w roku 1977 powierzono mu kierownictwo nowo utworzonego Zakładu Rachunku Kosztów. Docent Chojecki prowadził wykłady oraz seminaria dyplomowe i magisterskie z zakresu swojej specjalności. Problematyka rachunku kosztów była szeroko uwzględniana na Studium Podyplomowym dla Inżynierów. Był inicjatorem i kierownikiem tego Studium, począwszy od stycznia 1975 roku. Cieszyło się ono dużym zainteresowaniem, stąd wznawiano je co roku.

Docent Zenon Chojecki pełnił wiele funkcji organizacyjnych. Poza już wymienionymi był przez jedną kadencję wicedyrektorem Instytutu Organizacji i Zarządzania, do którego z chwilą reorganizacji Uczelni weszły zakłady związane z rachunkowością. Brał czynny udział w pracy organizacyjnej jako członek wielu komisji wydziałowych i senackich. Wchodził też w skład Komitetu Redakcyjnego Wydawnictwa na Uczelni.

W jego publikacjach dydaktycznych i naukowych dominowała problematyka kosztów. Był redaktorem i współautorem podręcznika *Rachunek kosztów w rolnictwie* (1987), napisanego przez pracowników zakładów rachunkowości. Był to pierwszy w Polsce podręcznik z zakresu kosztów w tej gałęzi gospodarki. Docent Chojecki był redaktorem i współautorem wielokrotnie wydanych skryptów *Podstawy rachunkowości* (wyd. 4: 1984; wyd. 5 zmienione: 1986). Z zakresu publikacji naukowych, poza pracą habilitacyjną, był autorem monografii *Koszty przerobu w zarządzaniu przedsiębiorstwami* (1973). Ponadto opublikował około 30 artykułów w czasopismach branżowych.

Docent Zenon Chojecki współpracował także ze Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce. Był członkiem władz Oddziału Okręgowego w Poznaniu oraz Rady Naukowej tego Stowarzyszenia. Jako aktywny członek tej organizacji wygłaszał wiele prelekcji i odczytów dla praktyków. Był znakomitym popularyzatorem wiedzy z zakresu rachunkowości.

Długoletnia praktyka w przemyśle i szkolnictwie, bogate doświadczenia i wiedza sprawiały, że wszystkie prowadzone przez niego zajęcia były interesujące, cieszyły się uznaniem zarówno studentów, jak i praktyków. Doceniając jego osiągnięcia, przyznano mu Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Odznaczono go również Medalem Edukacji Narodowej. Pracował do końca życia. W pamięci tych, którzy go znali, Zenon Chojecki pozostał jako człowiek ideowy i bezinteresowny.

Zdzisław Kołaczyk

Elżbieta Czerwińska

1925–2003

30 sierpnia 2003 roku zmarła Profesor Elżbieta Czerwińska z domu Prejzner. Służyła Uczelni 52 lata, niemal do końca swojego pracowitego życia. Była wybitną przedstawicielką nauki finansów w Polsce, twórcą i długoletnim kierownikiem Katedry Finansów Przedsiębiorstw w Akademii Ekonomicznej oraz zamiłowanym i pełnym inwencji nauczycielem akademickim. W działaniu wyróżniała się bezkompromisowym dążeniem do prawdy, naukową i cywilną odwagą, a także szczególnym przywiązaniem do idei samorządu akademickiego. Dbałość o jakość codziennej pracy naukowej i dydaktycznej była wyznacznikiem jej działalności. Była silną osobowością i wywierała duży wpływ na studiującą młodzież, praktyków gospodarczych, a przede wszystkim na swoich uczniów i współpracowników. Zakres jej zainteresowań badawczych i dydaktycznych był szeroki. Zawsze jednak podstawowym nurtem tych zainteresowań była problematyka finansów przedsiębiorstw.

Urodziła się 25 lipca 1925 roku w Częstochowie jako córka Kazimierza i Gertrudy z domu Wegner. Szkołę podstawową ukończyła w Częstochowie i tam uczęszczała do szkoły średniej. Wybuch II wojny światowej przerwał jej naukę. Kontynuowała ją w tajnym Liceum Humanistycznym w Częstochowie prowadzonym przez siostry zakonne. Egzamin dojrzałości zdała w maju 1943 roku. Świadectwo dojrzałości zostało zweryfikowane 30 marca 1945 roku. W latach 1943–1945 była słuchaczką polonistyki na tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich w Częstochowie. Po przyjeździe do Poznania w 1945 roku nadal studiowała polonistykę, od 1 listopada 1945 roku do 30 września 1946 roku, na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego. W styczniu 1946 roku podjęła studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Dyplom tejże Uczelni otrzymała w czerwcu 1949 roku, a magistrem nauk ekonomiczno-handlowych została 27 kwietnia 1951 roku.

W czasie studiów utrzymywała się z korepetycji i robót ręcznych. Przez pół roku – od października 1949 roku do maja 1950 roku – pracowała jako księgowa w przedsiębiorstwie Metalexport w Warszawie. W czasie studiów pełniła też funkcję asystenta wolontariusza w Katedrze Handlu Zagranicznego kierowanej przez prof. Stanisława Waschkę. Asystentem w Katedrze i Zakładzie Finansowania Gospodarki Narodowej kierowanej przez prof. Janusza Wierzbickiego została w 1950 roku. Odtąd związała

się na stałe z Uczelnią, uzyskując wszystkie stopnie i tytuły naukowe do profesora zwyczajnego włącznie.

Doktoryzowała się 13 maja 1961 roku na podstawie rozprawy *Samodzielność finansowa przedsiębiorstw państwowych w socjalizmie.* Promotorem był prof. Wierzbicki. Był to pierwszy doktorat w katedrach finansów Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Praca ta została opublikowana przez PTPN – PWN w Poznaniu w 1963 roku pod tytułem *Samodzielność finansowa przedsiębiorstwa państwowego*. Profesor Czerwińska habilitowała się 30 kwietnia 1969 roku na podstawie monografii *Zysk jako przedmiot polityki finansowej* (WSE, Poznań 1969), otrzymując stopień naukowy doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie finansów. Stanowisko docenta otrzymała w kwietniu 1971 roku. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskała 7 lipca 1977 roku, a profesora zwyczajnego 15 września 1988 roku.

Począwszy od czerwca 1971 roku, Profesor Elżbieta Czerwińska pełniła różne funkcje organizacyjne na Uczelni. 1 czerwca 1971 roku została kierownikiem Zakładu Finansów Przedsiębiorstw w Instytucie Finansów i Rachunkowości WSE. Zakład ten powstał w połowie lat 60. z inicjatywy doc. Józefa Zajdy, jako pierwszy w wyższym szkolnictwie ekonomicznym w Polsce. Przez kilka lat w Zakładzie tym pracowało tylko dwoje pracowników naukowych – Józef Zajda i Elżbieta Czerwińska. Zakład kierowany przez nią został przekształcony w roku akademickim 1990/1991 w Katedrę Finansów Przedsiębiorstw, włączoną w skład Wydziału Zarządzania Akademii Ekonomicznej. W marcu 1981 roku, z jej inicjatywy, utworzono w Katedrze Finansów – kierowanej przez prof. Wierzbickiego – Pracownię Gier Ekonomicznych. Była to unikatowa jednostka dydaktyczna w katedrach finansowych Polsce. Umożliwiało to prowadzenie zajęć laboratoryjnych w formie komputerowych gier kierowniczych stosowanych w wysoko rozwiniętych państwach, a także umożliwiało samodzielne opracowywanie nowych gier ekonomicznych dostosowanych do warunków potrzeb procesu dydaktycznego Polsce. W tym samym czasie, z własnej inicjatywy, Profesor zorganizowała wakacyjne obozy naukowe dla seminarzystów prowadzonego przez siebie seminarium magisterskiego. Umożliwiło to prowadzenie badań terenowych.

W czasie swojej długoletniej pracy na Uczelni Profesor Czerwińska była w latach 1972–1977 zastępcą dyrektora ds. naukowo-badawczych w Instytucie Finansów i Rachunkowości, w latach 1977–1981 zastępcą dyrektora Instytutu Finansów, w latach 1971–1991 kierownikiem Zakładu Finansów Przedsiębiorstw, a w okresie 1991–1995 (do chwili przejścia na emeryturę) kierownikiem Katedry Finansów Przedsiębiorstw. Ponadto od września 1975 roku do 31 sierpnia 1978 roku pełniła funkcję prodziekana Wydziału Planowania i Zarządzania.

Dorobek naukowy Profesor Elżbiety Czerwińskiej obejmuje ponad 70 pozycji bibliograficznych. Była autorką monografii, artykułów, przewodników metodycznych i podręcznika oraz współautorką i redaktorką podręczników i skryptów. Do ważniejszych jej

publikacji należy pięć monografii i dwa podręczniki. Są to: *Samodzielność finansowa przedsiębiorstwa państwowego* (PTPN – PWN, Poznań 1963), *Zysk jako przedmiot polityki finansowej* (WSE, Poznań 1969), *Metody regulowania zysku (analiza instrumentów finansowych)* (PWN, Warszawa 1971), *Funkcjonowanie systemu finansowego przedsiębiorstw państwowych* (PWN, Warszawa–Poznań 1984), oraz praca zbiorowa pod redakcją Elżbiety Czerwińskiej i przy jej współautorstwie: *Zdolność podatkowa i wiarygodność kredytowa przedsiębiorstwa – materiały konferencyjne* (Wydawnictwo AE, Poznań 1994). Podręcznik przez nią napisany nosi tytuł *Komputerowe gry ekonomiczne* (Wydawnictwo AE, Poznań 1990), a podręcznikiem, który współredagowała i którego była współautorką, są: *Finanse – praca zbiorowa* (PWN, Warszawa, wyd. 1: 1979, wyd. 2: 1980).

Głównym przedmiotem jej zainteresowań badawczych było przedsiębiorstwo państwowe i jego włączenie w system gospodarczy. Uwagę swoją koncentrowała na finansowej stronie gospodarowania przedsiębiorstw i regulacji ich finansowania przez organa państwa. Zajmowała się problemami, jakie wywołuje skojarzenie samodzielności przedsiębiorstw państwowych z kierowaniem nimi przez organa państwa. Z finansowego punktu widzenia są to problemy finansowych instrumentów – zysku i jego udziału w finansowaniu przedsiębiorstw. Kredyt – zależnie od reguł w sprawie źródeł jego spłaty – traktowała jako antycypację zysku albo jako odmianę dotacji. Badania nad finansowym podłożem i efektywności gospodarowania doprowadziły ją do rozróżnienia finansowania zarobkowego i finansowania zadaniowego. Regulację finansowania przedsiębiorstw postrzegała jako system otwarty, sankcjonujący jednocześnie finansowanie zarobkowe i zadaniowe. Stwierdziła, że regulacja wówczas stosowana powodowała dominację finansowania zadaniowego i zablokowanie finansowania zarobkowego, z ujemnym tego skutkiem dla efektywności gospodarowania. Jej koncepcja zadaniowego i zarobkowego finansowania przedsiębiorstw została uznana za znaczące osiągnięcie naukowe.

Profesor Elżbieta Czerwińska skupiła wokół siebie grono osób zainteresowanych problematyką finansów przedsiębiorstw. Zespół ten wyróżniał się sposobem prowadzenia badań. Mianowicie badania empiryczne prowadzono, opierając się na starannie przygotowanej metodologii badawczej, co wówczas nie było często spotykane w naukach finansowych Polsce. Na jej seminarium naukowym doktoryzowało się siedem osób. Profesor Czerwińska nie znosiła bylejakości w pracy naukowej i dydaktycznej, a zwłaszcza braku należytej staranności wypowiedzi i opracowań pisemnych. Wynikało to ze szczególnego umiłowania przez nią języka polskiego i książek w ogóle. Z nadzwyczajnym upodobaniem korzystała jako czytelniczka z bibliotek. Troszcząc się o jakość pracy, zabiegała, aby w organizowanych corocznie zjazdach katedr finansowych była zawsze część dydaktyczna. Nie było to łatwe do realizacji.

Profesor Czerwińska było organizatorką i współorganizatorką konferencji naukowych. Aktywnie uczestniczyła też w konferencjach organizowanych za granicą. Działała rów-

nież w sekcjach naukowych Poznańskiego Oddziału PTE. W latach 1968–1969 była członkinią Komisji ds. Doskonalenia Systemu Finansowego Przemysłu Kluczowego utworzonej w Ministerstwie Finansów. Od 1969 roku była członkinią Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Jej praca była doceniana. Profesor Czerwińska otrzymywała wielokrotnie nagrody ministra indywidualne i zespołowe (w 1967, 1970, 1971, 1979 i 1986). Została odznaczona Krzyżem Oficerskim Odrodzenia Polski (1990), Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski (1980), Złotym Krzyżem Zasługi (1973), Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Poznańskiego, Złotą Odznaką PTE, Złotą Odznaką za Zasługi dla Finansów oraz Medalem za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Na emeryturę przeszła 30 września 1995 roku. Nadal jednak pracowała na część etatu do 31 października 2002 roku.

Profesor Elżbieta Czerwińska była człowiekiem ogromnej wrażliwości. Wrażliwość ta przejawiała się w jej codziennym życiu, a także w jej wielkiej pasji, jaką była fotografia artystyczna. Jej dokonania z tego zakresu cieszyły się uznaniem profesjonalistów. Szczególnie trudne były dla niej ostatnie miesiące życia poświęconego przede wszystkim nauce i dydaktyce. W pamięci tych, którzy ją znali i z nią współpracowali, pozostała jako prawy człowiek i silna osobowość.

Jan Sobiech

Zbigniew Czerwiński

1927–2010

Profesor Zbigniew Czerwiński (urodzony 9 października 1927 roku, zmarły 22 maja 2010 roku), mistrz i uczony, był jednym z najwybitniejszych polskich ekonomistów drugiej połowy XX wieku reprezentujących nurt ilościowy w ekonomii, obejmujący ekonomię matematyczną, teorię podejmowania decyzji, cybernetykę ekonomiczną oraz ekonometrię i prognozowanie. Wszechstronnie wykształcony – ekonomista, filozof, logik – w każdej z tych dyscyplin miał niekwestionowany autorytet oraz ogromne zasługi w ich rozwoju.

Urodził się w Warszawie w rodzinie wyższego oficera Wojska Polskiego. W latach bezpośrednio poprzedzających II wojnę światową mieszkał w Poznaniu, gdzie jego ojciec, dowódca pułku artylerii konnej, pełnił służbę wojskową. Lata wojny spędził kolejno w Wilnie, Warszawie i powiecie myślenickim, gdzie brał udział w partyzantce AK. Maturę zdał w Warszawie w 1945 roku.

W latach 1945–1949 studiował ekonomię na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego (magisterium u prof. Edwarda Taylora), a następnie, w latach 1950–1952, logikę na Wydziale Filozoficzno-Historycznym tego Uniwersytetu (u prof. Adama Wiegnera). W 1957 roku na podstawie rozprawy *Zagadnienie prawomocności indukcji w ujęciu probabilistycznym* uzyskał stopień naukowy doktora filozofii (promotorem był prof. Kazimierz Ajdukiewicz). W roku akademickim 1958/1959 odbył roczne studia specjalistyczne na Uniwersytecie Harwarda w USA (u prof. Wasilly'ego Leontiefa). Habilitował się w zakresie ekonomii na Uniwersytecie Warszawskim w 1963 roku na podstawie pracy *Problematyka planowania cen w ujęciu matematycznym*.

Profesorem nadzwyczajnym został Zbigniew Czerwiński w 1973 roku, profesorem zwyczajnym w 1977 roku. Na UAM pracował w latach 1949–1961, początkowo w Katedrze Nauk Ekonomicznych, a później w Katedrze Logiki i Metodologii Nauk. Od 1961 roku do ostatnich dni, tj. przez prawie 50 lat swojego niezwykle pracowitego życia, związany był z obecnym Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu, gdzie początkowo pracował w Katedrze Planowania, następnie w stworzonym przez siebie Zakładzie Ekonometrii włączonym później do Instytutu Cybernetyki Ekonomicznej, którym kierował nieprzerwanie aż do przejścia na emeryturę.

Profesor jest autorem 11 książek, ponad 100 artykułów naukowych oraz tłumaczeń 5 monografii i podręczników akademickich z języka angielskiego.

Wykładał na UAM, w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu i Katowicach, na Uniwersytecie w Lund, w Instytucie Inżynieryjno-Ekonomicznym w Charkowie, na uniwersytetach w Glasgow, Aix-en-Provence, Tsukubie (Japonia), Tizi-Ouzou (Algieria).

Na szczególne podkreślenie zasługuje duża aktywność Profesora w pracach czasopism naukowych, takich jak „Studia Logica", „Przegląd Statystyczny" (którego był też redaktorem naukowym w latach 1981–1993), „Ekonomista" oraz „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny".

Profesor przez wiele lat był członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych, członkiem Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN, Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Aktywność zawodowa Profesora przypadła na lata początkowego rozwoju zastosowań metod matematycznych w ekonomii na świecie. Był on inicjatorem badań nad matematyczną teorią optymalizacji gospodarczej w Polsce. Jego podręcznik *Wstęp do programowania liniowego z elementami algebry wyższej* (1961) był pierwszą w polskiej literaturze ekonomicznej książką dotyczącą tej problematyki. Na podręczniku tym wykształciły się całe pokolenia ekonomistów i specjalistów z badań operacyjnych. W późniejszych latach Profesor Czerwiński wydał wraz z zespołem jeszcze książkę *Optymalna organizacja działań* (1983), która do dziś stanowi twórczą inspirację dla osób zajmujących się optymalizacją decyzji menedżerskich.

Profesor był pionierem i głównym architektem badań w Polsce w zakresie ekonomii matematycznej. Wydana na początku lat 60. praca Profesora *Problematyka planowania cen w ujęciu matematycznym*, była wówczas bodaj pierwszą w Polsce publikacją naukową z ekonomii matematycznej, a artykuł *Stopa inwestycji i maksymalizacja spożycia* („Ekonomista" 1965, nr 1), powstał niemal równolegle z pierwszymi światowymi zastosowaniami teorii sterowania optymalnego w ekonomii.

W 1973 roku Profesor Czerwiński opublikował monografię *Podstawy matematycznych modeli wzrostu gospodarczego* (PWE), która utrwaliła jego pozycję jako niekwestionowanego lidera polskiej matematycznej teorii wzrostu. Z późniejszych prac należy wymienić *Matematyczne modelowanie procesów ekonomicznych* (PWN, 1982) oraz (we współautorstwie) *Modelowanie i planowanie wzrostu gospodarki narodowej* (PWN, 1982; nagroda w Konkursie O. Langego, 1984).

Wspólnie z przyjaciółmi – prof. Zdzisławem Hellwigiem z Wrocławia, prof. Zbigniewem Pawłowskim z Katowic oraz prof. Władysławem Welfem z Łodzi – stworzył nową jakość w ekonomii polskiej, polską ekonometrię. Interesowały go jednak nie tyle techniki ekonometryczne, co metodologia ekonometrii. W tej specjalizacji Profesor

Czerwiński, dzięki rozległym studiom logicznym, filozoficznym, ekonomicznym, matematycznym i statystycznym, pozostanie zapewne na długo niedościgłym wzorem, i to nie tylko na skalę polską, ale wręcz światową. Prawdopodobnie nie ma dziś w Polsce, a i na świecie trudno byłoby znaleźć osobę, która równie wszechstronnie jak Profesor potrafiłaby analizować różne praktyczne i metodologiczne aspekty podejścia ekonometrycznego. Z tego zakresu pozostawił on wiele ważkich i ciągle niezwykle aktualnych publikacji naukowych.

Co najmniej cztery dzieła Profesora należą do fundamentalnych z punktu widzenia zastosowań metod ilościowych w ekonomii. Pierwsze (historycznie) to *Podstawy matematycznych modeli wzrostu gospodarczego* (PWE, 1973). Monografia ta utrwaliła – jak już wskazano – pozycję Profesora w zakresie matematycznej teorii wzrostu.

Drugim dziełem jest *Matematyka na usługach ekonomii* (PWN, 6 wydań) – najwybitniejsza w Polsce i jedna z nielicznych w świecie – praca metodologiczna integrująca wszystkie kierunki nurtu ilościowego w ekonomii. Odegrała ona nie tylko niezwykle ważną rolę w wykształceniu wielu pokoleń ekonometryków polskich, lecz także w propagowaniu wśród ekonomistów niematematycznych nowoczesnych metod analizy ilościowej zjawisk ekonomicznych. Książka została wyróżniona nagrodą Wydziału I PAN.

Trzecią pozycją niezwykłą są *Dylematy ekonomiczne* (PWE, 1992), w których Profesor w niezwykle piękny i przystępny sposób omawia centralne problemy ilościowego modelowania w ekonomii. W jubileuszowej monografii *Kapitał ludzki i wiedza w gospodarce XXI wieku* (Wydawnictwo AE, Poznań 2007), dedykowanej Zbigniewowi Czerwińskiemu z okazji 80-lecia urodzin, w słowie wstępnym autorstwa prof. Bogusława Guzika, ulubionego ucznia Profesora, czytamy: „Jest to dzieło uczonego, świadomego swej mądrości, ale jednocześnie wyrozumiałego dla nieporadności młodszych kolegów lub osób mniej wykształconych. Ma schemat esejów, których piękno i mądrość najlepiej wyrażają przykładowe tytuły: *Cyganka, prorocy, uczeni, czyli o prognozowaniu zjawisk ekonomicznych*, *Jak porównywać jutrzejszy dobrobyt z dzisiejszą biedą, czyli o optymalnej intensywności inwestowania*..., *Kto skosił zboże – kosiarz czy kosa, czyli o czynnikach wzrostu produkcji*". Książka została wyróżniona Nagrodą Prezesa Rady Ministrów w 1994 roku.

Kolejne, czwarte, dzieło, to *Moje zmagania z ekonomią* (2002), które obrazuje doskonale talent, wszechstronność zainteresowań naukowych Profesora oraz jego drogę życiową w nauce: od logiki, poprzez badania operacyjne, ekonomię matematyczną, ekonometrię aż do filozofii nauki. Charakteryzuje ono także znakomicie temperament badawczy Profesora, niezwykłą kulturę słowa oraz umiejętność dostrzegania i formułowania problemów badawczych.

Profesor Zbigniew Czerwiński był promotorem 17 ukończonych przewodów doktorskich. Z grona jego bezpośrednich uczniów 8 uzyskało stopień doktora habilitowa-

nego, a 4 tytuł naukowy profesora. Przez całe swoje życie uczył szacunku dla niezależności poglądów naukowych, umiłowania prawdy, niepoddawania się modom naukowym oraz uproszczonym poglądom. Zasady te przyświecały całemu życiu Profesora, doskonale charakteryzując jego temperament, pasję, skromność i rzetelność badawczą. Służąc własnym przykładem, zasady te zaszczepił również w dużej mierze swoim uczniom.

Za zasługi dydaktyczne i naukowe Profesor Zbigniew Czerwiński był odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Krzyżem Komandorskim i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Jestem jego uczniem. Od początku mojej przygody z nauką Profesor był i pozostanie na zawsze moim mistrzem i nauczycielem, wzorem i przykładem. Mogę śmiało powiedzieć, że dzięki mojemu mistrzowi jestem człowiekiem spełnionym, a praca naukowa była i jest dla mnie – tak jak zawsze była dla Profesora – wielką pasją i przygodą intelektualną, celem i sensem życia.

Emil Panek

Zdzisław Dąbrowski

1927–2000

Nagły zgon Profesora Zdzisława Dąbrowskiego zaskoczył społeczność akademicką Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Odszedł 6 listopada 2000 roku – w trakcie pełnienia obowiązków – doświadczony i zamiłowany nauczyciel akademicki, wychowanek prof. Seweryna Kruszczyńskiego, znawca zagadnień systemu funkcjonowania i rozwoju współczesnej gospodarki, wnikliwy i wrażliwy badacz przeobrażeń ustroju gospodarczego, znany i ceniony przez praktykę gospodarczą ekspert, inicjator uruchomienia w Uczelni macierzystej specjalności: polityka i strategia przedsiębiorstw, pełen życzliwości dla tych, z którymi współpracował oraz z którymi się spotykał, oddany młodzieży akademickiej i cieszący się jej zaufaniem. Z Uczelnią był trwale związany blisko 50 lat.

Zdzisław Dąbrowski urodził się 9 grudnia 1927 roku w Szubinie. Wybuch II wojny światowej przerwał jego naukę. Już w grudniu 1939 roku został wraz z rodzicami wysiedlony do Mińska Mazowieckiego, gdzie ukończył szkołę podstawową, a następnie uczęszczał na tajne komplety z zakresu 1–3 klasy szkoły średniej. Tam też w okresie 1940–1944 włączył się w działalność Szarych Szeregów.

Po powrocie z wysiedlenia wiosną roku 1945 uczęszczał do liceum ogólnokształcącego w Bydgoszczy, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości w roku 1948. W tym samym roku podjął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. W związku z reorganizacją Uczelni i programu nauczania ukończył najpierw studia I stopnia Wyższej Szkoły Ekonomicznej w roku 1951, otrzymując dyplom w zakresie planowania finansowego. Studia II stopnia ukończył w roku 1953, uzyskując tytuł magistra ekonomii. Naukę kontynuował na studiach doktoranckich na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym macierzystej Uczelni. Doktoryzował się w marcu 1961 roku na podstawie rozprawy *Makroekonomiczny rachunek gospodarki kapitalistycznej*. Praca ta została opublikowana w 1964 roku. Jego promotorem był prof. Seweryn Kruszczyński. Habilitował się w maju 1991 roku na podstawie dotychczasowego dorobku naukowego, a w szczególności na monotematycznym cyklu samodzielnych prac naukowych dotyczących przemian systemu planowania w Polsce w latach 70. XX wieku. Uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie polityki ekonomicznej i planowania. Nominację na profesora nadzwyczajnego otrzymał w listopadzie 1992 roku.

Pracę rozpoczął w Wyższej Szkole Ekonomicznej w roku 1951, będąc jeszcze studentem III roku. Został zatrudniony w charakterze zastępcy asystenta w Katedrze Planowania Gospodarki Narodowej, kierowanej przez prof. Kruszczyńskiego. Asystentem został w roku 1952, adiunktem w 1956, docentem w 1969, a profesorem nadzwyczajnym w roku 1992. Na Uczelni pełnił różne funkcje kierownicze. W latach akademickich 1969/1970–1977/1978 był zastępcą dyrektora Instytutu Planowania i Ekonomiki Regionu, przemianowanego (w roku 1977) na Instytut Planowania. Od roku 1977 sprawował również funkcję kierownika Zakładu Polityki Ekonomicznej. Ponownie pełnił obowiązki zastępcy dyrektora Instytutu Planowania w okresie od kwietnia do listopada 1990 roku, a w grudniu tegoż roku został dyrektorem Instytutu. W roku 1991 w wyniku przeprowadzonych w Uczelni zmian organizacyjnych – polegających na likwidacji instytutów i wydzieleniu samodzielnych jednostek katedralnych – został powołany na stanowisko kierownika Katedry Polityki Gospodarczej Planowania i Rozwoju. Funkcję tę sprawował do czasu przejścia na emeryturę we wrześniu 1998 roku. Ponadto w latach akademickich 1970/1971–1971/1972 był kierownikiem punktu konsultacyjnego w Bydgoszczy, a od roku 1993 kierownikiem Studium Podyplomowego: Strategia i Planowanie Biznesu. Przez wiele lat opiekował się Studenckim Kołem Naukowym. Był także członkiem różnych komisji wydziałowych i senackich. Od stycznia 1988 roku pełnił funkcję członka Kapituły Medalu Honorowego za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Profesor utrzymywał liczne kontakty z praktyką gospodarczą. Aktywnie uczestniczył w działalności Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Był członkiem Zarządu Poznańskiego Oddziału Stowarzyszenia Księgowych w Polsce oraz egzaminatorem w Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Biegłych Księgowych.

Przedmiotem zainteresowań badawczych Profesora, w okresie jego blisko 50-letniej pracy na Uczelni, były zagadnienia systemu funkcjonowania i rozwoju gospodarki. We wczesnych fazach jego pracy były to zagadnienia polityki gospodarczej i interwencjonizmu państwowego w krajach Europy Zachodniej, zwłaszcza we Francji, oraz zagadnienia wszechstronnej oceny systemu rachunku makroekonomicznego w kapitalizmie. W późniejszych fazach zaczął interesować się problematyką planowania i zarządzania gospodarką Polski, przy czym jego zainteresowania badawcze ewoluowały od aspektów makroekonomicznych do zagadnień relacji miedzy centralną polityką gospodarczą a rozwojem przedsiębiorstw. Badanie tych relacji stanowiło novum w latach 80. Poświęcił im szczególną uwagę.

Zdzisław Dąbrowski z wielkim wyczuciem i wrażliwością analizował przeobrażenia ustrojowe Polski i wiążące się z nimi zmiany systemu gospodarczego. Głównym tematem jego prac po roku 1989 stała się polityka gospodarcza Polski w okresie transformacji. Zajmował się zagadnieniami bardzo istotnymi dla polityki gospodarczej Polski. Należały do nich sprawy przełamywania inflacji, walki z bezrobociem, rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, a także zmiany polityki gospodarczej w aspekcie dążenia Polski do członkostwa w Unii Europejskiej. Profesor opublikował ponad 70 artykułów,

referatów i komunikatów naukowych oraz monografie. Był uznanym specjalistą w zakresie współczesnych zagadnień polityki gospodarczej. Prawie wszystkie ogólnokrajowe konferencje z dziedziny polityki gospodarczej w okresie ostatnich 20 lat odbywały się z jego czynnym udziałem. Jako kierownik Katedry Polityki Gospodarczej i Planowania Rozwoju naszej Uczelni był członkiem rad naukowych większości konferencji, seminariów i zjazdów bliźniaczych katedr. Był recenzentem i konsultantem wielu prac naukowych prowadzonych w tych katedrach. W środowisku szanowano jego opinię i doceniano wyniki jego badań.

Profesor Dąbrowski w sposób umiejętny wiązał prace badawcze z zadaniami dydaktycznymi. Był doświadczonym nauczycielem akademickim, oddanym młodzieży i cieszącym się jej zaufaniem i szacunkiem. Był współautorem 6 skryptów ogólnopolskich i autorem kilkudziesięciu programów nauczania. Wypromował 2 doktorów, ponad 300 magistrów ekonomii i niemal 40 dyplomowanych ekonomistów. Zawsze starał się o to, aby jego wiedza i doświadczenia badawcze przenikały do współpracowników i uczniów. Poświęcał wiele czasu na seminaria i konsultacje. W ostatnim czasie opiekował się 10 doktorantami, kierował badaniami statutowymi, w których brało udział liczne grono młodych pracowników Katedry.

Szczególnym osiągnięciem Profesora było uruchomienie specjalności studiów: polityka gospodarcza i strategia przedsiębiorstw i sprawowanie opieki nad nią. Dzięki jego inicjatywie specjalność ta została uruchomiona na Wydziale Ekonomii naszej Uczelni pod jego opieką programową w roku 1992. Autorska koncepcja specjalności, opracowana i wdrożona przez niego, okazała się właściwą odpowiedzią na zapotrzebowanie praktyki gospodarczej i zainteresowania studentów. Profesor wniósł także duży wkład w kształcenie podyplomowe. Od roku 1993 kierował corocznie Studium Podyplomowym: Strategia i Planowanie Biznesu. Studium to cieszyło się dużą popularnością i wysoką renomą. Zgłoszenia kandydatów pochodzących z województwa wielkopolskiego i odległych miejscowości znajdujących się w pobliżu innych ośrodków uczelnianych przekraczały limit możliwych przyjęć.

W uznaniu osiągnięć Profesor był wielokrotnie wyróżniany nagrodami rektorskim i dwukrotnie nagrodami indywidualnymi ministra. Był odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i Medalem Honorowym za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Otrzymywał także odznaczenia regionalne i towarzystw naukowych. Za udział w działalności w Szarych Szeregach przyznano mu Medal Zwycięstwa i Wolności.

Wszystkie swoje liczne obowiązki Profesor Zdzisław Dąbrowski realizował z niezwykłym oddaniem. Współpracując z nim, można było odnosić wrażenie, iż nie odczuwał uciążliwości pracy. Przynosiła mu ona radość. Pozostał w pamięci swych współpracowników i kolegów, a także studentów, jako człowiek wielkiej pracowitości, niezawodnej życzliwości i pełnego oddania ludziom i sprawom, którym służył.

Lucyna Wojtasiewicz

Alfred Denizot

1873–1937

Profesor Alfred Denizot był kierownikiem Katedry Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919–1937. Wykładał w WSH w latach 1926–1936. Przedmiotem jego wykładów były: fizyka doświadczalna, fizyka techniczna, elektronika oraz problemy technologiczne (radio i inne wynalazki). Urodził się w roku 1873 w Poznaniu i tutaj też zmarł w roku 1937. Studiował na Uniwersytecie w Berlinie i jako fizyk był między innymi uczniem Maxa Plancka. Stopień doktora filozofii uzyskał w roku 1897 na podstawie pracy na temat przewodnictwa elektrycznego szkła. Jako pracownik naukowy spędził kolejno po kilka lat na uniwersytetach w Halle, w Akwizgranie i Berlinie Charlottenburgu.

Od roku 1907 pracował jako docent geometrii wykreślnej na Politechnice Lwowskiej i tam uzyskał w roku 1909 tytuł profesora zwyczajnego mechaniki ogólnej i teoretycznej. Habilitację z fizyki przeprowadził w roku 1910 także we Lwowie. Oprócz geometrii wykreślnej interesowały go szczególnie różne dziedziny fizyki, między innymi teoria ruchu względnego ciał, termodynamika i teoria ciepła właściwego ciał stałych. Ogłosił drukiem 53 prace. Profesor Alfred Denizot odznaczał się szeroką wiedzą, umiejętnością jej przekazywania i zainteresowaniami zwłaszcza w zakresie nowości technicznych.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Hanna Maciejewska

Jerzy Dietl

1927–2021

Możliwość przypomnienia Profesora Jerzego Dietla traktuję jako ogromny honor i zaszczyt z co najmniej dwóch powodów. Po pierwsze, był wybitnym naukowcem o renomie międzynarodowej, wielkim humanistą, człowiekiem o szerokim horyzoncie myślowym, wychowawcą kilku pokoleń studentów i młodej kadry naukowej, społecznikiem, osobą wrażliwą na zło i niesprawiedliwość. Po drugie, czuję się w pełni uczniem Profesora. Cała moja kariera zawodowa jest ściśle z nim związana. Od czasu studiów po wspólną pracę Profesor był dla mnie zawsze wspaniałym, niedoścignionym Mistrzem, prawdziwym wzorem do naśladowania. To, co osiągnąłem w mojej pracy zawodowej, zawdzięczam przede wszystkim jemu. Mam wielki dług wdzięczności wobec Profesora.

Jerzy Dietl urodził się 28 kwietnia 1927 roku w Inowrocławiu. Był stryjecznym prawnukiem Józefa Dietla, lekarza, profesora i rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, zasłużonego prezydenta Krakowa, pioniera balneologii w Polsce. Ojciec Bronisław był przed I wojną światową starostą w Galicji, potem między innymi prezydentem Torunia i starostą w Inowrocławiu. Matka, z domu Znaniecka, wywodziła się ze starej znanej rodziny pomorsko-wielkopolskiej (była kuzynką wybitnego uczonego, filozofa i socjologa Floriana Znanieckiego). Jerzy Dietl studiował w Akademii Handlowej w Poznaniu. Dyplom magistra uzyskał w 1950 roku, ale już w końcu 1949 roku rozpoczął pracę na Uczelni jako asystent w Katedrze Nauki o Przedsiębiorstwie. W 1958 roku Rada Wydziału Handlowo-Towaroznawczego nadała mu stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych. Trzy lata później habilitował się na Wydziale Handlu Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie. W 1962 roku otrzymał stanowisko docenta w Katedrze Ekonomiki Handlu. W 1965 roku został w tej Katedrze kierownikiem Zakładu Ekonomiki Obrotu Rolniczego. W tym okresie pełnił funkcje prodziekana (1962–1964), a następnie dziekana (1964–1967) Wydziału Handlowo-Towaroznawczego.

Rok 1967 otwiera kolejny ważny etap w życiu i karierze zawodowej Jerzego Dietla, który został przeniesiony służbowo na Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie objął stanowisko kierownika Katedry Ekonomiki Handlu. W 1971 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a siedem lat później – zwyczajnego. Po zmianach organizacyjnych na Uczelni został dyrektorem Instytutu Handlu, przekształ-

conego w 1972 roku w Instytut Obrotu Towarowego. Po kolejnych reorganizacjach doprowadził do powstania w 1992 roku Katedry Marketingu. W wieku 65 lat przekazał kierownictwo tej Katedry następcy, a sobie pozostawił kierowanie Zakładem Strategii Marketingowych. Profesor należał do grupy twórców nowego Wydziału Zarządzania, który został powołany w 1994 roku na bazie części jednostek organizacyjnych Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego. Na Uniwersytecie Łódzkim pracował do 2003 roku. Wówczas to przeszedł do Wyższej Szkoły Biznesu National Louis University w Nowym Sączu, gdzie objął stanowisko profesora w Katedrze Marketingu (do 2006 roku). Współpracował także z Akademią Leona Koźmińskiego: od 2000 roku pełnił funkcję jej zewnętrznego egzaminatora, a od 2003 roku był członkiem jej Rady Powierniczej.

Profesor Jerzy Dietl należy do grona najwybitniejszych polskich ekonomistów, czego potwierdzeniem jest jego imponujący dorobek naukowy. Jest autorem (w części współautorem) ponad 500 publikacji, w tym kilkudziesięciu książek i monografii. Prace Profesora dotyczyły zawsze aktualnych i ważnych problemów z zakresu ekonomii i zarządzania, a jego rozpoznania często wybiegały w przyszłość. Za szczególnie cenne uważam oparcie rozważań na informacjach ze źródeł pierwotnych, pozyskanych w drodze szeroko zakrojonych badań empirycznych. W gronie współpracowników poznańskiego i łódzkiego środowiska naukowego Profesor uchodził za tytana pracy badawczej. Działalność jego na tym polu cechowała się dużym stopniem umiędzynarodowienia. Ścisłe kontakty z uczelniami i konkretnymi naukowcami z zagranicy owocowały wspólnymi badaniami w skali międzynarodowej i upowszechnieniem osiągnięć Profesora – dzięki publikacjom – poza granicami naszego kraju.

Zainteresowania naukowo-badawcze Profesora były niezwykle rozległe. Przyjmując pewne zawężenia, można wyodrębnić sześć podstawowych nurtów. W układzie chronologicznym można je ująć następująco: rynek rolny, łącznie z handlową i produkcyjną obsługą wsi i rolnictwa, handel i dystrybucja, badania rynkowe i marketingowe, marketing i zarządzanie przedsiębiorstwem, polityka gospodarcza i zmiany strukturalne w okresie transformacji polskiej gospodarki, kształcenie i edukacja na potrzeby biznesu.

Pierwszy z przedstawionych nurtów był moim zdaniem szczególnie bliski Profesorowi. Problematyka ta bowiem stanowiła przedmiot jego zainteresowań od początku kariery akademickiej do końca lat 90. ubiegłego wieku. Z perspektywy czasu mogę stwierdzić, że Profesor Dietl należał do ścisłego grona najważniejszych autorytetów naukowych z zakresu ekonomiki rolnictwa, rynku rolnego i gospodarki żywnościowej. W latach 60. był utożsamiany z mającymi wysoką rangę, odbywającymi się corocznie w Poznaniu, konferencjami naukowymi dotyczącymi wybranych problemów rynku rolnego, organizowanymi przez Sekcję Ekonomiki Obrotu Rolniczego Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN. Profesor był bowiem pomysłodawcą konferencji i bezpośrednim organizatorem pierwszych spotkań. Pierwsza znacząca publikacja Profesora z omawianej problematyki zatytułowana *Rynek produktów rolnych* (Państwowe Wydawnic-

two Rolnicze i Leśne, 1959) stanowi syntezę wyników kilkuletnich badań i studiów literaturowych przeprowadzonych za granicą (głównie w RFN). Odbiła się szerokim echem w środowisku naukowym, które oceniło ją niezmiernie wysoko. W następnych latach Profesor prowadził pogłębione studia nad wybranymi aspektami rynku rolnego. Ich rezultaty spopularyzowano w wielu publikacjach, między innymi w monografiach: *Handel i rynek w rejonach uprzemysławianych* (Książka i Wiedza, Warszawa 1970), *Rynek płodów ogrodniczych w regionie łódzkim* (Wydawnictwo UŁ, Łódź 1972, współautorzy B. Gregor i G. Adamczyk).

W latach 70. i 80. Profesor wraz z zespołem włączył się aktywnie do prac badawczych nad omawianą tematyką w ramach badań centralnie sterowanych – tzw. problemów węzłowych. Przeprowadzono je wśród gospodarstw rolnych usytuowanych w różnych regionach kraju (głównie na Opolszczyźnie). Plonem tych dociekań było kilkanaście publikacji, w tym między innymi *Wpływ czynników społeczno-ekonomicznych na strukturę przestrzenną rolnictwa w Polsce* (PWN, Warszawa 1978, współautor B. Gregor), *Usługi produkcyjne dla rolnictwa na przykładzie województwa opolskiego* (Instytut Śląski, Opole 1977, współautor B. Gregor), *Związki indywidualnych gospodarstw rolnych z otoczeniem rynkowym i instytucjonalnym* (Wydawnictwo UŁ, Łódź 1985, współautor B. Gregor), *Warunki życia i pracy ludności rolniczej a zamiany w strukturze agrarnej* (Akademia Rolnicza, Wrocław 1989, współautorzy B. Gregor i A. Kopias).

Drugi – obok rynku rolnego – podstawowy nurt zainteresowań Profesora stanowiła problematyka marketingu i zarządzania marketingowego. Jerzy Dietl był jednym z pierwszych w Polsce propagatorów myśli marketingowej. Należał do wąskiego grona osób cieszących się międzynarodowym autorytetem w tym zakresie. Zainteresowanie Profesora marketingiem datuje się od początku lat 70. Wówczas pojawiły się jego publikacje na ten temat. Wyjaśniał w nich istotę marketingu, podstawowe zasady i możliwości zastosowania w gospodarce centralnie planowanej. W 1977 roku pojawiła się na rynku książka *Marketing. Wybrane zagadnienia* (PWE). Była to jedna z pierwszych prac zwartych dotyczących marketingu. Wzbudziła wielkie zainteresowanie, nie tylko wśród przedstawicieli nauki, ale również ze strony praktyków. Jej nakład rozszedł się bardzo szybko. W 1981 roku ukazało się drugie wydanie (zmienione), a cztery lata później – trzecie (zmienione i rozszerzone).

W tym czasie Profesor – na bazie marketingu – nawiązał liczne kontakty międzynarodowe. Odwiedził wiele uczelni zachodnich, prowadził wykłady i seminaria. Brał udział w konferencjach międzynarodowych, na których prezentował referaty. Opublikował za granicą kilkanaście artykułów. W pierwszych latach XXI wieku Profesor wniósł też twórczy wkład do problematyki marketingu. Niezmiernie ciekawe i inspirujące do przemyśleń są publikacje dotyczące wyzwań, przed jakimi stoi marketing w zmieniającym się szybko otoczeniu (*Zarządzanie marketingowe*, Wyższa Szkoła Biznesu, Nowy Sącz 2006).

Przedstawione z konieczności wybiórczo działania Profesora Dietla na niwie naukowej budzą ogromny szacunek i dowodzą, że mamy do czynienia z osobą, która znacznie przyczyniła się do rozwoju nauk ekonomicznych. Było to możliwe dzięki rozległej wiedzy Profesora, gruntownemu wykształceniu, umiejętności logicznego i syntetycznego myślenia, znakomitemu przygotowaniu metodycznemu (co ma duże znaczenie przy projektowaniu i realizacji badań empirycznych) oraz rzadko spotykanej pracowitości. Sprawą godną podkreślenia jest także umiejętność budowania zespołów badawczych oraz współpracy z członkami zespołu. Nie będzie przesady w stwierdzeniu, że z bardzo przeciętnej pod względem poziomu naukowego Katedry Ekonomiki Handlu UŁ z końca lat 60. Profesor stworzył w ciągu 25 lat silną jednostkę – Katedrę Marketingu o wymiernych osiągnięciach naukowych, liczącą się w środowisku akademickim w kraju i za granicą. Zbudował podwaliny łódzkiej szkoły marketingu. O pozycji naukowej Profesora świadczy również jego przynależność do liczących się komitetów i stowarzyszeń naukowych w kraju i za granicą. Był członkiem między innymi European Society for Opinion and Market Research (1970–1981), European Marketing Academy (1980–1986), European Economic Association (1986–1989), a także pięciu komitetów PAN. Za osiągnięcia otrzymał dwukrotnie najwyższe wyróżnienie w świecie akademickim – tytuł doktora *honoris causa*, nadany przez Uniwersytet Jean Moulin Lyon 3 we Francji (1977) i przez Akademię Leona Koźmińskiego (2015).

Cała kariera zawodowa Profesora była związana również z działalnością dydaktyczną. Będąc tytanem pracy naukowej, nigdy nie zaniedbywał obowiązków dydaktycznych. Uczył z niezwykłą pasją, w niepowtarzalnym stylu i z zaangażowaniem nacechowanym ciepłym stosunkiem do „swoich" słuchaczy, „swoich" studentów. „Swoich" nie w sensie własności i posiadania, lecz przynależności do grupy i społeczności. Jego wykłady nigdy nie były monologiem, umiejętnie włączał słuchaczy do dyskusji. Cieszył się wśród studentów dużym autorytetem i nieskrywaną sympatią. Był wychowawcą kilku pokoleń. Wypromował ponad 300 magistrów. Wspierał studencki ruch naukowy. Stworzył eksperyment „Kształcenie poprzez udział w badaniach", realizowany w latach 80. i na początku lat 90. Według opinii studentów była to wysoce efektywna forma kształcenia. Eksperyment ten wzbudził ogromne zainteresowanie w całym środowisku akademickim. Profesor starał się być zawsze blisko studentów. Duży cios dla niego musiało zatem stanowić odsunięcie od prowadzenia zajęć w stanie wojennym oraz zakaz kontaktów ze studentami.

Profesor ma znaczący wkład w reformowanie studiów ekonomicznych. Jako jeden z pierwszych krytycznie oceniał branżową specyfikę studiów. Opowiadał się za studiami profilowanymi funkcjonalnie. Dzięki staraniom i uporowi Profesora Uniwersytet Łódzki był pierwszą uczelnią w kraju, w której w miejsce przedmiotu kierunkowego ekonomika i organizacja obrotu towarowego i usług wprowadzono – za zgodą ministerstwa – przedmiot marketing z elementami teorii przedsiębiorstwa. Był inicjatorem dostosowywania programu studiów z zakresu biznesu do standardów zachod-

nich. Uczestniczył w powołaniu i opracowaniu programu studiów MBA na Wydziale Zarządzania UŁ (polsko-amerykańskich i polsko-francuskich studiów zarządzania).

Zadaniem każdego profesora jest kształcenie młodej kadry naukowej. Dorobek Jerzego Dietla pod tym względem jest tak samo imponujący jak na innych polach działalności. Wypromował 29 doktorów, z których co trzeci jest dzisiaj profesorem tytularnym. Był recenzentem ponad 70 prac doktorskich. Przygotował ponad 50 recenzji dorobku na stopień doktora habilitowanego i ponad 20 ocen dorobku w procedurze nadania tytułu profesorskiego. Był recenzentem dwóch wniosków o nadanie tytułu doktora *honoris causa*: lady Margaret Thatcher przez Akademię Ekonomiczną w Poznaniu i Philipowi Kotlerowi przez Akademię Ekonomiczną w Krakowie.

Godna odnotowania jest aktywna postawa Profesora na niwie społecznej i politycznej. Nigdy nie był obojętny na zjawiska i procesy zachodzące w otaczającej nas rzeczywistości. Ograniczę się tylko do wybranych aktywności Profesora na tym polu w latach 80. i na początku lat 90. Wtedy bowiem miało miejsce apogeum jego zaangażowania w procesy decydujące o nowym obliczu kraju. W latach 1980–1995 był aktywnym działaczem „Solidarności", między innymi ekspertem i doradcą. Współpracował także z Solidarnością Rolników Indywidualnych. W latach 1980–1989 działał w Komitecie Organizacyjnym Fundacji Rolniczej, powołanej przez prymasa Polski. W 1990 roku został członkiem Komitetu Kościelnego Rolnictwa, a rok później – członkiem Rady Naczelnej Fundacji Kościelnej. W 1988 roku Lech Wałęsa powołał Jerzego Dietla do Komitetu Obywatelskiego. Profesor brał udział w obradach Okrągłego Stołu. Był założycielem Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości (1990), a także przewodniczącym jej rady. Rok później został powołany na prezesa Fundacji Edukacyjnej Przedsiębiorczości. Po śmierci Profesora Fundacja otrzymała jego imię. Szczególnie ważną datą był 4 czerwca 1989 roku. Wówczas Jerzy Dietl został wybrany na senatora RP. Podczas trwania kadencji pełnił funkcję przewodniczącego Nadzwyczajnej Komisji Senackiej ds. Legislacji Ekonomicznej, a także wiceprzewodniczącego Senackiej Komisji Gospodarki Narodowej. Reprezentował Senat w wielu negocjacjach i na konferencjach, głównie o charakterze międzynarodowym. W latach 1990–1992 był członkiem Rady Ekonomicznej przy Radzie Ministrów, a w 1992 roku został członkiem Rady Gospodarczej przy Premierze RP.

Profesor Jerzy Dietl zmarł 23 lutego 2021 roku. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu. Środowisko akademickie z ogromnym smutkiem i żalem przyjęło wiadomość o jego śmierci. Szczególnie mocno przeżyli to jego współpracownicy i wychowankowie. Pamięć o Profesorze pozostanie w naszych sercach na zawsze.

Bogdan Gregor

Kazimierz Dobrzański

1934–2020

Kazimierz Bolesław Dobrzański urodził się 2 czerwca 1934 roku w Magierowie (pow. Rawa Ruska), ale od 1945 roku mieszkał w Wielkopolsce. Pochodził z Kresów, stąd niepowtarzalnie pięknie wymawiał „ł". Był zodiakalnym Bliźniakiem i zawsze powtarzał, że jego brat bliźniak nieustannie ciągnie go do innych aktywności, dlatego musi robić więcej niż jedną rzecz naraz.

Był historykiem i ekonomistą. W 1952 roku ukończył liceum ogólnokształcące w Krotoszynie, potem studium pedagogiczne, po którym podjął pracę nauczyciela w Szkole Podstawowej w Orpiszewie, a następnie odbył zasadniczą służbę wojskową i pracował w kopalni jako żołnierz-górnik. Dopiero po pięciu latach od ukończenia liceum mógł podjąć wymarzone studia wyższe – w 1957 roku został studentem Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w 1962 roku uzyskał tytuł magistra historii. Na ostatnim roku studiów historycznych, w 1961 roku, postanowił podjąć również studia ekonomiczne i został przyjęty do Wyższej Szkoły Ekonomicznej na Wydział Ogólno-Ekonomiczny, na którym 18 stycznia 1965 roku uzyskał tytuł magistra ekonomii.

Często opowiadał o czasach studenckich i wspominał je z sentymentem, ale to nie był dla niego łatwy okres, szczególnie rok, w którym studiował na dwóch uczelniach. Wprawdzie część zajęć z UAM została zaliczona na poczet studiów w WSE (między innymi wychowanie fizyczne, język rosyjski i angielski oraz główne zagadnienia filozofii marksistowskiej), ale należało jeszcze pogodzić studia z pracą zarobkową. Był asystentem w Muzeum Historii Ruchu Robotniczego w Poznaniu, likwidatorem szkód i… kelnerem. Opowiadał, że był studentem wymagającym: starszym od większości osób w grupie, zdecydowanym ukończyć oba kierunki studiów i zdobyć jak najwięcej wiedzy.

Karierę naukową rozpoczął na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, najpierw w Katedrze Ekonomii Politycznej, potem w Katedrze Nauk Ekonomicznych, ale jednocześnie coraz bardziej współpracował z drugą bliską mu uczelnią, czyli Wyższą Szkołą Ekonomiczną. Dyskusje naukowe z prof. Stanisławem Smolińskim, promotorem pracy magisterskiej, doprowadziły Kazimierza Dobrzańskiego do przygotowania rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Problemy zatrudnienia w sezonowym*

przemyśle spożywczym w Polsce w latach 1961–1971 (na przykładzie przemysłu ziemniaczanego). Promotorem dysertacji był prof. Smoliński, a stopień doktora nauk ekonomicznych został nadany uchwałą Rady Wydziału Ekonomiki Produkcji 25 czerwca 1973 roku. Od tego momentu związki z ekonomią i Wyższą Szkołą Ekonomiczną stawały się coraz mocniejsze, a udział w projektach badawczych i konferencjach naukowych coraz częstszy. W efekcie 1 września 1982 roku Kazimierz Dobrzański przeszedł na zasadzie porozumienia zakładów pracy z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza do Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Pracę badawczo-dydaktyczną podjął na Wydziale Planowania i Zarządzania w Instytucie Organizacji i Zarządzania, w Zakładzie Projektowania Systemów Zarządzania (potem Wydział Zarządzania, Katedra Systemów i Technik Zarządzania). Stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał 18 grudnia 1992 roku uchwałą Rady Wydziału Ekonomii, zatwierdzoną przez Centralną Komisję ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych 31 maja 1993 roku, na podstawie dorobku naukowego, w tym przede wszystkim rozprawy habilitacyjnej *Zatrudnienie w usługach społecznych. Aspekty organizacyjno-ekonomiczne*. W 1997 roku rektor Akademii Ekonomicznej w Poznaniu powołał go na stanowisko profesora nadzwyczajnego.

Zainteresowania badawcze Profesora Dobrzańskiego ewoluowały w miarę upływu czasu od rozwoju przemysłu i zatrudnienia, organizacji i zarządzania, przez teorię i zmiany strukturalno-organizacyjne w zatrudnieniu, zarządzanie kadrami i personelem, następnie usługi niematerialne, funkcjonowanie jednostek non profit, w tym jednostek opieki zdrowotnej, po funkcjonowanie instytucji kultury i rynek sztuki współczesnej. W ślad za zainteresowaniami badawczymi pojawiały się nowe przedmioty wykładowe prowadzone przez Profesora: metody i techniki modelowania organizacji, nauka o przedsiębiorstwie, ekonomika i organizacja przedsiębiorstw, organizacja i zarządzanie instytucjami niedochodowymi, zarządzanie kadrami i personelem. Wspólnym elementem tych różnorodnych wątków były aspekty miękkie, społeczne, ludzkie, mniej materialne, usługowe.

Był pedagogiem z powołania, lubianym i szanowanym przez studentów, którzy uznawali go za mistrza dydaktyki akademickiej. Jako nauczyciel był doskonałym promotorem prac dyplomowych, w tym ponad 200 prac magisterskich i 2 doktorskich: Barbary Woźniak (*Uwarunkowania wewnętrzne zmian w zarządzaniu przedsiębiorstwami przemysłu spożywczego*) i Magdaleny Szumskiej (*Zarządzanie zasobami ludzkimi przez coaching w polskich szpitalach*).

Bardzo często pełnił funkcje o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, między innymi był opiekunem Domu Studenckiego „Feniks", opiekunem grupy studentów I roku. Profesor Dobrzański angażował się organizacyjnie w komisjach senackich i wydziałowych, pracował także jako ekspert akredytacyjny dla kierunku zarządzanie i marketing. Za działalność zawodową został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Profesor Dobrzański był pracownikiem naszej Uczelni do końca czerwca 2009 roku. Przez cały okres aktywności zawodowej podejmował współpracę również z innymi uczelniami. Poza wcześniejszą pracą na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza od 1993 roku pracował na Politechnice Koszalińskiej, w której w latach 1994–2003 był kierownikiem Katedry Organizacji i Zarządzania w Instytucie Zarządzania i Marketingu. Nieustannie poszukiwał różnorodności, co miało odzwierciedlenie w licznych innych aktywnościach, głównie dydaktycznych. W latach 1994–2004 był zatrudniony w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie, pracował w Wyższej Szkole Umiejętności Społecznych w Poznaniu, Wyższej Szkole Logistyki w Poznaniu, Europejskiej Wyższej Szkole Biznesu w Poznaniu i Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Poznaniu. Zróżnicowane doświadczenie zawodowe było bardzo widoczne w jego podejściu do świata i ludzi, pełnego zrozumienia dla różnych potrzeb i poglądów.

W recenzjach dorobku i opiniach o osiągnięciach Profesora zwracano uwagę na wielowątkowość i różnorodność jego zainteresowań dydaktycznych i naukowo-badawczych. Kazimierz Dobrzański był oazą spokoju i życzliwości, nigdy nikomu nie powiedział złego słowa, nigdy nie dał się sprowokować do nieprzyjemnej reakcji, w jego towarzystwie nikt nigdy nie czuł się źle. Kiedy po jego kolokwium habilitacyjnym jeden z profesorów biorących w nim udział powiedział, że on to wszystko, o czym przeczytał w książce habilitacyjnej, wiedział już dawno, Profesor Dobrzański ze stoickim spokojem i nieodłącznym delikatnym uśmiechem odpowiedział, że to świetna wiadomość i on się bardzo cieszy, że mógł tę jego wiedzę ugruntować swoimi badaniami.

Profesor Kazimierz Dobrzański zmarł 10 kwietnia 2020 roku. Został pochowany na Cmentarzu Miłostowo w Poznaniu.

Beata Skowron-Mielnik

Ryszard Domański

1928–2021

Ryszard Domański urodził się 17 stycznia 1928 roku na Kielecczyźnie. W 1947 roku w Skarżysku-Kamiennej ukończył szkołę średnią. W 1952 roku uzyskał dyplom magistra ekonomii w Szkole Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie, a w 1958 roku stopień doktora nauk ekonomicznych w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Krakowie. Stopień doktora habilitowanego nauk geograficznych nadała mu w roku 1963 Rada Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1969 roku uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego w zakresie nauk ekonomicznych, a następnie, po istotnym powiększeniu dorobku naukowego, w 1974 roku Rada Państwa nadała mu tytuł naukowy profesora zwyczajnego w zakresie nauk geograficznych.

Całe życie zawodowe Profesor Ryszard Domański związał z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu. Na naszej Uczelni pracował od 1956 roku, początkowo w Katedrze Geografii Ekonomicznej, która została przekształcona w Zakład Geografii Ekonomicznej, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Katedrę Ekonomiki Przestrzennej i Środowiskowej. Jednostkami tymi kierował do 2012 roku, a pracę na Uczelni kontynuował do roku 2015.

Profesor przechodził przez wszystkie szczeble kariery zawodowej. Funkcje organizacyjne, które pełnił – prodziekana, dziekana, rektora, a także kierownika katedry i dyrektora instytutu, miały duże znaczenie dla działania Uczelni. Najważniejsza była funkcja rektora pełniona przez Ryszarda Domańskiego w latach 1969–1979*. Wtedy właśnie Profesor inicjował wiele przedsięwzięć, których realizacja przyczyniła się do rozwoju Uczelni. Kadra naukowa i inżynieryjno-techniczna została podwojona, utworzono nowe instytuty, w tym Instytut Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych oraz Instytut Organizacji i Zarządzania, powstał Ośrodek Przetwarzania Informacji, rozwinęły się wyższe typy studiów, studia podyplomowe i studia doktoranckie. Uczelnia rozszerzyła znacznie kontakty naukowe z zagranicą. Profesor podejmował wielorakie wysiłki zmierzające do podniesienia poziomu naukowych aspiracji pracowników, jako-

* O okresie pełnienia funkcji opowiedział w 2018 roku w wywiadzie z cyklu „Rozmowy z Rektorami". https://www.youtube.com/watch?v=B5NT8_PqEOk&t=19s

ści prac badawczych przy respektowaniu kanonów i akademickiego stylu prowadzenia badań. W okresie sprawowania przez niego funkcji rektora wzrósł prestiż naszej Uczelni nie tylko w środowisku poznańskim i w Polsce, ale także za granicą. Sprzyjało to uzyskaniu akceptacji dla projektu budowy nowego gmachu Uczelni, charakterystycznego w krajobrazie Poznania – okazałego gmachu Collegium Altum. W budynku znalazło się miejsce dla najnowocześniejszej wówczas w Europie Wschodniej biblioteki akademickiej. Projekt został wprowadzony do planu inwestycyjnego już w 1976 roku. Po wielu perypetiach wymagających nadzwyczajnych starań kolejnych zespołów kierowniczych Uczelni budowę ukończono dopiero w 1992 roku.

W latach 1972–1975 Profesor Ryszard Domański przewodniczył Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Miasta Poznania, a w latach 1978–1996 był wiceprezesem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

W uznaniu wybitnych osiągnięć naukowych i zaangażowania w rozwój Uczelni Akademia Ekonomiczna w Poznaniu nadała w 1998 roku Profesorowi Ryszardowi Domańskiemu zaszczytny tytuł doktora *honoris causa*. Z tej okazji odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa, w której uczestniczyło wielu wybitnych światowych naukowców zajmujących się ekonomią przestrzenną i środowiskową.

W roku 1986 Profesor Ryszard Domański został członkiem korespondentem, a w 2002 roku członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk. Jego praca w PAN koncentrowała się głównie w Komitecie Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, którego był przewodniczącym w latach 1990–1998, a w roku 2008 otrzymał tytuł honorowego przewodniczącego. Jego działalność organizatorska i naukowa w Komitecie była i jest bardzo wysoko ceniona i często wspominana*.

Profesor – pełniąc na Uczelni ważne funkcje kierownicze, które niewątpliwie zajmowały wiele czasu i wymagały ogromnego wysiłku – był przede wszystkim naukowcem. Jego pasję, żeby nie powiedzieć cel życia, stanowiła praca naukowa. W długoletniej karierze opublikował około 500 pozycji, w tym 25 książek wysoko cenionych w środowisku ekonomistów przestrzennych, regionalistów i geografów, a obecnie wśród przedstawicieli dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Scharakteryzowanie dorobku naukowego Profesora jest trudne ze względu nie tylko na rozległość podejmowanej tematyki i liczbę publikacji, ale także na skomplikowanie treści, często hermetyczny język i zaawansowane ilościowe metody badawcze. Warto zwrócić uwagę choćby na niektóre osiągnięcia i tematy.

Początkowo Profesor prowadził badania na temat lokalizacji działalności gospodarczej oraz przestrzennej struktury systemów gospodarczych, najpierw transportowych,

* Znaczenie współpracy Profesora Ryszarda Domańskiego z KPZK PAN opisano w pracy *Nowa gospodarka przestrzenna. Monografia dedykowana pamięci Profesora Ryszarda Domańskiego*, KPZK PAN, Warszawa 2024, Studia. Cykl Monografii, t. 22/214. https://publikacje.pan.pl/chapter/138316/nowa-gospodarka-przestrzenna-monografia-dedykowana-pamieci-profesora-ryszarda-domanskiego-br

a następnie bardziej złożonych, wielosektorowych systemów gospodarki i osadnictwa. Głównym osiągnięciem w tym zakresie było skonstruowanie nowego modelu sieci transportowych, tzw. modelu anizotropowego (*Zespoły sieci komunikacyjnych*, PWN, Warszawa, 1963; z inicjatywy Stowarzyszenia Gospodarki Przestrzennej w serii Spatial Economy Classics zostało opublikowane tłumaczenie: *Complexes of transport networks*, Bogucki WN, Poznań 2021). Równie ważne dla rozwoju ekonomii przestrzennej w początkowym okresie działalności Profesora było usystematyzowanie wiedzy o procesach rozwoju systemów osadniczych (*Naczelne twierdzenie teorii rozwoju systemu osadniczego*, „Przegląd Geograficzny" 1980). Powyższe teksty stały się punktem wyjścia badań w wielu ośrodkach naukowych w Polsce i zapoczątkowały nurt dalszych prac Profesora koncentrujących się na koncepcjach teoretycznych wyjaśniających specyfikę rozwoju społeczno-gospodarczego w przestrzeni. Były też podstawą tworzenia nowego paradygmatu geografii ekonomicznej, a później gospodarki przestrzennej.

Inspiracją dla kolejnych badań były idee nieliniowych systemów dynamicznych, początkowo w odniesieniu do systemów osadniczych, a następnie dyfuzji innowacji, regionalnych konsekwencji zmian technologicznych, teorii katastrof, teorii przestrzennej samoorganizacji, stabilności i złożoności w systemach samoorganizujących się, teorii struktur dyssypatywnych, synergetyki w badaniach rozwoju miasta, rozwoju ekologicznie podtrzymywalnego, przestrzennej organizacji procesu przejścia od scentralizowanego do rynkowego systemu gospodarczego (*Przestrzenna transformacja gospodarki*, WN PWN, Warszawa 1997).

Profesor Domański kontynuował badania nad wzbogaceniem i rozwinięciem podstaw teoretycznych ekonomii przestrzennej (*Ewolucyjna gospodarka przestrzenna*, Wydawnictwo UEP, Poznań 2012; *Gospodarka przestrzenna. Koncepcje teoretyczne*, Wydawnictwo UEP, Poznań 2018). Do ważnych efektów tego etapu badań należą między innymi zaproponowanie kodu rozwojowego regionalnego systemu gospodarki polskiej i wskazanie zasad oraz możliwości jego wykorzystywania w prognozowaniu strategicznych kierunków rozwoju kraju i regionów. Prace Profesora potwierdziły jego nieprzeciętną znajomość literatury przedmiotu oraz zdolność łączenia wielu pozornie odległych od siebie faktów, informacji czy zdarzeń, a przede wszystkim umiejętność formułowania wniosków wzbogacających wcześniejsze koncepcje teoretyczne.

Profesor Ryszard Domański miał i ma nadal ugruntowaną pozycję w międzynarodowym środowisku regionalistów. Duża część jego publikacji została wydana w języku angielskim (jedna także w języku rosyjskim), co ułatwiało ich recepcję poza Polską. W latach 1981–1982 był przewodniczącym Regional Science Association International, w latach 1979–1987 członkiem prezydium World Academy of Art and Science, w latach 1996–2000 członkiem rzeczywistym Komisji ds. Modelowania Systemów w International Geographical Union, a od 2001 roku honorowym profesorem Albert Schweitzer International University. W czasie długoletniej praktyki badawczej był wizytującym wykładowcą i badaczem w wielu ośrodkach naukowych (między innymi

University of Pennsylvania, University of Washington, University of Toronto, International Institute of Applied Systems Analysis w Laxenburgu). Wchodził również w skład rad naukowych najbardziej znaczących czasopism dyscypliny ekonomia przestrzenna („Annals of Regional Science", „Regional Science and Urban Economics" oraz „European Spatial Research and Policy").

W badaniach Profesor Ryszard Domański koncentrował się na najważniejszych problemach gospodarki przestrzennej, a jego konsekwencja pozwalała uzyskiwać pogłębione wyniki o szerokim zakresie stosowalności. Odgrywał ważną rolę we współpracy naukowej z instytucjami samorządowymi i rządowymi. Był członkiem Rady Strategii Rozwoju Poznania, w 2001 roku przewodniczącym Rady Polityki Regionalnej Państwa, a wcześniej, w latach 1992–1994, ekspertem Sejmu RP ds. opracowania ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, później także ekspertem Urzędu Rady Ministrów ds. reformy terytorialnej organizacji państwa oraz przewodniczącym zespołu naukowego przygotowującego stanowisko Polski na konferencję ONZ w sprawie osiedli ludzkich HABITAT II. Jego zaangażowanie eksperckie było wysoko cenione przez władze miasta Poznania i województwa wielkopolskiego, w tym szczególnie Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu.

Nie można pominąć znaczenia działalności Profesora dla nauczania i promocji młodych kadr naukowych. Dla podstawowej dydaktyki akademickiej, ale przede wszystkim dla osób przygotowujących prace awansowe w zakresie nauk ekonomicznych bądź geograficznych duże znaczenie miały kolejne jego książki. Wiele z nich traktowano jako podręczniki czy też literaturę obowiązkową przedmiotu. W całej karierze pod kierunkiem Profesora dyplom magistra ekonomii uzyskało około 350 osób. Ważniejsze jednak jest podkreślenie, że w tym samym czasie wypromował 19 doktorów, z których wielu uzyskało potem tytuł profesora zwyczajnego. Jeszcze większe znaczenie dla rozwoju młodych kadr miało jego zaangażowanie w przygotowywanie opinii czy recenzji wniosków habilitacyjnych bądź profesorskich. Trudno znaleźć w Polsce osoby prowadzące działalność badawczą w dziedzinie gospodarki przestrzennej lub regionalistyki, które nie cytowałyby prac Profesora, lub badaczy, w wypadku których Profesor nie byłby obecny na którymś z etapów ich karier naukowych. Pozytywna recenzja Ryszarda Domańskiego była traktowana przez kandydatów do stopnia lub tytułu naukowego jako zaszczyt.

Z inicjatywy Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN w 2002 roku Profesor Domański został odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Był także wyróżniony Medalem Złotym za Długoletnią Służbę, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i wielokrotnie nagrodami ministra szkolnictwa wyższego i Polskiej Akademii Nauk. Bardzo cenił przyznaną mu statuetkę Złotego Hipolita wraz z – w pełni zasłużonym – tytułem Wybitnej Osobistości Pracy Organicznej.

Dla współpracowników Ryszard Domański był niekwestionowanym autorytetem naukowym, a jednocześnie wyjątkowo wymagającym szefem. Na miano współpracow-

nika Profesora w Katedrze trzeba było sobie zasłużyć bardzo dużym zaangażowaniem we własny rozwój naukowy i wiedzą w stopniu umożliwiającym podjęcie z nim dyskusji, co wcale nie było łatwe. Problemy pojawiały się już przy stawianiu pytań naukowych, czyli jednego z najtrudniejszych etapów działalności badawczej. Doniosły dorobek naukowy Profesora wymagał doskonale zorganizowanej pracy własnej oraz zespołu osób, które wykonywały szczegółowo określone zadania. Przynajmniej do początku lat 90., w okresie sprawowania funkcji rektora Uczelni i funkcjonowania Instytutu Gospodarki Przestrzennej (który działał w latach 1977–1991), Ryszard Domański był bardzo skoncentrowany na pracy organizacyjnej, nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych i prowadzeniu intensywnych badań. W Katedrze Ekonomiki Przestrzennej i Środowiskowej wszyscy wiedzieliśmy, że jeżeli Profesor nie pisze kolejnej publikacji albo nie czyta ciekawego tekstu naukowego, to „uruchamia procesy myślowe". Zawsze też nam to zalecał. Uważał, że 14 dni urlopu w okresie wakacji to wystarczająco długi czas na wypoczynek, a ponieważ nie mamy wtedy obowiązków dydaktycznych, to powinniśmy przygotowywać publikacje i rozwijać się naukowo. W wymaganiach i postępowaniach był czasami nieubłagany. Pewnego dnia w maju 2010 roku spotkałam Profesora Domańskiego przed wejściem do Collegium Altum, gdzie na 14. piętrze mieściła się nasza Katedra. Profesor spokojnie spacerował z teczką. Na moje pytanie, czy coś się nie stało i czy nie potrzebuje pomocy, odpowiedział, że wykorzystuje szczelinę czasową przed zebraniem naukowym Katedry. Od połowy lat 90. wzmacniały się relacje ówczesnych i byłych pracowników Katedry z Profesorem. Organizowaliśmy spotkania towarzyskie z okazji kolejnych urodzin bądź imienin Profesora, Wigilii i po osiągnięciu kolejnych stopni i tytułów naukowych pracowników. Zdarzało się jednak, że w kuluarach – między gabinetem Profesora a salką seminaryjną Katedry – Profesor szepnął do mnie: „Chciałbym wyjść najdalej za godzinę". Chciał jak najszybciej zająć się problemami naukowymi, nie tracąc czasu na lżejsze pogawędki. Czasami spotykaliśmy się w ulubionych restauracjach Pod Pretekstem bądź Ptasie Radio. Spotkania towarzyskie pracowników z Profesorem stały się częstsze po jego przejściu w 2013 roku na emeryturę. Bywaliśmy też zapraszani na kawę i wyjątkowo dobre ciastka do jego domu przy ul. Szafirowej. Profesor chlubił się osiągnięciami córek i wnuków, a także martwił o przyszłość pracowników swojej byłej Katedry.

Doktor Andrzej Byrt, ówczesny prezes Międzynarodowych Targów Poznańskich, wzorując się na pismach Marka Aureliusza, z okazji 85. urodzin Profesora Ryszarda Domańskiego zidentyfikował jego następujące cechy: 1) myślenie i wypowiadanie się logiczne oraz precyzyjne; 2) zdecydowana obrona wartości i poglądów; 3) nastawienie na mierzenie się ze standardami świata*. Z tą opinią jako doktorantka i wieloletnia współpracowniczka Profesora całkowicie się zgadzam.

---

* A. Byrt, *O dwóch takich, których inni mogli mi pozazdrościć…*, w: *Profesor Ryszard Domański, Profesor Bohdan Gruchman, Jubileusz 85-lecia Urodzin*, UEP, Poznań 2013, s. 73–75.

Profesor Jan Łoboda, pracownik Uniwersytetu Wrocławskiego, doktorant Profesora Domańskiego, tak się o nim wypowiadał: „Jubilat tylko pozornie wydaje się chłodny i zdystansowany do otoczenia. W moim odczuciu jest osobą serdeczną, obdarzoną dużym wyczuciem chwili i otoczenia. Zawsze ma świetnie przygotowane referaty, głosy w dyskusji, jak również teksty swoich opracowań. Posiada przy tym duże predyspozycje dyplomatyczne i ogromną kulturę osobistą. Jest jednym z nielicznych, przed rozmową z którym zawsze starałem się być przygotowany, starałem się przewidzieć treść rozmowy oraz jej przebieg. Z obcowania z Jubilatem oraz jego pracami dużo się nauczyłem i wiele Profesorowi zawdzięczam"*.

Profesor Ryszard Domański zmarł 24 sierpnia 2021 roku. Zgodnie z maksymą Leonarda da Vinci „nauka nigdy nie wyczerpuje umysłu" jeszcze kilka miesięcy przed końcem twórczego i pracowitego życia Profesor intensywnie pracował nad kolejnym dziełem. Został pochowany w rodzinnym grobie, obok żony Ireny, na zabytkowym Cmentarzu Jeżyckim.

Wanda M. Gaczek

* J. Łoboda, *O profesorze Ryszardzie Domańskim zdań kilka*, tamże, s. 85–86.

Marian Durski

1918–1982

Szczególną postacią wśród towaroznawców był zmarły 21 marca 1982 roku Magister Marian Durski, związany z Uczelnią przez ponad 30 lat. Był nauczycielem akademickim z powołania. Przyciągał do siebie zarówno współpracowników, jak i studentów. Swoją postawą stwarzał klimat wzajemnego zaufania. Mimo że nie uzyskał stopni naukowych, posiadał głęboką wiedzę i dzielił się nią ze wszystkimi. Charakteryzowała go duża umiejętność łączenia teoretycznych osiągnięć nauki z potrzebami praktyki gospodarczej. Był twórcą specjalizacji w zakresie tworzyw sztucznych.

Urodził się 19 lipca 1918 roku w Bukówcu Górnym leżącym na terenie Wielkopolski. W roku 1937 ukończył gimnazjum w Rogoźnie Wielkopolskim. W tym samym roku podjął studia chemiczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Wojna przerwała jego studia. Ukończył je w roku 1947, uzyskując dyplom magistra filozofii z zakresu chemii na Uniwersytecie Poznańskim. Pociągała go praca nauczyciela akademickiego, dlatego już w czasie studiów rozpoczął pracę jako asystent-wolontariusz w Katedrze Chemii Ogólnej na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Poznańskiego.

Po ukończeniu studiów związał się z Akademią Handlową w Poznaniu. Podjął pracę jako asystent w Katedrze Towaroznawstwa kierowanej początkowo przez prof. Rufinę Ludwiczakównę, a po jej przejściu w roku 1948 na Uniwersytet Poznański – przez dr. Franciszka Szeląga. Został adiunktem w tej katedrze. W roku 1954 uzyskał nominację na zastępcę profesora. Wiązało się to z powierzeniem mu funkcji kierownika Zakładu Technologii i Towaroznawstwa Artykułów Przemysłowych. Funkcję tę pełnił w latach 1954/1955–1957/1958. Po zmianach w strukturze organizacyjnej Katedry, w okresie 1958/1959–1968/1969, kierował Zakładem Towaroznawstwa Artykułów Przemysłowych i Opakowań. W latach 1956/1957–1957/1958, gdy dziekanem Wydziału Towaroznawstwa był Franciszek Szeląg, Marian Durski sprawował funkcję prodziekana tego Wydziału. Nie czynił jednak starań, by uzyskać stopień doktora. Doceniając jego zasługi i faktyczny stan wiedzy, przeniesiono go w roku 1961 na stanowisko starszego wykładowcy. Był nim aż do czasu przejścia na emeryturę w roku 1979.

Marian Durski zainicjował i prowadził badania z zakresu tworzyw sztucznych, zwłaszcza polichlorku winylu. Były to prace nowatorskie, w tym bowiem czasie w kraju dopie-

ro zaczęła rozwijać się produkcja tworzyw sztucznych. Wielką jego zasługą było uruchomienie w roku 1955 nowej specjalizacji w zakresie tworzyw sztucznych. Pierwsze prace wykonane pod kierunkiem Mariana Durskiego dotyczyły stabilizacji termicznej nowego wówczas w kraju tworzywa sztucznego, jakim był polichlorek winylu. Zwracano także uwagę na problem wykorzystania odpadów przemysłowych.

Posiadając dużą wiedzę w dziedzinie związków wielocząstkowych, służył radą i pomocą nie tylko współpracownikom kierowanego przez siebie Zakładu, ale również pracownikom wielu przemysłowych ośrodków badawczych. Na szczególne podkreślenie zasługuje jego szeroka współpraca z wieloma zakładami przemysłowymi. Współpracując z przemysłem rozwiązywał wiele spraw, przyczyniając się do ulepszenia produkcji, oszczędnego gospodarowania surowcami i wykorzystania odpadów produkcyjnych. Wraz z zespołem współpracowników opracował metody wykorzystywania odpadu korkowego jako napełniacza do polichlorku winylu. Zajmował się też badaniami nad określeniem parametrów charakteryzujących jakość kauczuku naturalnego i ustaleniem metod oceny jakości tego surowca. Przeprowadzone badania znalazły swoje odbicie głównie w uczelnianych Zeszytach Naukowych.

Marian Durski był doskonałym pedagogiem z zamiłowania. Umiejętnie łączył w prowadzonych wykładach i seminariach teoretyczne osiągnięcia nauki z potrzebami praktyki gospodarczej. Miał duże osiągnięcia w pracy dydaktycznej. Wypromował ponad 200 magistrów towaroznawstwa. Spośród licznego grona jego seminarzystów wyrosło wielu znanych działaczy gospodarczych i pracowników naukowych. Jego działalność dydaktyczna, wychowawcza i organizacyjna była doceniana. Był odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Otrzymał też Honorową Odznakę Miasta Poznania. Dwukrotnie uzyskał nagrodę indywidualną ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki.

Marian Durski miał urzekającą osobowość. Był na wskroś uczciwy. Budził zaufanie i stwarzał klimat zaufania. Otwarty i bezpośredni zawsze służył radą i olbrzymim doświadczeniem życiowym swoim młodszym współpracownikom i studentom. Był ceniony w gronie kolegów, którym okazywał życzliwość i przyjacielskie oddanie. Do końca życia był oddany pracy dydaktycznej i wychowawczej. Pozostawił po sobie trwałą pamięć jako przyjaciel, kolega i szanowany przez studentów nauczyciel akademicki.

Jerzy Kwiatkowski

Piotr Ebbig

1975–2016

Piotr Ebbig urodził się 22 października 1975 roku w Poznaniu. W 1999 roku uzyskał tytuł magistra politologii ze specjalnością międzynarodową na Wydziale Nauk Społecznych w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Pracę magisterską poświęconą wspólnej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej napisał pod kierunkiem prof. Czesława Mojsiewicza. W 2006 roku w tym samym Instytucie obronił doktorat z nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce na podstawie pracy *Integracja polityczna państw Unii Europejskiej. Doświadczenia i perspektywy*, powstałej pod kierunkiem prof. Andrzeja Gałganka. W 2007 roku Piotr Ebbig ukończył studia podyplomowe w Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu, uzyskując tytuł instruktora sportu. Był także absolwentem Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Doktor Ebbig w latach 1999–2006 był doktorantem w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, a w latach 2006–2015 starszym wykładowcą w Instytucie Politologii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie. W roku 2007 został adiunktem w Katedrze Europeistyki Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, gdzie pracował do 2016 roku. Był też wykładowcą gościnnym na Wydziale Prawa Uniwersytetu Państwowego w Briańsku w Rosji, Instituto Politécnico de Bragança w Portugalii, Mersin Üniversitesi i Selçuk Üniversitesi w Turcji.

Był stypendystą Instytutu Europejskiego w Bocholt, Instytutu Europejskiego w Berlinie, Ost-West-Kolleg w Kolonii i Uniwersytetu Bałtyckiego w Uppsali. W 1999 roku został laureatem stypendium ministra edukacji narodowej za wybitne osiągnięcia naukowe.

Badania Doktora Ebbiga dotyczyły ekonomicznych i politycznych determinant aktywności Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej, analizował on relacje Unii Europejskiej z Chinami, Rosją i Turcją, ponadto badał procesy integracji w Europie Zachodniej w ujęciu historycznym, a także (we współpracy z UAM) – organizacje terrorystyczne.

Działalność dydaktyczna Piotra Ebbiga obejmowała wykłady polsko- i anglojęzyczne na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, skupione wokół tematyki integracji europejskiej, międzynarodowych stosunków politycznych, organizacji międzynarodowych, najnowszej historii politycznej czy systemów politycznych.

Piotr Ebbig prowadził szeroko zakrojoną działalność popularyzatorską. W latach 2007–2012 współpracował z II Liceum Ogólnokształcącym w Poznaniu, wspierając klasę o profilu europejskim swoimi wykładami i spotkaniami tematycznymi. Prowadził zajęcia na uniwersytetach trzeciego wieku zlokalizowanych w Wielkopolsce, w tym na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu.

Doktor Piotr Ebbig brał udział w pracach organizacyjnych na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu, Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu czy w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Koninie, współorganizował też wiele konferencji naukowych.

Był aktywnym działaczem Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, pełniąc między innymi funkcję przewodniczącego w latach 2000–2001. W 2015 roku został odznaczony przez Parlament Studentów za wyróżniającą się długoletnią pracę, znaczące zasługi dla wspierania samorządności studenckiej oraz za szczególne zasługi dla ochrony praw i interesów wszystkich studentów w kraju oraz polskich studentów za granicą.

Życiową pasją Piotra Ebbiga stała się fotografia, którą wykładał w Wielkopolskiej Szkole Fotografii w Poznaniu. Organizował wystawy swoich prac. Po jego śmierci przyjaciele znaleźli ponad 10 tysięcy wykonanych przez niego fotografii.

Bycie naukowcem, bardzo lubianym i cenionym przez studentów, nie przeszkadzało mu w realizacji wielu pasji i zainteresowań. Był społecznikiem, niezwykle inteligentnym obserwatorem i analitykiem życia polityczno-społecznego. Mówił o sobie, że jest pasjonatem podróży po „krajach dziwnych": powstających, upadających i nieistniejących. Był miłośnikiem wina, poezji Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, trudnej fotografii, jazzu i tarczowego strzelectwa sportowego.

Co najważniejsze, Piotr Ebbig był serdecznym kolegą, bardzo otwartym, przyjaznym i dobrym człowiekiem. Niepowtarzalnym poczuciem humoru, bezpośredniością, szczerością i śmiechem zjednywał sobie każdego, kogo spotkał. Był taki jak jego fotografie – nieprzewidywalny, odważny, różnorodny, nieuchwytny, barwny, z dystansem do świata i olbrzymią potrzebą wyrażania własnej wolności.

Odszedł niespodziewanie i zbyt wcześnie 11 sierpnia 2016 roku. Do końca nie porzucił swojej drogi i marzeń…

Ida Musiałkowska

Anna Dybiona-Jaroni

Jako postscriptum zamieszczamy wiersz jego ulubionego poety, metaforycznie oddający życiową wędrówkę naszego kolegi Piotra Ebbiga, zmieszczony w słowie kuratorskim wystawy jego prac na Uczelni w 2017 roku.

Znów wędrujemy ciepłym krajem,
malachitową łąką morza.
(Ptaki powrotne umierają
wśród pomarańczy na rozdrożach).
Na fioletowoszarych łąkach
niebo rozpina płynność arkad.
Pejzaż w powieki miękko wsiąka,
zakrzepła sól na nagich wargach.
A wieczorami w prądach zatok
noc liże morze słodką grzywą.
Jak miękkie gruszki brzmieje lato
wiatrem sparzone jak pokrzywą.
Przed fontannami perłowymi
noc winogrona gwiazd rozdaje.
Znów wędrujemy ciepłą ziemią,
znów wędrujemy ciepłym krajem.

K.K. Baczyński, *Piosenka* (1938)

Julian Flatau

1870–1935

Profesor Julian Flatau był kierownikiem Zakładu Technologii Środków Lekarskich Oddziału Farmaceutycznego przy Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1922–1935. Urodził się w roku 1870 w Płocku, zmarł w roku 1935 w Poznaniu. Studiował w latach 1890–1894 w Zurychu, Berlinie i Wiedniu. Stopień doktora uzyskał na podstawie pracy obronionej w Berlinie Charlottenburgu na temat kondensacji kwasu migdałowego z fenolami.

Po studiach pracował naukowo w Szwajcarii (Berno 1894–1896) i we Francji (Paryż Sorbona 1897–1902). Jego osiągnięciem z tego okresu jest nowa metoda oddzielania geraniolu od cytrynolu. Przez kilka lat pracował w przemyśle farb (Warszawa) i następnie przy fabrykacji siarczku sodu (Moskwa 1914–1918). W tym okresie prowadził równocześnie wykłady monograficzne na temat terpenów na uniwersytecie w Moskwie. Po powrocie do Polski pracował początkowo także w przemyśle (Bydgoszcz 1920–1921 i Poznań 1921–1923) przy produkcji farb, lakierów oraz syntetycznych olejków zapachowych. Zwłaszcza w tej ostatniej dziedzinie uzyskał duże sukcesy. W latach 1926–1935 wykładał w Wyższej Szkole Handlowej towaroznawstwo chemiczne i technologię chemiczną. W roku 1932 zorganizował pierwszy Zakład Towaroznawstwa i był jego kierownikiem aż do śmierci. Jako pierwszy w Uczelni uruchomił w roku 1934 seminarium dyplomowe i wyższe seminarium towaroznawcze – tzw. rok pracy badawczej. Zapoczątkował także organizację Muzeum Towaroznawstwa w WSH. Jako wybitny specjalista pełnił funkcję zaprzysięgłego rzeczoznawcy do spraw towaroznawstwa przy Izbie Przemysłowo-Handlowej.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Hanna Maciejewska

Mieczysław Fleszar

1915–1973

24 marca 1973 roku zmarł w Warszawie Profesor Mieczysław Fleszar, przeżywszy 57 lat. Pełnił obowiązki rektora Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu w czasie bardzo trudnym dla Uczelni i dla kraju, mianowicie w okresie tzw. stalinizmu. W trakcie radykalnych przemian gospodarki nasza Uczelnia została w roku akademickim 1950/1951 przekształcona z Akademii Handlowej, będącej instytucją prywatną, w Wyższą Szkołę Ekonomiczną, będącą instytucją państwową. Tak jak wszystkie uczelnie wyższe w tym czasie była ona w swoim działaniu ściśle podporządkowana Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego i Nauki. W dyspozycji Departamentu Kadr tego ministerstwa istniała tzw. kadra rezerwowa. Były to osoby, którym minister mógł zlecać określone zadania i wyznaczać miejsce pracy poprzez przeniesienie. Mieczysław Fleszar należał do takich osób. W okresie stalinizmu i później, aż do 1981 roku, Uczelnia nasza nie mogła wybierać rektora. W 40-leciu scentralizowanej gospodarki pierwszym rektorem demokratycznie wybranym w tajnym głosowaniu był prof. dr hab. Janusz Piasny.

Mieczysław Fleszar miał 36 lat, gdy minister szkolnictwa wyższego i nauki powierzył mu pełnienie obowiązków rektora WSE w Poznaniu. 1 października 1951 roku został przeniesiony ze stanowiska prorektora Szkoły Głównej Planowania i Statystyki. Pełnił w naszej Uczelni obowiązki rektora do 31 sierpnia 1954 roku.

Z wykształcenia był doktorem antropogeografii i magistrem nauk ekonomiczno-handlowych. W interesujący sposób wykładał w WSE geografię gospodarczą. Miał bogatą przeszłość. Znamionowała go pracowitość, osiągnął bardzo duży dorobek naukowy.

Urodził się 29 października 1915 roku w Zakopanem. Jego rodzice Albin i Regina z domu Danysz byli geografami, uczniami znanego geografa Eugeniusza Romera. Ojciec zginął w listopadzie 1916 roku, będąc majorem Brygady Legionów. Po wojnie matka była bibliotekarką w Państwowym Instytucie Geografii w Warszawie. W latach 1935–1938 była senatorem.

Maturę Mieczysław Fleszar zdał w 1933 roku. W następnym roku podjął studia w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Ukończył je w 1938 roku, uzyskując stopień magistra nauk ekonomicznych i handlowych. W czasie studiów pracował jako reporter

w redakcji „Gazety Polskiej" (od marca 1934 do maja 1936 roku) i w Polskiej Agencji Telegraficznej (od września 1937 roku do października 1938 roku). W tym czasie pisał także pod pseudonimem Andrzej Heresz w dwóch czasopismach: „Czarno na Białem" i „Sygnały". W roku 1945 zajmował się publicystyką, między innymi w „Głosie Ludowym". Uzyskawszy stypendium od Związku Dziennikarzy, odbył trzymiesięczne studia językowe we Francji i Wielkiej Brytanii w 1935 roku. Po ukończeniu SGH otrzymał w 1938 roku stypendium naukowe od Funduszu Kultury Narodowej na studia w Paryżu w celu przygotowania rozprawy doktorskiej na temat stosunków gospodarczych polsko-francuskich. W tym samym roku rozpoczął studia przygotowawcze z tego zakresu pod kierunkiem A. Demangeona. Wybuch wojny przerwał pracę i studia. Mieczysław Fleszar zgłosił się do wojska i w latach 1939–1940 służył we Francji w I Dywizji Grenadierów. Odznaczono go Krzyżem Walecznych i Croix de Guerre. W czerwcu 1940 dostał się do niewoli. Był jeńcem w obozie Frontstalag 140 Belfort. Uciekł z obozu 15 grudnia 1940 roku. W latach 1942–1945 był w wojsku polskim w Wielkiej Brytanii. Został wcielony do I Dywizji Pancernej. Dosłużył się stopnia kapitana.

Do kraju powrócił w sierpniu 1945 roku i zaraz podjął pracę w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, najpierw jako inspektor placówek tegoż ministerstwa, a następnie jako naczelnik Wydziału. Pracując w ministerstwie, uczestniczył w misji wojskowej w Londynie od października 1945 roku do stycznia 1946 roku. Od grudnia 1948 roku do czerwca 1949 roku korzystał z bezpłatnego urlopu na dokończenie pracy doktorskiej.

Już w marcu 1949 roku rozpoczął pracę na Uniwersytecie Warszawskim jako adiunkt w Zakładzie Antropogeografii. Doktoryzował się w tymże Zakładzie 15 czerwca 1949 roku, uzyskując stopień doktora antropogeografii na podstawie rozprawy: *Środowisko geograficzne a rozwój społeczny.* Po doktoracie nadal pracował w charakterze adiunkta na Uniwersytecie Warszawskim aż do sierpnia 1951 roku. Od października 1949 roku do sierpnia 1951 roku, pracował także w Szkole Głównej Planowania i Statystyki na stanowisku zastępcy profesora, kierownika Katedry Geografii Ekonomicznej i prorektora. Był w tym czasie w dyspozycji Departamentu Kadr Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki.

1 października 1951 roku minister przeniósł go do Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, powierzając mu pełnienie obowiązków rektora Uczelni do 31 sierpnia 1952 roku. 1 marca 1952 roku minister powołał go na stanowisko zastępcy profesora w katedrze Planowania Gospodarki Narodowej na rok akademicki 1951/1952. Minister powierzył mu wtedy także, począwszy od 1 stycznia 1952 roku aż do odwołania, funkcję organizatora Zespołu Katedr Ekonomii Politycznej, obejmującego Katedrę Ekonomii Politycznej, Katedrę Planowania Gospodarki Narodowej oraz Katedrę Geografii Gospodarczej. Odwołanie z tej funkcji nastąpiło 31 sierpnia 1954 roku.

W kwietniu 1952 roku prorektor WSE dr Seweryn Kruszczyński, będący na stanowisku zastępcy profesora, w uzgodnieniu z Podstawową Organizacją Partyjną przy WSE

i Komitetem Wojewódzkim Partii w Poznaniu wystąpił do ministra szkolnictwa wyższego o zatrudnienie Profesora Mieczysława Fleszara na stanowisku samodzielnego pracownika nauki i kierownika Katedry Geografii Gospodarczej w roku akademickim 1952/1953. 16 czerwca 1952 roku minister powierzył Profesorowi Fleszarowi dalsze pełnienie obowiązków rektora WSE od września 1952 roku aż do odwołania. Równocześnie powołał go na stanowisko samodzielnego pracownika nauki w Katedrze Geografii Gospodarczej i powierzył mu pełnienie obowiązków kierownika tej Katedry. 25 sierpnia 1954 roku minister odwołał Profesora Fleszara ze wszystkich funkcji pełnionych w naszej Uczelni.

1 września 1954 roku minister przeniósł go do SGPiS w Warszawie, powołując go w charakterze samodzielnego pracownika nauki w Katedrze Geografii. W 1960 roku Mieczysław Fleszar został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w 1968 roku profesorem zwyczajnym. W czasie pracy w SGPiS był także redaktorem Działu Recenzji w czasopiśmie „Nowe Książki". Pełniąc tę funkcję w latach 1958–1968, sam recenzował książki o tematyce geograficznej i podróżniczej. W SGPiS pracował do 1970 roku. W latach 1968–1970 prowadził na tej Uczelni Studium Planowania Gospodarki Narodowej. Ukończyło je kilkudziesięciu studentów krajów rozwijających się.

W 1970 roku przeszedł do Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. Był najpierw kierownikiem Pracowni Ameryki Łacińskiej w Zakładzie Krajów Rozwijających się, a później był w Zakładzie Organizacji Międzynarodowych. Zajmował się międzynarodowymi zagadnieniami ochrony środowiska. Rezultatem jego badań w tym Instytucie była książka *Zanieczyszczanie i ochrona środowiska naturalnego w świecie* (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 1972).

Dorobek naukowy Profesora Mieczysława Fleszara jest bogaty. Wypromował 7 doktorów i 160 magistrów. Jest autorem 180 publikacji, w tym 11 książek, z czego 4 we współautorstwie. Na pozostałe pozycje składają się artykuły publikowane w latach 1954–1972 w czasopismach: „Przegląd Geograficzny", „Przegląd Bibliograficzny Piśmiennictwa Ekonomicznego", „Sprawy Międzynarodowe" i „Nowe Książki". Sporadycznie publikował także w czasopismach: „Poznaj Świat", „Argumenty", „Perspektywy" oraz „Kultura". Do najważniejszych jego publikacji należą: *Studia z dziejów geografii ekonomicznej w Polsce od połowy XVIII wieku do roku 1948* (PWN, Warszawa 1956), *Najsławniejsi odkrywcy świata* (Książka i Wiedza, Warszawa 1959), *Europa* (Wiedza Powszechna, Warszawa 1959), *Azja* (Wiedza Powszechna, Warszawa 1961), *Zarys historii geografii ekonomicznej w Polsce do 1939 roku* (Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa 1962), *Geografia ekonomiczna świata* (PWE, Warszawa 1978 wyd. 6), *Zanieczyszczenie i ochrona środowiska naturalnego w świecie* (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 1972). Najważniejszymi publikacjami, których był współautorem lub redaktorem, są: *Australia i Oceania; Antarktyda*, współautor S. Leszczyński (Wiedza Powszechna, Warszawa 1963, wyd. 2 – poprawione i rozszerzone 1971), *Wstęp do geografii ekonomicznej. Materiały do wykładów*, red. M. Fleszar

(SGPiS, Warszawa 1965), *Spatial structure of Poland's economy*, współautor S. Leszczyński (SGPiS, Warszawa 1970), *Geografia ekonomiczna. Studia przykładów*, red. M. Fleszar (SGPiS, Warszawa 1969).

Za swoje osiągnięcia profesor Mieczysław Fleszar otrzymał Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi (1946 i 1948) oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1969).

W pamięci tych, którzy go znali, pozostał jako człowiek bardzo pracowity i wykładający w interesujący sposób.

Zdzisława Drozdowska

Zygmunt Foltyński

1923–1993

Zygmunt Foltyński urodził się 3 marca 1923 roku w Odolanowie koło Ostrowa Wlkp. W styczniu 1940 roku został wywieziony na prace przymusowe do Niemiec. W lutym 1945 roku zbiegł do Włoch, skąd został przewieziony do Anglii. Od czerwca 1945 roku pracował jako tłumacz w Amerykańskim Czerwonym Krzyżu, początkowo w Londynie, a od 1946 roku w Heidelbergu w Niemczech. Do kraju wrócił we wrześniu 1947 roku.

Po ukończeniu Gimnazjum Handlowego w Chorzowie w 1949 roku rozpoczął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Przez cały okres studiów był stypendystą – praktykantem Narodowego Banku Polskiego. Dyplom magisterski (z wynikiem bardzo dobrym) uzyskał w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu w 1953 roku, już od 1951 roku pracował tu w charakterze zastępcy asystenta w Katedrze Finansów. Pracując przez cały czas na tej samej uczelni, przeszedł wszystkie szczeble kariery naukowej i w 1983 roku uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego.

Profesor Zygmunt Foltyński był jednym z inicjatorów badań z zakresu międzynarodowych aspektów funkcjonowania gospodarki i firmy prowadzonych w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Wydane w 1970 roku dwie książki: *Teoria handlu międzynarodowego* i *Międzynarodowy system walutowy w gospodarce kapitalistycznej* stanowiły próbę oryginalnej klasyfikacji i systematyzacji teorii pieniądza oraz teorii handlu międzynarodowego. Inspiracje do ich przygotowania zrodziły się podczas rocznego pobytu Profesora w Cambridge, w stanie Massachussetts, w USA w latach 1967–1968 i podczas spotkań z takimi wybitnymi naukowcami, jak P. Samuelson, W. Leontieff i G. Haberler.

W życiorysie naukowym Profesora niewątpliwie bardzo dużą rolę odegrały staże i wykłady za granicą. Były one inspiracją do rozwoju nowych kierunków badań i weryfikacją jego poglądów. Warto wspomnieć o wyjazdach do Wielkiej Brytanii (1958–1960), wspomnianego wcześniej Cambridge (USA) (1967–1968), czy też University of New York w Buffalo (USA) (1980–1981).

Profesor Zygmunt Foltyński był osobą o bardzo szerokich horyzontach naukowych. Potrafił objąć merytorycznie całość zagadnień związanych z funkcjonowaniem wymiany międzynarodowej: od ujęć modelowych makroekonomicznych na bardzo

wysokim poziomie abstrakcji do zachowań firmy na rynkach zagranicznych w wymiarze bardzo konkretnych działań i narzędzi.

Profesor Zygmunt Foltyński był jednym z prekursorów rozwoju marketingu w Polsce i twórcą tzw. poznańskiej szkoły marketingu. Na początku lat 70. powstało kilkadziesiąt publikacji z zakresu marketingu przygotowanych przez Profesora lub pod jego kierunkiem przez zespół asystentów i doktorantów. *Marketing w handlu zagranicznym* stał się uznanym ogólnopolskim podręcznikiem z zakresu marketingu międzynarodowego. Warto podkreślić, że wszystkie opracowania z zakresu marketingu oparte były na najnowszych koncepcjach prezentowanych w literaturze światowej, a także na realizowanych projektach naukowo-badawczych na rzecz praktyki gospodarczej, co istotnie podnosiło ich walor dydaktyczno-poznawczy.

Obok działalności badawczej, publikacyjnej i dydaktycznej Profesor Foltyński angażował się w działalność popularyzującą najnowsze koncepcje zarządzania firmą. Rozwinął bardzo bliskie kontakty z praktyką gospodarczą. W latach 70. zorganizował wiele wartościowych konferencji oraz seminariów ogólnopolskich i międzynarodowych na temat różnych aspektów działalności marketingowej firmy na rynkach zagranicznych. Był współtwórcą i aktywnym działaczem Polskiego Towarzystwa Marketingowego.

Profesor Zygmunt Foltyński od 1973 roku był kierownikiem Zakładu Ekonomii Handlu Zagranicznego. W latach 1978–1980 był zastępcą dyrektora Instytutu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, a od 1981 roku pełnił funkcję dyrektora tego Instytutu. W 1983 roku został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Profesor należał do nielicznych osób ze swojego pokolenia, które znały bardzo dobrze język angielski (biegle władał również językiem niemieckim). Jego rozliczne międzynarodowe kontakty sprawiły, że jego asystenci i doktoranci mieli dostęp do najnowszej literatury światowej, na przykład do dziesiątków artykułów i książki Philipa Kotlera *Marketing Management*. W latach 70. była to w Polsce rzadkość, a dla nas asystentów duża możliwość kontaktu ze światową literaturą, do której dostęp wtedy był bardzo ograniczony.

Wokół Profesora zawsze gromadziła się duża grupa asystentów i doktorantów. Lubił się z nimi spotykać, dyskutować. Było to szalenie interesujące i pouczające, integrowało osoby często o różnym temperamencie i wieku. Znane były prawie codzienne spotkania w „Klubie na drugim piętrze" lub w pokoju Profesora (tuż obok Klubu): kawa, pączki, rozmowy (również pozamerytoryczne). Profesor wypromował 9 doktorów. Część z nich osiągnęła najwyższe tytuły naukowe, część działa w praktyce i polityce na bardzo eksponowanych stanowiskach.

Na przełomie lat 70. i 80. wyczuwało się, iż Profesora coś gnębi. Chciał zmienić otoczenie. Wyjazd za granicę stał się dla niego istotnym życiowym celem. Obserwowa-

liśmy to wszystko bezpośrednio, czując niepokój związany z planami wyjazdowymi szefa. Był nam bardzo potrzebny, wtedy i później. W 1983 roku Profesor wyjechał na dwa lata do Zambii w charakterze profesora wizytującego na University of Zambia i doradcy Banku Zambii.

Po pobycie w Afryce Profesor nie wrócił już do Polski. Wyjechał do Niemiec. Od 1985 roku pracował na stanowisku profesora w University of Southern California.

Wyjazd Profesora z dzisiejszej perspektywy wolnej i demokratycznej Polski byłby normalnym etapem kariery naukowej – wtedy brak powrotu w ściśle określonym czasie stanowił wykroczenie niezgodne z prawem i de facto oznaczał banicję.

Profesor Zygmunt Foltyński zmarł w Niemczech 28 maja 1993 roku.

Krzysztof Fonfara

Ryszard Gałecki

1929–2015

Profesor Ryszard Gałecki był pionierem badań naukowych nad ekonomicznymi problemami rozwoju turystyki i twórcą Katedry Turystyki, założonej w 1973 roku w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, drugiej tego typu placówki w Polsce, którą kierował 26 lat.

Urodził się 24 lutego 1929 roku w Toruniu. W Poznaniu ukończył Miejskie Liceum Handlowe, a następnie Wyższą Szkołę Ekonomiczną, w której po uzyskaniu tytułu magistra w 1954 roku rozpoczął pracę. Całe życie zawodowe związał z pracą naukową i dydaktyczną na Uczelni.

Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych uzyskał w 1962 roku za pracę napisaną pod kierunkiem prof. Zbigniewa Zakrzewskiego, zatytułowaną *Kierunki rozwoju rynku produktów rolnych województwa opolskiego*, wydaną później przez Instytut Śląski w Opolu. Zajmował się początkowo problematyką handlu, był między innymi współautorem *Ekonomiki handlu* (PWN, 1965) i *Handlu wewnętrznego Republiki Federalnej Niemiec* (Instytut Zachodni w Poznaniu, 1965). Jednak to ekonomiczne problemy turystyki stały się naukową pasją Doktora Ryszarda Gałeckiego, który w 1967 roku – pierwszy na Uczelni – poprowadził seminarium magisterskie dla studentów zainteresowanych tymi zagadnieniami.

Zrozumienie konieczności kształcenia kadr dla turystyki, również na poziomie akademickim, przerodziło się w zaangażowanie Profesora nie tylko w organizację Katedry Turystyki na Uniwersytecie Ekonomicznym, ale również we współtworzenie Wydziału Turystyki i Rekreacji w poznańskiej Akademii Wychowania Fizycznego. Wydział ten jest zasłużoną placówką naukowo-dydaktyczną kształcącą do dziś wykwalifikowaną kadrę do pracy w turystyce.

W latach 1973–1985 Profesor kierował międzynarodowymi badaniami „Ekonomiczne i socjologiczne problemy turystyki w Europie". Projekt ten realizowany był przez 14 krajów (7 kapitalistycznych i 7 socjalistycznych). Koordynatorem przedsięwzięcia było Europejskie Centrum Dokumentacji i Koordynacji Badań z siedzibą w Wiedniu. W latach 70. i 80. Profesor Ryszard Gałecki współpracował również z Instytutem Turystyki w Bratysławie i Wydziałem Turystyki na uniwersytecie w Bańskiej Bystrzycy.

Jako kierownik Katedry Turystyki podejmował działania w zakresie programów przedakcesyjnych TEMPUS DEETE-PL (1992–1993). Dzięki tym aktywnościom pracownicy Katedry młodzi badacze i studenci mogli brać udział w badaniach i wyjazdach międzynarodowych w trudnym okresie centralnego sterowania czy późniejszym czasie przemian społeczno-gospodarczych w Polsce. Udział w programie TEMPUS pozwolił też na zorganizowanie po raz pierwszy w Poznaniu nauczania języka angielskiego na odległość za pośrednictwem internetu i telewizji satelitarnej w ramach systemu Berlitz.

Wysiłki Profesora w zakresie tworzenia podstaw instytucjonalnych, organizowania kształcenia na poziomie wyższym i prowadzenia badań przełożyły się na powstanie silnego poznańskiego środowiska naukowego zajmującego się problemami związanymi z rozwojem i organizacją turystyki.

Profesor Gałecki był również współautorem książek, które zaważyły na rozwoju badań nad turystyką: *Ekonomika turystyki* (AE, Poznań 1980), *Ekonomika przedsiębiorstw turystycznych* (AE, Poznań 1984) i *Turystyka* (w: *Województwo Poznańskie*, PTPN, Poznań 1986) oraz autorem opracowania *Przesłanki rozwoju hotelarstwa w Polsce* (CPBP, Instytut Turystyki, 1989).

Za całokształt dorobku naukowego w zakresie ekonomiki turystyki w 1990 roku Ryszard Gałecki otrzymał stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych. W 1991 roku został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, które zajmował do momentu przejścia na emeryturę w 1999 roku. W latach 1972–1991 był zastępcą dyrektora Instytutu Handlu Wewnętrznego i Usług, w latach 1972–1975 prodziekanem Wydziału Handlowo-Towaroznawczego Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, a także pierwszym opiekunem naukowym SKN Ekonomiki Turystyki (1975) i kierownikiem dwu edycji Studium Podyplomowego Ekonomiki Turystyki (1976–1977, 1978–1979).

Był cenionym ekspertem w kwestii ekonomicznych problemów turystyki. W latach 90. został powołany przez Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki do zespołu przygotowującego projekt ustawy o usługach turystycznych, brał też udział w pracach komitetu naukowego Kongresu Nauki Polskiej oraz Kolegium Ekspertów Konkursu „Teraz Polska" w zakresie oceny usług hotelarskich i turystycznych.

Profesor Ryszard Gałecki angażował się w działalność organizacji społecznych. Od momentu powstania był członkiem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, a od 1957 roku przez dwie kadencje pełnił funkcję członka Zarządu Głównego tego stowarzyszenia. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Związku Nauczycielstwa Polskiego i Towarzystwa Miłośników Miasta Poznania oraz jednym z inicjatorów założenia Polskiego Stowarzyszenia Turystyki (do 1997 roku pełnił funkcję jego wiceprezesa).

Profesor wyprzedzał swój czas. Na początku lat 90. XX wieku przy Akademii Ekonomicznej w Poznaniu utworzył pierwsze na polskiej uczelni publicznej studia licencjackie pod nazwą Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa. Kilkanaście lat później, po akcesji Polski do Unii Europejskiej, taki dwustopniowy tryb studiów stał się obowiązujący w całym szkolnictwie wyższym. Był również pomysłodawcą i niezapomnianym organizatorem zajęć terenowych w procesie kształcenia, dzięki którym studenci mieli możliwość przełożenia teorii na praktyczne działania związane ze sferą organizacyjną i zarządczą w turystyce.

Działalność naukową i dydaktyczną Profesora Ryszarda Gałeckiego uhonorowano licznymi nagrodami. Został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, wyróżniony nagrodami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Odznaką Zasłużonego dla Województwa Poznańskiego, Odznaką Zasłużonego Działacza Turystyki, Złotą Odznaką PTTK, Złotą Odznaką ZNP oraz wieloma nagrodami rektora. Otrzymał też nagrodę za szczególnie ważne i twórcze osiągnięcia w nauce i dydaktyce w zakresie kształcenia kadr dla turystyki przyznaną przez Komitet ds. Młodzieży i Kultury Fizycznej oraz Nagrodę I stopnia Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki za szczególnie ważne osiągnięcia w działalności na rzecz rozwoju turystyki, a także Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Odejście na emeryturę w 1999 roku nie przerwało aktywności naukowej i dydaktycznej Profesora. Swoje doświadczenie i wiedzę przekazywał na wykładach i seminariach w Mazowieckiej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łowiczu, a także Wyższej Szkole Logistyki w Poznaniu.

Profesor Ryszard Gałecki wypromował kilkuset magistrów i dyplomantów oraz 11 doktorów. Jego troska o młode kadry nie kończyła się na procesie przygotowywania prac awansowych. Szanował swoich podopiecznych i wspierał ich zainteresowania naukowe.

Był prawdziwym krajoznawcą i turystą. Kochał wędrówki, doskonale znał geografię turystyczną Polski i starał się przekazywać nie tylko wiedzę, ale też miłość do kraju, czemu służyły wyjazdy turystyczne. Realizował marzenia, zwiedzając świat. Wśród pracowników Uczelni pozostaje pamięć o Profesorze Ryszardzie Gałeckim jako pomysłodawcy i organizatorze wielu niezapomnianych wyjazdów i wycieczek.

Zmarł 20 lipca 2015 roku. Jest pochowany na cmentarzu w Nekli.

Agnieszka Niezgoda

Leon Gattner

1906–1983

Docent Leon Gattner zmarł 15 sierpnia 1983 roku. Był wybitnym znawcą rachunkowości, znakomitym i zamiłowanym dydaktykiem oraz organizatorem. Do końca życia pozostał wierny swojemu powołaniu nauczyciela, pracował w szkolnictwie około 40 lat, w tym w szkolnictwie wyższym ponad 25. Był postacią ogólnie znaną i cenioną w poznańskim środowisku.

Urodził się 5 marca 1906 roku w Pietrowie (pow. kościański), w rodzinie robotnika rolnego. Gdy miał 13 lat, osierocił go ojciec. Matka otrzymywała bardzo niską, symboliczną rentę. Warunki były więc szczególnie trudne. Uczył się bardzo dobrze, dlatego nauczyciel szkoły powszechnej skierował go do Zakładu Księży Salezjanów w Oświęcimiu. Ukończył tam czteroletnią szkołę średnią, po czym kontynuował naukę w Państwowym Gimnazjum w Jarocinie. Maturę złożył w roku 1928, a następnie podjął studia w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. Studiował, utrzymując się z korepetycji. Dyplom nauk handlowych uzyskał w roku 1932, a stopień magistra nauk ekonomiczno-handlowych w roku 1945. Doktoryzował się w roku 1950 na podstawie pracy *Międzyzakładowe porównanie kosztów w przedsiębiorstwach ceramiki budowlanej*, napisanej pod kierunkiem prof. Marcina Nadobnika. Uzyskał stopień doktora nauk ekonomiczno-politycznych na Uniwersytecie Poznańskim. Praca należała do pionierskich rozpraw naukowych w Polsce z tej dziedziny. Wykazał w niej możliwość i przydatność dokonywania porównań przestrzennych. Starając się pogłębić wiedzę, napisał pracę *Metodologiczne problemy porównywania przedsiębiorstw przemysłowych*. Została ona pozytywnie oceniona jako rozprawa spełniająca wymogi pracy habilitacyjnej. Nie doszło jednak do otwarcia przewodu habilitacyjnego z przyczyn pozamerytorycznych. Nominację na docenta etatowego i kierownika Zakładu Teorii Rachunkowości uzyskał w roku 1969.

Pracę zawodową Leon Gattner rozpoczął w roku 1932. W związku z trudną sytuacją na rynku pracy w okresie Wielkiego Kryzysu podjął początkowo bezpłatną praktykę w Państwowym Banku Rolnym w Poznaniu, utrzymując się z korepetycji. Pierwszą pracę uzyskał w Urzędzie Skarbowym w Lesznie. W roku 1935 powrócił do Poznania, gdyż otrzymał pracę w Ubezpieczalni Społecznej. Pociągała go jednak praca pedagogiczna. Dlatego też, pracując, podjął dalsze studia na Studium Podyplomowym

z Pedagogiki, prowadzonym przy Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. Ukończył je w roku 1937, uzyskując uprawnienia do kształcenia uczniów w szkołach średnich o profilu ekonomicznym. Realizując swoją pasję życiową i powołanie nauczycielskie, podjął następnie pracę w Miejskim Liceum Handlowym w Poznaniu jako nauczyciel przedmiotów ekonomicznych, a zwłaszcza – rachunkowości. Pracę tę przerwała II wojna światowa.

Przedostawszy się na teren Generalnego Gubernatorstwa, pracował najpierw na poczcie w Miechowie jako robotnik, a następnie podejmował pracę jako księgowy i rewident w różnych przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych w Krakowie i jego okolicach. Koniec wojny zastał go w Krakowie. W czasie walk w okolicy Krakowa działał w organizacji straży robotniczej, ochraniając mienie fabryki, w której pracował. Zaraz po wyzwoleniu Krakowa, w styczniu 1945 roku, zgłosił się na apel pełnomocnika rządu, ministra oświaty dr. Stanisława Skrzeszewskiego, wzywającego nauczycieli, aby niezwłocznie podjęli się zadań organizacji szkolnictwa. Otrzymał od niego polecenie wyjazdu do Leszna, aby tam jako dyrektor tej placówki uruchomił Gimnazjum i Liceum Handlowe. Zadanie to zrealizował i pełnił funkcję dyrektora do czasu powrotu do Leszna przedwojennego dyrektora tej szkoły. Po jego powrocie wrócił w lipcu 1945 roku do Poznania i podjął pracę w Akademii Handlowej. Był najpierw wykładowcą, a od roku 1946 adiunktem. Od chwili zorganizowania przez rektora prof. Józefa Górskiego filii Akademii Handlowej w Szczecinie dojeżdżał tam z Poznania i wykładał rachunkowość w latach 1947/1948–1948/1949. W roku 1950 został mianowany zastępcą profesora w Katedrze Rachunkowości prowadzonej przez prof. Witolda Skalskiego. Po przejściu prof. Skalskiego na emeryturę w roku 1957 przejął kierownictwo tej Katedry i kierował nią do roku 1962. Od października 1966 roku wykładał także rachunkowość w Studium Administracyjnym przy Wydziale Prawa UAM.

W wyniku reorganizacji Uczelni w roku 1969 zlikwidowano Katedrę Rachunkowości, włączając ją do nowo utworzonego Instytutu Finansów i Rachunkowości pod kierownictwem prof. Janusza Wierzbickiego. W Instytucie tym uruchomiono dwa zakłady utworzone z byłej Katedry Rachunkowości. Były nimi Zakład Teorii Rachunkowości i Zakład Rachunkowości Przedsiębiorstw. Pierwszym z nich kierował Leon Gattner. Funkcję tę sprawował do 1 kwietnia 1971 roku, tj. do czasu przejścia na emeryturę. Przejście na emeryturę nie osłabiło jego aktywności dydaktycznej. Do roku 1978 prowadził nadal wykłady oraz seminaria magisterskie i dyplomowe.

Od początków swej pracy na Uczelni był w pełni oddany sprawie kształcenia studentów. Był utalentowanym i zamiłowanym dydaktykiem. Troszczył się o wysoki poziom studiów. Jego wykłady, poza walorami merytorycznymi, cechowały się jasnością i logiką wywodów. Były prowadzone interesująco, stąd na jego wykładach nie było wolnych miejsc. Swoją sumiennością i wiedzą zdobył zaufanie słuchaczy. Stawiał

młodzieży wysokie wymagania, które mógł egzekwować dzięki dobrze prowadzonym wykładom i seminariom. Charakteryzowała go wielka sumienność w wykonywaniu funkcji egzaminatora. Pod jego kierunkiem napisano ponad 300 prac magisterskich i dyplomowych. O poziomie tych prac mogą świadczyć wyróżnienia i nagrody uzyskiwane przez dyplomantów i magistrantów na corocznie organizowanych ogólnopolskich konkursach Rady Naukowej Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. Jego wychowankowie byli chętnie zatrudniani, a liczne ich grono obejmowało ważne funkcje kierownicze w przedsiębiorstwach i instytucjach.

Wyrazem jego zainteresowań dydaktycznych było wydanie wielu skryptów i przewodników metodycznych. Skrypty obejmowały poszerzoną tematykę jego wykładów. Przewodniki dydaktyczne dotyczyły podstaw rachunkowości i miały zasięg ogólnopolski. Pisał je na zlecenie Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, korzystając ze współpracy swoich asystentów. Łączyła go z nimi serdeczna więź. Starał się też pomagać im w ich rozwoju naukowym.

Poza dydaktyką miał Docent Gattner duże osiągnięcia w dziedzinie organizacyjnej Uczelni. W czasie swojej długoletniej pracy wniósł poważny wkład w prace organizacyjne Uczelni. Zorganizował Katedrę Rachunkowości w filii Akademii Handlowej w Szczecinie. Był organizatorem dwu form studiów zaocznych w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu i pierwszym kierownikiem tych studiów, wykazując się dobrym zmysłem organizacyjnym. Początkowo, mianowicie w latach 1951–1956, studia zaoczne w naszej Uczelni funkcjonowały jako Oddział Poznański Studiów Zaocznych Szkoły Głównej i Statystyki w Warszawie. Własne studia zaoczne uruchomiono w roku 1957. Był ich kierownikiem do roku 1958. W latach 1952/1953–1953/1954 był prodziekanem Wydziału Finansów, a w okresie 1963/1964–1969/1970 pełnił funkcję kierownika Punktu Konsultacyjnego Studiów Zaocznych w Bydgoszczy. Ponadto był przewodniczącym Komisji Dyscyplinarnej i członkiem Sekcji Ekonomicznej ds. Studiów Zaocznych przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego.

Docent Leon Gattner brał także czynny udział w życiu gospodarczym. W latach 1945–1952 pełnił funkcję rzeczoznawcy księgowości w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. W roku 1956 otrzymał nominację na członka Rady Naukowo-Ekonomicznej przy Wojewódzkim Komitecie Planowania Gospodarczego w Poznaniu. Brał także czynny udział w pracach Poznańskiego Oddziału Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. Należał do grona najbardziej ofiarnych działaczy Stowarzyszenia Absolwentów WSH, AH i WSE.

W uznaniu jego zasług, szczególnie w dziedzinie kształcenia, był wielokrotnie wyróżniany nagrodami ministra szkolnictwa wyższego. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Otrzymał też liczne odznaczenia regionalne i medale honorowe.

Współpracując z wieloma ludźmi, Docent Leon Gattner zawsze starał się być sobą. Cieszył się zaufaniem zarówno swoich współpracowników, jak i studentów. Był człowiekiem dobrym, uczynnym i życzliwym. W pamięci tych, którzy go znali i współpracowali z nim, pozostał także jako człowiek bezkompromisowy, znakomity pedagog, bardzo wymagający, sprawiedliwy i obiektywny w ocenie innych.

Zdzisław Kołaczyk

Andrzej Gącarzewicz

1941–2022

Doktor Andrzej Gącarzewicz urodził się 1 stycznia 1941 roku w Toruniu. W 1954 roku przeprowadził się z rodziną do Wschowy, gdzie ukończył szkołę podstawową (1955) i Liceum Ogólnokształcące (1959). Początkowo zamierzał studiować na wydziale ekonomiczno-inżynieryjnym Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, jednak ostatecznie w 1960 roku podjął studia na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Jeszcze przed ukończeniem studiów, w 1964 roku, rozpoczął pracę na macierzystej uczelni na stanowisku technika stażysty w Katedrze Finansów kierowanej przez doc. Janusza Wierzbickiego. Okazało się później, że Doktor Andrzej Gącarzewicz związał się z naszą Uczelnią na całe życie. Po przeprowadzeniu się do Poznania w latach 1966–1975 pracował na Uczelni jako asystent, starszy asystent i samodzielny ekonomista. W 1967 roku zawarł związek małżeński z Zofią, również absolwentką Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu.

Przedmiotem zainteresowań naukowych i dydaktycznych Andrzeja Gącarzewicza były szeroko rozumiane finanse, a w szczególności finanse przedsiębiorstwa. W 1974 roku decyzją Rady Wydziału Ekonomiki Produkcji Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie pracy zatytułowanej *Rola centrali zjednoczenia w podziale zysku przedsiębiorstw przemysłu kluczowego* uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych. Promotorem pracy była doc. Elżbieta Czerwińska. W latach 1975–1992 Doktor Andrzej Gącarzewicz zatrudniony był na stanowisku adiunkta w Zakładzie Finansów Przedsiębiorstw, którym kierowała prof. Elżbieta Czerwińska, a później do końca września 2004 roku – na stanowisku starszego wykładowcy w Katedrze Finansów Publicznych kierowanej przez prof. Emilię Denek. W październiku 2004 roku przeszedł na emeryturę.

Doktor Andrzej Gącarzewicz był osobą niezwykle empatyczną. Dlatego podczas kariery akademickiej doskonale spełniał się w wielu rolach z pierwiastkiem społecznym, między innymi był zastępcą dyrektora Instytutu Finansów ds. dydaktyczno-wychowawczych, członkiem Komisji Mieszkaniowej, kierował Zarządem Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej, a także był członkiem Komisji Porozumiewawczej Związku Nauczycielstwa Polskiego. Aktywnie udzielał się w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym. Jego zaangażowanie na rzecz Uczelni było wielokrotnie nagradzane,

między innymi Złotym Krzyżem Zasługi (1985), brązowym Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju (1986) oraz nagrodą zespołową rektora za osiągnięcia naukowe (2002).

Pamiętamy Doktora Andrzeja Gącarzewicza jako dobrego ducha Katedry Finansów Publicznych, osobę bardzo życzliwą, o wysokich standardach etycznych, wrażliwą na losy innych, chętnie dzielącą się swoim doświadczeniem, a także obdarzoną poczuciem humoru. Oto kilka wspomnień:

„Rozpoczęliśmy pracę w tym samym czasie, więc razem przygotowywaliśmy się do zajęć. Zawsze można było na nim polegać. Był człowiekiem wielu pasji, kolekcjonował muszle, motyle i kaktusy" (prof. Emilia Denek).

„Byłam studentką Doktora Andrzeja Gącarzewicza. Uczestniczyłam między innymi w jego wykładzie *Instytucje finansowe w gospodarce samorządu terytorialnego*. Zaliczenie pisaliśmy na papierze kancelaryjnym w szerokie linie. Później, jako doktorantka, rozdawałam studentom takie arkusze, a Doktor częstował nas, doktorantów, galaretkami w cukrze. Miały kształt półksiężyców" (prof. Sławomira Kańduła).

„Pomagałem Doktorowi Andrzejowi przy organizacji egzaminów. Pamiętam go: skromnego, życzliwego i empatycznego. Posiadał niesamowitą kolekcję motyli" (prof. Maciej Cieślukowski).

„Pamiętam Doktora Andrzeja Gącarzewicza jako niezwykle skrupulatnego wykładowcę – do dzisiaj z dużym sentymentem przeglądam szczegółowe notatki z wykładów Doktora z finansów publicznych; później – już w katedrze – jako wnikliwego, lecz zawsze bardzo życzliwego recenzenta naszych pierwszych wystąpień" (prof. Edyta Małecka-Ziembińska).

Doktor Andrzej Gącarzewicz zmarł 17 grudnia 2022 roku. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Maciej Cieślukowski

Czesław Glinkowski

1940–2008

Nagła śmierć Profesora Czesława Glinkowskiego była dla najbliższej rodziny i jego przyjaciół wielkim i smutnym zaskoczeniem. Profesor wprawdzie poinformował najbliższych, że udaje się do szpitala na poważną operację, ale niezagrażającą życiu. Nie doczekał jednak operacji. Zmarł tuż przed nią na rozległy zawał serca. Odszedł z grona społeczności akademickiej w pełni sił twórczych 20 września 2008 roku w wieku 68 lat. Zdecydowanie za wcześnie.

Czesław Glinkowski urodził się 17 lipca 1940 roku w Topoli Małej koło Ostrowa Wielkopolskiego. W wieku 12 lat uległ w gospodarstwie rodziców poważnemu wypadkowi, który zaważył na całym jego życiu. W klinice ortopedycznej prof. Wiktora Degi przeszedł w ciągu dwóch lat siedem poważnych operacji, dzięki którym wprawdzie odzyskał możliwość chodzenia, ale uszkodzona noga stale dawała znać o sobie i utrudniała swobodne poruszanie się.

Technikum Ekonomiczne w Ostrowie Wielkopolskim ukończył w 1962 roku. Po pomyślnym zdaniu egzaminów wstępnych w tym samym roku rozpoczął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, które ukończył z wyróżnieniem w 1967 roku. Bezpośrednio po studiach podjął 1 marca 1967 roku pracę w charakterze asystenta w Katedrze Ekonomiki Przemysłu, kierowanej przez prof. Stanisława Smolińskiego, który był promotorem jego pracy doktorskiej i patronem rozprawy habilitacyjnej.

Doktorat uzyskał w 1975 roku na podstawie pracy *Metody i zasady oceny rezerw zdolności produkcyjnych branży i ich weryfikacja w przemyśle ziemniaczanym*, natomiast stopień doktora habilitowanego otrzymał w 1992 roku na podstawie oceny dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej *Rezerwy produkcyjne w przemyśle. Studium teoretyczno-poznawcze i metodyczne badań*.

Problematyka badawcza Profesora Czesława Glinkowskiego początkowo skupiała się na gospodarowaniu czynnikami produkcji w przemyśle, wykorzystaniu zdolności produkcyjnych i badaniu poziomu wykorzystania rezerw w przemyśle. Prace te miały charakter poznawczy i metodyczny. Dużą ich zaletę stanowiło dążenie do zastosowania wyników pracy w praktyce celem poprawy wykorzystania potencjału produkcyjnego przemysłu.

W latach 90. Profesor Glinkowski zajął się nową problematyką badawczą, jaką była w tym czasie aktualna i ważna sprawa prywatyzacji i restrukturyzacji przedsiębiorstw w Polsce oraz w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Dużym wysiłkiem organizacyjnym i naukowo-badawczym było zorganizowanie przez Profesora międzynarodowego zespołu badawczego, składającego się z przedstawicieli nauki i praktyki z Bułgarii, Rosji, Ukrainy, Białorusi, Słowacji i Czech. Aktywnie współpracował też z ośrodkami naukowymi z zagranicy, w tym z Akademią im. D.A. Cenowa w Swisztowie w Bułgarii, Państwowym Uniwersytetem w Doniecku, Państwowym Uniwersytetem im. Iwana Ogienki w Kamieńcu Podolskim, Państwowym Uniwersytetem Ekonomiki i Finansów oraz Uniwersytetem Humanistycznym w Sankt Petersburgu. W środowisku międzynarodowym Profesor Glinkowski był cenionym specjalistą ds. restrukturyzacji i transformacji ustrojowej. Środowisko, w którym się obracał, ceniło go również za zdolności organizacyjne w tworzeniu zespołu i prowadzeniu badań na wielką skalę. Był pełnomocnikiem rektora do spraw współpracy z uczelniami Charkowa i Swisztowa.

Profesor inicjował i organizował także liczne konferencje naukowe w celu przedstawienia wyników zakończonych badań, w których uczestniczyło zwykle wiele osób zarówno z kraju, jak i zagranicy. Plonem tych konferencji były opublikowane prace badawcze w języku polskim i angielskim. Na uwagę zasługują tu następujące publikacje: *Restrukturyzacja przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce i Bułgarii w okresie transformacji rynkowej* (cz. I), *Restructuring of industrial enterprises in Poland and Bulgaria under market transformation* (cz. II) – redaktor naukowy i współautor (Wydawnictwo AE, Poznań 1995), *Uwarunkowania konkurencyjności restrukturyzowanych przedsiębiorstw w Europie Środkowo-Wschodniej* – redaktor naukowy i współautor (Wydawnictwo AE, Poznań 1999), *Zarządzanie zmianą. Restrukturyzacja przedsiębiorstw w strategii rozwoju gospodarczego krajów Europy Środkowo-Wschodniej*, redaktor naukowy i współautor (WNT, Warszawa 2004), *Zarządzanie zmianą. Kierunki i efektywność sprywatyzowanych przedsiębiorstw w Polsce,* redaktor naukowy i współautor (WNT, Warszawa 2004).

Dorobek naukowy Profesora Czesław Glinkowskiego obejmuje około 300 pozycji, w tym 10 książek. Na dorobek ten składają się artykuły naukowe, współautorstwo w monografiach naukowych, referaty opublikowane w materiałach konferencyjnych. Znaczna część tego dorobku ma charakter prac zbiorowych, przygotowanych i opublikowanych pod kierunkiem Profesora i z dużym jego udziałem. Część dorobku naukowego była opublikowana w wydawnictwach zagranicznych.

Oprócz dorobku naukowego należy także podkreślić jego istotne zasługi i osiągnięcia na polu dydaktycznym. Był bowiem współautorem znacznej części ogólnopolskiego podręcznika z ekonomiki produkcji *Elementy ekonomiki przemysłu*, opracowanego pod kierunkiem prof. Smolińskiego (PWN, Warszawa–Poznań 1982). Podręcznik ten został wyróżniony nagrodą ministra nauki i szkolnictwa wyższego. Profesor był również współautorem cenionych materiałów dydaktycznych do ćwiczeń z ekonomi-

ki przemysłu. Wyrazem uznania dla dorobku naukowego i dydaktycznego Profesora Glinkowskiego było powołanie go w 1997 roku na stanowisko kierownika Katedry Ekonomiki Produkcji. Katedrą tą kierował do końca życia. Wypromował 4 doktorów oraz około 1000 magistrów i licencjatów. Był recenzentem kilkunastu prac doktorskich, recenzował też inne prace naukowe. Jednak tym, co odcisnęło największe piętno na życiu zawodowym Profesora i jego pracach na rzecz nauki i dydaktyki, było powołanie go przez Akademię Ekonomiczną w Poznaniu w 1993 roku na stanowisko Kierownika Ośrodka Studiów Zamiejscowych w Kaliszu. Od tego czasu Profesor dzielił swoje pracowite życie pomiędzy dwa miasta – Poznań i Kalisz, z tym że z biegiem lat coraz więcej wysiłku i troski poświęcał Kaliszowi.

Kierowany przez Profesora Glinkowskiego Ośrodek dynamicznie się rozwijał. Początkowo studia kończyły się licencjatem, ale dzięki zabiegom między innymi Profesora Ośrodek szybko uzyskał prawo kształcenia na poziomie magisterskim. Liczba studentów systematycznie rosła, a Kalisz stał się największym i najbardziej dynamicznym Ośrodkiem Studiów Zamiejscowych Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Rozwojowi temu sprzyjały korzystne uwarunkowania zewnętrzne, ale była w tym także duża zasługa Profesora, który dbał o wysoki poziom nauczania, dobrych wykładowców i przyjemny klimat do studiowania. Studenci bardzo to cenili.

W tych okolicznościach zrodził się u Profesora Czesława Glinkowskiego pomysł utworzenia w Kaliszu Wydziału Zamiejscowego Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Pomysłu tego nie mógł z różnych względów zrealizować. Dzięki jednak poparciu władz miasta i na podstawie wysokiej oceny dotychczasowych osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych Profesora w lipcu 1999 roku minister powołał go na stanowisko rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Kaliszu. Profesor był zatem organizatorem i pierwszym rektorem tej uczelni. Ponadto tamtejsza społeczność akademicka jeszcze dwukrotnie wybierała Profesora na urząd rektora, który pełnił do końca sierpnia 2008 roku.

Zauważmy przy tym, że nie jest łatwo pełnić funkcję rektora uczelni, która powstaje. Profesor Czesław Glinkowski zaczynał tu swoją pracę właściwie od zera. Zabiegał o pozyskanie niezbędnych pomieszczeń do prowadzenia zajęć, gromadził kadrę dydaktyczną, zatrudniał administrację i obsługę, a nade wszystko tworzył kształt nowej uczelni wyższej w Kaliszu, opracowując jej programy nauczania, kierunki i specjalności. Z czasem podjął się remontu i budowy nowych obiektów, zapewnił studentom akademik. Wykazał się niezwykłą zdolnością do sprawnego organizowania i zarządzania uczelnią. Często zastanawiałem się nad tym, skąd brał tyle siły i energii, tyle mądrości i determinacji, przecież sam nie był okazem zdrowia po tym, co przeszedł w dzieciństwie. Wszelkie trudności pokonał jednak, wprowadzając Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Kaliszu na szczyty szkolnictwa zawodowego w Polsce. Za jego czasów jego uczelnia w ogólnopolskim rankingu zawodowych szkół wyższych zdobywała czterokrotnie pierwsze miejsce. Sam przy tym często podkreślał, że to nie

rankingi są najważniejsze, lecz zadowoleni wykładowcy i studenci. Tak rektor Czesław Glinkowski pojmował swoją misję w Kaliszu.

Szkoła kaliska stała się zresztą wzorem do naśladowania dla innych. Przyjeżdżali tu bowiem przedstawiciele innych szkół wyższych, aby zapoznawać się z sukcesami kaliskiej uczelni. A jej sukcesy polegały głównie na rozwijaniu takich kierunków i specjalności, na które występowało zapotrzebowanie: ekonomia, zarządzanie, rehabilitacja, nauki techniczne.

Czesław Glinkowski wprowadził do przestrzeni Kalisza nowy wymiar akademicki. Pojawiła się w mieście wyższa szkoła z rektorem i dziekanami, utworzono wydziały i katedry. Odbywały się też uroczyste inauguracje roku akademickiego, a co najważniejsze – byli tu studenci, którzy również zaznaczali swoją obecność w mieście w czasie juwenaliów i innych tego typu imprez. Uczelnię odwiedził między innymi prezydent RP, premier, odwiedzali ją posłowie i inne ważne osobistości. Wszyscy z uznaniem doceniali osiągnięcia PWSZ, w tym także zasługi jej założycieli. Bardzo pięknie to wyraził w czasie senatu żałobnego prezydent Kalisza, dr inż. Janusz Pęcherz, który stwierdził: „Masz prawo powiedzieć, drogi Rektorze, ten pomnik zbudowałem z mojego życia i za mojego życia. Gdy zapukasz do wrót niebieskich i spytają Cię o to, co zrobiłeś w swoim życiu, odpowiesz: pracowałem, oddałem swe życie innym, by ich życie było jasne i mądre".

Profesor Czesław Glinkowski w dowód uznania za swoją działalność na rzecz Kalisza został odznaczony tytułem Zasłużony dla Miasta Kalisza i pośmiertnie przyznano mu godność Honorowego Obywatela Kalisza. Z tytułu swojej działalności naukowej i dydaktycznej na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Brązowym Medalem za zasługi dla Obronności Kraju, ponadto Złotą Odznaką PTE i odznakami zasłużonego dla rozwoju kilku województw.

Był człowiekiem powszechnie szanowanym przez poznańską i kaliską społeczność akademicką, o ujmującej osobowości i niewyczerpanej serdeczności dla studentów. Był wzorem do naśladowania. Potrafił skupić wokół siebie młodzież, której zawsze udzielał mądrych rad i wskazówek, a ta gremialnie żegnała go na junikowskim cmentarzu w Poznaniu.

Drogiego Czesława pożegnała również liczna grupa koleżanek i kolegów ze studiów. Pozostanie w naszej pamięci jako osoba wszystkim życzliwa, przez wszystkich lubiana i szanowana, współorganizująca zjazdy absolwentów naszego roku i w nich aktywnie uczestnicząca, co wszyscy podkreślali i doceniali.

Wiktor Gabrusewicz

Zbigniew Gługiewicz

1926–1993

Profesor Zbigniew Gługiewicz miał dwie wielkie pasje – muzykę i ekonomię. Był im wierny przez całe życie. Zmarł 23 lipca 1993 roku. Przez ponad 40 lat był w pełni oddany Uczelni, z którą związał się w roku 1950. Wyróżniał się umiejętnościami kierowniczymi, stwarzał pełną życzliwości atmosferę sprzyjającą współpracy naukowej.

Urodził się 17 stycznia 1926 roku w Brześciu nad Bugiem. Już jako chłopiec musiał w latach okupacji podjąć pracę zawodową, gdyż jego ojciec przebywał w obozie jenieckim. Jednocześnie uczył się na tajnych kompletach w Siedlcach. Maturę uzyskał w roku 1944. Studia podjął w Poznaniu w roku 1945, pracując jako pianista w Teatrze Muzycznym, a następnie jako ekonomista w dużym przedsiębiorstwie handlu detalicznego w Poznaniu. Studiował równolegle na Uniwersytecie Poznańskim i w Akademii Handlowej w Poznaniu. Był seminarzystą prof. Edwarda Taylora. W roku 1949 uzyskał tytuł magistra nauk ekonomiczno-politycznych na Wydziale Prawno-Ekonomicznym UAM, a w roku 1951 tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych naszej Uczelni. Asystentem został w Wyższej Szkole Ekonomicznej we wrześniu 1950 roku w Katedrze Ekonomiki Handlu Wewnętrznego, kierowanej przez prof. Zbigniewa Zakrzewskiego. Odtąd zdobywał kolejne stopnie naukowe w tej Uczelni.

Sferą jego zainteresowań była ekonomika transportu – dyscyplina, która stała się później jego główną specjalnością dydaktyczną prowadzoną na Uczelni i w Wyższej Szkole Oficerskiej Służb Kwatermistrzowskich w Poznaniu. W pracy naukowej koncentrował się na zagadnieniach zastosowania metod statystycznych w badaniu zjawisk ekonomicznych, w szczególności badaniu lokalizacji i procesów rozwojowych sieci handlowej i rozkładu przestrzennego produkcji rolnej i hodowli. W tym nurcie badawczym mieści się jego praca doktorska. 4 marca 1961 roku uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych. Kontynuował badanie tej problematyki, a nadto zaczął badać zagadnienia transportu, wnosząc istotny wkład do teorii ekonomiki transportu. Zajął się także badaniem funkcjonowania i rozwoju dużych przedsiębiorstw transportowych oraz transportu w regionie poznańskim. Habilitował się 27 maja 1966 roku na podstawie rozprawy *Kryteria w liniowym programowaniu przewozów w handlu*.

Po uzyskaniu habilitacji skoncentrował badania na ekonomice transportu. Był autorem i redaktorem kilkunastu książek i podręczników poświęconych tej problematy-

ce. Większość prac dotyczyła transportu w handlu i transportu miejskiego. Rozwijał w nich teorię kosztów transportu, metodykę planowania i oceny zamierzeń inwestycyjnych w transporcie oraz model procesów decyzyjnych związanych z wyborem gałęzi i środka transportu. Liczne jego publikacje artykułowe dotyczyły wielu problemów, zwłaszcza zagadnień kosztów transportu i przebiegów towarowych. Wykonywał także bardzo dużo opracowań dla Poznania, województwa poznańskiego i przedsiębiorstw. W roku 1978 Zbigniew Gługiewicz otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a tytuł profesora zwyczajnego uzyskał w roku 1992.

W roku 1972 Profesor objął kierownictwo Zakładu Ekonomiki Transportu, który wchodził najpierw w skład Instytutu Ekonomiki Obrotu Towarowego, a później Instytutu Gospodarki Przestrzennej, by ostatecznie w roku 1991 przekształcić się w samodzielną Katedrę Ekonomiki Transportu. Jego staraniem uruchomiono w roku 1976 nowy kierunek studiów: ekonomika i organizacja transportu, nadając mu w latach 90. nazwę transport i logistyka.

Problematyka ta wzbudziła duże zainteresowanie, dlatego też wokół Profesora skupiało się liczne grono współpracowników i uczniów, które dzięki jego opiece i pomocy merytorycznej oraz życzliwości, jaką otaczał członków swego zespołu badawczego, odnosiło wiele sukcesów na polu naukowym i dydaktycznym. W zespole, którym kierował ponad 20 lat, panowała szczególna atmosfera współpracy i życzliwości. Wiedza, umiejętności metodyczne, innowacyjność i zdolności dydaktyczne pozwoliły Profesorowi wypromować kilku doktorów. Pod jego opieką ukończyło studia i uzyskało tytuł magistra ekonomii wiele dziesiątek studentów.

Profesor Zbigniew Gługiewicz włączył się czynnie w prace organizacyjne Uczelni. W latach 1977/1978–1980/1981 sprawował funkcję prodziekana, a w okresie 1981/1982–1986/1987 dziekana Wydziału Ekonomiki i Obrotu. Ponadto pełnił odpowiedzialne funkcje w wielu organizacjach naukowych i instytucjach. Był członkiem Rady Naukowej Instytutu Handlu Wewnętrznego, członkiem Rady Naukowej Ośrodka Badawczego Ekonomiki Transportu i członkiem Prezydium Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN. Był także aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa.

Praca Profesora była doceniana. Otrzymywał nagrody ministra edukacji narodowej. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Ponadto został uhonorowany wieloma medalami, odznakami i odznaczeniami resortowymi.

Cieszył się powszechnym szacunkiem i sympatią. Charakterystycznymi cechami Profesora były pogoda ducha, aktywność i optymizm. Zachował te cechy charakteru także w ostatnich latach życia. Mimo długotrwałej choroby wykonywał obowiązki dydaktyczne i organizacyjne oraz pracował naukowo.

Marek Ciesielski

Grzegorz Gołembski

1947–2025

Pasją Profesora Grzegorza Gołembskiego była turystyka, zarówno w naukowym, ekonomicznym, jak też praktycznym, krajoznawczym wymiarze. Wierność tej pasji przełożyła się na wybitny dorobek naukowy i dydaktyczny, czego efektem jest autorstwo kilkuset prac naukowych, wypromowanie kilku pokoleń badaczy, a przede wszystkim wkład w powstanie znanej w środowisku naukowym tzw. poznańskiej szkoły badań nad turystyką. Profesor Grzegorz Gołembski zbliżał naukowców krajów Europy Środkowo-Wschodniej z Zachodem w okresie transformacji gospodarczej, łączył środowisko akademickie z branżą turystyczną, zainicjował i wypromował nowy kierunek studiów: gospodarka turystyczna, a jego wkład w rozwój badań nad turystyką i w edukację stanowi dziedzictwo dla nauki, społeczeństwa i gospodarki.

Grzegorz Gołembski urodził się 24 maja 1947 roku w Poznaniu. Ukończył VIII Liceum Ogólnokształcące i w roku 1965 podjął studia na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. W 1969 roku uzyskał tytuł magistra ekonomii i rozpoczął pracę naukową, dołączając do zespołu badaczy zatrudnionych w kierowanym przez prof. Zbigniewa Zakrzewskiego Instytucie Ekonomiki Obrotu Towarowego. W 1970 roku rozpoczął studia doktoranckie, które zakończył obroną rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Znaczenie ruchu turystycznego dla działalności handlu detalicznego*, przygotowanej pod kierunkiem doc. dr. Ryszarda Gałeckiego. Na podstawie tej pracy Rada Wydziału Handlowo-Towaroznawczego WSE nadała mu stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych. W 1973 roku była to jedna z pierwszych w Polsce rozpraw doktorskich poświęconych ekonomicznym zagadnieniom rozwoju turystyki.

Zainteresowania naukowe Grzegorza Gołembskiego koncentrowały się wokół problematyki efektywności procesów gospodarczych w turystyce, co w tamtym okresie wymagało otwartości, odwagi i nowego spojrzenia w poszukiwaniach badawczych. Rozważania na temat roli rynku w procesach gospodarczych związanych z turystyką doprowadziły młodego badacza do nowatorskich w warunkach ówczesnej Polski stwierdzeń dotyczących uwarunkowań wprowadzania marketingu. Rozwijanie tych poszukiwań zaowocowało rozprawą habilitacyjną *Warunki zastosowania marketingu w turystyce w gospodarce centralnie planowanej*. Na jej podstawie po kolokwium

w 1981 roku Rada Wydziału Ekonomiki Produkcji i Obrotu Akademii Ekonomicznej w Poznaniu przyznała Grzegorzowi Gołembskiemu stopień naukowy doktora habilitowanego. Docent Grzegorz Gołembski poza pracą na Akademii Ekonomicznej w latach 1983–1988 prowadził badania w poznańskim oddziale Instytutu Turystyki, będąc kierownikiem Zakładu Ekonomicznych Problemów Turystyki. W Instytucie Turystyki był członkiem Kolegium Wydawniczego odpowiedzialnym za publikacje o charakterze ekonomicznym, członkiem Rady Naukowej Instytutu Turystyki, Rady Programowej i redaktorem kwartalnika „Problemy Turystyki".

Bardzo dużą rolę w pracy naukowej Grzegorza Gołembskiego odegrało powierzenie Instytutowi Turystyki koordynacji badań naukowych w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych „Turystyka jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego". Był to pierwszy przypadek takiego skoncentrowania badań naukowych w zakresie turystyki, dającego możliwość zintegrowania całego środowiska naukowego.

Grzegorz Gołembski już w latach 80. ubiegłego wieku włączył się w nurt międzynarodowych prac badawczych i prowadził badania, współpracując z ośrodkami w Wiedniu, Bredzie, Rzymie i USA. Począwszy od 1983 roku, zaangażował się we współpracę z podmiotami gospodarczymi, co zaowocowało przeprowadzeniem badań empirycznych, głównie w przedsiębiorstwach. W tym czasie opracowywał raporty na zlecenie Głównego Komitetu Turystyki (GKT), przedsiębiorstwa Orbis oraz Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu. Konsekwencją zaangażowania we współpracę z otoczeniem gospodarczym i praktycznej aplikacji rozwiązań z opracowań naukowych było powołanie Grzegorza Gołembskiego w skład Zespołu Ekspertów GKT zajmującego się kształtowaniem systemu ekonomiczno-finansowego w turystyce i powierzenie mu funkcji przewodniczenia II Podkomisji Ekspertów przy tym zespole.

Współpraca ta zaowocowała szerszą działalnością w zakresie rozwoju rynku turystycznego. W 1988 roku Grzegorz Gołembski założył Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „Progres", którego jednym z działań był rozwój zagranicznej turystyki przyjazdowej, przede wszystkim z Wielkiej Brytanii. W latach 1992–1994 był współwłaścicielem firmy BGM, pełniącej funkcję przedstawicielstwa targów berlińskich w Polsce, natomiast od 1994 roku był dyrektorem naczelnym i prokurentem firmy D.C. Design East należącej do kapitału amerykańskiego. Funkcję dyrektora od 1995 roku łączył ponownie z pracą naukową – najpierw na stanowisku adiunkta, a od 1996 roku na stanowisku profesora Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

We wrześniu 1999 roku Profesor Grzegorz Gołembski przejął od prof. Ryszarda Gałeckiego kierowanie Katedrą Turystyki. Ukształtował jej rozpoznawalny profil naukowy, wyznaczony przez dwie równoległe specjalizacje: zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym oraz regionalne aspekty rozwoju turystyki. Przedsiębiorstwu jako podstawowemu ogniwu systemu podaży turystycznej poświęcił książkę *Przedsiębiorstwo turystyczne w gospodarce wolnorynkowej* (Wydawnictwo AE, Poznań 1997 i 1998).

W ramach badań nad związkami turystyki z gospodarką przestrzenną Profesor Grzegorz Gołembski od 1997 roku kierował zespołem badawczym Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, będącym członkiem konsorcjum, które wygrało przetarg na realizację tematu finansowanego z funduszy PHARE zatytułowanego „Analiza stanu istniejącego i możliwości rozwoju turystyki oraz badania marketingowe turystyki przyjazdowej w regionach przygranicznych". Na podstawie tych badań powstała pod redakcją Grzegorza Gołembskiego książka *Regionalne aspekty rozwoju turystyki* (PWN, Warszawa–Poznań 1999). W 1999 roku decyzją Komitetu Badań Naukowych uruchomiony został pod jego kierownictwem grant badawczy „Turystyka jako czynnik rozwoju regionalnego w województwach nadmorskich". Efektem tych prac stała się monografia zbiorowa zatytułowana *Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym* (AE, Poznań 2002).

Zaangażowanie Profesora Grzegorza Gołembskiego w realizację problematyki regionalnej przejawiało się również w kierowaniu pracami w zakresie problemów rozwoju turystyki w strategii rozwoju województwa wielkopolskiego w latach 1999–2000. W 2000 roku, w 35-lecie pracy naukowej, Grzegorz Gołembski otrzymał z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytuł naukowy profesora.

W dalszej pracy w roli kierownika Katedry Turystyki istotna w badaniach naukowych okazała się kilkuletnia (2002–2009) współpraca naukowa z Katedrą Zarządzania Strategicznego, Marketingu i Turystyki Uniwersytetu w Innsbrucku (Austria) (Institut für Strategisches Management, Marketing und Tourismus, Universität Innsbruck). W jej ramach Profesor Grzegorz Gołembski pełnił funkcję koordynatora badań ze strony polskiej. Ważnym efektem kompleksowych badań dotyczących ekonomicznych uwarunkowań i skutków rozwoju turystyki i współpracy z badaczami najważniejszych ośrodków naukowych w Polsce było wydanie przez Wydawnictwo Naukowe PWN pod redakcją Grzegorza Gołembskiego monografii zatytułowanej *Kompendium wiedzy o turystyce* (2002 i 2009).

Profesor Grzegorz Gołembski był pomysłodawcą i inicjatorem Gremium Ekspertów Turystyki, którego pierwsza edycja odbyła się w 2003 roku z okazji 30-lecia Katedry Turystyki Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Zarówno wtedy, jak i obecnie Gremium gromadzi wielu wybitnych naukowców, przedstawicieli świata biznesu, organizacji turystycznych oraz organów rządowych i samorządowych i jest nie tylko cykliczną konferencją, ale też ważnym wydarzeniem integrującym świat nauki i praktyki gospodarczej w zakresie rozwoju turystyki. Profesor był także pomysłodawcą drugiego cyklicznego wydarzenia naukowego – Ogólnopolskiej Konferencji Katedr i Instytutów Turystyki i Rekreacji Państwowych Szkół Wyższych, które stało się forum wymiany doświadczeń badaczy turystyki reprezentujących różne dyscypliny naukowe.

Wyjątkowa była międzynarodowa aktywność Profesora Grzegorza Gołembskiego. Jego wizyty zagraniczne zintensyfikowały się po przyjęciu w 1987 roku w poczet

członków Międzynarodowego Stowarzyszenia Naukowych Ekspertów Turystyki AIEST (Association Internationale D'Experts Scientifiques du Tourisme) z siedzibą w Sankt Gallen w Szwajcarii – najstarszego międzynarodowego stowarzyszenia naukowców i praktyków w dziedzinie turystyki. W 2000 roku Profesor został członkiem stowarzyszenia Tourism and Travel Research Association, a w 2005 roku, podczas 40. spotkania w belgijskiej Brugii – członkiem międzynarodowej organizacji naukowej Tourist Research Center (TRC), która organizuje coroczne spotkania poświęcone zagadnieniom metodologicznym w badaniach nad turystyką. Aktywność międzynarodowa Profesora obejmuje liczne wystąpienia na międzynarodowych konferencjach i kongresach naukowych oraz wymianę naukową. Zapraszał do Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu najwybitniejszych badaczy zajmujących się ekonomicznymi problemami turystyki i prowadził z nimi wspólne badania. Z wieloma z nich łączyła Profesora szczera przyjaźń, a nawet wyjazdy turystyczne.

Działalność naukowa Profesora Gołembskiego zaowocowała kilkuset publikacjami naukowymi, a także została uhonorowana licznymi nagrodami. Otrzymał między innymi Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi, Medal Edukacji Narodowej, Odznakę Honorową za Zasługi dla Turystyki od Ministra Sportu i Turystyki oraz Ministra Gospodarki, a także Odznakę Honorową Zarządu Województwa Wielkopolskiego i dyplom Ministra Sportu i Turystyki za Wybitne Osiągnięcia Dydaktyczne.

Działalność Profesora Grzegorza Gołembskiego odzwierciedla też troskę o kształcenie kadr dla sektora gospodarki związanej z rozwojem turystyki. W pracy ze studentami przywiązywał dużą wagę do przekazywania wiedzy i rozwijania umiejętności dostosowanych do potrzeb rynku pracy. Dzięki jego inicjatywie w 2009 roku Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu wystąpił z wnioskiem do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o prowadzenie studiów na unikatowym kierunku gospodarka turystyczna.

Odejście na emeryturę w 2017 roku nie przerwało aktywności naukowej i dydaktycznej Profesora. Swoje doświadczenie i wiedzę przekazywał na wykładach i seminariach w Wyższej Szkole Bankowej (2021–2025) i na Uniwersytecie Zielonogórskim (2017–2020). Wcześniej Profesor związany był z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Sulechowie (2007–2017), w której pełnił funkcję dyrektora Instytutu Turystyki i Rekreacji. Zajęcia dydaktyczne prowadził również w Wyższej Szkole Hotelarstwa, Gastronomii i Turystyki w Warszawie (1996–2007).

Podczas kariery zawodowej Profesor Grzegorz Gołembski był promotorem kilkuset prac magisterskich i dyplomowych oraz 15 prac doktorskich. Jego troska o młode kadry nie kończyła się na procesie przygotowywania prac awansowych. Uważał, że miarą wielkości profesora jest nie tyle jego dorobek, ile to, jaką kadrę potrafi wypromować i wychować. Zawsze wspierał swoich podopiecznych, zachęcał ich do wysiłku, inspirował do badań. Był nieocenionym nauczycielem, mentorem i mistrzem. Potrafił każdego wzmocnić i zainspirować do działania. Wspierał pracowników w roz-

woju naukowym i osobistym, uczył wytrwałości, dociekliwości i uwzględniania szerszej perspektywy.

Praktyczne zainteresowanie turystyką przejawiało się w podejmowaniu wymarzonych podróży i ich samodzielnej organizacji. Jednym ze spełnionych marzeń Profesora była podróż dookoła świata, a inne obejmowały prawie wszystkie kontynenty. Fascynował się Azją i Ameryką Południową, w poszukiwaniu polskich śladów wybrał się na Syberię i w okolice jeziora Bajkał, a w Nepalu, oprócz standardowego poznawania historii i kultury kraju, pokonał trudy trekkingu dookoła Annapurny. Wykorzystując swoją wiedzę i doświadczenie, zorganizował wyprawę po Ameryce Południowej, gdzie zwiedził Peru, Boliwię, Chile, Argentynę i Brazylię. Opowieściami z podróży chętnie dzielił się ze studentami, współpracownikami i przyjaciółmi. Profesor Grzegorz Gołembski był miłośnikiem poznawania ludzi i świata, indywidualistą, który spędzając większość czasu wśród ludzi, uwielbiał samotne wędrówki. Wykazywał zamiłowanie do przyrody, regionu, a także literatury pięknej, geografii i historii Polski. Przygody i refleksje z podróży zawarł w dwóch tomach autobiograficznej opowieści *Przez życie i świat* (Proksenia, Kraków 2019 i 2023), która opowiada o wytrwałości, przyjaźni, ciężkiej pracy, sukcesach naukowych i zrealizowanych marzeniach.

Profesor Grzegorz Gołembski zmarł 28 maja 2025 roku w Poznaniu. Jest pochowany na Cmentarzu Górczyńskim w Poznaniu.

Agnieszka Niezgoda

Justyna Majewska

Maria Górna

1930–1983

Zginęła tragicznie na Litworowej Przełęczy 17 lutego 1983 roku Docent Maria Górna, kierownik Zakładu Towaroznawstwa Artykułów Spożywczych, zamiłowana pedagog, pełna inwencji pracowniczka naukowa, umiejętnie dostrzegająca złożone uwarunkowania badanych procesów, oraz wynalazczyni. Maria Górna urodziła się 20 stycznia 1930 roku w Zakopanem. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości odbyła studia chemiczne na Wydziale Chemii UMCS w Lublinie. Ukończyła je w czerwcu 1956 roku. Pracę zawodową rozpoczęła jako nauczycielka chemii i fizyki. Od roku 1960 pracowała jako asystent, a następnie starszy asystent w Zakładzie Higieny i Dietetyki WSWF w Poznaniu. Doktoryzowała się w roku 1964 na Wydziale Rolnym Akademii Rolniczej w Poznaniu, uzyskując stopień doktora nauk rolniczych za pracę z biochemii *Enzymatyczne przekształcanie witaminy B12 w jej formę koenzymatyczną in vitro*.

W latach 1970–1974 kierowała pracownią w Instytucie Przemysłu Mięsnego w Poznaniu. W roku 1974 rozpoczęła pracę na stanowisku adiunkta w Zakładzie Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. W roku 1981 habilitowała się na podstawie pracy *Stresy przedubojowe a jakość i trwałość kulinarnego mięsa bydła*, przedstawionej na Wydziale Technologii Żywności Akademii Rolniczej w Poznaniu. Za tę pracę otrzymała w roku 1982 Nagrodę III Stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego i stanowiska docenta objęła kierownictwo Zakładu Towaroznawstwa Artykułów Spożywczych AE w Poznaniu.

Dorobek naukowy Marii Górnej obejmuje ponad 40 publikacji, na które składają się: monografia, skrypty, współautorstwo podręcznika, wiele opracowań na zamówienie przemysłu (w tym wiele wdrożonych) i patenty.

Droga rozwoju naukowego Marii Górnej jest przykładem udanego, konsekwentnego przechodzenia od rozwiązywania problemów podstawowych (chemia fizyczna, chemia fizjologiczna, biochemia), dającego warsztat metodyczny i wiedzę o procesach przebiegających na szczeblu molekularnym, do podejmowania tematów technologicznych, bezpośrednio użytecznych w praktyce. Gruntowne przygotowanie teoretyczne i znajomość najnowszych osiągnięć nauki pozwalały jej znajdować w badanej tematyce nowe problemy naukowe i podejmować nowe badania często w sposób nowatorski. Dzięki umiejętności dostrzegania wielopłaszczyznowych uwarunkowań

badanych procesów Maria Górna potrafiła łączyć pozornie odległe zjawiska i widzieć perspektywiczne znaczenie czynników i zjawisk na razie ubocznych. Oprócz zagadnień biochemicznych i technologicznych, w odniesieniu przede wszystkim do mięsa i jego przetworów, interesowała się metodyką badań umiejętnie i odkrywczo, stosując nowe metody chemiczne i analizę sensoryczną.

Uzyskane doświadczenie w toku badań cząstkowych skłoniło Marię Górną do zainteresowania się ogólnymi zagadnieniami towaroznawstwa, problematyką jakości, zanieczyszczenia środowiska, a także kwalitologii. Wyrazem jej zainteresowań naukowych było aktywne uczestnictwo w różnorodnych imprezach naukowych organizowanych przez Polskie Towarzystwo Biochemiczne, Polskie Towarzystwo Nauk Żywieniowych, Polskie Towarzystwo Towaroznawcze i Naczelną Organizację Techniczną, których była członkiem. W ostatnich latach rozpoczęła też współpracę z zagranicznymi ośrodkami towaroznawczymi, zwłaszcza z ośrodkiem w Lipsku.

Maria Górna miała rzadki dar i umiejętność przekazywania wiedzy. Jedną z ważniejszych przyczyn podjęcia przez nią pracy w naszej Uczelni była możliwość prowadzenia pracy dydaktycznej i bezpośredniego kontaktu z młodzieżą. Stale doskonaląc i zmieniając program nauczania, potrafiła zainteresować swoimi badaniami spore grono młodzieży, przekazać własny entuzjazm i skłonić do wzorowej pracowitości. Studenci, którzy mieli okazję uczestniczenia w organizowanych przez nią obozach naukowych, zachowują we wdzięcznej pamięci swą opiekunkę, która zawsze miała dla nich czas i nowe, często niekonwencjonalne propozycje. Kierowane przez nią Koło Naukowe Chemiczno-Towaroznawcze odnosiło znaczne sukcesy. Za swoje zasługi w dziedzinie dydaktyczno-wychowawczej została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi.

Maria Górna odczuwała głęboką potrzebę działalności społecznej. Była działaczką związkową z przekonania we wszystkich kolejnych miejscach pracy. Działalność tę kontynuowała w naszej Uczelni przez wiele lat, kierując sekcją nadzorującą żywienie młodzieży i pracowników. Była współinicjatorką i organizatorką sekcji informacyjnej o sposobie wykorzystywania nietypowych produktów z paczek i darów zagranicznych.

Przygotowywała wraz z zespołem serię artykułów popularyzatorskich, mających zapoczątkować stały kontakt towaroznawców z konsumentami.

Maria Górna odeszła przedwcześnie, w pełni sił twórczych, zapisała się trwale i chlubnie w historii Instytutu Towaroznawstwa i Uczelni. Zaskarbiła sobie uznanie i szacunek władz i przełożonych. Koleżanki i koledzy nie zapomną jej życzliwości i stałej gotowości współpracy oraz podejmowania nowych obowiązków.

Jacek Kozioł

Józef Górski

1904–1983

W historii rozwoju Akademii Ekonomicznej Profesor Józef Górski, doktor *honoris causa* tej Uczelni, zajmuje szczególne miejsce, nie tylko jako naukowiec i dydaktyk, ale przede wszystkim jako organizator. Pod jego kierownictwem Uczelnia została odbudowana po II wojnie światowej, nastąpiło zwiększenie katedr i grona wykładającego oraz uruchomiono filię Uczelni w Szczecinie. Stworzono więc sprzyjające warunki jej rozwoju w ośrodek dydaktyczno-naukowy, jeden z pierwszych w Polsce. Profesor był związany z Uczelnią od roku 1931 do końca życia. Zmarł 4 lutego 1983 roku.

Józef Górski urodził się 16 lutego 1904 roku. Uczęszczał do szkoły powszechnej w sławnym Liskowie, a następnie do gimnazjum w Pleszewie, w którym żywe były tradycje walki z zaborcą pruskim. Maturę uzyskał w roku 1923, po czym studiował na Uniwersytecie Poznańskim (Wydział Prawno-Ekonomiczny, sekcja prawna).

Rodzice pomagali, jak mogli, ale młody Józef Górski musiał dorabiać w każdy możliwy sposób. Podczas studiów pomagał przy pisaniu skryptów i pełnił funkcję wolontariusza, zwracając na siebie uwagę profesorów i kierownictwa różnych instytucji państwowych. Toteż gdy w 1927 roku uzyskał stopień magistra praw, miał do wyboru różne możliwości pracy zawodowej. Wybrał Oddział Poznański Prokuratorii Generalnej. Była to doskonała szkoła i okazja do praktycznego zaznajomienia się z życiem gospodarczym Polski Zachodniej i Północnej, nad którą Poznański Oddział Prokuratorii pełnił nadzór i której udzielał opieki prawnej. W instytucji tej systematycznie awansował, osiągając w roku 1938 stanowisko kierownika wydziału.

W tym samym czasie wiele pisał i publikował, wygłaszał referaty i wykłady, wiążąc się z Katedrą Prawa Cywilnego Uniwersytetu Poznańskiego, kierowaną przez prof. Alfreda Ohanowicza, który doceniał zdolności i pracowitość młodego kolegi. Stąd, gdy ogłoszono konkurs na stypendium naukowe na studia uniwersyteckie w Paryżu, przyznano je Józefowi Górskiemu. Rezultatem pobytu w Paryżu był doktorat obroniony w roku 1930. Podczas pobytu w Paryżu stypendysta Józef Górski współpracował z Polonią, udzielając społecznie porad prawnych w sprawach majątkowych. Wspomagał poradami między innymi Marię Skłodowską-Curie w związku z jej darowiznami w Polsce.

W roku 1931 powierzono Profesorowi Górskiemu wykłady z prawa cywilnego, prawa handlowego, prawa czekowego i wekslowego zarówno na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu, jak i w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. W tej drugiej Uczelni jego wykłady cieszyły się ogromnym wzięciem i popularnością. W roku 1934 zaproponowano mu kierownictwo Katedry Prawa w WSH. Był kierownikiem tej katedry także w AH i WSE przez blisko 30 lat najlepszego i najwydajniejszego okresu swojego życia.

W roku 1938 Józef Górski przeprowadził przewód habilitacyjny, stając się pierwszym docentem WSH. Uczelnia ta, powołując się również na ten fakt, wystąpiła z wnioskiem o nadanie jej praw akademickich. Owe prawa otrzymała w roku 1938 i przyjęła nazwę Akademii Handlowej. Tytuł profesora zwyczajnego Józef Górski uzyskał w roku 1945.

Po wejściu okupanta Profesor wraz z żoną schronił się w Warszawie. W roku 1940 gestapo wytropiło go i osadziło na Pawiaku. Po zwolnieniu z Pawiaka przeprowadził się do Krakowa. Tu pracował najpierw w przedsiębiorstwach handlu zbożowego, a później chemicznego. Po raz wtóry został wytropiony i osadzony w obozie koncentracyjnym w Płaszowie. Zaraz po wyzwoleniu Krakowa Józef Górski zgłosił się na apel ministra oświaty Stanisława Skrzeszewskiego i otrzymał polecenie wyjazdu do Poznania, by organizować szkolnictwo wyższe.

W marcu 1945 roku, gdy jeszcze toczyła się wojna, pełnił obowiązki rektora, a niedługo potem wybrano go na rektora Akademii Handlowej. Uczelnią Profesor Górski kierował dwukrotnie: w latach 1945/1946–1948/1949 (do grudnia 1948 roku) i 1956/1957–1958/1959. W roku akademickim 1950/1951 był dziekanem Wydziału Finansów, a prorektorem w latach1959/1960–1961/1962. Ponadto w latach 1950/1951–1951/1952 był opiekunem Katedry Ubezpieczeń, którą w roku 1952 objął zastępca profesora dr Lucjan Pokorzyński.

Profesor pracował w szczególnie trudnych warunkach. Podniósł z ruin (w dosłownym znaczeniu tego słowa) Uczelnię i ją zorganizował. W roku 1945 w lot zorientował się, że dawny budynek Akademii będzie niebawem za mały. Z własnej inicjatywy zakupił parcelę po zburzonym domu obok gmachu Uczelni i podpisał kontrakt z przedsiębiorstwem budowlanym, któremu płacił... własnymi wekslami. Weksle Józefa Górskiego były warte tyle, co pieniądze; każdy bank w Poznaniu byłby je zdyskontował, mając ustne zapewnienie, że ministerstwo kiedyś zapłaci. I zapłaciło, mimo że Uczelnia jeszcze wtedy była – formalnie biorąc – prywatną fundacją.

Na przełomie lat 1945 i 1946 Profesor Górski podjął brzemienną w skutki polityczne decyzję o utworzeniu w Szczecinie pierwszej w dziejach tego miasta (od jego zarania) wyższej uczelni akademickiej – w formie filii poznańskiej Akademii Handlowej. Później szczecińska filia się usamodzielniła. Gdy organizował tę Uczelnię, ważyły się jeszcze losy Szczecina. Nie było pewności, czy zostanie on wcielony do państwa polskiego.

Tezą życiową Profesora było stwierdzenie, że zadaniem Uczelni jest kształcenie przyszłych pracowników gospodarki narodowej. Mając to na względzie, wypromował na WSE (i w jej poprzednich wcieleniach) około pół tysiąca osób. Był świetnym, lubianym wykładowcą, zarówno z powodu humoru, który go nie opuszczał podczas wykładów, jak i z powodu przykładów praktycznych, którymi sypał w toku wykładów. To było ważne.

Z biegiem lat Profesorowi było coraz trudniej obsługiwać dwie uczelnie: UAM i WSE. Wycofał się z Wyższej Szkoły Ekonomicznej w roku 1962; zrezygnował z etatu, pozostając jednak na godzinach zleconych, aby dokończyć rozpoczęte pod jego kierunkiem prace magisterskie. Regularnie też przychodził do Uczelni, aby sprawdzić, czy wszystko idzie dobrze i czy jego następcy czynią odpowiednie postępy naukowe. Był ogromnie wymagający pod tym względem. Jeszcze trzy tygodnie przed śmiercią Profesor był w Akademii, uczestnicząc w posiedzeniach prawa morskiego, w zainicjowanym przez siebie ośrodku dyskusyjnym mającym na celu ratowanie niezdrowej sytuacji panującej w kraju w tym zakresie.

Działalność naukowo-badawcza Profesora Górskiego jest, jak każda taka działalność, trudno wymierna, ale ocenia się ją bardzo wysoko. Jego dorobek naukowy jest ogromny. Obejmuje prace z zakresu prawa cywilnego i gospodarczego. Szczególne znaczenie mają monograficzne opracowania konosamentu oraz analiza podstawowych pojęć prawa morskiego, z czym wiązał się udział Profesora w pracach kodyfikacyjnych. Opublikował przeszło 440 pozycji bibliograficznych w kraju i za granicą. Wygłosił wiele referatów i zabierał głos na forum konferencji polskich i międzynarodowych. Wiele słów krytyki musieli przy tych okazjach wysłuchać członkowie najwyższych organów państwowych i innych gremiów. Mnóstwo czasu pochłaniały Profesorowi ekspertyzy, był bowiem przewodniczącym Komisji Prawa Morskiego i członkiem Kolegium Arbitrów przy Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego. Z jego podręczników uczyło się w Polsce około miliona studentów. Nakłady tych podręczników przekraczają liczbę 60 tysięcy egzemplarzy.

W październiku 1976 roku, przy okazji uroczystych obchodów jubileuszu 50-lecia Uczelni, nadano Profesorowi Józefowi Górskiemu tytuł doktora *honoris causa* Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Nadając mu najwyższy tytuł honorowy, uznano jego zasługi położone dla tej Uczelni, polskiej nauki i praktyki gospodarczej.

Józef Górski opisał swoje barwne życie, a raczej wszystko to, co się wokół niego działo. Uzupełniał wspomnienia bez mała do swoich ostatnich dni. Jego pamiętniki zostały opublikowane jako *Wspomnienia z minionych lat* (Biblioteka Raczyńskich, Poznań 2000). Profesor nie oszczędzał się, nie szanował zdrowia. Był tytanem pracy, stawiał sobie i innym wysokie wymagania. Był człowiekiem prawym i pełnym życzliwości, doskonałym organizatorem i wybitnym uczonym, do końca swojego życia oddany nauce i nauczaniu.

Jan Hołowiński

Bohdan Gruchman

1928–2021

Profesor Bohdan Gruchman pochodził ze Śląska. Urodził się w Lublińcu 21 sierpnia 1928 roku, tam ukończył liceum ogólnokształcące, a następnie podjął studia w Akademii Nauk Politycznych w Warszawie. W 1948 roku rozpoczął także studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, które od 1950 roku kontynuował w Poznaniu. W 1952 roku uzyskał tytuł magistra na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego. Równolegle ze studiami podjął pracę zawodową w Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego w Poznaniu, a następnie w Pracowni Planów Regionalnych przy tej Komisji.

Widząc i rozumiejąc konieczność łączenia różnych dyscyplin naukowych z praktyką, Bohdan Gruchman rozszerzał zakres swojego wykształcenia i nawiązał współpracę z Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Poznaniu, gdzie w 1962 roku obronił pracę doktorską na temat przemian struktury przestrzennej przemysłu Wielkopolski. W 1966 roku rozpoczął pracę na stanowisku adiunkta na tej uczelni. Tam też w 1967 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego, w 1977 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w 1991 roku otrzymał tytuł profesora zwyczajnego.

Działalność Profesora Bohdana Gruchmana w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu nie ograniczała się do pracy badawczej i dydaktycznej. Piastował on kolejno funkcje kierownika zakładu, dyrektora Instytutu Planowania i Ekonomiki Regionu, prodziekana Wydziału Ekonomii, prorektora i przez dwie kadencje w latach 1990–1996 rektora Uczelni*. W latach 1996–1998 kierował Katedrą Europeistyki, włączoną przez Komisję Europejską do europejskiej sieci katedr Jeana Monneta.

W czasie kierowania przez Profesora Gruchmana Akademią Ekonomiczną powołano do życia Wielkopolską Szkołę Biznesu i Fundację Akademii Ekonomicznej z Centrum Ekspertyz Gospodarczych. Powstały nowe kierunki i formy nauczania, w tym cztery programy studiów MBA przy współpracy z uczelniami z USA (Georgia State University w Atlancie), Wielkiej Brytanii, Francji i Niemiec.

---

* O okresie pełnienia funkcji opowiedział w 2018 roku w wywiadzie z cyklu „Rozmowy z Rektorami". https://www.youtube.com/watch?v=4SkkDQzbMAI

Profesor Bohdan Gruchman był członkiem wielu organizacji naukowych i społeczno-zawodowych w kraju i za granicą, pełniąc w nich różne funkcje, między innymi w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk, poznańskim oddziale Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz kapitule nagrody naukowej miasta Poznania (przewodniczący).

Szczególne związki łączyły Profesora z Instytutem Zachodnim w Poznaniu. Przez wiele lat był jego członkiem, a po oddzieleniu Instytutu Zachodniego jako placówki badawczej od stowarzyszenia pełnił funkcję przewodniczącego Kuratorium Stowarzyszenia „Instytut Zachodni". Był także współzałożycielem i prezesem Fundacji „Instytut Zachodni".

Na szczeblu ogólnokrajowym Profesor Gruchman był członkiem Prezydium Komitetu Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk, Rady Naukowej przy Prezesie Głównego Urzędu Statystycznego oraz od lat 60. członkiem Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium PAN. Przez kilka kadencji zasiadał w Państwowej Radzie Gospodarki Przestrzennej przy Centralnym Urzędzie Planowania, a w latach 1997–1999 wchodził w skład Rady ds. Reform Ustrojowych przy Premierze Rzeczypospolitej Polskiej. Był także członkiem Komisji ds. Projektów Badawczych Zamawianych Komitetu Badań Naukowych.

Profesor Bohdan Gruchman brał czynny udział w międzynarodowym życiu naukowym. Był między innymi wieloletnim członkiem światowego stowarzyszenia Regional Science Association (uczestniczył aktywnie w wielu kongresach międzynarodowych tej organizacji), wiceprezesem założonej we Francji Association Internationale pour la Formation Professionnelle en Aménagement Urbain et Régional (AIFPAUR), a od 1985 roku aktywnym członkiem Le Groupe de Recherches Européen sur les Milieux Innovateurs (GREMI) przy Uniwersytecie Paryskim I. W 1998 roku został powołany na członka Rady Naukowej Zaawansowanych Studiów przy Uniwersytecie w Aalborg w Danii oraz kapituły nagrody im. Augusta Löscha w Niemczech. Był też członkiem Rady Nadzorczej przy Instytucie Rozwoju Regionalnego i Planowania Strukturalnego (IRS) w Erkner koło Berlina.

W ramach współpracy międzynarodowej Profesor Gruchman wygłaszał referaty i odczyty podczas wielu kongresów i konferencji naukowych w różnych krajach, był głównym organizatorem trzech liczących się w świecie naukowym spotkań, tj. GREMI i AIFPAUR w Poznaniu oraz dyrektorów międzynarodowych ośrodków kształcenia dla rozwoju regionalnego w Nagoi w Japonii.

Wykorzystując swoją wiedzę w praktyce, w latach 1967–1969 Profesor Gruchman był ekspertem ONZ ds. rozwoju regionalnego Libii, a w latach 1972–1974 prowadził Program Badań i Kształcenia dla Rozwoju Regionalnego w Sekretariacie ONZ w Nowym Jorku. Na tym stanowisku podejmował misje do wielu państw azjatyckich. Z jego inicjatywy w latach 1973–1974 odbywało się pod egidą ONZ międzynarodowe seminarium korespondencyjne dla regionalistów z krajów Afryki, Azji i Ameryki Południo-

wej, do którego Bohdan Gruchman opracował materiały dydaktyczne. Pomysł takiego seminarium powielono w Indiach dla władz regionalnych w poszczególnych stanach, tam również wykorzystano materiały dydaktyczne autorstwa Profesora.

Za prace badawcze Profesor Gruchman kilkakrotnie otrzymał nagrodę Ministra Edukacji Narodowej i Sekretariatu Naukowego PAN. W 1996 roku został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. Uhonorowany został również kilkoma odznaczeniami regionalnymi i Złotą Odznaką Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Dorobek badawczo-naukowy Bohdana Gruchmana jest bardzo obszerny i zróżnicowany tematycznie. Podstawową domeną Profesora były studia regionalne i podjęta w późniejszym czasie problematyka integracji europejskiej, w tym zagadnienia o wymiarze regionalnym związane ze współpracą transgraniczną. Największe uznanie w środowisku naukowym i pozanaukowym uzyskały jego prace dotyczące:

- rozwoju regionalnego,
- korzyści i niekorzyści aglomeracji przemysłu,
- przestrzennych barier wzrostu gospodarczego,
- rozwoju endogenicznego i środowisk innowacyjnych.

Studia naukowo-badawcze Profesora Bohdana Gruchmana w początkowym okresie były głównie związane z jego pracą zawodową w organach planowania regionalnego. W następnych latach, już jako pracownik naukowo-dydaktyczny wyższej uczelni, zajął się zagadnieniami pozwalającymi na uogólnienia z zakresu teorii lokalizacji i rozwoju regionalnego. Zawsze jednak wynikały one z obserwacji realnych zjawisk gospodarczych. Zjawiska te badał w skali jednego regionu (głównie Wielkopolski), zespołu regionów (ziem zachodnich), całej Polski, a także w krajach rozwijających się (głównie północnej Afryki i Azji).

Wśród pierwszych badań dotyczących wybranych aspektów ekonomiki regionalnej na wyróżnienie zasługuje cykl studiów na temat budżetów rodzinnych, dochodów i wydatków pieniężnych ludności oraz płac realnych. Przeprowadzone w 1956 roku analizy kilkudziesięciu budżetów rodzinnych były pierwszym w Polsce po II wojnie światowej przedsięwzięciem w tym zakresie, które przyczyniło się do podjęcia przez GUS regularnych badań budżetów rodzinnych. Inna praca, z 1957 roku, dotycząca płac realnych pracowników dużych zakładów przemysłowych w Poznaniu w latach 1949–1955, udokumentowała podłoże ekonomiczne protestu robotników miasta w czerwcu 1956 roku. Wszystkie prace Profesora Gruchmana z drugiej połowy lat 50. na temat dochodów i wydatków ludności oraz budżetów rodzinnych wykazały możliwość i celowość realizowania takich badań w ujęciu regionalnym. Niestety, ówczesne władze utrudniały prowadzenie dalszych samodzielnych prac w tym zakresie, a wyniki badań budżetów rodzinnych prowadzonych przez GUS były przez wiele lat poufne.

Znaczące miejsce w badaniach Profesora Gruchmana zajmują studia nad rozwojem włączonych do Polski byłych terenów niemieckich. Wiele prac z tego zakresu Profe-

sor opublikował w „Przeglądzie Zachodnim". Po 1989 roku, gdy gospodarka całego kraju wkroczyła na drogę transformacji rynkowej, na ziemiach zachodnich pojawiły się nowe impulsy rozwojowe związane z położeniem znacznej ich części na pograniczu polsko-niemieckim. Profesor Gruchman zajął się badaniem uwarunkowań współpracy transgranicznej uwzględniającym, dzięki współpracy z partnerami niemieckimi, również sytuację gospodarczą po drugiej stronie granicy. W 1999 roku pod jego kierownictwem ukończone zostało szczegółowe studium zatytułowane *Określenie warunków rozwoju zachodnich obszarów przygranicznych Polski na przykładzie województwa gorzowskiego*.

W sumie całość prac poświęconych zachodnim obszarom kraju zawiera bogaty materiał dokumentujący długofalowe realne procesy regionalnych przemian strukturalnych dokonujące się pod wpływem zmieniających się uwarunkowań makroekonomicznych. Dzięki pogłębionej analizie tych procesów i uogólnieniom teoretycznym wspomniane badania wniosły trwały wkład do ekonomiki regionalnej Polski.

Kolejnym polem badawczym były dla Bohdana Gruchmana przemysł i jego przestrzenna struktura. Ewolucję tej ostatniej w stuleciu 1860–1960 zbadał on na przykładzie Wielkopolski. Wykazał, że w warunkach gospodarki centralnie zarządzanej tendencje koncentracyjne nasilały się tak dalece, że wielkości zakładów przekroczyły optimum skali, a czynniki deglomeracji nie były w stanie przeciwdziałać skupianiu się zakładów w kilku miejscach. W rezultacie mechanizmów istniejących w gospodarce scentralizowanej doszło do zniekształcenia struktury przestrzennej przemysłu. Wspomniane badania w warstwie teoretycznej doprowadziły do reintegracji aglomeracyjnych czynników lokalizacji jako zlokalizowanych korzyści i niekorzyści. Uzyskane efekty badań włączone zostały w główny nurt neoklasycznej ekonomii. Teoria lokalizacji została zakotwiczona w teorii korzyści zewnętrznych sięgającej korzeniami do Alfreda Marshalla.

W ujęciu dynamicznym czynniki aglomeracji zostały przez Bohdana Gruchmana wykorzystane do wzbogacenia teorii rozwoju regionalnego. Uznał je za główną przyczynę sprawczą wspomnianych już procesów koncentracji obejmujących oprócz przemysłu również inne dziedziny gospodarki. Na przeszkodzie naturalnym procesom koncentracji i w konsekwencji rozwojowi regionalnemu w ogóle stają różnorodne bariery, których przezwyciężenie lub którym zapobieżenie *ex ante* jest istotnym zadaniem w procesie rozwojowym. Największy wkład do teorii rozwoju regionalnego i do rewizji dotychczasowych twierdzeń w tym zakresie miały badania Profesora Gruchmana nad środowiskami innowacyjnymi prowadzone w ramach międzynarodowej grupy badawczej GREMI przy Uniwersytecie Paryskim I (Pantheon-Sorbonne). W cyklu sześciu opracowań relacjonujących wyniki badań nad konkretnymi innowacjami i rodzącymi się w Polsce środowiskami innowacyjnymi Profesor prześledził mechanizmy powstawania innowacji najpierw w warunkach gospodarki centralnej, a następnie w procesie transformacji do gospodarki rynkowej. Określił warunki powstawania synergii lokal-

nej, która powiązana z globalnymi sieciami innowacyjnymi jest zdolna generować kolejne innowacje. Swoistym podsumowaniem prowadzonych prac i ich koncepcyjnym uogólnieniem jest zaproponowany przez Profesora nowy paradygmat rozwoju lokalnego i regionalnego oparty na innowacjach generowanych przez przedsiębiorstwa we współpracy z władzami miejscowymi i nauką. Ciągłość rozwoju powstaje dzięki społecznemu procesowi uczenia się i przekazywania, głównie przez rynek pracy i instytucje kształcenia, stosownej wiedzy (*know-how*). Niezbędne do tego współdziałanie różnych czynników lokalnych odgrywa przy generowaniu nowych innowacji podobną rolę jak wspomniane już korzyści zewnętrzne przy produkcji przemysłowej.

Z badaniami Profesora Gruchmana nad ekonomiką i rozwojem regionów wiązały się prace analizujące system sterowania rozwojem poprzez planowanie, programowanie i formułowanie polityki rozwoju regionalnego. Analizował on również różne aspekty metodyczne planowania regionalnego, między innymi stosowanie rachunków symulacyjnych i prognostycznych, wykorzystanie modeli optymalnego rozdziału zasobów, wdrożenie międzyregionalnych rachunków powiązań. W 1996 roku, w związku z dyskusją nad reformą organizacji terytorialnej kraju, postulował upodmiotowienie szczebla regionalnego i wyznaczał mu funkcje współkształtowania polityki rozwoju regionalnego kraju oraz zadania w zakresie sterowania rozwojem.

Dorobek publikacyjny Bohdana Gruchmana obejmuje ponad 200 pozycji, w tym 7 pozycji książkowych, 13 rozdziałów w pracach zbiorowych i 96 artykułów. Wiele tekstów (54) zostało opublikowanych w obcych językach, głównie we Francji, Wielkiej Brytanii, Niemczech, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i Japonii. Część prac prezentujących wyniki badań zespołowych została napisana we współautorstwie. Profesor opracował około 60 analiz i ekspertyz do użytku zamawiających je władz i instytucji w kraju i za granicą.

Bohdan Gruchman był także redaktorem naukowym wielu publikacji. Wśród nich na szczególną wzmiankę zasługują serie wydawnicze: Polskie Ziemie Zachodnie (Instytut Zachodni, współredaktor J. Ziółkowski), Rozwój Regionalny – Rozwój Lokalny – Samorząd Terytorialny (Uniwersytet Warszawski, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, współredaktor J. Tarajkowski) oraz „Deutsch- Polnische Studien zur kommunalen und regionalen Entwicklung im Grenzgebiet" w Instytucie Polityki Komunalnej i Rozwoju Regionalnego w Berlinie (z F. Walkiem).

Łącząc pracę badawczą z dydaktyką, Profesor Gruchman prowadził wykłady na wszystkich poziomach nauczania akademickiego z zakresu: polityki ekonomicznej i planowania rozwoju ekonomiki regionu, lokalizacji działalności gospodarczej, ekonomiki krajów rozwijających się oraz integracji europejskiej. Wykładał także w wielu ośrodkach akademickich za granicą: na uniwersytetach w Dijon (Francja), Tilburgu (Holandia), Bradford (Wielka Brytania), w City University w Nowym Jorku (USA), na Uniwersytecie w Mysore (Indie), Ecole Européene des Affaires w Berlinie (Niemcy),

w Europa Institut Schweiz w Zurychu (Szwajcaria) i United Nations Center for Regional Development w Nagoi (Japonia). Wygłaszał odczyty w różnych ośrodkach naukowych między innymi w Kanadzie, Indiach, Algierii, Rosji i Bułgarii.

Profesor Bohdan Gruchman zaangażował się też w prace instytucji z otoczenia społecznego. Był członkiem Rady Naukowej przy Prezesie GUS, przewodniczącym Rady Międzynarodowych Targów Poznańskich, prezesem Towarzystwa Przyjaciół Poznańskiej Fary, przewodniczącym Rady Społecznej przy Arcybiskupie Metropolicie Poznańskim oraz honorowym prezydentem Fundacji UEP.

W uznaniu dokonań w 1999 roku Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego w Katowicach nadała Bohdanowi Gruchmanowi tytuł doktora *honoris causa*.

Profesor miał niezwykle wszechstronne wykształcenie, wiele zainteresowań i pasji. Był ciekawy tego, co go otaczało. Wdrażał w życie niezliczone pomysły i piastował mnóstwo funkcji. Posiadał rzadką umiejętność przewidywania, dostrzegania i wskazywania pojawiających się w nauce nowych nurtów badawczych i kierunków kształcenia studentów. Wraz z prof. Ryszardem Domańskim i innymi pracownikami Uczelni tworzył nową specjalność – studia europejskie, przygotowujące studentów do członkostwa Polski w UE. Nową Katedrą Europeistyki kierował od momentu jej powstania.

Profesor Gruchman zawsze znajdował w kalendarzu zapełnionym wieloma różnymi ważnymi spotkaniami wolny termin dla studentów i pracowników swojej Katedry („swojej załogi"), żeby podyskutować na tematy naukowe czy rozwiązać problemy związane z dydaktyką. Bez wahania zgłaszał się do prowadzenia nowych wykładów i seminariów. Cechowały go niezwykła mądrość, skromność, życzliwość, poczucie humoru, klasa, i duży dystans do siebie, nie zabiegał o należne mu uznanie. Jego codzienny uśmiech, serdeczność i nieudawany optymizm, którym zarażał, a także ogromny szacunek dla każdego człowieka i jego pracy stawiają Profesora w gronie tych wyjątkowych osób, których obecność na zawsze pozostanie w pamięci i sercach – jako wzór człowieczeństwa. Był mentorem dla wielu absolwentów Uczelni, którym otworzył drzwi do rozwoju zawodowego i osobistego.

Profesor odszedł 27 marca 2021 roku w wieku 92 lat. Został pochowany na Cmentarzu Jeżyckim w Poznaniu. Uczelnia straciła jednego z najzacniejszych członków społeczności akademickiej, wybitnego człowieka, budzącego podziw i szacunek naukowca, dydaktyka i społecznika.

Ewa Małuszyńska

Ida Musiałkowska

Krystyna Gruchman-Laurent

1956–2011

21 stycznia 2011 roku ogromnie zaskoczyła i zasmuciła nas swoim odejściem Magister Krystyna Gruchman-Laurent. W wieku zaledwie 55 lat odeszła od nas serdeczna koleżanka, oddana lektorka języka angielskiego, osobowość nietuzinkowa, podróżniczka, pedagog, wychowawca i osoba o niezwykle interesującym życiorysie.

Ciekawość świata i zamiłowanie do języków obcych (władała biegle językiem angielskim i francuskim) zapewne zaszczepili jej rodzice. Urodzona 1 czerwca 1956 roku, wychowana w domu wybitnych profesorów: Moniki Gruchman (profesor UAM, językoznawczyni, socjolingwistka, specjalistka od języka polskiego i gwary poznańskiej) oraz Bohdana Gruchmana (profesor, ekonomista, prawnik, dyplomata i działacz społeczny, wieloletni rektor Akademii Ekonomicznej w Poznaniu), już jako nastolatka podróżowała po świecie.

Kiedy jej ojciec był pracownikiem Departamentu Rozwoju Społecznego ONZ w Nowym Jorku, studiowała tam anglistykę w City College. Po powrocie do Polski uzyskała tytuł magistra filologii angielskiej na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Po ponownym wyjeździe do Stanów Zjednoczonych odbyła tam kursy doktoranckie na Wydziale Językoznawstwa na Columbia University w Nowym Jorku. Tam również poznała swojego męża, założyła rodzinę, oraz rozpoczęła pracę lektora, a także podróże po świecie, głównie Afryce.

Jej spotkanie z Afryką rozpoczęło się w 1981 roku w Bamako (Mali). Wyjechała tam z mężem, dyrektorem Korpusu Pokoju i dwoma synami. Podjęła pracę dla the United States Agency for International Development (USAID), gdzie przygotowywała programy nauczania i prowadziła kursy angielskiego dla pracowników ambasady amerykańskiej oraz osób pragnących studiować w USA. Trwało to jednak zaledwie dwa lata, bo już w 1983 roku dotarła na Haiti, do Port-au-Prince. Kontynuowała tam również pracę dla USAID, nadzorując działalność Zrzeszenia Organizacji Charytatywnych (HAVA) finansowaną przez zatrudniającą ją agencję. Była odpowiedzialna między innymi za zbieranie danych o organizacjach pozarządowych typu non profit, ukierunkowanych na rozwój Haiti, oraz rozpatrywaniu ich podań o dofinansowanie.

W latach 1986–1990 mieszkała i pracowała w Senegalu. Zbierała tam dane oraz przygotowywała raporty dla instytucji finansowanej przez USAID i udzielającej kre-

dyty dla małych firm. Ponadto prowadziła także indywidualne kursy angielskiego dla pracowników tej instytucji. Natomiast w 1991 roku podjęła pracę w Korpusie Pokoju w Ruandzie. W Kigali nadzorowała wolontariuszy Korpusu pracujących w ochronie zdrowia i nauczaniu, przy współpracy z ministerstwami zdrowia i szkolnictwa. Była również odpowiedzialna za rozpatrywanie wniosków o wsparcie ze strony Korpusu Pokoju oraz za identyfikację miejsc, gdzie pomoc woluntariuszy była potrzebna. Kiedy skończyła się umowa, Krystyna Gruchman-Laurent powróciła na pewien czas do Europy, jednak poważnie zachorowała na malarię. Niezniechęcona, zapewne „połknąwszy afrykańskiego bakcyla" na dobre, powróciła do Ruandy. Spędziła tu kolejne 10 lat. W Kigali początkowo pracowała w amerykańskiej szkole, pomagając uczniom słabo mówiącym po angielsku. Następnie została zatrudniona przez United States Information Center (USIS) przy Ambasadzie USA, gdzie przygotowywała Ruandyjczyków do wyjazdu na studia wyższe w Stanach Zjednoczonych, ucząc języka i kultury amerykańskiej.

Praca ta została przerwana w kwietniu 1994, kiedy to wybuchła wojna w Ruandzie. Przez parę dni Krystyna Gruchman-Laurent była odcięta od świata, w domu przyjaciela, pośród strzelaniny między wojskami Tutsi i armią ruandyjską. Szczęśliwie, dzięki pomocy wojsk ONZ-owskich, a później rządu belgijskiego, udało jej się wydostać z piekła i powrócić do Europy. Jednakże po wakacjach w Europie już we wrześniu 1994 powróciła do Ruandy. W kolejnych latach nauczała języka angielskiego w liceum belgijskim (École Belge de Kigali). Uczyła tego języka również pracowników banku (La Banque de Kigali) oraz hoteli, jak też zatrudnionych w United Nations High Commission for Refugees. Po siedmioletniej pracy w Ruandzie, ciągle pamiętając wojnę w 1994 oraz obawiając się kolejnego konfliktu, a także zatroskana zmianą sytuacji rodzinnej (w 2001 roku zmarła jej matka), postanowiła powrócić do Polski.

Od sierpnia 2002 do lipca 2004 roku pełniła najpierw funkcję dyrektora do spraw dydaktyki w szkole Oxford Study Centre w Radomiu. Była między innymi odpowiedzialna za całość nauczania oraz nadzorowała pracę 11 nauczycieli. Następnie przeniosła się do Poznania i rozpoczęła pracę w Akademii Ekonomicznej (w październiku 2004 roku).

Jako pracownik tej Akademii Magister Krystyna Gruchman-Laurent okazała się bardzo dobrą lektorką języka angielskiego. „Zarażała" zainteresowaniem swoich studentów do języka angielskiego na różne sposoby, i tymi tradycyjnymi (lekcje), i tymi ukazującymi jej ciekawą osobowość, poczucie humoru (jak rozmaite gry, których była zagorzałą wielbicielką) oraz zapewne różnymi opowieściami z życia czy też anegdotami dotyczącymi różnic kulturowych doświadczanych na własnej skórze. Była pracowita i uczynna. Przetłumaczyła dziesiątki stron prac naukowych powstałych w Akademii Ekonomicznej. W zakresie tłumaczeń można zawsze było liczyć na jej pomoc. Była skromną, ale bardzo pomocną koleżanką, zawsze chętnie służyła radami. W wolnym czasie uwielbiała czytać książki, zaczęła pisać nawet własną, oczywiście o Afryce. Niestety, nie zdołała jej ukończyć.

Nigdy nie zapomniała o Afryce. Od 2002 roku odwiedzała Tanzanię dwa razy w roku. Tęskniła za Afryką i traktowała ją jak drugi dom. Swoje wspomnienia o tym kontynencie, ale również te dotyczące jej pobytu na Haiti, do których równie często wracała, zawarła w dwóch esejach opublikowanych w „Kronice Miasta Poznania" – *Podróże Poznaniaków* (2010). Warto sięgnąć do tych publikacji, by poznać bliżej jeszcze Magister Krystynę Gruchman-Laurent, jej interesującą osobowość, by ponownie z nią pobyć oraz porozmawiać o świecie, o jego wielokulturowości, kolorach i zapachach.

Marzena Sacewicz-Ruskowiak

Janusz Grzeszczuk

1940–2023

Janusz Grzeszczuk był jedną z najbardziej rozpoznawalnych postaci poznańskiego sportu minionego półwiecza. Najpierw dał się poznać jako doskonały lekkoatleta specjalizujący się w biegach średnich, następnie jako trener, nauczyciel wychowania fizycznego, maratończyk, społecznik, organizator imprez sportowych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym, a wreszcie animator biegów długodystansowych. To dzięki jego różnorodnym inicjatywom i postawie w ostatniej dekadzie minionego stulecia w Poznaniu pojawiła się moda na aktywny tryb życia, zwłaszcza regularne bieganie. Nie sposób też nie dostrzec inspirującej roli Janusza Grzeszczuka w zakresie organizacji w Poznaniu ulicznych biegów maratońskich, które od lat dzięki wielu tysiącom ich uczestników z kraju i z zagranicy są sportową wizytówką stolicy Wielkopolski.

Janusz Grzeszczuk urodził się 14 lutego 1940 roku w Białymstoku. Po maturze przez dwa lata pracował w Białostockim Przedsiębiorstwie Budownictwa Przemysłowego. W tym czasie przez trzy miesiące był także instruktorem lekkiej atletyki w klubie Jagiellonia Białystok. Jesienią 1959 roku przybył do Poznania i związał się z nim na całe życie. Tu podjął studia w Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego, które ukończył w maju 1964 roku. Pracę magisterską zatytułowaną *Zależność szybkości w biegu krótkim od skoczności i siły (na podstawie badań młodzieży męskiej Liceum Ogólnokształcącego im. H. Kołłątaja w Krotoszynie)* napisał pod kierunkiem dr. Karola Hoffmana, wszechstronnego lekkoatlety, olimpijczyka z 1936 roku, wybitnego praktyka i teoretyka wychowania fizycznego i sportu. Na ostatnim roku studiów Janusz Grzeszczuk podjął pracę zawodową w charakterze nauczyciela wychowania fizycznego w Szkole Ćwiczeń przy Studium Nauczycielskim nr 4 w Poznaniu. Następnie przez dwa lata nauczał w zasadniczej szkole zawodowej dla pracujących przy Wojewódzkim Przedsiębiorstwie PKS Oddział II w Poznaniu. Jego uczniowie odnosili sukcesy w zawodach miejskich, wojewódzkich czy też w Ogólnopolskiej Spartakiadzie Związku Zawodowego Transportowców i Drogowców. W czasie dwuletniej służby wojskowej w Warszawie był oficerem wychowania fizycznego i uprawiał wyczynowo lekką atletykę w stołecznej Legii. Jesienią 1968 roku za sprawą swego przyjaciela dr. Tadeusza Sangowskiego – ówczesnego prezesa Klubu Uczelnianego Akademickiego Związku Sportowego Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu – związał się z naszą Uczel-

nią i społecznie przygotowywał jej lekkoatletyczną reprezentację do startu w Mistrzostwach Polski Szkół Wyższych. 1 lutego 1973 roku został zatrudniony na stanowisku nauczyciela w Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Wyższej Szkoły Ekonomicznej. W 1975 roku otrzymał awans na wykładowcę, a siedem lat później starszego wykładowcę. 1 maja 1975 roku objął stanowisko zastępcy kierownika Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, a od 1 września 1988 roku – kierownika. Tę ostatnią funkcję sprawował aż do momentu przejścia na emeryturę z końcem maja 2005 roku. Na Uczelni pracował jeszcze w wymiarze pół etatu do czerwca 2008 roku. Uchodził za charyzmatycznego nauczyciela wychowania fizycznego kilku pokoleń studentów, które nauczył, jak uprawiać i rozumieć sport.

Sportem zainteresował się już w szkole. Pasjonowała go lekkoatletyka, którą zaczął uprawiać wyczynowo w 1955 roku w Jagiellonii Białystok. W barwach tego klubu dwukrotnie zdobył wicemistrzostwo Polski juniorów w biegu na 800 m. W latach 1958–1966 był reprezentantem Polski w kategorii młodzieżowej i seniorów. Po rozpoczęciu studiów w 1959 roku został zawodnikiem AZS Poznań. W latach 60. należał do najlepszych polskich średniodystansowców. W 1965 roku został mistrzem Polski w biegu na 800 m. Na tym dystansie był także trzykrotnym akademickim mistrzem Polski. Wyczynowe uprawianie sportu zakończył w 1970 roku.

Jeszcze w trakcie kariery sportowej Janusz Grzeszczuk zajął się działalnością szkoleniową. W latach 1963–1975 był trenerem w sekcji lekkiej atletyki AZS Poznań. Wyszkolił całą plejadę doskonałych poznańskich biegaczy. W latach 1964–1973 uczestniczył w szkoleniu centralnym jako trener kadry narodowej grup juniorskich i młodzieżowych specjalizujących się w biegach średnich. Posiadał uprawnienia trenera I klasy. W latach 1974–2011 działał w zarządzie poznańskiego AZS-u. Od 1974 do 1987 roku był wiceprezesem Zarządu Środowiskowego AZS Poznań. W latach 80. zasiadał we władzach centralnych tej organizacji. Jego zadania w środowisku akademickim obejmowały sport wyczynowy ze szczególnym uwzględnieniem lekkiej atletyki oraz upowszechnianie sportu wśród studentów. Różnorodna aktywność trwająca ponad pół wieku sprawiła, że cieszył się powszechnym szacunkiem na macierzystej Uczelni oraz władz uczelnianych i sportowych Poznania i kraju.

Janusz Grzeszczuk startował jako amator w licznych biegach maratońskich w kraju i za granicą. Debiutował w 1979 roku w zorganizowanym po raz pierwszy w Polsce ogólnodostępnym Maratonie Warszawskim. Na swym koncie miał starty w biegach maratońskich na pięciu kontynentach. Ukończył je między innymi w Nowym Jorku, Bostonie, Chicago, Berlinie, Monachium, Barcelonie, Londynie, Atenach, Sydney, Buenos Aires, a także Supermaraton Dwóch Oceanów w Kapsztadzie. Jak sam wspominał w 2000 roku na łamach „Głosu Wielkopolskiego": „wiele satysfakcji dały mi wspólne starty z najlepszymi maratończykami – Khalidem Khannouchi z Maroka i Teglą Laroupe z Kenii. Obok mnie biegali znani politycy – Joschka Fisher z Niemiec, Robin Cook z Wielkiej Brytanii, Jörg Heidler z Austrii. Mój rekord to trzy maratony w ciągu

10 tygodni w 1997 roku, kolejno w Apeldoorn w Holandii, w Barcelonie i Londynie. Biegałem praktycznie w każdych warunkach atmosferycznych. W najlepszym biegu pokonałem 42 kilometry i 195 metrów w 3 godziny i 15 minut".

Janusz Grzeszczuk zawsze uważał, że bieganie jest najlepszą formą aktywności fizycznej. Owładnięty tą ideą zaczął ją promować, organizując imprezy biegowe. Najpierw uczelniane dla studentów Akademii Ekonomicznej, później dla poznańskiego środowiska akademickiego, a z czasem krajowego i międzynarodowego. Dzięki jego doświadczeniu i zabiegom w kwietniu 1990 roku odbyły się w Poznaniu VII Akademickie Mistrzostwa Świata w biegach przełajowych. Zakończyły się one pełnym powodzeniem. Kolejnym krokiem w upowszechnianiu biegowych imprez masowych były organizowane przez niego, począwszy od 1992 roku, biegi maratońskie wokół Jeziora Maltańskiego rozgrywane w różnych konkurencjach (sztafeta maratońska i bieg indywidualny). W programie zawodów były także każdorazowo biegi dla młodzieży szkolnej, wyścigi dla osób z niepełnosprawnościami poruszających się na wózkach oraz biegi na łyżworolkach. Na trasach biegów nadmaltańskich pojawiali się najlepsi polscy i zagraniczni długodystansowcy, uczestnicy igrzysk olimpijskich i największych światowych maratonów.

Zainicjowane przez Janusza Grzeszczuka w ostatniej dekadzie minionego stulecia biegi nad Jeziorem Maltańskim były pionierskie na gruncie poznańskim i krajowym. Wpisywały się bardzo wyraziście w żywiołowo rozwijający się wówczas światowy trend dobrze rozumianej mody na bieganie długodystansowe. Moda ta zadomowiła się w stolicy Wielkopolski, czego wyrazem jest organizowany od 2000 roku największy w kraju i jeden z większych w Europie Środkowej uliczny maraton. W 2024 roku w ramach 23. Maratonu Poznańskiego przeprowadzono Akademicki Puchar Polski w Maratonie im. Janusza Grzeszczuka. W ten sposób środowisko akademickie i sportowe wyraziło pamięć o osobie, która dała rzeszom Poznaniaków asumpt do uprawiania biegów.

Za całokształt dokonań zawodowych i społecznych Janusz Grzeszczuk został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz licznymi odznaczeniami i wyróżnieniami resortowymi, sportowymi i regionalnymi, w tym Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem Stulecia Odzyskania Niepodległości, Medalem im. Eugeniusza Piaseckiego oraz Medalem 100-lecia Polskiego Komitetu Olimpijskiego. W 2005 roku otrzymał godność Członka Honorowego AZS, w 2017 roku Marszałek Województwa Wielkopolskiego wyróżnił go nagrodą Sportowa Osobowość Roku, a Prezydent Miasta Poznania tytułem Supersenior Poznańskiego Sportu.

Janusz Grzeszczuk zmarł 27 kwietnia 2023 roku. Spoczął na starym poznańskim cmentarzu przy ul. Bluszczowej. W życiu przyświecały mu słowa wybitnego brytyjskiego lekkoatlety, dwukrotnego złotego medalisty olimpijskiego w biegach średnich Sebastiana Coe: „Sport jest uniwersalnym językiem, który buduje więcej mostów między ludźmi niż cokolwiek innego".

Ryszard Wryk

Marian Guzek

1933–2020

Wśród wybitnych postaci, które tworzyły historię Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Profesor Marian Guzek – patriota i uczony – zajmuje miejsce szczególne. Był nie tylko błyskotliwym ekonomistą i autorytetem w dziedzinie międzynarodowych stosunków gospodarczych, ale przede wszystkim człowiekiem niezłomnego charakteru, którego życiorys stanowi świadectwo odwagi i głębokiego patriotyzmu. Jego losy nierozerwalnie splotły się z tragiczną historią Polski XX wieku, a postawa, którą przyjął w młodości, zdefiniowała jego całe życie.

Marian Guzek urodził się 16 października 1933 roku w Złakowie Borowym koło Łowicza. Dorastał w cieniu II wojny światowej, a jego wejście w dorosłość przypadło na mroczny okres stalinizmu. To właśnie wtedy, nie mogąc pogodzić się z narzuconym reżimem komunistycznym, zaangażował się w działalność konspiracyjną. Jako uczeń Liceum Pedagogicznego w Łowiczu został członkiem tajnej organizacji antykomunistycznej „Biały Orzeł", co w tamtych czasach wymagało heroicznej odwagi. W 1952 roku został aresztowany i skazany przez władze PRL na siedem lat więzienia. Karę odbywał między innymi w Łodzi i Sieradzu, w Progresywnym Więzieniu dla Młodocianych w Jaworznie oraz w Rawiczu; pracował przymusowo w kopalni „Czeladź".

Po wyjściu na wolność rozpoczął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, którą ukończył w 1961 roku. Już rok później na stałe związał się z naszą Uczelnią, rozpoczynając karierę naukową, która trwała nieprzerwanie przez 20 lat, aż do 1982 roku. Był pracownikiem niezwykle sumiennym i utalentowanym. Jego kariera akademicka rozwijała się dynamicznie: w 1964 roku obronił doktorat poświęcony zastosowaniu zasady kosztów komparatywnych do planowania międzynarodowej specjalizacji krajów RWPG (promotor: prof. Seweryn Kruszczyński), następnie uzyskał habilitację, a w 16 listopada 1984 roku tytuł naukowy profesora. W strukturach Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pełnił funkcję dyrektora Instytutu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, wywierając ogromny wpływ na kierunek badań oraz kształcenie kadr w tej dziedzinie.

W 1982 roku współtworzył reaktywowaną Sekcję Ekonomii na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i został pierwszym kierownikiem Katedry Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych. W kolejnych latach prowadził

zajęcia między innymi w Akademii Finansów i Biznesu Vistula, a od 1995 roku aż do końca życia był Profesorem na Uczelni Łazarskiego w Warszawie (Katedra Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych). W latach 1992–1998 pełnił funkcję kierownika Katedry Ekonomii KUL. Wykładał również gościnnie za granicą, co potwierdza jego rozpoznawalność w środowisku międzynarodowym.

Praca naukowa Profesora Mariana Guzka odzwierciedlała jego życiowe przekonania. Był on badaczem wnikliwym, nieunikającym trudnych tematów. W publikacjach, takich jak *Międzynarodowa integracja gospodarcza w socjalizmie* (PWE, Warszawa 1971) czy *Zasada kosztów komparatywnych a problemy RWPG* (PWE, Warszawa 1967), krytykował słabości gospodarki centralnie planowanej.

W kolejnych dekadach rozwijał syntetyczne ujęcia teorii handlu i polityki gospodarczej; do jego rozpoznawalnych prac należy podręcznik *Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Zarys teorii i polityki handlowej* (PWE, Warszawa 2006), szeroko wykorzystywany na kierunkach ekonomicznych i politologicznych.

W ostatnich latach życia konsekwentnie zabierał głos w debatach o kondycji kapitalizmu, ograniczeniach neoliberalnego paradygmatu i możliwych drogach reform. W książce *Teorie ekonomii a instrumenty antykryzysowe* (Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2013) postulował „liberalizm synergiczny" – współdziałanie instytucji państwa z rynkiem w imię stabilności i długofalowego wzrostu. W *Doktrynach ustrojowych. Od liberalizmu do libertarianizmu* (Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2015) przeanalizował ewolucję idei ustrojowych, polemizując z ortodoksjami zarówno etatystycznymi, jak i skrajnie antyetatystycznymi. Z kolei książka *Przyszłość kapitalizmu – cesjonalizm?* (Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2016) i artykuł *Od welfare state do cesjonalizmu* („Myśl Ekonomiczna i Polityczna" 2015, t. 49, nr 2) rozwijały autorską propozycję porządku instytucjonalnego, który miałby korygować wady współczesnego kapitalizmu przez nowe „cesje" zadań i odpowiedzialności między państwem, rynkiem i społeczeństwem obywatelskim. W 2018 roku Profesor opublikował *Świat Zachodu po nieudanym wejściu w erę postindustrialną* (Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego), a także wersję anglojęzyczną tej pracy (*The Western world on the slippery slope*, Bonami). Późna faza twórczości – analityczna, polemiczna i programowa – potwierdza jego aktywność publicystyczno-naukową aż do ostatnich lat.

Jako dydaktyk i wychowawca młodzieży akademickiej Profesor Guzek był niezwykle ceniony. Wymagający, ale sprawiedliwy, potrafił zaszczepić studentom pasję do wiedzy. Zawsze jednak podkreślał, że wiedza ekonomiczna musi służyć dobru wspólnemu i być osadzona na solidnym fundamencie etycznym.

Za niezłomne zaangażowanie w walkę o niepodległość i upowszechnianie patriotycznych postaw Profesor Marian Guzek został uhonorowany medalem Pro Memoria. To odznaczenie, nadawane przez Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych,

jest wyrazem hołdu dla osób, które postawą i działaniem przyczyniły się do zachowania pamięci o walce o niepodległość Polski. Było to symboliczne docenienie jego młodzieńczej odwagi i cierpienia, którego zaznał w imię wierności ojczyźnie.

Profesor Marian Guzek zmarł 15 lutego 2020 roku. Odszedł wybitny uczony, ale przede wszystkim wielki patriota, dla którego Polska zawsze była najwyższą wartością. Jego życiorys jest dla całej społeczności akademickiej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu nie tylko powodem do dumy, ale także trwałym wzorem postawy obywatelskiej i naukowej rzetelności. Pamięć o nim pozostanie trwałym elementem dziedzictwa naszej Uczelni.

Jerzy Kur

Bogusław Ludwik Guzik

1946–2009

6 lipca 2009 roku w wieku 63 lat odszedł od nas nagle Profesor Bogusław Guzik. W trakcie swojej pracy zawodowej był między innymi dziekanem Wydziału Ekonomii, prodziekanem Wydziału Planowania i Zarządzania, zastępcą dyrektora Instytutu Cybernetyki Ekonomicznej, kierownikiem Katedry Ekonometrii, członkiem Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego kilku kadencji (w tym czasie przewodniczącym kilku komisji senackich), członkiem Komitetu Statystyki i Ekonometrii Polskiej Akademii Nauk, członkiem Komisji Matematycznej Głównego Urzędu Statystycznego. Był osobą z niewielkiego kręgu wybitnych polskich współczesnych ekonomistów ilościowych. Odszedł w pełni sił twórczych. Z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu związał całe swoje życie zawodowe. Pracując ponad 40 lat na tej Uczelni, umiejętnie godził obowiązki naukowe i administracyjne.

Bogusław Guzik urodził się 4 listopada 1946 roku w Józefowie (na Zamojszczyźnie) w rodzinie chłopskiej. W roku 1947, jak wiele osób w powojennym okresie masowych wędrówek Polaków zmieniających miejsca zamieszkania, rodzice jego przenieśli się wraz z dziećmi na Ziemie Odzyskane. Wychowywał się z czwórką rodzeństwa (bratem i trzema siostrami). W domu mama zawsze dużo czytała, dbała o wykształcenie dzieci. Niestety, odeszła zbyt wcześnie na skutek tragicznego wypadku. W Barlinku (obecnie województwo lubuskie) w 1960 roku Bogusław Guzik ukończył szkołę podstawową. W tej samej miejscowości w 1965 roku ukończył szkołę średnią – technikum ekonomiczne.

Po ukończeniu szkoły średniej przyjechał na studia do Poznania do ówczesnej Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Studia te odbył w latach 1965–1969 na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym. W ich trakcie prowadził punkty konsultacyjne z matematyki dla studentów, a na dwóch ostatnich latach studiów był kierownikiem programowym Studia Radiowego F i D (mieszczącego się w uczelnianych akademikach w Poznaniu na Winogradach). W tym okresie prowadził też własne programy radiowe o problematyce społeczno-ekonomicznej.

Po studiach podjął pracę w ówczesnej Wyższej Szkole Ekonomicznej, najpierw w Instytucie Ekonomii Politycznej, a następnie w Instytucie Statystyki i Ekonometrii, początkowo (od grudnia 1969 roku) w Zakładzie Ekonometrii, potem – w Katedrze

Ekonometrii. Bogusław Guzik uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych w 1975 roku za rozprawę doktorską *Prognozowanie na podstawie trendów segmentowych*, natomiast stopień naukowy doktora habilitowanego w 1980 roku, w wieku 34 lat (tak młody wiek habilitanta był w owym czasie ewenementem), na podstawie pracy *Metody prognozowania ekonometrycznego.* Była to druga część książki *Prognozowanie ekonometryczne. Podstawy i metody* (PWE, Warszawa 1980), której pierwszą część przygotował prof. Zbigniew Czerwiński. Tytuł profesora nauk ekonomicznych uzyskał Bogusław Guzik 26 lipca 1991 roku.

Przygotowywanie prac (książek, artykułów) naukowych nie sprawiało Profesorowi Guzikowi żadnych trudności. Przeciwnie, można było odnieść wrażenie, że ta strona aktywności naukowej sprawiała mu wyjątkową przyjemność i – w jakimś sensie – w tej pracy się wyżywał. Jego publikacje cechowała nadzwyczajna precyzja formalna i bardzo istotna w publikacjach naukowych analiza logiczna i merytoryczna. W zasadzie Profesora nie interesowały problemy czysto formalne, jeśli nie widział przynajmniej potencjalnego pola zastosowań. Umiejętnie łączył nurt metodyczny z nurtem zastosowawczym, rozumiejąc, że ostoją się tylko te metody statystyczno-ekonometryczne, dla których istnieje pole zastosowań.

Prace Profesora Bogusław Guzika nie przechodziły bez echa w środowisku naukowym, były i są często cytowane, bo wciąż stanowią dobry punkt wyjścia dalszych badań.

Opublikował łącznie blisko 300 prac naukowych. Nie wszystkich publikacji doczekał; 11 prac ukazało się po jego śmierci, w tym dwie książki wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego: *Podstawowe modele DEA w badaniu efektywności gospodarczej i społecznej* oraz *Wstęp do badan operacyjnych* (obie w 2009 roku).

Profesor zajmował się przede wszystkim modelowaniem i prognozowaniem ekonometrycznym, wielowymiarową analizą porównawczą, ekonometrią finansową, efektywnością gospodarczą, ale w jego dorobku naukowym można znaleźć również prace z zakresu badań operacyjnych, statystyki matematycznej, analizy rynku, koniunktury gospodarczej. Prace Profesora były pomysłowe, jego propozycje metodyczne dobrze przemyślane i chociaż czasem zaskakiwały czy budziły kontrowersje, odegrały swoją rolę w zakresie inspirowania badań naukowych. Generalnie prace jego autorstwa były dobrze przyjmowane przez środowisko naukowe.

Bogusław Guzik jest uznawany za twórcę i czołowego reprezentanta nowego działu ekonometrii poświęconego budowie i wykorzystaniu segmentowych modeli ekonometrycznych. Jego monografia *Segmentowe modele ekonometryczne* (Wydawnictwo AE, Poznań 1993) stanowi do dzisiaj podstawowy zbiór zagadnień związanych z modelami segmentowymi, takimi jak typologia modeli segmentowych, metody szacowania i weryfikacji modeli, metody lokalizacji punktów zwrotnych, reguły prognozowania, metody budowy przedziałów wiarygodności, sposoby określania horyzontu prognozy.

Owego czasu była to w Polsce pierwsza – a do dzisiaj jedyna – praca poświęcona w całości ekonometrii segmentowej.

W całym swoim dojrzałym życiu zawodowym Profesor kierował pracami wielu zespołów badawczych, a w ostatnim okresie był kierownikiem zespołu zajmującego się ekonometrią finansową. Charakter tych prac był różny, od czysto naukowego, jak na przykład wspomniane prace z zakresu ekonometrii finansowej, do czysto aplikacyjnego, takich jak analizy sporządzane na zlecenie Ministerstwa Skarbu na temat ekonomicznych skutków prywatyzacji wybranych sektorów polskiej gospodarki.

Profesor Bogusław Guzik był członkiem komitetów redakcyjnych różnych wydawnictw. W tym kontekście wymienić należy: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, kwartalnik „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny", „Prace Naukoznawcze i Prognostyczne" we Wrocławiu. Z pewnością w pracach komitetów redakcyjnych pomocna mu była niejako wrodzona umiejętność redagowania prac naukowych.

Będąc przede wszystkim naukowcem, aktywnie angażował się w uczelniane prace administracyjne. Między innymi, obok wcześniej wymienionych ważniejszych funkcji, przez 15 lat kierował Katedrą Ekonometrii. W gorącym okresie lat 1980–1981, kiedy wszyscy byliśmy głodni demokracji, był wiceprzewodniczącym „Solidarności" w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Działalność związkowa była w pewnym sensie zgodna z jego podejściem do nauki, gdy chodziło o nadanie waloru aplikacyjnego różnym wtedy koncepcjom demokracji.

Miał dar łatwego nawiązywania kontaktów ze studentami i – jak studenci to sami określali – był ich przyjacielem. Prowadził wykłady z wielu przedmiotów o charakterze ekonometrycznym, takie jak ekonometria i badania operacyjne, prognozowanie ekonometryczne, zastosowania komputerów w ekonometrii. W czasie zajęć zawsze udawało mu się nawiązać bezpośredni kontakt ze słuchaczami, co miało bezpośredni wpływ na stopień, w jakim przyswajali oni przedstawione problemy i sposoby ich rozwiązania. Niezwykle łatwo przychodziło mu nakłonienie studentów do dodatkowego wysiłku związanego z problemami poruszanymi na zajęciach. Bardzo popularne były prowadzone przez niego seminaria magisterskie. Był promotorem ponad 100 prac magisterskich. Prowadził również seminaria doktorskie. Każdy doktorant, nie tylko ten znajdujący się pod jego bezpośrednia opieką, mógł liczyć na zainteresowanie, rozmowę, dobrą radę i wsparcie, bo Profesor zawsze był gotowy do udzielenia pomocy innym. Pod jego kierunkiem przeprowadzono 4 przewody doktorskie. Był on również recenzentem kilkunastu prac habilitacyjnych.

Profesor Bogusław Guzik był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany przez rektora oraz ministra ds. nauki i szkolnictwa wyższego. Za całokształt swojej pracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz Złoty Krzyż Zasługi.

Profesor miał dwoje dzieci, Alicję (z żoną Justyną) i Aleksandra (z żoną Elżbietą, którą poślubił po śmierci Justyny). Żona Elżbieta wspomina, że pracując naukowo, lubił słuchać muzyki. Lubił filmy Charlie Chaplina, Woody'ego Allena, Alfreda Hitchcocka. Wyjeżdżając na wakacje, zawsze zabierał ze sobą kilka książek. Po śmierci na jego nocnym stoliku pozostały otwarte: *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza, *Wspominam Poznań* Zbigniewa Zakrzewskiego, *Pogoda dla bogaczy* Irwina Shawa.

Milda Maria Burzała

Witold Jurek

Jerzy Ryszard Handschke

1948–2013

Profesor Jerzy Handschke, kierownik Katedry Ubezpieczeń Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, był zawsze najpierw człowiekiem, dopiero później profesorem czy szefem. Takiego go znaliśmy i takiego zapamiętamy – my, wypromowani przez niego doktorzy i jego doktoranci. Profesor zostawiał nam dużo swobody, licząc na naszą dojrzałość i odpowiedzialność. Ufał nam, otwierał przed nami drzwi, usuwał z nami przeszkody, zachęcał, motywował. Nie ograniczał naszych horyzontów, pozwalał rozwijać skrzydła, jednocześnie subtelnie kontrolował nasz „lot". Był naszym przyjacielem, nauczycielem, doradcą, a przede wszystkim człowiekiem o wielkim sercu. Dawał poczucie bezpieczeństwa i stabilności w życiu zarówno zawodowym, jak i prywatnym. Jego wiara w to, że damy radę pokonać niemal każdą trudność i możemy osiągnąć niemal wszystko, dodawała nam sił, budziła z uśpienia, rozwiewała wątpliwości i motywowała do pracy. Bywało, że rozpoznawał nasz problem, nim my go nazwaliśmy. Co więcej – miał pomysł, jak go rozwiązać, nim cokolwiek zdążyliśmy powiedzieć.

Profesor Handschke nie przywiązywał wagi do tytułów. Dla niego liczył się drugi człowiek. Nie było ważne, jakie zajmuje stanowisko, iloma językami włada, co posiada. W kategoriach świata ktoś mógł nie być wielki – dla Profesora był towarzyszem tej szczególnej chwili, w której człowiek spotyka się z człowiekiem, aby się wzajemnie ubogacić. Profesor był wyczulony na ludzkie nieszczęście. Dostrzegał potrzeby i pomagał ludziom realizować ich marzenia. Obdarowywał ludzi nie z tego, co mu zbywało, lecz tak jak obdarowałby sam siebie, czyli czymś najlepszym. Obdarowywał nie tylko materialnie, ale także wzbogacał duchowo, pokazując, że życie może być pasją. Fascynowały go podróże, jazz, kulinaria, sztuka, historia, wino. Po prostu pasjonowało go życie.

Profesor nie wstydził się swoich uczuć i emocji. Jak mało kto potrafił je okazywać. I w tych emocjach był wyrazisty. Jeśli kogoś lubił, to całym sobą. Całym sobą też bronił swoich racji. Tym bardziej będziemy wspominać nasze małe sukcesy, kiedy udawało nam się przekonać go do zmiany zdania.

Profesor był dla nas chodzącą historią ubezpieczeń. Tak też nazywał sam siebie przy okazji rozmów o przeszłości. Poznał osobiście niemal wszystkich twórców współczesnych ubezpieczeń: prof. Szymańskiego, prof. Szpunara, prof. Pokorzyńskiego, prof.

Warkałłę, prof. Wąsiewicza, prof. Górskiego. Planowaliśmy nagrać jego wspomnienia. Nie zdążyliśmy…

Jerzy Handschke urodził się 5 marca 1948 roku w Rogoźnie Wielkopolskim. Tam ukończył szkołę podstawową (1961) i liceum ogólnokształcące (1965). W 1965 roku rozpoczął studia na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Po studiach magisterskich (1970) został doktorantem w Zakładzie Ubezpieczeń Instytutu Ekonomiki Obrotu Towarowego i Usług tej Uczelni. W 1975 roku obronił pracę doktorską *Kryteria oceny jakości typu obowiązkowych ubezpieczeń rolnych* (napisaną po kierunkiem prof. Lucjana Pokorzyńskiego), która zdobyła nagrodę ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki.

W latach 1975–1978 był adiunktem w Katedrze Ubezpieczeń. W 1978 roku podjął się trudu zorganizowania Instytutu Ubezpieczeń i Prewencji na Wydziale Ekonomicznym Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Radomiu (aktualnie: Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu), którego był również pierwszym dyrektorem. Funkcję tę pełnił do 1990 roku. W 1991 roku, na podstawie pracy *Ubezpieczenia jako instrument polityki ekonomicznej w warunkach współczesnego socjalizmu*, przygotowanej w Państwowej Akademii Finansów w Moskwie, uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych. W 1993 roku został ponownie zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Ubezpieczeń Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. W 1997 roku został profesorem nadzwyczajnym tej Uczelni, a od 2005 roku pełnił w niej funkcję kierownika Katedry Ubezpieczeń. W latach 1996–2007 kierował także pracami Katedry Ubezpieczeń Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. W marcu 2013 roku prezydent RP Bronisław Komorowski nadał Jerzemu Handschkemu tytuł naukowy profesora nauk ekonomicznych.

Zainteresowania badawcze Profesora dotyczyły ubezpieczeń rolnych, pojęcia jakości ochrony ubezpieczeniowej i instrumentarium oceny tej jakości, prewencji ubezpieczeniowej, polityki ubezpieczeniowej w rozumieniu działalności państwa w zakresie ubezpieczeń oraz teoretycznych podstaw nauki o ubezpieczeniach (definicje, funkcje i zasady ubezpieczeń). Na dorobek naukowy Profesora Jerzego Handschkego składa się ponad 100 pozycji: rozdziałów w monografiach i podręcznikach, artykułów naukowych, redakcji naukowych. Poza tym Profesor był autorem około 300 recenzji wydawniczych opracowań naukowych z zakresu ubezpieczeń.

Pisząc o działalności twórczej i eksperckiej Profesora, nie sposób nie wspomnieć o jego zaangażowaniu na rzecz doskonalenia prawa ubezpieczeniowego. Darzył nauki prawne szacunkiem i szczególnym sentymentem. Nie był prawnikiem, miał jednak szeroką wiedzę prawniczą i świadomość prawną. Wielokrotnie powtarzał, że zgłębianie zagadnień prawnych poszerza horyzonty. Jego zainteresowania prawne znalazły odzwierciedlenie nie tylko w publikacjach naukowych, ale przede wszystkim w licznych ekspertyzach. Przygotował ich ponad 40, w tym dla sądów, prokuratur, Sejmu

i Senatu. Wiele z nich zawierało wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda*, które w różnym stopniu wpłynęły na kształtowanie krajowego prawa ubezpieczeniowego.

Jerzy Handschke przez długie lata w ramach różnych zajęć dydaktycznych kształtował umysły i serca młodzieży akademickiej. Do studentów, podobnie jak do swoich współpracowników, miał zawsze bezpośredni i serdeczny stosunek. Wyrazem osiągnięć Profesora na płaszczyźnie dydaktycznej są liczne nagrody i wyróżnienia uzyskane przez jego seminarzystów w konkursach na najlepsze prace magisterskie i licencjackie. W sumie Profesor Handschke wypromował około 1200 magistrów i licencjatów. Był promotorem 9 prac doktorskich, w tym 5 uhonorowanych nagrodami w konkursach na szczeblu krajowym.

Działalność naukową i dydaktyczną Profesora dopełniało zaangażowanie w licznych instytucjach i gremiach. Był redaktorem naczelnym „Wiadomości Ubezpieczeniowych", członkiem Rady Programowej „Prac i Materiałów Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego", członkiem Rady Naukowej „Rozpraw Ubezpieczeniowych", członkiem Komitetu Redakcyjnego serii Współczesne Ubezpieczenia rekomendowanej przez Grupę PZU i The Geneva Association, a także wiceprezesem Izby Gospodarczej Ubezpieczeń i Obsługi Ryzyka, arbitrem Sądu Polubownego przy Rzeczniku Ubezpieczonych, przewodniczącym Rady Naukowej Fundacji Instytutu Zarządzania Ryzykiem Społecznym w Warszawie, członkiem Rady Nadzorczej PZU Życie S.A. (wiceprzewodniczącym Komitetu Audytu), członkiem Rady Ubezpieczonych przy Rzeczniku Ubezpieczonych, członkiem Prezydium Komisji ds. Etyki przy Polskiej Izbie Pośredników Ubezpieczeniowych i Finansowych oraz przewodniczącym Komisji Rewizyjnej PTE, oddział w Poznaniu. W latach 1981–1999 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Ubezpieczeniowego (AIDA). Był również członkiem The Board of Governors International Insurance Society, Inc.

Uznanie dla działalności naukowo-dydaktycznej Profesora wyrażają między innymi wyróżnienia i nagrody. Wśród nich wymienić należy chociażby Nagrodę III stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za osiągnięcia w badaniach naukowych (1975), nadanie tytułu doktora *honoris causa* Tarnopolskiej Akademii Gospodarki Narodowej (1994) czy nagrody zespołowe Rektora Akademii Ekonomicznej w Poznaniu za współautorstwo podręczników *Vademecum pośrednika ubezpieczeniowego* (1997) i *Ubezpieczenia gospodarcze* (1999), a także nagrody za osiągnięcia naukowe – współautorstwo książki *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej* (t. 4, 2003). Także rektorzy innych uczelni przyznawali Profesorowi nagrody, doceniając jego działalność naukową (między innymi nagroda zespołowa II stopnia Rektora Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie w dziedzinie działalności naukowej za pracę *Społeczne aspekty rozwoju rynku ubezpieczeniowego* (2011), nagroda zespołowa I stopnia za udział w pracach zespołu z Wydziału Zarządzania Politechniki Warszawskiej nad publikacją *Ubezpieczenia: podręcznik akademicki* (2011)). Ostatnie nadane Profesorowi wyróż-

nienia to: Lider Edukacji Ubezpieczeniowej (2008), Człowiek Roku Ubezpieczeń (2008) i Nagroda Rzecznika Ubezpieczonych Zasłużony dla Konsumentów Usług Ubezpieczeniowych (2010).

Profesor Handschke był również wielokrotnie odznaczany, w tym Odznaką za Zasługi dla Województwa Radomskiego (1984), Srebrnym Krzyżem Zasługi (1985), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1986), Srebrną i Złotą Odznaką Honorową Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego (1985, 1989) oraz Srebrną i Złotą Odznaką za Zasługi dla Finansów PRL (1987, 1988). Uzyskał także nagrody rektora AE za szczególny wkład w proces dydaktyczny i działalność organizacyjną na rzecz Uczelni.

Ci, którzy znali Profesora, wiedzą, że uwielbiał raczyć towarzystwo anegdotami i dwuznacznymi dowcipami. Jest wielce prawdopodobne, że Profesor chciałby, aby wspomnienie o nim zakończyć jedną z takich historyjek. Ale któż potrafi opowiadać tak jak on? Zakończymy więc słowami Epikura: „Jeżeli człowiek będzie żył wedle swojej natury, nigdy nie będzie biedny, jeżeli zaś wedle ludzkich mniemań – nigdy nie będzie bogaty". Profesor żył wedle swojej natury… Był bogaty, a nadto szczęśliwy.

Odszedł od nas niespodziewanie 13 grudnia 2013 roku pełen energii, entuzjazmu, woli życia. Do końca roztaczał bogate wizje przyszłości i plany.

Nie zapomnimy dobroci Profesora, wiary w nas, poczucia humoru, ciepłych słów, komplementów, których nie szczędził, entuzjazmu, którym zarażał. Nie zapomnimy, zwłaszcza że był z nami taki jak zawsze – roześmiany, otwarty, szczęśliwy, choć nieco bardziej sentymentalny – podczas spotkania wigilijnego kilka godzin przed śmiercią…

Malwina Lemkowska

Jacek Lisowski

Magdalena Osak

Jan Tomasz Hołowiński

1924–2011

Jan Tomasz Hołowiński urodził się 1 stycznia 1924 roku w Krośnie nad Wisłokiem (w granicach ówczesnego województwa lwowskiego). Od 1925 roku, w związku z zatrudnieniem ojca, mieszkał na terenie byłego Wolnego Miasta Gdańska. Można rzec, że to właśnie wtedy, u progu życia, rozpoczął się związek Profesora z morzem, który zaowocował jego zainteresowaniami naukowymi.

Jan Tomasz Hołowiński rozpoczął edukację w Sopocie, uczęszczając najpierw do niemieckiej (1 klasa), a później polskiej (2 i 3 klasa) szkoły powszechnej. Kolejny etap pobierania nauki odbywał się w Polskim Gimnazjum (od 1935 roku nazywanym Gimnazjum im. J. Piłsudskiego Macierzy Szkolnej) w Gdańsku-Petershagen, gdzie w 1939 roku był on uczniem tzw. wyższej sekundy według pruskiego podziału klas (odpowiednik 7 klasy). W 1936 roku został wysłany przez ojca do Anglii, gdzie kształcił się w prywatnej szkole Dulwich College. Wybuch II wojny światowej wymusił jego ewakuację z Gdańska. W rezultacie do grudnia 1944 roku przebywał w Krośnie. Tam imał się różnorodnych zajęć zarobkowych, pracował między innymi jako księgowy, magazynier, spedytor. Jan Hołowiński nie zarzucił jednak nauki, lecz dokształcał się we własnym zakresie, co pozwoliło mu na złożenie egzaminu dojrzałości (grudzień 1944 roku).

Od grudnia 1944 roku do czerwca 1945 roku był studentem I roku na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W okresie wakacyjnym 1945 roku zdecydował się jednak na powrót do Sopotu. Od października 1945 roku do czerwca 1949 roku był studentem jednocześnie dwóch poznańskich uczelni. Studiując pod kierunkiem prof. Edwarda Taylora na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał dyplom magistra nauk ekonomiczno-prawnych, równolegle – w Akademii Handlowej pod kierunkiem prof. Bolesława Kasprowicza – dyplom magistra nauk ekonomiczno-handlowych.

Z pracą naukową Profesor Hołowiński zetknął się już w trakcie studiów w Poznaniu. Od 1947 roku był bowiem zatrudniony na stanowisku młodszego asystenta w Katedrze Transportu Akademii Handlowej w Poznaniu. Z kolei we wrześniu 1949 roku objął posadę asystenta w kierowanej przez prof. Tadeusza Ocioszyńskiego Katedrze Żeglugi Morskiej Wyższej Szkoły Handlu Morskiego w Sopocie. Na stanowisku tym pracował do grudnia 1950 roku. Po tej dacie, przez niespełna dwa lata, Profesor nie był związany

zawodowo z żadną uczelnią. Nie zerwał jednak swego kontaktu z problematyką morską, ponieważ jako redaktor pracował dla Wydawnictw Morskich w Gdańsku, zaś jako planista – dla Związku Branżowego Spółdzielni Pracy Rybołówstwa Morskiego w Gdyni. W październiku 1952 roku wrócił do pracy naukowej. Został pomocniczym pracownikiem nauki w Instytucie Morskim w Gdańsku, gdzie pracował do grudnia 1958 roku.

W listopadzie 1957 roku uzyskał stopień naukowy kandydata nauk prawnych (odpowiednik dzisiejszego doktora) na podstawie dysertacji *Odpowiedzialność przewoźnika morskiego za przeładunek ładunków w przewozach morskich*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Józefa Górskiego, cenionego cywilisty, byłego rektora dzisiejszego Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. W czerwcu 1964 roku przed Radą Wydziału Prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyło się kolokwium habilitacyjne Jana Tomasza Hołowińskiego. Habilitował się na podstawie monografii *Umowa o przewóz ładunku drogą morską – istota i charakter prawny*. W kwietniu 1974 roku decyzją ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki nadano mu tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk prawnych.

W latach 1958–1963 był adiunktem w Katedrze Ekonomiki Transportu w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Sopocie. W październiku 1963 roku został przeniesiony na stanowisko adiunkta do Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Objął tu stanowisko docenta i jednocześnie kierownika Katedry Prawa. W uczelni tej pełnił również funkcję kierownika Zakładu Prawa Obrotu Międzynarodowego w Instytucie Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, a od czerwca 1988 roku – Zakładu Ubezpieczeń (w ramach ówczesnego Instytutu Finansów). W Wyższej Szkole Ekonomicznej (przekształconej w roku akademickim 1974/1975 w Akademię Ekonomiczną) Profesor Jan Tomasz Hołowiński pracował aż do przejścia na emeryturę. Jako emerytowany już profesor kontynuował zatrudnienie w Katedrze Ubezpieczeń naszej Uczelni do lipca 2000 roku.

Profesor Hołowiński należał do czołówki polskich znawców spraw morskich. Obszar jego naukowych zainteresowań był bardzo rozległy. Profesor był cenionym specjalistą z zakresu prawa morskiego, ekonomiki transportu morskiego, prawa gospodarczego, prawa obrotu międzynarodowego, prawa transportowego oraz ekonomicznych i prawnych zagadnień ubezpieczeń, w tym ubezpieczeń morskich. Przez wiele lat szczególnym przedmiotem zainteresowań i aktywności naukowej Profesora były zagadnienia prawa transportowego i morskiego. Wśród ważniejszych publikacji można wymienić między innymi takie książki: *Czartery w polskim handlu morskim* (współautor Hilary Gross), *Przeładunek według czarteru i konosamentu, Umowa o przewóz ładunku drogą morską – istota i charakter prawny*, *Umowa morskiego przewozu ładunku w prawie europejskich krajów socjalistycznych* (współautor Jan Łopuski). Od 1988 roku, kiedy to rozpoczęła się formalna „przygoda" Profesora z ubezpieczeniami, w publikowanych pracach przeważała problematyka ubezpieczeniowa, w tym także z zakresu ubezpieczeń morskich.

Dorobek pisarski Profesora Jana Hołowińskiego jest bardzo obszerny. Składa się na niego ponad 400 pozycji: monografii, podręczników, artykułów, glos, recenzji, przyczynków. Z publikacjami o charakterze publicystycznym jest tych pozycji ponad 1100. Dorobek Profesora odznacza się ogromną różnorodnością formy, jako że obok książek i analitycznych artykułów są w nim głosy w dyskusji, noty, wypowiedzi polemiczne, które zawsze przedstawiają wyraziste stanowisko autora oraz oddają jego wielki temperament jako uczestnika dyskusji naukowych.

Aktywną działalność naukową i dydaktyczną Profesora dopełniało zaangażowanie w prestiżowych instytucjach i organizacjach. Był wieloletnim członkiem Rady Naukowej Institut de Droit International des Transports w Rouen, był członkiem Rady Naukowej Instytutu Morskiego w Gdańsku, członkiem Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Morskiego, członkiem Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Stowarzyszenia Prawa Morskiego, arbitrem Organizacji Arbitrażu Morskiego Międzynarodowej Izby Handlowej w Paryżu, arbitrem w wielu sądach orzekających w sporach międzynarodowych. Swoją wiedzą, doświadczeniem i autorytetem wspierał miesięcznik „Technika i Gospodarka Morska", w którym był redaktorem i kierownikiem działu prawa morskiego. Był także członkiem Zespołu Redakcyjnego Małej Encyklopedii Morskiej (wydawanej przez PWN).

Jego liczne publikacje, pisane nie tylko w języku polskim, lecz także angielskim, niemieckim i francuskim, przyniosły mu uznanie wielu placówek naukowych i gospodarczych na świecie. Znajdowało to wyraz w propozycjach staży zagranicznych w takich ośrodkach jak Institut pour la Promotion Internationale Culturelle et Technique w Paryżu czy też Ośrodek Badań nad Rozwojem Gospodarczym SVIMEZ w Rzymie. Za swoją działalność Profesor otrzymywał także odznaczenia i nagrody. Uhonorowany został między innymi w roku 1956 Odznaką Zasłużony Pracownik Morza. W 1983 roku minister nauki, szkolnictwa wyższego i techniki przyznał mu nagrodę indywidualną II stopnia za osiągnięcia w dziedzinie autorstwa wyróżniających się podręczników dla studentów, a mianowicie za podręcznik *Prawo międzynarodowe dla ekonomistów*.

Ci, którzy znali Profesora Jana Hołowińskiego, pamiętają jego smukłą, charakterystyczną sylwetkę i ciepły uśmiech. Profesor kochał życie i ludzi. Bezpośrednie obcowanie z nim podczas katedralnych zebrań naukowych czy prowadzonych wykładów pozwalało dostrzec jego niezwykły temperament jako badacza. Profesor zawsze był wyrazisty w przedstawianiu swego stanowiska. Znajomość świata i szerokie horyzonty sprawiały, że słuchało się go z wielkim zaciekawieniem. Przejawiając troskę o dobro wspólne, był zasadniczy i stanowczy w swoich poglądach i ocenach, a jednocześnie był osobą o ujmującym sposobie bycia, człowiekiem wrażliwym i delikatnym. Z właściwą sobie swadą i temperamentem podejmował publicystyczną polemikę na temat wszelkich przejawów wynaturzeń i nieprawidłowości, których dostarczało życie w okresie głębokich przemian społecznych i gospodarczych. Profesor był uczonym

wielkiego formatu, człowiekiem renesansu, dla którego nauka była zawsze wielką odpowiedzialnością połączoną z misją społeczną.

Do pozanaukowych i pozapublicystycznych pasji Profesora należał brydż i rugby. Profesor miał swój udział w reaktywowaniu w Polsce dyscypliny sportowej rugby. W tej dyscyplinie był też sędzią klasy międzynarodowej. Mury dawnej sali gimnastycznej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pamiętają go również jako ambitnego uczestnika siatkarskich zmagań ekskluzywnej grupy oldboyów tej uczelni.

W pamięci wielu wychowanków Profesora pozostanie wdzięczność za wszelkie wyświadczone dobro, za inspiracje, nowe wyzwania, rzetelność i odpowiedzialność w pracy badawczej, za dystans do świata, poczucie humoru, ducha sportowej rywalizacji i nade wszystko odpowiedzialnej oceny.

Profesor Jan Tomasz Hołowiński zmarł 6 maja 2011 roku.

Monika Kaczała

Magdalena Osak

Witold Hornung

1949–2007

2 czerwca 2007 roku zmarł Magister Witold Hornung, germanista. Społeczność akademicką Uniwersytetu Ekonomicznego opuścił świetny wykładowca języka niemieckiego i organizator, zaangażowany w wiele przedsięwzięć dydaktycznych Uczelni. Pracownicy Uniwersytetu Ekonomicznego, a także Wyższej Szkoły Bankowej oraz Wyższej Szkoły Logistyki, stracili współpracownika, kolegę i przyjaciela, a studenci – wspaniałego wykładowcę i nauczyciela.

Witold Hornung urodził się 11 marca 1949 roku w Czernej. W Bolesławcu uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława Broniewskiego, w którym zdał maturę w 1966 roku. W tym samym roku w Poznaniu na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza rozpoczął studia na Wydziale Neofilologii na kierunku filologia germańska. Tytuł magistra otrzymał w roku 1971. Jego pierwszym miejscem pracy jako nauczyciela języka niemieckiego było VI Liceum Ogólnokształcące im. I. Paderewskiego w Poznaniu, w którym pracował od 1972 do 1974 roku. Był nauczycielem o ciekawej osobowości, miał wspaniały kontakt z młodzieżą, grał na pianinie i na gitarze, uczniowie darzyli go dużą sympatią i szacunkiem za jego życzliwość i serdeczność. Absolwenci VI LO w Poznaniu, jego uczniowie i wychowankowie wiele lat po ukończeniu liceum pozostawali z nim w kontakcie. Był regularnie zapraszany na liczne spotkania kolejnych rocznic matury swoich wychowanków i absolwentów szkoły.

W 1974 roku został zatrudniony z początkiem roku akademickiego w Akademii Ekonomicznej jako lektor języka niemieckiego. Jego działalność na Uniwersytecie Ekonomicznym obejmuje 33 lata pracy dydaktycznej, metodycznej oraz organizacyjnej. Był bardzo dobrym wykładowcą, wspaniałym i skutecznym organizatorem.

Już pierwsze lata pracy Magistra Witolda Hornunga charakteryzuje duże zaangażowanie w liczne przedsięwzięcia. Na przykład w 1975 roku jako nowo zatrudniony lektor wziął udział w szkoleniu metodycznym Instytutu Lingwistyki Stosowanej w Poznaniu, gdzie wygłosił referat zatytułowany *Teksty ekonomiczne w programie nauczania języka niemieckiego i zasady ich tłumaczenia.* Ponadto prowadził zajęcia z grupami zaawansowanymi. Poza obowiązkami dydaktycznymi wykonywał prace tłumaczeniowe dla Uczelni, dokonywał przekładów korespondencji oraz ważnych dokumentów, a także referatów naukowych pracowników. Tłumaczył również wykłady i rozmowy podczas

spotkań z zapraszanymi gośćmi Uczelni. W latach 80. Witold Hornung był odpowiedzialny za opiekę nad studentami i przeprowadzał egzaminy kwalifikujące studentów do odbywania praktyk za granicą w ramach organizacji studenckiej AIESEC.

W latach 1976–1986 współpracował z Biurem Podróży i Turystyki ALMATUR jako pilot wycieczek zagranicznych oraz z Biurem Podróży Urtour z Warszawy. W ramach współpracy z biurem podróży organizował także przez wiele lat egzaminy językowe dla pilotów wycieczek zagranicznych. Swoją turystyczną działalnością „zaraził" sporą grupę studentów Akademii Ekonomicznej, która uczestniczyła w kursach przygotowujących do pilotażu, a następnie – po zdanych egzaminach – współpracowała z biurami turystycznymi i pilotowała wycieczki turystów zagranicznych w Polsce. Jego turystyczne doświadczenia znalazły również odniesienie w pracy metodycznej. Został bowiem współautorem programu nauczania języka niemieckiego na kierunku turystyka. Prowadził także zajęcia z języka specjalistycznego ekonomicznego na Wydziale Zarządzania i kierunku handel międzynarodowy. Był członkiem uczelnianej Komisji ds. Wyjazdów Zagranicznych.

Magister Witold Hornung uczestniczył w wielu szkoleniach oraz w kursach językowych za granicą. W 1988 roku był stypendystą Fundacji Boscha i uczestniczył w kursie językowym w Tybindze. W tym czasie był również zaangażowany w przygotowania Uczelni do obchodów jubileuszu 60-lecia jej istnienia. Jego aktywna praca na rzecz uczelni i studentów została uhonorowana nagrodą rektora w 1986 roku. Dwa lata później uzyskał awans na stanowisko starszego wykładowcy. W roku akademickim 1989/1990 otrzymał nagrodę zespołową rektora.

Początek lat 90. to kolejny okres ciekawych wyzwań zawodowych. Magister Witold Hornung często wyjeżdżał służbowo do Niemiec na szkolenia i kursy językowe organizowane przez Instytut Goethego. Swoje kwalifikacje podnosił między innymi na kursach języka niemieckiego „Wirtschaftsdeutsch" w Düsseldorfie i Monachium. W roku 1994 wyjechał na kurs językowy „Wirtschaftsdeutsch" do Konstancji. W jego ramach uczestniczył także w opracowaniu podręcznika do nauczania języka ekonomicznego. Wziął udział w szkoleniu, po którego ukończeniu otrzymał uprawnienia do egzaminowania również języka biznesowego. Kontakty służbowe Witolda Hornunga w Instytucie Goethego wsparły podjęcie decyzji władz tego Instytutu w sprawie przyznania Akademii Ekonomicznej licencji na przeprowadzanie specjalistycznego egzaminu z języka niemieckiego w zakresie tematyki biznesowej Prüfung Wirtschaftsdeutsch International. Kiedy zaś Akademia Ekonomiczna podpisała umowę licencyjną w 1993 roku z Deutsche Industrieund Handelskammer i Instytutem Goethego, Witold Hornung został koordynatorem egzaminu PWD oraz osobą odpowiedzialną za organizowanie kursów przygotowujących uczestników do tego egzaminu.

W roku 1999 był opiekunem naukowym grupy studentów, którą przygotowywał do udziału w seminarium *Europa–Wirtschaft–Umwelt* w ramach współpracy *Arbeitskreis Wirtschaft und Gesellschaft* w Berlinie. W okresie 1993–2002 był powoływany na sta-

nowisko zastępcy kierownika Studium ds. Studiów Wieczorowych i Zaocznych, a w latach 1999 i 2002 wchodził w skład Senackiej Komisji ds. Dydaktyki.

Witold Hornung był nie tylko znanym wykładowcą i pracownikiem Uniwersytetu Ekonomicznego. Jako sprawny organizator i doświadczony lektor tworzył między innymi Studium Języków Obcych Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, a w latach 1996–2001 kierował tymże Studium. W roku 2002 objął również kierownictwo Działu Współpracy z Zagranicą WSB. Pomimo zmagań z chorobą doglądał wszystkich podjętych spraw i troszczył się o ich załatwienie do ostatnich dni swojego życia. Kontakty zaś naukowe i współpraca, które w swym pracowitym życiu nawiązał, są także miarą tego, co po sobie zostawił.

Na skrzyżowaniu ulic Powstańców Wielkopolskich i Kościuszki, w połowie drogi między UEP a WSB, istniało duże prawdopodobieństwo spotkania Witolda, a tym samym i niemałe ryzyko spóźnienia się na zajęcia czy inne ważne spotkanie. Bo nawet krótka wymiana zdań z nim mogła przerodzić się w żywą rozmowę okraszaną jego słynnymi bon motami, które, nawet powtarzane po raz kolejny, miały swój urok. W rozmowie z nim gładko przechodziło się od spraw związanych z uczelnią do spraw dotyczących krajowej polityki, od tajników wędkarstwa do zalet gitar Fendera czy wybranych spraw z ornitologii, jak choćby kwestii upierzenia ptaków.

Był filologiem w najszerszym znaczeniu tego słowa, germanistą perfekcyjnie znającym język. Przytaczał w każdej sytuacji cytaty, bawił się znaczeniem słów, tworzył i nadawał nową jakość starym pojęciom. Rzeczywistość opisywał cytatami literackimi, skrótami myślowymi.

Na kursach i szkoleniach z wielką swobodą brylował w wygłaszaniu referatów i prezentacji. Z krótkiej notatki potrafił zbudować aktorski monolog i zapewnić wszystkim uczestnikom szkolenia sztukę filologiczną na najwyższym poziomie z elementami humoru, zakończoną zgrabną puentą lub stosownym żartem. Był w swoich wystąpieniach niepowtarzalny, oryginalny i niezastąpiony. Brał udział w licznych seminariach organizowanych przez Instytut Goethego w Warszawie, był więc znanym i szanowanym kolegą w gronie germanistów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Politechniki Wrocławskiej, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie i Politechniki Warszawskiej. Jego niesamowitej i niewyczerpanej energii starczyło także jeszcze na stworzenie Studium Języków Obcych w Wyższej Szkole Logistyki, gdzie kierował zespołem wykładowców od 2002 do 2005 roku.

Z pozoru niewinne problemy zdrowotne, które pojawiły się jesienią 2006 roku, okazały się poważną chorobą, z którą musiał się zmierzyć. Sił starczyło tylko do 2 czerwca 2007 roku.

Anna Malinowska

Edmund Ignasiak

1940–2003

Profesor Edmund Ignasiak miał trzy pasje: ekonomię, politykę i literaturę piękną. Wśród nich nauki ekonomiczne zajmowały poczesne miejsce. Jego specjalnościami były: metodologia badań operacyjnych, optymalizacja projektów inwestycyjnych i programowanie w biznesie. Zmarł w Słupsku 4 marca 2003 roku w wieku 63 lat, w pełni sił twórczych. Tematyka badawcza, wokół której koncentrowała się jego bogata działalność naukowa, dotyczyła przede wszystkim programowania sieciowego, i to zarówno od strony teoretycznej, jak i od strony zastosowań. W tej dziedzinie był cenionym autorytetem w Polsce. Jego osiągnięcia były także znane za granicą dzięki publikacjom w językach obcych (rosyjskim, węgierskim, czeskim i niemieckim). Był pasjonatem pracy. Należał do grona zamiłowanych nauczycieli akademickich. Był cenionym wykładowcą. Jego działalność dydaktyczną cechowała inwencja twórcza.

Z Uczelnią był związany blisko 40 lat. Miał zainteresowania teoretyczne, choć nie stronił od zajmowania się trudnymi zagadnieniami praktyki. Był entuzjastą metod matematycznych w prowadzonych badaniach, wybitnym specjalistą w dziedzinie badań operacyjnych. Należały do nich: programowanie dyskretne, metody sieciowe i zastosowanie teorii grafów. Troszczył się o nadanie wyraźnej interpretacji ekonomicznej różnym metodom sieciowym, traktowanym często jako metody rozwiązywania zagadnień czysto matematycznych; o wyszukiwanie praktycznych zagadnień rozwiązywanych za pomocą metod sieciowych, a w szczególności w sferze przedsięwzięć badawczych i rozwojowych; o ulepszanie znanych algorytmów, jak też o konstruowanie własnych algorytmów heurystycznych.

Urodził się 30 maja 1940 roku w Warszawie jako syn Stanisława i Józefy z domu Reszewskiej. W 1949 roku wraz z rodzicami przeniósł się do Wągrowca. Tu ukończył szkołę podstawową i szkołę średnią. Studia wyższe podjął w 1960 roku na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Ukończył je w 1964 roku, uzyskując magisterium z ekonomii na seminarium z ekonometrii, prowadzonym przez prof. Zbigniewa Czerwińskiego. Był pierwszym jego asystentem w Zakładzie Ekonometrii, a także pierwszym jego doktorantem.

15 grudnia 1964 roku podjął pierwszą pracę jako asystent. Odtąd był związany z Uczelnią do końca życia, uzyskując wszystkie stopnie i tytuły naukowe do profesora

zwyczajnego włącznie. Starszym asystentem został w 1966 roku, adiunktem w 1970 roku, docentem w 1980 roku, profesorem nadzwyczajnym w 1991 roku, a tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 1994 roku.

Doktoryzował się w 1970 roku na podstawie rozprawy *Zagadnienia ekstremalne w analizie sieciowej*. Problematykę tę rozwinął w książce *Programowanie sieciowe*, wydanej przez PWE w 1972 roku. Stanowi ona podstawową monografię z dziedziny ekonomicznych zastosowań teorii grafów. Działalność dydaktyczna i naukowa oraz książka *Sieciowe planowanie przedsięwzięć o niezdominowanej strukturze,* wydana przez Wydawnictwo AE w 1978 roku były podstawą jego habilitacji w 1978 roku na Wydziale Planowania i Zarządzania AE w Poznaniu.

Dorobek naukowy Profesora Ignasiaka obejmuje ponad 120 pozycji bibliograficznych (w tym 7 monografii i 37 artykułów). W publikacjach tych zajmował się głównie problematyką wykorzystania programowania całkowitoliczbowego do podejmowania decyzji w zakresie przestrzenno-sieciowej lokalizacji; programowania umownego i przedmiotowo-liniowego do wyznaczania optymalnych harmonogramów produkcji; optymalizacją planów sieciowych w warunkach niepewności oraz oceną i wyborem projektów inwestycyjnych i ich realizacją. Był współautorem książki *Mikroekonomiczne problemy badań operacyjnych* (PWE, Warszawa 1977), tłumaczonej na język węgierski, rosyjski i niemiecki.

Do najważniejszych prac, które opublikował po uzyskaniu habilitacji, sam zaliczał pięć z nich. Były to: *Optymalny rozdział środków w zadaniach stochastycznych planowania sieciowego*, w pracy zbiorowej: *Zastosowanie metod sieciowych w praktyce gospodarczej* (ZN AE, Katowice 1979), *Teoria grafów i planowanie sieciowe* (PWE, Warszawa 1982), *Wybór optymalnego harmonogramu przedsięwzięcia inwestycyjnego* (ZN AE, Poznań 1985), *Rozłożenie inwestycji w czasie realizacji przedsięwzięcia* (PWN, Warszawa 1988), *Procedury rozdziału zasobów realizacji przedsięwzięć przy występowaniu niepewnych czynników*, praca zbiorowa (ZN AE, Wrocław 1990). Niewątpliwie do jego najważniejszych publikacji, poza już wymienionymi, należała książka *Optymalizacja projektów inwestycyjnych* (PWE, Warszawa 1994). Przetłumaczył też książkę Z. Ałfierowa i W. Jeżewa, *Primienienije teorii grafów w ekonomiczeskich razczjotach*, (Statistika, Moskwa 1971). Opublikował ją w PWE w 1974 roku pod tytułem *Zastosowanie teorii grafów w rachunku ekonomicznym*.

Szeroka była działalność dydaktyczna Profesora Ignasiaka. Prowadząc tę działalność, umiejętnie łączył wiedzę formalną (wyrażoną w języku matematycznym) z interpretacją ekonomiczną rozważanych modeli i rozwiązywanych zadań optymalizacyjnych. Zwracał uwagę na potrzebę uwzględniania metod operacyjnych i technik komputerowych przy podejmowaniu decyzji ekonomicznych. Prowadził wiele zajęć dydaktycznych w formie gier decyzyjnych, co znacznie przyczyniało się do aktywizacji studentów. Będąc asystentem, prowadził ćwiczenia do nowo wprowadzanych wów-

czas przedmiotów – programowania gospodarczego i ekonometrii na obu wydziałach studiów dziennych i zaocznych WSE. Po doktoracie podjął wykłady specjalizacyjne z programowania sieciowego i z programowania dynamicznego.

Wyrazem uznania dla jego kwalifikacji było powierzenie mu wykładów poza uczelnią macierzystą. W latach 1972–1974 prowadził wykłady na studiach doktoranckich w Politechnice Poznańskiej. W latach 1972–1973 wykładał zastosowanie teorii grafów i ekonometrię na Kursie Zastosowań Matematyki, zorganizowanym przez Oddział Poznański Instytutu Matematyki PAN. W 1974 roku miał cykl wykładów z teorii grafów dla doktorantów Instytutu Ekonomicznego Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. W latach 1975–1976 wykładał na kursach szkoleniowych z cybernetyki ekonomicznej w Ustroniu, zorganizowanych dla młodych pracowników naukowych przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. W 1985 roku prowadził w języku rosyjskim wykład kursowy z badań operacyjnych w Instytucie Inżynieryjno-Ekonomicznym w Charkowie. Był twórcą specjalności badania operacyjne i systemy informatyczne na Wydziale Zarządzania, współautorem kilku skryptów oraz redaktorem i współautorem cenionego na rynku ogólnopolskim podręcznika *Badania operacyjne* (PWE, Warszawa 1996, 1997 i 2001).

Począwszy od końcowych lat adiunktury, prowadził seminarium magisterskie. Wypromował kilkudziesięciu magistrów. Z jego inicjatywy powstało w 1966 roku Koło Naukowe Ekonometrii. Był jego opiekunem do 1972 roku, a potem pełnił obowiązki pełnomocnika rektora ds. kół naukowych. Koło brało udział w pracach o charakterze badawczo-usługowym na rzecz kilku przedsiębiorstw w Koszalinie, Bydgoszczy i Ustce, przyczyniając się do usprawnień organizacyjnych tych zakładów. Koło uzyskało wiele nagród i wyróżnień na konkursach w kraju i za granicą. Charakterystyczne jest, że z inicjatywy studentów uzyskał nagrodę ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki w dowód uznania wkładu w rozwój studenckiego ruchu naukowego w WSE w Poznaniu. Z jego inicjatywy uruchomiono w 1974 roku w Wydawnictwie AE serię wydawniczą Debiuty Ekonomiczne. Był redaktorem trzech pierwszych zeszytów (1974, 1976, 1979).

Edmund Ignasiak miał duży udział w rozwoju kadry naukowej. Był promotorem 12 prac doktorskich. Włączył też wszystkich pracowników naukowych prowadzonego przez siebie Zakładu Badań Operacyjnych do realizacji tematu: „Teoria grafów i jej zastosowanie w optymalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych i badawczo-rozwojowych", objętego wówczas Centralnym Planem Badań Podstawowych.

Profesor brał także udział w pracach organizacyjnych Uczelni. W latach 1978–1980 był zastępcą dyrektora ds. dydaktyczno-wychowawczych Instytutu Cybernetyki Ekonomicznej. Z jego inicjatywy i przy jego udziale zmodernizowano program studiów na kierunku, którym opiekował się Instytut. Wprowadzono też aktywne formy zajęć w postaci gier decyzyjnych do wybranych przedmiotów. W latach 1981–1984 pełnił obowiązki kierownika Zakładu Systemów Informatycznych w Instytucie Cybernetyki

Ekonomicznej. W okresie 1985–1991 był kierownikiem Zakładu Badań Operacyjnych, a od 1991 roku d śmierci kierownikiem Katedry Badań Operacyjnych. W latach 1981–1990 uczestniczył także w pracach Senatu Uczelni, będąc członkiem trzech jej komisji (Komisja do Przetwarzania Informacji, Komisja do Badań Naukowych, Komisja do Organizacji i Rozwoju Uczelni). W latach 1981–1983 brał udział w pracach Wydziałowej Komisji ds. Studiów Doktoranckich.

Jego działalność organizacyjna nie ograniczała się do Uczelni. Był aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Badań Operacyjnych, Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, w którym w latach 1972–1978 był sekretarzem Sekcji Ekonometrii. Od 1985 roku pełnił funkcję przewodniczącego Sekcji Badań Operacyjnych Wielkopolskiego Oddziału Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. Brał aktywny udział w wielu konferencjach i seminariach naukowych krajowych i międzynarodowych, a sam kilka z nich organizował. Od 1985 roku uczestniczył w pracach Central Expert Group for Operational Seminar „Project Management and National Analysis". W lipcu 1996 roku został wybrany do Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN. Był jego członkiem do końca swoich dni.

Profesor Edmund Ignasiak położył duże zasługi w dziedzinie upowszechniania wiedzy naukowej. Od 1993 roku pełnił funkcję zastępcy redaktora naczelnego „Przeglądu Statystycznego", od 1992 roku członka Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Badania Operacyjne i Decyzje", a w latach 1987–1991 członka Komitetu Redakcyjnego Wydawnictwa AE w Poznaniu.

Ważne miejsce, od 1995 roku, w życiu Profesora zajmował Słupsk. Był założycielem i pierwszym rektorem Wyższej Szkoły Zarządzania w Słupsku. Zorganizował w niej dwa kierunki studiów, dużą bibliotekę naukową, utworzył wydawnictwo Słupskie Studia Regionalne, promował powstanie lokalnej kadry naukowej, organizował otwarte seminaria naukowe, sympozja i konferencje. Założył w Słupsku Komitet Działań na rzecz Unii Europejskiej i Rozwoju Polski.

Za swoje osiągnięcia naukowe i dydaktyczne Profesor otrzymywał pięciokrotne nagrody ministra edukacji narodowej, w latach 1971, 1973, 1976, 1979 i 1983, oraz nagrodę w Konkursie im. O. Langego. W 1980 roku został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, a w 1996 roku otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Profesor był lubiany zarówno w środowisku ekonometrycznym, jak i przez studentów. W pamięci tych, którzy go znali, z którymi współpracował i którymi kierował, pozostał jako osoba niosąca życzliwą pomoc, chętna do odważnych, pełnych pasji wystąpień na Radzie Wydziału, jako człowiek pracowity i pełen inwencji oraz szerokich zainteresowań. Jego hobby stanowiła historia XX wieku i muzyka klasyczna. Cieszył się szacunkiem i sympatią. Będzie nam go brakowało.

Wojciech Sikora

Walentyna Ignatczyk

1941–2021

Profesor Walentyna Fidea Ignatczyk, długoletnia, wielce zasłużona nauczycielka akademicka, uznana specjalistka z zakresu demografii, przez całe życie zawodowe była związana z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu.

Urodziła się 23 czerwca 1941 roku w Łyścu (pow. Stanisławów). Egzamin dojrzałości złożyła w 1960 roku w Liceum Ogólnokształcącym im. Dąbrówki w Poznaniu. Dyplom magistra ekonomii uzyskała w 1966 roku na podstawie pracy *Statystyczna obserwacja cen i opracowanie cen towarów nabywanych przez ludność* obronionej na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu.

Od początku kariery naukowej prof. Ignatczyk była związana z Katedrą Statystyki w Instytucie Statystyki i Ekonometrii, następnie z Katedrą Statystyki i Demografii w Instytucie Cybernetyki Ekonomicznej na Wydziale Planowania i Zarządzania, później na Wydziale Ekonomii, a od roku akademickiego 2002/2003 – z Wydziałem Towaroznawstwa, początkowo w Katedrze Systemów Logistycznych, później w Katedrze Metod Statystycznych, której była kierowniczką. Po połączeniu katedr do przejścia na emeryturę w 2011 roku pracowała w Katedrze Koniunktury Gospodarczej.

Jako nauczyciel akademicki prowadziła zajęcia z matematyki, statystyki matematycznej i statystycznej kontroli jakości. Pracowała w punktach konsultacyjnych w Zielonej Górze i Lesznie, w Wyższej Szkole Oficerskiej Służb Kwatermistrzowskich. Była wychowawcą wielu pokoleń młodzieży akademickiej i autorką podręczników ze statystyki. Wypromowała trzech doktorów.

W pierwszych pracach naukowych koncentrowała się na problematyce statystyki ekonomicznej, zajmując się statystycznymi metodami analizy cen wolnorynkowych, prognozowaniem zużycia i zapotrzebowania na zasoby komunalne, w tym zużycia wody przez gospodarstwa domowe. W Zakładzie (później Katedrze) Statystyki i Demografii Instytutu Cybernetyki Ekonomicznej pod kierunkiem prof. Stanisława Borowskiego przygotowała rozprawę doktorską zatytułowaną *Statystyczne metody w analizie i prognozie zużycia wody w gospodarce komunalnej*, którą obroniła 26 listopada 1974 roku.

Od 1977 roku zainteresowania naukowe Profesor Walentyny Ignatczyk były skoncentrowane wyłącznie na problematyce badań demograficznych. Po nagłej śmierci prof. Borowskiego przejęła wycinek prac badawczych związany z problematyką postaw prokreacyjnych młodzieży stanu wolnego. Badania realizowała w ramach Problemu Węzłowego 11.5 „Optymalizacja struktur i procesów demograficznych w PRL". W latach 1980–1985 uczestniczyła w Problemie Węzłowym 11.5.4 „Uwarunkowania procesów demograficznych a rozwój społeczno-gospodarczy Polski". W kolejnym pięcioleciu (1986–1990) kontynuowała badania w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych pod takim samym tytułem. Prowadziła wówczas szeroko zakrojone badania ankietowe nad postawami prokreacyjnymi wśród młodzieży i stopniem ich urzeczywistniania. Początkowo analizy dotyczyły makroregionu środkowo-zachodniego, a następnie objęła nimi obszar całego kraju. Przygotowana na ich podstawie monografia *Postawy małżeńskie i prokreacyjne młodzieży stanu wolnego – studium statystyczno-demograficzne* stanowiła podstawę jej habilitacji.

15 lutego 1991 roku uchwałą Rady Wydziału Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu otrzymała stopień naukowy doktora habilitowanego. W swoich pracach obok postaw matrymonialnych i preferencji prokreacyjnych uwzględniała także zagadnienia systemu wartości i postaw rodzinnych. Są to tematy bardzo trudne i delikatne, ale jakże aktualne w epoce zmian demograficznych, w tym zasadniczych zmian form życia rodzinnego.

Zgłębianie tej problematyki Profesor Ignatczyk kontynuowała po uzyskaniu habilitacji, uwzględniając zmieniające się uwarunkowania społeczne, gospodarcze i polityczne wynikające z okresu transformacji. Kierowała wówczas badaniami KBN: „Badanie opinii nad przemianami systemu wartości społecznych młodzieży polskiej" i „Przemiany jakości warunków życia młodzieży polskiej a przeobrażenia jej systemu wartości społecznych". Zamierzała przygotować książkę profesorską *Studia nad przeobrażeniami postaw młodzieży wobec małżeństwa i rodziny w okresie transformacji społeczno-gospodarczej kraju*. Nie unikała podejmowania w niej tematów drażliwych – jeden z rozdziałów planowała poświęcić postawom młodzieży wobec regulacji urodzeń i aborcji. W podejściu badawczym bazującym na wynikach badań specjalnych stosowała nowoczesne rozwiązania wdrażane w kierowanym przez prof. Stanisława Wierzchosławskiego Centrum Badań nad Rodziną, gdzie utworzono Bank Danych o Rodzinie i Gospodarstwie Domowym. Nie ukończyła monografii z powodu złego stanu zdrowia oraz opieki nad ukochaną mamą.

Profesor Walentynę Ignatczyk powszechnie darzono zaufaniem i szacunkiem. Na Uczelni powierzano jej zadania wymagające bezstronności i rzetelności, powoływano ją w skład komisji ds. postępów pracowników naukowo-dydaktycznych, była również przewodniczącą Wydziałowej Komisji Wyborczej. Była członkinią Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Pełniła funkcję sekretarza poznańskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Statystycznego. Była zastępczynią przewodniczącego poznań-

skiego oddziału Polskiego Towarzystwa Demograficznego i członkinią Komitetu Nauk Demograficznych PAN. Za osiągnięcia otrzymała między innymi: Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej, Złoty Krzyż Zasługi i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Przygotowując wspomnienie o Profesor Walentynie Ignatczyk, w bazie Ludzie Nauki znalazłam dwa imiona: Walentyna Fidea. Tymczasem Pani Profesor używała imienia Grażyna, tak też zwracali się do niej znajomi i bliscy. Imię Grażyna pochodzi z języka litewskiego i znaczy „piękna", kojarzy się z wdziękiem i urodą. W mitologii rzymskiej Fides (z łacińskiego „wiara") była personifikacją przyrzeczenia, wiary, ładu społecznego i politycznego, ale mające podobne znaczenie i pochodzenie imię Fidea jest rzadko spotykane, wręcz nieznane w polskiej kulturze. Oba imiona dobrze opisują Panią Profesor, która w naszej pamięci pozostanie jako osoba spokojna, dystyngowana, o nienagannych manierach i wielkiej kulturze osobistej. Zawsze troszczyła się o swoich studentów, doktorantów i współpracowników. Dla każdego miała dobre słowo, nigdy nie przeszła obok bez miłego pozdrowienia i życzenia dobrego dnia.

Profesor Walentyna Ignatczyk zmarła 13 lipca 2021 roku. Spoczęła na położonym na terenach wydmowych i leśnych Cmentarzu Miłostowo w Poznaniu – tam pochowany jest także jej mistrz, prof. Stanisław Borowski, którego dzieło kontynuowała w swoich badaniach.

Elżbieta Gołata

Marian Iwiański

1896–1991

Marian Iwiański urodził się 4 stycznia 1896 roku w Radziwiliszkach na Wileńszczyźnie jako syn Józefa i Marii z domu Pujkiewicz. Studiował w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu w latach 1926–1930, uzyskując dyplom nauk handlowych. Studia wyższe stopnia II ukończył w roku 1947, otrzymując tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych Akademii Handlowej w Poznaniu.

W uczelni rozpoczął pracę w roku 1945 i był z nią związany do roku 1969. Był lektorem języka rosyjskiego i przez wiele lat również wykładowcą arytmetyki politycznej i matematyki finansowej. Liczne roczniki studentów rozpoczynających studia po II wojnie światowej bardzo ceniły te wykłady. Pełnił przez kilkanaście lat funkcje kierownika: Zakładu Języków Obcych (1950–1955), kierownika Studium Języków Obcych (1958–1963) i kierownika Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych (1963–1968).

Zmarł 4 marca 1991 roku.

Zdzisława Drozdowska

Alfred Janc

1951–2021

Profesor Alfred Janc był zasłużonym ekonomistą, wybitnym specjalistą w dziedzinie bankowości, finansów, audytu, polityki gospodarczej i pieniężnej oraz rynków finansowych, związanym z ponad 30-letnią transformacją sektora bankowego w Polsce. Urodził się 27 sierpnia 1951 roku w Olsztynie w rodzinie Stanisława i Elidy Janc. Ukończył Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Puszczykowie. W latach 1969–1974 studiował w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym i uzyskał tytuł magistra w zakresie ekonomiki handlu zagranicznego. Po studiach pracował jako asystent w Instytucie Planowania WSE. W 1980 roku obronił pracę doktorską zatytułowaną *Prognozowanie cen światowych dla potrzeb krajów RWPG*. Promotorem dysertacji był prof. Marian Guzek. Po uzyskaniu stopnia doktora w latach 1980–1989 zajmował stanowisko adiunkta w Katedrze Polityki Gospodarczej i Planowania Rozwoju, a następnie, od 1991 roku, w Katedrze Bankowości i Ubezpieczeń. W okresie stanu wojennego wyjechał za granicę. Do Polski wrócił w 1992 roku. W latach 1981–1983 odbywał staż w University of Bradford jako Visiting Research Fellow w Project Planning Centre (z tego okresu pochodzi kilka publikacji Profesora), a w kolejnych latach pobyty studyjne także na innych uczelniach w Wielkiej Brytanii (Brighton, Londyn, Oksford, Leeds). Po doktoracie zainteresowania naukowe Profesora Alfreda Janca skupiły się na analizie kosztów i korzyści w ocenie przedsięwzięć inwestycyjnych i rachunku ich efektywności w szczególności według zachodnich koncepcji metodycznych UNIDO (United Nations Industrial Development Organization) i Banku Światowego. Zwieńczeniem tych badań było wydanie monografii *Metody oceny przedsięwzięć inwestycyjnych w procesie planowania (na przykładzie krajów rozwijających się)* (PWE, 1985), na podstawie której w 1991 roku uzyskał habilitację w dziedzinie nauk ekonomicznych. W 1993 roku został profesorem nadzwyczajnym Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Początek transformacji gospodarczej w Polsce to rodzący się dwuszczeblowy, rynkowy system bankowy. Nie rezygnując z analizy przemian w spółdzielczości kredytowej i bankowości spółdzielczej, Alfred Janc skoncentrował się na naukowym badaniu rodzącej się bankowości komercyjnej w Polsce. W tym czasie powstały publikacje zawierające analizy przemian dokonujących się w sektorze bankowym w Polsce i innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W późniejszych pracach przedstawione

były także zmiany w bankowości hipotecznej i finansowaniu mieszkalnictwa, nowoczesnych usługach bankowych, organizacji banku komercyjnego, kształceniu kadr i wykorzystaniu przez banki nowych form kontaktu z klientem w postaci bankowości elektronicznej. Zamknięciem pewnego rozdziału w badaniach i twórczości naukowej Profesora Janca była analiza przemian systemu bankowego i systemu pośrednictwa finansowego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej w okresie przedakcesyjnym opublikowana w monografii *Bank i jego miejsce w pośrednictwie finansowym okresu transformacji (bilans zamknięcia okresu przedakcesyjnego w państwach Europy Środkowej i Wschodniej)* (Twigger, Warszawa 2004). Na jej podstawie uchwałą z 16 listopada 2004 roku Alfred Janc uzyskał tytuł profesora nauk ekonomicznych. W kolejnych latach zainteresowania naukowe Profesora koncentrowały się na współpracy banku z przedsiębiorstwem i samorządem terytorialnym, finansjalizacji, niebankowych instytucjach finansowych, w szczególności funduszach poręczeniowych i pożyczkowych, unii rynków kapitałowych, a także lokalnych pośrednikach finansowych.

Profesor Alfred Janc odznaczał się ponadprzeciętną aktywnością organizacyjną na rodzimej uczelni. Z jego inicjatywy w 1993 roku przy Katedrze Bankowości powstało Studenckie Koło Naukowe Bankowości, którego był opiekunem naukowym do 1998 roku. W latach 1994–2013 Profesor pełnił funkcję dyrektora Centrum Edukacji Bankowej i Ubezpieczeniowej, w latach 1993–2005 – kierownika studiów doktoranckich na Wydziale Ekonomii. W październiku 1995 roku objął stanowisko kierownika Katedry Bankowości, które piastował nieprzerwanie do 2017 roku. W latach 2005–2008 był dziekanem Wydziału Ekonomii AE w Poznaniu, wielokrotnie – członkiem Senatu, od 1998 roku także profesorem Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, a w latach 2011–2016 członkiem zespołu badawczego FESSUD Seventh Framework Programme (FP7), EU Framework Program SSH.2010.1.2-1 *Changing the role of the financial system to better serve economic, social and environmental objectives*. W 2016 roku kandydował na stanowisko rektora UEP. W 2017 roku, po przejściu na emeryturę, objął stanowisko profesora zwyczajnego w Katedrze Finansów i Rachunkowości Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, które piastował do śmierci.

Alfred Janc ma ogromne zasługi w zakresie kształcenia ekonomistów, finansistów i bankowców. Pod jego merytoryczną opieką powstało wiele prac licencjackich, magisterskich i podyplomowych. Seminarzystom służył radą, życzliwością i nieocenionym wsparciem, czytając uważnie każdy złożony do sprawdzenia tekst i zgłaszając uwagi i propozycje korekt. Profesor wypromował 22 doktorów, z których 4 jest samodzielnymi pracownikami nauki. Stosował nieszablonowe metody nauczania finansów i bankowości, na przykład podział grupy według znaków zodiaku, odgrywanie podczas wykładu scen na zadany temat. Był zawsze na bieżąco z nowinkami technologicznymi, które wykorzystywał podczas prowadzonych zajęć i w kontakcie ze studentami.

Profesor Alfred Janc współpracował również z wieloma towarzystwami naukowymi. Od 2002 roku był członkiem Komisji Nauk Społecznych Polskiego Towarzystwa Przy-

jaciół Nauk, wielokrotnym prezesem zarządu PTE Oddział w Poznaniu, od czerwca 2007 roku członkiem Komitetu Nauk o Finansach Polskiej Akademii Nauk (trzy kadencje).

Związki Alfreda Janca z praktyką gospodarczą były bardzo silne od początku transformacji ustrojowej w Polsce. Profesor umiejętnie łączył pracę naukowo-dydaktyczną z działalnością w sferze gospodarczej. Był doradcą Prezesa Zarządu Wielkopolskiego Banku Kredytowego S.A. (1991–1996). Wniósł duży wkład w rozwój systemu kształcenia kadr bankowych od początku transformacji. Był współtwórcą komitetu i systemu standardów kwalifikacyjnych w bankowości polskiej Związku Banków Polskich (ZBP). W latach 1996–2007 pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu ds. Standardów Kwalifikacyjnych, w latach 2005–2007 – przewodniczącego Polskiego Komitetu Europejskiego Certyfikatu Bankowca w ramach systemu standardów kwalifikacyjnych w bankowości polskiej, od czerwca do grudnia 2007 roku – Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego, od roku 2007 – członka Rady Arbitra Bankowego przy ZBP. W latach 2008–2010 był doradcą prezesa NBP Sławomira Skrzypka i członkiem Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, od 2010 roku – doradcą ekonomicznym w Instytucie Ekonomicznym NBP jako naczelny redaktor publikowanych przez NBP serii Materiały i Studia oraz National Bank of Poland Working Papers. Od września 2009 roku był przedstawicielem Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu w Radzie Inwestycyjnej Funduszu Powierniczego JEREMIE, ponadto od sierpnia 2011 roku – członkiem rady nadzorczej Lukas Bank S.A. (później Credit Agricole Bank S.A.) i przewodniczącym Komitetu Audytu RN Credit Agricole Bank S.A., a od stycznia 2018 roku członkiem rady nadzorczej Amundi TFI Polska i od lipca 2020 roku – członkiem rady nadzorczej Credit Agricole TU S.A.

Za swoją działalność Alfred Janc był wielokrotnie odznaczany i nagradzany, między innymi Srebrnym Krzyżem Zasługi (1987), Złotym Krzyżem Zasługi (2000), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (2002). Wielokrotnie otrzymał nagrodę rektora macierzystej Uczelni, a także dwukrotnie uzyskał nagrody ministerialne. W 2016 roku został uhonorowany Złotym Medalem Mikołaja Kopernika za zasługi w budowie i rozwoju sektora bankowego, nadanym przez Związek Banków Polskich.

Profesor Alfred Janc zmarł 15 września 2021 roku, zaledwie kilkanaście dni po jubileuszu 70-lecia. Był wybitnym naukowcem, organizatorem, uczestnikiem transformacji sektora bankowego w Polsce i niezwykłym człowiekiem, dla wielu – autorytetem, mentorem, promotorem i życzliwym recenzentem badań prowadzonych w zakresie finansów i bankowości w Polsce. Pustki, którą pozostawił po sobie, nie da się niczym wypełnić. Nam, jego wychowankom, pozostaje kultywować żywą pamięć o niezwykłym Profesorze.

Krzysztof Waliszewski

Ludwik Jankowiak

1912–1991

Zmarły w kwietniu 1991 roku Profesor Ludwik Jankowiak – wybitny ekonomista – był czołowym reprezentantem międzynarodowych stosunków gospodarczych wśród grona naukowców poznańskiej AE. Dyscyplina ta była przedmiotem jego szczegółowych i długotrwałych zainteresowań. Zasłużył się dla uruchomienia i rozwoju tego kierunku w naszej Uczelni. Przyczynił się również do ożywienia działalności PTE w ośrodku poznańskim. Urodził się 18 stycznia 1912 roku w Hamborn (Nadrenia) z ojca Wacława i matki Antoniny z domu Słoma, którzy za chlebem wywędrowali kilka lat wcześniej do Niemiec. Na obczyźnie rodzina Jankowiaków zachowała swoją polskość. Tęsknota za rodzinnymi stronami sprawiła, że zaraz po uzyskaniu przez Polskę niepodległości wrócili do Poznania. W roku 1931 Ludwik Jankowiak ukończył Gimnazjum im. Gotthilfa Bergera w Poznaniu, zdając egzamin maturalny. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, a ukończył je w lipcu 1935 roku, uzyskując dyplom i tytuł magistra.

Bezpośrednio po ukończeniu studiów, pragnąc pogłębić swoje zainteresowania naukowe, a przede wszystkim rozwinąć i przekształcić w przyszłą rozprawę doktorską swoją pracę magisterską, w uzgodnieniu ze swoim promotorem udał się na roczne studia do Londynu. W Pitman College i w bibliotece British Museum pogłębiał swoją wiedzę ekonomiczną, a także doskonalił znajomość języka angielskiego. Gdy powrócił w połowie roku 1936, został niezwłocznie zaangażowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych do pracy w służbie dyplomatyczno-konsularnej. We wrześniu 1936 roku skierowano go do pracy w Konsulacie Generalnym RP w Chicago w charakterze referenta wydziału ekonomicznego. W marcu 1939 roku został odwołany z Chicago do Warszawy dla odbycia dodatkowego szkolenia specjalistycznego. We wrześniu był ewakuowany wraz z centralą Ministerstwa. Przeszedł do Rumunii, skąd po czteromiesięcznym pobycie przesunął się do Francji, aby wstąpić do formującego się tam Wojska Polskiego. Wcielony do Dywizji Strzelców Pieszych brał krótko udział w działaniach kampanii francuskiej w czerwcu 1940 roku. Już 20 czerwca Dywizja wycofała się do Szwajcarii, gdzie została rozbrojona i internowana.

Okres przebywania w obozie jenieckim nie oznaczał dla niego bezczynności i marazmu umysłowego. Pracując w służbach informacyjnych dowództwa dywizji, rychło uzyskał

zgodę władz szwajcarskich na wyjazdy z obozu na Uniwersytet w Zurychu. Uczęszczał tam na wykłady i korzystał z zasobów biblioteki uniwersyteckiej, pogłębiając swoją wiedzę ekonomiczną. Zaraz po zakończeniu wojny został zdemobilizowany. Wykorzystując swoją doskonałą znajomość języków (niemiecki, francuski, angielski), podjął pracę początkowo w organizacji UNRRA, a później w Polskiej Misji Wojskowej oraz Delegaturze American-Polish War Relief i w Polskim Czerwonym Krzyżu w Monachium.

W lipcu 1947 roku Ludwik Jankowiak wrócił do kraju. Ministerstwo Spraw Zagranicznych zaproponowało mu powrót do służby dyplomatycznej, jednak z propozycji tej zrezygnował. Podjął najpierw pracę w Polskich Zakładach Zbożowych w Poznaniu, a 1 stycznia 1949 roku w Izbie Przemysłowo-Handlowej, obejmując stanowisko kierownika Wydziału Zagranicznego. Od tego czasu datuje się jego stale zacieśniająca się współpraca z dr. Stanisławem Waschką, ówczesnym dyrektorem Izby i wykładowcą handlu zagranicznego w Akademii Handlowej. W październiku 1949 roku został asystentem. Gdy w lipcu 1950 roku Izba Przemysłowo-Handlowa została postawiona w stan likwidacji, poświęcił się już całkowicie pracy dydaktyczno-naukowej.

8 lutego 1951 roku doktoryzował się na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Poznańskiego na podstawie przedłożonej i obronionej dysertacji *Polski system ulg celnych*. Docentem został mianowany w roku 1958. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał 1 stycznia 1965 roku, a profesora zwyczajnego 1 listopada 1975 roku.

Przez 30 lat Profesor Jankowiak był wierny pracy naukowo-badawczej, specjalizując się głównie w zagadnieniach handlu zagranicznego i międzynarodowych stosunków gospodarczych. W ciągu tego okresu pełnił coraz wyższe funkcje. Po likwidacji Katedry Handlu Zagranicznego został 1 października 1950 roku adiunktem w Katedrze Statystyki. W związku z reorganizacją Uczelni mianowano go w 1952 roku zastępcą profesora, powierzając mu kierownictwo Katedry Finansów Publicznych. Katedrę tę przekształcono w Katedrę Budżetu. W latach 1953/1954–1957/1958 był kierownikiem tej Katedry. Po jej likwidacji i wchłonięciu przez Katedrę Finansów został kierownikiem Zakładu Ekonomiki i Finansowania Handlu Zagranicznego w Katedrze Finansów. Z czasem Zakład ten jako Zakład Ekonomiki Handlu Zagranicznego wszedł w skład Instytutu Ekonomiki Obrotu Towarowego. Częste zmiany specjalizacji naukowej zmuszały Profesora Jankowiaka do dużego wysiłku intelektualnego i opanowywania wiedzy coraz to nowych dyscyplin, dla których trzeba było w krótkim czasie przygotowywać tematykę wykładów, seminariów i ćwiczeń.

W połowie lat 60. rozpoczął się okres szczególnej aktywności dydaktyczno-naukowej Profesora. Wiązało się to z tworzeniem i rozbudową wznawianego kierunku handel zagraniczny. Zamysł skoncentrowania ogółu problematyki handlu zagranicznego i międzynarodowych stosunków gospodarczych w jednej wyodrębnionej jednostce organizacyjnej nie mógł być na razie zrealizowany ze względu na brak kadry pracowników naukowych przygotowanych do realizacji programów dydaktycznych. W latach

1973–1977 Profesor, jako kierownik Katedry Ekonomiki Handlu Zagranicznego, podjął się realizacji tego zadania. Dzięki jego staraniom zwielokrotniła się grupa młodych naukowców specjalizujących się w tych zagadnieniach. Stała się ona tak liczna, że władze Uczelni mogły wystąpić do ministerstwa o wyrażenie zgody na utworzenie 1 października 1975 roku Instytutu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych. Profesor został jego pierwszym dyrektorem i kierował nim do chwili przejścia na emeryturę we wrześniu 1978 roku.

Równolegle z tą działalnością kontynuował prace naukowo-badawcze. W swoich publikacjach wydawanych w PTE-PWN, PWN i PWE oceniał podłoże i następstwa ekonomiczne, z jednej strony, autarkii, a z drugiej – międzynarodowego podziału pracy oraz kształtowania się *terms of trade*. Ciekawiły go także możliwości intensyfikacji wymiany międzynarodowej Wschód–Zachód. Przeprowadził porównawczą analizę struktury rzeczowej produkcji, eksportu i importu w wybranych krajach europejskich. Zwracał uwagę na procesy integracyjne i skupiał szczególną uwagę na przedsiębiorstwach wielonarodowych, podkreślając zjawiska umiędzynarodowienia kapitału. Zajmował się także problemami rozwoju eksportu regionu poznańskiego. Publikował dziesiątki artykułów poświęconych aktualnym problemom gospodarowania międzynarodowego. Ukazywały się one w wielu czasopismach naukowych i popularnonaukowych w kraju i za granicą.

W pogłębianiu wiedzy o współczesnych problemach międzynarodowych stosunków gospodarczych wielce pomagała Profesorowi doskonała znajomość kilku języków obcych. Umożliwiało to także prowadzenie szerokiej współpracy naukowej i wymianę doświadczeń badawczych. To z kolei dawało możność pracownikom Instytutu podtrzymywania szerokich kontaktów z ośrodkami naukowymi i międzynarodowymi stowarzyszeniami głównie w krajach Europy Zachodniej.

Profesor Ludwik Jankowiak pełnił także funkcje organizacyjne. W latach 1970/1971–1971/1972 był prodziekanem Wydziału Handlowo-Towaroznawczego, a następnie przez dwie kadencje – 1972/1973–1976/1977 dziekanem tego Wydziału. Przez blisko 15 lat był aktywnym członkiem władz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, będąc początkowo wiceprzewodniczącym, a następnie przewodniczącym Zarządu Wojewódzkiego PTE. Jego zasługą jest znaczne ożywienie działalności PTE w województwie poznańskim w latach 70.

W chwili osiągnięcia wieku emerytalnego Profesor Ludwik Jankowiak zakończył aktywną działalność dydaktyczno-naukową w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu 30 września 1978 roku. Nie przerwał jednak swoich kontaktów z Uczelnią, Instytutem, a przede wszystkim z jego pracownikami będącymi uczniami Profesora. Dzielił się z nimi swoimi bystrymi spostrzeżeniami.

Do ostatnich chwil interesował się wszystkim, co wiązało się z problemami handlu zagranicznego i międzynarodowego, i ich badaniom poświęcił całe swoje życie.

Henryk Wojciechowski

Wacław Jarmołowicz

1944–2018

Próba scharakteryzowania Profesora Wacława Jarmołowicza w konwencji wspomnieniowej jest zadaniem niełatwym. Wynika to z faktu, że poza działalnością naukowo-badawczą był też zaangażowany w różne rodzaje aktywności społecznej, ukazujące nienaukowe oblicze Pana Profesora. Można rzec, że był bez wątpienia człowiekiem renesansu, ponieważ niezależnie od posiadanej wiedzy ekonomicznej, a w szczególności – makroekonomicznej, i znajomości problematyki płac i rynku pracy czy funkcjonowania gospodarki, był osobą o wykształceniu akademickim z wieloma talentami pozanaukowymi.

Wacław Jarmołowicz dysponował umiejętnościami z zakresu szeroko pojmowanej kultury i sztuki, co przejawiało się w jego działalności teatralnej i literackiej. Te zainteresowania znalazły wyraz w jego aktywnym zaangażowaniu w działalność studenckich organizacji młodzieżowych. Już w trakcie studiów – obok zdobywania wiedzy – brał udział w pracach artystycznych Studenckiego Teatru Dramatycznego „Pegaz" oraz Studenckiego Teatru Satyrycznego „Pegazik". Był również jednym z redaktorów (prowadzącym wydania) „Żywej Gazety Merkury".

Jako miłośnik historii i literatury pięknej bardzo aktywnie uczestniczył w życiu kulturalnym Poznania. Ogromną radość sprawiało mu przygotowywanie okolicznościowych wierszyków. Dedykował swoje fraszki i limeryki różnym osobom, które uważał za godne wyróżnienia, ponieważ dobrze realizowały wyznaczone im zadania lub po prostu były życzliwe wobec współpracowników na Uczelni.

Wacław Jarmołowicz urodził się 13 lutego 1944 roku w Zdzięciole (pow. Nowogródek, obecnie Białoruś). Po ukończeniu studiów od 1968 aż do 2014 roku był pracownikiem naukowo-dydaktycznym Uczelni – przechodząc przez wszystkie stopnie kariery naukowej od asystenta do tytułu profesora, zdobywając kolejne stopnie naukowe znaczone licznymi wartościowymi publikacjami.

Będąc dziekanem Wydziału Ekonomii, przyczynił się do integracji studentów i pracowników, a także do promocji Wydziału jako pomysłodawca i organizator Dnia Wydziału Ekonomii. Ponadto patronował rozwojowi studenckiego ruchu artystycznego, a zwłaszcza działalności Studenckiego Teatru Muzyki „Akademos". Organizował też

wielokrotnie i prowadził spotkania okolicznościowe poświęcone pamięci zmarłych pracowników Uczelni. Był współredaktorem publikacji *Byli wśród nas* z 2013 roku.

W trakcie pracy zawodowej Profesor Jarmołowicz pełnił wiele funkcji organizacyjnych na Uczelni, między innymi zastępcy dyrektora Instytutu Teorii Ekonomicznych (1990–1991), prodziekana Wydziału Ekonomii (1991–1993), dziekana Wydziału Ekonomii – przez dwie kadencje (1993–1999), członka Senatu AE (1993–2008), kierownika Katedry Makroekonomii i Badań nad Gospodarką Narodową (październik 1999–2014).

Profesor Wacław Jarmołowicz – jako dziekan Wydziału Ekonomii – w zasadniczym stopniu przyczynił się do podniesienia poziomu kształcenia studentów, do przeprowadzenia gruntownych reform programowych i organizacyjnych studiów dziennych, zaocznych, wieczorowych i podyplomowych na Uczelni i Wydziale Ekonomii. W okresie jego działalności Wydział zwiększył trzykrotnie liczbę studentów (z 2 tysięcy do blisko 7 tysięcy), w tym również – wskutek bezpośrednich działań Profesora – reaktywowane zostały studia zaoczne I i II stopnia w Pile, Bydgoszczy i Zielonej Górze. W tym ostatnim mieście (przez 10 lat) Profesor kierował studiami podyplomowymi dla menedżerów. Wniósł znaczny i osobisty wkład do kształcenia i doskonalenia kadr naukowych, przyczyniając się do rozwoju studiów doktoranckich (dziennych i zaocznych) oraz dbając o wysoki poziom przeprowadzonych na Wydziale habilitacji (20) i doktoratów (blisko 30), jak również podejmowanych badań naukowych.

Będąc kierownikiem Katedry Makroekonomii i Badań nad Gospodarką Narodową, w czasie 15-letniej działalności przyczynił się do rozwoju nauki i dydaktyki w swoim zespole. Odzwierciedleniem tego są między innymi liczne i cieszące się uznaniem monografie naukowe i podręczniki oraz uzyskane nagrody. Prace naukowe Profesora Jarmołowicza i jego współpracowników były liczne i przygotowywane na wysokim poziomie naukowym. Koncentrowały się na problemach funkcjonowania gospodarki narodowej i światowej, rynku pracy i polityki gospodarczej.

Profesor Wacław Jarmołowicz specjalizował się w dziedzinie teorii ekonomii (a w szczególności w zakresie makroekonomii) oraz polityki gospodarczej (a zwłaszcza w sferze gospodarowania zasobami pracy). Jako nauczyciel akademicki prowadził różne formy zajęć dydaktycznych, w tym wykłady z zakresu makroekonomii oraz zarządzania zasobami ludzkimi. Był promotorem blisko 800 prac magisterskich, licencjackich i podyplomowych, a także promotorem 13 prac związanych z uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych.

O umiejętnościach kształcenia młodych kadr świadczy fakt, że z kręgu doktorantów i bliskich współpracowników Profesora sześć osób uzyskało stopień doktora habilitowanego. Profesor był ponadto opiekunem naukowym specjalności ekonomia globalna i menedżerska, jak również studiów podyplomowych ekonomia menedżerska. Utrzymywał też rozwinięte i ożywione kontakty z otoczeniem gospodarczym jako konsultant, mediator i ekspert ekonomiczny przedsiębiorstw i instytucji rządowych oraz sa-

morządowych. Brał udział między innymi w projektowaniu i wdrażaniu wielu układów zbiorowych pracy, uczestniczył – na życzenie stron – w rozwiązywaniu konfliktów płacowych w przedsiębiorstwach regionu wielkopolskiego, a także – jako ekspert – w pracach Rady Strategii Społeczno-Gospodarczej. W latach 2008–2010 kierował pracami zespołu naukowego realizującego grant uzyskany w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego zatytułowany „Wpływ koncepcji liberalnych na proces transformacji gospodarczej w Polsce". Był też kierownikiem grantu uzyskanego w Narodowym Centrum Nauki – „Państwo wobec wolności gospodarczej. Teoria i praktyka transformacji".

Profesor Wacław Jarmołowicz był autorem i współautorem blisko 350 publikacji, w tym kilku samodzielnych książek, kilkudziesięciu udziałów w pracach zbiorowych (wydanych między innymi przez PWE, PWN, AE, UEP, Forum Naukowe) oraz około 200 artykułów naukowych zamieszczonych w liczących się czasopismach i periodykach naukowych (między innymi w „Poznańskich Rocznikach Ekonomicznych", „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym", „Ekonomiście", „Życiu Gospodarczym:, „Gospodarce Narodowej").

Twórczość naukowa Profesora Jarmołowicza spotykała się – i spotyka nadal – z dużym uznaniem regionalnego i krajowego środowiska ekonomistów (teoretyków i praktyków), o czym świadczą między innymi opublikowane recenzje (19) jego prac naukowych i podręcznikowych (w takich periodykach jak „Poznańskie Roczniki Ekonomiczne", „Ekonomista", „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny", „Gospodarka Narodowa"), jak również składane mu propozycje uczestnictwa w pracach organizacji społeczno-zawodowych, przedsiębiorstw oraz instytucji państwowych i naukowych. Był między innymi członkiem Komitetu Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Korpusu Ekspertów Narodowego Centrum Nauki. Formą uznania było też powierzenie mu – przez Dom Wydawniczy Rebis – funkcji redaktora merytorycznego trzeciego polskiego, a dziewiętnastego amerykańskiego wydania słynnego podręcznika akademickiego *Ekonomia* autorstwa Paula A. Samuelsona i Williama D. Nordhausa (Rebis, Poznań 2012).

Profesor aktywnie i znacząco angażował się w publicystykę ekonomiczną w licznych i różnorodnych formach (artykuły, wywiady, komentarze) publikowanych zarówno w radiu i prasie, jak też – i przede wszystkim – telewizji (o zasięgu krajowym i regionalnym). Wypowiadał się na temat bieżących problemów funkcjonowania gospodarki i uprawiania polityki gospodarczej w Polsce i na świecie. Profesor Wacław Jarmołowicz był między innymi laureatem jednej indywidualnej (1976) i czterech zespołowych (1978, 1985, 1992, 2004) nagród naukowych ministra edukacji narodowej, nagrody ministra pracy i spraw socjalnych w konkursie na najlepsze prace doktorskie (1976) oraz Nagrody Młodych Wojewody Poznańskiego (1977).

Ponadto był laureatem wielu (21) nagród rektorskich. W roku 2010 uzyskał – za podręcznik *Podstawy makroekonomii* – II nagrodę w konkursie ZK PTE dla najlepszych

podręczników akademickich wydanych w latach 2008–2010. Otrzymał wiele odznaczeń i wyróżnień państwowych (między innymi Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski i Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal za Zasługi dla UEP, Złotą Honorową Odznakę PTE z Wieńcem). W roku 2010 w ogólnokrajowym rankingu „Gazety Bankowej" zatytułowanym Najlepszy Ekonomista (za lata 2008–2010) zajął 10. miejsce, a w roku 2011 (za lata 2009–2011) – 14. miejsce.

Profesor Wacław Jarmołowicz był członkiem między innymi Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W PTE pełnił społecznie od 1975 roku wiele funkcji organizacyjnych z wyboru. Był aktywnym działaczem PTE na różnych poziomach organizacji i stanowiskach. Wiele uwagi poświęcał w ramach PTE Olimpiadzie Wiedzy Ekonomicznej, będąc członkiem Komitetu Głównego i wiceprzewodniczącym Komitetu Okręgowego. Zasiadał w kolegiach redakcyjnych różnych czasopism (między innymi „Oeconomia Copernicana", „Ekonomisty", „Przeglądu Zachodniopomorskiego", „Ekonomii i Prawa"). Profesor Jarmołowicz wśród przyjaciół, koleżanek i kolegów, jak też uczniów i współpracowników postrzegany był jako osoba otwarta, życzliwa, prawa, o wysokiej kulturze osobistej, interesująca się sprawami innych, wielce oddana Uczelni, Wydziałowi i Katedrze. Z zakamarków swego serca i umysłu umiał wydobyć dla każdego i na każdą okoliczność dobre słowo, anegdotę lub nawet wierszyk.

Zmarł 19 marca 2018 roku. Został pochowany na Cmentarzu Parafii pw. św. Jana Vianneya przy ul. Lutyckiej w Poznaniu.

Baha Kalinowska-Sufinowicz

Wiesława Przybylska-Kapuścińska

Wiktor Jaśkiewicz

1912–2003

Wiktor Jaśkiewicz urodził się 1 kwietnia 1912 roku w Suwałkach w rodzinie robotniczej. Uczęszczał tam do gimnazjum i w 1931 roku uzyskał świadectwo dojrzałości. Studia podjął na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego i ukończył je w roku 1935, uzyskując stopień magistra praw. W latach 1935–1936 odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim. Po jej ukończeniu wrócił do Poznania i w 1937 roku został wolontariuszem na Uniwersytecie Poznańskim w Katedrze Prawa Karnego i Procesu Karnego. Przygotowywał się do pracy w administracji państwowej. Po złożeniu egzaminu referendarskiego w 1938 roku został zatrudniony jako referendarz w Wydziale Ogólnym Urzędu Wojewódzkiego Poznańskiego. Na tym stanowisku pracował do sierpnia 1939 roku.

Po wybuchu II wojny światowej zgłosił się do niemieckiego Urzędu Pracy – Arbeitsamt. Na początku 1941 roku wyjechał do Janowa Lubelskiego, gdzie pracował w Polskim Komitecie Pomocy Społecznej w charakterze referenta organizacyjnego. W latach 1942–1944 uczył w tajnych kompletach w Kozłówce koło Lubartowa, a następnie w Sochaczewie.

W 1945 roku wrócił do Poznania. Zgłosił się na Uniwersytet Poznański i został asystentem wolontariuszem w Katedrze Prawa Karnego. Podjął pracę w Urzędzie Wojewódzkim. Pełnił kolejno funkcje kierownika Oddziału Organizacyjnego, inspektora starostw i naczelnika Wydziału Ogólnego. Na początku 1946 roku został powołany na stanowisko dyrektora gabinetu ministra Ziem Odzyskanych. Był nim aż do likwidacji tego ministerstwa w 1949 roku. Od lutego 1949 do 1951 roku pracował na Uniwersytecie Poznańskim na stanowisku dyrektora administracyjnego.

W roku 1950 doktoryzował się na Uniwersytecie Poznańskim na podstawie rozprawy *Przebudowa ustroju administracyjnego w Polsce Ludowej*, uzyskując stopień doktora praw. Jego promotorem był prof. Marian Zimmermann. W 1951 roku został mianowany zastępcą profesora w Katedrze Prawa Administracyjnego Uniwersytetu Poznańskiego. W latach 1951–1956 był prorektorem tegoż Uniwersytetu. W 1954 roku został kierownikiem Katedry Prawa Pracy. W grudniu 1955 roku uzyskał stopień naukowy docenta i otrzymał stanowisko docenta etatowego. W listopadzie 1961 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w grudniu 1962 stanowisko profesora nadzwyczaj-

nego w Katedrze Prawa Pracy UAM. W grudniu 1968 roku nadano mu tytuł profesora zwyczajnego.

Drugim miejscem jego pracy, po Uniwersytecie Poznańskim, była Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Poznaniu. W latach 1960–1963 był w niej zatrudniony jako docent kontraktowy. Na ten dodatkowy etat dostał zezwolenie ministra szkolnictwa wyższego. W WSE objął w Katedrze Prawa funkcję samodzielnego pracownika nauki, w pełnym wymiarze godzin. Od września 1961 do stycznia 1963 prowadził także wykłady w Punkcie Konsultacyjnym Studiów Zaocznych w Bydgoszczy. W latach 1961–1963 był dziekanem Wydziału Ogólno-Ekonomicznego WSE.

W okresie swojej działalności w WSE, biorąc za podstawę ustawodawstwo Polski przedwrześniowej, przeprowadził analizę porównawczą sytuacji prawnej pracowników państwowych Polski Ludowej, ZSRR i NRD. Badał też różnice między stosunkiem służbowym a stosunkiem pracy. Rezultaty tych badań znalazły odbicie w jego dwutomowej książce *Studia nad sytuacją prawną pracowników państwowych* (t. 1: 1961, t. 2: 1966).

We wrześniu 1982 roku przeszedł na emeryturę. Pracował jednak nadal na Uniwersytecie Poznańskim do roku 1986. W tym samym roku przeniósł się do Augustowa i po dwuletniej przerwie podjął pracę na Uniwersytecie Białostockim. W latach 1988–1994 kierował tam Zakładem Prawa Pracy. Następnie wrócił do Poznania.

Zmarł 24 października 2003 roku w wieku 91 lat w Poznaniu.

Zdzisława Drozdowska

Sławomir Kalinowski

1964–2021

Profesor Kalinowski był bardzo wszechstronnym ekonomistą. Jego podstawową specjalność stanowiła mikroekonomia, interesował się też finansami przedsiębiorstw. Pasjonował się teorią gier w powiązaniu z ekonomią eksperymentalną, do rozwoju której wniósł znaczący wkład. Był erudytą, miłośnikiem literatury pięknej. Charakteryzując jego literackie zainteresowania, mówiliśmy, że „czyta wszystko". Pięknie, a jednocześnie dowcipnie opowiadał o swoich lekturach, zwłaszcza o współczesnej literaturze czeskiej. W charakterystyczny sposób potrafił cytować całe fragmenty z książek, między innymi Hrabala. Interesowały go film i muzyka, zarówno klasyczna, jak i rockowa. Szczególne miejsce wśród jego hobby zajmował sport. Sławomir Kalinowski był kibicem koszykówki, którą też sam uprawiał. W latach 90. należał do zespołu reprezentującego Akademię Ekonomiczną w rozgrywkach amatorskiej ligi firm w Poznaniu. Już na początku swojej kariery akademickiej zapalił się także do spływów kajakowych. Przez dobrych kilka lat spędzałem z nim co najmniej kilka letnich dni, spływając rzekami północnej Polski i biwakując w spartańskich warunkach.

Sławomir Kalinowski urodził się 11 lutego 1964 roku w Toruniu w rodzinie nauczycielskiej. Już od najmłodszych lat wykazywał nieprzeciętne zdolności, co skutkowało tym, że został uczniem klasy matematyczno-fizycznej renomowanego IV Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu. Zajęcia z matematyki prowadzili tam wykładowcy z Wydziału Matematyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po zdaniu matury w roku 1983 Sławomir Kalinowski rozpoczął studia na kierunku handel zagraniczny na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Tytuł zawodowy magistra uzyskał w 1988 roku i w tymże roku rozpoczął pracę jako asystent-stażysta w Instytucie Ekonomii Politycznej Akademii Ekonomicznej. Sławomir Kalinowski całe zawodowe życie związał z poznańską Akademią Ekonomiczną. Pracę doktorską zatytułowaną *Akcjonariat pracowniczy w warunkach współczesnej gospodarki polskiej* napisaną pod kierunkiem prof. Marka Rekowskiego obronił w 1998 roku. Stopień doktora habilitowanego na podstawie dorobku naukowego, w tym w szczególności książki *Konkurencja lub kooperacja. Studia eksperymentalne nad funkcjonowaniem rynków*, uzyskał w 2009 roku. Publikacja ta stanowi istotny wkład do rozwoju ekonomii eksperymentalnej w Polsce, gdyż zawiera wyniki kontrolowanych eksperymentów pozwalających na testowanie siły predykcyjnej teorii ekonomicznych bez konieczności używania danych liczbowych dotyczących

rzeczywistości gospodarczej oraz ukazuje znaczenie teorii gier w rozwoju ekonomii eksperymentalnej. Profesor Kalinowski był autorem lub współautorem kilkudziesięciu artykułów naukowych poświęconych między innymi korzyściom dla gospodarki polskiej wynikającym ze wstąpienia do Unii Europejskiej, prognozowaniu koniunktury gospodarczej, transportowi lotniczemu, w tym także artykułów opublikowanych w renomowanych czasopismach naukowych. Wypromował dwóch doktorów, pod jego kierunkiem przygotowano kilkaset prac dyplomowych (magisterskich i licencjackich). Za działalność naukową był wielokrotnie wyróżniany indywidualnymi i zespołowymi nagrodami Rektora Akademii Ekonomicznej i Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

Profesor Sławomir Kalinowski bardzo dużą wagę przykładał do zajęć dydaktycznych ze studentami. Prowadził ich sporo. Były to przede wszystkim wykłady i ćwiczenia z przedmiotów związanych z mikroekonomią oraz z zakresu finansów przedsiębiorstw. O zaangażowaniu Profesora w oba te obszary świadczy fakt, że był współautorem zarówno książki *Mikroekonomia. Materiały do ćwiczeń* (współautorzy: R. Barczyk, W. Kapuścińska, W. Łuczyński i F. Wiśniewski), jak i publikacji *Finanse przedsiębiorstwa w przykładach i zadaniach* (współautorzy: R. Gasza, J. Mizerka i A. Skowroński), prawdopodobnie pierwszego w Polsce swego rodzaju podręcznika opracowanego na potrzeby kształcenia kadr dla gospodarki rynkowej. Studenci docenili wiedzę i zaangażowanie Profesora, przyznając mu nagrodę Victorii dla najlepszego prowadzącego ćwiczenia, a później w kategorii Osobowość Roku. Profesor Kalinowski angażował się także jako wykładowca na studiach podyplomowych. Od początku uruchomienia studiów MBA for Executives we współpracy z Trent Polytechnic (później Trent University) w Nottingham w Wielkiej Brytanii był członkiem zespołu prowadzącego zajęcia z przedmiotu corporate finance. Zajęcia te prowadził też na studiach MBA Atlanta prowadzonych we współpracy z Georgia State University w Atlancie (USA). W latach 90. Sławomir Kalinowski uczestniczył w programie zorganizowanym przez Polish-American Extension Project, prowadząc kursy z zakresu analizy finansowej dla doradców z ośrodków doradztwa rolniczego w Polsce.

Profesor Sławomir Kalinowski był bardzo zaangażowany w pracę organizacyjną na rzecz Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. W latach 2016–2019 pełnił funkcję kierownika Katedry Mikroekonomii, od roku 2016 również prorektora ds. finansów i rozwoju UEP. Niestety rozwój choroby uniemożliwił mu dokończenie kadencji na tym stanowisku. Na uznanie zasługuje działalność Profesora Kalinowskiego w licznych komisjach wspierających działania władz Uczelni. Był między innymi przewodniczącym Senackiej Komisji ds. Budżetu i Finansów (w kadencji 2012–2016), członkiem zespołu przygotowującego Strategię UEP, członkiem Rady Centrum Informatyki i wielu innych gremiów.

Sławomir Kalinowski wyrażał pogląd, że ekonomia jest nauką stosowaną. Dał temu wyraz, angażując się w działania na rzecz praktyki gospodarczej. Szczególnie po 1989 roku, w czasie przekształceń własnościowych służył wiedzą i niemałym już doświad-

czeniem. Był między innymi członkiem zespołu konsultantów działających w ramach Biura Konsultingowego Fundacji Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Uczestniczył w wielu projektach doradczych z zakresu prywatyzacji, restrukturyzacji i wycen aktywów, realizowanych na potrzeby jednostek sektora publicznego, jak również podmiotów prywatnych. Swoją wiedzą ekspercką chętnie dzielił się z innymi podczas licznych szkoleń.

Odszedł 14 stycznia 2021 roku po długich zmaganiach z ciężką chorobą. Wszyscy wiedzieliśmy o dręczącej go, jak się później okazało śmiertelnej, chorobie, ale ze względu na hart ducha, z jakim starał się znosić cierpienia, informacja o jego śmierci była dla społeczności akademickiej smutnym zaskoczeniem. Przecież jeszcze niedawno – mimo utrudniających pracę dolegliwości – z pełnym zaangażowaniem piastował odpowiedzialne kierownicze stanowiska na Uczelni.

Ze Sławkiem Kalinowskim zaprzyjaźniłem się w trakcie kursu „Economics of the West Extended", na który do Tilburga i Antwerpii w 1991 roku wysłał nas ówczesny rektor Akademii Ekonomicznej, prof. Bohdan Gruchman. Przyjaźń ta trwała do śmierci Sławka. Prowadziliśmy wspólne badania, utworzyliśmy grupę dydaktyków, do której później zapraszaliśmy młodszych kolegów, razem przygotowywaliśmy się do zajęć i je prowadziliśmy, a także spędzaliśmy czas, dyskutując na wiele tematów niekoniecznie ekonomicznych. Jego odejście było wielką stratą dla Uczelni i dla mnie osobiście.

Jacek Mizerka

Marian Kasperek

1920–2012

24 kwietnia 2012 roku zmarł Docent Marian Kasperek. Zmarł w swoim rodzinnym mieście, w Kielcach, dokąd powrócił po ostatecznym zakończeniu pracy zawodowej w naszej Uczelni. Na emeryturę przeszedł w 1990 roku, ale jeszcze później pracował przez kilkanaście lat w niepełnym wymiarze godzin na Wydziale Towaroznawstwa oraz w Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych Akademii Ekonomicznej.

Marian Kasperek urodził się 9 grudnia 1920 roku w Kielcach i tam spędził młodość. Pracę zawodową rozpoczął w 1941 roku jako praktykant w tartaku i po kilku miesiącach objął tam kierownictwo techniczne zakładu. W 1943 roku rozpoczął pracę w Składzie Materiałów Budowlanych i Farb w Pińczowie, a w 1946 roku został kierownikiem młyna elektrycznego. Po powrocie do Kielc w 1948 roku zdał egzamin maturalny i rozpoczął studia na Akademii Handlowej w Poznaniu. W 1950 roku, jeszcze w trakcie studiów, rozpoczął pracę jako młodszy asystent w Zakładzie Technologii i Towaroznawstwa. Od początku 1954 roku, a następnie od września 1954 roku był kolejno zatrudniony na stanowisku starszego asystenta i adiunkta w Zakładzie Towaroznawstwa Artykułów Rolno-Spożywczych Akademii Handlowej.

Marian Kasperek znał bardzo dobrze trzy języki obce: angielski, rosyjski i francuski. W lutym 1956 roku został zatrudniony w charakterze tłumacza przez Międzynarodową Komisję Nadzoru i Kontroli w Indochinach. Znajomość języka rosyjskiego umożliwiła mu odbycie studiów aspiranckich w Moskiewskim Technologicznym Instytucie Przemysłu Spożywczego (1958–1961). Tam też uzyskał stopień doktora nauk biologicznych po obronie pracy *Biosynteza aminokwasów z kwasu pirogronowego i amoniaku w roślinach motylkowych, oleistych i trawach*. Badania te to duży krok w wyjaśnianiu syntezy alfa alaniny. Były to badania w zakresie biotechnologii i „zielonej chemii". Ich kontynuacją było zajęcie się przez Mariana Kasperka przemianami aminokwasów w ontogenezie grochu.

W celu ich prowadzenia odbył w 1967 roku ośmiomiesięczny staż naukowy w Katedrze Fizjologii Roślin Uniwersytetu Paryskiego. W 1968 roku został mianowany na stanowisko docenta na Wydziale Towaroznawstwa, w Zakładzie Towaroznawstwa Artykułów Spożywczych.

Docent Marian Kasperek był autorem lub współautorem kilkudziesięciu publikacji z zakresu towaroznawstwa żywności. Napisał między innymi 10 skryptów i 4 podręczniki z tego właśnie zakresu, które przez wiele lat służyły studentom towaroznawstwa i handlu. Zrecenzował 5 prac doktorskich i wypromował 2 prace. Jedna z jego doktorantek kontynuowała pracę naukową i uzyskała tytuł profesorski.

Docent Marian Kasperek przeprowadzał także badania na zlecenie instytucji i przedsiębiorstw krajowych i zagranicznych oraz wykonywał ekspertyzy i analizy produktów spożywczych na zlecenie praktyki gospodarczej. Był również ekspertem ds. opakowań Komisji Głównej Przemysłu Spożywczego Komitetu Nauki i Techniki. Działał w Polskim Towarzystwie Towaroznawczym oraz Polskim Towarzystwie Nauk Żywieniowych. Był także zaangażowany w prace zakładowej organizacji związkowej, w której w latach 1955–1956 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego, a potem przewodniczącego.

Docent Marian Kasperek zawsze umiejętnie godził pracę dydaktyczną, naukową i organizacyjną. Przez wiele lat kierował Zakładem Towaroznawstwa Artykułów Spożywczych. W latach 1958/1959 był członkiem Senatu Uczelni. Pełnił również funkcję pełnomocnika rektora ds. BHP, był przewodniczącym Uczelnianej Komisji ds. Unowocześnienia Dydaktyki, Uczelnianej Komisji ds. Ochrony Pracy, Komisji Dyscyplinarnej dla studentów, Komisji ds. Egzaminów z Języków Obcych dla starszych asystentów ubiegających się o awans na stanowisko adiunkta, jak też członkiem Komisji dla Pracowników Administracji i Biblioteki.

Marian Kasperek w uznaniu osiągnięć oraz zasług otrzymał liczne odznaczenia i nagrody, między innymi Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Zasłużony Nauczyciel PRL, Odznakę Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego, Odznakę Miasta Poznania oraz nagrodę ministra nauki i szkolnictwa wyższego i nagrodę rektora AE w Poznaniu.

Docent Kasperek 1 października 1968 roku został powołany na stanowisko kierownika Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, na którym pracował do 1990 roku. Osobiście zetknąłem się po raz pierwszy z Docentem w kwietniu 1974 roku w ówczesnej WSE, gdy postanowiłem ubiegać się o pracę w tym Studium. Z tego spotkania zapamiętałem jedno zdanie: „Panie Jerzy, proszę skrócić swoje włosy". Należałem bowiem do pokolenia „dzieci kwiatów" i moja fryzura była podobna do fryzury patrona UAM, który wówczas ukończyłem. W trakcie dalszej pracy mogłem się przekonać, jak dużą wagę przywiązywał Docent Marian Kasperek nie tylko do sumienności, zdyscyplinowania i staranności w prowadzeniu procesu dydaktycznego, lecz także do ubioru i sposobu bycia.

Ulubione zdanie Docenta brzmiało: „Najważniejsze jest dobro procesu dydaktycznego". Przekaz ten pamiętają zresztą do tej pory pracownicy SPNJO. Ta troska o Studium przejawiała się nie tylko w dbaniu o wysoki poziom nauczania, ale również

w tworzeniu studenckich klubów dyskusyjnych, instalowaniu nowoczesnych – jak na owe czasy – laboratoriów językowych. Docent znajdował zawsze czas nie tylko dla podległych mu pracowników, lecz także dla studentów, którym chętnie pomagał w rozwiązywaniu trudnych dla nich problemów.

Docent Marian Kasperek był przełożonym bardzo wymagającym, skrupulatnym. Te wysokie wymagania stawiał nie tylko nam, lecz i sobie. Miał dwa domy: dom, w którym mieszkał, i dom, w którym pracował. W tym drugim można go było zastać niemal zawsze. Często mawiał: „Ten tylko nie może mnie zastać, kto nie chce". Pracował w swoim gabinecie, pracował w bibliotece Studium, pracował także w swojej Katedrze na Wydziale Towaroznawstwa. Gdy w sekretariacie Studium nie wisiał na wieszaku jego biały kitel laboratoryjny, oznaczało to, że Docent był w Katedrze. Często widywaliśmy go przemieszczającego się w tym kitlu z pierwszego piętra, gdzie znajdowało się Studium, na parter – do pomieszczenia Wydziału Towaroznawstwa. Docent Kasperek prowadził zajęcia dydaktyczne nie tylko na Wydziale Towaroznawstwa, lecz również lektoraty z języka angielskiego. Na Wydziale Towaroznawstwa był prekursorem prowadzenia wykładów w języku angielskim – wykładając *food commodity science*. Język angielski został wprowadzony na tym Wydziale jako lektorat obowiązkowy.

Jak już wspomniałem, Docent Marian Kasperek był przełożonym bardzo wymagającym – utrzymywał żelazną dyscyplinę. Nie tolerował żadnych spóźnień. Mimo to często można było usłyszeć z ust lektorów określenie „Nasz Docent". Oddaje to szacunek, jakim pracownicy Studium darzyli swojego przełożonego.

Jerzy Ceitel

Bolesław Piotr Kasprowicz

1895–1982

Zmarły w grudniu 1982 roku Profesor Bolesław Piotr Kasprowicz, doktor *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego, był związany w pierwszych latach powojennych z Akademią Handlową. Realizując pomysł rektora Józefa Górskiego, aby utworzyć w Uczelni ośrodek myśli gospodarki morskiej, zorganizował prężnie działającą Katedrę Transportu. Bolesław Kasprowicz urodził się 2 grudnia 1985 roku w Gnieźnie jako syn znanego przemysłowca i działacza społecznego Bolesława Michała Kasprowicza. Początkowo uczył się niezbyt chętnie, sprawiając rodzicom wiele kłopotu. Ojciec widział w nim swojego następcę, więc w roku 1912 nakłonił syna, by rozpoczął praktykę w ojcowskiej firmie. Wyjeżdżał za granicę do Londynu, Antwerpii i Berlina. W czasie miesięcznego pobytu w Berlinie nawiązał kontakt z kolegami z Gniezna i zaczął z nimi uczęszczać na wykłady z literatury polskiej, prowadzone przez sławnego Aleksandra Brücknera. To sprawiło, że postanowił przeciwstawić się rodzicom i nie zostać tzw. juniorem w firmie. Zdecydował się podjąć studia ekonomiczne.

Okres I wojny światowej był dla Bolesława Kasprowicza sprzymierzeńcem. Zwolniony po znajomości w Gnieźnie ze służby w wojsku niemieckim musiał opuścić miasto. Dla „poratowania zdrowia" przebywał kolejno w kilku sanatoriach, przygotowując się w tym czasie do zdania matury. Po jej uzyskaniu podjął studia ekonomiczne. Odbywał je w latach 1916–1918 w Berlinie na uniwersytecie i w Wyższej Szkole Handlowej. W czasie studiów włączył się do pracy w Towarzystwie Naukowym Polaków w Berlinie (którego prezesem był Wojciech Korfanty).

Po ukończeniu studiów Bolesław Kasprowicz powrócił do Gniezna i podjął pracę w firmie ojca. Miał szczęście być świadkiem wybuchu powstania wielkopolskiego w Poznaniu 27 grudnia 1918 roku. Wstąpił więc do Szkoły Obserwatorów-Lotników w Ławicy koło Poznania. Rozkazem gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego, dowódcy Armii Wielkopolskiej, został jednak zwolniony ze służby w lotnictwie wojskowym ze względu na stan zdrowia.

W roku 1919 podjął studia na Uniwersytecie Poznańskim na Sekcji Ekonomicznej Wydziału Prawno-Ekonomicznego. Po zdaniu egzaminów uzupełniających zapisał się na seminarium doktorskie u prof. Edwarda Taylora. Pod jego kierunkiem napisał pracę doktorską *Przemysł spirytusowy w byłej dzielnicy pruskiej w okresie etatyzmu.* Zosta-

ła ona opublikowana w 1922 roku jako pierwsza w założonym przez prof. Taylora wydawnictwie Poznańskie Prace Ekonomiczne. Promocja pierwszego *doctoris economiae et rerum politicarum* odbyła się na Uniwersytecie Poznańskim 12 maja 1923 roku.

W związku z trudną sytuacją firmy ojca nowo promowany doktor postanowił osobiście nią pokierować. Po doprowadzeniu do sanacji przedsiębiorstwa junior rozpoczął życie na własny rachunek. Podjął pracę prokurenta w Oddziale Warszawskim Zachodnio-Polskiego Zjednoczenia Spirytusowego Zachospir. Polecono mu zorganizowanie działu zakupu i transportu dla polskiej spółki dzierżawnej w Turcji. To zmusiło go do studiowania problematyki transportu morskiego. Gdy kierował transporty do Turcji drogą morską przez Hamburg, uświadomił sobie monopolistyczną rolę Hamburga jako portu dyspozycyjno-rozdzielczego dla Polski. Zdał sobie sprawę z zależności Polski od Niemiec w zakresie pośrednictwa komunikacyjnego. Zaczął więc interesować się zagadnieniami polskiego handlu zagranicznego drogą morską i w pełni uświadomił sobie brak odpowiedniego polskiego okna na świat.

Po załamaniu się działalności spółki w Turcji Bolesławowi Kasprowiczowi zaproponowano zorganizowanie placówki eksportowej spirytusu w Gdańsku. Po rozeznaniu sytuacji na Wybrzeżu stwierdził, że jego rola w tej branży została zakończona. Był to lipiec 1930 roku. Szukając nowej pracy, Profesor nawiązał kontakt z Czesławem Peche, dyrektorem gabinetu ministra przemysłu i handlu, którym wówczas był Eugeniusz Kwiatkowski, twórca Gdyni. Zaproponowano mu stanowisko dyrektora tworzącej się instytucji Rady Interesantów Portu w Gdyni (RIP). Objął tę funkcję w grudniu 1930 roku i związał się z morzem i z Gdynią na całe życie.

Praca organizacyjna w RIP dawała Profesorowi Kasprowiczowi dużo satysfakcji. Zaczął wydawać „Roczniki Rady Interesantów Portu". Po pięciu latach pracy dla gospodarki morskiej dokonał szczegółowej analizy, którą przedstawił w pracy *Kierunki polskiego handlu zagranicznego w latach 1926–1935*, ze szczególnym uwzględnieniem udziału i roli Gdyni. Trwałe zainteresowanie gospodarką morską stało się dla Bolesława Kasprowicza startem do rozpoczęcia kariery naukowej. Nie było wówczas aparatu naukowego, który zajmowałby się aktualnymi problemami gospodarki morskiej. W Toruniu od roku 1926 istniał Instytut Bałtycki, z którym RIP współpracowała. Profesor Kasprowicz napisał pierwszą monografię analityczno-statystyczną o polskich portach morskich i w roku 1935 zainicjował działalność Morskiego Kolegium Ekonomicznego. Stało się ono forum dyskusyjnym dla wszystkich grup fachowców, mających ambicje naukowego pogłębiania zagadnień morskich. Zespół ten publikował materiały z seminariów dyskusyjnych w nowo założonym kwartalniku „Uprawa Morza".

Bolesław Kasprowicz, działacz i publicysta w zakresie gospodarki morskiej, mający inklinacje naukowo-badawcze, uznał, że należałoby szkolić ludzi morza, prawników,

ekonomistów, transportowców i praktyków gospodarki morskiej. Postanowił przeto połączyć dotychczasowe zadania z dydaktyką. Związał się więc z Instytutem Handlu Morskiego i Techniki Portowej, będącym szkołą społeczną pod patronatem Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy. Niestety, nie miała ona ustalonego programu ani stałych wykładowców. Wyszkoliła tylko dwa roczniki absolwentów, którzy podjęli pracę na odpowiedzialnych stanowiskach w gospodarce morskiej.

Tragiczny wrzesień 1939 roku zmusił Profesora do opuszczenia Wybrzeża. Będąc honorowym konsulem Rumunii, pojechał do Warszawy. Został jednak zatrzymany w Milanówku, gdzie działała już komenda niemiecka. Na podstawie przedstawionych dokumentów konsula wydano mu przepustkę do Poznania, a w Poznaniu uzyskał przepustkę do Gdyni. Na Wybrzeżu został zmuszony do codziennego zgłaszania się na gestapo i do przekazania Niemcom dokumentacji RIP. Na szczęście część ważnych dokumentów, szczególnie o charakterze personalnym, udało mu się spalić. Gestapo aresztowało nieomal całą inteligencję gdyńską. Bolesław Kasprowicz skorzystał więc z rady przyjaciół i jako konsul honorowy Rumunii dotarł do Warszawy, dowiedziawszy się w drodze, że jest poszukiwany i grożą mu represje nie tylko za Gdynię, ale również za udział w powstaniu wielkopolskim.

W Warszawie, dzięki znajomości języka niemieckiego i zdolnościom organizacyjnym, zaczął zarabiać na chleb dla swojej rodziny, a pewną część zysku przekazywał na cele społeczne i na potrzeby podziemia. Uczestniczył w spotkaniach omawiających sprawę specjalistów dla gospodarki morskiej zaraz po wojnie. W spotkaniach brał także udział Tadeusz Ocioszyński – były naczelnik Wydziału Żeglugowego w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Za jego pośrednictwem, w połowie roku 1942, Profesor Kasprowicz przyłączył się do organizowanego Instytutu Morskiego przy Tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich w Warszawie. Był jego wykładowcą. Praca Instytutu Morskiego trwała do wybuchu powstania warszawskiego. Po upadku powstania Bolesław Kasprowicz przeszedł przez Fort Mokotowski, obóz w Pruszkowie i dotarł do Piotrkowa Trybunalskiego. Gdy tylko stało się to możliwe, zgłosił się w Warszawie do grupy operacyjnej „Związku Wodniaków" i zajął się zorganizowaniem wyjazdu na Wybrzeże studentów Instytutu Morskiego. Pierwsza grupa operacyjna wyruszyła z Warszawy 20 marca 1945 roku. Dotarła do Gdańska 30 marca jeszcze pod obstrzałem cofających się wojsk niemieckich i niezwłocznie objęła służbę ochrony portu Gdańskiego. Druga grupa studentów dotarła na Wybrzeże w kwietniu 1945 roku.

W maju 1945 roku prof. Józef Górski, pełniący funkcję rektora Akademii Handlowej w Poznaniu, postanowił utworzyć na Uczelni ośrodek myśli gospodarki morskiej. Zaproponował więc Bolesławowi Kasprowiczowi objęcie wykładów z ekonomiki transportu i zorganizowanie już w roku akademickim 1946/1947 Katedry Transportu. Jako zastępca profesora Akademii Handlowej w Poznaniu Profesor podjął te wykłady w roku 1945. Zaznaczył jednak, że jeśli na Wybrzeżu zostanie powołana wyższa uczelnia o specjalizacji ekonomiczno-morskiej, to przejdzie do niej. Działał cały czas

w porozumieniu z partnerami z Wybrzeża, chcąc w Poznaniu rozpocząć szkolenie specjalistów dla gospodarki morskiej. Prężnie zorganizował nowo powołaną Katedrę, uważając, że związki Wielkopolski z gospodarką morską są bardzo ścisłe.

Gdy w roku 1945 rektor Górski utworzył w Szczecinie filię poznańskiej Akademii Handlowej, dla Profesora Kasprowicza zaczęła się stała wędrówka w trójkącie Poznań (z odskocznią do Gniezna) – Szczecin – Gdańsk. W październiku 1945 roku rozpoczęła bowiem działalność Uczelnia, która 17 sierpnia 1946 roku uzyskała nazwę Wyższej Szkoły Handlu Morskiego w Gdyni. W roku 1947 jej siedziba została przeniesiona do Sopotu, a uchwałą Rady Ministrów z 3 marca 1952 roku szkoła została uznana za uczelnię państwową i przemianowana na Wyższą Szkołę Ekonomiczną. W latach 70. została włączona do Uniwersytetu Gdańskiego jako Wydział Ekonomii. Profesor miał duże zasługi w powołaniu i rozwoju tej uczelni. Był tam kierownikiem Katedry Transportu i Katedry Ekonomiki Portów. W latach 1948–1951 pełnił funkcję rektora WSHM, w okresie 1956–1960 dziekana Wydziału Morskiego WSE, a w kadencji 1962–1965 rektora Wyższej Szkoły Ekonomicznej.

Profesor utrzymywał stałe kontakty ze swoimi asystentami. Dbał o ich rozwój i starał się, by mogli poznać klimat gospodarczy Wybrzeża. Kontakty te nie zostały zerwane mimo likwidacji Katedry w Poznaniu. Gdy w roku 1975 nadano Profesorowi najwyższą godność akademicką – doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego, dawni asystenci byli jego gośćmi. Uroczystość była barwna i spontaniczna, tak jak działalność Jubilata, który chociaż był synem ziemi wielkopolskiej, większość swego życia poświęcił gospodarce morskiej i kształceniu fachowców na jej potrzeby.

Po przejściu na emeryturę był nadal czynny. Utrzymywał stały kontakt z Uniwersytetem Gdańskim, prowadził wykłady i seminaria. Udzielał też konsultacji magistrantom i doktorantom, również w mieszkaniu prywatnym, zaskarbiając sobie wdzięczność i pamięć wielu.

W pogrzebie Profesora 13 grudnia 1982 roku uczestniczyła delegacja Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Żegnało go społeczeństwo Wybrzeża, przedstawiciele nauki z całej Polski, wychowankowie i licznie zgromadzeni przyjaciele, a wygłoszone przemówienia uświadomiły jeszcze raz zasługi Profesora dla ukochanego Wybrzeża i polskiego morza.

Non omnis moriar.

Urszula Hoffmann

Stanisław Kasznica

1874–1958

Stanisław Kasznica urodził się 23 lutego 1874 roku w Warszawie. Po złożeniu egzaminu dojrzałości w Gimnazjum św. Anny w Krakowie rozpoczął studia z chemii i medycyny. Wybór okazał się nietrafny, więc w roku 1895 podjął studia na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Warszawskiego. W czasie studiów (na trzecim roku) wstąpił do tajnej organizacji polskiej Oświata Narodowa. Niedługo potem aresztowano go, osadzono na Pawiaku i w X pawilonie Cytadeli. Został zwolniony za kaucją, lecz dopiero po dwóch latach mógł kontynuować studia. Dyplom ukończenia studium prawnego otrzymał w roku 1901, a rok później uzyskał stopień kandydata nauk prawnych na podstawie pracy *Teoria państwa Stanisława Orzechowskiego.* Mając trudności ze znalezieniem pracy, pojechał do Krakowa (miał obywatelstwo austriackie). Przygotowywał się do egzaminu doktorskiego, który zdał w roku 1904. Był członkiem tajnej Organizacji Młodzieży Akademickiej „Zet".

Będąc doktorem praw, uzyskał pracę w namiestnictwie we Lwowie. Po roku otrzymał stypendium Polskiej Akademii Umiejętności i w roku1905 podjął studia na seminarium prof. Jerzego Jellinka w Heidelbergu. Po powrocie do Lwowa objął stanowisko kierownika Krajowego Biura Statystycznego w Wydziale Krajowym. W roku 1912 został mianowany profesorem zwyczajnym nauk społecznych w Krajowej Akademii Rolniczej w Dublanach pod Lwowem. Pracował tam do roku 1919. W latach 1913–1914 był też posłem Sejmu Krajowego. W czasie I wojny brał udział w Komitecie Pomocy Ofiarom Wojny, utworzonym we Lwowie. Gdy wiosną roku 1918 otworzyła się możliwość działalności niepodległościowej, uczestniczył w maju tegoż roku w zebraniu Polskiego Koła Parlamentarnego w Krakowie, na którym proklamowano zjednoczenie i niepodległość Polski. Uczestniczył też pod przewodnictwem Witosa w Zjeździe Narodów Uciśnionych w Pradze.

Po odzyskaniu niepodległości w sierpniu 1919 roku zaproponowano mu kierowniczą pracę w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Zajmował się sprawami przygotowania ustaw dotyczących reorganizacji władz. Będąc na tym stanowisku, otrzymał od prof. Antoniego Peretiatkowicza propozycję objęcia Katedry Prawa Administracyjnego na Uniwersytecie Poznańskim. Niełatwo było mu podjąć tę decyzję. W rezultacie przejął Katedrę 1 stycznia 1920 roku jako profesor zwyczajny. Wszedł w wir prac organiza-

cyjnych, opracował statut Uniwersytetu Poznańskiego, przez wiele lat był dziekanem (w latach akademickich 1920/1921 oraz 1933/1934–1935/1936), piastował godność prorektora w roku akademickim 1931/1932, a rektora w 1929/1930–1930/1931.

Łączył pracę nauczyciela akademickiego z intensywną pracą społeczną, parlamentarną oraz pracami o charakterze ogólnopaństwowym. W latach 1922–1927 był senatorem RP i wielokrotnie przewodniczył komisjom w sprawach reformy administracyjnej, wnosząc duży wkład w tej dziedzinie, był członkiem Rady Oszczędnościowej, Rady Archiwalnej (w latach 1925–1935) i sędzią Trybunału Kompetencyjnego (1935–1939).

Na początku II wojny światowej Stanisław Kasznica został uwięziony przez okupanta jako zakładnik, a potem poprzez obóz na Głównej wysiedlony do Kroczowa. W maju 1942 roku przeniósł się do Warszawy, gdzie wykładał prawo administracyjne na Tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich. Napisał też podręcznik *Polskie prawo administracyjne* (pod pseudonimem A. Łużycki). Był to pierwszy podręcznik prawa administracyjnego w Polsce. Doczekał się trzech wznowień w latach 1945–1947.

Profesor jako jeden z pierwszych wrócił do Poznania już 16 marca 1945 roku. Przy współudziale profesorów Antoniego Peretiatkowicza i Mariana Zimmermanna zorganizował wyższe seminarium z prawa publicznego dla asystentów, doktorantów i wyższych urzędników administracyjnych. Dzięki temu seminarium mogło doktoryzować się wiele osób, a wśród nich było dwóch doktorantów Profesora. Na propozycję ówczesnego dziekana prof. Zygmunta Wojciechowskiego, organizatora Instytutu Zachodniego, Profesor Kasznica zajął się – pełniąc funkcję prodziekana – utworzeniem Sekcji Prawnej tego Instytutu, z której wyłonił się potem Instytut Prawa Publicznego. Sekcja ta wydawała periodyk „Administracja i Samorząd na Ziemiach Odzyskanych" finansowany przez Ministerstwo Ziem Odzyskanych. Łącznie ukazało się 20 tomów serii A (artykuły) i serii B (teksty przepisów prawnych wraz z komentarzem). Naczelnym redaktorem tego periodyku, do chwili jego likwidacji w roku 1948, był Stanisław Kasznica.

Był jeszcze w pełni sił twórczych, gdy 31 grudnia 1947 roku przeniesiono go w stan spoczynku. W okresie „zawirowań" nie pomogły starania Rady Wydziału i Senatu Uniwersytetu Poznańskiego. Nadal prowadził, ale w formie prac zleconych, wykłady w Akademii Handlowej aż do chwili jej upaństwowienia i przekształcenia w Wyższą Szkołę Ekonomiczną w roku 1950. Z naszą Uczelnią był związany od 1933 roku. Do 1939 roku wykładał prawo prasowe i autorskie. W latach 1945–1949 wykładał prawo administracyjne, a w roku akademickim 1949/1950 – naukę o organizacji. W działalności Profesora splatało się wiele dziedzin, mianowicie praca nauczyciela akademickiego, szeroko pojmowana praca organizacyjna, działalność praktyczna i społecznikowska. Urodzony organizator i człowiek czynu, jak zaznaczono w ocenach jego działalności, większą wagę przywiązywał do rozwiązań w praktyce niż w teorii. Był wybitnym wykładowcą. Pisał głównie artykuły. Brał czynny udział w dyskusjach do-

tyczących ważnych spraw administracyjnych kraju. Opracowywał projekty ustaw, reform i programów. Służył z całym oddaniem i sumiennością ludziom i umiłowanej ojczyźnie.

Zmarł w Krosinku 17 listopada 1958 roku, przeżywszy 84 lata. Został pochowany na cmentarzu w Mosinie.

Zdzisława Drozdowska

Mieczysław Kędelski

1946–1998

Nagły zgon Profesora Mieczysława Kędelskiego, kierownika Katedry Statystyki i Demografii, zaskoczył społeczność akademicką Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Profesor odszedł w pełni sił twórczych 5 lipca 1998 roku, w wieku 52 lat. Był wychowankiem prof. Stanisława Borowskiego, godnym jego następcą i kontynuatorem jego pracy badawczej. Będąc typem badacza-samotnika, dzielił swoje zainteresowania między kilka specjalności, którym oddawał się z pasją. Był wybitnym demografem i demometrykiem, cenionym członkiem demograficznych towarzystw naukowych krajowych i międzynarodowych. Był niezwykle pracowity i uparty, dążąc do realizacji kolejnych trudnych i ważnych zadań, jakie sobie sam wyznaczał. Jako nauczyciela akademickiego pochłaniała go przede wszystkim nauka. Jego prace z zakresu demografii historycznej przyczyniły się istotnie do rozwoju tego działu demografii w Polsce, którego podwaliny położyli prof. Stanisław Waszak i prof. Stanisław Borowski. Na Uczelni pracował z pełnym oddaniem przez 27 lat.

Mieczysław Kędelski urodził się 5 kwietnia 1946 roku w Gnieźnie w rodzinie wielodzietnej, jako syn Józefa i Bronisławy z domu Szafrańskiej. W roku 1949 jego rodzice przeprowadzili się do Poznania, gdzie uczęszczał do szkoły podstawowej, a następnie do technikum poligraficzno-księgarskiego. Świadectwo dojrzałości otrzymał w roku 1965. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Tytuł magistra ekonomii otrzymał we wrześniu 1969 roku na podstawie pracy poświęconej problematyce cen płaconych i uzyskiwanych przez producentów płodów rolnych, napisanej pod kierunkiem prof. Borowskiego. Rozprawa ta została w części opublikowana w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym" oraz w „Poznańskich Rocznikach Ekonomicznych". Po półrocznej pracy w przedsiębiorstwie został przyjęty w lutym 1970 roku na studia doktoranckie w WSE. Już w październiku 1971 roku obronił pracę doktorską *Statystyczne metody badania relacji cen, na przykładzie cen wysoce elastycznych*, napisaną pod kierunkiem prof. Borowskiego. Praca ta została opublikowana w PWN w roku 1974, nagrodzona przez ministra szkolnictwa wyższego i nauki, a także wydana w języku rosyjskim przez wydawnictwo Statistica w Moskwie. Doktorem habilitowanym nauk ekonomicznych w zakresie statystyki został w styczniu 1983 roku na podsta-

wie pracy *Szacowanie potencjału życiowego ludności w Polsce*, opublikowanej w roku 1982. Publikacja została wyróżniona nagrodą ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki oraz nagrodą naukową Wydziału I Nauk Społecznych PAN. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w roku 1991, a profesora zwyczajnego w roku 1993.

Z Akademią Ekonomiczną związał się na stałe w roku 1971 i pracował w niej nieprzerwanie do końca życia. Kolejno obejmował stanowiska asystenta, adiunkta, docenta i profesora. Brał także udział w pracach organizacyjnych Uczelni. Od października 1987 roku do końca kwietnia 1988 roku pełnił funkcję prodziekana Wydziału Planowania i Zarządzania ds. Bytowych Studentów, od października 1991 roku był kierownikiem Katedry Statystyki i Demografii, w latach 1985–1991 kierownikiem Pracowni Demometrii w Instytucie Cybernetyki Ekonomicznej, w latach 1980–1983 delegatem adiunktów i asystentów Wydziału PiZ w Senacie, w latach 1974–1977 sekretarzem Uczelnianej Komisji Zdrowia, w latach 1984–1987 członkiem Uczelnianej Komisji Bibliotecznej, od października 1991 roku członkiem Komisji ds. Oceny Pracowników przy Wydziale Ekonomii, od 1994 roku członkiem Komisji ds. Badań Naukowych przy Wydziale Ekonomii i od 1996 roku przewodniczącym Uczelnianej Komisji ds. badań Naukowych.

Działalność organizacyjna Profesora nie ograniczała się do Uczelni. Brał czynny udział w pracy organizacyjnej w sferze nauki. W Polskiej Akademii Nauk był od roku 1974 członkiem Komitetu Nauk Demograficznych, od roku 1975 członkiem Sekcji Demometrii, w latach 1985–1990 przewodniczącym Sekcji Demometrii, od roku 1990 członkiem Polskiego Towarzystwa Demograficznego, od roku 1981 członkiem Polskiego Towarzystwa Statystycznego, Oddział w Poznaniu, a w latach 1986–1993 przewodniczącym Komisji Rewizyjnej tego Towarzystwa. Od roku 1981 był członkiem Międzynarodowej Unii ds. Naukowych Badań Ludności (International Union for the Scientific Study of Population) w Liège.

W latach 80. był kierownikiem i współrealizatorem tematów badawczych z dziedziny demometrii, opracowywanych najpierw w ramach tzw. problemów węzłowych, a następnie w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych. Wykonał także ekspertyzę dla Głównego Urzędu Statystycznego w związku z przygotowaniami do Narodowego Spisu Ludności w roku 1988.

Profesor Mieczysław Kędelski był przede wszystkim badaczem naukowym. Mimo młodego wieku zgromadził znaczny dorobek naukowy, obejmujący ponad 200 pozycji, w tym blisko 150 prac opublikowanych, a wśród nich kilka monografii. Zainteresowania naukowe wykazywał już w czasie studiów, aktywnie uczestnicząc w pracach Studenckiego Koła Naukowego. W całokształcie jego prac badawczych można wyraźnie wyodrębnić trzy nurty badań.

Pierwszy z nich obejmuje okres przygotowania rozprawy magisterskiej i doktorskiej, wiążąc się z ówczesnym kierunkiem badań prof. Borowskiego, który rozwinął szeroko zakrojone studia nad kształtowaniem się cen wolnorynkowych w czasie i przestrzeni.

Mieczysław Kędelski dokonał rozpoznania mechanizmu kształtowania się cen, czynników cenotwórczych oraz wzajemnych związków cen.

Drugi nurt jego badań ewoluował w kierunku powiązań statystyki ekonomicznej i demografii. Wyniki tych badań znalazły odbicie w licznych artykułach. Po doktoracie skoncentrował się na badaniach demograficznych i w tej dziedzinie osiągnął swój główny dorobek naukowy, który uzewnętrznił się w monografiach, artykułach i raportach z badań. Jego badania w tym nurcie dotyczyły początkowo analizy ruchu naturalnego i wędrówkowego ludności w różnych przekrojach terytorialnych, migracji ludności w przekroju „miasto–wieś" oraz wyodrębnienia ekonomicznych czynników płodności kobiet w Polsce.

Przygotowując się do napisania rozprawy habilitacyjnej, zajął się następnie problematyką pomiaru trwania życia biologicznego i zawodowego ludności oraz konstrukcją modeli demograficznych. Skłaniając się w kierunku demografii, skupił się początkowo na demografii opisowej, a później na demometrii. W tym celu coraz szerzej wykorzystywał metody statystyczno-matematyczne i podjął próbę modelowania zjawisk i procesów demograficznych. Na tym etapie skrystalizował koncepcję ostatecznej wersji rozprawy habilitacyjnej, poświęconej demometrycznej analizie potencjału życiowego ludności w Polsce.

W pracy habilitacyjnej *Szacowanie potencjału życiowego ludności w Polsce* przeprowadził analizę zmienności średniego czasu trwania życia w czasie i w przestrzeni oraz jego uwarunkowań. Skonstruował też progresywne i regresywne tablice trwania życia oraz wysunął hipotezę o realizacji w Polsce regresywnego typu wymierania. Rzeczywisty przebieg tego procesu potwierdził jego hipotezę.

Trzeci nurt badań wyłonił się po opublikowaniu w roku 1983 pracy *Szacowanie relacji między umieralnością i trwaniem życia a środowiskiem społeczno-ekonomicznym w Polsce*. Profesor podjął szerzej problematykę statystycznej rekonstrukcji rozwoju demograficznego miasta Poznania i Wielkopolski. Pokłosie szerokich badań statystyczno-demograficznych stanowią trzy publikacje monograficzne: *Rozwój demograficzny Poznania w XVIII i na początku XIX wieku* (Poznań 1992), *Perspektywy demograficzne Poznania (1991–2015)* (Poznań 1994), *Umieralność i trwanie życia ludności Wielkopolski w XIX wieku* (Poznań 1996). Wszystkie te publikacje z dziedziny demografii historycznej przyczyniły się istotnie do rozwoju tego działu demografii w Polsce.

Profesor prowadził seminaria doktorskie, magisterskie i dyplomowe, na których podejmował oryginalną i ambitną tematykę badawczą. Wypromował jednego doktora oraz kilkudziesięciu magistrów. Przez kilka lat kierował pracami Sekcji Demometrii PAN. Na posiedzeniach tej Sekcji młodzi pracownicy naukowi z całej Polski referowali założenia i wyniki swoich prac kwalifikacyjnych. Profesor był także recenzentem kilku prac doktorskich i habilitacyjnych. We współautorstwie opracował podręcznik do nauczania statystyki i demografii.

Dowód uznania dla jego pracy badawczej stanowią liczne nagrody ministra szkolnictwa wyższego i Polskiej Akademii Nauk. W roku 1996 został odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej za całokształt pracy nauczyciela akademickiego.

Profesor Mieczysław Kędelski miał bogatą osobowość. Odznaczał się wysokimi walorami moralno-etycznymi. Był człowiekiem sumiennym, wrażliwym, niezwykle pracowitym i skromnym. Wymagał od innych, ale był szczególnie wymagający wobec siebie. Jego nieśmiałość sprawiała, że wydawał się zamknięty w sobie. Miał dwie miłości życia: naukę i rodzinę. Oddawał im się cały. Taki pozostał w pamięci tych, którzy go bliżej znali.

Iwona Roeske-Słomka

Piotr Kędzierski

1912–1980

Piotr Kędzierski urodził się 12 października 1912 roku w Żążkach w ziemi łęczyckiej jako syn Wawrzyńca. Studiował na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego i w Akademii Handlowej, uzyskując tytuł magistra.

W roku 1945 został wiceprezydentem miasta Poznania i pełnomocnikiem dla Ziemi Lubuskiej. W 1949 roku rozpoczął pracę nauczyciela akademickiego jako starszy asystent na Uniwersytecie Poznańskim. Wykładał podstawy marksizmu i leninizmu w Studium Nauki o Polsce Współczesnej w latach 1948–1950, a w Katedrze Prawa Administracyjnego tego Uniwersytetu w latach 1950–1951.

W marcu 1949 roku został wykładowcą podstaw marksizmu-leninizmu w Akademii Handlowej w Poznaniu. Wykłady te kontynuował w Wyższej Szkole Ekonomicznej do września 1954 roku. Od września 1951 roku pełnił funkcję zastępcy profesora i kierownika Katedry Podstaw Marksizmu-Leninizmu tejże Uczelni.

W październiku 1954 roku został przeniesiony do Warszawy i objął tam pracę w Prezydium Rady Narodowej Miasta Warszawy.

Zmarł 8 grudnia 1980 roku w Warszawie.

Zdzisława Drozdowska

Zenobia Knakiewicz

1923–2011

Profesor Wacława Zenobia Knakiewicz odeszła nagle 3 stycznia 2011 roku. Dla wszystkich, którzy podziwiali jej niezłomność, siłę ducha oraz umiejętność przezwyciężania własnych słabości i przeciwieństw losu, było to szokujące i trudne do uwierzenia. Profesor Knakiewicz do ostatnich chwil pozostawała twórcza i aktywna zawodowo. Jeszcze kilka dni przed śmiercią złożyła w wydawnictwie ostateczną wersję poświęconej zagadnieniom pieniądza książki przygotowanej pod jej redakcją naukową. Niestety, nacieszenie się tą książką nie było już jej dane. Można się jednak spodziewać, że – jako perfekcjonistka – nie byłaby z efektu finalnego w pełni zadowolona, myśląc już o kolejnym, poprawionym wydaniu.

Zenobia Knakiewicz urodziła się 5 kwietnia 1923 roku w Gnieźnie. Tam spędziła lata dzieciństwa i wczesnej młodości. Po wybuchu wojny wraz z rodziną trafiła z rodzimego miasta do Nałęczowa. Jak sama wspominała, chyba cudem udało się jej uniknąć wywozu na przymusowe roboty do hitlerowskich Niemiec.

Z Nałęczowem wiązały się następne lata jej życia. Tam w czasie okupacji uczęszczała do gimnazjum handlowego i tam też, w tej samej szkole, rozpoczęła swoją drogę zawodową, podejmując 12 września 1944 roku pracę sekretarki. Po zdaniu matury Zenobia Knakiewicz kontynuowała w nim pracę jako nauczycielka przedmiotów zawodowych: księgowości, organizacji i techniki handlu oraz arytmetyki. Pracując zawodowo, we wrześniu 1946 roku rozpoczęła studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Tu również podjęła swoją kolejną pracę w Centralnym Zarządzie Państwowych Nieruchomości Ziemskich, najpierw jako księgowa, potem księgowa bilansowa oraz rewident. Gdy we wrześniu 1950 roku zlikwidowano tę jednostkę, zatrudniła się wówczas jako rzeczoznawca rachunkowości rolnej w Biurze Organizacji Rachunkowości. Jak sama później wspominała, rachunkowość była dla niej prosta i przejrzysta, a w pracy tej wydatnie pomagała jej swoista „żyłka detektywistyczna".

Jeszcze wcześniej, bo w marcu 1950 roku, Zenobia Knakiewicz zdała egzamin dyplomowy na Akademii Handlowej w Poznaniu. Natomiast w styczniu 1955 roku została przyjęta na eksternistyczne studia magisterskie w ówczesnej Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu na seminarium magisterskie w Katedrze Finansowania

Gospodarki Narodowej. Studia te łączyła umiejętnie z pracą zawodową w Warszawskim Centralnym Zarządzie Selekcji Roślin. Już wtedy zdradzała zamiłowanie do pracy pedagogicznej, co zaowocowało podjęciem 1 września 1955 – a zatem jeszcze w czasie studiów – pracy na stanowisku asystenta w Katedrze Finansów i Kredytu na Wydziale Finansów WSE. Mimo dużych obciążeń dydaktycznych i zawodowych ciągle doskonaliła swoje umiejętności i pogłębiała wiedzę z zakresu finansów, bankowości i historii myśli ekonomicznej.

Studia ukończyła w 1957 roku. W październiku tego roku uzyskała również awans na starszego asystenta. Kolejne stopnie naukowe także zdobywała w poznańskiej Uczelni. Doktoryzowała się w 1964 roku, broniąc rozprawy *Deflacja polska 1930–1935,* a w 1981 roku habilitowała się na podstawie pracy *Teorie pieniądza niezależnego i ich zastosowanie.* Praca doktorska została opublikowana w 1967 roku przez Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne i mimo upływu czasu ciągle należy do najczęściej cytowanych książek pracowników Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. 1 października 1982 roku Profesor objęła stanowisko docenta, a w 1991 roku została mianowana na stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Całą karierę zawodową Profesor Knakiewicz związała z naszą Uczelnią. Pracy nie przerwała mimo przejścia na emeryturę w 1993 roku. Pozostając aktywna zawodowo w Katedrze Bankowości, prowadziła wykłady między innymi z międzynarodowych stosunków finansowych, nauki o pieniądzu i współczesnych systemów pieniężnych. Niemal do samego końca prowadziła również seminaria licencjackie i magisterskie, będąc promotorem niemal 200 prac magisterskich i dyplomowych, a także 3 prac doktorskich. Profesor Knakiewicz wykształciła wielu znakomitych fachowców zarówno dla praktyki gospodarczej, jak i pracy naukowej. Do legendy przeszło jej niesamowite oddanie i dokładność, jakiej wymagała od swoich podopiecznych i samej siebie.

Na Uczelni Profesor pełniła wiele funkcji organizacyjnych. W latach 1981–1987 była kierownikiem Zakładu Międzynarodowych Stosunków Finansowych, a w latach 1988–1993 prodziekanem Wydziału Planowania i Zarządzania. Ponadto podejmowała się wielu obowiązków na rzecz studentów (między innymi jako opiekun domu studenckiego, przewodnicząca Wydziałowej Komisji Stypendialnej czy przewodnicząca Wydziałowej Komisji ds. Praktyk Studenckich). Swoją aktywność przejawiała również w dziedzinie współpracy z absolwentami (jako członek, a następnie przewodnicząca Uczelnianej Komisji ds. Współpracy z Absolwentami).

Działalność Profesor Zenobii Knakiewicz nie ograniczała się tylko do macierzystej uczelni. Pełniła ona bowiem również liczne funkcje społeczne, zwłaszcza jako członek Rady Naukowej przy Prezesie NBP (1992–1997) oraz członek (od 1967 roku) Komisji Nauk Ekonomicznych PTPN, w której to organizacji pełniła też funkcję członka Komisji Rewizyjnej (w latach 2002–2005) i członka Zarządu Towarzystwa (lata 2005–2008). W każdej z tych działalności łączyła zapał społecznika z sumiennością i pracowitością.

Za swoje zasługi była wielokrotnie nagradzana i odznaczana. Otrzymała między innymi Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1983), Złoty Krzyż Zasługi (1975) Medal Komisji Edukacji Narodowej (1993), a także Medal Honorowy za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej (1986). Wielokrotnie uzyskiwała również nagrody ministra oraz rektora za pracę naukową, dydaktyczną i organizacyjną.

Profesor Zenobia Knakiewicz opublikowała ponad 100 prac obejmujących monografie, artykuły i recenzje. Jej zainteresowania badawcze były bardzo rozległe, poczynając od teorii pieniądza i polityki pieniężnej, poprzez zjawiska inflacji i deflacji, międzynarodowych systemów walutowych, finansów międzynarodowych, bankowości, aż po historię myśli ekonomicznej. Charakterystyczne jest, że jeszcze w ostatnich latach pod jej redakcją naukową przygotowano w wydawnictwie uczelnianym dwie monografie dotyczące teoretycznych i praktycznych aspektów funkcjonowania współczesnego pieniądza: *Współczesny pieniądz w teorii i praktyce* (2006 i 2008) oraz *Teorie pieniądza. Od pieniądza towarowego do fiducjarnego* (2011). Osobne, szczególne i poczesne miejsce w jej dorobku zajmuje redakcja kolejnych (trzech) wydań monografii *Byli wśród nas*, zawierającej wspomnienia i biogramy dotyczące pracowników naszej Uczelni.

Profesor Knakiewicz nigdy przy tym nie przestała rozwijać się naukowo, ciągle formułowała nowe koncepcje i wnikliwie badała zmiany zachodzące w gospodarce światowej, w tym zwłaszcza – co było jej ostatnią pasją – system walutowy obszaru euro. Na zawsze pozostanie w naszej pamięci jej oddanie pracy naukowej, ciekawość badawcza i temperament polemiczny, uosabiające wszystko to, co najlepsze w polskiej tradycji naukowej. Warto tu także nadmienić, że najnowsze światowe trendy w zakresie teorii pieniądza i polityki pieniężnej są zgodne z formułowanymi przez nią od dawna koncepcjami i predykcjami. Na przykład obecnie, a tak zawsze twierdziła Pani Profesor, powszechnie akceptuje się endogeniczność pieniądza i jego nominalistyczny charakter. Coraz więcej zwolenników zyskują też prace do niedawna niemal zapomnianego, a propagowanego już kilkadziesiąt lat temu przez Profesor Knakiewicz, szwedzkiego ekonomisty Knuta Wicksella.

Można również śmiało stwierdzić, że Zenobia Knakiewicz stanowiła swoisty łącznik między różnymi etapami rozwoju naszej Uczelni, przyczyniając się do ciągłości poznańskiej szkoły ekonomii. Była bowiem również współorganizatorką i sekretarzem legendarnego już (na poły prywatnego) seminarium naukowego prof. Edwarda Taylora. Była też pierwszym czytelnikiem, powiernikiem i osobą przechowującą rękopisy prac profesorów: Edwarda Taylora, Janusza Wierzbickiego i Józefa Zajdy. Również ona zdecydowała w 1986 roku o opublikowaniu pracy prof. Zajdy *Kierunki polityki walutowej w okresie międzywojennym.* Także jej prof. Taylor, ufając bez zastrzeżeń, powierzył na przechowanie trzeci tom *Historii rozwoju ekonomiki*, którego opublikowanie w PRL nie było możliwe. To zatem, że publikacja ta ostatecznie ujrzała światło dzienne, było możliwe właśnie dzięki Profesor Knakiewicz, która podjęła decyzję o jej ujawnieniu i publikacji dopiero w 1991 roku, a więc już po zmianie ustrojowej.

Jeszcze większą bodaj legendą niż jej osiągnięcia naukowe owiana jest praca Profesor Zenobii Knakiewicz jako dydaktyka. Nawet wśród studentów, którzy nie mieli z nią kontaktu, krążyły opowieści o słynnych (trwających kilka godzin) egzaminach ustnych z prowadzonych przez nią przedmiotów. Dzisiaj, w dobie wszechobecnych testów czy prezentacji, egzaminy te wspomina się jako swoisty test dojrzałości, pasowanie na pełnoprawnego studenta. Niezapomniane pozostaną też wielogodzinne dyskusje, obowiązkowo przy herbacie i ciasteczkach, na seminariach magisterskich i doktorskich. Mimo sprzeciwów, czasem irytacji i zmęczenia, zazwyczaj okazywało się, że to właśnie Pani Profesor miała rację. Jej upór i dbałość o szczegóły pozwalały przy tym rozwinąć u współpracowników zarówno wiedzę, warsztat, jak i umiejętność stawiania właściwych pytań. Jej niespożyta energia i ciekawość, o dziwo jeszcze rosnąca wraz z wiekiem, stanowiły i stanowią do dziś niewyczerpane źródło inspiracji. Miała przy tym Profesor Knakiewicz tę właściwość wybitnych nauczycieli, że ze swoich uczniów potrafiła wydobyć to, co najlepsze.

Jej ciekawość świata wyrażała się licznymi podróżami, często w dość dalekie i egzotyczne strony. Wycieczki owocowały wieloma przygodami i przeżyciami, którymi Profesor dzieliła się chętnie po powrocie. Słuchało się ich zawsze z ciekawością, podobnie jak jej wspomnień, czy to z lat wojennych, czy ze współpracy z prof. Taylorem, czy też z innymi znanymi osobistościami. Barwne anegdoty i wspomnienia były świadectwem czasu, który przeminął, i ludzi, których już nie ma. Dzięki Pani Profesor nie odeszli jednak na zawsze, zdążyła bowiem przekazać pamięć o nich kolejnym pokoleniom.

W naszej pamięci pozostanie również Zenobia Knakiewicz skarbnicą rad, doświadczeń i opowieści pozwalających odnaleźć ducha dawnych czasów, uniwersalnych prawd i prostych, choć jednocześnie tak trudnych do przestrzegania, wartości i zasad. Jej powiedzonka, dowcipy, tyrady i cięte riposty ciągle są żywe, dostarczając nadal radości i wzruszeń.

Przede wszystkim Profesor Zenobia Knakiewicz była jednak osobą niezłomnych zasad i wartości. Nawet w okresach skomplikowanych warunków zewnętrznych, jak też trudnych dla niej osobiście, zawsze postępowała właściwie, stanowiąc wzór dla innych. Była bowiem również niezłomną patriotką, osobą głęboko wierzącą, filantropką, zawsze wspierającą w miarę swoich możliwości wiele innych potrzebujących pomocy osób. Jest pamiętana jako osoba życzliwa, otwarta, pomocna i skłonna do poświęceń, a jednocześnie fascynująca i barwna, z którą spotkanie pozostaje niezapomnianym i wzbogacającym przeżyciem.

Michał Jurek

Paweł Marszałek

Henryka Kokocińska

1946–2022

Henryka Kokocińska, z domu Gucia, urodziła się 18 października 1944 roku. Jej losy splotły się z dziejami naszej Uczelni w roku 1969, kiedy to świeżo upieczona absolwentka Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu została zatrudniona w Zakładzie Chemii Organicznej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, zaczynając od stanowiska inżyniera-stażysty. W pracy wykazała się dobrym przygotowaniem fachowym i uzdolnieniami dydaktycznymi, co już w roku 1971 przełożyło się na awans na stanowisko asystenta, a dwa lata później na starszego asystenta.

Rozprawę doktorską pod tytułem *Badania kinetyczne przegrupowania dienono-fenolowego*, powstałą pod opieką naukową prof. Romualda Zalewskiego w Zakładzie Chemii Ogólnej i Analitycznej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, obroniła w roku 1978. W tym samym roku otrzymała etat adiunkta, a w roku 1986 przeszła do pracy w oświacie.

W ramach dydaktyki akademickiej na naszej Uczelni prowadziła zajęcia z chemii ogólnej, analitycznej i rachunkowej. Była współautorką skryptu *Materiały do ćwiczeń rachunkowych z chemii*, na którym wychowało się wiele pokoleń studentów towaroznawstwa.

Karierę dydaktyczną zwieńczyła objęciem w roku 1992 funkcji dyrektora Zespołu Szkół Handlowych nr 2 w Poznaniu. W roku 2006 przeszła na emeryturę.

Zmarła 24 czerwca 2022 roku. Został pochowana na Cmentarzu Miłostowo w Poznaniu.

Krzysztof Melski

Zdzisław Kołaczyk

1927–2008

9 lipca 2008 roku zmarł w Poznaniu Docent Zdzisław Kołaczyk. Był wybitnym przedstawicielem nauki i praktyki rachunkowości polskiej, znakomitym dydaktykiem i nauczycielem akademickim. Przez całe życie był związany z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu. Uczelni tej poświęcił 56 lat swojego pracowitego życia. Był postacią znaną i cenioną zarówno w Uczelni, jak i wśród księgowych oraz biegłych rewidentów środowiska poznańskiego.

Zdzisław Kołaczyk urodził się 15 czerwca 1927 roku w Częstochowie. Pochodził z rodziny inteligenckiej o tradycjach powstańczych i niepodległościowych. Ojciec brał aktywny udział w trzecim powstaniu górnośląskim w 1921 roku i został ciężko ranny. Za bohaterstwo i zasługi w walce o oswobodzenie ziemi śląskiej został nagrodzony licznymi odznaczeniami powstańczymi. Tradycje te kontynuował również Zdzisław Kołaczyk. Jako młody chłopiec w latach 1939–1945 działał nielegalnie w organizacji Szarych Szeregów AK okręgu częstochowskiego. Jego nazwisko widnieje na liście harcerzy Samodzielnego Hufca „Obraz" Szarych Szeregów. W czasie okupacji w latach 1942–1943 pracował w Spółdzielni Materiałów Papierniczo-Piśmienniczych „Oświata", a następnie do zakończenia wojny był zatrudniony w przedsiębiorstwie „Hasag" Warthe-Werk, zajmującym się produkcją broni.

Naukę w szkole podstawowej rozpoczął w 1934 roku. W czasie okupacji kontynuował naukę na tajnych kompletach, na których poszerzał swoje wiadomości z zakresu szkoły podstawowej. Już w czasie wojny podjął naukę w Liceum im. H. Sienkiewicza w Częstochowie, które ukończył w 1948 roku, uzyskując świadectwo dojrzałości. W tym samym roku rozpoczął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Studia wyższe ukończył w 1953 roku. Pracę magisterską napisał pod kierunkiem prof. Witolda Skalskiego – wybitnej postaci polskiej rachunkowości.

Z Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Poznaniu Zdzisław Kołaczyk związał się już w czasie studiów. 1 stycznia 1952 roku rozpoczął pracę w Katedrze Rachunkowości w charakterze zastępcy asystenta. Nominację na stanowisko asystenta uzyskał 1 marca 1952 roku. Natomiast 1 czerwca 1954 roku otrzymał etat starszego asystenta. Stopień doktora nauk ekonomicznych w dziedzinie rachunkowości uzyskał w 1964 roku na podstawie rozprawy *Metody analizy kosztów w przemyśle garbarskim* napisanej

pod kierunkiem doc. Józefa Zajdy. Po uzyskaniu doktoratu 25 kwietnia 1964 roku został zatrudniony na stanowisku adiunkta. Na podstawie oceny dorobku naukowego i dydaktycznego w 1969 roku uzyskał etat docenta. Na tym stanowisku pracował do 1990 roku, tj. do chwili przejścia na emeryturę. Konieczność wcześniejszego odejścia z pracy podyktowana była pogarszającym się stanem zdrowia Docenta Kołaczyka. Pomimo przejścia na emeryturę z Katedrą Rachunkowości pozostał związany do ostatnich dni swego życia, pracując do 1997 roku w niepełnym wymiarze czasu pracy, a następnie na umowę zlecenie. Bez przesady można powiedzieć, że rachunkowość stanowiła najważniejszą treść jego pracowitego życia.

Działalność naukowa Docenta Zdzisława Kołaczyka skupiała się głównie na rachunkowości finansowej. Początkowo jego zainteresowania badawcze koncentrowały się na rachunku kosztów przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych. Z tego zakresu opublikował kilka interesujących artykułów naukowych zamieszczonych w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym" oraz w Zeszytach Naukowych WSE w Poznaniu. Z zakresu rachunku kosztów powstała jego wysoko oceniona rozprawa doktorska. Z zagadnień rachunku kosztów Docent Kołaczyk wypromował pięciu doktorów.

W kolejnych latach działalności Zdzisława Kołaczyka interesował rozwój rachunkowości jako nauki i działalności praktycznej. Dał temu wyraz w kilku artykułach, z których na szczególną uwagę zasługują: *Kierunki ewolucji rachunkowości w trzydziestoleciu Polski Ludowej* („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 1976, nr 2), *Funkcja informacyjno-kontrolna rachunkowości* (Zeszyty Naukowe WSE, 1981, 101), *Nauka rachunkowości w Wielkopolsce w 90-leciu Stowarzyszenia Księgowych w Polsce* (SKwP, 1997).

Najbardziej twórczy okres pracy naukowej Docenta Zdzisława Kołaczyka nastąpił po jego formalnym przejściu na emeryturę. Zwolniony z licznych obowiązków służbowych i organizacyjnych mógł się zająć pisaniem książek i podręczników. W tym okresie publikuje swoje fundamentalne dzieło *Rachunkowość finansowa* (Wydawnictwo AE, Poznań 1996). W książce tej zaprezentował swoją rozległą wiedzę na temat nowoczesnej rachunkowości, wiedzę teoretyczną, trwałą, niepodlegającą zmianom. Uwzględnił w niej również zmiany wynikające z ustawy o rachunkowości wprowadzonej w życie w 1995 roku. Była to pierwsza wydana w Polsce kompleksowa książka poświęcona rachunkowości finansowej w gospodarce rynkowej. Książka ta została uznana za najlepszą książkę akademicką na Krajowych Targach Książki Akademickiej w Warszawie w 1996 roku.

Inną książką zasługującą na szczególne wyróżnienie jest praca *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości w praktyce polskich przedsiębiorstw* (Forum, Poznań, 2002). Była to również jedna z pierwszych książek wydanych na ten temat w Polsce napisana przy istotnym udziale i pod redakcją Docenta Kołaczyka. Te dwie książki uzupełniają się

wzajemnie. Jedna przedstawia wymiar krajowy rachunkowości, a druga prezentuje ją w wymiarze międzynarodowym. Obie tworzą więc komplementarną całość na temat współczesnej rachunkowości, ponieważ obecnie obydwa te wymiary tworzą jednolity system rachunkowości. Do innych ważnych prac naukowych Zdzisława Kołaczyka należy zaliczyć: *Bilans. Wartość poznawcza i analityczna* (Difin, Warszawa 2005 – współautor W. Gabrusewicz), *Księgowość zarobkowa* (SKwP, Warszawa 2007), *Ewidencja aktywów trwałych* (SKwP, Warszawa 2007).

Bogaty jest też w sumie pisarski dorobek dydaktyczny Zdzisława Kołaczyka. Pozostawił wiele podręczników, skryptów i przewodników metodycznych z różnych obszarów rachunkowości finansowej przeznaczonych dla studentów studiów stacjonarnych i zaocznych. Szczególnie wartościową pracą z tej dziedziny jest wysoko ceniony podręcznik (kilkakrotnie wznawiany) z zaawansowanej rachunkowości finansowej dla kandydatów na biegłych rewidentów, którego był redaktorem i współautorem. Ostatnie wydanie tej pracy zatytułowanej *Rachunkowość finansowa*, cz. II zaawansowana (SKwP, Warszawa 2008) ukazało się już po śmierci Docenta Kołaczyka. Autorzy i wydawnictwo zadedykowali tę pracę Niezapomnianemu Nauczycielowi, jakim był Docent Zdzisław Kołaczyk. To głównie dzięki niemu Katedra Rachunkowości mogła wydać dzieło, przy użyciu którego przygotowują się do egzaminu na biegłego rewidenta kandydaci z całej Polski.

Oprócz prac na najwyższym poziomie naukowym i dydaktycznym Zdzisław Kołaczyk napisał ponad 20 podręczników rachunkowości dla szkół średnich. Świadczy to najlepiej o jego dużym wyczuciu co do tego, jakie treści należy przekazywać poszczególnym odbiorcom. Docent Kołaczyk przez kilka lat redagował także periodycznie ukazujący się przewodnik dla służb finansowo-księgowych „Rachunkowość w Praktyce" wydawany przez Verlag Dashöfer.

Docent Zdzisław Kołaczyk nie tylko był znawcą rachunkowości, ale także potrafił swoją wiedzę przekazać innym. Prowadził wykłady w sposób interesujący i barwny zarówno dla studentów, jak i dla praktyków, a przy tym na wysokim poziomie merytorycznym. Potrafił o trudnych i specyficznych problemach rachunkowości opowiadać w sposób przystępny i zrozumiały dla każdego. W wykładach Zdzisława Kołaczyka rachunkowość jawiła się nie tylko jako piękna, ale i przydatna w praktyce. Wniosek był jeden – należało się rachunkowości uczyć. W początkowym okresie swojej pracy na Uczelni Zdzisław Kołaczyk, oprócz zajęć z rachunkowości, prowadził także wykłady z matematyki wyższej. Szybko jednak poświęcił się wyłącznie rachunkowości.

Zalety Docenta Kołaczyka jako wspaniałego dydaktyka sprawiły, że Katedra Rachunkowości nie zrezygnowała ze współpracy dydaktycznej z nim nawet po jego przejściu na emeryturę. Nadal prowadził, w miarę swoich możliwości, wykłady z rachunkowości dla doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych oraz dla biegłych rewidentów. W czasie swojej działalności na Uczelni wypromował z rachunkowości ponad

1000 magistrów i dyplomantów. Pracują oni na wielu eksponowanych stanowiskach i wszyscy są wdzięczni swojemu promotorowi za to, że nauczył ich rozumieć i cenić rachunkowość, że nauczył ich mądrego i przydatnego w życiu zawodu.

Docent Zdzisław Kołaczyk posiadł niezwykłą umiejętność łączenia teorii z praktyką gospodarczą. Był pierwszym pracownikiem Katedry Rachunkowości, który w 1964 roku uzyskał tytuł dyplomowanego biegłego księgowego, a potem biegłego rewidenta. Wykonał wiele ekspertyz i opinii dla sądów, różnych instytucji i jednostek gospodarczych. Przez wiele lat wraz z zespołem biegłych rewidentów badał sprawozdania finansowe największych przedsiębiorstw Wielkopolski, w tym między innymi sprawozdania finansowe Zakładów Przemysłu Metalowego H. Cegielski, Pometu, Wiepofamy.

Docent Kołaczyk pełnił wiele ważnych funkcji organizacyjnych na Uczelni. W latach 1969–1971 był kierownikiem Katedry Rachunkowości, a wicedyrektorem Instytutu Finansów i Rachunkowości w latach 1971–1976. Od 1971 do 1992 roku kierował natomiast w ramach tego Instytutu Zakładem Rachunkowości Przedsiębiorstw. W latach 1982–1985 był prodziekanem Wydziału Ogólno-Ekonomicznego, a w okresie 1985–1990 – prorektorem ds. rozwoju Uczelni i współpracy z zagranicą.

Zdzisław Kołaczyk położył także wielkie zasługi w rozwoju i umocnieniu Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, a w szczególności Oddziału Wielkopolskiego w Poznaniu, w którym działał od 1960 roku. W latach 1964–1986 pełnił funkcję prezesa Poznańskiego Oddziału SKwP. W okresie 1971–1975 był również członkiem Zarządu Głównego SKwP i jego wiceprezesem. Za całokształt pracy na rzecz rozwoju Stowarzyszenia Księgowych w Polsce uzyskał godność Honorowego Członka Stowarzyszenia Księgowych w Polsce.

Wyrazem wysokiego uznania dla jego działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej były dwie nagrody ministra nauki i szkolnictwa wyższego, a także liczne nagrody rektorskie. Za wieloletnią działalność społeczną na rzecz Stowarzyszenia Księgowych w Polsce otrzymał również w 2005 roku jedno z najwyższych odznaczeń państwowych – Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski.

Docent Zdzisław Kołaczyk był znaczącą postacią wśród współczesnych ludzi rachunkowości. Jego ogromna wiedza, uzdolnienia, pracowitość, dociekliwość i rzetelność badawcza przyniosły mu duże uznanie w środowisku naukowym, a wysoka kultura osobista i życzliwy stosunek do ludzi oraz pogoda ducha sprawiły, że otaczało go grono przyjaciół i studentów.

Cieszył się z rozwoju Katedry Rachunkowości. W 2006 roku z okazji 75-lecia Katedry Rachunkowości zorganizowaliśmy konferencję naukową, na której stwierdził, że jest dumny z tego, iż w najstarszej Katedrze Uczelni pracuje tylu młodych pracowników. W 2007 roku Katedra Rachunkowości zorganizowała Docentowi Zdzisławowi Koła-

czykowi jubileusz z okazji 80. rocznicy urodzin. Dziękowaliśmy mu za wszystko, co zrobił dla Katedry Rachunkowości, ale podkreślaliśmy również, że nie są najważniejsze dni przeżyte, tylko te do przeżycia. Niestety, choroba coraz bardziej go atakowała. Dokładnie rok po tym jubileuszu dotarła do nas bolesna informacja o śmierci naszego drogiego Docenta.

Wiktor Gabrusewicz

Antoni Korczyński

1879–1929

Profesor dr Antoni Korczyński był kierownikiem Katedry Chemii Organicznej Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919–1929. Urodził się w roku 1870 w Krakowie, zmarł w roku 1929 w Poznaniu. Studiował na Uniwersytetach w Karlsruhe, Monachium, Erlangen i w Krakowie (1897–1902). Stopień doktora filozofii uzyskał w roku 1902 na Uniwersytecie w Erlangen, nostryfikował go następnie w roku 1903 na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pracę zawodową rozpoczął jako nauczyciel w Stryju. W latach 1909–1918 wykładał chemię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, a w roku1919 objął Katedrę Chemii Organicznej na Uniwersytecie Poznańskim jako profesor zwyczajny. W Wyższej Szkole Handlowej wykładał chemię organiczną w latach 1926–1929. Profesor Antoni Korczyński jako doskonały teoretyk dał podwaliny pod rozwój chemii organicznej w środowisku poznańskim.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Hanna Maciejewska

Jerzy Kowalak

1943–2005

Po krótkiej chorobie zmarł 27 grudnia 2005 roku Profesor Jerzy Kowalak, przeżywszy 62 lata. Był doskonałym znawcą wielu metod matematycznych i komputerowych systemów operacyjnych. Już w czasie studiów uniwersyteckich wykazywał duże zainteresowania zastosowaniem matematyki w ekonomii. Wyróżniała go ciekawość badawcza oraz rzetelność i skrupulatność prowadzonych badań. Jego publikacje oraz prace niepublikowane z ekonometrii i ekonomii matematycznej były klarowne. Był sumiennym pedagogiem. Bardzo starannie przygotowywał się do zajęć prowadzonych z kilku dziedzin dyscyplin matematyczno-statystycznych i ekonometrycznych, co wymagało wszechstronnego i gruntownego przygotowania pochłaniającego dużo czasu. Był związany z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu 38 lat, do końca życia. Poza przedmiotami interesujących go dyscyplin jego pasją była muzyka klasyczna i historia Europy po kongresie wiedeńskim.

Urodził się 20 lutego 1943 roku w Poznaniu w rodzinie robotniczej jako syn Antoniego i Władysławy z domu Jaśkowiak. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1962 roku podjął studia z matematyki na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, UAM, które ukończył w 1967 roku. Będąc magistrantem prof. Władysława Orlicza, uczestniczył także w seminarium, które prowadził prof. Zbigniew Czerwiński, kierownik Zakładu Ekonometrii w WSE. W toku czwartego roku studiów na UAM Jerzy Kowalak uzyskał bowiem stypendium naukowe ufundowane przez Zakład Ekonometrii dla uzdolnionych studentów matematyki UAM.

Pod kierunkiem prof. Czerwińskiego napisał pracę magisterską *Zastosowanie teorii gier do sprawdzenia hipotez statystycznych*. Praca ta stała się podstawą uzyskania przez niego w marcu 1967 roku magisterium z matematyki na UAM. We wrześniu 1967 roku zaczął pracować w Zakładzie Ekonometrii w charakterze asystenta-stażysty, a w październiku 1968 roku kolejno na stanowisku asystenta i starszego asystenta.

Początkowo pomagał w obliczeniach na potrzeby prac magisterskich na maszynie ODRA 1003 i w organizacji Ośrodka Obliczeniowego na Uczelni. Zatrudnienie zdolnego matematyka miało duże znaczenie dla rozwoju Zakładu Ekonometrii, który z czasem został przekształcony w Katedrę Ekonometrii.

Doktoryzował się 9 lipca 1976 roku na Wydziale Planowania i Zarządzania AE na podstawie rozprawy: *Wybrane typy funkcji produkcji w badaniach procesów produkcyjnych w polskim przemyśle uspołecznionym w latach 1970–1974*. Promotorem był prof. Czerwiński. Praca dotyczyła szacowania parametrów ekonometrycznych modeli funkcji produkcji o stałej elastyczności substytucji (tzw. funkcje CES), co wówczas stanowiło jeden z głównych problemów możliwości praktycznego wykorzystania tej funkcji jako uogólnienie funkcji Coba-Douglasa. Adiunktem Jerzy Kowalak został w sierpniu 1976 roku. Był nim do czasu habilitacji.

Habilitował się 14 stycznia 1994 roku na podstawie monografii *Sterowanie statystycznie optymalne w ekonometrycznych modelach wzrostu* (Wydawnictwo AE, Poznań 1993), uzyskując stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonometrii. Przedmiotem tej publikacji były problemy konstrukcji procedur sterowania bieżącego i w modelach wzrostu gospodarczego, ujmujących czynniki losowe. Zaprezentował wybraną metodę sterowania stochastycznego oraz możliwości jej wykorzystania dla celów sterowania wzrostem gospodarczym. Przedstawił wyniki weryfikacji empirycznej przydatności tej metody w przypadku zastosowania jej dla opisu procesu wzrostu modelu jednosektorowego jednoczynnikowego (wersja Harroda-Domara) oraz dynamicznego modelu Leontiewa. Jest to pierwsze w Polsce udane zastosowanie jedno- i wielosektorowych dynamicznych modeli wzrostu z dynamicznym równaniem stanu gospodarki, uwzględniającym przyrost inwestycji i salda wymiany z zagranicą, pokazujące potencjalne możliwości sterowania wzrostem.

Kilka lat po habilitacji, w październiku 1998 roku, Jerzemu Kowalakowi nadano stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Ekonomicznej. Podstawę stanowił dorobek naukowo-badawczy i dydaktyczny. Od grudnia 1995 roku w pracy własnej zajmował się sterowaniem statystycznie optymalnym w nieliniowych ekonometrycznych modelach. Chodziło mu o uogólnienie metod sterowania stochastycznie optymalnego przedstawionych w pracy habilitacyjnej na przypadek pewnych modeli nieliniowych. Kontynuując te badania, przygotowywał pierwszą wersję modelu nieliniowego. Nie opublikował jednakże rezultatów prowadzonych badań.

Ilościowy dorobek publikacyjny Profesora Jerzego Kowalaka nie jest zbyt duży. Obejmuje 29 pozycji bibliograficznych, w tym 2 książki (jedna we współautorstwie), 11 artykułów, 5 referatów wygłoszonych na seminariach krajowych oraz współautorstwo 4 skryptów. Do jego osiągnięć należy także rozdział w badaniach objętych Centralnym Programem Badań Podstawowych (CPBP).

Profesor Kowalak miał wiele zajęć dydaktycznych dla studentów stacjonarnych i w punktach konsultacyjnych w Bydgoszczy i Zielonej Górze. Prowadził wykłady z rachunku prawdopodobieństwa i statystyki matematycznej, ekonometrii i badań operacyjnych, nieklasycznych metod analizy i programowania szeregów czasowych oraz symulacji zdarzeń losowych.

Pełnił różne funkcje organizacyjne. Był komendantem hufca pracy, opiekunem grup studenckich, organizatorem i opiekunem praktyk naukowych zagranicznych studentów oraz członkiem Wydziałowej Komisji Badań Naukowych.

Za swoje osiągnięcia został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi. Otrzymywał też nagrody rektora.

Profesor Jerzy Kowalak był człowiekiem prawym, skromnym i budzącym zaufanie. Dla nas pracujących w Katedrze Ekonometrii był kimś bliskim, starszym lubianym kolegą, przykładem sumiennego pracownika. Prawie codziennie niezmordowanie spędzał kilka godzin pochylony nad klawiaturą komputera. Z głębi jego pokoju dochodziła ukochana muzyka klasyczna. Taki pozostanie w naszej pamięci.

Dorota Appenzeller

Zygmunt Kowalczyk

1931–2025

Profesor Zygmunt Kowalczyk, związany z naszą Uczelnią przez 56 lat jako nauczyciel, mentor, wychowawca, przełożony i przyjaciel, współtworzył ponad połowę historii obecnego Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Będąc dziekanem Wydziału Planowania i Zarządzania (1978–1984), dyrektorem Instytutu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych (1984–1991), a następnie kierownikiem Katedry Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych (1991–2002), miał istotny wkład w rozwój naukowy i zawodowy kilku pokoleń polskich ekonomistów.

Z Uczelnią związał się w 1950 roku, gdy podjął studia z zakresu ekonomiki handlu. Zaledwie trzy lata wcześniej przyjechał do Polski z Francji, gdzie urodził się 5 października 1931 roku w rodzinie polskich emigrantów. W latach 1943–1947 uczęszczał do francuskiej szkoły średniej – Collège de Graves w Villefranche-de-Rouergue. Francję opuścił sam jako nastolatek, w zasadzie nie znając kraju swoich korzeni. W Polsce opiekę nad nim roztoczyło wujostwo, ale to dzięki własnej determinacji w krótkim czasie nauczył się języka polskiego i uzyskał świadectwo dojrzałości Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Licealnego nr 4 w Wolsztynie, co dało mu przepustkę na studia. Już na pierwszym stopniu studiów Wyższej Szkoły Ekonomicznej należał do Koła Naukowego przy Katedrze Ekonomiki Handlu, a w 1953 roku został zastępcą asystenta w Katedrze Ekonomii Politycznej. Magisterium otrzymał w 1955 roku, a niespełna sześć lat później został doktorem nauk ekonomicznych po obronie rozprawy *Systemy rachunkowości społecznej a koncepcja budżetu ekonomicznego we Francji*, przygotowanej pod opieką prof. Janusza Wierzbickiego.

Jeszcze na etapie prac nad rozprawą doktorską wyjechał na stypendium do Włoch, gdzie w latach 1957–1959 odbył specjalistyczne studia w Instytucie Studiów Europejskich w Turynie. Znajomość języków obcych, gruntowne wykształcenie i światowe obycie dało młodemu Zygmuntowi możliwość zgłębiania ekonomii innej niż ta, jakiej nauczano w Polsce Ludowej. W dalszej pracy naukowej kontynuował rozważania z zakresu ekonomii kapitalizmu, zwieńczone w 1969 roku nadaniem stopnia doktora habilitowanego przez Radę Wydziału Ogólno-Ekonomicznego WSE i zatwierdzeniem go przez ministra oświaty i szkolnictwa wyższego, czego wymagały ówczesne pro-

cedury awansowe. Przez cały czas intensywnie publikował, nauczał studentów (również w języku francuskim) i promował magistrów. Nie stronił od prac organizacyjnych w licznych komisjach – rekrutacyjnych i senackich, w tym w komisji ds. współpracy z zagranicą oraz bibliotecznej, odpowiedzialnej za import książek. W macierzystej Katedrze Ekonomii Politycznej był odpowiedzialny za organizację procesu dydaktycznego. Łatwo zauważyć, że podejmowane aktywności zmierzały do uchylenia okna na świat nie tylko jemu, ale także jego wychowankom.

Po uzyskaniu samodzielności naukowej rozpoczął innowacyjne w ówczesnej Polsce badania nad koniunkturą gospodarczą. O rosnącej rozpoznawalności i autorytecie Profesora Zygmunta Kowalczyka świadczyły otrzymywane na przełomie lat 70. i 80. częste zaproszenia do prowadzenia gościnnych wykładów na uniwersytetach francuskich i włoskich (w Rennes, Dijon i Rzymie) oraz rola eksperta ONZ w zakresie analizy makroekonomicznej i rachunkowości społecznej, co wiązało się z wyjazdami na misje do Afryki – do departamentu Reunion i Republiki Mauritiusa. Równocześnie systematycznie powiększało się grono wypromowanych przez niego magistrów i doktorów w rodzimej Uczelni.

Tytuł profesora nadzwyczajnego Zygmunt Kowalczyk uzyskał w 1976 roku, a zwyczajnego w 1992 roku. W tym samym czasie awansował na wysokie stanowiska kierownicze na Uczelni, przyczyniając się do dynamicznego rozwoju Alma Mater. Za wykonywaną pracę był wielokrotnie nagradzany i odznaczany, między innymi indywidualnymi nagrodami ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki, Złotym Krzyżem Zasługi oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Największe źródło satysfakcji Profesora stanowiły jednak osiągnięcia i dobrostan jego wychowanków i współpracowników. Wypromował 14 doktorów, spośród których 6 zostało do tej pory profesorami tytularnymi, a kolejni pracują nad powiększeniem dorobku. Profesor Zygmunt Kowalczyk był nie tylko formalnym opiekunem naukowym czy przełożonym – był opiekunem życiowym i zarazem wzorem do naśladowania.

Wobec studentów, doktorantów i współpracowników był zawsze bardzo wymagający, a zarazem wspierający, gdyż nieustannie wierzył, że stać nas na więcej. Najwięcej wymagał zawsze od siebie – swoją codzienną organiczną pracą i jasno określoną postawą wobec nauki, gospodarki i polityki wskazywał nam właściwy kierunek dociekań naukowych oraz sposób pojmowania świata. Już jako emerytowany pracownik konsekwentnie śledził przebieg naszych karier i czuwał, byśmy nie zbaczali z wytyczonego kursu.

W notce wspomnieniowej nietrudno o patos, którego Pan Profesor szczerze nie lubił – mimo wielu niekwestionowanych osiągnięć pozostał człowiekiem skromnym i powściągliwym. Niech mi jednak – jako ostatniej osobie, którą Profesor Zygmunt Ko-

walczyk przyjął do pracy w Katedrze Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych i którą do końca życzliwie wspierał – będzie wolno wyrazić to, co całym sercem czuję: wraz z Panem Profesorem w 2025 roku odeszła pewna epoka i pewien etos akademickości.

Profesor Zygmunt Kowalczyk zmarł 24 czerwca 2025 roku w wieku 93 lat. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Ewa Mińska-Struzik

Jacek Kozioł

1931–2015

Profesor Jacek Kozioł był wybitnym uczonym o światowej renomie, cenionym nauczycielem akademickim i współtwórcą Wydziału Towaroznawstwa Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, z którym związany był przez całe życie zawodowe. Wiele lat pełnił zaszczytną funkcję dziekana tego Wydziału, z oddaniem kształtując jego rozwój, naukowy charakter i prestiż w kraju oraz za granicą. Wniósł też nieoceniony wkład w integrację środowiska naukowego zajmującego się towaroznawstwem, zarówno w Polsce, jak i na arenie międzynarodowej. Jego działalność znacząco przyczyniła się do rozwoju tej interdyscyplinarnej dziedziny wiedzy, a także do zacieśniania współpracy badawczej pomiędzy polskimi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi.

Jacek Kozioł urodził się 6 grudnia 1931 roku w Siemianowicach Śląskich. Przed II wojną światową mieszkał wraz z rodziną w Mikoszowicach Śląskich, a od 1940 roku w Tarnowie, gdzie dość nieregularnie uczęszczał do szkoły podstawowej i gimnazjum. W 1945 roku rodzina przyszłego Profesora przeniosła się do Poznania. W 1949 roku Jacek Kozioł ukończył Gimnazjum i Liceum ad Sanctam Mariam Magdalena w Poznaniu w klasie o profilu matematyczno-przyrodniczym, otrzymując świadectwo maturalne. W tym samym roku rozpoczął swoją wieloletnią przygodę z towaroznawstwem, podejmując studia pierwszego stopnia na Wydziale Handlu Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. W roku 1950 w Uczelni powstał nowy kierunek studiów o charakterze przyrodniczo-techniczno-ekonomicznym o nazwie towaroznawstwo, a Jacek Kozioł znalazł się wśród studentów drugiego rocznika. Po ukończeniu pierwszego stopnia studiów towaroznawczych podjął studia drugiego stopnia, jednocześnie rozpoczynając już w 1952 roku pracę na Uczelni na stanowisku zastępcy asystenta. Na podstawie wyników badań zrealizowanych w mleczarni we Wrześni przygotował wspólnie z Zofią Fiszeder i Jerzym Kwiatkowskim pracę dyplomową na temat jakości mleka, którą obronił w 1953 roku. W tym samym roku jako 22-latek aktywnie uczestniczył w ogólnopolskiej konferencji towaroznawczej. Na tej konferencji postanowiono wysłać kilku młodych absolwentów na studia aspiranckie do Związku Radzieckiego ze względu na brak możliwości doktoryzowania z zakresu towaroznawstwa w Polsce. Latem 1954 roku Jacek Kozioł obronił pracę magisterską na temat fluorymetrycznego oznaczania zawartości witaminy B_2 w mleku, uzyskując tytuł zawodowy magistra towaroznawstwa.

W 1955 roku podjął wspomniane wcześniej studia aspiranckie na Wydziale Technologicznym Moskiewskiego Instytutu Gospodarki Narodowej, gdzie pod opieką wybitnego biochemika prof. Łobanowa powadził badania dotyczące możliwości wykorzystania otrąb jako źródła witamin z grupy B. W 1959 roku za pracę *Ekstrakty iz otrubiej kak istocznik witaminow gruppy B* uzyskał stopień naukowy kandydata nauk technicznych.

Po powrocie do kraju Jacek Kozioł rozpoczął prowadzenie wykładu kursowego dla towaroznawców: analizę instrumentalną z podstawami elektroniki. Wyniki swoich wieloletnich badań doświadczalnych dotyczących zastosowania chemii analitycznej w analizie żywności, a zwłaszcza wykorzystania w tym zakresie metod fluorymetrycznych zawarł w cyklu artykułów naukowych, które stanowiły podstawę przewodu habilitacyjnego. Na ich podstawie oraz kolokwium habilitacyjnego w 1968 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk chemicznych z zakresu chemii analitycznej nadany przez Radę Wydziału Matematyki Fizyki i Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Kolejny rok to pobyt Profesora Kozioła w USA na stypendium na Wydziale Biochemii i Biofizyki Uniwersytetu Stanowego Iowa. Bezpośredni kontakt z nowoczesną aparaturą pomiarową i współpraca ze światową czołówką specjalistów zajmujących się badaniami ryboflawiny zaowocowały udziałem Profesora w licznych konferencjach w wielu krajach. Kontakty wypracowane w tym okresie pozwoliły mu w późniejszych latach wprowadzić kolejnych swoich wychowanków w obszary nauki na światowym poziomie. W 1979 roku uzyskał tytuł naukowy profesora.

Dorobek naukowy Profesora Jacka Kozioła obejmuje 138 artykułów naukowych, 6 podręczników i skryptów dla studentów towaroznawstwa oraz 96 opublikowanych wystąpień konferencyjnych. Ponadto Profesor był promotorem 3 doktoratów *honoris causa* naszej Uczelni (prof. Macieja Wiewiórowskiego, prof. Claudia Calzolariego, prof. Ceesa Veegera), promotorem 4 rozpraw doktorskich, 105 prac magisterskich i 10 prac licencjackich.

Kariera naukowa Profesora Jacka Kozioła była w ówczesnych czasach bardzo nietypowa. Obejmowała liczne staże zagraniczne, ożywioną współpracę z liderami światowych badań głównie w zakresie flawin, konstrukcję unikatowej aparatury pomiarowej i jej wykorzystanie w rozwijaniu instrumentalnych metod badania jakości surowców i towarów. Na podkreślenie zasługuje ponadprzeciętna aktywność organizacyjna Profesora Kozioła. W 1975 roku był inicjatorem utworzenia Zakładu, a później Katedry Analizy Instrumentalnej, którą kierował nieprzerwanie do chwili przejścia na emeryturę. W kolejnych latach Profesor pełnił funkcję dyrektora Instytutu Towaroznawstwa. W 1992 roku wraz ze współpracownikami doprowadził do utworzenia Wydziału Towaroznawstwa, a społeczność nowo utworzonego Wydziału dwukrotnie powierzyła mu funkcję dziekana. W kolejnej kadencji pełnił funkcję prodziekana ds. naukowych. Niewątpliwą zasługą Profesora było zainicjowanie stałej współpracy międzynaro-

dowej Wydziału Towaroznawstwa z wieloma ośrodkami naukowymi zajmującymi się badaniami z zakresu towaroznawstwa, a zwłaszcza Uniwersytetu Rolniczego w Wageningen w Holandii. Zaowocowało to licznymi stażami naszych pracowników w renomowanych zagranicznych ośrodkach naukowych i wsparciem aparaturowym dla Wydziału. Z inicjatywy Profesora dwóch zagranicznych profesorów, Cees Veeger i Claudio Calzolari, którzy przez lata najbardziej wspierali działalność naukową Wydziału Towaroznawstwa, zostało uhonorowanych tytułami doktora *honoris causa* naszej Uczelni.

O uznaniu dla działań Profesora może świadczyć fakt, że międzynarodowa społeczność towaroznawców powierzyła mu najpierw funkcję wiceprezesa, a później prezesa Międzynarodowego Towarzystwa Towaroznawczego i Technologii (Internationale Gesellschaft für Warenkunde und Technologie, IGWT).

Niewątpliwą zasługą Profesora Jacka Kozioła było otwarcie na początku lat 90. grupy pracowników Instytutu Towaroznawstwa prowadzących dotychczas głównie badania o charakterze przyrodniczo-technicznym na zagadnienia ekonomiczne związane z zarządzaniem jakością i produktem (specjalność menedżer produktu). To uekonomicznienie Instytutu, a później Wydziału Towaroznawstwa nie tylko wiązało się z wzmocnieniem składu osobowego Wydziału o kolejną grupę samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych, ale też stworzyło następnym rocznikom studentów kierunku towaroznawstwo niepowtarzalną szansę wzbogacenia wykształcenia o zagadnienia typowo ekonomiczne przy zachowaniu dotychczasowego przyrodniczo-technicznego charakteru studiów. W takiej właśnie atmosferze powstał rozpropagowany przez prof. Romualda I. Zalewskiego termin „simpleks towaroznawczy", czyli towaroznawstwo jako dziedzina wiedzy, która jest oparta na trzech równoprawnych filarach: wiedzy przyrodniczej, wiedzy ekonomicznej i wiedzy technicznej.

Za największy sukces organizacyjny Profesora Kozioła jako dziekana należy uznać doprowadzenie do uzyskania przez Wydział Towaroznawstwa pełni praw akademickich. W ten sposób kierowany przez niego Wydział stał się już w 1993 roku jedyną jednostką w Polsce realizującą studia z zakresu towaroznawstwa, w której można było uzyskiwać stopnie doktora i doktora habilitowanego nauk ekonomicznych z zakresu towaroznawstwa oraz wnioskować o nadanie tytułu naukowego profesora. Z tej możliwości skorzystało wielu obecnych profesorów lub doktorów habilitowanych z różnych ośrodków akademickich w kraju, którzy zajmowali się zagadnieniami jakości towarów i usług.

Profesor Jacek Kozioł był człowiekiem renesansu. Interesował się nie tylko nauką, ale również polityką, muzyką, teatrem i sztuką. Przy okazji licznych podróży zagranicznych odwiedzał muzea i chętnie poznawał kulturę różnych narodów. Aktywnie uprawiał sport, zwłaszcza sporty zimowe. Uwielbiał czytać prace prof. Tadeusza Kotarbińskiego i często cytował różne jego myśli, szczególnie te zawarte w *Trakta-*

cie o dobrej robocie. Zawsze z pełnym przekonaniem twierdził, że my, Polacy, jako społeczeństwo jesteśmy zbyt biedni, aby w codziennej pracy zawodowej pozwolić sobie na bylejakość, zwłaszcza na złą jakość wytwarzanych wyrobów. Nie możemy sobie też pozwolić na bylejakość czy złą jakość w badaniach naukowych. Z całą mocą podkreślał, że trzeba dokładać wszelkich starań, aby pomimo skromnych środków jakość badań zarówno podstawowych, jak i specjalistycznych zawsze odpowiadała standardom światowym.

Cała działalność naukowa i dydaktyczna Profesora Jacka Kozioła była przykładem praktycznego wdrożenia filozofii Dalekiego Wschodu. Otóż wiele lat temu wielki chiński filozof i myśliciel Konfucjusz mówił tak: „Powiedz mi, a zapomnę. Pokaż mi, a zapamiętam. Pozwól mi działać, a zrozumiem". Profesor w myśl tej maksymy pozwalał działać swoim magistrantom, doktorantom i współpracownikom. Ciągle wspomagał nasze aktywności związane z badaniami empirycznymi swoją bogatą wiedzą popartą ogromnym doświadczeniem zdobytym podczas licznych staży zagranicznych. Przekazywał swoim współpracownikom liczne nowości naukowe i techniczne przywiezione z różnych zakątków świata. I robił to zawsze z dużym zaangażowaniem.

Niewielu jest dzisiaj ludzi z tak wielką pasją poznania nieznanego i z takim zacięciem badawczym, chęcią tworzenia zespołu naukowego, serdecznej – niemal rodzinnej – atmosfery w zespole budowanym przez wiele lat. Profesor był osobą bardzo wymagającą. Wymagał wiele od innych, ale jeszcze więcej od siebie. Mimo że niezbyt chętnie chwalił swych współpracowników, był z nich bardzo dumny i nieustannie wspierał ich nie tylko w życiu zawodowym, ale również prywatnym. Budował znakomitą atmosferę do rozwoju badań naukowych i zaszczepił w swoich współpracownikach rzecz bardzo cenną – rzetelność w badaniach empirycznych, konieczność stwierdzania faktów doświadczalnych i obowiązek podejmowania racjonalnych prób fizycznej interpretacji zaobserwowanych zjawisk, a także systematycznej nauki języków obcych. Biegle posługiwał się trzema językami. Namawiał swoich współpracowników do ciągłego czytania prac przeglądowych, opracowań książkowych, do bieżącego śledzenia najnowszych publikacji naukowych ukazujących się w renomowanych czasopismach o zasięgu ogólnoświatowym. Zachęcał do pisania prac naukowych tylko po angielsku i wysyłania ich do czasopism o najszerszym zakresie oddziaływania w świecie naukowym oraz uczestniczenia w międzynarodowych konferencjach tematycznych. Zwracał uwagę, że to jedyny sposób zainteresowania świata naukowego wynikami własnych badań. Dzisiaj możemy z dumą powiedzieć, że wieloletnie starania Profesora nie poszły na marne. Znaczący, rozpoznawalny na świecie dorobek naukowy i wysoka liczba cytowań publikacji pracowników Wydziału Towaroznawstwa, a obecnie Instytutu Nauk o Jakości to w dużej mierze zasługa polityki publikacyjnej zainicjowanej przez niego przed wielu laty.

Profesor Jacek Kozioł tworzył z Profesor Anną Koziołową wspaniałą parę w życiu prywatnym i zawodowym. Ich wspólna praca, wzajemne wsparcie i oddanie nauce

zaowocowały wieloma osiągnięciami, które na trwałe wpisały się w historię Wydziału Towaroznawstwa i przyczyniły się do rozwoju tej dziedziny w Polsce i na świecie. Dla upamiętnienia ich wyjątkowego wkładu nadano imię Profesorów sali wykładowej, została też odsłonięta tablica pamiątkowa będąca wyrazem wdzięczności i szacunku społeczności akademickiej.

Ogromnym przywilejem była dla nas możliwość pracy z Panem Profesorem, czerpania z jego wiedzy, doświadczenia i mądrości. Profesor pozostawił po sobie trwały i inspirujący ślad, nie tylko w nauce, ale również w naszych sercach. Pamięć o nim jako o człowieku wymagającym, lecz równocześnie niezwykle serdecznym, otaczającym innych życzliwą, niemal ojcowską opieką na zawsze pozostanie w sercach jego współpracowników i wychowanków.

Profesor Jacek Kozioł zmarł 11 maja 2015 roku, został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Ryszard Zieliński

Anna Koziołowa

1930–2015

Profesor Anna Koziołowa była wybitnym naukowcem, nauczycielem akademickim i wychowawcą młodzieży, autorytetem cieszącym się szacunkiem i uznaniem w ośrodkach naukowych w kraju i za granicą. Związana przez całe życie zawodowe z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu, zwłaszcza z towaroznawstwem, które współtworzyła, na trwałe wpisała się w rozwój tej nauki, w pamięć współpracowników, koleżanek i kolegów oraz wielu pokoleń studentów.

Anna Koziołowa, z domu Muszyńska, urodziła się 14 grudnia 1930 roku w Poznaniu. W 1939 roku została wraz z rodziną wysiedlona z Poznania; w czasie wojny przebywała między innymi w Radomiu i Warszawie. Po powrocie do Poznania w 1945 roku podjęła naukę w gimnazjum, a następnie liceum Sacre Coeur w Pobiedziskach pod Poznaniem, gdzie uzyskała w 1949 roku świadectwo maturalne. W tym samym roku rozpoczęła studia pierwszego stopnia na Wydziale Handlu Akademii Handlowej w Poznaniu. W 1950 roku, po upaństwowieniu Uczelni i przekształceniu jej w Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Poznaniu, powstał nowy, interdyscyplinarny, przyrodniczo-techniczno-ekonomiczny kierunek studiów o nazwie towaroznawstwo, na którym Anna Muszyńska kontynuowała naukę. W 1953 roku ukończyła trzyletnie studia pierwszego stopnia, uzyskując tytuł ekonomisty-towaroznawcy na podstawie pracy dyplomowej na temat jakości mikrobiologicznej mleka. Jej starania, by kontynuować naukę na studiach magisterskich, nie odniosły skutku ze względu na pochodzenie społeczne. W ramach obowiązkowego przydziału podjęła pracę w Państwowej Inspekcji Handlowej we Wrocławiu jako inspektor zakładów gastronomicznych. Po roku zatrudnienia dostała się na studia magisterskie. Pracę magisterską na temat oznaczania witaminy B_2 (ryboflawiny) z wykorzystaniem chromatografii bibułowej napisała pod kierunkiem prof. Aleksandra Lempki w Katedrze Towaroznawstwa i na jej podstawie w 1955 roku uzyskała tytuł magistra towaroznawcy.

W tym samym roku została zatrudniona jako asystent w Katedrze Towaroznawstwa, z obowiązkami dydaktycznymi w zakresie ćwiczeń z mikrobiologii. W tym czasie, już pod nowym nazwiskiem (w 1957 roku poślubiła Jacka Kozioła), opracowała wspólnie z Aliną Krauze pierwsze skrypty do ćwiczeń z mikrobiologii. Pracę dydaktyczną i obowiązki rodzinne (urodzenie syna) łączyła z intensywnymi badaniami naukowymi nad

metodami oznaczania flawin, przygotowując rozprawę doktorską. W 1964 roku Rada Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na podstawie pracy zatytułowanej *Zastosowania wymieniaczy jonowych do wyodrębnienia flawin dla ich ilościowego i jakościowego oznaczania* nadała jej stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych.

Po obronie doktoratu Anna Koziołowa awansowała na stanowisko adiunkta w Zakładzie Artykułów Spożywczych Katedry Towaroznawstwa i podjęła obowiązki dydaktyczne w zakresie ćwiczeń z oceny jakości żywności. Weszła również w skład zespołu przygotowującego pierwszy akademicki podręcznik z towaroznawstwa zatytułowany *Towaroznawstwo produktów spożywczych*, dla którego opracowała rozdziały dotyczące towaroznawstwa, technologii mleka i jaj oraz ich przetworów. Podręcznik, wydany przez PWE w 1970 i 1975 roku, a w zmienionej formie w 1985 roku, przez długie lata był podstawową pomocą dydaktyczną i fachową nie tylko dla studentów.

Równolegle Anna Koziołowa prowadziła badania naukowe dotyczące metod oznaczania oraz fizykochemicznych i fotochemicznych właściwości pochodnych witaminy B_2. Kontakty naukowe nawiązywane w czasie międzynarodowych konferencji zaowocowały zaproszeniami do odbycia kilkumiesięcznych staży naukowych między innymi na Uniwersytecie Stanowym Iowa (USA), na Politechnice Budapeszteńskiej (Węgry), w Instytucie Biochemii na Uniwersytecie Rolniczym w Wageningen (Holandia) czy na Uniwersytecie w Konstancji (Niemcy).

Po kilku latach systematycznych badań nad mechanizmem fototautomerii alloksazyny prowadzonych w Poznaniu i w ośrodkach zagranicznych Anna Koziołowa przygotowała rozprawę habilitacyjną zatytułowaną *Wpływ środowiska na fototautomerię alloksazyny i jej metylowych pochodnych*, na podstawie której został otwarty przewód habilitacyjny na Wydziale Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1978 roku Anna Koziołowa uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego nauk chemicznych w zakresie chemii bioorganicznej. W 1980 roku objęła stanowisko docenta w Katedrze Analizy Instrumentalnej Instytutu Towaroznawstwa i przejęła wykład kursowy z analizy instrumentalnej, modyfikując treści wykładowe i zakres ćwiczeń powiązanych z wykładem.

Wielkim zaangażowaniem, inicjatywą i zdolnościami organizacyjnymi wykazała się Profesor Koziołowa w latach 1984–1987 na stanowisku wicedyrektora ds. naukowo-badawczych w Instytucie Towaroznawstwa. Przeprowadzała systematyczne przeglądy dorobku naukowego młodej kadry na zebraniach naukowych Instytutu, zapraszała naukowców z innych ośrodków naukowych z wykładami, aktywizowała życie naukowe Instytutu i działała skutecznie na rzecz przyspieszenia rozwoju naukowego młodych pracowników. Zachęcała i motywowała do wysiłku badawczego, uczyła dociekliwości. Była promotorem 3 rozpraw doktorskich i ponad 50 prac magisterskich i licencjackich. W 1990 roku została powołana na stanowisko profesora nadzwyczaj-

nego w Katedrze Analizy Instrumentalnej. W 1994 roku uzyskała tytuł profesora nauk ekonomicznych. W latach 1992–1998 pełniła funkcję kuratora Katedry Biochemii i Mikrobiologii, a w latach 1990–1996 jako przewodnicząca Senackiej Komisji ds. Dydaktyki należała do głównych współautorów gruntownej reformy studiów na Uczelni. Była współinicjatorką organizowanych od 2001 roku seminariów w niemieckiej fundacji Stiftung Warentest w Berlinie, które cieszyły się dużym zainteresowaniem studentów i owocowały wspólnymi pracami dyplomowymi.

Profesor Anna Koziołowa była wielokrotnie zapraszana do udziału w pracach jury uczelnianych i ogólnopolskich kół naukowych. Zainicjowała bardzo popularny wśród studentów konkurs prac seminaryjnych, przez wiele lat zasiadała w jury tego konkursu. Była opiekunką grup studenckich, opiekunką żeńskiego Domu Studenckiego Dewizka i członkinią środowiskowego jury oceniającego domy studenckie.

Przez wiele lat opiekowała się pod względem merytorycznym biblioteką Wydziału Towaroznawstwa, największą wydziałową biblioteką w Uczelni, mającą w poznańskim środowisku opinię doskonale zaopatrzonej i zarządzanej. Wyrazem uznania zasług Profesor Anny Koziołowej w dziedzinie bibliotekarstwa było przyznanie jej, jako jedynej osobie niemającej kwalifikacji bibliotekarza, Honorowej Odznaki Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w 1995 roku.

Profesor Anna Koziołowa była wybitnym naukowcem, o wielkich zasługach dla rozwoju chemii bioorganicznej i towaroznawstwa. Jej działalność naukowa polegała głównie na prowadzeniu badań właściwości i przemian pochodnych witaminy B_2 oraz opracowywaniu nowych instrumentalnych metod oceny jakości produktów. Szczególnie znaczący jest jej dorobek naukowy i wkład do wiedzy w zakresie chemii i fotochemii flawin. Jednym z najważniejszych odkryć w zakresie fotochemii pochodnych flawin było odkrycie procesu fototautomerii alloksazyn dokonane wspólnie przez Profesor Annę Koziołową i Profesora Jacka Kozioła.

W pracy naukowej cechowały Panią Profesor sumienność, dociekliwość, otwartość umysłu i oryginalność myślenia. Jej wiedza, pasja i zaangażowanie zaowocowały znaczącym dorobkiem, na który składa się wiele artykułów naukowych na najwyższym poziomie, opublikowanych w czasopismach o międzynarodowym zasięgu. Prace Profesor Koziołowej były cytowane setki razy i są cytowane nadal, stanowiąc bogate źródło wiedzy i inspirację do prowadzonych obecnie badań. Swoją działalnością naukową w pełni zasłużyła na prestiż i autorytet, jakimi cieszyła się w środowisku krajowym i międzynarodowym. Była członkinią wielu towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Biochemicznego, Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Komisji Nauk Towaroznawczych – Nauk o Jakości PAN Oddział w Poznaniu, Deutsche Gesellschaft für Warenkunde und Technologie i Federacji Konsumentów.

Praca dydaktyczna obok naukowej stanowiła wielką pasję Pani Profesor. Jako nauczycielka akademicka była postacią nietuzinkową. Wychowała wiele pokoleń towa-

roznawców, wspominana jest jako znakomita wykładowczyni, wychowawczyni i przyjaciółka młodzieży. Prowadziła wykłady na najwyższym poziomie merytorycznym z wykorzystaniem najnowocześniejszych środków przekazu i uzupełniane licznymi prezentacjami. Bardzo dużo wymagała od studentów, ale sprawiedliwie oceniała ich wiedzę. Studenci darzyli Profesor Annę Koziołową szacunkiem i sympatią.

Pani Profesor aktywnie uczestniczyła w życiu Uczelni, pełniąc w niej ważne funkcje organizacyjne. Była długoletnią członkinią Senatu, działała w licznych komisjach senackich i wydziałowych. Za działalność naukową i dydaktyczną była wielokrotnie wyróżniana nagrodami rektora oraz ministra. Za całokształt osiągnięć została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Medalem za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

W dowód wdzięczności i głębokiego szacunku społeczności akademickiej Profesor Anny Koziołowej i Profesora Jacka Kozioła, którzy stanowili niezwykły duet w życiu prywatnym i zawodowym, na Uniwersytecie została odsłonięta tablica pamiątkowa i nadano jednej z sal wykładowych imię Państwa Profesorów. To symboliczne upamiętnienie wspólnego dziedzictwa pozostanie trwałym świadectwem ich obecności w historii naszej Uczelni.

Profesor Anna Koziołowa zmarła 20 sierpnia 2015 roku, spoczęła na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu. Była nie tylko wybitnym naukowcem i dydaktykiem, ale również nieprzeciętnym człowiekiem. Odznaczała się imponującą wiedzą ogólną, a także życiową mądrością i ludzką wrażliwością. Była pogodna, życzliwa, pełna ciepła i dobra, a przy tym skromna, wiecznie młoda duchem, zawsze ciekawa świata i ludzi. Miała wspaniałe poczucie humoru. Jej serdeczność i otwartość zapamiętamy na zawsze. Zaszczytem i radością było spotkać Panią Profesor, pracować z nią i uczyć się od niej, jak żyć. Pamięć o niej pozostanie na zawsze w naszych umysłach i sercach.

Bożena Tyrakowska

Zdzisław Krasiński

1930–2016

Profesor Zdzisław Krasiński, syn Heleny i Ludwika, urodził się w Poznaniu 17 listopada 1930 roku. Ukończył tu gimnazjum oraz w 1949 roku Liceum im. Karola Marcinkowskiego. Po maturze podjął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, które ukończył w 1954 roku, uzyskując tytuł magistra. Po studiach rozpoczął pracę w zespole prof. Zbigniewa Zakrzewskiego i w 1961 roku obronił pracę doktorską zatytułowaną *Dochody ludności jako podstawa badania popytu konsumpcyjnego. Na przykładzie artykułów żywnościowych*. Promotorem był właśnie prof. Zakrzewski. W 1972 roku Zdzisław Krasiński habilitował się na podstawie rozprawy *Zróżnicowanie konsumpcji w przekrojach czasowym i przestrzennym*. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1978 roku. Jego zainteresowania badawcze koncentrowały się na tematyce ekonomiki konsumpcji i na metodyce badań w obszarze analizy rynku, na co miał wpływ staż w London School of Economics and Political Science w latach 1966–1967. Pracując w Instytucie Ekonomiki Obrotu Towarowego i Usług, kierował Zakładem Ekonomiki Konsumpcji i Analizy Rynku. W latach 1975–1981 był dziekanem Wydziału Ekonomiki Produkcji i Obrotu. W latach 1974–1981 współpracował z Instytutem Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji w Warszawie, będąc kierownikiem poznańskiego oddziału. W latach 1981–1982 pełnił funkcję przewodniczącego Państwowej Komisji Cen i był członkiem Rady Ministrów PRL, od 1982 do 1985 roku – ministrem ds. cen, a w latach 1986–1989 – radcą ekonomicznym, ministrem pełnomocnym Ambasady PRL w Waszyngtonie. Po powrocie do kraju pracował na Wydziale Gospodarki Międzynarodowej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu oraz w Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Poznaniu. Profesor Zdzisław Krasiński wypromował ponad 200 magistrów i 6 doktorów (Jerzy Bandosz, Józef Garczarczyk, Jacek Krzywiński, Benedykt Kwissa, Henryk Mruk, Piotr Rzepczyński). Opublikował ponad 150 prac zwartych i artykułów naukowych. Uzyskał wiele nagród ministerialnych i rektorskich, został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski a także innymi medalami. Był człowiekiem oddanym nauce, młodzieży i społeczności akademickiej. Realizował własną pasję badacza rynku oraz zachowań konsumentów. W wyjątkowy sposób potrafił łączyć pracę naukową z praktyką – we współpracy z Instytutem Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji w Warszawie zorganizował i przez kilka lat utrzymywał panel 12 tysięcy

gospodarstw domowych, prowadząc wiele badań finansowanych z funduszy centralnych i branżowych, co umożliwiało dodatkowe wynagradzanie asystentów (także studentów – ankieterów), a zatem poprawienie ich skromnej sytuacji materialnej. Warta podkreślenia jest partnerska współpraca z prof. Teresą Pałaszewską-Reindl, dyrektorką Instytutu w Warszawie. Owocowała ona synergicznymi efektami w odniesieniu zarówno do badań, jak również do kształcenia kadr akademickich. Profesor podjął w latach 70. XX wieku współpracę z ówczesnymi zjednoczeniami przemysłu motoryzacyjnego, meblarskiego, oświetleniowego w zakresie badania preferencji konsumentów i kształtowania podaży rynkowej. Było to nowoczesne myślenie i działanie, wyprzedzające pojawienie się gospodarki rynkowej w Polsce, mogło budzić zdziwienie w gospodarce socjalistycznej, gospodarce niedoboru, jednak pozwalało doskonalić metody badania rynku i przygotowywać studentów do pracy w warunkach gospodarki rynkowej. Profesor Zdzisław Krasiński był pionierem badań opartych na kwestionariuszach ankietowych i metodach analizy informacji wtórnych. Budowano zróżnicowany zespół współpracowników i korzystano z nowych nośników informacji (karty perforowane), aby dokonywać obliczeń statystycznych z wykorzystaniem pierwszego komputera w Uczelni – Odra 1013. Efektem były unikatowe opracowania dotyczące funkcjonowania rynku meblarskiego, motoryzacyjnego, dóbr trwałych (na przykład *Rynek motoryzacyjny w Polsce*, red. Z. Krasiński, WKiŁ, Warszawa 1980). Badania zostały docenione przez władze państwowe, co poskutkowało zaproszeniem do udziału w pracach Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej. Profesor Krasiński wraz z zespołem brał udział w pracach prognostycznych, określając trendy rozwoju rynku dóbr trwałych dla obszaru RWPG w perspektywie 20 lat. Spotkania zespołów z poszczególnych krajów odbywały się w ich stolicach (Warszawa, Praga, Budapeszt, Moskwa). Wnioski z badań zostały też wykorzystane w książce *Ekonomika konsumpcji* (PWE, Warszawa 1984, współautorzy: Janusz Piasny, Halina Szulce), która była także podręcznikiem dla studentów, przetłumaczonym na język chiński.

Badania nad rynkiem oraz jego elementami, czyli podażą, popytem i ceną, zostały zauważone przez polityków. W trudnej sytuacji ekonomicznej i społecznej Polski, szczególnie w odniesieniu do polityki cenowej, powierzono Profesorowi Zdzisławowi Krasińskiemu kierowanie Państwową Komisją Cen, a z czasem pełnienie funkcji ministra ds. cen w rządzie PRL. Upadek rządów Władysława Gomułki i Edwarda Gierka, którego akceleratorem były podwyżki cen, paraliżował decyzje kolejnych rządów, kiedy należało podnosić ceny. Opracowana przez Profesora Krasińskiego autorska koncepcja reformy cen stanowiła koło ratunkowe dla rządu. Profesor chętnie spotykał się z dziennikarzami i cierpliwie tłumaczył zasady mechanizmu rynkowego i roli, jaką w nim odgrywają ceny. Opracował nawet „broszurę na temat cen", która w nakładzie ponad miliona egzemplarzy została udostępniona społeczeństwu. Obiecywał, że po wprowadzeniu reformy cen Polacy będą mogli bez kolejek i kartek nabywać podstawowe produkty, w tym pieczywo („chrupiące bułeczki"). Trudno jednak było to osiągnąć w zamkniętej, centralnie planowanej gospodarce. Ten właśnie okres edukacji ryn-

kowej w formie wywiadów, rozmów i wyjaśnień przygotował Polaków do rozwijania przedsiębiorczości, kiedy w 1989 roku zmienił się model funkcjonowania gospodarki. Pokłosiem tych doświadczeń była praca *Ceny a rynek* (PWE, Warszawa 1985, współautorzy: Halina Szulce, Henryk Mruk).

Po roku 1990 Zdzisław Krasiński skupił się na badaniach rynku turystycznego, a szczególnie czynników wpływających na skuteczność funkcjonowania uzdrowisk (*Uzdrowiska polskie w ocenach kuracjuszy*, 1998). Wiązało się to z inną pasją Profesora, a mianowicie integrowaniem współpracowników oraz studentów i seminarzystów przez wyjazdy do przedsiębiorstw, a także do miejscowości turystycznych. Studenci mogli zobaczyć między innymi fabrykę zapałek w Bystrzycy Kłodzkiej, produkcję Fiata w Bielsku Białej, a nawet zjechać do kopalni. Profesor prowadził młodzież szlakami turystycznymi na Śnieżnik, Igliczną i do Jaskini Niedźwiedziej w Kletnie. Promował piękno polskiej przyrody. Poruszał się na szlakach w stałym tempie i często wchodził na szczyt przed studentami, którzy biegli na początku i tracili siły pod koniec wyprawy.

Profesor Zdzisław Krasiński angażował się w budowanie wizerunku Alma Mater, pracując kreatywnie przy organizacji jubileuszy. W 1976 roku był przewodniczącym obchodów 50 lat istnienia Uczelni. Zorganizował przemarsz rektorów uczelni wyższych z Polski i Poznania w uroczystych strojach (gronostaje, łańcuchy) od miejsca wmurowania aktu erekcyjnego pod nowy budynek (Collegium Altum) do Gmachu Głównego Uczelni. Była to wyjątkowo medialna uroczystość. Pierwszy raz, dzięki współpracy z przedsiębiorstwami, uczestnicy obchodów otrzymali pamiątkowe wazoniki, długopisy i – o zgrozo! – popielniczki (Profesor palił). W 1996 roku na jubileusz 70-lecia Uczelni napisał książkę *Z dziejów Akademii Ekonomicznej w Poznaniu: 1926–1996*.

Profesor Krasiński był bardzo bezpośredni w relacjach z innymi, zawsze skromny, oddany pracy i własnej misji badacza, nauczyciela akademickiego i miłośnika przyrody. Przygoda z polityką była doświadczeniem, które pozwalało lepiej rozumieć skomplikowane powiązania świata nauki, gospodarki i polityki.

Zmarł 28 stycznia 2016 roku i spoczywa na Cmentarzu Junikowo.

Henryk Mruk

Alfons Krause

1895–1972

Profesor Alfons Krause był kierownikiem Katedry Chemii Nieorganicznej Uniwersytetu Poznańskiego od roku 1930. Urodził się w roku 1895; zmarł w roku 1972 w Poznaniu. Studiował na politechnice w Berlinie Charlottenburgu i na uniwersytecie w Berlinie. Tamże w roku 1919 uzyskał stopień doktora filozofii i magisterium nauk wyzwolonych na podstawie rozprawy o związkach selenu. Po ukończeniu studiów pracował jako chemik w zakładach przemysłowych w Zagłębiu Ruhry. Do Poznania przybył w roku 1920 i podjął pracę w Państwowym Zakładzie Higieny, a później na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego. Habilitował się na Uniwersytecie Poznańskim w roku 1928 w zakresie chemii nieorganicznej. Z Wyższą Szkołą Handlową – Akademią Handlową był związany w latach 1935–1939. Wykładał początkowo (w latach 1935–1936) towaroznawstwo chemiczne, a później technologię i towaroznawstwo chemiczne. W latach 1936–1938 prowadził także seminarium dyplomowe i wyższe seminarium towaroznawcze – rok pracy badawczej.

W okresie okupacji przebywał w Warszawie i brał czynny udział w działalności Tajnego Uniwersytetu Ziem Zachodnich. W roku 1945 powrócił do Poznania i objął dawne stanowisko na Uniwersytecie Poznańskim. W roku 1946 uzyskał tytuł profesora zwyczajnego.

W badaniach naukowych zajmował się szczególnie strukturą i systematyką wodorotlenków metali oraz strukturą i aktywnością katalizatorów nieorganicznych. Opublikował wspólnie z uczniami około 650 prac teoretycznych i doświadczalnych. Jego niezwykle szeroka działalność naukowa zyskała mu uznanie w świecie. Był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności i członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Hanna Maciejewska

Jerzy Krauze

1927–2004

24 grudnia 2004 roku zmarł niespodziewanie, po krótkim pobycie w szpitalu, Docent Jerzy Krauze. Był jednym z najwybitniejszych towaroznawców polskich, inicjatorem pionierskich w Polsce badań nad praktycznym wykorzystywaniem enzymów w technologii żywności i analizie, był zamiłowanym i oddanym nauczycielem akademickim oraz współautorem programów dydaktycznych dla kierunku towaroznawstwo. Był założycielem Zakładu Mikrobiologii i Biochemii przekształconym później w Katedrę Biochemii i Mikrobiologii na Wydziale Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Z Uczelnią był związany 52 lata, pełniąc przez wiele lat ważne funkcje organizacyjne. Wypromował 2 doktorów.

Urodził się 1 sierpnia 1927 roku we Włocławku jako syn Jerzego i Dionizy z domu Cichockiej. II wojna światowa przerwała jego naukę. Miał 14 lat i został objęty przymusem pracy. Od sierpnia 1941 do stycznia 1945 roku pracował jako goniec i laborant w Zakładzie Fotograficznym I. Grossbacha we Włocławku. Do Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej uczęszczał w okresie 1945–1948, a we wrześniu 1948 roku podjął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Ukończył je, otrzymując 21 grudnia 1953 roku stopień magistra towaroznawstwa. Już w czasie studiów rozpoczął pracę w Katedrze Towaroznawstwa Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Od grudnia 1951 roku do grudnia 1952 roku był zastępcą asystenta, a od stycznia 1953 roku do stycznia 1962 roku starszym asystentem prof. Aleksandra Lempki, kierownika tej Katedry. W czasie asystentury pojechał na studia aspiranckie do Moskwy. Odbył je w Katedrze Biochemii Technologicznego Instytutu Przemysłu Spożywczego w okresie od września 1959 roku do grudnia 1961 roku. Jego opiekunem naukowym był prof. W.L. Kretowicz, członek korespondent Akademii Nauk ZSRR. Aspiranturę Jerzy Krauze ukończył w grudniu 1965 roku i otrzymał stopień kandydata nauk biologicznych, uznany za odpowiednik doktoratu. Po powrocie do kraju został adiunktem. Pełnił tę funkcję od lutego 1962 roku do maja 1968 roku. W czasie adiunktury, w latach 1963–1964 był na ośmiomiesięcznym stażu w Moskwie w Laboratorium Instytutu, w którym odbywał aspiranturę.

Funkcję kierownika Zakładu Mikrobiologii i Biochemii objął 1 października 1969 roku, od chwili jej utworzenia, i pełnił ją do czasu przekształcenia Zakładu w Katedrę Biochemii i Mikrobiologii. Był jej kierownikiem od 1 października 1991 roku do 31 sierpnia

1993 roku. Na emeryturę przeszedł 1 października 1992 roku. Odtąd nadal pracował na część etatu aż do ostatnich dni życia.

Docent Jerzy Krauze przez wiele lat pełnił ważne funkcje organizacyjne w Uczelni. W latach 1975–1981 był prorektorem ds. dydaktyczno-wychowawczych. W tym czasie przez kilka miesięcy pełnił także obowiązki rektora. W okresie 1969–1972 i 1981–1987 był zastępcą dyrektora Instytutu Towaroznawstwa ds. dydaktyczno-wychowawczych. Dwukrotnie był członkiem Komisji ds. Statutu Uczelni.

Prowadził wykłady z biochemii, biotechnologii i higieny żywności oraz seminaria magisterskie. Wypromował kilkuset magistrów z zakresu towaroznawstwa. Wykładał również na UAM i w Wyższej Oficerskiej Szkole Służb Kwatermistrzowskich. Współpracował z poznańskimi oddziałami PAN, będąc członkiem Komisji Nauk Chemicznych oraz Chemii i Technologii Żywności. Był także członkiem rad naukowych: Centralnego Laboratorium Przemysłu Koncentratów Spożywczych w Poznaniu oraz Centralnego Laboratorium Przemysłu Ziemniaczanego w Poznaniu. Wraz ze swoim zespołem współpracował z instytucjami PAN w Warszawie – z Instytutem Biochemii i Biofizyki, Instytutem Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej, a także z Instytutem Biologii Molekularnej Akademii Nauk Niemieckiej Republiki Demokratycznej w Berlinie.

W pierwszym okresie swojej działalności, w Katedrze Towaroznawstwa kierowanej przez prof. Aleksandra Lempkę, zajmował się metodami otrzymywania preparatów podpuszczki z żołądków cielęcych wykorzystywanych w produkcji serów. Ukoronowaniem tych prac było współautorstwo dwóch patentów (nr 39886 z roku 1956 i nr 42915 z roku 1959). Oba patenty dotyczyły sposobów wyodrębniania podpuszczki z trawieńców cielęcych. Później wraz z zespołem, którym kierował, zajmował się badaniami nad otrzymywaniem, właściwościami i stosowaniem preparatów enzymatycznych. Badania zespołu dotyczyły głównie takich enzymów, jak oksydaza glukozydowa, katalaza i β-fruktofuranozydaza (inwertaza). Problematyka ta była objęta tzw. problemem węzłowym. Opracowano modyfikację kolorymetrycznej metody oznaczania aktywności tego enzymu. Szczególną uwagę zwrócono na wpływ, jaki wywiera obecność katalazy na oznaczenie aktywności oksydazy glukozydowej z zastosowaniem różnych metod. Rezultaty tych badań opublikowano w Zeszytach Naukowych wydawanych przez Uczelnię.

Enzymy były przedmiotem jego szczególnych zainteresowań, jego pasją. Poświęcał im całe dni, a także nierzadko noce przepracowane w laboratorium. Przeprowadzając te badania, zainicjował pionierskie w Polsce badania dotyczące praktycznego wykorzystania enzymów. Szczególnie interesował go miód, nad którym pracował wspólnie z żoną.

Owocem jego badań w czasie aspirantury w Moskwie było kilka publikacji w formie artykułu, przedstawiających wyniki badań nad enzymami metabolizmu aminokwasów w drożdżach. Przeprowadzone badania nad aktywnością dehydrogenazy ho-

moserynowej wskazują na możliwości występowania w drożdżach jej form izoenzymatycznych, różniących się swoiście w stosunku do koenzymu. Artykuły dotyczące tych badań opublikował jako współautor ze światowej sławy prof. W.L. Kretowiczem i prof. Z.S. Kaganem, w języku rosyjskim w czasopismach: „Mikrobiołogia i Biochimija" oraz w: *Dokłady AN SSSR*. Był współautorem zarówno wielu skryptów, jak i znanego podręcznika *Towaroznawstwo produktów spożywczych*, pod red. A. Lempki, wydanego przez PWE po raz pierwszy w 1970 roku. Podręcznik ten uzyskał w 1972 roku nagrodę ministra szkolnictwa wyższego. Jego dorobek obejmuje łącznie kilkadziesiąt pozycji bibliograficznych w formie podręczników i skryptów, artykułów w czasopismach krajowych i zagranicznych, doniesień, jak te referatów na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych.

Za swoje osiągnięcia otrzymał kilkakrotnie nagrody ministra szkolnictwa wyższego (w latach 1968, 1972, 1977, 1980 i 1986) oraz liczne nagrody rektora. Został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz odznaczeniami regionalnymi. Otrzymał też tytuł Zasłużonego Nauczyciela PRL.

Od niego uczyliśmy się naukowego warsztatu – rzetelności, skrupulatności, pracy w zespole i uporu badacza. Uczył nas umiejętności radowania się naukowymi sukcesami zarówno własnymi, jak i sukcesami innych, zawsze miał czas i serce dla naszych problemów i rozterek badacza. Chętnie dzielił się swoją wiedzą i doświadczeniem. Docent Jerzy Krauze był człowiekiem skromnym, pracowitym, oddanym nauce i Uczelni oraz tym, z którymi współpracował lub których kształcił. Był człowiekiem o wysokiej kulturze osobistej. Można z nim było pogawędzić o malarstwie, muzyce i literaturze. W tych dziedzinach był także ekspertem. Był nam bliski i my byliśmy mu bliscy. Pamięć o nim pozostanie wśród nas – jego współpracowników i studentów.

Marian Filipiak

Maria Sekulska-Stryjakowska

Feliks Kroll

1911–1977

Zmarły 13 kwietnia 1977 roku Magister Feliks Kroll był jedną z najbardziej popularnych osób w naszej Uczelni. Urodzony pedagog, wybitny znawca rachunkowości, wieloletni prodziekan i dziekan Wydziału Handlu WSE, wieloletni zastępca profesora w Katedrze Rachunkowości był przez 40 lat związany z Uczelnią. Urodził się 9 maja 1911 roku w Hönningen w Nadrenii, gdzie jego ojciec pracował jako ślusarz. Zaraz po skończeniu I wojny światowej rodzice powrócili do Poznania. W roku 1930 ukończył Liceum Handlowe Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, a następnie podjął studia w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. W roku 1933 otrzymał absolutorium, a w roku1935 dyplom nauk ekonomiczno-handlowych. W roku 1936 ukończył Wyższy Kurs Pedagogiczny przy Wyższej Szkole Handlowej, a w roku 1938 Wyższy Kurs dla Księgowych-Rewidentów przy tejże Uczelni. Stopień magistra nauk ekonomiczno-handlowych uzyskał w Akademii Handlowej w roku 1947. Ciągle zapracowany nie znalazł czasu na doktorat, mimo że posiadał szeroką wiedzę z problematyki swoich zainteresowań.

Profesor Kroll – bo tak z szacunkiem zwracali się do niego studenci i absolwenci, a także pracownicy Uczelni – od początku swej pracy zajmował się dydaktyką. W latach 1933–1939 uczył przedmiotów zawodowych w Liceum Handlowym i Gimnazjum Kupieckim w Poznaniu, a także w Państwowej Szkole Sztuk Zdobniczych. Od 15 października 1935 roku do marca 1939 roku był ponadto asystentem wolontariuszem w Katedrze Rachunkowości kierowanej przez prof. Witolda Skalskiego.

W czasie okupacji został wysiedlony wraz z rodziną do Sanoka. Pracował tu w Szkole Handlowej jako nauczyciel przedmiotów zawodowych. Do Poznania powrócił w kwietniu 1945 roku. Związał się na stałe z Akademią Handlową 17 kwietnia 1945 roku, podejmując pracę w Katedrze Rachunkowości jako młodszy asystent. W roku 1950 powołano go na stanowisko adiunkta, a w roku 1954 został mianowany przez ministra nauki i szkolnictwa wyższego zastępcą profesora. Od roku 1961 był starszym wykładowcą. Na emeryturę przeszedł 1 października 1976 roku.

Profesor Feliks Kroll był przede wszystkim wybitnym dydaktykiem. Z pasją uczył i wychowywał młodzież. Przez cały czas pracy poszukiwał ciągle nowych form przeka-

zywania swej bogatej wiedzy teoretycznej i praktycznej. Dzięki doświadczeniu oraz intuicji dydaktycznej przeprowadzał selekcję materiału i w sposób sugestywny przekazywał wiedzę. Zarówno przed wybuchem II wojny światowej, jak i po wojnie, mając bardzo wiele zajęć dydaktycznych, nastawił się głównie na wykonywanie funkcji związanych z nauczaniem młodzieży i jej wychowaniem. Na tym polu położył wyjątkowo duże zasługi, będąc przy tym jednym z najbardziej lubianych wykładowców. Prowadził znakomicie nie tylko wykłady i seminaria z rachunkowości, ale także przez wiele lat opiekował się młodzieżą akademicką z największym poświęceniem. Ponadto współdziałał ze Stowarzyszeniem Absolwentów WSH i AH.

Na prowadzone przez niego seminaria dyplomowe i magisterskie było wielu chętnych studentów. Pisane pod jego kierunkiem prace magisterskie uzyskiwały wyróżnienia na ogólnopolskich konkursach organizowanych przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

Jego publikacje miały charakter dydaktyczny. Napisane przez niego skrypty z rachunkowości ubezpieczeniowej oraz z rachunkowości handlowej charakteryzowały się wysokimi walorami dydaktycznymi. Skrypt *Rachunkowość przedsiębiorstw handlu wewnętrznego* (1973), napisany wespół z Edmundem Kurtysem i Stanisławem Nowakiem, doczekał się drugiego wydania (1975). Był on zalecany jako ogólnopolski podręcznik dla studentów. Profesor opracowywał także programy z zakresu rachunkowości handlowej i ubezpieczeniowej.

W czasie swej pracy na Uczelni pełnił wiele funkcji organizacyjnych. W latach 1954/1955–1956/1957 był prodziekanem Wydziału Handlu, a w roku akademickim 1957/1958 dziekanem Wydziału Handlu. Ponadto w roku 1961 przez kilka miesięcy pełnił funkcję prodziekana Wydziału Ogólno-Ekonomicznego, zastępując prof. Zygmunta Szymczaka w czasie jego urlopu naukowego. Przez wiele lat był opiekunem różnych lat studiów i przewodniczącym Rady Pedagogicznej. Opiekował się także Sekcją Księgowych przy Kole Naukowym Akademii Handlowej. Za swoją działalność dydaktyczną i organizacyjną był uhonorowany trzykrotnie nagrodą ministra nauki i szkolnictwa wyższego. W uznaniu całokształtu pracy został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Profesor był także wybitnym praktykiem. Był konsultantem Biura Organizacji Rachunkowości w Poznaniu. Współpracował z Ministerstwem Budownictwa w zakresie zmiany systemu ujmowania kosztów w budownictwie. Od roku 1958 był dyplomowanym biegłym księgowym, a od roku 1960 egzaminatorem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla kandydatów na dyplomowanych biegłych księgowych. Miał wielkie doświadczenie w tym zakresie, gdyż uprzednio był rewidentem skarbowym oraz zaprzysiężonym rzeczoznawcą w dziedzinie księgowości przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. Był członkiem założycielem i wieloletnim członkiem Zarządu Poznańskiego Oddziału Okręgowego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. Położył

też zasługi jako wykładowca na kursach prowadzonych przez PTE w Poznaniu. Przez wiele lat był również członkiem Rady Programowej przy Dyrekcji Szkolenia Ekonomicznego Poznańskiego Oddziału PTE.

Absolwenci Uczelni i współpracownicy pamiętają Profesora jako człowieka wielkiego serca, sprawiedliwego, przyjaznego oraz życzliwego dla każdego. Potrafił łagodzić konflikty, zwłaszcza że miał dużą łatwość nawiązywania kontaktów i cieszył się dużym zaufaniem.

Zdzisław Kołaczyk

Seweryn Kruszczyński

1910–1982

2 sierpnia 1982 roku zmarł Profesor Seweryn Kruszczyński, rektor WSE w latach 1954–1956, pierwszy kierownik Katedry Planowania Gospodarki Narodowej, a później dyrektor Instytutu Planowania i Ekonomiki Regionu, promotor kilkunastu doktorów nauk ekonomicznych i zamiłowany pedagog. Był związany z Uczelnią ponad 40 lat. W czasie bardzo aktywnej i burzliwej drogi życiowej osobowość, postawa i zapatrywania Profesora nie pozostawały niezmienne. Urodził się 25 grudnia 1910 roku w Łagiewnikach koło Gniezna. W roku 1929 ukończył Państwowe Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie, a następnie podjął studia w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. Po uzyskaniu dyplomu rozpoczął pracę w Miejskiej Szkole Handlowej w Poznaniu, a w roku 1937 został asystentem w WSH. Wojna przerwała jego pracę. Aby uniknąć aresztowania przez okupanta, przeniósł się do Włocławka. W czasie wojny pracował jako księgowy w kilku gospodarstwach rolnych w powiecie włocławskim.

W lutym 1945 roku powrócił do Poznania, by kontynuować pracę dydaktyczną na Uczelni, łącząc ją z dalszymi studiami. Po uzyskaniu w roku 1946 tytułu magistra nauk ekonomiczno-handlowych w Akademii Handlowej i magistra nauk ekonomiczno-politycznych na Uniwersytecie Poznańskim zabiegał, by prof. Edward Taylor przyjął go na prowadzone przez siebie seminarium doktorskie. Pod jego kierunkiem napisał pracę doktorską *Ewolucja pojęcia dochodu narodowego w historii doktryn ekonomicznych.* Niestety, w roku 1949 prof. Taylor musiał odejść z Uniwersytetu, nie mógł już przyjąć tej pracy, a doktorant był zmuszony do napisania nowej rozprawy *Pojęcie i metody szacunku dochodu narodowego.* Promotorem zgodził się zostać prof. Marcin Nadobnik. Seweryn Kruszczyński doktoryzował się na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. W roku 1950 został zastępcą profesora w WSE w Poznaniu, w roku 1955 uzyskał stanowisko docenta, a w roku 1971 profesora zwyczajnego.

Profesor włączył się niezwykle czynnie do prac organizacyjnych Uczelni. Wniósł duży wkład w rozbudowę gmachu Uczelni. Został kierownikiem nowo utworzonej w roku 1950. Katedry Planowania Gospodarki Narodowej. Po przekształceniu struktury organizacyjnej Uczelni pełnił funkcję dyrektora Instytutu Planowania i Ekonomiki Regionu (1969–1976) przemianowanego (w 1977 roku) na Instytut Planowania. W latach 1950–1951 był prodziekanem Wydziału Finansowego, w latach 1951–1952 prorekto-

rem ds. nauki, a w latach 1954/1955–1955/1956 piastował godność rektora Uczelni. Ponadto w latach 1951–1962 był kierownikiem Katedry Ekonomii Politycznej na Uniwersytecie Poznańskim, a później (1965–1969) kuratorem Katedry Planowania i Polityki Ekonomicznej we Wrocławiu.

Profesor brał udział w pracach licznych instytucji naukowych. Wśród nich były: Komisja Główna Badań i Nauk Ekonomicznych przy Komitecie Nauki i Techniki, Komitet Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk, Rada Naukowa Instytutu Planowania przy Radzie Ministrów, Sekcja Ekonomiczna Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego (był jej przewodniczącym przez dwie kadencje). Był aktywnym członkiem Rady Naukowej GUS, przez wiele lat przewodniczącym Sekcji Ogólno-Ekonomicznej Oddziału Poznańskiego PTE, członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i wielu jeszcze innych.

Profesor Seweryn Kruszczyński był zamiłowanym pedagogiem. Wielką jego troską było zawsze podnoszenie wiedzy i dobre przygotowanie młodych pracowników Katedry do prowadzenia zajęć dydaktycznych. Działalność tę traktował jako szczególnie ważny obowiązek nauczyciela akademickiego. Stąd też prowadził instruktaż, zobowiązywał do uczestnictwa w swoich wykładach, skłaniał do samodzielnego prowadzenia wykładów pod jego kierunkiem, pisania fragmentów skryptów, jak i propozycji oceny prac magisterskich. Jako nauczyciel akademicki był w stosunku do siebie bardzo wymagający. Starannie przygotowywał swoje wykłady i prowadził je w sposób żywy i interesujący. Był surowym, ale sprawiedliwym egzaminatorem. Wielokrotnie wydawał skrypty, a w roku 1974 opublikował podręcznik dla wykładanego przez siebie przedmiotu. Prowadził seminarium magisterskie. Pod jego kierunkiem prace magisterskie napisało około 150 studentów, uzyskując tytuł magistra ekonomii. Wypromował 16 doktorów nauk ekonomicznych. Spośród jego wychowanków kilku uzyskało tytuły profesora.

Profesor był niestrudzonym, wymagającym od siebie i godnym naśladowania poszukiwaczem wiedzy, zgłębiającym nowości literatury ekonomicznej i doświadczenia praktyki gospodarczej, co nie owocowało jednak pełnym wymiarem publikacji. Praca naukowo-badawcza Profesora Seweryna Kruszczyńskiego obejmowała następujące dziedziny: ogólną teorię ekonomii, politykę ekonomiczną i planowania gospodarki narodowej oraz ekonomikę i planowanie rozwoju regionu. Badając tę problematykę, zajmował krytyczne stanowisko, odważnie głosząc swoje poglądy.

Ważnym nurtem badawczym Profesora były studia modelowe, empiryczne i wdrożeniowe dotyczące rozwoju regionu. W pracy zbiorowej poświęconej analizie węzłowych problemów ekonomicznego rozwoju Wielkopolski, której był także redaktorem, opublikował w roku 1965 pionierskie studium na temat kształtowania się majątku, zatrudnienia i produkcji uspołecznionego przemysłu Wielkopolski w latach 1946–1965. Kierował zespołem prowadzącym zarówno unikatowe badania nad produkcją i strukturą gospodarki Wielkopolski i jej powiązaniami (1974), jak i badania poświęcone

opracowaniu regionalnych tablic przepływów międzygałęziowych (1976). W dziedzinie badań regionalnych był także redaktorem 14 tomów prac badawczych, napisanych przez pracowników Instytutu Gospodarki Regionalnej.

Za szczególne osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej Profesor został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką Zasłużonego Nauczyciela PRL i wieloma innymi odznaczeniami państwowymi i regionalnymi. Otrzymał także Złotą Odznakę PTE.

Ogromnie ważny był dla niego prof. Taylor. Pod wpływem jego dorobku naukowego i poglądów Seweryn Kruszczyński pozostawał do końca życia. Szczycił się uczestnictwem w jego seminarium. Wysoko je cenił, czemu dawał niejednokrotnie wyraz w systematycznie prowadzonych przez siebie zebraniach naukowych Katedry i Instytutu.

Pewnym przełomem życiowym stał się dla niego podjęty w końcu lat 40. półroczny staż naukowy w Instytucie Gospodarki Narodowej im. Plechanowa w Moskwie, przygotowujący do prowadzenia wykładów z planowania gospodarki narodowej, a następnie objęcia Katedry o takiej samej nazwie na naszej Uczelni. W nowo utworzonej Katedrze byłem jednym z pierwszych asystentów i naocznym świadkiem wielu uporczywych starań Profesora, by temu wykładowi nadać charakter rzetelnej, pogłębionej teoretycznie i metodologicznie dyscypliny ekonomicznej.

Przez wiele lat pozostawał pod wpływem teorii ekonomicznych socjalizmu. Nigdy jednak nie przyjmował tych teorii bezkrytycznie, domagał się dowodu ich racjonalności oraz empirycznej, praktycznej wiarygodności. Nie zdołały go opanować żadne pojawiające się doraźnie odchylenia socjalistyczne, nazywane stalinizmem, titoizmem i gomułkowszczyzną. Reprezentował wobec nich swój autonomiczny stosunek i wizję własnych koncepcji rozwiązań. Wydaje się, że Profesorowi bliskie były teoretycznie deklarowane społeczne aspekty gospodarki socjalistycznej, natomiast praktyczna ich realizacja oraz przyjmowanie całego systemu rozwiązań budziły jego niepokój, wywoływały sprzeciw i dezaprobatę.

Wielkim wstrząsem dla Profesora stało się ujawnienie prawdy o Stalinie. Poznański Czerwiec i wszystkie inne zjawiska przełomu solidarnościowego, raporty o stanie gospodarki i suwerenności państwa pogrzebały wiarę w ludzkie oblicze i możliwości racjonalnego funkcjonowania tzw. realnego socjalizmu. Oznaczało to konieczność powrotu do korzeni wiedzy ekonomicznej, tworzenia podstaw gospodarki rynkowej i przekazywania wiedzy o takiej gospodarce. Mimo że nie dane było mu tego doczekać, potrafił jednak się wyzwolić i dostrzec prawdę.

Zdzisław Dąbrowski

Kazimierz Kruszka

1940–2024

Doktor Kazimierz Kruszka był długoletnim pracownikiem Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, zastępcą dyrektora i dyrektorem Urzędu Statystycznego w Poznaniu, prezesem Polskiego Towarzystwa Statystycznego (PTS) i honorowym członkiem PTS.

Urodził się 18 grudnia 1940 roku w Wągrowcu jako drugi z czterech synów Bronisławy i Piotra Kruszków. Maturę uzyskał w 1958 roku w Liceum Ogólnokształcącym im. Powstańców Wielkopolskich w Wągrowcu i w tym mieście rozpoczął pracę zawodową w Wydziale Finansowym Prezydium Powiatowej Rady Narodowej. W latach 1959–1964 studiował na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Po obronie pracy magisterskiej zatytułowanej *Rentowność i produktywność w przedsiębiorstwie przemysłowym (analiza pojęć)* podjął pracę w Katedrze Statystyki macierzystej Uczelni (1 maja 1964). Był asystentem, starszym asystentem, a od 1974 roku adiunktem w Katedrze Statystyki w Instytucie Statystyki i Ekonometrii, a następnie Instytucie Cybernetyki Ekonomicznej.

23 kwietnia 1974 roku Kazimierz Kruszka obronił rozprawę doktorską zatytułowaną *Statystyczna analiza zużycia energii elektrycznej w ujęciu regionalnym (propozycje i weryfikacja metod, przydatność do prognozowania)*, której promotorem był prof. Stanisław Borowski. Praca ta została opublikowana przez Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, a w 1980 roku uzyskała nagrodę indywidualną ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki.

Pracując na naszej Uczelni, Doktor Kruszka prowadził także zajęcia dla słuchaczy Wyższej Szkoły Oficerskiej Służb Kwatermistrzowskich w Poznaniu. W latach 1977–1983 był kierownikiem Punktu Konsultacyjnego w Zielonej Górze. Jego wyjątkowe zdolności dydaktyczne i organizacyjne zostały uhonorowane wieloma nagrodami, między innymi rektora, Głównego Kwatermistrza Wojska Polskiego czy wojewody zielonogórskiego.

Kazimierz Kruszka był wyjątkowym wykładowcą statystyki – studenci nie musieli wkuwać na pamięć wzorów i formułek, ponieważ z zajęć wynosili zrozumienie statystycznego opisu otaczającej rzeczywistości. Wykształcił on kilka pokoleń wysokiej klasy wielkopolskich statystyków. Pracował na Uczelni do 2007 roku, ale pozostał

z nią związany do końca życia. Współtworzył Centrum Statystyki Regionalnej, uczestniczył w seminariach, organizował konferencje, wykłady, warsztaty i szkolenia, był inicjatorem wielu wspólnych przedsięwzięć Uniwersytetu Ekonomicznego i Urzędu Statystycznego w Poznaniu.

W styczniu 1990 roku dr Franciszek Kubiczek, ówczesny prezes Głównego Urzędu Statystycznego, zwrócił się z wnioskiem do prof. Janusza Wierzbickiego, rektora Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, z prośbą o przeniesienie, „na zasadzie porozumienia zakładów pracy, dra Kazimierza Kruszki do pracy w Wojewódzkim Urzędzie Statystycznym w Poznaniu". Docent Stanisław Wierzchosławski, bezpośredni przełożony Doktora Kruszki, przyjął ten wniosek z żalem ze względu na jego wyjątkowe uzdolnienia nauczyciela akademickiego, osiągnięcia dydaktyczne, cechy charakteru, ofiarność i sumienność w pracy. Podobną opinię przedstawił prof. Zbigniew Czerwiński, dyrektor Instytutu Cybernetyki Ekonomicznej. W rezultacie Doktor Kazimierz Kruszka, obejmując funkcję zastępcy dyrektora regionalnego urzędu statystycznego, nie rozstał się z Uczelnią do przejścia na emeryturę w 2007 roku. Był zatrudniony w wymiarze pół etatu w Katedrze Statystyki i Demografii, a od 2004 roku w Katedrze Statystyki Wydziału Zarządzania.

Przez kilkanaście lat (1990–2007) Kazimierz Kruszka piastował odpowiedzialne funkcje w statystyce publicznej. W latach 1990–1992 był zastępcą dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Poznaniu, w latach 1992–1996 dyrektorem tej jednostki, a następnie w latach 1996–2007 ponownie zastępcą dyrektora. Będąc na emeryturze (od 2007 roku), pozostał konsultantem w Ośrodku Statystyki Miast tegoż urzędu. Był inicjatorem utworzenia Ośrodka Statystyki Miast i wdrożenia go do międzynarodowej sieci jednostek prowadzących badania Urban Audit. Położył podwaliny pod Centrum Statystyki Małych Obszarów w Urzędzie Statystycznym. Trudno znaleźć instytucję, której pracownicy wyrażaliby się o swoim przełożonym z takim szacunkiem i wdzięcznością jak pracownicy Urzędu Statystycznego w Poznaniu o dyrektorze Kazimierzu Kruszce.

Kazimierz Kruszka ma ogromne zasługi w zakresie integracji środowiska statystyków akademickich i statystyków realizujących badania w urzędach. Związki statystyki akademickiej i praktycznej były w Poznaniu bardzo silne od 1919 roku i działalności prof. Marcina Nadobnika. Tę historię jesteśmy w stanie odtworzyć dzięki spisanej przez Kazimierza Kruszkę *Statystycznej karcie historii Poznania* (Urząd Statystyczny, Poznań 2008). Sam Doktor Kruszka uczynił tę więź szczególnie silną. Efekt synergii jest dzisiaj wciąż wyraźnie widoczny w niekwestionowanej pozycji statystyków środowiska poznańskiego.

Doktor Kazimierz Kruszka został członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Statystycznego w chwili jego reaktywacji w kwietniu 1981 roku. Zorganizował w Poznaniu oddział PTS, którego pracami kierował przez wiele lat. Środowisko statystyków

w Polsce powierzyło mu funkcję prezesa PTS, którą pełnił w latach 2005–2010. Był jednym z inicjatorów i organizatorów Kongresu Statystyki Polskiej z okazji 100-lecia PTS, który odbył się w kwietniu 2012 roku. w Poznaniu. Za zasługi dla Polskiego Towarzystwa Statystycznego w 2012 roku otrzymał godność Honorowego Członka PTS.

Kazimierz Kruszka był niestrudzonym popularyzatorem statystyki. Jest autorem lub redaktorem ponad 100 publikacji naukowych i opracowań statystycznych, w tym artykułów poświęconych historii statystyki w Wielkopolsce, ukochanego Wągrowca i umiłowanej ziemi pałuckiej. Jego wielką zasługą było skrupulatne dokumentowanie historii. Spod jego pióra wyszło wiele felietonów zamieszczanych w prasie poznańskiej. Wygłaszał także odczyty publiczne poświęcone statystyce, organizował wystawy i konkursy dla szkół promujące tę dziedzinę wiedzy. Z inicjatywy Doktora Kazimierza Kruszki Oddział PTS w Poznaniu, Urząd Statystyczny i Uniwersytet Ekonomiczny współorganizowały Wielkopolski Konkurs „Statystyka mnie dotyka" dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Konkurs ten jest nadal przeprowadzany, cieszy się uznaniem i popularnością wśród uczniów szkół naszego województwa.

Za zasługi Kazimierz Kruszka był nagradzany wysokimi odznaczeniami państwowymi i resortowymi: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia, Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką za Zasługi dla Statystyki RP, Odznaką za Zasługi dla Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, Złotą Odznaką Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Kazimierza Kruszkę cechowała prawość i szlachetność, odwaga mówienia prawdy. Nie interesowały go układy i koterie, swoją postawą pokazywał, jak w czasach upadku autorytetów, moralności i nadużywania wielkich słów być po prostu uczciwym i porządnym człowiekiem. Zmarł 7 lipca 2024 roku. Został pochowany na Cmentarzu Parafii Matki Bożej Pocieszenia w Suchym Lesie.

Elżbieta Gołata

Jan Kufel

1944–2004

Profesor Jan Kufel, kierownik Katedry Prawa Gospodarczego Akademii Ekonomicznej Poznaniu, zmarł 24 lipca 2004 roku. Był związany z Uczelnią 36 lat. Wpisał się w jej tradycję jako wybitny przedstawiciel nauk prawnych wykładanych w tej Uczelni od początku jej istnienia. Był zamiłowanym nauczycielem akademickim i pasjonatem pracy. Jego zainteresowania badawcze dotyczyły prawa cywilnego oraz prawa handlowego ze szczególnym uwzględnieniem problematyki umów gospodarczych oraz instytucji cywilnoprawnych odnoszących się do ochrony konsumentów. Przedmiotem jego zainteresowań była także problematyka prawa ubezpieczeń gospodarczych oraz orzecznictwo sądowe w sprawach ubezpieczeniowych. Był cenionym ekspertem prawnym powoływanym przez wiele instytucji. Z oddaniem pełnił powierzone mu liczne funkcje organizacyjne w Uczelni i poza nią.

Urodził się 9 lipca 1944 roku w Wolbromiu jako syn Władysława i Heleny z domu Leśniewskiej, wysiedlonych do tej miejscowości przez okupanta niemieckiego. W marcu 1945 roku rodzina powróciła do Poznania. Po ukończeniu szkoły podstawowej Jan Kufel uczęszczał tu do Liceum Ogólnokształcącego im. św. Jana Kantego, gdzie w roku 1962 otrzymał świadectwo dojrzałości. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Prawnym UAM. Ukończył je w 1967 roku, uzyskując magisterium z prawa na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem prof. Zygmunta Konrada Nowakowskiego. Po ukończeniu studiów wyższych rozpoczął pracę w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu w charakterze aplikanta sądowego. Aplikację sędziowską ukończył w roku 1969. W roku następnym zdał egzamin na stanowisko radcy prawnego.

Już w czasie aplikantury, 1 października 1968 roku, rozpoczął pracę w Wyższej Szkole Ekonomicznej jako asystent w Katedrze Prawa kierowanej przez prof. Jana Hołowińskiego. Po reorganizacji Uczelni i przekształceniu jej w Akademię Ekonomiczną przeszedł do Zakładu Prawa Gospodarczego w Instytucie Ekonomiki Obrotu kierowanego przez doc. Wojciecha Siudę. W Zakładzie tym, który stanowił zalążek utworzonej później Katedry Prawa Gospodarczego, uzyskał wszystkie stopnie i stanowiska do profesora nadzwyczajnego włącznie. Stanowisko kierownika Katedry otrzymał w 1999 roku. Sprawa nadania mu tytułu profesora znajdowała się w toku od 23 września 2003 roku.

Jan Kufel doktoryzował się w październiku 1973 roku na Wydziale Prawa i Administracji UAM na podstawie rozprawy *Umowa agencyjna*, napisanej pod kierunkiem prof. Zygmunta Konrada Nowakowskiego. Zmodyfikowana wersja tej dysertacji została opublikowana w PWN w 1977 roku, stanowiąc pierwszą tak szeroko opracowaną monografię, która wypełniła lukę w literaturze polskiej w tym zakresie. Od czasu zunifikowania polskiego prawa zobowiązań książka ta jest powszechnie wykorzystywana również w ważnych opracowaniach syntetycznych. Jan Kufel habilitował się 27 listopada 1990 roku na UAM z nauk prawnych w zakresie prawa cywilnego. Podstawę stanowił dorobek naukowy i dydaktyczny oraz monografia *Obrót tranzytowy. Studium cywilnoprawne* (Wydawnictwo AE, Poznań 1989). W pracy tej stwierdził, że obrót tranzytowy ujmowany jako materialna treść procesu wymiany jest pojęciem ekonomicznym, a nie prawnym. Uznał jednakże, że obrót towarowy może być właściwie zrealizowany jedynie wtedy, gdy zostaną wykorzystane konkretne instytucje prawne, zwłaszcza cywilnoprawne. W monografii tej zapoczątkował nowe ujęcie badawcze, mianowicie analizował tradycyjne instytucje umowne z punktu widzenia ich przydatności i stopnia możliwości zastosowania do realizacji obrotu towarowego. To nowe ujęcie uznano za twórczy wkład do nauki prawa cywilnego.

Po zlikwidowaniu w Polsce gospodarki centralnie zarządzanej zaczął zajmować się cywilistycznymi zagadnieniami ubezpieczeń gospodarczych. Nawiązał wówczas ścisłą współpracę naukową z Katedrą Ubezpieczeń, kierowaną przez prof. Tadeusza Sangowskiego. Rezultatem tych zainteresowań były liczne artykuły zamieszczone w pracach zwartych, redagowanych przez prof. Sangowskiego. Od początku lat 90. zamieszczał przeglądy orzecznictwa sądowego w sprawach ubezpieczeń. Publikował je najpierw w czasopiśmie „Studia Ubezpieczeniowe", a od 1994 roku w kwartalniku „Prawo Akcesyjne". Zwieńczenie badań tej problematyki stanowi jego książka *Ubezpieczenia gospodarcze w orzecznictwie sądowym* (Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2002). Oprócz tej problematyki badawczej Profesor nadal zajmował się zagadnieniami prawnej ochrony konsumentów. Po uchwaleniu nowego Kodeksu spółek handlowych zajął się tymi sprawami w publikacji: *Kodeks spółek handlowych z krótkim komentarzem* (Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2002), jak też w pracy zbiorowej pod tytułem *Nowe prawo spółek*, wydanej przez wymienione wydawnictwo w 2003 roku.

Dorobek naukowo-badawczy i dydaktyczny Profesora Jana Kufla jest więc znaczny. Obejmuje blisko 200 pozycji bibliograficznych. Znajdują się wśród nich 3 wymienione już monografie, kilkadziesiąt artykułów naukowych oraz podręczniki i skrypty. Był inspiratorem, redaktorem i współautorem kilku prac monograficznych. Ponad 100 pozycji stanowią glosy i recenzje. Publikowane przez niego glosy są często przytaczane przez innych autorów i traktowane jako głos w naukowej dyskusji. Wypromował czterech doktorów, w tym dwóch, którzy stali się adiunktami kierowanej przez niego Katedry. Systematycznie prowadził zebrania naukowe. Bardzo lubił pracować zespo-

łowo i wywoływać dyskusje, inspirując młodych pracowników do wyboru konkretnych tematów badawczych.

Troszcząc się o dostarczenie studentom ekonomii właściwych pomocy dydaktycznych, już od lat 70. publikował – w pewnej części we współautorstwie – skrypty i materiały pomocnicze potrzebne do nauki prawa cywilnego, gospodarczego i prawa pracy. Wspólnie z doc. Wojciechem Siudą wydał podręcznik *Prawo gospodarcze dla ekonomistów* (PWN, Warszawa 1980). Podręcznik ten był aktualizowany i wznawiany w latach 1981, 1988 i 2001, stając się podstawową pozycją dydaktyczną dla studentów nieprawniczych kierunków studiów. Choroba Profesora przeszkodziła w kolejnym, już częściowo przygotowanym wydaniu podręcznika.

Profesor Kufel prowadził seminarium magisterskie z problematyki prawa gospodarczego oraz prawa ubezpieczeniowego. Wypromował około 300 magistrów. Ich prace były wielokrotnie nagradzane w różnych konkursach.

Poza pracą naukowo-badawczą i dydaktyczną Profesor Jan Kufel brał udział w pracy organizacyjnej Uczelni, pełniąc wiele funkcji. Począwszy od 1971 roku, był stale (z niewielkimi przerwami) członkiem różnych komisji wydziałowych i senackich. W okresie 1971–1974 pełnił funkcję zastępcy rzecznika dyscyplinarnego Senackiej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów. W latach 1976–1979 był członkiem Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich, w okresie 1981–1984 pełnił funkcję zastępcy dyrektora Międzywydziałowych Studiów dla Pracujących, w latach 1993–1996 był członkiem Komisji ds. Zatrudnienia, Płac, Nagród i Odznaczeń, a w latach 1994–1997 rzecznikiem dyscyplinarnym w Senackiej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich. Od 1996 roku pełnił funkcję przewodniczącego Uczelnianej Komisji Wyborczej. W latach 1996–1999 był członkiem Senackiej Komisji ds. Nagród i Odznaczeń, a w okresie 1997–2000 członkiem Senackiej Komisji ds. Nagród i Wyróżnień Studentów. Od 1994 roku pełnił funkcję członka Rady Fundacji Akademii Ekonomicznej. Ponadto w latach 1988–1991 był członkiem Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Poza pracą na Uczelni uczestniczył w pracach różnych instytucji. Będąc członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, od 1988 roku pełnił funkcję członka Prezydium Oddziału Wojewódzkiego w Poznaniu. Uczestniczył także w pracach Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. Był członkiem rad nadzorczych spółek akcyjnych i fundacji; współpracował z Federacją Konsumentów w Warszawie; był ekspertem Sejmu i Senatu z zakresu prawa ubezpieczeniowego. Współpracował z praktyką ubezpieczeniową. Mianowicie był przewodniczącym Rady Nadzorczej Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych Rejent Life oraz sędzią Sądu Polubownego przy Rzeczniku Ubezpieczonych przy Wielkopolskiej Izbie Przemysłowo-Handlowej.

Za swoje osiągnięcia otrzymywał nagrody ministra szkolnictwa wyższego, nauki i techniki (1978, 1981). Odznaczono go Złotym Krzyżem Zasługi w 1993 roku. Przy-

znano mu Medal Komisji Edukacji Narodowej w 2000 roku. Otrzymał też kilka odznak regionalnych. Były nimi: Odznaka Honorowa miasta Poznania (w 1982 roku), Odznaka za Zasługi dla Rozwoju Województwa Pilskiego (w 1983 roku), Medal za Zasługi dla Obronności Kraju (w 1984 roku).

Profesor Jan Kufel był człowiekiem bardzo wymagającym zarówno od siebie, jak i od innych. Nie był jednakże osobą dominującą. Cieszył się zaufaniem. Jego oddziaływanie przejawiało się nie poprzez nakazy, a poprzez zarażanie innych życiowym entuzjazmem, zawsze przemyślanymi i realnymi planami, projektami badawczymi i roztaczanymi perspektywami. Był zawsze sobą. Otwarty na problemy innych osób był zawsze gotów do niesienia pomocy. Często czynił to znacznym nakładem swego prywatnego czasu, którego mu tak niewiele zostało dla rodziny i na wypoczynek.

Był człowiekiem powszechnie lubianym i niekonfliktowym. Ewentualne konflikty potrafił łagodzić poprzez cierpliwe mediacje i nieraz daleko idące ustępstwa. Miał bardzo szerokie grono przyjaciół i znajomych. Starał się pamiętać o imieninach i ważnych wydarzeniach każdego pracownika, składał życzenia, interesował się życzliwie nieraz trudnymi sprawami osobistymi, by pomagać. Taki pozostanie w pamięci najbliższych współpracowników oraz wszystkich tych, którzy go znali.

Krzysztof Szuma

Jan Kumider

1930–2013

Profesor Jan Kumider urodził się 10 października 1930 roku w Zabłociu w województwie nowogrodzkim. Po II wojnie światowej zamieszkał wraz z rodziną w Kole, gdzie ukończył szkołę podstawową i liceum ogólnokształcące. W 1953 roku podjął studia w ówczesnej Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, uzyskując – cztery lata później – tytuł zawodowy magistra towaroznawstwa. Jednocześnie studiował chemię na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zmarł 7 stycznia 2013 roku w Poznaniu

W roku 1957 Jan Kumider podjął pracę w Poznańskich Zakładach Przemysłu Spirytusowego w Poznaniu. Jego zainteresowania problemami technologicznymi i dociekliwość naukowa sprawiły, że został zatrudniony w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego, gdzie prowadził prace badawcze dotyczące jakości spirytusu rektyfikowanego. Od 1970 roku kierował nowo utworzonym oddziałem Instytutu w Koninie, a od 1975 roku (przez 10 lat) był dyrektorem Ośrodka Badawczo-Rozwojowego „Polmos" w Koninie. Przez trzy lata pracował również w Instytucie Przemysłu Mleczarskiego na stanowisku docenta.

Pracując w instytucjach pozauniwersyteckich, Jan Kumider przygotował pracę doktorską *Badania nad składem chemicznym mieszaniny fenoli wyizolowanych z frakcji smoły węgla brunatnego nie destylującej do temperatury 280°C*, za którą otrzymał – w roku 1969 – decyzją Rady Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii UAM w Poznaniu, stopień doktora nauk chemicznych.

Wyniki swoich wieloletnich badań nad czynnikami technicznymi kształtującymi jakość spirytusu rektyfikowanego Jan Kumider zawarł w rozprawie habilitacyjnej *Określenie i ocena składu chemicznego zanieczyszczeń etanolu fermentacyjnego na całej wysokości kolumny rektyfikacyjnej pod kątem wykorzystania do modelowania procesu rektyfikacji spirytusu*, którą w roku 1978 przedstawił Radzie Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii UAM, uzyskując stopień doktora habilitowanego w zakresie chemii organicznej. Zastosowanie opracowanych przez niego modyfikacji technologicznych i oryginalnych rozwiązań w praktyce przemysłowej zaowocowało znaczną poprawą jakości wytwarzanego w kraju spirytusu rektyfikowanego.

Zarówno praca doktorska, jak i habilitacyjna zostały wyróżnione nagrodami indywidualnymi ministra przemysłu spożywczego.

W roku 1987 Jana Kumidera zatrudniono na stanowisku docenta na Wydziale Towaroznawstwa w ówczesnej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. W roku 1997, po 10 latach pracy naukowej na Uczelni, otrzymał tytuł profesora nauk ekonomicznych.

Dorobek naukowy Profesora odzwierciedla zarówno jego zainteresowania naukowe, jak i technologiczne, i obejmuje 93 pozycje, w tym 4 monografie, 5 podręczników i skryptów dla studentów towaroznawstwa oraz 9 patentów.

Profesor Jan Kumider, kierując przez 10 lat Katedrą Towaroznawstwa Żywności, wytyczał innowacyjne kierunki badań naukowych, przyczyniając się do rozwoju specjalności: towaroznawstwo żywności. Dowodem na dużą intuicję badawczą Profesora było między innymi promowanie przez niego prac nad zagospodarowaniem odpadów przetwórstwa żywności, nie tylko ze względu na zagrożenie i obciążenie dla środowiska, ale również z uwagi na możliwe korzyści wynikające z zawartości licznych składników cennych z żywieniowego punktu widzenia.

W swoich badaniach szczególną wagę przykładał Profesor do produktu odpadowego przemysłu mleczarskiego, jakim jest serwatka. Opracował oryginalną metodę nie tylko produkcji spirytusu z serwatki odpadowej, ale także praktyczny sposób wydzielania białek serwatkowych na cele spożywcze. Wyniki tych badań Profesora zostały zawarte w wydanej w 1997 roku monografii *Utylizacja odpadów przemysłu rolno-spożywczego. Aspekty towaroznawcze i ekonomiczne*. Właśnie ta książka była istotnym elementem w procedurze o nadanie tytułu naukowego profesora nauk ekonomicznych.

Doświadczenia z okresu pracy w różnych jednostkach gospodarczych związanych z przemysłem spożywczym, fascynacja rozwojem nauki, techniki i technologii oraz wdrażanie różnych autorskich rozwiązań technologicznych miały ogromny wpływ na podejście Profesora do procesu dydaktycznego. Studenci z wielkim zainteresowaniem zapoznawali się z doświadczeniami Profesora związanymi z uruchamianiem linii technologicznych w zakładach przemysłu spożywczego w kraju i za granicą. Swoje osiągnięcia naukowe i technologiczne Profesor Kumider potrafił doskonale wykorzystać w pracy dydaktycznej. Jego wykłady i seminaria cieszyły się dużym zainteresowaniem zarówno z powodu życzliwego podejścia do studentów, jak i stworzenia im możliwości rozwiązywania konkretnych problemów naukowych i technologicznych.

Trzydziestoletni okres pracy w zakładach i instytutach badawczych związanych z produkcją spożywczą zaowocował umiejętnością proponowania interesujących tematów prac doktorskich i magisterskich. Profesor Jan Kumider był promotorem trzech prac doktorskich w zakresie towaroznawstwa. Prace seminaryjne jego studentów były często wyróżniane i nagradzane, miedzy innymi w konkursach ówczesnego Ministerstwa Ochrony Środowiska czy też w konkursach uczelnianych i wydziałowych.

Profesor Jan Kumider umiejętnie godził zaangażowanie dydaktyczne i pracę naukową z pracą organizacyjną, pełniąc także odpowiedzialne funkcje w uczelni. Był między innymi prodziekanem ds. studenckich, a przez 10 lat (1991–2001) kierował Zakładem (Katedrą) Towaroznawstwa Artykułów Spożywczych.

Pełnił również ważne funkcje w organizacjach poza Uczelnią, będąc przewodniczącym Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Towaroznawczego oraz członkiem Zarządu tego Towarzystwa. Aktywnie uczestniczył również w pracach Naczelnej Organizacji Technicznej w Koninie jako członek Rady Wojewódzkiej NOT oraz przewodniczący Komisji ds. Wdrażania Postępu Naukowo-Technicznego.

Wyrazem uznania władz dla całokształtu działalności i osiągnięć Pana Profesora były przyznane mu odznaczenia państwowe: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Odznaka Honorowa Naczelnej Organizacji Technicznej oraz Odznaka Honorowa za Zasługi dla Województwa Konińskiego. Uzyskał – za swoją pracę – także wyróżnienie Przewodniczącego Komitetu ds. Nauki i Postępu Technicznego przy Radzie Ministrów oraz inne odznaczenia regionalne i branżowe.

Po przejściu na emeryturę w roku 2001 Profesor Jan Kumider jeszcze przez kilka lat działał aktywnie na polu nauki i dydaktyki. Prowadził wykłady monograficzne, seminarium magisterskie i promował nowych adeptów towaroznawstwa. Pomimo choroby i ograniczeń z niej wynikających pozostał pogodny i życzliwy, starał się uczestniczyć w życiu Katedry, wspierał radą i doświadczeniem trudnym do przecenienia.

Maria Małecka

Edmund Kurtys

1926–2011

Edmund Kurtys urodził się 10 czerwca 1926 roku w Bieganowie (pow. Aleksandrów Kujawski). Od września 1933 roku do czerwca 1939 roku uczęszczał do szkoły powszechnej w Radziejowie, w której ukończył 6 klas.

Do czasu wysiedlenia przez okupanta, co nastąpiło w czerwcu 1940 roku, mieszkał w Bieganowie. Po miesięcznym pobycie w obozie dla wysiedlonych w Łodzi, znalazł się wraz z rodzicami i rodzeństwem w Klukowszczyźnie (pow. Biała Podlaska), skąd w maju 1941 roku przybył nielegalnie do Radziejowa i tam przebywał u ciotki do kwietnia 1943 roku, pracując (od czerwca 1941 roku) w charakterze robotnika przymusowego w niemieckiej firmie budowlanej. W maju 1943 roku wywieziono go na roboty do Austrii, gdzie w Kapronie pracował przy budowie elektrowni do 15 stycznia 1945 roku. Po wyzwoleniu zamieszkał z rodzicami w Bieganowie.

Naukę w szkole średniej rozpoczął we wrześniu 1945 roku w Radziejowie. Świadectwo dojrzałości uzyskał w lutym 1948 roku w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym w Inowrocławiu. W latach 1948–1951 studiował w Akademii Handlowej i Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. W czasie studiów od lipca 1949 do czerwca 1951 roku był głównym księgowym w Powszechnej Spółdzielni Spożywców w Rogoźnie Wielkopolskim.

Studia ukończył 18 grudnia 1951 roku z tytułem magistra nauk ekonomiczno-handlowych. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał 1 lipca 1964 roku na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, a stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych (w zakresie ekonomiki przemysłu) przyznała mu Rada Wydziału Ekonomiki Produkcji Akademii Ekonomicznej w Poznaniu 18 maja 1982 roku. W 1987 roku uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a w 1991 profesora zwyczajnego nauk ekonomicznych.

Już jako student, we wrześniu 1950 roku, został pracownikiem naukowo-dydaktycznym ówczesnej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, przy czym przez rok był zastępcą asystenta. W latach następnych awansował kolejno na stanowisko asystenta (lipiec 1951), starszego asystenta (marzec 1953), adiunkta (październik 1964), docenta (czerwiec 1968), profesora nadzwyczajnego (maj 1987) i profesora zwyczaj-

nego (październik 1991). Początkowo pracował w Katedrze Planowania Finansowego (do sierpnia 1951), a następnie w Katedrze Rachunkowości (do września 1967) i w Katedrze Ekonomiki Przemysłu (do września 1969). W okresie od września 1969 do sierpnia 1981 roku sprawował funkcję wicedyrektora Instytutu Ekonomiki Produkcji. Od października 1969 do maja 1988 roku był kierownikiem Zakładu Analizy Ekonomicznej Przedsiębiorstw, a od czerwca 1988 roku – kierownikiem Zakładu Analizy Ekonomicznej i Ekonomiki Przedsiębiorstw w tym Instytucie. W październiku 1991 został kierownikiem Katedry Ekonomiki, Analizy Przedsiębiorstw i Rachunkowości.

Mając na uwadze ukształtowany potencjał naukowo-dydaktyczny Katedry i rozumiejąc potrzeby rozwojowe Uczelni, Profesor zainicjował w roku 1993 wewnętrzny proces restrukturyzacji kierowanej przez siebie Katedry. Dzięki temu przekształcono Katedrę w trzy katedry, a mianowicie: Katedrę Analizy Finansowej i Strategicznej, Katedrę Inwestycji i Rynków Kapitałowych oraz Katedrę Rachunkowości. Rezygnując w 1993 roku z kierowania Katedrą, umożliwił swoim uczniom kierowanie nowo powstałymi katedrami, a sam, będąc profesorem zwyczajnym w Katedrze Analizy Finansowej i Strategicznej, czynnie wspierał (do roku 2007) swą wiedzą i umiejętnościami prace powstałych dzięki jego inicjatywie katedr.

Profesor pełnił w Uczelni wiele funkcji organizacyjnych. Był między innymi członkiem Kolegium Rektorskiego i Senatu (1969–1990), doradcą rektora ds. funkcjonowania Uczelni (1973–1975), przewodniczącym Senackiej Komisji Zatrudnienia i Finansów (1976–1983), członkiem Senackiej Komisji ds. Badań Naukowych (1979–1981) i członkiem Komitetu Redakcyjnego Wydawnictwa AE (1981–1990). Sprawował również wiele odpowiedzialnych funkcji w organizacjach społecznych. Był skarbnikiem i wiceprzewodniczącym Oddziału Wojewódzkiego PTE w Poznaniu oraz członkiem Zarządu Oddziału Okręgowego w Poznaniu Stowarzyszenia Księgowych w Polsce.

Całość dorobku naukowego Profesora Edmunda Kurtysa obejmuje 368 pozycji. Profesor jest między innymi autorem 26 monografii, kilkudziesięciu artykułów oraz 65 prac zwartych o charakterze podręczników. Działalność naukowa Profesora koncentrowała się na teorii kosztów własnych i ich rachunku, rachunku ekonomicznym oraz analizie ekonomicznej przedsiębiorstw przemysłowych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje opracowana w roku 1980 pod redakcją Profesora – w ówczesnym Zakładzie Analizy Ekonomicznej Przedsiębiorstw – monografia *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstw przemysłowych* oraz wydana – z inicjatywy Profesora w roku 1993 – wspólna praca z AE w Krakowie i Wrocławiu oraz uniwersytetami: Łódzkim, Gdańskim i Szczecińskim, zatytułowana *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*. Dzieła te stanowią zwieńczenie prac badawczych w zakresie analizy ekonomicznej podmiotów gospodarczych prowadzonych przez Profesora w latach 1950–1969 w Katedrze Rachunkowości oraz Katedrze Ekonomiki Przemysłu, a od roku 1969 w Zakładzie Analizy Ekonomicznej Przedsiębiorstw. Prezentowane przez

Profesora podejście oraz wypracowana przez niego koncepcja analizy ekonomicznej przedsiębiorstw powodują, że w środowisku akademickim postrzegany jest jako twórca poznańskiej szkoły analizy ekonomicznej.

Imponujące, rzadko spotykane u nauczycieli akademickich, są też osiągnięcia Profesora Edmunda Kurtysa w dziedzinie autorstwa lub współautorstwa opracowań dydaktycznych. Opracowania te dotyczą dwóch dyscyplin: rachunkowości i analizy ekonomicznej przedsiębiorstw. Reprezentują one bardzo wysoki poziom merytoryczny, widać w nich troskę o zapewnienie pożądanej skuteczności dydaktycznej. Większość z nich ma nie tylko charakter opracowań upowszechniających dotychczasową wiedzę, lecz zawiera także wiele własnych i nowych koncepcji Profesora istotnie wzbogacających tę wiedzę.

Doskonałe opanowanie przedmiotów uprawianych zawodowo, potwierdzone między innymi tytułem biegłego rewidenta, pozwalało Profesorowi na realizację także wielu przedsięwzięć na rzecz praktyki gospodarczej. Jest on autorem niemal 30 prac wykonanych w ramach tzw. umownej działalności naukowo-badawczej, ponadto pełnił funkcję kierownika naukowego ponad 40 prac badawczych.

Wybitne są także osiągnięcia Profesora w działalności dydaktycznej. Dzięki doskonałemu opanowaniu metodyki i teorii uprawianej dyscypliny, którą nieustannie wzbogacał i którą konfrontował z praktyką gospodarczą, prowadzone przez Profesora zajęcia, a zwłaszcza seminaria, były bardzo atrakcyjne i cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem studentów. Wszyscy, którym było dane z Profesorem współpracować, zapamiętają go jako mistrza formy i wielkiego purystę językowego.

Uznanie budzą też osiągnięcia Profesora Edmunda Kurtysa w dziedzinie kształcenia kadry naukowej. Wypromował 11 doktorów, recenzował kilkadziesiąt rozpraw doktorskich, opracował wiele opinii w przewodach habilitacyjnych oraz w postępowaniu o nadanie tytułu naukowego profesora. Jego uczniowie pełnią dziś na Uczelni odpowiedzialne funkcje, a sześciu z nich jest jej profesorami.

Za swoją pracę był odznaczony wieloma orderami, między innymi Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski w 1985 roku, Medalem Komisji Edukacji Narodowej w 1976 roku.

Wielokierunkowa i niezwykle owocna działalność Profesora Edmunda Kurtysa była możliwa dzięki licznym walorom jego intelektu i charakteru. Był badaczem i nauczycielem konsekwentnym, niezwykle pracowitym, dokładnym, skromnym, wnikliwym, krytycznym, stawiającym wysokie wymagania, a zarazem bardzo życzliwym. Pozostanie w naszej pamięci jako osoba, na której można było zawsze polegać.

Zmarł 6 grudnia 2011 roku w Poznaniu.

Mirosław Hamrol

Jerzy Kwiatkowski

1928–2022

Docent Jerzy Kwiatkowski urodził się 6 sierpnia 1928 roku w Humniskach (pow. brzozowski, woj. lwowskie). Po ukończeniu szkoły podstawowej uczęszczał do liceum ogólnokształcącego w Brzozowie, gdzie w 1949 roku zdał egzamin dojrzałości. Następnie przeniósł się do Poznania, gdzie rozpoczął studia na Wydziale Towaroznawstwa Wyższej Szkoły Ekonomicznej.

Już w trakcie studiów w marcu 1954 roku został zatrudniony w Katedrze Towaroznawstwa jako pracownik dydaktyczny. Do podania o pracę dołączono opinię wystawioną przez przedstawicieli Związku Młodzieży Polskiej, w której napisano, że jest „koleżeński, ale wybuchowy". Jako wieloletni współpracownik Docenta, z pierwszym określeniem mogę się w pełni zgodzić, natomiast przez 24 lata wspólnej pracy nie widziałem, aby kiedykolwiek był wybuchowy.

Dyplom ukończenia studiów w zakresie towaroznawstwa artykułów spożywczych, z tytułem magistra ekonomii, uzyskał 20 września 1954 roku. W 1957 roku awansował na stanowisko starszego asystenta, a 24 września 1964 roku obronił pracę doktorską z zakresu towaroznawstwa w Instytucie Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Dysertacja *Badania nad przydatnością barwnych tworzyw sztucznych do produkcji opakowań artykułów spożywczych*, napisana pod kierunkiem prof. Mieczysława Mysony, została wyróżniona nagrodą indywidualną ministra oświaty i szkolnictwa wyższego. Po uzyskaniu doktoratu otrzymał stanowisko adiunktem.

W 1972 roku decyzją ministra oświaty i szkolnictwa wyższego został powołany na stanowisko docenta w Instytucie Towaroznawstwa AE w Poznaniu. W kolejnych latach pełnił wiele funkcji organizacyjnych i dydaktycznych. W latach 1972–1990 był zastępcą dyrektora Instytutu (działającego na prawach wydziału), a od 1973 do 1991 roku kierownikiem Zakładu Towaroznawstwa Artykułów Przemysłowych. W 1991 roku objął funkcję kierownika Katedry Technologii Ogólnej, pełnioną do przejścia na emeryturę w 1993 roku.

Poza działalnością w Instytucie Towaroznawstwa Docent Kwiatkowski angażował się również w życie uczelni i współpracę z instytucjami zewnętrznymi. W latach 1981–1984 był dyrektorem Międzywydziałowych Studiów dla Pracujących w AE w Poznaniu,

a w latach 1976–1981 – członkiem Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego Dyscyplin Przyrodniczo-Technicznych dla Uczelni Ekonomicznych przy Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego i Techniki. W latach 1986–1989 pozostawał z powołania Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego członkiem Rady Naukowej Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Oponiarskiego „Stomil" w Poznaniu.

W latach 1964–1974 pełnił funkcję opiekuna domu studenckiego, który w tym czasie zdobył III nagrodę za działalność samorządową w ogólnopolskim konkursie.

Zainteresowania naukowe Docenta Kwiatkowskiego koncentrowały się przede wszystkim na badaniach, ocenie i modyfikacji tworzyw sztucznych oraz gumy. Szczególną uwagę poświęcał ocenie wartości technicznej nowo wprowadzanych kauczuków i określaniu kluczowych parametrów jakościowych kauczuku naturalnego. W późniejszych latach prowadził również badania z zakresu towaroznawstwa opakowań i materiałów opakowaniowych.

Jerzy Kwiatkowski był autorem lub współautorem 12 podręczników z zakresu towaroznawstwa oraz 60 publikacji naukowych i referatów prezentowanych na krajowych i międzynarodowych konferencjach. W czasie pracy akademickiej był promotorem 3 rozpraw doktorskich i ponad 150 prac magisterskich. Prowadził wykłady i seminaria z zakresu towaroznawstwa przemysłowego, towaroznawstwa opakowań, towaroznawstwa ogólnego, a także zajęcia z towaroznawstwa materiałów pędnych i smarów dla Zaocznego Studium Oficerskiego.

Za działalność został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1972) i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1984). Trzykrotnie otrzymał indywidualną nagrodę ministra za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze.

Docent Jerzy Kwiatkowski spędził na naszej Uczelni większość swojego życia zawodowego. Przeszedł na emeryturę w 1993 roku, lecz kontynuował pracę na pół etatu aż do 2008 roku, łącznie przepracowując w Uczelni 54 lata.

Zmarł 17 listopada 2022 roku, został pochowany na Cmentarzu Winiarskim Parafii pw. św. Stanisława Kostki w Poznaniu.

Ryszard Cierpiszewski

Aleksander Lempka

1913–1989

Profesor Aleksander Lempka zmarł nagle 1 października 1989 roku. Był wieloletnim dyrektorem Instytutu Towaroznawstwa, kierownikiem Katedry i Zakładu Artykułów Spożywczych tego Instytutu Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Osobowość Profesora, zalety jego charakteru i umysłu oraz szeroka działalność naukowa i organizacyjna w ciągu wielu lat pracy na kierowniczych stanowiskach w Akademii Ekonomicznej wywarły olbrzymi wpływ na kształt, rodzaj i zasięg studiów towaroznawczych nie tylko w Poznaniu, ale i w całej Polsce. Jako doskonale wykształcony chemik ze szkoły znanego organika, prof. Jerzego Suszki z Uniwersytetu Poznańskiego, Aleksander Lempka odznaczał się dogłębnym i wnikliwym spojrzeniem na otaczający go świat i na przyrodę z całą jej złożonością. Znał bowiem bardzo dobrze tajniki badania materii za pomocą nowoczesnych technik analitycznych i potrafił swoje umiejętności i bogate doświadczenie wykorzystać w szeroko pojętej praktyce życia codziennego. Z takim przygotowaniem badacza i jako człowiek o rozległych horyzontach myślowych nadawał się doskonale na organizatora i kierownika specjalności towaroznawczej na uczelni ekonomicznej.

W swoich poczynaniach Profesor okazał się świadomym i niestrudzonym kontynuatorem koncepcji poznańskiego modelu towaroznawstwa, powstałego już w latach międzywojennych (1926–1939) w ówczesnej Szkole Handlowej, a pielęgnowanego nadal przez zespoły nauczające w latach 1945–1950 w Akademii Handlowej. Stosując ten model, oparto dydaktykę towaroznawstwa na nauce o strukturze, właściwościach i przemianach pod wpływem warunków zewnętrznych wszelkich składników materii, a w szczególności surowców, produktów i towarów handlowych. Do programów nauczania studentów włączono w szerokim zakresie nauki przyrodnicze i techniczne.

Tak też działał Profesor Aleksander Lempka, gdy przejął kierownictwo towaroznawstwa w Uczelni. Usilnie zabiegał o powiększenie kadry naukowej i dydaktycznej, co w konsekwencji umożliwiało przekształcenie początkowo jednej przedwojennej Katedry Towaroznawstwa w dwie: Towaroznawstwa Artykułów Spożywczych i Przemysłowych oraz Chemii Ogólnej i Analitycznej, a później w samodzielny, na prawach Wydziału, Instytut Towaroznawstwa z zakładami o różnych specjalnościach. Dzięki wieloletnim zabiegom Profesora towaroznawstwo, pod nazwą nauki towaroznaw-

cze, umieszczone zostało w roku 1972 w wykazie nauk przyrodniczych Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki, a Instytut uzyskał uprawnienia do nadawania stopni doktorskich w zakresie nauk towaroznawczych. Przyczyniło się to bezsprzecznie do rozwoju Instytutu Towaroznawstwa jako samodzielnej jednostki naukowej i do pewnej dominacji poznańskiej specjalności towaroznawczej w całej Polsce.

Profesor mimo swej pozycji naukowej i roli, jaką odgrywał w swojej dziedzinie nauki, należał do ludzi niezwykle skromnych, małomównych, wręcz nieśmiałych. Krótki, własnoręcznie napisany życiorys przedstawia go jako człowieka z gatunku *self-made man*. Urodził się 17 marca 1913 roku w Oberhausen w Westfalii w rodzinie górniczej. Pracował już od wczesnej młodości, zarabiając na życie i na naukę. Maturę zdał w Poznaniu eksternistycznie. Podjął studia chemiczne na Uniwersytecie Poznańskim w 1936 roku. Zakończenie studiów uniemożliwiła wojna. Jak większość Polaków zgłosił się do wojska i postępując za wojskiem, znalazł się w kotle wojennym pod Kutnem, a następnie w Warszawie. Powrót do Poznania oznaczał dla niego nielegalny pobyt w mieście z powodu braku niemieckiego dowodu tożsamości i ukrywanie się w przypadkowych miejscach zamieszkania.

W pierwszym okresie wojny przygarnął go elektryk uniwersytecki Józef Matz, mieszkający nadal w gmachu Collegium Chemicum. Teren gmachu zajęła centrala niemieckich wojsk lotniczych Luftgaukommando. Wśród dawnego polskiego personelu pracującego w gmachu powstała – mimo istniejącego zagrożenia – podziemna organizacja ruchu oporu. Przystąpił do niej Aleksander Lempka. Organizacja ta wydawała gazetkę „Świat". Niestety, członkowie tego zespołu, rozszyfrowani przez gestapo, stracili życie z wyroku sądu na sesji wyjazdowej w Lipsku. Aleksander Lempka uratował się dzięki przytomności umysłu elektryka Józefa Matza.

Dobra znajomość zakamarków gmachu Collegium Chemicum ułatwiała mu przyjęcie funkcji gospodarza gmachu, powierzonej przez rektora organizującego się już w lutym 1945 roku Uniwersytetu Poznańskiego. Gmach ten, częściowo zburzony i wypalony, zawierał wiele dóbr materialnych: urządzenia, meble, aparaturę i cenne odczynniki po czynnym także w czasie wojny uniwersyteckim zakładzie chemicznym prof. Brockmanna, twórcy preparatu tlenku glinu do chromatografii. Tego wszystkiego, a przede wszystkim dostępu do gmachu, bronił skutecznie Aleksander Lempka wraz z małą grupą koleżanek i kolegów, takich jak on zapaleńców. Nie brak było bowiem w czasie powojennej wędrówki narodów zwykłych złodziei i tak zwanych szabrowników.

W gmachu tym urządził pierwszą przystań dla powracających zewsząd byłych pracowników Uniwersytetu i Collegium Chemicum. Dzięki jego ofiarnej działalności dla Uniwersytetu został uratowany gmach Collegium Chemicum wraz z jego bogactwem, a wielu ludziom złagodzono niedogodności i tragedię wojny przez doraźną pomoc i okazaną życzliwość.

W roku 1945 Aleksander Lempka związał się na stałe z Collegium Chemicum. Już 1 lutego 1945 roku uzyskał nominację na asystenta. W roku 1950 został adiunktem w Katedrze Chemii Organicznej kierowanej przez prof. Suszkę. Był nim do roku 1955. Oprócz pracy naukowej oddawał się z pasją pracy organizacyjnej nad odbudową gmachu oraz pracy społecznej w studenckiej Bratniej Pomocy. Pracę doktorską z dziedziny alkaloidów ukończył w roku 1952. Uchwałą Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej został mianowany dnia 10 grudnia 1954 roku docentem.

1 marca 1952 roku objął stanowisko zastępcy profesora w Katedrze Towaroznawstwa Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. W ramach podziału zadań powstały w Katedrze nowe zakłady, między innymi Zakład Towaroznawstwa Artykułów Rolno-Spożywczych, którym od roku 1961 kierował Profesor Lempka. Przez kilka kadencji (1954/1955–1958/1959–1963/1964) był prodziekanem Wydziału Towaroznawczego, a następnie Wydziału Handlowo-Towaroznawczego.

W szkolnictwie wyższym panowały stosunki niezbyt sprzyjające rozwojowi nauki. Profesorowi Aleksandrowi Lempce „liczono" ujemnie jego niezależność w myśleniu i działaniu oraz jego prace w organizacjach studenckich, przez co nie uzyskiwał zgody na naukowe wyjazdy zagraniczne. Swobodną pracę twórczą, naukową i dydaktyczną utrudniały ciągłe zmiany organizacyjne w strukturach wyższych uczelni, całkowite lub częściowe rekonstrukcje programów nauczania oraz znane „rządy silnej" ręki na najwyższych szczeblach państwowych inspirowane w Komitecie Wojewódzkim PZPR.

Mimo niesprzyjających okoliczności zdołał zgromadzić wokół siebie grupę młodych i zdolnych współpracowników i stworzyć dla nich warunki pracy naukowej oraz kształcenia w kraju i za granicą z możliwością uzyskiwania stopni naukowych. Zespół ten, zwarty i prężny, przyczynił się pod jego kierownictwem do utrwalenia pozycji towaroznawstwa jako nauki w kraju i za granicą. Z tego też zespołu wywodzą się samodzielni pracownicy naukowi Instytutu Towaroznawstwa, specjaliści z różnych nauk stosowanych składających się na towaroznawstwo. Z jego inicjatywy zostały wydane skrypty dla studentów zawierające materiały szkoleniowe dla oceny towarów spożywczych i przemysłowych. Ponadto dziełem Profesora i jego zespołu jest podręcznik *Towaroznawstwo produktów spożywczych*, nagrodzony przez ministra nagrodą II stopnia w roku 1972.

Od zarania swej działalności w towaroznawstwie Profesor nawiązał życzliwe, a nawet przyjacielskie, kontakty z licznymi, pokrewnymi ośrodkami naukowymi w Polsce i za granicą. Przemysł spożywczy, zwłaszcza w Poznaniu, korzystał bardzo często z rad i współpracy z Profesorem, szczególnie odnośnie do prowadzenia badań, a także szkolenia kadr (Centralne Laboratorium Przemysłu Koncentratów Spożywczych, Centralne Laboratorium Przemysłu Ziemniaczanego, Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Drobiarstwa, Instytut Gospodarki Magazynowej, Instytut Przemysłu Zielarskiego i inne). Instytut Towaroznawstwa zawarł też pierwsze w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu kontrakty-zlecenia na wykonanie określonych badań na rzecz praktyki.

Trudno zliczyć, ilu towaroznawców zajmujących odpowiedzialne stanowiska w przemyśle, handlu i nawet administracji wykształcił Profesor. Jego wykładów słuchały przez wiele lat kolejne roczniki studentów, w archiwach Instytutu znajdują się setki prac magisterskich wykonanych pod jego opieką, a z laboratoriów wyszło wiele badań, których był inicjatorem i które zakończyły się promocjami doktorskimi. Sukcesem Profesora było uzyskanie możliwości prowadzenia przewodów doktorskich na Radzie Naukowej Instytutu Towaroznawstwa. Za niepowodzenie w swej działalności, nad którym bardzo bolał, uważał niemożność stworzenia takiej Rady Naukowej w Poznaniu lub Krakowie, która miałaby uprawnienia do nadawania tytułu doktora habilitowanego nauk towaroznawczych.

Przez wiele lat wspólnej pracy dane mi było obserwować Profesora Aleksandra Lempkę w różnych okresach jego życia. Moje pierwsze z nim spotkanie nastąpiło w lutym 1945 roku, gdy pod jego kierownictwem, razem z innymi młodymi asystentami, zabezpieczałam majątek Uniwersytetu, porządkując i spisując dobytek zniszczonego Collegium Chemicum. Późniejsze spotkania, nie zawsze łatwe, dotyczyły okresu mej pracy na Oddziale, a później Wydziale Farmaceutycznym Akademii Medycznej w Poznaniu. Przedmiotem sporu była kolejność dokonywanych remontów gmachu Collegium Chemicum. Zbudowano go przed wojną do użytkowania przez chemię i farmację. Profesor Lempka, jako współpracownik ówczesnego rektora Uniwersytetu, prof. Suszki, był jednym z organizatorów odbudowy zrujnowanego gmachu, w którym od kwietnia 1945 roku odbywały się zajęcia ze studentami chemii i farmacji. Kolejność wykonywanych remontów zawsze budziła w nas, użytkownikach, zastrzeżenia, zwłaszcza że potrzeby zakładów chemii, a szczególnie Katedry Chemii Organicznej, były – w moim odczuciu – realizowane poza kolejnością, przed potrzebami farmacji. Prowadziło to do ostrych scysji, w których, niestety, brałam udział jako przeciwniczka Profesora Lempki.

W roku 1963 losy związały mnie ponownie z Profesorem, gdy decyzją ministerstwa zostałam przeniesiona na kierownicze stanowisko w Katedrze Chemii Ogólnej i Analitycznej w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Przeżyłam wiele niewątpliwych sukcesów Instytutu Towaroznawstwa, które były wynikiem zabiegów i starań Aleksandra Lempki, ale także niezamierzonych niepowodzeń i rozczarowań. Dziś, gdy już nie ma go wśród żyjących, na ich tle widzę wyraźnie osobowość Profesora jako człowieka i kierownika zespołu ludzkiego.

Chciałabym, aby te moje krótkie zapiski przypomniały jego postać tym, którzy go znali, cenili, dla których był wzorem i pomocą, a także przybliżyły jego sylwetkę młodym towaroznawcom, którym niedane było z nim współpracować, i zarazem aby były wyrazami mego szacunku dla postawy i linii postępowania Profesora oraz wdzięczności za lata wspólnej pracy i trudów z nie zawsze łatwymi problemami dnia codziennego.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Stefan Lewalski

1921–1973

10 stycznia 1973 roku zmarł Docent Stefan Lewalski, wieloletni kierownik Zakładu Towaroznawstwa Artykułów Przemysłowych, zamiłowany dydaktyk i wychowawca, ceniony specjalista umiejętnie łączący wiedzę teoretyczną z potrzebami praktyki. Stefan Lewalski urodził się 28 lipca 1921 roku w Poznaniu. We wrześniu 1939 roku jako ochotnik brał czynny udział w obronie Warszawy. Po kapitulacji powrócił do Poznania, skąd wraz z rodziną został wywieziony do Krakowa, gdzie pracował w przedsiębiorstwie budowlanym. Przez cały czas okupacji należał do Armii Krajowej i walczył w jej szeregach z okupantem niemieckim. Za udział w walce o niepodległość Polski został odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Studia chemiczne podjął w roku 1947 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskując tytuł magistra chemii w roku 1953. W roku 1951, jeszcze jako student, został zastępcą asystenta w Katedrze Towaroznawstwa. Po uzyskaniu magisterium i doktoratu awansował na kolejne stanowiska pracownika naukowo-dydaktycznego. Tytuł doktora nauk chemicznych uzyskał na Uniwersytecie Poznańskim w roku 1961 za pracę z zakresu fizykochemii związków wielkocząsteczkowych. W roku 1969 został mianowany docentem i objął funkcję kierownika Zakładu Towaroznawstwa Artykułów Przemysłowych. Brał czynny udział w pracach organizacyjnych Uczelni, uczestnicząc w wielu komisjach senackich i wydziałowych.

Kierował studiami ekonomicznymi dla oficerów służb kwatermistrzowskich. Brał również aktywny udział w pracach społecznych Uczelni, pełniąc przez wiele lat funkcje w Radzie Zakładowej ZNP. Ponadto był członkiem zarządu dwóch towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Towaroznawczego i Polskiego Towarzystwa Chemicznego, pełniąc w tym ostatnim funkcję sekretarza Oddziału Poznańskiego.

W pracy dydaktycznej wyróżniał się jako zamiłowany dydaktyk i doskonały organizator zajęć dydaktycznych oraz wychowawca młodzieży akademickiej. Cieszył się zaufaniem i szacunkiem. Wielu absolwentów towaroznawstwa ukończyło studia pod jego kierunkiem, uzyskując tytuły magisterskie i wysokie kwalifikacje z dziedziny tworzyw sztucznych. Był wymagający, ale też wymagał wiele od siebie.

Za swoją ofiarną i owocną działalność naukowo-dydaktyczną, społeczną i organizacyjną był wielokrotnie nagradzany i odznaczany. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi, Odznakę Honorową Miasta Poznania i inne medale oraz odznaczenia. Prace badawcze Docenta Lewalskiego koncentrowały się na zagadnieniach z dziedziny chemii związków wielkocząsteczkowych, szczególnie polichlorku winylu. Rozpoczął je w roku 1954. W swej rozprawie doktorskiej wykazał współzależność pomiędzy zespołem niektórych właściwości fizykochemicznych rozpuszczalników organicznych a stopniem pęcznienia polichlorku winylu w tych rozpuszczalnikach. Prace te kontynuował po uzyskaniu doktoratu. Miały one duże znaczenie dla poznania właściwości tego polimeru. Wraz z zespołem współpracowników zajmował się także wpływem substancji pomocniczych, a mianowicie plastyfikatorów i stabilizatorów na właściwości wyrobów z PCW. Badania te wykazały, że dla uzyskania dobrych produktów ze zmiękczonego PCW konieczne jest stosowanie mieszanych plastyfikatorów alifatycznych.

Docent Stefan Lewalski zajmował się również właściwym doborem stabilizatorów w przetwórstwie twardego polichlorku winylu, a także wpływem związków nieorganicznych niektórych metali (na przykład ołowiu i cyny) na stabilność termiczną PCW. Zasadniczym problemem jego badań w zakresie PCW były zagadnienia dotyczące określenia wpływu właściwości fizyko-chemicznych niektórych napełniaczy nieorganicznych na właściwości użytkowe produktów ze zmiękczonego PCW. Przebadanie wielu związków nieorganicznych pozwalało na szersze ich stosowanie w technologii PCW i umożliwiało otrzymywanie produktów o nowych właściwościach i specjalnych zastosowaniach. Wyniki tych badań zostały wdrożone przez Instytut Badań Jądrowych. Otrzymane materiały odznaczały się dobrą zdolnością absorpcji neutronów termicznych, przewyższając pod tym względem stosowane dotąd podobne tworzywa importowane. Na uwagę zasługują również badania zdolności absorpcyjnej promieni gamma produktów z PCW zawierającego różne napełniacze nieorganiczne.

Docent Lewalski zajmował się także oceną wartości technicznej nowo wprowadzanych do produkcji rodzajów kauczuku (1967, 1974). Badając, starał się ustalić właściwą metodę oceny surowca. Wyniki tych badań zwróciły uwagę na konieczność rozszerzenia stosowanych w ocenach jakości metod organoleptycznych o bardziej obiektywne i przydatne dla przemysłu gumowego metody analityczne. Dzięki tym badaniom przemysł oponiarski zaniechał lub znacznie ograniczył import mało wartościowych gatunków i typów kauczuku naturalnego. Ostatnie zespołowe badania Docenta Stefana Lewalskiego dotyczyły oceny wielkości i kierunków zmian zachodzących w kauczuku i gumie pod wpływem czynników zewnętrznych wywołujących tzw. procesy starzeniowe oraz sposobów zapobiegania tym zmianom. Wszystkie swoje badania prowadził bardzo sumiennie. Jego wnikliwość teoretyczna i umiejętności praktyczne w zakresie badań nad PCW i kauczukiem były wysoko oceniane zarówno w zakładach naukowych, jak i produkcyjnych. Był cenionym specjalistą. Wiele jego badań wykonywanych na zlecenie przemysłu znalazło zastosowanie w produkcji.

Przedwczesna śmierć uniemożliwiła mu dalszą twórczą pracę i zakończenie pracy habilitacyjnej.

Pozostał w pamięci jako zamiłowany dydaktyk, sumienny badacz, przyjaciel młodzieży, oddany przyjaciel i dobry kolega. Był zawsze gotowy nieść pomoc.

Jerzy Kwiatkowski

Jerzy Liczkowski

1913–1983

Jerzy Liczkowski urodził się 2 lipca 1913 roku w Krakowie jako syn Antoniego i Aurelii z domu Gętkowskiej. Pracę zarobkową rozpoczął w 1939 roku w Radomsku na stanowisku rachmistrza w Przedsiębiorstwie Budowy Dróg. Pracował tam do 1943 roku.

W latach 1946-1949 był kierownikiem Księgarni Ziem Zachodnich w Białogardzie. Po II wojnie światowej podjął studia na Akademii Handlowej w Poznaniu i ukończył je w 1950 roku, uzyskując 18 grudnia tego samego roku tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych. Studiował także na Wydziale Rolniczym Akademii Rolniczej w Poznaniu. Ukończył je w 1956 roku, otrzymując tytuł inżyniera agronomii.

Z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu związał się we wrześniu 1950 roku, podejmując pracę na stanowisku asystenta w Katedrze Statystyki Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Pracował w Uczelni do 31 sierpnia 1966 roku, uzyskując wszystkie stopnie i tytuły naukowe do docenta włącznie. W latach 1952–1955 odbywał aspiranturę krajową ze statystyki. Na studiach aspiranckich zajmował się tematyką zastosowania metod statystycznych w badaniach zjawisk ekonomiczno-rolniczych. Rezultatem tych studiów była rozprawa *Statystyczne metody badania produkcji roślinnej*. Na jej podstawie uzyskał w 1958 roku stopień doktora nauk ekonomicznych. We wrześniu 1963 roku został mianowany docentem.

W okresie organizacyjnych przemian Uczelni poznańskiej pracował kolejno: w Katedrze Statystyki, w Katedrze Ekonomiki Handlu, w Instytucie Gospodarki Regionalnej przy WSE oraz w Katedrze Ekonomiki Handlu Wewnętrznego. Prowadził wykłady i ćwiczenia z ekonomiki rolnictwa oraz zagadnień produkcji rolnej dla studentów, specjalizujących się w zakresie obrotu produktami rolniczymi. Prowadził także wykłady z ekonomiki rolnictwa na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym w Punkcie Konsultacyjnym w Bydgoszczy. Pracując w Instytucie Gospodarki Regionalnej, kierował działem rolnictwa rejonu poznańskiego. Zwracał wtedy szczególną uwagę na zagadnienia spółdzielni produkcyjnych województwa poznańskiego. Począwszy od 1961 roku, prowadził seminarium magisterskie z dziedziny ekonomiki rolnictwa. Od chwili powołania go na stanowisko docenta pełnił funkcję kierownika Zakładu Ekonomiki Rolnictwa w Katedrze Ekonomiki Handlu Wewnętrznego.

W czasie swojej 16-letniej pracy w Uczelni Jerzy Liczkowski prowadził badania dotyczące produkcyjności i intensywności rolnictwa. W analizach przestrzennych wykorzystywał metody statystyczne. Pozwoliło mu to ocenić poziom wytwórczości rolnej w poszczególnych, wyodrębnionych z tego punktu widzenia, rejonach byłego województwa poznańskiego. Badania prowadzone w tym okresie znalazły odbicie w kilku jego książkach. Były nimi *Statystyczne metody badania produkcji roślinnej na przykładzie PGR* (ZN WSE, nr 17, Poznań 1961), *Badania intensywności rolnictwa w ujęciu przestrzennym na przykładzie województwa poznańskiego* (PWRiL, Warszawa 1964), *Intensyfikacja rolnictwa w województwie poznańskim w okresie dwudziestu lat. Węzłowe problemy rozwoju Wielkopolski w latach 1945–1965* (PWN, Poznań 1966), *Ekonomika rolnictwa* (PWN, Poznań 1966), *Prace z zakresu ekonomiki rolnictwa*, red. i współautor (ZN WSE, nr 28, Poznań 1969).

1 września 1966 roku Profesor Jerzy Liczkowski został przeniesiony na Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pracował tam 17 lat. Początkowo był zatrudniony na etacie docenta w Katedrze Ekonomii Politycznej na Wydziale Prawa. W latach 1968–1983 pełnił funkcję kierownika Zakładu Ekonomii i Organizacji Rolnictwa w Instytucie Ekonomicznym UMK. Poza uczelnią macierzystą, w okresie 1976–1983, pracował również w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1971 roku, a profesora zwyczajnego w roku 1982.

Zmarł 8 lutego 1983 roku w Toruniu i został pochowany na Cmentarzu Świętego Jerzego.

Zdzisława Drozdowska

Rufina Stella Ludwiczakówna

1906–2001

Rufina Stella Ludwiczakówna urodziła się 23 lipca 1906 roku w Poznaniu. W 1925 roku zdała maturę w Gimnazjum im. Dąbrówki w Poznaniu. W tym samym roku podjęła studia chemiczne na Uniwersytecie Poznańskim. Studiując, pracowała zawodowo. W październiku 1932 roku otrzymała stopień magistra filozofii z zakresu chemii. W tejże Uczelni uzyskała w 1936 roku tytuł doktora nauk ścisłych z zakresu chemii na podstawie rozprawy napisanej pod kierunkiem prof. Jerzego Suszki, znakomitego organika. Przewód habilitacyjny otwarto jej w 1939 roku. Z powodu wybuchu II wojny światowej przewód zakończono dopiero po wojnie. Nastąpiło to 22 czerwca 1945 roku na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego.

Pracę jako asystent rozpoczęła w 1933 roku na Uniwersytecie Poznańskim w Zakładzie Chemii Organicznej, kierowanej przez prof. Szuszkę. Po doktoracie została adiunktem. W czasie okupacji przebywała w Krakowie. Pracowała tam jako nauczycielka w szkołach średnich oraz jako chemik w laboratoriach chemicznych. Brała również czynny udział w tajnym nauczaniu na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wykładała chemię dla studentów medycyny.

W marcu 1945 roku wróciła do Poznania. Podjęła pracę jako adiunkt na Uniwersytecie Poznańskim w Katedrze Chemii Organicznej oraz jako zastępca profesora w Akademii Handlowej. W pierwszych dwóch powojennych latach akademickich – 1945 i 1945/1946 – prowadziła na Uniwersytecie wykłady z chemii organicznej i chemii spożywczej, a w Akademii Handlowej wykłady z chemii i towaroznawstwa. W tej oatatniej kierowała Katedrą Technologii i Towaroznawstwa. W czasie działań wojennych zaginął bowiem bez wieści kierownik tej Katedry prof. Jan Wiertelak. (Jak się później okazało, padł ofiarą zbrodni katyńskiej). W tej sytuacji do jej zadań należała również organizacja zajęć i kompletowanie zespołu w Katedrze. W Akademii Handlowej pracowała trzy lata – do 1948 roku.

W związku z powołaniem jej na profesora nadzwyczajnego na Uniwersytecie Poznańskim kierownictwo Katedry przejął 1 czerwca 1948 roku w charakterze zastępcy profesora dr Franciszek Szeląg, który również był uczniem prof. Jerzego Suszki. Obaj kierownicy Katedry Technologii i Towaroznawstwa uwzględniali przyrodniczy charakter towaroznawstwa zapoczątkowany w tej Uczelni w latach międzywojennych.

Jako profesor nadzwyczajny Rufina Ludwiczakówna objęła w 1948 roku kierownictwo Zakładu Chemii Organicznej w Oddziale Farmaceutycznym na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Oddział ten w 1950 roku przekształcono w Wydział Farmaceutyczny nowo powstałej Akademii Medycznej, na którym kierowała Katedrą do czasu przejścia na emeryturę w 1976 roku. Tytuł profesora zwyczajnego nauk farmaceutycznych uzyskała w roku 1966.

W Akademii Medycznej piastowała różne funkcje organizacyjne: prodziekanem Wydziału Farmaceutycznego była w latach 1952–1953, dziekanem w latach 1958–1962 i 1965–1966, a prorektorem Akademii Medycznej w latach 1962–1963. Była również posłem na Sejm PRL w III kadencji, a mianowicie w latach 1960–1963. Na trzech poznańskich uczelniach – Uniwersytecie Poznańskim, Akademii Medycznej i Akademii Handlowej – pracowała łącznie 46 lat.

Zmarła 14 sierpnia 2001 roku w Poznaniu w wieku 95 lat. Została pochowana na Cmentarzu Junikowo.

Zdzisława Drozdowska

Wiesław Edward Łuczyński

1953–2017

Wiesław Edward Łuczyński urodził się 9 maja 1953 roku w Działdowie (obecnie woj. warmińsko-mazurskie) jako syn Zygmunta i Reginy z domu Żyłka. W 1972 roku zdał egzamin dojrzałości w liceum ogólnokształcącym w Białogardzie. W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Ekonomiki Produkcji Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. 16 stycznia 1976 roku obronił pracę magisterską zatytułowaną *Cykl inwestycyjny w RFN w latach 1952–1975*, której promotorem był prof. Zygmunt Kowalczyk.

W styczniu 1976 roku Wiesław Łuczyński podjął pracę w Dziale Ekonomicznym Instytutu Zachodniego w Poznaniu. Zajmował się tematyką europejskiej integracji gospodarczej (EWG) i jej oddziaływaniem na przebieg cyklu koniunkturalnego w RFN. W grudniu 1976 roku wyjechał na studia doktoranckie na Uniwersytecie Moskiewskim. 23 grudnia 1981 roku przedstawił i obronił tam pracę doktorską zatytułowaną *Państwowo-monopolistyczna regulacja i jej wpływ na cykl przemysłowy na przykładzie RFN*.

W latach 1983–1990 pracował na stanowisku adiunkta w Akademii Medycznej w Poznaniu. W grudniu 1987 roku wyjechał na trzyletni kontrakt do Instytutu Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych w Moskwie.

Z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu związał się na stałe w 1991 roku, podejmując pracę na stanowisku adiunkta w Katedrze Mikroekonomii na Wydziale Zarządzania. 9 kwietnia 1999 roku, na podstawie ogólnego dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej pod tytułem *Analiza dynamiki procesów gospodarczych Niemiec w latach 1949–1996*, na mocy uchwały Rady Wydziału Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii.

1 marca 2001 roku rektor Akademii Ekonomicznej w Poznaniu mianował doktora habilitowanego Wiesława Łuczyńskiego na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze Mikroekonomii. We wrześniu 2006 roku Profesor Łuczyński rozpoczął pracę w Katedrze Finansów Międzynarodowych na Wydziale Gospodarki Międzynarodowej, którą kierował od 1 października 2011 roku. Od 2001 roku pracował również w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu.

Zainteresowania badawcze Profesora Wiesława Łuczyńskiego skupiały się na koniunkturze gospodarczej, dynamice szeregów czasowych, teorii mikroekonomii i finansów międzynarodowych. Zostawił dorobek naukowy obejmujący kilkadziesiąt publikacji, między innymi: *Chaos czy regulacja? Modyfikacje dynamiki gospodarczej Niemiec* (Komitet Badań Naukowych, Wydawnictwo ATA-kom, 1995), *Rozmyte trendy w prognozach koniunktury gospodarczej* („Ekonomista" 1994, nr 5), *Zastosowania analizy harmonicznej i spektralnej oraz analizy przeskalowanego zakresu w badaniu realnych cykli koniunkturalnych* („Ekonomista" 1998). Profesor Łuczyński był promotorem pięciu rozpraw doktorskich. Znał biegle języki niemiecki i rosyjski.

Mieszkał w Poznaniu wraz z żoną Małgorzatą, córką Joanną i synem Feliksem. W wolnych chwilach uczył się języka hiszpańskiego. Interesował się literaturą piękną i filozofią Wschodu. Szczególnie bliska jego sercu była poezja Juliana Przybosia. Uwielbiał spędzać czas w zabytkowej chacie pod strzechą. Doceniał drobne przyjemności – pszczoły, które z pasją hodował, parzenie herbaty według japońskiego rytuału. Z upodobaniem oglądał westerny. W ostatnich latach życia zainteresował się Jaromirem Nohavicą. Prowadził długie filozoficzne rozważania, paląc ulubione cygara.

Wyrazem uznania dla działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej Profesora Łuczyńskiego były przyznane mu wyróżnienia i nagrody. 24 lipca 1985 roku Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Poznaniu nadało mu Odznakę Honorową Miasta Poznania. W 2000 roku Profesor otrzymał indywidualną nagrodę I stopnia rektora AE za książkę habilitacyjną. W 2012 roku został odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Profesor Wiesław Łuczyński zmarł 30 marca 2017 roku. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Katarzyna Appelt

Feliks Łuczyński

Joanna Przyłucka

Franciszek Magdziarski

1876-?

Franciszek Magdziarski urodził się w Darzewie w roku 1876. Do Poznania przybył w roku 1919 z Charkowa i podjął pracę jako urzędnik Departamentu Przemysłu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej. Pracę w Uczelni podjął z chwilą jej powstania w roku 1926. Ściśle współpracował z dr. Kazimierzem Celichowskim, prowadząc ćwiczenia do różnych dziedzin wykładanego przez niego towaroznawstwa w ciągu całego okresu jego pracy w Wyższej Szkole Handlowej i w Akademii Handlowej w latach 1926–1939. Ponadto samodzielnie, jako inżynier, prowadził w latach 1926–1939 wykłady z technologii mechanicznej oraz towaroznawstwa metalowego i budowlanego: w latach 1926–1929 wykład z zarysu mechaniki, a w latach 1927–1930 wykład z technologii mechanicznej. Wraz z dr. Celichowskim przyczynił się szczególnie do rozwoju nowej dyscypliny naukowej, jaką stało się towaroznawstwo.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Hanna Maciejewska

Jadwiga Majchrzak

1941–2006

27 lipca 2006 roku zmarła Profesor Jadwiga Majchrzak z domu Zasiadła. Odeszła w pełni sił twórczych, po wyniszczającej chorobie, służąc do końca swoich dni Uczelni, z którą była związana przez 40 lat. Była znaną i cenioną specjalistką w dziedzinie zarządzania przedsiębiorstwami i zarządzania zmianami w organizacjach.

Była zamiłowanym nauczycielem akademickim i znakomitym partnerem w dyskusjach naukowych. Niezwykle sumiennie realizowała wszystkie powierzone jej zadania. Wypromowała czterech doktorów. Szczególną wagę przywiązywała do dydaktyki, będąc przyjacielem młodzieży akademickiej.

Urodziła się 5 grudnia 1941 roku w Kaliszu jako córka Wacława i Marianny z domu Kulawickiej. Szkołę podstawową ukończyła w Kaliszu w 1955 roku. Tam uczęszczała do technikum ekonomicznego, uzyskując w 1959 roku świadectwo dojrzałości. 1 lipca tego samego roku podjęła pracę w Oddziale Narodowego Banku Polskiego, początkowo jako stażystka, a później jako księgowa. W 1961 roku została przyjęta na studia zaoczne w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Po dwóch latach przeszła na studia dzienne, zrezygnowała więc z pracy w NBP i przeniosła się do Poznania. Studia ukończyła w lutym 1966 roku, otrzymując tytuł magistra ekonomii. Po uzyskaniu magisterium została zatrudniona jako asystent-stażysta w Katedrze Ekonomiki Przemysłu, kierowanej przez prof. Stanisława Smolińskiego. Po odbyciu stażu trwale związała się z Uczelnią, uzyskując wszystkie stopnie i tytuły naukowe do profesora zwyczajnego włącznie. W tym czasie wielokrotnie zmieniała się struktura organizacyjna Uczelni i w rezultacie tych zmian w 1991 roku powstała Katedra Systemów i Technik Zarządzania. W Katedrze tej Profesor Jadwiga Majchrzak pracowała do końca życia.

Doktoryzowała się 17 grudnia 1974 roku na podstawie rozprawy *Funkcje zjednoczeń w zarządzaniu przedsiębiorstwami przemysłowymi*, napisanej pod kierunkiem prof. Józefa Boronia. Habilitowała się 4 stycznia 1900 roku na Wydziale Zarządzania i Informatyki Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, gdyż w tym czasie nasza Uczelnia nie miała jeszcze uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego w zakresie organizacji i zarządzania. Podstawą habilitacji była książka *Czynniki przeobrażeń strukturalnych w organizacjach gospodarczych* (Wydawnic-

two AE, Poznań 1987) oraz dorobek naukowo-dydaktyczny po uzyskaniu doktoratu. Stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze Systemów i Technik Zarządzania otrzymała w 1994 roku. Po opublikowaniu monografii *Przekształcenia polskich przedsiębiorstw w świetle teorii zmian organizacyjnych* (Wydawnictwo AE, Poznań 2001) wszczęto postępowanie w sprawie nadania jej tytułu profesora. Tytuł ten uzyskała w czerwcu 2002 roku. Wymieniona książka otrzymała nagrodę ministra edukacji narodowej i sportu. Po czterech latach, w czerwcu 2006 roku, Jadwiga Majchrzak została powołana na stanowisko profesora zwyczajnego we wspomnianej Katedrze.

Profesor Jadwiga Majchrzak opublikowała ponad 70 pozycji bibliograficznych. Zasadniczy trzon jej badań stanowiła problematyka organizacji i zarządzania przedsiębiorstwami. W tym zakresie prowadziła badania w kilku nurtach. Początkowo zajmowała się zagadnieniami organizacji i funkcjonowania przedsiębiorstw i ich zgrupowań. Wynikiem tych studiów i analiz była rozprawa doktorska oraz artykuły publikowane w trzech czasopismach („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny"; „Przegląd Organizacji"; „Organizacja – Metody – Technika").

Drugim kierunkiem jej badań były zmiany i rozwój organizacyjny przedsiębiorstw. W tym zakresie rozwinęła koncepcję gry organizacyjnej w odniesieniu do procesu tworzenia i przekształcania struktur organizacyjnych. Przeprowadzając te badania, umiejętnie połączyła założenia teoretyczne z analizami empirycznymi. Okazały się one bardzo pożyteczne w okresie transformacji ustrojowej gospodarki polskiej. Zdołała określić zakres potrzebnych dalszych badań. Dzięki studiom tego nurtu Profesor Jadwiga Majchrzak zajęła poczesne miejsce wśród analityków tej problematyki w Polsce i zdobyła ich uznanie. Rezultaty jej studiów z tego zakresu odzwierciedlają przede wszystkim praca habilitacyjna i wymieniona już książka, nagrodzona przez ministra.

Jej zainteresowania dotyczyły również organizacji i racjonalizacji pracy biurowej. Efekty tych badań znalazły odbicie w wielu artykułach i referatach wygłaszanych na międzynarodowych konferencjach INTERBIURO. Ciekawiła ją także historia współczesnej myśli organizacyjnej. Z tego zakresu opublikowała monografię *Peter F. Drucker i jego wkład w rozwój nauki o zarządzaniu* (Wydawnictwo TNOiK, Poznań 1984).

Kolejnym nurtem badań Profesor Majchrzak były zagadnienia kierowania ochroną środowiska naturalnego. Uczestniczyła w rozwiązywaniu problemów węzłowych i resortowych objętych Centralnym Programem Badań Podstawowych (CPBP) oraz Resortowym Programem Badań (RPB). Zajmowała się głównie zarządzaniem parkami krajobrazowymi na przykładzie projektowanego Agroekologicznego Parku Krajobrazowego im. Dezyderego Chłapowskiego. Problematykę objętą CPBP realizowała, współpracując z PAN, a objętą RPB – współpracując z AGH w Krakowie. Jej badania z tego zakresu znalazły odbicie w pracach zbiorowych: *Problemy organizacji i zarządzania ochroną środowiska w Polsce* (red. nauk. K. Zimniewicz, PWN, Warszawa–Po-

znań 1990); *Zarządzanie parkiem krajobrazowym w warunkach zrównoważonego rozwoju* (red. nauk. K. Zimniewicz, Wydawnictwo AE, Poznań 2002); *Ekologiczne bariery wzrostu i rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce* (red. nauk. A. J. Kłapkowicka, Wydawnictwo AGH, Kraków 1991).

Profesor Jadwiga Majchrzak interesowała się także rozwojem regionu. Była współautorką dwóch monografii banków spółdzielczych: *Bank Spółdzielczy w Pleszewie w latach 1872–1990* (Akademos, Poznań 1991) oraz *Bank Spółdzielczy w Poniecu – sto lat działalności 1893–1993* (b.m.w., 1993).

Przywiązując dużą wagę do dydaktyki, niezwykle starannie i sumiennie przygotowywała swoje zajęcia – ćwiczenia, seminaria i wykłady. Szczególnie dbała o dostarczenie materiałów dydaktycznych. Była współautorką wielu wydań skryptów, cenionych nie tylko w środowisku poznańskim, ale i w Polsce. Była też współautorką wielokrotnie wznawianego poradnika poświęconego metodyce pisania prac magisterskich i dyplomowych oraz autorką artykułu w sprawie technik badawczych w pracach doktorskich z zakresu zarządzania. Pod jej kierunkiem prace dyplomowe i magisterskie napisało około 180 osób.

Profesor Jadwiga Majchrzak pełniła również funkcje organizacyjne w Uczelni. Przez dwie kadencje w latach 1996/1997–2001/2002 była prodziekanem ds. studiów dziennych na Wydziale Zarządzania. Była członkinią wielu komisji wydziałowych i senackich.

Za swoje osiągnięcia otrzymała nagrodę ministra i wiele nagród rektora. Została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi w 1986 roku, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski w 1999 roku, a Medalem Komisji Edukacji Narodowej w 2005 roku.

Profesor Jadwigę Majchrzak cechowała niezwykła skromność, rzetelność i pracowitość. Była człowiekiem wielkiej wrażliwości. Wyróżniała się spolegliwością. Była zawsze gotowa służyć wsparciem i dobrą radą. Była też życzliwym krytykiem. Ceniła sobie współpracę, tolerancyjna wobec poglądów odmiennych, była zawsze sobą, ufała i cieszyła się zaufaniem. Darzono ją szacunkiem i sympatią. Kochała muzykę poważną i przyrodę. Systematycznie uczęszczała na koncerty symfoniczne. Z radością pielęgnowała mały ogródek. Była pełna ciepła i pogody ducha. Taka pozostanie w pamięci tych, którzy ją znali i współpracowali z nią.

Kazimierz Zimniewicz

Stanisław Marciniak

1888–1955

8 maja 1955 roku zmarł Stanisław Marciniak zasłużony i ceniony wykładowca Wyższej Szkoły Handlowej – Akademii Handlowej w Poznaniu oraz lektor księgowości na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, wybitny praktyk, ofiarny społecznik, zaprzysiężony rzeczoznawca księgowy oraz wieloletni biegły sądowy przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu.

Urodził się 5 maja 1988 roku w Poznaniu. Ukończył Szkołę Realną im. Gotthilfa Bergera w Poznaniu oraz jednoroczny kurs przy Miejskiej Szkole Handlowej w Poznaniu. Od roku 1912 studiował w Wyższej Szkole Handlowej w Berlinie, uzyskując w roku 1914 dyplom z dziedziny nauk handlowych. Jako dyplomowany absolwent tej uczelni uczestniczył następnie w Seminarium dla Pracowników i Rzeczoznawców Księgowych przy Wyższej Szkole Handlowej w Kolonii.

Pracę zawodową podjął w Poznaniu w roku 1907 w Biurze Rachunkowości Rolniczej i Handlowo-Przemysłowej J. Szumana. W roku 1914 został współwłaścicielem i kierownikiem tej firmy. W roku 1919 po fuzji z firmą Powiernik SA przyjęła ona nazwę: Powiernik, Spółka Rewizyjno-Powiernicza Thiel-Marciniak. W roku 1939 okupacyjne władze niemieckie skierowały Stanisława Marciniaka do firmy Werner w charakterze księgowego. Po skończonej wojnie od roku 1945 był rewidentem Związku Rewizyjnego Spółdzielni RP. W roku 1946 udało mu się wznowić działalność Powiernika. Po zamknięciu tej firmy przez władze PRL pracował w Domu Książki, a w latach 1953–1955 w Wojewódzkim Związku Spółdzielni Pracy.

Jako wybitny fachowiec z dziedziny rachunkowości, począwszy od roku 1920, był biegłym sądowym przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, a od roku 1924 zaprzysiężonym rzeczoznawcą księgowym na okręg Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. W roku 1946 Sąd Apelacyjny powołał go ponownie na biegłego sądowego, a w roku 1948 Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu znów powołała go na rzeczoznawcę. Będąc cenionym rzeczoznawcą i księgowym, otrzymywał zlecenia na przeprowadzanie rewizji spółdzielni od Związku Spółdzielni, a w okresie międzywojennym od Spółdzielni Związku Obrony Kresów Zachodnich. Stąd dokonywał również rewizji spółdzielni niemieckich na Śląsku.

Pracę dydaktyczną podjął w roku 1919. Od chwili utworzenia Uniwersytetu Poznańskiego w roku 1919 aż do wybuchu II wojny światowej był lektorem księgowości na Wydziale Prawno-Ekonomicznym tego Uniwersytetu. Pracę tę kontynuował w latach 1945–1949. Gdy w roku 1926 powstała Wyższa Szkoła Handlowa w Poznaniu, został w niej zatrudniony jako pierwszy wykładowca księgowości, analizy bilansów i techniki rewizyjnej. Był także wykładowcą na Wyższym Kursie dla Rewidentów uruchamianym corocznie przy WSH. Zajęcia te kontynuował po roku 1945. Ponadto w latach 1937–1938 prowadził kursy dokształcające dla bezrobotnych w Poznaniu, a w roku 1938 zajęcia z techniki rewizyjnej dla rewidentów Związku Księgowych w Warszawie.

Jako wykładowca oddał duże zasługi w zakresie przygotowania pomocy dydaktycznych. Był autorem książki *Księgowość kalkulacyjna*, wydanej w Poznaniu w roku 1917, i skryptu dla studentów *Technika rewizyjna*, wydanego około roku 1927, oraz wielu artykułów publikowanych w trzech czasopismach: „Poradnik Gospodarki", „Tygodnik Gospodarczy" i „Poradnik Księgowego". W swoich publikacjach poruszał nie tylko sprawy związane z rachunkowością. Interesował się także rolnictwem. Zagadnieniom tym poświęcił dwie publikacje, a mianowicie: *Wpływ wojny na finansowe położenie rolnictwa w Księstwie Poznańskim* (w pracy zbiorowej: *W przededniu nowych zadań,* Poznań 1918) oraz *W sprawie reformy rolnej* (w pracy zbiorowej: *W sprawie polskiej*, Poznań 1919).

Poza pracą zawodową i dydaktyczną udzielał się także społecznie. W roku 1913 był przewodniczącym Zarządu Kasy Bratniej Pomocy Studentów WSH w Berlinie. W roku 1920 współorganizował największą w Wielkopolsce Spółdzielnię Spożywców „Zgoda". Do roku 1935 pełnił funkcję członka Komisji Rewizyjnej tej Spółdzielni. Od roku 1926 był członkiem korespondentem Związku Buchalterów w Warszawie, a w latach 1929–1939 członkiem Zarządu Związku Księgowych, Oddział w Poznaniu. Był także przewodniczącym Komisji Rewizyjnej Ligi Morskiej i Kolonialnej w Poznaniu. Od roku 1930 pełnił funkcję członka Komisji Egzaminacyjnej dla Rewidentów przy Izbie Handlowo-Przemysłowej w Poznaniu.

Działalność Stanisława Marciniaka była doceniana. W roku 1933 został odznaczony Medalem Niepodległości, a w roku 1939 Złotym Krzyżem Zasługi. Młodzież akademicka przyznała mu w roku 1938 tytuł członka honorowego Bratniej Pomocy Studentów i Studentek Akademii Handlowej. Pozostał w pamięci jako przyjaciel młodzieży, wymagający pedagog i świetny znawca wykładanej problematyki. Był bardzo związany z naszą Uczelnią. Cały swój specjalistyczny księgozbiór w liczbie około 150 woluminów przekazał Bibliotece Akademii Handlowej.

Hanna Maciejewska

Maria Marcinkowska

1901–1982

Magister Maria Marcinkowska, zasłużona lektorka języka rosyjskiego naszej Uczelni, zamiłowany pedagog i człowiek o dużej wrażliwości społecznej, zmarła 13 października 1982 roku. W testamencie przekazała wszystkie swoje oszczędności, dorobek całego pracowitego życia na rzecz Uczelni, wyrażając życzenie, by zostało ufundowane stypendium dla studentów wskazanych przez władze Uczelni.

Spełniając ostatnią wolę Zmarłej, Senat Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na posiedzeniu 23 stycznia 1985 roku ustanowił stypendium im. mgr Marii Marcinkowskiej jako nagrodę dla studentów, którzy osiągną najlepsze wyniki w nauce języka rosyjskiego w każdym roku akademickim.

Maria Marcinkowska urodziła się 24 marca 1901 roku w Pijanowie (Końskie). Niebawem jej rodzice, Jakub i Anna, wyemigrowali do Symferopola, miasta gubernialnego na Krymie, gdzie spodziewali się łatwiej znaleźć pracę i mieszkanie. Ojciec Marii, ślusarz kolejowy, dbał o to, aby w domu mówiono po polsku. Obok polskiej edukacji domowej Maria Marcinkowska ukończyła siedmioklasową szkołę rosyjską, a następnie Państwowe Gimnazjum Żeńskie w Symferopolu w roku 1918. Droga do Polski, z okupowanego przez wojska niemieckie miasta wiodła Marię Marcinkowską morzem przez Konstantynopol i Riwierę Francuską. Do Warszawy dotarła w roku 1919.

Pragnęła pracować jako nauczycielka, ukończyła więc Seminarium Nauczycielskie w Inowrocławiu w roku 1923. W mieście tym podjęła też pierwszą pracę nauczycielską. W roku 1925 złożyła egzamin kwalifikacyjny ze specjalnością języka polskiego. Nie poprzestała na tym, dążyła wytrwale do zdobycia wyższego wykształcenia. Nie przerywając pracy, przygotowywała się eksternistycznie do matury: Złożyła ją w Gimnazjum im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu w roku 1929. Następnie przeniosła się do Poznania, aby móc studiować. Podjęła tu pracę w szkole powszechnej na Jeżycach.

Maria Marcinkowska, nie mając żadnej pomocy finansowej od rodziny, musiała studiować, łącząc pracę z nauką. Opłacała studia i utrzymywała się ze skromnej pensji nauczycielskiej. Dążąc do poprawy swoich warunków materialnych, ukończyła też dwuletni Wyższy Kurs Nauczycielski z rysunków i robót ręcznych. Dzięki temu, pra-

cując dodatkowo, zwiększyła nieco swoje niewielkie dochody. Studiowała na Uniwersytecie Poznańskim pedagogikę i filologię klasyczną. Studia z pedagogiki zakończyła pracą magisterską napisaną u prof. Stefana Błachowskiego *Ejdetyzm u dzieci szkolnych w Poznaniu* w roku 1939.

Okres okupacji spędziła Maria Marcinkowska w Poznaniu, pracując przymusowo w różnych urzędach niemieckich, między innymi w Urzędzie Katastralnym. Przez pewien czas prowadziła tajne nauczanie dzieci polskich z zakresu historii i języka polskiego. Narastający jednak terror hitlerowski zmusił ją do przerwania tej działalności. W czerwcu 1944 roku Maria Marcinkowska została wysłana na tzw. kopanie rowów. Kopała je przez pół roku najpierw w Bojanowie Starym w Wielkopolsce, a następnie w różnych miejscowościach w okolicy Warszawy. Ciężka praca fizyczna spowodowała znaczną utratę zdrowia, powodując długotrwałą chorobę. W czasie walk o Poznań w roku 1945 zostało zbombardowane jej mieszkanie. Maria Marcinkowska straciła tym samym cały dobytek dotychczasowej pracy i była zmuszona do zamieszkania w pokoju sublokatorskim.

Zaraz po wyzwoleniu miasta zorganizowała naukę w Szkole Podstawowej nr 7 na Jeżycach, w której pracowała przed wybuchem wojny. Po powrocie kierownika tej szkoły do Poznania z byłego Generalnego Gubernatorstwa podjęła pracę w Liceum Pedagogicznym w Poznaniu jako nauczycielka języka rosyjskiego. W tym samym roku, po odbyciu specjalistycznego kursu w Warszawie została kierownikiem Okręgowego Ośrodka Języka Rosyjskiego w Poznaniu. W tym charakterze organizowała kursy dla nauczycieli języka rosyjskiego w województwie i hospitowała lekcje z tego języka. Prowadziła też zajęcia z gramatyki i metodyki języka rosyjskiego oraz kursy tego języka dla pracowników urzędów i instytucji państwowych.

W roku 1950 podjęła pracę w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu jako lektor języka rosyjskiego, na którym to stanowisku pracowała do roku 1969, tj. do chwili przejścia na emeryturę. W całym okresie pracy w Uczelni Maria Marcinkowska działała na polu społecznym. Założyła w Uczelni Ligę Kobiet, której przez kilka lat była przewodniczącą, oraz opiekowała się w latach 1963–1967 Uczelnianym Towarzystwem Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. W latach 1954–1958 była radną Dzielnicowej Rady Narodowej Poznań Jeżyce i w czasie tej kadencji pełniła funkcję przewodniczącej Komisji Oświaty i Kultury. W roku 1962 została wybrana przez lektorów Studium Języków Obcych naszej Uczelni na męża zaufania do Podkomisji Lektorów Wyższych Uczelni Poznania i Torunia przy Wojewódzkiej Komisji Środowiskowej Związku Nauczycielstwa w Poznaniu.

Maria Marcinkowska odznaczała się dobrocią. Zaznawszy niedostatku, była szczególnie wrażliwa na troski materialne młodzieży studiującej. Pomagała, jak tylko mogła. Zdarzało się, niestety, że nadużywano jej wrażliwości. Nie wpływało to jednak na zmianę jej postępowania.

Wiosną 1980 roku Maria Marcinkowska uległa ciężkiemu wypadkowi na ulicy – została potrącona przez tramwaj. W czasie długotrwałego pobytu w szpitalu była pod opieką Uczelni, gdyż nie miała żadnej rodziny. Po opuszczeniu szpitala Uczelnia umieściła ją w Państwowym Domu Pomocy Społecznej w Śremie, chora bowiem nie mogła już samodzielnie prowadzić dalszego życia. Zmarła w tej placówce i została pochowana na tamtejszym cmentarzu.

W pamięci tych, którzy znali Marię Marcinkowską, pozostaje ona jako człowiek prawy, niezwykle skromny i pracowity, z uporem dążący do podnoszenia swoich kwalifikacji, oddany młodzieży akademickiej i Uczelni.

Urszula Hoffmann

Klemens Matulewicz

1940–1986

23 czerwca 1986 roku zmarł Docent Klemens Matulewicz, zamiłowany nauczyciel akademicki i społecznik, człowiek o wysokiej kulturze osobistej i niezwykłej skromności, współorganizator specjalności ekonomika i organizacja rolnictwa na kierunku ekonomika i organizacja produkcji Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Urodził się 20 maja 1940 roku w Sitkowiźnie na Suwalszczyźnie w rodzinie rolnika Klemensa i Heleny z Jaźwińskich. W roku 1958 ukończył Technikum Handlowe CRS „Samopomoc Chłopska" w Suwałkach, uzyskując świadectwo dojrzałości. W tym samym roku rozpoczął pracę zawodową w Lubelskim Przedsiębiorstwie Budowlanym. Chciał jednakże kształcić się dalej, wiec po 10 miesiącach zrezygnował z pracy i w roku 1959 rozpoczął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Ukończył je w roku 1964.

Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych uzyskał na tej Uczelni w roku 1970 na podstawie pracy *Postęp techniczny a układ drobnotowarowy w rolnictwie*. Doktorem habilitowanym nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii został w roku 1979 na podstawie pracy *Problemy integracji pionowej w kompleksie gospodarki żywnościowej*, opublikowanej w roku 1978. Obie prace uzyskały nagrody ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki. Otrzymał też w roku 1984 nagrodę zespołową sekretarza naukowego PAN za pracę *Badania równomierności rozwoju społeczno-gospodarczego regionu na przykładzie woj. leszczyńskiego* (współautorstwo). Jego zainteresowania badawcze koncentrowały się na problemach rozwoju i funkcjonowania rolnictwa. Prowadził intensywne prace badawcze. Opublikowany dorobek naukowy osiągnął 46 pozycji bibliograficznych (w tym 4 książki). Był współautorem kilku cennych podręczników i skryptów z zakresu ekonomii politycznej i ekonomiki rolnictwa.

Z Akademią Ekonomiczną związał się na stałe od chwili przyjęcia go do pracy w roku 1964 w charakterze asystenta. Na Uczelni pracował przez 22 lata, kolejno obejmując coraz wyższe stanowiska i funkcje. Docentem został w roku 1979, a kierownictwo Zakładu Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa w Instytucie Ekonomiki Produkcji objął w roku 1981. Funkcję prodziekana Wydziału Ekonomiki Produkcji i Obrotu pełnił w latach 1981/1982–1983/1984, a prorektorem ds. nauki i doskonalenia kadr był w latach

1984/1985–1985/1986 (do 30 kwietnia). Poza tymi funkcjami prowadził ofiarnie działalność społeczną i polityczną, zapoczątkowaną już w czasie studiów. Niezależnie od pracy w Uczelni współpracował z Uniwersytetem im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Nawiązywał i utrzymywał liczne kontakty naukowe z zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Działał aktywnie w Komisji Rolnictwa PAN w Poznaniu oraz w Prezydium Oddziału Wojewódzkiego PTE w Poznaniu. W uznaniu jego zasług nadano mu Złotą Odznakę PTE.

Docent Klemens Matulewicz umiejętnie łączył pracę naukową z dydaktyczną i organizacyjną. Pod jego kierunkiem napisano 1 pracę doktorską i 40 prac magisterskich. Pod jego życzliwą opieką rozpoczęło pracę naukową kilku młodych pracowników. Osiągnięcia były doceniane. Za 20-letnią wyróżniającą się pracę dydaktyczno-wychowawczą otrzymał w roku 1985 Złoty Krzyż Zasługi. Cieszył się zaufaniem środowiska akademickiego i miał duże umiejętności integracji tego środowiska. Inicjował wiele działań przyczyniających się do rozwoju badań naukowych. Był człowiekiem prawym, o godnych naśladowania walorach charakteru.

Niestety, śmierć przerwała przedwcześnie jego życie i dobrze rozwijającą się działalność, przynosząc niepowetowaną i nieodżałowaną stratę dla wszystkich mu bliskich i całej Uczelni.

Henryk Gawron

Witold Meissner

1925–1993

Docent Witold Meissner, emerytowany zasłużony nauczyciel Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, wieloletni kierownik Zakładu Chemii Organicznej Wydziału Towaroznawstwa i prodziekan Wydziału Handlowo-Towaroznawczego, zmarł 25 lutego 1993 roku. Był przez ponad 30 lat związany z Uczelnią.

Urodził się 9 lutego 1925 roku we Wrześni. Po ukończeniu w roku 1946 Gimnazjum i Liceum im. Gotthilfa Bergera w Poznaniu studiował na Uniwersytecie Poznańskim na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Ukończył studia chemiczne, otrzymując w roku 1951 tytuł magistra chemii. Stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych uzyskał w roku 1959 na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii UAM w Poznaniu na podstawie pracy z zakresu chemii alkaloidów łubinowych.

Już jako student 1 września 1950 roku rozpoczął pracę w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, przechodząc kolejno wszystkie stanowiska od zastępcy asystenta do docenta w roku 1968. W latach 1959–1962 i w roku 1966 kierował Katedrą Chemii Ogólnej, a w latach 1969–1982 Zakładem Chemii Organicznej Instytutu Towaroznawstwa. Przez kilka lat, w okresie 1969/1970–1976/1977 był prodziekanem Wydziału Handlowo-Towaroznawczego, a następnie aż do roku 1980 zastępcą dyrektora Instytutu Towaroznawstwa ds. studenckich. Aktywnie uczestniczył również w pracach dla środowiska naukowego Poznania. Był członkiem wielu towarzystw naukowych i rad naukowych. Przez długi okres uczestniczył w Radzie Naukowej Instytutu Gospodarki Magazynowej w Poznaniu.

Dorobek naukowy Docenta Witolda Meissnera obejmuje około 50 publikacji. W początkowym okresie jego badania naukowe dotyczyły struktury i reaktywności alkaloidów chinolizydynowych. W szczególności skupił się nad hydrolizą układów laktamowych i wyjaśnieniem mechanizmu tej reakcji w zależności od różnych czynników wewnątrz i międzycząsteczkowych. Prowadził też liczne badania z zakresu analizy jakościowej i ilościowej alkaloidów łubinowych. Od roku 1969 Docent Meissner zajmował się przechowalnictwem towarów spożywczych. Badał poziom alkaloidów w używkach oraz zawartość wody i jej korelację z okresem przechowywania. Dużo uwagi poświęcił też badaniom nad kwasami chlorogennymi występującymi w kawie i ich przemianom

w zależności od pH, światła i temperatury. Wykonał też kilkanaście opracowań dla przemysłu farmaceutycznego i gumowego.

Docent Meissner był bardzo dobrym pedagogiem, wykazywał się umiejętnością pracy z młodzieżą studencką, cieszył się szacunkiem i sympatią. Zakres jego zajęć był bardzo szeroki i charakteryzował się wysokim poziomem. Prowadził wykłady i ćwiczenia ze wszystkich przedmiotów chemicznych przewidzianych planem studiów towaroznawczych. Dla nich też opracował skrypty. Prowadził zajęcia z matematyki dla studiów stacjonarnych i zaocznych. Wypromował kilkudziesięciu magistrów, był również promotorem trzech prac doktorskich. Za działalność naukową, dydaktyczno-wychowawczą i organizacyjną był wielokrotnie wyróżniany nagrodami ministra szkolnictwa wyższego. Był odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i uzyskał tytuł honorowy Zasłużonego Nauczyciela PRL.

Docent Witold Meissner budził wielki podziw i uznanie za hart ducha i wolę przezwyciężenia ciężkiego kalectwa, które dotknęło go już w roku 1970. Mimo problemów zdrowotnych był przez 12 lat nadal aktywny zawodowo, pełniąc wiele bardzo ważnych funkcji i wywiązując się ze swoich licznych obowiązków z przykładną sumiennością i gorliwością. Na emeryturę przeszedł w roku 1982, nie zrywając jednakże kontaktu z Uczelnią. Życzliwy i bezpośredni, zawsze służył radą i olbrzymim doświadczeniem życiowym zarówno swoim współpracownikom, jak i studentom. Ceniono go w gronie kolegów za serdeczność i przyjacielskie oddanie. Studenci bardzo go lubili i szanowali.

Jerzy Skolik

Tadeusz Mendel

1933–2019

Tadeusz Mendel urodził się 5 stycznia 1933 roku w Śmiglu. Polski ekonomista, przedsiębiorca, wykładowca akademicki, od 1977 roku związany z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu, tytuł profesora nauk ekonomicznych uzyskał 16 października 2001 roku z rąk prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego.

W okresie okupacji hitlerowskiej uczęszczał do niemieckiej szkoły dla Polaków w Koszanowie. Po 1945 roku rozpoczął naukę w szkole przy ul. Mickiewicza i Szkolnej w Śmiglu. Dzięki tajnemu nauczaniu w czasie wojny osiem klas szkoły podstawowej ukończył w trzy lata. W 1951 roku ukończył liceum ogólnokształcące w Kościanie. Naukę kontynuował w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, gdzie w 1956 roku napisał i obronił pracę magisterską pod kierunkiem prof. Witolda Skalskiego.

Tadeusz Mendel rozpoczął pracę zawodową w roku 1956 w Kościańskiej Fabryce Mebli jako główny księgowy. Kolejno pełnił funkcje menedżerskie jako dyrektor w Państwowym Ośrodku Maszynowym w Śmiglu oraz dyrektor w Kościańskim Przedsiębiorstwie Przemysłu Spożywczego. Ponadto był wykładowcą kontraktowym w Zespole Szkół Ekonomicznych w Kościanie. Udzielał się społecznie między innymi w Towarzystwie Wiedzy Powszechnej czy w Klubie Sportowym „Pogoń 1929" w Śmiglu, którego był prezesem w latach 1958–1966.

W 1970 roku obronił pracę doktorską pod tytułem *Zatrudnienie a postęp techniczny w przemyśle owocowo-warzywnym*, napisaną pod kierunkiem prof. Stanisława Smolińskiego. W latach 1970–1976 był docentem kontraktowym w Katedrze Ekonomiki Przemysłu Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Równolegle w latach 1971–1976 zajmował eksponowane stanowisko dyrektora naczelnego Zakładów Urządzeń Chemicznych „Metalchem" w Kościanie. Praca ta spowodowała oskarżenie przez ówczesną władzę komunistyczną o niepożądane kontakty z partnerami zagranicznymi i krajowymi, za co Tadeusz Mendel został osadzony w więzieniu na Rakowieckiej. W grudniu 1977 roku został oczyszczony z zarzutów i zrehabilitowany.

Od 1977 roku Tadeusz Mendel pracował jako asystent w Instytucie Organizacji i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. W pracy naukowo-dydaktycznej stał się specjalistą w zakresie technik organizatorskich, kierowania firmą, współzarządza-

nia i organizacji pracy biurowej. W ramach aktywności naukowej skupił się na konfrontowaniu teorii z praktyką partycypacji w Polsce i w innych krajach. Wyniki badań przedstawił w pracy habilitacyjnej *Zarządzanie partycypacyjne w teorii i praktyce* (Wydawnictwo AE, Poznań 1987). Ze względu na ograniczenia Uczelni w zakresie nadawania stopni i tytułów kolokwium habilitacyjne odbyło się w 1988 roku we Wrocławiu. Tadeusz Mendel był pierwszą osobą w dziejach poznańskiej Akademii Ekonomicznej, która otrzymała habilitację w zakresie zarządzania. W latach 1990–2003 pracował w Katedrze Systemów i Technik Zarządzania AE w Poznaniu. 1 listopada 1992 roku został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego.

W 1993 roku związał się z Wyższą Szkołą Marketingu i Zarządzania w Lesznie, w której był kierownikiem Katedry Zarządzania, a od 1996 roku rektorem aż do likwidacji uczelni w roku 2011. Od roku 2012 do 2017 pełnił funkcję rektora Poznańskiej Wyższej Szkoły Biznesu (od 2014 roku Europejskiej Wyższej Szkoły Biznesu). Profesor Tadeusz Mendel opublikował ponad 140 publikacji o charakterze naukowym i publicystycznym, był promotorem i recenzentem wielu prac doktorskich i habilitacyjnych.

W życiu prywatnym i działalności społecznej związał się z miastem Śmigiel i powiatem kościańskim. Od 1946 roku należał do harcerstwa, później także Kręgu Starszych Harcerzy Seniorów w Śmiglu. Był współzałożycielem Koła Oficerów Rezerwy przy Lidze Obrony Kraju w Kościanie, założycielem i od 2006 roku wiceprezesem Leszczyńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (LTPN). Przewodniczył cyklicznym sesjom doktorów i doktorantów LTPN. Był członkiem Rady Programowej Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Lesznie.

W 2002 roku otrzymał tytuł Zasłużonego i Honorowego Obywatela Śmigla. W 2018 roku został laureatem Nagrody Za Nieprzeciętność przyznawanej przez kapitułę „Wiadomości Kościańskich" w kategorii „Za wybitny dorobek naukowy". Odznaczono go Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i Medalem Zasłużony dla Województwa Poznańskiego.

Z żoną Marią (z domu Maćkowiak) miał dwoje dzieci. Zmarł 19 grudnia 2019 roku, został pochowany na cmentarzu w Śmiglu.

Agnieszka Ignyś

Józef Michalak

1946–2023

Józef Michalak urodził się 19 marca 1946 roku w Żabikowie jako najmłodszy syn Zofii i Franciszka Michalaków. W wieku 18 lat wstąpił w szeregi studentów Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu i z tą Uczelnią związał się na całe życie zawodowe, do przejścia na emeryturę w 2012 roku. Studiował handel wewnętrzny na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym (1964–1969). Studia zakończył obroną pracy magisterskiej przygotowanej pod kierunkiem doc. Józefa Zajdy zatytułowanej *Rubel transferowy jako środek rozliczeniowy w handlu zagranicznym krajów socjalistycznych*. Po rocznym okresie asystenckiego studium przygotowawczego realizowanego w Katedrze Finansów podjął studia doktoranckie (1970–1972) w Instytucie Finansów i Rachunkowości. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał w czerwcu 1975 roku za rozprawę doktorską *Rozwój form gromadzenia i sposobów wykorzystania zorganizowanych oszczędności pieniężnych ludności w PRL w latach 1951–1971 oraz ich znaczenie w zmieniającej się sytuacji rynkowej* (promotor: prof. Zygmunt Szymczak). Przez pierwsze dwie dekady zawodowej pracy naukowej (1972–1993) związany był z Katedrą Filozofii i Socjologii. W tym czasie koncentrował się naukowo na zagadnieniach polityki społecznej, w szczególności na jej społeczno-kulturowych uwarunkowaniach. Jako autor publikacji z tego zakresu i uczestnik cyklicznych konferencji młodych polityków społecznych w Ustroniu Wielkopolskim w Domu Pracy Twórczej ówczesnego Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki inspirował specjalistów z obszaru polityki społecznej i ubezpieczeń społecznych. Do najważniejszych opracowań naukowych autorstwa Doktora Michalaka z tego okresu należą między innymi: *Poznawcza determinacja granic skuteczności działania – uwagi na przykładzie polityki społecznej* (w: *Determinanty skuteczności polityki społecznej,* red. J. Orczyk, Wydawnictwo AE, Poznań 1988), *Społeczno-kulturowe problemy polityki społecznej* („Polityka Społeczna" 1990, nr 7), *Integracja a polityka społeczna* (Oficyna Wydawnicza Akademos, Poznań 1991, współautor: M. Żukowski) oraz *Polityka społeczna a wydajność pracy* (Wydawnictwo AE, Poznań 1990, współautor: J. Orczyk).

Zainteresowania badawcze dotyczące polityki społecznej ewoluowały w kierunku badania koncepcji ryzyka i zbliżyły Doktora Michalaka do eksploracji zagadnień z zakresu ubezpieczeń gospodarczych. W 1993 roku rozpoczął pracę w Katedrze

Ubezpieczeń Akademii Ekonomicznej i kontynuował ją przez blisko dwie kolejne dekady. W 2008 roku przy okazji jubileuszowej publikacji z okazji 60-lecia Katedry Ubezpieczeń w Poznaniu wskazywał, że jego zainteresowania badawcze obejmują „rekonstrukcję przesłanek poznawczych i doktrynalnych działalności ubezpieczeniowej i zarządzania ryzykiem, ład (gospodarowania) w działalności ubezpieczeniowej, kulturowo-społeczne determinanty działalności ubezpieczeniowej i zarządzania ryzykiem oraz problematykę integracji i globalizacji w kontekście działalności ubezpieczeniowej i zarządzania ryzykiem". W pamięci uniwersyteckich współpracowników, doktorantów Katedry Ubezpieczeń, a także naukowców z innych ośrodków badawczych Doktor Michalak pozostanie przede wszystkim niestrudzonym badaczem zagadnienia ryzyka, dążącym do spójnej logicznie konceptualizacji tego pojęcia i uporządkowania terminologii dotyczącej zarządzania w warunkach ryzyka. Jego wykłady, referaty wygłaszane podczas zebrań naukowych Katedry Ubezpieczeń oraz artykuły naukowe, w szczególności *Refleksje nad pojęciem ryzyka* („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2004, nr 1), stały się dla uczniów Doktora podstawą badań nad ryzykiem jako konstruktem, zjawiskiem podmiotocentrycznym w kontekście różnych rodzajów zagrożeń, na przykład zdrowotnych (dr Magdalena Osak), rolnych (dr hab. Monika Kaczała, dr hab. Krzysztof Łyskawa) czy środowiskowych (dr Aleksandra Hęćka-Sadowska).

Oprócz zagadnień ubezpieczeniowych Doktora Michalaka pasjonowała metodologia nauk społecznych. Prowadził otwarte seminaria teoriopoznawczo-metodologiczne (nie tylko dla doktorantów Katedry Ubezpieczeń). Dzielił się wiedzą, inspirował i pomagał doskonalić warsztat metodyczny młodym adeptom nauki o ubezpieczeniach. Pracował nad *Vademecum seminarzysty*, którego niestety nie zdążył ukończyć.

Doktor Józef Michalak był aktywnym dydaktykiem, współpracował z praktyką ubezpieczeniową (przygotował między innymi propozycję kodeksów etyki zawodowej dla Polskiej Izby Ubezpieczeń i Stowarzyszenia Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych). Był kilkakrotnie nagradzany za działalność naukową i dydaktyczną na szczeblu uczelnianym i ogólnopolskim. W latach 1984–1989 zaangażował się w działalność Komisji Socjologicznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Był poliglotą, co nie tylko pozwalało mu przekraczać kolejne granice poznania w jego naukowej eksploracji, ale też dawało możliwość realizowania się w roli tłumacza w innych obszarach aktywności akademickiej. W latach 1983–1987 współpracował z uczelnianym chórem Sonantes, któremu jako prezenter i tłumacz towarzyszył w zdobywaniu europejskich scen.

Wielość publikacji, aktywność w licznych akademickich i pozauczelnianych gremiach, naukowa pasja związana z wieloma obszarami sprawiają, że trudno domknąć wspomnienie o Doktorze Michalaku, który do końca życia nie przestawał szukać, eksplorować i – co najważniejsze – dzielić się swoją wiedzą. Niezaspokojona ciekawość poznawcza kazała mu badać zagadnienie ryzyka jeszcze długo po tym, jak – prze-

chodząc na emeryturę – zakończył pracę na Uczelni. Do końca życia wymieniał intensywną naukową korespondencję z przyjaciółmi. Jego telefon i poczta elektroniczna zamilkły niespodziewanie 4 lutego 2023 roku, przynosząc poczucie wielkiej straty dla naukowego środowiska ubezpieczeniowego.

Wszyscy, którzy mieli szczęście być uczniami Józefa Michalaka na ścieżce swojego naukowego rozwoju, zawsze będą nawiązywać do jego koncepcji ryzyka czy wskazówek metodologicznych. Pozostanie w naszej pamięci nie tylko jako naukowiec czy dydaktyk. Nie zapomnimy przede wszystkim jego ciepłego uśmiechu, pogody ducha, wewnętrznej zgody i spokoju nawet w obliczu życiowych trudności i choroby.

Malwina Lemkowska

Ryszard Mikołajczak

1951–2020

Doktor Ryszard Mikołajczak, jeden z twórców obecnej Katedry Pieniądza i Bankowości Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, urodził się 22 kwietnia 1951 roku w Niemczy. Był synem znanego i cenionego lokalnego rzemieślnika i handlowca. Być może dzięki przekazanym przez rodziców wzorom jako kierunek studiów wybrał handel wewnętrzny na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Studia ukończył w 1974 roku i od razu rozpoczął pracę jako asystent stażysta w Zakładzie Bankowości Instytutu Finansów, kierowanym przez prof. Janusza Wierzbickiego.

Jeszcze w trakcie studiów aktywnie uczestniczył w życiu Uczelni jako członek i przewodniczący Koła Naukowego Ekonomiki Obrotu Towarowego oraz sportowiec i członek, a także przewodniczący Klubu Uczelnianego AZS. To w tamtym okresie polubił (z wzajemnością) siatkówkę i tenis ziemny. Uprawiał te sporty aktywnie przez wiele lat. Znany był powszechnie jako organizator drużyny siatkówki złożonej z pracowników naszej Uczelni, nazywanej przewrotnie „Młodymi Lwami". Jej członkowie napsuli sporo krwi uczelnianym studenckim drużynom siatkówki. W latach 90. ubiegłego wieku i w pierwszej dekadzie nowego tysiąclecia Ryszard Mikołajczak uczestniczył w każdym istotniejszym wydarzeniu odbywającym się na Akademii Ekonomicznej. Dzięki swoim aktywnościom znał wielu pracowników i sam był powszechnie rozpoznawany i lubiany.

Ryszard Mikołajczak mógł się poszczycić istotnymi osiągnięciami naukowymi i dydaktycznymi. Jak często mawiał, było to zasługą nauk, jakie wyciągnął ze współpracy z Wielkim Mistrzem – prof. Januszem Wierzbickim, twórcą poznańskiego ośrodka badania problematyki finansowej i wieloletnim dyrektorem Instytutu Finansów. Profesor Wierzbicki był promotorem rozprawy doktorskiej *Kredyt bankowy w rozwoju budownictwa mieszkaniowego ludności rolniczej w Polsce Ludowej*, którą Ryszard Mikołajczak obronił we wrześniu 1983 roku. Miał także innych mentorów. Rozpoczynając pracę w Zakładzie Bankowości, zdążył poznać prof. Zygmunta Szymczaka i doc. Józefa Zajdę. W kolejnych latach współpracował z innymi cenionymi profesorami naszej Uczelni: Zenobią Knakiewicz, Stefanem Ochocińskim i Jerzym Wolniakiem. Razem tworzyli wyjątkowy zespół naukowo-badawczy i wypracowywali dobre imię poznańskiej szkoły finansów i bankowości.

Dorobek naukowy Doktora Ryszarda Mikołajczaka liczy blisko 50 pozycji. Ważne miejsce zajmują referaty przygotowywane na coroczne Konferencje Katedr Finansowych (marzeniem Doktora Mikołajczaka było nieopuszczenie żadnej z nich) – ale opublikował też wiele rozdziałów w monografiach i materiałach dydaktycznych. Jego pierwsze teksty dotyczyły problematyki finansowania rozwoju budownictwa mieszkaniowego, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań charakterystycznych dla ludności rolniczej. Później, w latach 90., jego zainteresowania ewoluowały w stronę problematyki finansowania tworzenia i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. W tym samym czasie ukazały się również publikacje dotyczące rynku finansowego i rynku kapitałowego (między innymi *Wybrane instrumenty finansowe w rozwoju rynku kapitałowego*, w: *Rozwój rynku kapitałowego w Polsce a restrukturyzacja i prywatyzacja przedsiębiorstw*, red. W. Frąckowiak, Wydawnictwo AE, Poznań, 1999). Pod koniec tej dekady w dorobku Doktora Mikołajczaka pojawiają się pozycje dotyczące problematyki rozwoju sektora bankowości spółdzielczej.

Przez cały okres aktywności naukowej Ryszard Mikołajczak zajmował się problematyką kredytu, zarówno zagadnieniami związanymi z pozyskiwaniem przez banki środków na prowadzenie działalności kredytowej, jak i w wymiarze zasad jego udzielania oraz kosztów związanych z jego wykorzystywaniem. Był także cenionym fachowcem w zakresie funkcjonowania weksla w obrocie gospodarczym.

Bardzo ważna dla Doktora Mikołajczaka była działalność dydaktyczna. Przygotowaniu zajęć poświęcał dużo sił i czasu. Spotkania ze studentami, a właściwie należałoby napisać – potyczki słowne ze studentami, zawsze nakierowane na poprawianie rzeczywistości, były przez lata jego znakiem rozpoznawczym. Taki przebieg miały prowadzone przez niego zajęcia, i to bez względu na to, czy chodziło o ćwiczenia, seminaria, czy o wykłady. Zawsze drążył poruszane tematy, hierarchizował problemy i szukał sposobów ich rozwiązywania. Dzięki temu studenci uzyskiwali szeroki ogląd świata finansów i bankowości. Zajęcia ze studentami były żywiołem Doktora Mikołajczaka – poświęcał im mnóstwo wysiłku i czasu, one też dawały mu największą satysfakcję. Nie chciał być dla młodzieży tylko nauczycielem, aspirował do roli wychowawcy i świadom tego wyzwania z pasją starał się mu sprostać. Miał ogromny szacunek dla ludzi, którzy chcą się uczyć. Jego osiągnięcia dydaktyczne były doceniane także przez władze Uczelni. W 2008 roku Doktor Mikołajczak jako zasłużony nauczyciel akademicki otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Przełom tysiącleci to lata największej aktywności organizacyjnej, społecznej i pozauczelnianej Doktora Ryszarda Mikołajczaka. Z wyboru został członkiem Senatu Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, a następnie przewodniczącym Senackiej Komisji ds. Finansów. Reprezentował przez wiele lat Uczelnię w Radzie Fundacji Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. W późniejszym okresie pracował w Radzie Wydziału Ekonomii i na jedną kadencję został ponownie wybrany na członka Senatu UE w Poznaniu. W tym trudnym czasie wciąż budowano ramy nowego ustroju gospodarczego.

Od samego początku przemian Doktor Mikołajczak żywo w tym uczestniczył, prowadząc rozmaite kursy i szkolenia: dla przedsiębiorców, dla pracowników banków, dla kandydatów na maklerów. Był inicjatorem utworzenia cieszących się ogromną popularnością studiów podyplomowych z bankowości, którymi kierował przez 20 edycji. Wokół tej inicjatywy skupił wielu znanych i cenionych teoretyków i praktyków ze środowiska finansów i bankowości. W trakcie zajęć na studiach podyplomowych formowała się współczesna polska bankowość. Ich kierownik starał się, aby przynajmniej kilku uczestników każdej edycji stanowili pracownicy banków spółdzielczych. W tamtym okresie rozpoczęła się ścisła współpraca Ryszarda Mikołajczaka ze środowiskiem pracowników wielkopolskich banków spółdzielczych. Doktor bardzo cenił tradycje tego środowiska i jego wartości: współpracę, samodzielność i dążenie do poprawy losu społeczności lokalnych. Setki absolwentów tych studiów podyplomowych to wykwalifikowana kadra pracowników bankowości, którzy dumnie podają ten etap edukacji w swoich życiorysach.

Więzy przyjaźni łączyły Doktora Mikołajczaka z wieloma pracownikami naszej Alma Mater. Nie sposób wymienić wszystkich, ale wśród jego najserdeczniejszych przyjaciół nie można pominąć profesorów Tadeusza Sangowskiego i Jana Sobiecha. Znano i lubiano go w czołowych krajowych ośrodkach wiedzy ekonomicznej i finansowej. Był niezwykle ciepłym i przyjacielskim człowiekiem. Szanował autorytety, którym zawdzięczał szeroką wiedzę z ekonomii, finansów i bankowości. Nawet w najtrudniejszych chwilach tryskał humorem i niesamowitymi pomysłami. Jego pasją było szukanie wyzwań i odpowiadanie na nie. W rozmowach z młodszymi koleżankami i kolegami był bezpośredni i otwarty, zawsze skory do pomocy. Takiego go zapamiętamy. Nie jako kolegę, ale bezinteresownego i niezawodnego przyjaciela. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu stracił jednego z najbardziej oddanych pracowników, współtwórcę wizerunku powszechnie szanowanej, czołowej polskiej uczelni ekonomicznej. Szacunek budziła jego wiedza z dziedziny finansów i bankowości, a szczególnie ukochanej bankowości spółdzielczej. Dla wielu był autorytetem. Dobro studentów, Uczelni i jej pracowników zawsze leżało mu na sercu. Tak samo jak dobro jego rodziny. Dla nich stać było Pana Doktora na największe poświęcenia.

Ryszard Mikołajczak odszedł niespodziewanie 31 stycznia 2020 roku. Został pochowany na Cmentarzu Parafii pw. Matki Bożej Pocieszenia na poznańskich Podolanach.

Grzegorz Kotliński

Tadeusz Miłobędzki

1873–1959

Profesor Tadeusz Miłobędzki był kierownikiem Katedry Chemii Nieorganicznej Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1922-1929. Urodził się w roku 1873 w Kole, zmarł w roku 1959 w Warszawie. Studiował na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie uzyskał w roku 1899 tytuł kandydata nauk matematyczno-fizycznych. Był asystentem na Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice Warszawskiej w latach 1898–1899.

Następnie przez 15 lat studiował i pracował w Berlinie oraz w Lipsku (1899–1915), a po powrocie do Warszawy został profesorem zwyczajnym w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (1917–1922). W roku 1922 przeniósł się do Poznania i objął Katedrę Chemii Nieorganicznej na Uniwersytecie Poznańskim (1922–1929). W latach 1926–1929 wykładał w WSH chemię nieorganiczną. Od roku 1929 kierował Katedrą Chemii Nieorganicznej na Politechnice Warszawskiej. Profesor Tadeusz Miłobędzki był świetnym znawcą przedmiotu, odznaczającym się ponadto wybitnym talentem dydaktycznym.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Hanna Maciejewska

Marcin Nadobnik

1883–1953

Postać Profesora Marcina Nadobnika, zmarłego 31 grudnia 1953 roku, łączy się z okresem utworzenia i rozwoju na zachodnich rubieżach wskrzeszonej Rzeczypospolitej instytucjonalnych form życia akademickiego. W dziedzinie tej Profesor położył wielkie zasługi, nie zawsze należycie doceniane. Niemal do końca swojego życia był ściśle związany z Uniwersytetem Poznańskim i Wyższą Szkołą Handlową – Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Poznaniu.

Marcin Nadobnik urodził się 9 listopada 1883 roku w Wielichowie, w dawnym powiecie kościańskim, w wielodzietnej rodzinie rolniczej Jana Nadobnika i Weroniki z Krajewskich. Po ukończeniu szkoły podstawowej w miejscu urodzenia naukę kontynuował w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu, które ukończył w roku 1905 z wyróżnieniem jako prymus. W czasie nauki w gimnazjum działał w tajnych patriotycznych organizacjach młodzieżowych (między innymi w Czerwonej i Białej Róży). W latach 1905–1908 studiował filozofię, ekonomię i statystykę na uniwersytetach w Krakowie i Berlinie, a następnie w Gryfii, gdzie w roku 1908 uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy *Die Abnahme des durchschnittlichen Heiratsalters in Deutschland* (Berlin 1908). Po studiach, ze względów politycznych, był zmuszony opuścić były zabór pruski. Dlatego w roku 1909 przeniósł się do Lwowa, gdzie podjął pracę jako pracownik naukowy w Biurze Statystycznym Wydziału Krajowego, którym kierował znany statystyk, prof. Józef Buzek. W tym okresie ogłosił drukiem wiele prac poświęconych stosunkom ludnościowym i narodowościowym Galicji (*Przyszły spis ludności*, Lwów 1910; *Ludność Galicji w 1910*, Warszawa 1912; *Przysiółki w Galicji Wschodniej*, Lwów 1911; *Szkoły dla mniejszości polskich*, Lwów 1910) oraz sprawom budżetowo-podatkowym (*Podatki bezpośrednie w Galicji przypisane na rok 1910*, Lwów 1912; *Die Finanzen der Bezirksvertretungen Statistisches Jahrbuch der autonomischen Landesverwaltung*, Wien 1914).

Z chwilą odzyskania niepodległości i powierzenia kierownictwa Głównego Urzędu Statystycznego prof. Józefowi Buzkowi Marcin Nadobnik przeniósł się w roku 1919 do Warszawy i stanął w gronie pierwszych współorganizatorów tego Urzędu, obejmując w nim stanowisko naczelnika wydziału. Zrezygnował jednak z rysujących się pomyślnie perspektyw szybkiej kariery urzędniczej. Wrócił wkrótce do Poznania, oswobodzonego w wyniku powstania wielkopolskiego, obejmując stanowiska na-

czelnika Wydziału Budżetowego w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej. Na tym stanowisku przyczynił się do zabezpieczenia podstaw materialnych nowo tworzonego Uniwersytetu Poznańskiego (nazywanego w tym okresie Wszechnicą Piastowską) przez nadanie decyzją Naczelnej Rady Ludowej na własność Uniwersytetowi gmachów działających tu poprzednio pruskich instytucji naukowych (gmachów Reichsuniversität Posen, gmachów klinik, bibliotek i muzeów), a także licznych okazałych gmachów rządowych. Nadania te były uzupełniane licznymi darowiznami obywateli ziemskich na rzecz Uniwersytetu (dla przyszłego Wydziału Rolno-Leśnego). W wyniku tych wysiłków Uniwersytet Poznański zgromadził duży majątek, dzięki czemu należał do najlepiej wyposażonych w bazę materialną uniwersytetów polskich w odrodzonej Rzeczypospolitej. Marcin Nadobnik był współorganizatorem nowo powstającego Uniwersytetu Poznańskiego nie tylko w zakresie tworzenia jego bazy materialnej, lecz również Wydziału Prawa przekształconego później w Wydział Prawno-Ekonomiczny.

W roku 1920 habilitował się na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza we Lwowie. Na tej podstawie powołano go na stanowisko profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Poznańskiego, kierownika pierwszej w tym środowisku Katedry Statystyki. Należał do grupy trzech profesorów – rodowitych Wielkopolan (Marcin Nadobnik, Romuald Paczkowski, Bronisław Stelmachowski), którzy zabiegali o utworzenie Wydziału Prawno-Ekonomicznego, pokonując liczne trudności kadrowe i programowe. Dzięki ich wysiłkom Wydział ten zasilili profesorowie uniwersytetów: Jagiellońskiego oraz Jana Kazimierza we Lwowie.

Profesor Marcin Nadobnik brał czynny udział w życiu organizacyjnym Uniwersytetu. Pełnił funkcje prodziekana i dziekana Wydziału Prawno-Ekonomicznego, był delegatem tego Wydziału do senatu. W latach 1923–1925 był redaktorem działu ekonomicznego kwartalnika „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny". W następnych latach aktywność swą przejawiał w Towarzystwie Ekonomistów i Statystyków Polskich, będąc prezesem Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Statystycznego oraz długoletnim członkiem Rady tego Towarzystwa w Warszawie. Ponadto był aktywnym członkiem Komisji Nauk Społecznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Od chwili utworzenia w roku 1926 Wyższej Szkoły Handlowej (przekształconej w roku 1938 w Akademię Handlową) wykładał na tej Uczelni statystykę. Należał do siedmiu profesorów, którzy już w roku 1926 prowadzili wykłady w WSH. Profesor Nadobnik, obok prof. Antoniego Peretiatkowicza i prof. Edwarda Taylora, należał do tych, którzy najdłużej pracowali w tej Uczelni i byli jej wierni aż do chwili przeniesienia ich w stan spoczynku. Profesor przez cały czas wykładał statystykę i prowadził seminarium dyplomowe.

W czasie okupacji niemieckiej został w roku 1940 wysiedlony z Poznania do Generalnego Gubernatorstwa. Zamieszkał w Warszawie, gdzie objął stanowisko kierownika Biura Statystycznego Ubezpieczalni Społecznej. Prowadził jednocześnie wykłady na

tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich i prace badawcze na zlecenie Delegatury Rządu na Kraj dotyczące organizacji i zagospodarowania Ziem Zachodnich i Północnych po wojnie. Po powstaniu warszawskim został wywieziony do obozu w Pruszkowie. Po wyjściu z niego pracował w Ubezpieczalni Społecznej w Miechowie.

Po zakończeniu działań wojennych na terenie Wielkopolski, w marcu roku 1945 wrócił do Poznania. Objął ponownie kierownictwo Katedry Statystyki na Uniwersytecie Poznańskim oraz podjął zajęcia dydaktyczne w Akademii Handlowej. W kwietniu 1945 roku powierzono mu funkcję prezesa Kuratorium, które było organem Fundacji Akademii Handlowej. Był nim do końca 1948 roku, a następnie aż do czasu upaństwowienia Uczelni pozostał członkiem wspomnianego Kuratorium. W roku 1946 otrzymał nominację na profesora zwyczajnego.

Okres powojenny charakteryzował się poważnym ożywieniem działalności seminarium statystycznego na UP. Zaowocowała ona licznymi doktoratami, wspierając kadrowo zespół pracowników Katedry Statystyki Uniwersytetu (Stanisław Waszak, Tadeusz Puchalski), lecz nade wszystko Akademii Handlowej (Stanisław Smoliński, Ludwik Jankowiak, Lesław Siejak, Leon Gattner oraz uczestnicy seminarium ekonomicznego prof. Edwarda Taylora: Seweryn Kruszczyński i Janusz Wierzbicki, którzy przenieśli się na seminarium statystyczne z chwilą jego likwidacji (1949) i przymusowego przeniesienia w stan spoczynku prof. Edwarda Taylora). Praktycznie wszyscy powojenni doktorzy Profesora tworzyli nie tylko trzon poznańskiej statystyki, ale również trzon wielu dyscyplin ekonomicznych, pielęgnowanych i intensywnie rozwijanych w Wyższej Szkole Ekonomicznej. Po reorganizacji szkolnictwa wyższego w roku 1950 WSE stała się głównym ośrodkiem kształcenia oraz pracy naukowo-badawczej w dziedzinie nauk społeczno-ekonomicznych. Szybki rozwój tej Uczelni, jaki następował w okresie powojennym, nie byłby możliwy bez niezwykle życzliwego i konstruktywnego wsparcia rozwoju własnej kadry naukowej przez Profesora Marcina Nadobnika. Pracując jednocześnie w obu uczelniach poznańskich, nigdy nie przedkładał – jak to się zdarzało u pracowników nauki – interesów jednej uczelni nad interesy drugiej. Obowiązki swoje spełniał z tą samą sumiennością i odpowiedzialnością.

W roku 1950 Profesor wespół z najbardziej cenionym przez niego uczniem, dr. Stanisławem Waszakiem, zorganizował pierwszą w Wyższej Szkole Ekonomicznej Katedrę Statystyki. W początkowej fazie w skład tej Katedry, obok Stanisława Waszaka, wchodzili dwaj dalsi uczniowie Profesora: Stanisław Smoliński i Ludwik Jankowiak oraz zespół asystentów: Stanisław Borowski, Maria Gacek (później Borna), Jerzy Liczkowski, Stanisław Wolny i Stanisław Wierzchosławski. Z uwagi na szczupłość kadry samodzielnych pracowników nauki stan kadrowy został w dalszej fazie działalności katedry znacznie odchudzony. W roku 1952 odszedł Ludwik Jankowiak, by objąć Katedrę Finansów Publicznych. Te same potrzeby dalszego rozwoju Uczelni spowodowały odejście Stanisława Smolińskiego. W roku 1958 został on kierownikiem nowo utworzonej Katedry Ekonomiki Przemysłu. Wskutek różnych okoliczności Profesorowi nie

było dane długo kierować Katedrą Statystyki. W połowie roku 1951 kierownictwo jej powierzono Stanisławowi Waszakowi, będącemu wówczas zastępcą Profesora.

Jakkolwiek Profesor z wykształcenia był statystykiem, to jako przedmiot swoich badań przyjął zjawiska i procesy demograficzne. Naukę statystyki traktował jako zbiór wiadomości liczbowych, charakteryzujących poszczególne zbiorowości statystyczne, bądź zbiór zbiorowości statystycznych, opisujących określone zagadnienie. Opis tych zbiorowości następuje w formie prawidłowości statystycznych. W tym ujęciu koncepcja tej dyscypliny nawiązywała do ukształtowanej historycznie statystyki opisowej „państwoznawców", wykładanej z początkiem XX wieku na wydziałach prawa uniwersytetów niemieckich i austriackich jako zbiór liczbowych wiadomości o ustroju i funkcjonowaniu państwa, będącej wówczas niezbędnym składnikiem wykształcenia prawno-administracyjnego. Statystyka jako metodyka badania liczbowego zbiorowości statystycznych była traktowana początkowo przez Profesora w sposób drugoplanowy, zwłaszcza że w ówczesnym systemie kształcenia nie wywoływała ona szerszego zainteresowania. Podstawowe metody opisu zbiorowości statystycznych zawarł Profesor w pierwszym podręczniku statystyki (*Statystyka teoretyczna*, Poznań 1929). Była ona natomiast przedmiotem szerszych zainteresowań na seminarium statystycznym, na którym poszczególne metody obserwacji i analizy były traktowane w sposób monograficzny. Do roku 1950 program nauczania statystyki w WSH – AH nie różnił się istotnie od programu uniwersyteckiego. W roku 1950 nauczanie statystyki uległo gruntownej modernizacji. Problematyka opisu statystycznego zjawisk społeczno-ekonomicznych została przesunięta do dyscyplin szczegółowych. Natomiast w zajęciach ze statystyki główny akcent położono na narzędzia poznawcze i ich aplikację, co wiązało się z rozbudowaniem zajęć proseminaryjnych (ćwiczeń) tej dyscypliny.

Przedmiotem zainteresowań badawczych Profesora Nadobnika były głównie zagadnienia ludnościowe. W okresie jego „banicji", spowodowanej nieukrywaną patriotyczną postawą, w której wyniku był zmuszony opuścić Wielkopolskę (1909–1919), badaniami swymi obejmował zagadnienia demograficzne i stosunki społeczno-ekonomiczne i kulturowe ziem polskich zaboru austriackiego, tzw. Galicji. W okresie międzywojennym uwagę swą skupił wyłącznie na zagadnieniach demograficznych kraju, ziem zachodnich, a zwłaszcza regionu Wielkopolski. Żywo interesował się problemem ludności niemieckiej, w szczególności problematyką kolonizacji niemieckiej na ziemiach polskich w latach 1772–1918, przeobrażeniami struktur demograficznych i społeczno-zawodowych ludności niemieckiej na ziemiach zachodnich w okresie międzywojennym, ich rozmieszczeniem i migracjami.

Niezwykle cenne z punktu widzenia ogólnego bilansu ludnościowego kraju są jego studia nad procesem wyludniania się wsi wielkopolskiej w kontekście innych regionów kraju. Swych rezultatów badawczych nie ujął jednak w tym okresie w postaci prac zwartych, ograniczając się do obszernych przyczynków i rozpraw publikowanych w formie artykułów. Ogłosił również kilkadziesiąt recenzji i drobnych opracowań, pu-

blikowanych głównie w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym", „Przeglądzie Administracji", „Strażnicy Zachodniej" i „Miesięczniku Statystycznym". Zainteresowania badawcze Profesora demografią nie pozostały bez wpływu na badania jego uczniów, którzy włączyli się bezpośrednio (poprzez dziedziny pokrewne) do tej problematyki badawczej, która wywarła swoiste piętno na specjalizacji poznańskiego środowiska naukowego.

W okresie po II wojnie osłabła znacznie działalność badawcza Profesora. Całą energię skupił na pracy organizacyjno-pedagogicznej. Prowadzone przez niego seminarium statystyczne, obejmujące swym zakresem zarówno opracowania magisterskie, jak i doktorskie, obok zagadnień metodologicznych z zakresu statystyki, zajmowało się przede wszystkim zagadnieniami demograficznymi oraz aplikacjami metod statystycznych w życiu społeczno-ekonomicznym kraju. Profesor Nadobnik wychował zarówno wielu wybitnych praktyków, jak i pracowników naukowych.

Profesor położył wielkie zasługi w rozwoju poznańskiego środowiska naukowego. Można je rozpatrywać w różnych płaszczyznach. Pierwszą z nich jest niewątpliwie wkład w rozwój organizacyjny Uniwersytetu i naszej Uczelni. W tych dwóch uczelniach przyczynił się do powstania katedr statystyki, ich kadrowego rozwoju, a nade wszystko do inspiracji badań demograficznych, które stały się w okresie późniejszym jednym z ważniejszych kierunków badań w poznańskim środowisku naukowym, liczącym się w skali kraju. Nie można pominąć wkładu Profesora w kształcenie i rozwój naukowy kadry WSE i upowszechnienie metod statystycznych prowadzonych przez tę kadrę badań w dziedzinie zjawisk społeczno-ekonomicznych.

Profesor w okresie swej działalności na obu uczelniach nie stworzył własnej szkoły naukowej. Wiązało się to ze swoistością reprezentowanej przez niego dziedziny nauki, wymagającej stworzenia warunków instytucjonalnych, które pozwalałyby rozwinąć odpowiednią infrastrukturę naukową, umożliwiającą prowadzenie własnych badań empirycznych. Infrastruktura ta, obok przygotowania czynnika ludzkiego w postaci kwalifikowanej kadry, wymagała odpowiedniego wyposażenia w technikę statystyczną. Obie uczelnie znajdowały się natomiast w okresie międzywojennym *in statu nascendi*. Stworzył niewątpliwie warunki instytucjonalne dla rozwoju dwóch dyscyplin: statystyki i demografii oraz wstępne elementy infrastruktury od strony warunków kadrowych. Swą działalnością zapoczątkował rozwój tradycji empirycznych badań naukowych w dziedzinie zjawisk demograficznych i społeczno-ekonomicznych w środowisku poznańskim.

Był człowiekiem o silnej osobowości, ukształtowanej w wielodzietnej rodzinie rolniczej, gdzie w trudnych warunkach życiowych wykształciły się nieomal wszystkie pozytywne cechy charakteru Wielkopolanina, jak pracowitość, sumienność i rzetelność w spełnianiu obowiązków, wyniesione z domu nasyconego głęboką religijnością i patriotyzmem, nastawionego na pracę organiczną, w którym dobro wspólne przedkładano nad korzyści jednostki.

Prostolinijność postępowania jednała mu wielki szacunek i zaufanie; cieszył się powszechnie wysokim autorytetem etyczno-moralnym. W bezpośrednich kontaktach był niezwykle prosty, skromny, nie wynosił się ponad otoczenie, życzliwy. Życzliwość ta nazbyt często była nadużywana przez pracowników i studentów.

Postać dobrotliwego, pogodnego starszego pana, którego życzliwe oczy patrzyły na współkolegów i studentów, nie określała rozmiarów tragedii i zawodu wewnętrznego przeżywanego przez Profesora. Z racji swego pochodzenia zawsze sympatyzował z ruchem chłopskim, w nim upatrywał siłę państwa i jego rozwój. W tej atmosferze wychował swego syna Kazimierza, absolwenta Wydziału Prawno-Ekonomicznego UP, który, będąc członkiem ruchu ludowego (PSL), pełnił po wyzwoleniu Poznania w roku 1945 funkcję pierwszego wiceprezydenta miasta, a następnie wiceprzewodniczącego Wojewódzkiej Rady Narodowej. Jednakże w roku 1948 został aresztowany i w wyniku upozorowanego procesu sądowego skazany na 16 lat więzienia. Fakt ten położył się głębokim cieniem na nieposzlakowanej osobie Profesora i jego karierze naukowej.

Gdy z okazji przygotowywanego na przełomie czerwca i lipca 1951 roku I Kongresu Nauki Polskiej odbyła się w maju 1951 roku w WSE okolicznościowa konferencja środowiskowa, mająca na celu analizę i ocenę stanu nauki polskiej, Profesorowi Marcinowi Nadobnikowi – podobnie jak profesorom Janowi Zdzitowieckiemu i Stefanowi Rosińskiemu – postawiono zarzut braku klasowego ujęcia treści prowadzonych wykładów. Zabiegi, których celem była deprecjacja jego osoby, przerodziły się w publiczną owację na stojąco uczestników konferencji. Tej właśnie okoliczności przypisać należy, iż w połowie roku 1951 kierownictwo katedry przekazał swemu uczniowi Stanisławowi Waszakowi. Zrezygnował jednocześnie z prowadzenia wykładów ze statystyki i podjął się wykładów monograficznych z języka niemieckiego, które prowadził aż do chwili zgonu.

Bezpodstawnym i bezzasadnym aresztowaniem syna Kazimierza i osadzeniem go w więzieniu (zrehabilitowano go po roku 1956, zmarł wkrótce wskutek wyniszczenia organizmu) Profesor był głęboko wstrząśnięty. Nie skarżył się z tego tytułu nikomu z otoczenia, pozostając nadal pogodny i życzliwy dla każdego. Po ostatnim widzeniu z synem w więzieniu w Rawiczu, dostał wylewu do mózgu i umarł nagle 31 grudnia 1953 roku na ulicy Poznania. Został pochowany w rodzinnym Wielichowie. Na spoczynek wieczny odprowadzili go tylko: wierny uczeń Stanisław Waszak wraz ze skromną delegacją Katedry Statystyki oraz dwaj przyjaciele z WSE. Liczne powózki, które wyjechały na stację kolejową w Rakoniewicach, by przewieźć członków Senatu obu poznańskich uczelni, wróciły do Wielichowa puste, gdyż złowrogi „cień reakcji" kładł się na osobie Profesora do samego końca. Ktoś z uczestników tej ostatniej drogi Profesora słusznie zauważył: „To był człowiek wielkiego wymiaru, żył cicho i skromnie, cicho i skromnie odszedł". Wielkość jego ducha i owoców pracy ocenią kiedyś potomni.

Stanisław Wierzchosławski

Jacek Ferdynand Nowak

1958–2016

Profesor Jacek Nowak urodził się 23 maja 1958 roku w Poznaniu. Jego życie, edukacja oraz aktywność zawodowa i pozazawodowa były związane z rodzinnym miastem. W latach 1973–1978 uczęszczał do Technikum Energetycznego w Poznaniu. Bezpośrednio po maturze podjął dzienne studia magisterskie na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Wydział Biologii i Nauk o Ziemi) na kierunku geografia, ze specjalnością geografia fizyczna. Studia ukończył w 1982 roku i jeszcze w tym samym roku rozpoczął pracę w Instytucie Gospodarki Przestrzennej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Instytutem kierował jego założyciel prof. Ryszard Domański. Cała późniejsza praca dydaktyczna i naukowa Jacka Nowaka była związana z Instytutem, który w nowej strukturze organizacyjnej Uczelni został w 1991 roku przekształcony w Katedrę Ekonomiki Przestrzennej i Środowiskowej.

Pierwotne zainteresowania naukowe Jacka Nowaka dotyczyły fizjograficznych i środowiskowych uwarunkowań rozwoju lokalnego. Pod kierunkiem prof. Domańskiego napisał pracę doktorską z zakresu ekonomiki miasta zatytułowaną *Ekspansja przestrzenna miasta Poznania*, na podstawie której uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych (1992). Transformacja ustrojowa kraju spowodowała naturalne pogłębianie dociekań naukowych, przesuwając jego zainteresowania badawcze ku czynnikom politycznym i ekonomicznym związanym z działaniem władz lokalnych. Jacek Nowak skoncentrował się na problematyce rozwoju lokalnego (miast i gmin, później również powiatów) oraz wpływających na ten rozwój czynników, zwłaszcza tych związanych z działalnością władz lokalnych. Ten nurt badań i rozważań rozwijał do końca swojej aktywności naukowej.

Katedra Ekonomiki Przestrzennej i Środowiskowej była jednostką naukowo-dydaktyczną zajmującą się głównie zagadnieniami miast i regionów, ich funkcjonowaniem i rozwojem w bliższym i dalszym otoczeniu społeczno-gospodarczym i środowiskowym oraz koordynowaniem kierunku studiów gospodarka przestrzenna. Jacek Nowak doskonale wpisywał się w profil dydaktyczny Katedry. Wykorzystywał swoje geograficzne kompetencje w prowadzeniu taki przedmiotów jak geografia ekonomiczna, ochrona środowiska czy planowanie przestrzenne. Wraz z poszerzaniem zainteresowań włączył się w dydaktykę przedmiotów ściślej powiązanych ze specjalnościami

prowadzonymi w ramach kierunku gospodarka przestrzenna (tj. z administracją i gospodarką samorządową, gospodarką lokalną i globalną, rozwojem miast i regionów). Były to między innymi zarządzanie w samorządzie terytorialnym, usługi publiczne, marketing terytorialny. Podkreślenia wymagają unikatowe w skali kraju przedmioty prowadzone przez niego, takie jak zarządzanie strategiczne w jednostkach samorządu terytorialnego, rozwój obszarów metropolitalnych czy współzarządzanie. Wszystkie te przedmioty wpisywały się w pole badawcze Jacka Nowaka i zawsze nawiązywały do najnowszych trendów w gospodarce przestrzennej i naukach o zarządzaniu. Podkreślenia wymaga też jego duże zaangażowanie w dydaktykę, wysoko oceniane przez studentów.

Ukształtowane w ten sposób naukowo-dydaktyczne zainteresowania zaowocowały monografią naukową zatytułowaną *Modernizacja lokalnej administracji publicznej a rozwój lokalny*, która stała się podstawą do nadania Jackowi Nowakowi kolejnego stopnia w karierze naukowej – doktora habilitowanego nauk ekonomicznych (2007). Praca rozszerzała wiedzę o zależnościach między rozwojem lokalnym i usprawnieniem publicznej administracji lokalnej, a zdobyte doświadczenie autor wykorzystał w działalności praktycznej i eksperckiej zarówno dla jednostek lokalnych, jak i dla dużych aglomeracji miejskich. Profesor Nowak współpracował intensywnie ze środowiskiem organizacji samorządowych (między innymi Związkiem Miast Polskich, Związkiem Powiatów Polskich, Związkiem Gmin Wiejskich RP, Lokalną Grupą Działania „Gościnna Wielkopolska") oraz jednostkami samorządu lokalnego, władzami i urzędami miast, gmin i powiatów z niemal całej Polski. Wiele lat współpracował też z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji. Jako ekspert angażował się mocno w realizację wielu projektów z programów PHARE, Know-How Found, USAD LGPP, Banku Światowego czy Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Jego merytoryczna i praktyczna wiedza służyła wzmacnianiu kompetencji jednostek samorządowych i realizacji dialogu społecznego z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego.

W 2009 roku uzyskał stanowisko profesora Uczelni. Jego działalność naukowa i bardzo intensywna współpraca z otoczeniem uzupełniały się wzajemnie. Dzięki temu Profesor Nowak był niezwykle doświadczonym badaczem praktykiem i pewnie dlatego jego dorobek publikacyjny nie jest może imponujący pod względem ilościowym, ale bardzo wartościowy. Składa się nań blisko 50 pozycji, w tym 2 monografie i podręczniki we współautorstwie, oraz niepublikowane ekspertyzy. Wypromował liczne grono absolwentów kierunku gospodarka przestrzenna oraz dwóch doktorów. Cieszył się uznaniem zarówno w środowisku akademickim, jak i wśród samorządowców. Wnikliwy naukowiec i niezwykle ceniony praktyk był również otwartym i życzliwym człowiekiem, pełnym pasji miłośnikiem przyrody, geografii, długich pieszych wędrówek i kajakarstwa turystycznego. Grał w koszykówkę, chodził na koncerty. Prowadził intensywny tryb życia.

Niespodziewanie zaatakowała go choroba, z którą przegrał walkę. Odszedł zbyt wcześnie, 31 lipca 2016 roku, w Poznaniu, pozostawiając po sobie dorobek naukowy i dydaktyczny oraz pamięć o dobrym człowieku. Spoczął na cmentarzu w Suchym Lesie.

Waldemar Budner

Stanisław Nowakowski

1888–1938

10 marca 1938 roku zmarł Profesor Stanisław Nowakowski, twórca szkoły geografii gospodarczej, jeden z największych polskich geografów okresu międzywojennego, kierownik Katedry Geografii Gospodarczej na Uniwersytecie Poznańskim i w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. Urodził się w roku 1888 w Sosnówce w pobliżu Kamieńca Podolskiego. Do gimnazjum uczęszczał najpierw w Kamieńcu, a potem Saratowie, gdzie ukończył je w roku 1907. W tym samym roku wstąpił do Kijowskiego Instytutu Handlowego, studiując nauki ekonomiczne i handlowe, zwłaszcza geografię ekonomiczną pod kierunkiem prof. Mitrofana Downara-Zapolskiego. Dzięki wybitnym zdolnościom i wyjątkowej pracowitości został wysłany przez ten Instytut, jeszcze przed ukończeniem studiów, w podróż naukową na Daleki Wschód i do Japonii celem zapoznania się ze stanem rolnictwa krajów wschodnioazjatyckich i zbadania możliwości nawiązania bliższych stosunków gospodarczych Rosji z Japonią. Rezultatem tej podróży była praca *Rolnictwo współczesnej Japonii*, napisana po rosyjsku i wydana przez Instytut Handlowy w Kijowie w roku 1913. Na podstawie tej pracy został czynnym członkiem Naukowego Towarzystwa Ekonomicznego w Kijowie.

W tymże roku udał się ponownie do Japonii dla zbadania pewnych zagadnień ekonomicznych, związanych z otwarciem Kanału Panamskiego. Zebrawszy ogromny materiał naukowy, napisał obszerne dzieło: *Kanał Panamski i jego znaczenie światowe*, wydane w Kijowie w roku 1915. Przeprowadzając w tym dziele analizę wpływów i zmian, jakie ten kanał spowoduje w przyszłym układzie stosunków ekonomicznych i politycznych na Pacyfiku, niezwykle trafnie przewidział narastanie konfliktów pomiędzy Rosją, Stanami Zjednoczonymi i Japonią w walce o supremację na Pacyfiku i wpływy w Chinach. Wkrótce potem odbył trzecią podróż do Japonii i na Formozę (obecnie Tajwan), gdzie miał przeprowadzić – z polecenia Towarzystwa Antropologicznego w Piotrogrodzie specjalne badania antropogeograficzne.

W roku 1917 Stanisław Nowakowski został profesorem nadzwyczajnym geografii gospodarczej w Kijowskim Instytucie Handlowym. Na stanowisku tym pozostawał zaledwie kilka miesięcy, musiał bowiem z polecenia rządu Aleksandra Kiereńskiego udać się po raz czwarty do Japonii. Zaskoczony przewrotem bolszewickim do Rosji nie powrócił, lecz wyjechał do Ameryki i osiedlił się na stałe w Chicago. Pierwszy,

rosyjski okres działalności naukowej kończy obszerna praca *Japonia a Rosja*, wydana w roku 1918 w Tokio.

Znalazłszy się w Ameryce, Profesor Nowakowski uzupełnił swoje studia geograficzne pod kierunkiem takich wybitnych geografów, jak Salisbury, Barrow, Gregory i Huntington. Dzięki wielu mniejszym pracom naukowym, ogłoszonym w języku angielskim, został mianowany profesorem geografii w Clark University w Worcester. Otrzymawszy misję naukową zbadania pod względem geograficzno-gospodarczym krajów słowiańskich, przybył do Polski w roku 1922. Nawiązał kontakt z Uniwersytetem Poznańskim. W czasie swego pierwszego pobytu w Polsce zebrał niezmiernie bogatą literaturę do historii geografii w Polsce, którą wywiózł do Stanów Zjednoczonych, gdzie posłużyła mu do urządzenia pierwszej polskiej wystawy geograficznej.

W roku 1923 przybył po raz drugi do Polski z amerykańską misją rządową. Wówczas to postanowił osiedlić się na stałe w Poznaniu, gdzie uzyskał katedrę Geografii Gospodarczej na Uniwersytecie Poznańskim. Został także kierownikiem Katedry Geografii Gospodarczej w Wyższej Szkole Handlowej od chwili jej uruchomienia w roku 1926. Wykładał w tej Uczelni geografię handlową Polski i świata. Prowadził również wykłady z esperanto. Ponadto był stałym reprezentantem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w tej Uczelni oraz członkiem Kuratorium – organu Fundacji WSH.

Działalność naukową w Polsce rozpoczął wykładami uniwersyteckimi i napisaniem ciekawej rozprawy *Do kogo świat należy?* Następnie przystąpił do opracowania wielkiego dzieła regionalnego *Geografia gospodarcza Polski Zachodniej*, które wydał w dwóch olbrzymich tomach w latach 1929–1930. Równie bogato wyposażonego w mapy, wykresy i wspaniałe ilustracje dzieła regionalnego z zakresu geografii gospodarczej nie posiada żadna inna dzielnica Polski. W podobny sposób zamierzał Profesor Nowakowski opracować monografie wszystkich innych województw, zniechęcony jednakże nieprzezwyciężonymi trudnościami wydawniczymi porzucił badania regionalne i zwrócił się ku zagadnieniom teoretycznym.

Pierwsza z tego zakresu była jego rozprawa *Marksizm a geografia gospodarcza* („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny", 1928). Myśli tam zawarte rozwinął później w swym największym teoretycznym dziele: *Geografia jako nauka*, ogłoszonym w latach 1934–1935 w wydawnictwie Wielka Geografia Powszechna. W dziele tym uzasadnił, że geografia jako nauka całkowicie samodzielna i twórcza może się rozwijać tylko na podłożu filozofii materialistycznej, a jej cele i zadania określa najpełniej materializm dziejowy Marksa. Krytyka polska o dziele tym nie wyraziła swej opinii, choć wywołało ono za granicą – zwłaszcza w Rosji i Francji – znaczne zainteresowanie, wyrażające się w gotowości dokonania przekładu na język rosyjski i francuski. Zawarte w dziele rewolucyjne poglądy stały się przyczyną izolacji naukowej i źródłem wielu przykrości osobistych Autora.

We wspomnianym wydawnictwie ukazało się również ostatnie wielkie jego dzieło: *Geografia ZSRR*, do którego zebrał materiał w czasie podróży do Rosji sowieckiej latem 1934 roku. Dzieło to wzbogaciło naszą naukę geografii. Równie dokładnego i wyczerpującego dzieła o ZSRR nie było w literaturze światowej do połowy lat 50.

W ostatnich tygodniach swego życia Profesor Stanisław Nowakowski pracował nad niezwykle ciekawym i aktualnym zagadnieniem walki narodów o kolonie i surowce. W odniesieniu do polskich usiłowań pozyskania terenów kolonialnych ustosunkował się raczej sceptycznie, twierdząc, że nie zmniejszyłoby to w niczym naszych trudności gospodarczych, które widział w wadliwościach i sprzecznościach współczesnego ustroju kapitalistycznego, a nie w braku surowców i terenów.

Pozostawił bardzo bogaty i cenny dorobek piśmienniczy w postaci 36 poważnych prac w języku angielskim, polskim i rosyjskim. Współpracował z „Ruchem Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym". Z wydawnictwem tym łączyły Profesora Nowakowskiego serdeczne więzy niemal od początku objęcia przez niego katedry w Poznaniu. Od 1925 do 1927 roku był kierownikiem działu ekonomicznego tego czasopisma, a do roku 1931 współredagował ten dział łącznie z prof. Edwardem Taylorem i prof. Stefanem Zaleskim.

Jako człowiek Profesor Stanisław Nowakowski był niezwykle uczynny, odznaczał się wyjątkową dobrocią i szlachetnością charakteru. Zaznawszy w młodości niedostatku, był szczególnie wrażliwy na nędzę ludzką, a zwłaszcza na troski materialne młodzieży studiującej, która znajdowała u niego zawsze pomoc i opiekę. Udzielał się w Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej „Życie". Był członkiem Polskiego Związku Myśli Wolnej i prelegentem Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych.

Umarł, mając zaledwie 50 lat. Bezpośrednią przyczyną śmierci był skrzep, który powstał po operacji komór Highmora. W obawie przed manifestacją polityczną na pogrzebie starostwo grodzkie zabroniło urządzania pogrzebu w niedzielę i wyznaczyło go na dzień roboczy, i to na godziny południowe, ażeby świat pracy nie mógł w nim wziąć udziału. Pomimo to pogrzeb zamienił się w wielką manifestację. Studenci na zmianę z robotnikami fabrycznymi ciągnęli karawan sprzed auli uniwersyteckiej na odległy Cmentarz Ewangelicki na Górczynie, oddając Zmarłemu ostatnią posługę i hołd.

Florian Barciński

Hanna Maciejewska

Zygmunt Konrad Nowakowski

1912–1993

Zygmunt Konrad Nowakowski urodził się 19 lutego 1912 roku w Poznaniu jako syn Kazimierza i Janiny z domu Mieczkowskiej. Po otrzymaniu świadectwa dojrzałości podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Studiował prawo i ekonomię. W roku 1934 otrzymał tytuł magistra praw. Doktorem praw został w roku 1937 na podstawie rozprawy *Przejęcie długu według kodeksu zobowiązań*, opublikowanej w roku 1937. Jego promotorem był prof. Alfred Ohanowicz.

Studiował prawo nie tylko w kraju, ale także na uniwersytetach zagranicznych. W latach 1935–1936 odbył studia prawnicze w Berlinie, w latach 1937–1939 w Paryżu i Strasburgu, a w latach 1945–1946 w Oksfordzie.

Pierwszą swoją pracę podjął w roku 1937 na stanowisku asystenta na Uniwersytecie Poznańskim. Wybuch II wojny światowej przerwał jego pracę naukową. Brał czynny udział w kampanii wrześniowej w Polsce, a później w działaniach wojennych poza granicami kraju (Tobruk, Bardia). Pod koniec wojny został asystentem Polskiego Wydziału Prawa Uniwersytetu Oksfordzkiego. Pełnił tę funkcję w latach 1944–1947.

Po powrocie do kraju habilitował się w roku 1947 w Poznaniu (po przeniesieniu się ze Szkoły Głównej Handlowej na Uniwersytet Poznański w roku 1945) z zakresu prawa cywilnego na podstawie pracy *Odpowiedzialność za cudze czyny według kodeksu zobowiązań*, opublikowanej w 1948 roku. W roku 1956 został profesorem nadzwyczajnym, a w roku 1962 – profesorem zwyczajnym.

1 stycznia 1947 roku objął Katedrę Prawa Cywilnego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Z Wydziałem tym był związany do roku 1978. Ponadto w latach 1957–1961 wykładał na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu. Po przejściu na emeryturę prof. Ohanowicza, w roku 1960 objął kierownictwo Katedry Zespołowej Prawa Cywilnego. Gdy w związku z reorganizacją studiów w roku 1969 utworzono zamiast katedr instytuty i zakłady, objął kierownictwo Zakładu Prawa Cywilnego. W roku akademickim 1970/1971 skorzystał z rocznego bezpłatnego urlopu na Uniwersytecie Poznańskim i zajął się utworzeniem Zakładu Prawa Gospodarczego, a także Instytutu Prawa Cywilnego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika

w Toruniu. Profesor, będąc wybitnym cywilistą polskim, wykładał prawo cywilne, gospodarcze i handlowe, prawo rzeczowe, spadkowe i rodzinne.

W Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pracował na pół etatu od 1 września 1974 roku do 30 września 1977 roku w Zakładzie Prawa Obrotu Międzynarodowego, kierowanym przez prof. Jana Hołowińskiego. Wykładał prawo cywilne i prawo handlowe państw obcych na kierunku handel zagraniczny.

Profesor Nowakowski pełnił odpowiedzialne funkcje w wielu instytucjach naukowych, publicznych, społecznych i gospodarczych. W latach 1957–1961 był posłem na sejm, pełniąc kierownicze funkcje w komisjach sejmowych. Od roku 1952 był arbitrem Kolegium Arbitrów przy Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego w Warszawie. Był członkiem wielu organizacji naukowych krajowych i zagranicznych. W latach 1954–1961 pracował na stanowisku docenta, a później profesora w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, zajmując się głównie prawem gospodarczym. Był także członkiem Komisji Towarzystw Naukowych i Popularyzacji Wiedzy Wydziału I PAN. Bardzo aktywnie uczestniczył w działalności Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Był członkiem zagranicznych stowarzyszeń: Lincoln College i Lincoln Society Oxford University, Société de Législation Comparée w Paryżu, L'Association Internationale de Droit des Assurances w Genewie.

Dorobek naukowy Profesora jest znaczny. Składa się nań ponad 120 publikacji, w tym 16 książek. Ich tematyka dotyczyła prawa cywilnego, gospodarczego obrotu uspołecznionego, rzeczowego, ubezpieczeń majątkowych i osobowych.

Zmarł 26 sierpnia 1993 roku w Poznaniu. Jest pochowany na Cmentarzu Junikowo.

Zdzisława Drozdowska

Stefan Ochociński

1922–1996

22 lutego 1996 roku zmarł nagle Profesor Stefan Ochociński, długoletni kierownik Zakładu Bankowości, wybitny znawca problematyki banków spółdzielczych, niestrudzony propagator idei wielkopolskiego systemu spółdzielczego, zamiłowany nauczyciel akademicki, przez ponad 40 lat związany z Uczelnią.

Urodził się 27 sierpnia 1922 roku w Kłecku jako syn Wojciecha i Teofili z domu Kuśnierkiewicz. Był jednym z siedmiorga dzieci. Warunki były szczególnie trudne, gdyż matka bardzo wcześnie je osierociła. Ojciec, będąc listonoszem, przejął na siebie cały trud wychowania dzieci i utrzymania rodziny. Szkołę powszechną Stefan Ochociński ukończył w Gnieźnie w roku 1936, a następnie uczęszczał tamże do Gimnazjum Kupieckiego. Wojna przerwała naukę. Świadectwo dojrzałości uzyskał w roku 1946 w Liceum Handlowym w Gnieźnie. W tym samym roku podjął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. W roku 1950 otrzymał tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał w październiku 1962 roku na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie pracy *Istota, organizacja i gospodarka spółdzielni wielkopolskiego systemu spółdzielczości kredytowej do 1918 roku*. Temat pracy otrzymał od prof. Edwarda Taylora, będąc uczestnikiem jego seminarium teoretyczno-ekonomicznego dla zaawansowanych (seminarium to prof. Taylor uruchomił w roku 1956 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego i prowadził je do końca roku 1960). Promotorem został prof. Zbigniew Zakrzewski. Praca ta w zmodyfikowanej wersji została opublikowana jako *Podstawy i zasady wielkopolskiej spółdzielczości kredytowej do roku 1918* (PTE, Poznań 1965). Habilitował się w roku 1984 w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie rozpraw *Podstawy i zasady spółdzielczości kredytowej w Polsce Ludowej (w świetle doświadczeń wielkopolskiego systemu spółdzielczego)* (Wydawnictwo AE, Poznań 1984). Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w roku 1988.

Stefan Ochociński bardzo wcześnie rozpoczął pracę. Na początku września 1939 roku został zatrzymany przez Wehrmacht i osadzony w obozie dla zakładników w Inowrocławiu. Po zwolnieniu z obozu został skierowany do przymusowej ciężkiej pracy nadzorowanej przez gestapo. Po nieszczęśliwym wypadku w czasie pracy gestapo przekazało go do pomocniczych prac bieżących w Ubezpieczalni Społecznej w Gnieź-

nie, gdzie pracował do 20 stycznia 1945 roku, do czasu wyzwolenia miasta. Z chwilą wyzwolenia podjął pracę w Zarządzie Miejskim w Gnieźnie. W latach 1947–1948 pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Komisji Notowań Cen wydzielonego miasta Gniezna. Pociągała go praca nauczycielska. Od września 1948 roku do końca sierpnia 1953 roku był nauczycielem przedmiotów ekonomicznych w Technikum Handlowym w Gnieźnie (w szkole, której wcześniej był uczniem). Po uzyskaniu w roku 1950 dyplomu nauczyciela szkół zawodowych wszystkich stopni pełnił dodatkowo funkcję przewodniczącego zespołu metodycznego dla przedmiotów ekonomiczno-handlowych. Brał także czynny udział w pracach programowych Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego.

We wrześniu 1953 roku podjął pracę jako asystent w Katedrze Finansów i Kredytu w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Odtąd pozostał wierny tej Uczelni do ostatnich chwil. Przechodził kolejno wszystkie stanowiska nauczyciela akademickiego.

Profesor Stefan Ochociński włączył się w nurt pracy organizacyjnej Uczelni. W latach 1969/1970–1971/1972 był prodziekanem ds. studiów zaocznych. Po zmianach organizacyjnych Uczelni pełnił w okresie 1972/1973–1973/1974 funkcję dyrektora Międzywydziałowych Studiów dla Pracujących. Po śmierci prof. Zygmunta Szymczaka w roku 1976 przejął kierownictwo Zakładu Bankowości. Pełnił tę funkcję do czasu przejścia na emeryturę w roku 1992. Ponadto był członkiem wielu komisji wydziałowych i senackich. Brał także udział w pracy społecznej i organizacyjnej poza Uczelnią. Od roku 1969 aż do śmierci był przewodniczącym Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej przy AE w Poznaniu. Współpracował z Naczelną Radą Spółdzielczą. W latach 1969–1973 był członkiem Komisji Planu Gospodarczego, Budżetu i Finansów Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu. Od roku 1958 należał do Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Poznaniu, rozwijając ożywioną działalność odczytową i dydaktyczną. W roku 1967 został powołany na członka Komisji Nauk Ekonomicznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Głównym przedmiotem jego badań naukowych była spółdzielczość kredytowa. Opublikował z tej dziedziny kilkadziesiąt prac, a wśród nich trzy książki własnego autorstwa. Poza już wymienionymi dwiema trzecią była praca *Formy i zasady spółdzielczych i komunalnych instytucji kredytowych w Polsce* (Wydawnictwo AE, Poznań 1990). Był współautorem kilku książek. Zainteresowanie problematyką spółdzielczości kredytowej zapoczątkowały badania objęte rozprawą doktorską. Jego dorobek jest bardzo cenny.

W trakcie wieloletnich badań opartych także na materiałach archiwalnych stwierdził, że do roku 1949 roku istniały i rozwijały się w Polsce niejednorodne formy bankowości spółdzielczej. Zasady, metody i formy organizacyjne jednolitego wielkopolskiego systemu spółdzielczości kredytowej, ukształtowane na przełomie XIX i XX wieku, sta-

nową oryginalny wkład do teorii i praktyki polskiego i ogólnego ruchu spółdzielczego. Powstałe wówczas banki ludowe odgrywały doniosłą rolę w udostępnieniu kredytu bankowego jednostkom słabym pod względem wyposażenia kapitałowego.

Profesor Stefan Ochociński udowodnił, że charakteryzujący się pewnymi odrębnościami wielkopolski system spółdzielczy promieniował z Poznania na Wielkopolskę, Pomorze, Śląsk, Warmię i Mazury, a częściowo także na główne ośrodki emigracji polskiej. W okresie dwudziestolecia międzywojennego zapoczątkowano ekspansję tego systemu na wszystkie ziemie Polski. Jednolity i finansowo silny wielkopolski system spółdzielczości kredytowej, oparty w zasadzie na samopomocy finansowej, stanowił także podstawę do zapoczątkowania rozwoju spółdzielni specjalnych, a więc parcelacyjnych, spożywców i innych. Z badań wynikało, że system wielkopolski stanowi przykład umiejętnego wykorzystania metody spółdzielczej dla organizacji drobnego kredytu, obrotu ziemią, zaopatrzenia i skupu produktów rolnych. Okazało się także, że dzięki spółdzielczości można udostępnić jednostkom gospodarczo słabym ułatwienia, z których bezpośrednio korzystają wielkie przedsiębiorstwa.

W swych badaniach Profesor Ochociński stwierdził również, że w okresie gospodarki scentralizowanej w trakcie przemian strukturalnych spółdzielczości wprowadzono do praktyki błędy biurokratycznego centralizmu. Ograniczały one stosowanie spółdzielczych zasad gospodarczych i finansowych, utrudniając urzeczywistnienie programowych zadań bankowych i społeczno-gospodarczych. Miało to swoje odbicie w wewnętrznej sytuacji finansowej spółdzielni kredytowych, stanowiącej pośredni wyraz pobudzania lub też hamowania inicjatywy i rozwoju indywidualnego rolnictwa i rzemiosła.

Profesor Stefan Ochociński opowiadał się za wykorzystaniem zasad wielkopolskiego systemu spółdzielczego w trakcie restrukturyzacji gospodarki polskiej w latach 90. Uważał również za wskazane włączenie samorządu terytorialnego do krótko- i długoterminowego kredytowania kojarzącego interes ogólny z interesem lokalnych społeczności. Proponował też, aby samorząd terytorialny podjął działalność założycielską komunalnych kas oszczędności i instytucji długoterminowego kredytu hipotecznego. Jako wybitny znawca problematyki spółdzielczości kredytowej był wielokrotnie zapraszany do wygłaszania odczytów na sesjach naukowych oraz konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych. Opiniował też projekty ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych z 22 kwietnia 1994 roku. Będąc cenionym ekspertem, na życzenie władz ustawodawczych sporządzał ekspertyzy. Kierował też badaniami zespołowymi dotyczącymi spółdzielczości kredytowej. Był niezależny w przekonaniach, rzetelny w swoich badaniach i wymagał tego samego od uczestników badań.

Profesor Ochociński był nauczycielem akademickim, który dużą wagę przywiązywał do nauczania. Był zamiłowanym pedagogiem. Rozumiał młodzież akademicką, był

jej życzliwy, ale stawiał wysokie wymagania i umiejętnie inspirował do samodzielnego efektywnego studiowania. Prowadził seminarium z bankowości. Wypromował stu kilkudziesięciu magistrów, część z nich zajmuje odpowiedzialne stanowiska w bankowości. Prowadził wykłady z przedmiotów objętych zarówno specjalnością finanse, jak i bankowość.

Za swoje osiągnięcia w pracy dydaktyczno-wychowawczej i w dziedzinie badań naukowych otrzymał wielokrotnie nagrody ministra. Był także laureatem nagrody Naczelnej Rady Spółdzielczej za najlepszą pracę w dziedzinie spółdzielczości. Został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Medalem Edukacji Narodowej. Otrzymał również wiele odznak regionalnych oraz Medal za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

W pamięci tych, którzy go znali, z którymi współpracował i którymi kierował, pozostał jako osoba bliska, wzbudzająca szacunek ze względu na swą wielkoduszną prawość, ogromną serdeczność i życzliwą wyrozumiałość. Z natury impulsywny potrafił przeprosić, gdy mimo woli zdarzyło mu się zrobić przykrość. Był wrażliwy na kłopoty współpracowników. Starał się zawsze pomóc. Troskliwa opiekuńczość była jego dominującą cechą.

Zenobia Knakiewicz

Jerzy Wolniak

Alfred Marian Ohanowicz

1888–1984

Alfred Marian Ohanowicz urodził się 31 marca 1888 roku we Lwowie jako syn Józefa i Heleny z domu Prokopowicz. Jego ojciec był sędzią Sądu Apelacyjnego. Od XIX wieku rodzina Ohanowiczów należała do polskiej elity ormiańskiej.

Po otrzymaniu świadectwa dojrzałości gimnazjum klasycznego podjął w roku 1906 studia na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Ukończył je w roku 1911, uzyskując stopień doktora na podstawie opublikowanej rozprawy *Ciężary państwowe duchowieństwa w drugiej połowie XV i z początkiem XVI wieku.* Jego promotorem był prof. Oswald Balzer. W latach 1911–1913 studiował w Berlinie, gdzie uczęszczał na seminaria dwóch wybitnych cywilistów niemieckich – Josepha Kohlera i Theodora Kippa.

Po powrocie do Lwowa podjął pracę na stanowisku referendarza c.k. Austro-Węgier. Z powodu wrodzonej wady wzroku został zwolniony ze służby wojskowej. W roku 1918 uczestniczył jednakże w obronie Lwowa wśród Orląt Lwowskich.

Habilitował się na Uniwersytecie Lwowskim w drugiej połowie 1919 roku. 4 listopada tego samego roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Katedry Prawa Cywilnego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym, tworzącego się wówczas Uniwersytetu Poznańskiego. 10 czerwca 1921 roku został profesorem zwyczajnym.

Profesor Alfred Ohanowicz był współtwórcą Uniwersytetu Poznańskiego. Pracował w tej Uczelni, jako nauczyciel akademicki, przez ponad 40 lat, aż do czasu przejścia na emeryturę, nie licząc przerw od niego niezależnych. Należał do tych profesorów Uniwersytetu Poznańskiego, którzy wsparli pomocą nowo utworzoną Wyższą Szkołę Handlową w Poznaniu. W latach 1932–1934 wykładał w tej Uczelni prawo cywilne ze wstępem do nauk prawnych. W następnych latach zastąpił go tutaj uczeń i jeden z pierwszych jego doktorów – prof. Józef Górski.

Profesor Ohanowicz pozostawił bogaty dorobek naukowy. Składa się nań 6 monografii, 10 podręczników, 40 artykułów oraz ponad 100 glos i recenzji. Najważniejsze prace monograficzne opublikował u progu kariery naukowej i po przejściu na emeryturę. Z ocen jego dorobku naukowego wynika, że publikacje Profesora charakteryzowała umiejętność dostrzegania kwestii istotnych dla praktyki i rozpatrywanie problemów

spornych przy wykorzystywaniu metody prawnoporównawczej. Jego wpływ na praktykę prawniczą zaznaczył się w największym stopniu za pośrednictwem znakomitych podręczników i glos. Profesor wywarł ogromny wpływ na cywilistykę uniwersytecką. Wypromował 30 doktorów; stworzył poznański ośrodek cywilistyczny i napisał pierwsze w języku polskim podręczniki poświęcone prawodawstwu na ziemiach byłego zaboru pruskiego.

Profesor był znakomitym uczonym, nauczycielem akademickim, społecznikiem, mężem stanu oraz redaktorem naczelnym „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego" od chwili jego reaktywowania w roku 1958. W latach 1924–1926 oraz w latach 1948–1950 był dziekanem Wydziału Prawnego Uniwersytetu Poznańskiego. W latach 1928–1933 piastował godność członka Trybunału Kompetencyjnego, a w latach 1930–1935 senatora Rzeczypospolitej Polskiej. Przez wiele lat był syndykiem Banku Ziemstwa Kredytowego.

Gdy wybuchła II wojna światowa, nie ewakuował się z władzami Uniwersytetu, został w Poznaniu, spełniając z wyboru funkcję depozytariusza mienia Wszechnicy Zachodniej. Okupant aresztował go i osadził w areszcie na Młyńskiej, a potem w obozie na Głównej. ostatecznie Profesor został wysiedlony do Ostrowca Świętokrzyskiego. W czasie okupacji wykładał na Tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich w Warszawie.

W czerwcu 1945 roku powrócił do Poznania i objął kierownictwo Katedry Prawa Cywilnego Uniwersytetu Poznańskiego. W roku 1950 został odsunięty od pełnienia funkcji nauczyciela akademickiego i funkcji publicznych. Po przełomie w październiku 1956 roku mógł wrócić na Uniwersytet. Na emeryturę przeszedł 1 października 1960 roku. Odtąd poświęcił się całkowicie pracy naukowej, działalności w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk oraz ukochanemu kwartalnikowi – „Ruchowi Prawniczemu, Ekonomicznemu i Socjologicznemu", będącym wspólnym czasopismem Uniwersytetu Poznańskiego i Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

W roku 1969 uhonorowano Profesora godnością doktora *honoris causa* UAM, a w roku 1981 obchodzono 70-lecie jego działalności naukowej.

Zmarł 21 marca 1984 roku w wieku 96 lat. Niemal do ostatnich chwil swojego życia był oddany nauce. Odszedł ostatni z profesorów i współorganizatorów Uniwersytetu Poznańskiego, którzy inaugurowali pierwszy w historii UAM rok akademicki 1919/1920.

Zdzisława Drozdowska

Bolesław Henryk Olszewicz

1893–1972

Zmarły w roku 1972 we Wrocławiu Profesor Bolesław Henryk Olszewicz był zasłużonym organizatorem i pierwszym kierownikiem Biblioteki WSH w Poznaniu, cenionym i zamiłowanym kartografem, historykiem, bibliografem, bibliotekarzem i wykładowcą.

Urodził się 5 stycznia 1893 roku w Warszawie, tam też uczęszczał do gimnazjum, a po strajku szkolnym w Królestwie kontynuował naukę w Lozannie i Genewie. Studia wyższe odbył w latach 1910–1913. Studiował historię i geografię w Paryżu na Sorbonie i w École des Sciences Politiques. Otrzymawszy stypendium Funduszu Kultury Narodowej, przebywał w Paryżu i tam przygotował pracę doktorską *La pretendue decouverte de l'Amerique en 1476*, lecz jej nie obronił z powodu nieprzedłużenia stypendium. Stopień naukowy doktora uzyskał w roku 1933 na Uniwersytecie Poznańskim, tamże habilitował się w roku 1935 z historii geografii. Rok później habilitował się dodatkowo z geografii politycznej na Uniwersytecie Warszawskim. W roku 1945 został profesorem nadzwyczajnym, a w roku 1958 uzyskał tytuł profesora zwyczajnego.

Pracę zawodową rozpoczął jako bibliograf w Bibliotece Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Warszawie. Ponadto w latach 1918–1925 działał społecznie w Towarzystwie Miłośników Historii i w Polskim Towarzystwie Geograficznym jako członek Zarządu. Uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej. Na zlecenie Ministerstwa Spraw Wojskowych przeprowadzał badania nad kartografią wojskową w Centralnej Bibliotece Wojskowej. Jako specjalista historii geografii współpracował w charakterze eksperta ds. zbiorów kartograficznych w pracach Delegacji Rzeczypospolitej Polskiej w Mieszanej Komisji Rewindykacyjnej w rokowaniach z Radziecką Komisją Federacji Rosyjskiej.

Na lata 1926–1931 przypadła jego działalność w Bibliotece WSH w Poznaniu, która została utworzona równocześnie z powołaniem tej Uczelni w roku 1926. Zasłużył się jako pierwszy jej kierownik i organizator. Biblioteka ta, będąc wówczas drugą biblioteką uczelnianą w Poznaniu, specjalizowała się w literaturze ekonomiczno-społecznej. Była ona także otwarta dla czytelników spoza Uczelni zainteresowanych zagadnieniami ekonomicznymi. Zbiory gromadzono drogą zakupów oraz darów instytucji i osób prywatnych (między innymi Biblioteki Narodowej, Biblioteki Szkoły Głównej Handlowej i Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie). Ponadto wiele redakcji czasopism

na bieżąco przekazywało Bibliotece swoje publikacje. Bolesław Olszewicz założył podstawową dokumentację biblioteczną, księgi inwentarzowe i katalogi oraz opracował Regulamin Biblioteki. Podkreślił w nim, że Biblioteka służy wyłącznie do studiów naukowych i pracy naukowej, i to przede wszystkim w zakresie nauk i umiejętności, które były uwzględniane w programie Szkoły. Zorganizował również magazyn i wypożyczalnię, opracował katalog alfabetyczny i zaplanował katalog krzyżowy ważniejszych artykułów w czasopismach i fragmentów w wydawnictwach zbiorowych.

Będąc kierownikiem Biblioteki WSH, był równocześnie członkiem Kuratorium, które stanowiło wówczas władzę kolegialną Uczelni. Był także wykładowcą z zakresu geografii politycznej.

W roku 1931 przeniósł się do Instytutu Śląskiego w Katowicach. Od roku 1933 mieszkał w Warszawie. Pracował kolejno w Bibliotece Narodowej, a od roku 1933 w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego, pełniąc w latach 1938–1939 funkcję wicedyrektora. Okupację spędził w Warszawie, nie mając stałego zatrudnienia. Współpracował z tajnym Instytutem Śląskim i Bałtyckim. Od roku 1946 był kierownikiem Katedry Geografii Historycznej na Uniwersytecie Wrocławskim. Od roku 1959 kierował także Pracownią Geografii i Kartografii w Instytucie Geograficznym Polskiej Akademii Nauk, Oddział we Wrocławiu.

Profesor Bolesław Henryk Olszewicz umiejętnie łączył pracę organizacyjną, dydaktyczną i naukową. Zaczął publikować już w czasie studiów. Pozostawił bardzo cenny i bogaty dorobek piśmienniczy, obejmujący około 240 tytułów. Do ważniejszych jego prac opublikowanych do 1931 roku należą: *Zbiory kartograficzne. Instrukcja do katalogowania* (1915); *Polska kartografia wojskowa z lat 1815–1931* (1919); *Podręczny słownik geograficzny*, t. 1, red. B.H. Olszewicz i E. Maliszewski, t. 2, red. B.H. Olszewicz (1927–1928); *Podręczna encyklopedia handlowa*, t. 1, red. B.H. Olszewicz i S. Waschko (1931).

Na emeryturę Profesor Olszewicz przeszedł w roku 1961. Za swoje zasługi został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Polski Odrodzonej. W pamięci absolwentów Wyższej Szkoły Handlowej pozostał jako prawy człowiek, zasłużony organizator Biblioteki Uczelni i ceniony wykładowca.

Hanna Maciejewska

Wiesław Janusz Otta

1948–1997

Zginął tragicznie 1 lutego 1997 roku Profesor Wiesław Janusz Otta. Odszedł w pełni sił twórczych, przeżywszy 48 lat, zamiłowany nauczyciel akademicki, współpracownik Katedry Handlu Zagranicznego Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, znawca i ceniony badacz problematyki przedsiębiorstw w procesie transformacji ustrojowej, współpracujący w tym zakresie z kilkoma ośrodkami naukowymi w Europie, współorganizator Wielkopolskiej Szkoły Biznesu przy Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, członek Zarządu Fundacji Kadr dla Wielkopolski oraz zespołu doradców Polskiego Górnictwa Nafty i Gazu, wieloletni koordynator programów Tempus i ACE, członek międzynarodowych organizacji naukowych oraz Rady Programowej brytyjskiego kwartalnika „Journal of European Business Education". Z Uczelnią był trwale związany przez 26 lat.

Wiesław Otta urodził się 7 sierpnia 1948 roku w Starogardzie Gdańskim jako syn Tadeusza i Wandy z domu Szczełkun. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Świadectwo dojrzałości otrzymał w 1966 roku, a następnie podjął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Magisterium uzyskał w roku 1971. Stopień doktora nauk ekonomicznych otrzymał w marcu 1976 roku na podstawie rozprawy *Marketing w strukturze organizacyjnej przedsiębiorstwa*. Doktorem habilitowanym ekonomii w zakresie ekonomiki handlu zagranicznego został w maju 1987 roku na podstawie pracy *Zachowanie się przedsiębiorstw handlu zagranicznego. Przyczynek do teorii przedsiębiorstwa w gospodarce socjalistycznej*, opublikowanej w roku 1986. Profesorem nadzwyczajnym został w roku 1992.

Z Akademią związał się w roku 1971 i pracował w niej do ostatnich dni życia. Kolejno otrzymywał stanowiska: asystenta, adiunkta, docenta i profesora. Brał także udział w pracach organizacyjnych Uczelni. W latach 1981/1982–1983/1984 był przewodniczącym Wydziałowej Komisji Praktyk Studenckich. Wielokrotnie był organizatorem i sekretarzem naukowym konferencji poświęconych problematyce handlu międzynarodowego i współpracy z zagranicą. Współdziałał w organizowaniu Wielkopolskiej Szkoły Biznesu, będącej wspólnym przedsięwzięciem Akademii Ekonomicznej w Poznaniu z brytyjskim Know-How Fund. Pełnił funkcję negocjatora, organizatora i członka Rady Nadzorczej tej Szkoły.

Jego działalność organizacyjna nie ograniczała się do Uczelni. Profesor był aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa oraz trzech organizacji międzynarodowych, mianowicie: European International Business Academy, Strategic Managament Society i European Association for Evolutionary Political Economy. Zapraszano go do wygłaszania referatów na konferencjach naukowych – krajowych i zagranicznych. Wielokrotnie był organizatorem i sekretarzem naukowym konferencji organizowanych przez PTE i TNOiK w Poznaniu i Toruniu.

Zainteresowania badawcze Profesora początkowo dotyczyły przedsiębiorstwa w sferze wymiany z zagranicą. Tematy zespołowe, w których uczestniczył i którymi kierował, obejmowały funkcjonowanie turystyki zagranicznej, uwarunkowania i bariery zagranicznej turystyki przejazdowej oraz regulację sfery turystyki zagranicznej. Szczególnie dużą aktywność badawczą przejawiał po rozpoczęciu w Polsce procesu transformacji ustrojowej. Głównym nurtem jego zainteresowań stała się wówczas praktyka i teoria przekształcania gospodarki administracyjnie kierowanej w gospodarkę rynkową. W roku 1991 kierował zespołem badawczym zajmującym się problematyką regulacji zachowań przedsiębiorstw w gospodarce postsocjalistycznej. W latach 1992–1994 kierował zespołem badawczym Projektu ACE (Action for Cooperation in Economics), którego tematem było studium porównawcze dotyczące gospodarczej polityki przystosowawczej w kilku krajach (*Economic Adjustment Policy and the Sectoral and Subnational Level. A Comparative Study of Poland, Eastern Germany, Portugal and Britain*). Natomiast w latach 1994–1995 kierował zespołem badawczym Projektu ACE, którego tematem była problematyka ekonomicznych przystosowań średnich przedsiębiorstw w Europie Wschodniej i Środkowej (*Economic Adjustment in Medium-sized Firm in Eastern and Central Europe*).

Realizując międzynarodowe tematy badawcze, współpracował z kilkoma ośrodkami zagranicznymi, a zwłaszcza tymi, które zajmowały się problematyką transformacji gospodarczej. Prowadząc te badania, starał się integrować koncepcje współczesnej mikroekonomii z teorią zarządzania strategicznego, łączył przy tym umiejętnie doświadczenia praktyczne z teorią. Jego liczne prace z tego zakresu były publikowane w „Ekonomiście", „Gospodarce Narodowej", a także w zagranicznych czasopismach ekonomicznych.

Dorobek naukowy Profesora jest znaczny. Obejmuje około stu kilkudziesięciu pozycji, z których mniej więcej dwie trzecie stanowią publikacje. W publikacjach gros stanowią artykuły, a także współautorstwo w pracach zwartych. Profesor był także współautorem dwóch podręczników. Prace niepublikowane obejmują raporty z badań, ekspertyzy wykonane na zlecenie ministerstw oraz referaty. Ponadto Profesor brał udział w opracowaniu wielu ekspertyz i badań dla przedsiębiorstw.

Profesor Otta umiejętnie łączył pracę naukowo-badawczą z działalnością dydaktyczną. Prowadził seminaria magisterskie i doktorskie. Wypromował 1 doktora oraz oko-

ło 100 magistrów. Ponadto był koordynatorem corocznego semestralnego kursu dla studentów HEAO – Arnhem: East-West Business. Wykładał dwa przedmioty: przedsiębiorstwo w handlu zagranicznym oraz organizacja i zarządzanie przedsiębiorstwem wielonarodowym. Potrafił współpracować z młodymi adeptami nauki i umiał dzielić się z innymi swoją pasją badawczą. Pod jego życzliwą opieką kilku młodych pracowników rozpoczęło pracę naukową w Akademii Ekonomicznej.

Tragiczna śmierć przerwała jego życie w pełni sił twórczych, zniweczyła ambitne plany naukowe. Przygotowywał do druku książkę *Strategie przystosowawcze przedsiębiorstw*, stanowiącą podsumowanie drugiego etapu badań nad zachowaniem się przedsiębiorstw w okresie przejścia do gospodarki rynkowej.

W pamięci tych, którzy go bliżej znali i z którymi współpracował, pozostał przede wszystkim jako wielki indywidualista, człowiek bardzo kompetentny, pracowity i wymagający zarówno od siebie, jak i od współpracowników. Wysokim wymaganiom towarzyszyła równocześnie życzliwa wyrozumiałość i koleżeństwo, a naturalna impulsywność charakteru była kompensowana przez umiejętność powiedzenia „przepraszam".

Marian Gorynia

Kazimierz Pająk

1953–2020

Profesor Kazimierz Pająk to osoba, której obecność w środowisku akademickim i społecznym znacznie wykraczała poza ramy zawodowej aktywności. Jego silne zaangażowanie, imponujące kompetencje i wyrazista, a przy tym empatyczna osobowość sprawiały, że był nie tylko wybitnym uczonym i cenionym dydaktykiem, lecz także inspirującym przewodnikiem i kreatorem przestrzeni intelektualnej, społecznej i edukacyjnej.

Kazimierz Pająk urodził się 10 lipca 1953 roku w Chlewskiej Woli (woj. świętokrzyskie). Jego przygoda z nauką rozpoczęła się na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na którym w 1977 roku ukończył studia historyczne. Już wtedy był ambitny, systematyczny, poszukiwał prawdy i nie bał się stawiać trudnych pytań. Zaledwie trzy lata później na tej samej uczelni uzyskał stopień doktora, a 1 stycznia 1985 roku na podstawie monografii *Rola szczecińskiego ośrodka naukowego w rozwoju nauki w Polsce Ludowej 1945–1980* stopień doktora habilitowanego. Tytuł profesora, będący formalnym potwierdzeniem jego pozycji jako uznanego badacza i autorytetu w dziedzinie nauk humanistycznych, otrzymał z rąk Prezydenta RP 4 listopada 1999 roku.

Był współzałożycielem Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile (obecnie Akademii Nauk Stosowanych im. Stanisława Staszica w Pile), w której to w pierwszych wyborach powierzono mu funkcję rektora. Środowisko akademickie obdarzyło go zaufaniem, dostrzegając w nim nie tylko sprawnego organizatora, ale przede wszystkim lidera zdolnego do budowania uczelni od podstaw – z rozmachem, odpowiedzialnością i wyraźnie nakreśloną wizją. Funkcję rektora pilskiej szkoły pełnił przez dwie kadencje (2001–2004 i 2005–2009), a okres ten był czasem jej dynamicznego rozwoju: powstały nowoczesny kampus, biblioteka, hala sportowa i Centrum Zaawansowanych Technologii Elektroniczno-Informatycznych. Profesor Kazimierz Pająk skutecznie pozyskiwał środki zewnętrzne (unijne, samorządowe i rządowe), które przeznaczano na rozwój infrastruktury akademickiej.

Z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu związał się w 2003 roku. W 2010 roku objął funkcję kierownika Katedry Polityki Gospodarczej i Samorządowej na Wydziale Ekonomii. Oprócz tego pełnił wiele istotnych dla rozwoju Uczelni funkcji, między inny-

mi kierownika wydziałowych studiów doktoranckich. Wnosił nie tylko wiedzę i doświadczenie, ale także zdolność łączenia pracy naukowej i dydaktycznej z praktyką – zwłaszcza w zakresie administracji publicznej i samorządu terytorialnego, którym poświęcał znaczną część swojej aktywności.

Profesor Kazimierz Pająk należał do grona uczonych, którzy potrafili twórczo integrować działalność naukową i dydaktyczną z aktywnym zaangażowaniem w życie gospodarcze i społeczne. Pełnił między innymi funkcje członka Komitetu Nauk Politycznych PAN, Rady Programowej Fundacji „Prawo Europejskie", Rady Naukowej Katedry Systemów Politycznych Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ, Polskiego Komitetu Światowej Rady Energetycznej w Londynie. Był wybitnym znawcą zagadnień administracji publicznej i samorządu terytorialnego – obszarów, które rozwijał jako badacz i nauczyciel akademicki oraz jako ekspert współpracujący z instytucjami publicznymi i samorządami. Był autorem wielu monografii, artykułów, opracowań naukowych i ekspertyz. Był członkiem zespołów eksperckich, organizatorem i prelegentem na wielu branżowych konferencjach, szczególnie z obszaru polityki lokalnej i regionalnej, a zatem tematów, w których swoją wiedzą aktywnie wspierał procesy modernizacyjne w wymiarze zarówno lokalnym, jak i ogólnokrajowym.

Naukowa aktywność Profesora Kazimierza Pająka była dostrzegana i doceniana w środowisku akademickim i poza nim. Za działalność na rzecz rozwoju nauki, administracji publicznej oraz środowisk lokalnych i regionalnych wielokrotnie go nagradzano. W 2005 roku otrzymał Odznakę Honorową za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego, a w 2011 – Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski nadany przez Prezydenta RP. W 2009 roku został Honorowym Obywatelem Miasta Piły, miasta, z którym był głęboko związany nie tylko zawodowo, ale i społecznie. Lokalne media trzykrotnie uhonorowały go tytułem Człowieka Roku w kategoriach: służba zdrowia, oświata i działalność społeczna, co świadczy o szerokim uznaniu dla jego zaangażowania publicznego. W 2016 roku Uniwersytet Finansowy w Kijowie, doceniając międzynarodowy dorobek naukowy oraz wkład w rozwój dialogu akademickiego ponad granicami, przyznał Profesorowi Kazimierzowi Pająkowi tytuł doktora *honoris causa*. W latach 2006, 2017 i 2019 otrzymywał on nagrody ministra nauki i szkolnictwa wyższego za dorobek publikacyjny i za całokształt osiągnięć naukowych.

Profesora Kazimierza Pająka poznałem bliżej w 2016 roku. Choć wcześniej mijaliśmy się na korytarzach, przy tysiącu pracowników Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu nasze kontakty były sporadyczne i ograniczone. Prawdziwa rozmowa i znajomość zaczęły się dopiero w pociągu do Katowic – długa, szczera dyskusja szybko przerodziła się w przyjaźń.

Profesor Kazimierz Pająk był otwarty, cechował się wyjątkową kulturą osobistą, zawsze pełen szacunku wobec ludzi. Był wizjonerem i człowiekiem pełnym energii, głęboko przekonanym, że nie istnieją rzeczy niemożliwe. Wyzwania traktował nie

jako przeszkody, lecz jako przestrzeń do rozwoju – własnego i wspólnotowego. Był znakomitym naukowcem, nieustannie eksplorującym nowe obszary badawcze. Jako wychowawca pozostawił po sobie grono kontynuatorów – doktorantów i habilitantów, którzy rozwijają badania nad polityką samorządową i zarządzaniem publicznym.

Był osobą niezwykłą, dla której pomaganie innym stanowiło nie tyle obowiązek, ile naturalną potrzebę i wewnętrzną misję. Odwołując się do naukowego wymiaru tego, czym się zajmował – był ekonomistą zhumanizowanym – nie myślał o własnych korzyściach, lecz kierował się przekonaniem, że jeżeli innym będzie dobrze, to jemu też będzie dobrze.

Odszedł niespodziewanie 19 lipca 2020 roku. Pozostawił po sobie nie tylko imponujący dorobek naukowy i instytucjonalny, ale przede wszystkim pamięć o tym, że potrafił łączyć wiedzę z odpowiedzialnością społeczną, a wysokie wymagania z empatią. Jego postawa i dokonania pozostają wzorem, do którego warto się odwoływać z wdzięcznością i szacunkiem.

Szymon Cyfert

Antoni Peretiatkowicz

1884–1956

Zmarły 18 grudnia 1956 roku Profesor Antoni Peretiatkowicz, ściśle związany swoją działalnością z Uniwersytetem Poznańskim oraz Wyższą Szkołą Handlową – Akademią Handlową w Poznaniu i wielce zasłużony dla rozwoju obu tych Uczelni, należał do najwybitniejszych prawników polskich ostatniego stulecia, znanych również za granicą. Był twórczym uczonym co najmniej w zakresie filozofii prawa, historii doktryn politycznych oraz prawa pozytywnego; był wybitnym organizatorem nauki; był wreszcie zasłużonym popularyzatorem prawa i problemów życia politycznego, co kształtowało świadomość i kulturę prawną inteligencji, zwłaszcza młodego pokolenia. Profesor był niewątpliwie najwybitniejszym „russoistą" w Polsce, wpisał się również w poczet europejskich znawców koncepcji Jeana-Jacques'a Rousseau, drążąc ten temat przez cały niemal okres swej twórczości. Wielkość Profesora wynikała z trzech jego cech: naukowej wszechstronności w zakresie prawoznawstwa, nieprzeciętnym zmyśle organizacyjnym i na społecznikowskim podejściu do świata.

Urodził się 13 czerwca 1884 roku w Boruchowie na Wołyniu. Ukończył gimnazjum w Kamieńcu Podolskim, po czym podjął studia prawnicze na Uniwersytecie w Warszawie. W latach 1905/1906–1906/1907 studiował na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, a w okresie 1907/1908–1909/1910 na Uniwersytecie Jagiellońskim. Stopień doktora praw uzyskał na tym Uniwersytecie w roku 1909. Dalsze studia odbywał za granicą – w Heidelbergu, Paryżu i Genewie. Studia te owocowały zarówno poważnymi publikacjami, jak i bezpośrednimi kontaktami z ówczesnymi wybitnymi uczonymi niemieckimi (G. Radbuch, G. Jellinek) i francuskimi (A. Esmein, L. Deguit) oraz wykorzystaniem zasobnych bibliotek i archiwów zagranicznych. Najważniejszym rezultatem jego studiów zagranicznych, zwłaszcza w Genewie, była praca: *Filozofia prawa Jana Jakuba Rousseau* (1913). Na jej podstawie habilitował się na Uniwersytecie Jagiellońskim.

W roku 1918 został powołany na profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, skąd w charakterze profesora zwyczajnego przeszedł do Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W kwietniu 1919 roku osiedlił się w Poznaniu, gdzie rozporządzeniem Naczelnej Rady Ludowej (z 8 lipca 1919 roku) został mianowany profesorem zwyczajnym i kierownikiem Katedry Nauki o Państwie i Prawa Publiczne-

go, w nowo otwartym Uniwersytecie Poznańskim (wówczas pod nazwą Wszechnicy Piastowskiej). Odtąd był związany z Poznaniem do końca życia, łatwo adaptując się zarówno do poznańskiego środowiska naukowego, jak i społecznego przede wszystkim dzięki swoim cechom charakteru i umysłu, bliskim Wielkopolanom, mianowicie: systematyczności w życiu i pracy, rzeczowości i racjonalności w postępowaniu; ponadto i tolerancji wobec innych przekonań oraz ujmującemu sposobowi bycia.

Profesor położył wielkie zasługi w wielu dziedzinach życia akademickiego środowiska poznańskiego, stając się wzorem uczonego, profesora i organizatora życia naukowego. Wspólnie z profesorami Janem Rutkowskim i Tadeuszem Brzeskim organizował w latach 1919–1920 Wydział Prawno-Ekonomiczny Uniwersytetu Poznańskiego, został jego pierwszym dziekanem, a w roku akademickim 1920/1921 prorektorem Uniwersytetu. Godność rektora UP piastował w latach 1936–1939.

W chwili utworzenia w Poznaniu w roku 1926 drugiej uczelni wyższej – Wyższej Szkoły Handlowej został w niej profesorem zwyczajnym, obejmując Katedrę Prawa Państwowego. Wykładał tu naukę o państwie, a w następnych latach międzywojennych także prawo konstytucyjne i zarys ustroju administracyjnego oraz ustrój polityczny i prądy polityczne w Polsce (na tle prądów politycznych w Europie). Po II wojnie został kierownikiem nowo utworzonej (1945) na tej Uczelni Katedry Prawa Publicznego. Był nim do czasu jej zlikwidowania z przyczyn politycznych w roku akademickim 1950/1951.

Profesor Antoni Peretiatkowicz pełnił w WSH ważne funkcje organizacyjne. Był dyrektorem Uczelni w latach 1930–1938. Zostając dyrektorem WSH, przeprowadził zasadniczą reformę studiów, polegającą na zastąpieniu wąskich kierunków przez szeroki profil kształcenia. Wytrwale zabiegał o pozyskanie dla Uczelni wysoko wykwalifikowanych pracowników naukowo-dydaktycznych i o podnoszenie poziomu nauczania. Systematycznie dbał także o stworzenie wszystkich wewnętrznych podstaw, umożliwiających otrzymanie praw akademickich. Dzięki podobnej polityce oraz staraniom kręgów gospodarczych Wielkopolski, młodzieży akademickiej i Stowarzyszenia Absolwentów WSH Uczelnia uzyskała status niepaństwowej uczelni akademickiej – już jako Akademia Handlowa. Pierwszym jej rektorem został w roku 1938 właśnie Antoni Peretiatkowicz, piastujący w tym czasie również godność rektora Uniwersytetu Poznańskiego.

W połowie 1939 roku zrezygnował z profesury na Uniwersytecie Poznańskim i ze stanowiska rektora Akademii Handlowej (na jego miejsce wybrano zasłużonego dla Uczelni prof. Witolda Skalskiego). W sierpniu 1939 roku przeniósł się do Warszawy, gdzie objął stanowisko sędziego w Najwyższym Trybunale Administracyjnym. Po zajęciu Poznania przez Niemców był poszukiwany przez gestapo. Po wojnie powrócił do Poznania i podjął pracę na Uniwersytecie i w Akademii Handlowej.

Wielkim osiągnięciem zarówno naukowym, jak i organizacyjnym było założenie przez Profesora w roku 1921 kwartalnika „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny", przekształconego w roku 1925 w „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny". Był to organ

Wydziału Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Towarzystwa Prawniczego i Ekonomicznego, a od roku 1928 także organ Wyższej Szkoły Handlowej – Akademii Handlowej. Od samego początku aż do roku 1939 Profesor Peretiatkowicz był naczelnym redaktorem tego czasopisma, należącego do najpoważniejszych kwartalników naukowych w Polsce. Mając zasięg ogólnokrajowy, „Ruch" zachował jednak charakter czasopisma w znacznym stopniu związanego z Polską Zachodnią. Gdy w czasie Wielkiego Kryzysu inne czasopisma naukowe w II RP kulały lub padały, „Ruch" trwał i regularnie wychodził do wybuchu II wojny światowej (ukazało się około 80 tomów), zadziwiając środowiska naukowe nie tylko regularnością ukazywania się, lecz również poziomem naukowym. Publikowali w nim nie tylko znani uczeni poznańscy, jak Edward Taylor, Czesław Znamierowski czy Florian Znaniecki, lecz również autorzy innych ośrodków naukowych w Polsce, a nawet z zagranicy (H. Poincaré – były prezydent Francji, J. Barthélemy – profesor prawa z Paryża, H. Kelsen – światowej sławy prawnik i G. Leibholz – profesor z Getyngi).

Profesor Antoni Peretiatkowicz brał również czynny udział w organizacjach i imprezach naukowych w Poznaniu. Przez wiele lat (1919–1927) był prezesem Towarzystwa Prawniczego i Ekonomicznego. Podtrzymywał starannie stosunki z prawnikami krajów słowiańskich i Francji. Był współzałożycielem i prezesem Towarzystwa Polsko-Francuskiego, odznaczonym w roku 1936 Legią Honorową. Był faktycznym organizatorem Zjazdu Prawników i Ekonomistów w Poznaniu w roku 1929. W roku 1937 założył Instytut Prawa Publicznego w Poznaniu.

Profesor dzielił bardzo umiejętnie swój czas i wysiłki między pracę ściśle naukową, popularyzatorską, naukowo-organizacyjną, a nawet społeczno-towarzyską. Jego dorobek ściśle naukowy do roku 1939 liczy wiele poważnych pozycji książkowych, w tym kilkuczęściowej *Encyklopedii prawniczej*, do której przywiązywał duże znaczenie; wiele artykułów i szkiców, recenzji prac polskich i obcych, wreszcie przekładów. Zaczął publikować w roku 1907, już w czasie studiów.

Specjalizował się w teorii i filozofii prawa, historii doktryn politycznych oraz prawie konstytucyjnym. Interesował się szczególnie ustrojami politycznymi państw współczesnych, między innymi faszystowskim (*Państwo faszystowskie. Bilans rządów pięcioletnich,* Poznań 1927) i sowieckim, oceniając oba negatywnie. Ustrój sowiecko-komunistyczny w pełni dyskwalifikował. Profesor, będąc zawsze przeciwnikiem ustrojów totalitarnych, krytycznie odnosił się również do ustrojów parlamentarnych skrajnie demokratycznych. Opierał się tu na historii różnych ustrojów politycznych, pisząc: „jest ona wiecznym ścieraniem się idei porządku z ideą wolności. Zapewne wolność bez porządku prowadzi do anarchii. Ale porządek bez wolności prowadzi do despotyzmu (...). Autorytet i wolność winny być ze sobą harmonijnie zespolone" (*Państwo faszystowskie*..., s. 26). Wśród przekładów znajduje się *Umowa społeczna* J.J. Rousseau, klasyczne dzieło G. Jellinka: *Ogólna nauka o państwie* (ks. 1, 1921)

oraz redakcja naukowa dzieła P. Janeta: *Historia doktryn politycznych* (cz. I i II) i z uzupełnieniem pióra Profesora *Doktryny polityczne XIX i XX w*.

W swych zainteresowaniach filozoficznych nie ograniczał się tylko do filozofa genewskiego. Jako pierwszy w Polsce zajął się francuskim socjologiem Georges'em Sorelem, teoretykiem rewolucyjnego syndykalizmu. Pisał również o Niccolò Machiavellim (1938), Andrzeju Fryczu-Modrzewskim (1952). Z opracowań z teorii prawa warto wymienić przede wszystkim jego wnikliwe studia nad koncepcjami austriackiego uczonego H. Kelsena, zbiór subtelnych studiów aktualnych wówczas problemów prawnych. Prace te można określić jako analizy twórcze, gdyż Profesor nie tylko wskazywał na słabe punkty czy luki w omawianych teoriach lub koncepcjach, lecz również rozwijał własne oryginalne poglądy i stanowiska.

Uważa się, że na poglądy Profesora oddziałały silnie: neokantyzm, normatywizm Kelsena oraz psychologizm Petrażyckiego. Własnej szkoły prawniczej nie stworzył, był, najogólniej ujmując, najbliższy kierunkowi pozytywizmu prawnego związanego z rzeczywistością, z faktami, przypisując zasadnicze znaczenie pojęciom zwierzchnictwa państwowego oraz państwa. Jest ono – zdaniem Profesora – podmiotem praw i obowiązków, co stosunkowo najlepiej gwarantuje regulowanie stosunków prawnych między państwami oraz państwem i obywatelem. Być może był zbyt krytyczny i konsekwentnie logiczny w analizie różnych kierunków, by utworzyć własną szkołę. Natomiast istniały wyraźne przesłanki do utworzenia przez Profesora szkoły filozofii prawa i historii doktryn politycznych, gdyby nie wybuch wojny, a następnie zmiana ustroju politycznego.

Był niezmiernie skuteczny w procesie nauczania, co zresztą uważał za swój podstawowy obowiązek. Na jego popularnych pracach i podręcznikach kształciły się nie tylko rzesze prawników, lecz także uczniowie liceum. Seminaria prowadzone przez Profesora cieszyły się dużym zainteresowaniem. Panowała na nich całkowita swoboda, pod jednym warunkiem: nieczynienia „personalnych wycieczek". Był bardzo dobrym dydaktykiem choć bez, jak się wydaje, skłonności pedagogicznych. Tu był znów zbyt liberalny i tolerancyjny, co jednało mu wiele sympatii u ludzi.

W początkach PRL, w okresie względnej liberalizacji i „.cichej wojny domowej", Profesor opublikował kilka prac będących rozszerzonymi bądź częściowo zmienionymi wznowieniami przedwojennych opracowań. Kolejno ukazywały się: *Wstęp do nauk prawnych* (1947, wyd. 6), *Podstawowe pojęcia prawa administracyjnego* (1947, wyd. 2), *Państwo współczesne* (1948, wyd. 9), *Kodeks polityczny (Konstytucja Lutowa i ważniejsze ustawy polityczne wraz ze statutem Organizacji Narodów Zjednoczonych)* (1948, wyd. 2), *Rousseau: Umowa społeczna* (tłum. z objaśnieniami, 1948, wyd. 3), wreszcie najpoważniejsza publikacja, o myślicielu genewskim, pod zmienionym nieco tytułem: *Jan Jakub Rousseau. Filozof demokracji społecznej* (1949). Tytuł oraz kilka lekko ideologizujących zdań (ten sam krótki cytat z Lenina) w przedmowie i w zakończeniu

mogłyby świadczyć o przyjęciu barwy ochronnej przed coraz bardziej natrętną cenzurą państwową po to, by ocalić treść książki. A więc swoista, niestety, autocenzura, wzrastająca w miarę zaostrzania się państwowej, licząca na domyślność czytelników, którzy na szczęście szybko uczyli się czytać między wierszami. W wolnej Polsce książka ta byłaby traktowana jako jeszcze jedna interesująca analiza twórczości wielkiego filozofa genewskiego. W warunkach ograniczonej wolności słowa pisanego, mimo że spełniała kanony pracy naukowej, nie mogła być wolna od piętna państwowej cenzury.

Autorzy polscy uciekali więc w przeszłość lub tłumaczenia klasycznych pozycji, które – jeśli nie zabrania się opublikować, to trudno ocenzurować. Paradoksalnie najlepiej byli widziani przez władzę ci profesorowie, którzy nic lub niewiele pisali przed wojną, gdyż nie stwarzali w ten sposób okazji do krytyki z jedynie „słusznego" naukowego punktu widzenia.

Ostatnie przebłyski względnej swobody istniały do roku 1949. Powołano jeszcze Profesora na rzeczoznawcę w procesie Arthura Greisera, jeszcze wygłaszał odczyty i brał udział w publicznych dyskusjach naukowych, lecz wykłady były coraz częściej zwyczajem sowieckim bardziej czytane niż wygłaszane. Coraz bardziej zajmował się problematyką bezpieczną, niekontrowersyjną, mniej aktualną, na przykład tłumaczeniami czy zamierzchłą przeszłością, choćby – jak już wspomniano – doktryną pokojową Andrzeja Frycza-Modrzewskiego lub pisał... „do szuflady".

Po roku 1950 presja na „starą profesurę" wzrastała. Ci, którzy nie mieli jakiegoś oparcia w Kościele, wstępowali do Stronnictwa Demokratycznego, formalnie współrządzącego krajem, lecz nazywanego w społeczeństwie „Stronnictwem Drżących". Skupiało ono przeważnie inteligencję i resztki inicjatywy prywatnej (głównie rzemieślników), wstąpił do niego również Profesor, co jednak nie uchroniło go od groźnego nacisku „od góry" oraz mniej groźnego „oddolnego", lecz bardziej bolesnego, bo z kategorii „hańby domowej". Ostatni polegał na wykorzystaniu istniejącej sytuacji politycznej przez niektórych młodszych pracowników naukowych, by kosztem „starej profesury" przyspieszyć swe kariery naukowe. Jako swoisty przykład modelowy można potraktować próbę szantażu Profesora celem zmiany recenzji pracy habilitacyjnej (bądź dorobku naukowego) z negatywnej na pozytywną, a w razie odmowy – grożenie interwencją polityczną w komitecie partii, oczywiście w imię walki z „reakcyjną profesurą" hamującą awans młodych, postępowych pracowników nauki. Zbyteczne nadmieniać, jak chętnie było to przyjmowane przez partię, zwłaszcza gdy młody adept ułatwionej kariery naukowej był bezpartyjny. Wzmacniało to legitymację moralną partii do występowania w obronie młodych, w większości przecież bezpartyjnych naukowców, a nie tylko nielicznych partyjnych.

W ówczesnych warunkach, co było do przewidzenia, odmowa zmiany oceny z negatywnej na pozytywną, a zdarzyło się to w przypadku Profesora Peretiatkowicza (oraz drugiego bezpartyjnego profesora), nie przeszkodziła rzekomo dyskryminowanemu

adeptowi nauki w zrobieniu znacznej kariery naukowej, będącej częściowo karierą polityczną. Być może nie były to częste przypadki, lecz są dobrym przykładem pewnego modelu ogólnej wówczas walki w PRL o „jednolitość i czystość" nauki, w której również wykorzystywano międzypokoleniowe konflikty.

Profesor oceniał ludzi według talentów i pracy oraz wartości moralnej. Cechowała go jasność myśli, elegancja wypowiedzi, rzeczowość i przekonywająca zwięzłość. Był niezwykle pracowity, systematyczny w pracy, wyróżniając się przy tym regularnością w przyjętym trybie życia. Miał wrodzone poczucie taktu oraz życzliwość wobec ludzi, z pewną jednak wrodzoną wobec nich rezerwą. Sprzyjało to umiejętności dyskutowania również w sporach politycznych. Był rzeczowy w podejmowaniu dyskusji i odsuwał na plan dalszy względy prestiżowe.

Przeszedł na emeryturę w Akademii Handlowej w roku 1951, w którym także zlikwidowano Katedrę Prawa Publicznego. Na Uniwersytecie pracował jednak do końca swego życia. Zmarł 18 grudnia 1956 roku w szpitalu miejskim w Poznaniu w wyniku nieudanej operacji. Nie doczekał się wznowienia „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego". Nastąpiło to dopiero w roku 1958. Odszedł w pełni sił twórczych ze sceny dwóch najpoważniejszych wyższych uczelni Poznania, pozostawiając kilka niedokończonych prac naukowych. Poznań zaś stracił znamienitego swego obywatela, który choć urodzony i wychowany na dawnych wschodnich kresach II RP, stał się z serca Wielkopolaninem, a jego praca i osiągnięcia wzbogaciły w sposób trwały zarówno naukę polską, jak i kulturę Kresów Zachodnich II RP, a tym samym i kulturę Polski.

Zbigniew T. Wierzbicki

Krzysztof Maciej Piasecki

1952–2021

Profesora Krzysztofa Piaseckiego spotkałem po raz pierwszy jesienią 1995 roku, kiedy uczestniczyłem w jego wykładach z matematyki, prowadzonych dla studentów Wydziału Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Był w tych czasach postrzegany jako surowy wykładowca, a prowadzony przez niego przedmiot uchodził za najtrudniejszy do zaliczenia na pierwszym roku. Zdawalność w sesji letniej była faktycznie niewielka, choć system dopytywania, poprawek i egzaminów komisyjnych w połączeniu z ponownym wykorzystywaniem wcześniej użytych zadań pozwalał ostatecznie większości zdających zaliczyć przedmiot. Do drugiego, niezwykle ważnego dla mnie spotkania, doszło na początku 1998 roku. Profesor zaproponował mi wówczas staż studencki w Katedrze Badań Operacyjnych, co rozpoczęło moją uczelnianą karierę. Warto dodać, że propozycję otrzymałem w piątek, a pierwsze ćwiczenia prowadziłem trzy dni później, w poniedziałek – w sytuacjach wymagających szybkiego działania Profesor nie bał się ryzykownych decyzji. Choć nie był moim promotorem, przez ćwierć wieku miał istotny wpływ na moje życie zawodowe.

Urodził się 15 października 1952 roku w Poznaniu. Po ukończeniu szkoły średniej podjął studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, które ukończył w 1976 roku z tytułem zawodowym magistra matematyki uzyskanym na podstawie pracy magisterskiej *System dystrybucji części zamiennych do maszyn rolniczych* napisanej pod opieką prof. Jerzego Albrychta. U tego samego promotora napisał rozprawę doktorską zatytułowaną *Ilościowa ocena jakości wyrobu złożonego jako funkcja stanów wyrobu i wiedzy ekspertów*, na podstawie której 3 kwietnia 1981 roku na Wydziale Matematyki i Fizyki UAM otrzymał stopień naukowy doktora nauk matematycznych. Stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonometrii uzyskał decyzją Rady Wydziału Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu 15 stycznia 1991 roku na podstawie rozprawy *Decyzje i wiarygodne prognozy*. Wykład habilitacyjny wygłosił na temat teorii katastrof na tle jej zastosowań w naukach ekonomicznych. Tytuł naukowy profesora nauk ekonomicznych nadał mu Prezydent RP 19 kwietnia 2007 roku.

Bezpośrednio po studiach (1 sierpnia 1976) Krzysztof Piasecki rozpoczął pracę jako matematyk, później starszy asystent w Przemysłowym Instytucie Maszyn Rolniczych.

Od 1 października 1979 roku zatrudniony był w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu jako starszy asystent, adiunkt (od 1 maja 1981), profesor nadzwyczajny (od 1 czerwca 1995), profesor zwyczajny (od 13 marca 2010) i ostatecznie profesor (od 1 października 2019 do odejścia z Uczelni 28 września 2020). W tym czasie przez wiele lat pełnił funkcję kierownika Pracowni Zastosowań Matematyki w Zarządzaniu, a w latach 2013–2017 był kierownikiem Katedry Badań Operacyjnych. Pod koniec życia pracował w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu. Wcześniej, równolegle z zatrudnieniem na Uniwersytecie Ekonomicznym, był również przez pewien czas prorektorem i rektorem Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu, dyrektorem Instytutu Ekonomii i Zarządzania Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Lesznie, wykładowcą Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości w Poznaniu oraz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Kaliszu.

W pracy naukowej początkowo zajmował się metodami numerycznymi i ich zastosowaniem w przemyśle. Po doktoracie zainteresował się analizą liczb rozmytych i ich wykorzystaniem w prognozowaniu i podejmowaniu decyzji. Wprowadził do literatury zbiorów rozmytych szereg własności znanych z teorii rachunku prawdopodobieństwa. Prace publikował w renomowanych czasopismach międzynarodowych, zwłaszcza w „Fuzzy Sets and Systems". Po 1990 roku zainteresował się matematyką finansową. Jego głównym dokonaniem z tego okresu jest książka profesorska *Od arytmetyki handlowej do inżynierii finansowej* (Wydawnictwo AE, Poznań 2005), stanowiąca kompleksowe ujęcie finansów z wykorzystaniem modeli matematycznych. Zaprezentowanym w niej nowym podejściem jest przede wszystkim skupienie uwagi na czynniku dyskontującym w miejsce klasycznego podejścia opartego na stopie procentowej.

Po uzyskaniu tytułu profesora zainteresował się bardziej finansami behawioralnymi oraz modelowaniem niepewności i ryzyka. W ostatnich latach życia dokonał swego rodzaju powrotu do korzeni, łącząc finanse ze zbiorami rozmytymi, którymi zajmował się w młodości. W szczególności w kontekście niepewności informacji skupiał się na wykorzystaniu zorientowanych liczb rozmytych. W ostatnich pracach zajmował się między innymi teorią użyteczności, aksjomatyzacją ryzyka, nieprecyzyjnością w rekomendacjach inwestycyjnych, subiektywnością ocen eksperckich, modelowaniem kursów w reprezentacji czasowo-binarnej, handlem algorytmicznym i modyfikacją skal porządkowych stosowanych w ocenie wiarygodności kredytowej w taki sposób, aby możliwa była ich integracja z metodami rozmytymi. W pracy twórczo łączył modele formalne z podejściem behawioralnym, będąc jednym z prekursorów zastosowania zbiorów intuicjonistycznych w finansach. Profesor był autorem lub współautorem łącznie ponad 200 publikacji naukowych, w tym kilku monografii. Ponad 50 jego prac indeksowanych jest w Web of Science.

Profesor Krzysztof Piasecki nie ograniczał się do działalności publikacyjnej. Był wieloletnim członkiem między innymi Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Matematycznego, członkiem Komitetu Statystyki i Ekonometrii Polskiej Akademii

Nauk, członkiem Mathematical Association of America. Podczas pandemii COVID-19, gdy praktycznie niemożliwe były spotkania osobiste, zainicjował i współorganizował Wirtualne Seminarium z Badań Operacyjnych, które odbywa się co miesiąc do dzisiaj i stanowi forum wymiany myśli naukowców zajmujących się metodami ilościowymi, w szczególności badaniami operacyjnymi. Był członkiem różnych komitetów redakcyjnych. Recenzował artykuły dla licznych czasopism, przez wiele lat publikował recenzje w „Zentralblatt für Mathematik". Pełnił funkcję recenzenta w licznych postępowaniach awansowych.

W ramach działalności dydaktycznej był autorem lub współautorem kilku podręczników (w tym wielokrotnie wznawianej *Matematyki wspomagającej zarządzanie*) i wielu materiałów dydaktycznych. Jako jeden z pierwszych wykładowców Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu konsekwentnie dążył do cyfryzacji zajęć z przedmiotów matematycznych, czego wyrazem była zarówno seria materiałów multimedialnych w postaci filmów, jak i podręcznik *e-Matematyka wspomagająca ekonomię* (współautorzy: M. Anholcer, K. Echaust), w którym oprócz teorii i klasycznych przykładów opisano też wykorzystanie wybranych narządzi informatycznych do rozwiązywania zadań matematycznych. Wypromował około 50 licencjatów, około 300 magistrów i 6 doktorów.

Poza zawodową posiadał też szeroką wiedzę w zakresie historii, sztuki i literatury. Jego współpracownicy i wychowankowie wspominają inspirujące rozmowy na te tematy, w tym takie wynikające spontanicznie w trakcie odwiedzania różnych miejsc przy okazji wspólnych wyjazdów konferencyjnych. Zwracają też uwagę na to, że starał się służyć radą w sprawach zarówno zawodowych, jak i – w razie potrzeby – tych bardziej osobistych. Cechowało go tradycyjne podejście do działalności akademickiej, związane prawdopodobnie z jego fascynacją szkołą lwowską (z której wywodził się jego promotor, prof. Jerzy Albrycht). W szczególności ważne było dla niego podtrzymywanie relacji, w której mistrz nie tylko przekazuje wiedzę swoim uczniom, ale też jest za nich odpowiedzialny.

Był człowiekiem o bardzo silnym charakterze, stanowczym, a także wytrwałym w dążeniu do raz obranego celu. Kierował się ściśle określonym systemem wartości. W szczególności bezwarunkowo wspierał działania podopiecznych i był lojalny wobec tych, o których lojalności wobec siebie był przekonany. Taka bezkompromisowa postawa zapewniła mu zarówno wiernych przyjaciół, jak i równie wiernych krytyków.

Przez ponad 45 lat dzielił życie z żoną Małgorzatą. Wspólnie wychowali dwoje dzieci: córkę Monikę i syna Adama. Odszedł nagle 14 lipca 2021 roku. Pięć dni później spoczął na cmentarzu w Bninie, w miejscu z widokiem na jezioro, którego brzegi lubił odwiedzać za życia.

Marcin Anholcer

Janusz Piasny

1930–1997

14 października 1997 roku zakończył swoje pracowite życie Profesor Janusz Piasny, zamiłowany nauczyciel akademicki, społecznik, wielce zasłużony dla rozwoju Akademii Ekonomicznej w Poznaniu oraz środowiska naukowego miasta Poznania i kraju, były rektor tej Uczelni, kierownik Katedry Ekonomiki Konsumpcji. Profesor był wybitnym znawcą szeroko rozumianej dyscypliny konsumpcji i czołowym reprezentantem tej dziedziny nauki, współpracującym z wieloma ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. Niektóre z jego licznych publikacji były tłumaczone na kilka języków obcych (w tym także na język chiński). W Uczelni pracował z pełnym oddaniem przez ponad 40 lat, aż do ostatnich dni.

Janusz Piasny urodził się 17 kwietnia 1930 roku w Dachowej koło Kórnika. Na początku roku 1940 został wysiedlony wraz z rodzicami do Skarżyska-Kamiennej, gdzie ukończył szkołę podstawową. Następnie brał udział w tajnych kompletach w zakresie dwóch klas szkoły średniej. Po powrocie z wysiedlenia w roku 1945 kontynuował naukę w gimnazjum w Śremie. Po uzyskaniu tzw. małej matury uczęszczał do Liceum Pedagogicznego w Krotoszynie, gdzie w styczniu 1949 roku otrzymał świadectwo dojrzałości. Już w lutym podjął pracę nauczyciela w szkole podstawowej w Poznaniu oraz w Komendzie Wielkopolskiej Chorągwi Związku Harcerstwa Polskiego. Pracując zawodowo, rozpoczął w roku 1949 studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. W związku z reorganizacją Uczelni i jej przekształceniem w Wyższą Szkołę Ekonomiczną ukończył najpierw studia I stopnia, otrzymując w roku 1952 dyplom WSE, a następnie studia II stopnia, uzyskując w roku 1954 magisterium nauk ekonomicznych.

W latach 1955–1958 odbył studia doktoranckie (zwane wówczas aspiranturą krajową) uwieńczone stopniem doktora nauk ekonomicznych. Stopień ten uzyskał 21 grudnia 1960 roku na podstawie rozprawy *Spożycie ludności wiejskiej na tle przemian społeczno-gospodarczych w Polsce Ludowej w latach 1948–1958,* napisanej pod kierunkiem prof. Zbigniewa Zakrzewskiego. Praca ta została opublikowana w roku 1961. Doktorem habilitowanym nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii politycznej Janusz Piasny został w maju 1968 roku na podstawie pracy *Miejsce konsumpcji w teorii gospodarki socjalistycznej*, opublikowanej w roku 1967. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w roku 1975, a profesora zwyczajnego w roku 1982.

Z Akademią Ekonomiczną związał się na stałe już w czasie studiów. W roku 1951 przyjęto go jako wybitnego studenta trzeciego roku na stanowisko zastępcy asystenta. W Uczelni kolejno obejmował stanowiska: asystenta, adiunkta, docenta i profesora. Jako profesor wniósł duży wkład w prace organizacyjne Uczelni. W latach 1969/1970–1989/1990 był zastępcą dyrektora Instytutu Ekonomii Politycznej, a po reorganizacji Uczelni w październiku 1990 roku został kierownikiem Katedry Ekonomiki Konsumpcji i był nim do końca życia. W latach 1968/1969–1974/1975 pełnił funkcję prorektora, a w latach 1981/1982–1986/1987 piastował godność rektora, będąc przy tym w latach 1983/1984–1986/1987 przewodniczącym Kolegium Rektorów m. Poznania. Był pierwszym, w okresie 40-lecia, rektorem AE wybranym demokratycznie w tajnym głosowaniu. Będąc rektorem w czasie stanu wojennego, skutecznie bronił pracowników i studentów Uczelni; nikt z pracowników nie został wtedy internowany ani pozbawiony pełnionych funkcji, co było rzadkością w środowisku akademickim w Polsce.

Profesor pozostawił ogromny dorobek naukowy w liczbie 230 pozycji, w tym 13 książek; w 10 z nich był współautorem lub/i redaktorem naukowym. Niektóre z tych publikacji ukazały się za granicą tłumaczone na języki: angielski, chiński, gruziński, litewski, niemiecki, rosyjski i ukraiński.

Do ważniejszych publikacji w swoim dorobku naukowym Profesor Piasny zaliczył następujące prace: *O relacji cen: pasz, mleka i żywca wołowego* (1958); *Wpływ mechanizacji na towarowość rolnictwa* (1960); *Spożycie ludności wiejskiej na tle przemian społeczno-gospodarczych* (1961); *Miejsce konsumpcji w teorii gospodarki socjalistycznej* (1967); *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarki socjalistycznej* (1971); *Kulturowa faza rozwoju społeczeństwa a realizacja perspektywicznego wzorca konsumpcji* (1976); *Polityka społeczna i jej wpływ na warunki życiowe ludności w Polsce Ludowej* (1978); *Modele konsumpcji najmniej zamożnych i wielodzietnych rodzin w Polsce* (1981); *Ekonomika konsumpcji* (1984); *Próba porównania systemu zabezpieczenia socjalnego w Polsce i Republice Federalnej Niemiec* (1988); *Świadczenia społeczne na rzecz rodzin* (1989); *System zabezpieczenia socjalnego ludności w RFN* (1992); *Poziom i jakość życia ludności oraz źródła i mierniki ich określania* (1993).

Główne zainteresowania Profesora Piasnego koncentrowały się na problematyce szeroko rozumianej konsumpcji. Zajmował się zarówno teorią konsumpcji, jak i jej realizacją w praktyce. Zakres jego prac badawczych ewoluował w miarę rozwoju gospodarczego i przemian ustrojowych kraju. Zaczął od badań nad funkcjonowaniem rynku rolnego i spożycia przez wieś w Polsce. Następnie przeszedł do problematyki bardziej ogólnej. Zajął się teorią konsumpcji i zachowań konsumentów, modelami i wzorcami konsumpcji. Przedmiotem jego badań były zagadnienia regionalnego zróżnicowania poziomu i jakości życia oraz sprawy zabezpieczeń socjalnych rodzin. Prowadził badania porównawcze warunków życiowych ludności w skali międzynarodowej. W ostatnich latach zajmował się także zagadnieniem marketingu oraz systemem ochrony interesów konsumenta.

Jako czołowy badacz konsumpcji Profesor był w latach 1977–1994 kilkakrotnie zapraszany do wygłoszenia cyklu wykładów na uniwersytetach w Niemczech, w Kolonii, Paderborn, Marburgu, Pasawie oraz w Instytucie im. Maxa Plancka w Monachium. Dwukrotnie przebywał na stażach naukowych w Stanach Zjednoczonych, w roku 1975 na Uniwersytecie w Cambridge i w roku 1982 na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley jako gość Departamentu Stanu USA.

Profesor prowadził seminaria magisterskie i był kierownikiem około 260 prac magisterskich i dyplomowych. Potrafił skupić wokół siebie wielu młodych ekonomistów doktorów i habilitantów zajmujących się problematyką konsumpcji. Wypromował ośmiu doktorów, był wielokrotnie recenzentem albo przewodniczącym w przewodach doktorskich i habilitacyjnych. Opiniował wiele wniosków o tytuł naukowy profesora, nie tylko w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, ale także w wielu innych polskich uczelniach. Na zlecenie różnych instytucji naukowych i gospodarczych brał udział w opracowaniu i opiniowaniu problemów międzynarodowych oraz wielu problemów węzłowych, dotyczących konsumpcji.

Profesor Janusz Piasny pełnił odpowiedzialne funkcje w wielu organizacjach naukowych i instytucjach. Od roku 1968 był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W latach 1978–1990 był członkiem z wyboru Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN w Warszawie, a w latach 1984–1990 członkiem Prezydium tego Komitetu. W latach 1981–1983 był członkiem Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego Nauk Społecznych przy Ministerstwie NSzWiT, a w latach 1993–1995 – członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, pełniąc funkcję przewodniczącego Sekcji Uczelni Ekonomicznych. Od roku 1995 sprawował funkcję członka Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych.

Profesor włączył się czynnie także w prace społeczne. Od roku 1956 był członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, działając aktywnie przez wiele lat. W latach 1960–1962 pełnił funkcję sekretarza naukowego Poznańskiego Oddziału PTE, a w latach 1987–1989 członka Zarządu tego Oddziału. W latach 1981–1988 był członkiem Rady Głównej PTE w Warszawie.

Praca Profesora była doceniana. Otrzymywał nagrody ministra oraz nagrody rektorskie. Za całokształt pracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. Był wyróżniony tytułem Zasłużonego Nauczyciela oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Ponadto został odznaczony Medalem Honorowym za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Złotą Odznaką PTE oraz wieloma odznaczeniami regionalnymi.

Pełniąc rozmaite funkcje w Uczelni, Profesor Janusz Piasny dał się poznać jako człowiek życzliwy i otwarty na sugestie swoich współpracowników. Zwracali się do niego z pełną ufnością, wierząc, że znajdzie właściwe rozwiązanie ich problemów. Darzono

go szacunkiem i sympatią, a on tymi samymi uczuciami się odwzajemniał. W sytuacjach konfliktowych, których nigdy nie brakuje w życiu, potrafił zawsze znaleźć rozwiązanie kompromisowe.

We współpracy nie szczędził nigdy sił i czasu, pomagając w opracowaniu problemów naukowo-badawczych podejmowanych w jego otoczeniu, będących przedmiotem jego zainteresowań naukowych. Dorobek naukowy, doświadczenie oraz wieloletnia praca Profesora dawały niejako gwarancje, że udzielone rady pozwolą efektywnie rozwiązywać dane problemy badawcze. Również pracownicy naukowi z innych ośrodków w kraju zwracali się do niego o pomoc i radę w trudnościach, które napotykali w prowadzonych badaniach naukowych. Wiedzieli, że się nie zawiodą, znali jego życzliwość połączoną z ogromną pracowitością. Nie odmawiał tej pomocy i zawsze udzielał kompetentnych rad.

Będąc z zamiłowania nauczycielem akademickim, przywiązywał ogromną wagę do swojej pracy jako wykładowcy i wychowawcy młodzieży studiującej. Niezwykle starannie przygotowywał wykłady. Szanował i lubił studentów, i cieszył się ich wzajemnością. Niejako w podzięce i uznaniu Stowarzyszenie Absolwentów Akademii Ekonomicznej w Poznaniu nadało Profesorowi Januszowi Piasnemu honorowe członkostwo. W moich wspomnieniach zachowuję jego postać, gdy w szpitalu poprawiał prace magisterskie swoich studentów na parapecie okna szpitalnego. Był już wtedy bardzo osłabiony i wiedział, że jego dni są policzone. Jego sumienność i rzetelność nie pozwalały mu jednak zaniedbać spraw swoich magistrantów.

Profesor Janusz Piasny budził zaufanie i stwarzał dobry klimat. Pozostał we wdzięcznej pamięci przyjaciół, współpracowników, uczniów i licznej rzeszy studentów jako wybitny znawca uprawianej przez siebie dyscypliny naukowej, człowiek niezwykle pracowity, życzliwy, otwarty i bezpośredni oraz zawsze gotowy służyć pomocą. Pamięć o nim jest ciągle żywa.

Zygmunt Kowalczyk

Lucjan Pokorzyński

1903–1979

Zmarły nagle 5 września 1979 roku Profesor Lucjan Pokorzyński był przez ponad 30 lat związany z Akademią Ekonomiczną. Pracował w niej z pełnym oddaniem w okresie bardzo trudnym dla polskiej nauki. Od roku 1952 był kierownikiem jedynej w Polsce Katedry Ubezpieczeń. Stworzył teoretyczne podwaliny poznańskiej szkoły ubezpieczeń. Był zamiłowanym pedagogiem i wielce zasłużonym nauczycielem akademickim, wychowawcą wielu roczników ekonomistów – praktyków i pracowników naukowych. Do końca życia twórczo pracował, nie zrywając kontaktów z Uczelnią.

Urodził się 6 stycznia 1903 roku w Szamotułach. W roku 1920 ukończył szkołę średnią w Poznaniu. W latach 1920–1923 odbył studia wyższe na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, gdzie w roku 1923 uzyskał dyplom nauk prawnych. Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę zawodową w sądownictwie – początkowo jako sędzia, a później jako adwokat i notariusz.

Działalność naukową rozpoczął już w latach 30. W roku 1939 miał przygotowaną pracę doktorską z dziedziny postępowania egzekucyjnego. Wybuch II wojny światowej przeszkodził mu w sfinalizowaniu przewodu doktorskiego, a praca doktorska zaginęła w czasie wojny. Mimo trudnych warunków w okresie okupacji (podejmował się różnych zajęć, pracował jako nauczyciel, biuralista, robotnik rolny nie przerwał pracy naukowej. Przygotował nową rozprawę doktorską, zajmując się bardzo aktualnym ówcześnie tematem aneksji terytorium państwa na tle prawa międzynarodowego. Pracę tę, zatytułowaną *Istota i legalność aneksji w świetle prawa międzynarodowego* ukończył pod kierunkiem prof. Antoniego Peretiatkowicza. Na jej podstawie w roku 1947 uzyskał na Uniwersytecie Poznańskim stopień doktora praw.

Po wojnie całkowicie poświęcił się pracy naukowo-dydaktycznej. W roku 1945 został asystentem na Uniwersytecie Poznańskim, by w roku następnym przejść do pracy w Akademii Handlowej w Poznaniu, przekształconej w roku 1950 w Wyższą Szkołę Ekonomiczną, a później w Akademię Ekonomiczną. Z Uczelnią tą był związany do końca życia. Przeszedł w niej wszystkie szczeble kariery akademickiej, pracując jako starszy asystent, adiunkt, zastępca profesora, docent i profesor nadzwyczajny. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w roku 1968.

Przez kilkanaście lat pełnił wiele trudnych i odpowiedzialnych funkcji organizacyjnych. W latach 1947–1949 pełnił funkcję sekretarza generalnego Akademii Handlowej. W okresie 1954/1955–1955/1956 był dziekanem Wydziału Finansów, w latach 1956/1957–1958/1959 – prorektorem ds. nauczania, w okresie 1961/1962–1962/1963 – prodziekanem ds. studiów zaocznych, a w latach 1963/1964–1967/1968 – dziekanem Wydziału Ogólno-Ekonomicznego Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Był także przez wiele lat kierownikiem punktu konsultacyjnego tej Uczelni w Bydgoszczy i Zielonej Górze oraz Studiów Podyplomowych dla Inżynierów i Ubezpieczeniowców. Ponadto przewodniczył licznym komisjom lub był członkiem licznych komisji wydziałowych i uczelnianych.

Profesor Lucjan Pokorzyński, z zamiłowania uczony i nauczyciel, łączył w sobie najlepsze cechy profesora akademickiego. Charakterystycznym rysem jego działalności jako uczonego, nauczyciela i wychowawcy był przede wszystkim realizm, oparty na głębokiej i wszechstronnej wiedzy, znajomości ludzi i stosunków społeczno-gospodarczych. Dorobek naukowy Profesora jest bardzo bogaty i wszechstronny. Obejmuje liczne prace monograficzne, artykuły naukowe, kierowanie pracami naukowymi oraz ich redakcjami. Ranga tego dorobku opiera się nie tylko na liczbie opublikowanych pozycji i ich odkrywczym charakterze, ale także na ich funkcji społecznej i przydatności na potrzeby teorii i praktyki.

Ubezpieczenia gospodarcze były główną dziedziną zainteresowań naukowych Profesora, a jego dorobek w tym zakresie zdobył sobie trwałe miejsce w polskiej i światowej literaturze ubezpieczeniowej. Po opublikowaniu, wkrótce po wojnie, kilku opracowań z zakresu prawa międzynarodowego i gospodarczego skupił się później przede wszystkim na ubezpieczeniach gospodarczych. Zogniskował swoje badania wokół zagadnień prawnych, ekonomicznych, społecznych i historycznych. Zainteresowania naukowe Profesora w dziedzinie ubezpieczeń były zawsze wielokierunkowe. Szczególnie dużo uwagi poświęcił funkcjonowaniu ubezpieczeń gospodarczych w socjalizmie i kapitalizmie (*Ubezpieczenia. gospodarcze w kapitalizmie* – jako współautor). Zajmował się zagadnieniami związanymi z ubezpieczeniami wiejskimi (1953 i 1956), nadzorem państwa nad ubezpieczeniami (1962) oraz genezą i rozwojem ubezpieczeń gospodarczych na ziemiach polskich (1958). Z innych licznych prac na uwagę zasługują opracowania na temat przesłanek ubezpieczeń w socjalizmie (1956), udziału własnego ubezpieczającego (1970), dochodzenia roszczenia o odszkodowanie ubezpieczeniowe (1973), rozwoju prawa ubezpieczeń gospodarczych (1973), prawa osób trzecich wobec ubezpieczyciela (1973), odpowiedzialności ubezpieczyciela wobec ofiar wypadków komunikacyjnych w systemach prawnych Europy Zachodniej (1975). Wszystkie prace Profesora – dalekie od jakiejkolwiek sztywności i schematyzmu – zawierają ogromny ładunek myśli twórczej. Wyróżniają się szczególną zwięzłością i przejrzystością, starannością i dokładnością opracowania. Prace te są wielokrotnie cytowane w polskiej i obcej literaturze, wywołują do dzisiaj twórczą polemikę.

Profesor Lucjan Pokorzyński był także autorem opracowań o charakterze naukowo-dydaktycznym, przeznaczonych dla studentów szkół wyższych. Cechowało je powiązanie wiedzy teoretycznej z praktyką. Taki charakter miały również opracowane przez niego pomoce naukowe i dydaktyczne wydawane przez Oddział Poznański PTE w postaci skryptów, poradników i przewodników metodycznych pisanych na zlecenie zainteresowanych instytucji i resortów. W publikacjach Profesora przeznaczonych zarówno dla studentów, jak i dla słuchaczy kursów zawodowych problematyka ubezpieczeń gospodarczych została przedstawiona w sposób przystępny i ściśle dostosowany do odbiorców prac. To było ich wielką zaletą.

Profesor był także redaktorem kilkunastu opracowań oraz autorem kilkudziesięciu recenzji wydawniczych, kierownikiem naukowym tematów podstawowych, międzyresortowych i węzłowych. Był współorganizatorem wydawnictwa Studia Ubezpieczeniowe, przewodniczącym Rady Redakcyjnej tego wydawnictwa oraz jego redaktorem.

Działalność pedagogiczna odgrywała dużą rolę w twórczości Lucjana Pokorzyńskiego. Przez wiele lat prowadził wykłady i seminaria na wszystkich stopniach kształcenia. W Akademii Handlowej wykładał prawo rzeczowe, a w Szczecińskim Oddziale Akademii Handlowej prawo administracyjne i gospodarcze. Od roku 1952, kiedy to objął kierownictwo Katedry Ubezpieczeń WSE w Poznaniu, problematyka ubezpieczeń gospodarczych była głównym przedmiotem jego wykładów. Przygotowywał je wyjątkowo starannie. Panował nad ogromnym i zawikłanym materiałem. Wykład miał jasną konstrukcję i piękny styl. Wykłady były bardzo interesujące i przystępne dla słuchaczy. Przedstawiały instytucję ubezpieczeniową zarówno na szerokim tle historycznym, jak i w obliczu ówczesnych przemian społeczno-gospodarczych. Profesor był promotorem kilkuset prac dyplomowych i magisterskich oraz kilkunastu prac doktorskich. Był szczególnie serdeczny dla młodych pracowników nauki. Nigdy nie odmawiał im przyjacielskiej rady i pomocy. Wiele trudu wkładał w liczne recenzje prac doktorskich i habilitacyjnych.

Mimo dużego zaangażowania w pracę naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej Profesor Pokorzyński brał stale czynny udział w pracy społecznej poza Uczelnią. Od roku 1947 był aktywnym członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, będąc przez wiele lat sekretarzem naukowym Komisji Nauk Społecznych oraz jego wydawnictw. Od roku 1949 działał aktywnie jako członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, pełniąc w Oddziale Poznańskim różne funkcje. Był również aktywnym członkiem polskiej sekcji Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Ubezpieczeniowego (AIDA), od chwili jej założenia w roku 1961. Był członkiem wielu jeszcze stowarzyszeń i organizacji.

W dowód uznania dla jego pracy naukowej, dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej został odznaczony Krzyżem Kawalerskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia

Polski. Uzyskał też tytuł Zasłużonego Nauczyciela PRL. Otrzymał liczne odznaczenia i odznaki. Był wielokrotnie nagradzany przez ministra szkolnictwa wyższego.

Profesor miał bogatą osobowość. Był zawsze sobą, odznaczał się wysokimi walorami moralno-etycznymi. Był człowiekiem prawym i szlachetnym, nieskazitelnego charakteru i nad wyraz skromnym. Na zewnątrz sprawiał wrażenie człowieka zamkniętego, a nawet oschłego. Zyskiwał przy bliższym poznaniu. Był człowiekiem wielkiego serca i wrażliwości. Zrezygnował z założenia własnej rodziny, by móc wychowywać wcześnie osierocone dzieci brata. Był bardzo punktualny, znane są wspomnienia studentów, którzy nastawiali swoje zegarki z chwilą rozpoczęcia wykładu, gdyż wiadomo było, że Profesor Pokorzyński wchodzi na salę wykładową zgodnie z wybiciem zegara prawie co do sekundy. Języki klasyczne – greka i łacina – były jego ulubionymi językami. Ponadto znał znakomicie język niemiecki, angielski i francuski. Z prof. Józefem Rzóską mógł przez wiele godzin rozprawiać i recytować klasykę grecką i łacińską. Był przy tym pełen subtelnego humoru. Szanowali i cenili go wszyscy.

Tadeusz Sangowski

Julian Popiel

1919–1976

Julian Popiel urodził się 18 października 1919 roku w Winnicy na Ukrainie, jako syn Stanisława i Marii z domu Sokołowskiej. W roku 1946 ukończył studia w Akademii Handlowej w Krakowie, uzyskując tytuł magistra. W latach 1947–1948 kontynuował naukę na studiach doktoranckich w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał w roku 1959 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Krakowie.

W naszej Uczelni pracował 13 lat, wykładając obieg pieniężny i kredyt. W roku 1951 rozpoczął pracę nauczyciela akademickiego w Katedrze Bankowości utworzonej w roku 1950. Katedra ta została przekształcona w roku akademickim 1953/1954 w Katedrę Obiegu Pieniężnego, kierowaną przez zastępcę profesora Zygmunta Szymczaka. W tejże Katedrze otrzymał w roku 1955 stanowisko zastępcy profesora. W trakcie reformowania studiów Katedrę zlikwidowano w roku akademickim 1958/1959 i włączono ją jako Zakład Bankowości do Katedry Finansów. W styczniu 1959 roku Julian Popiel przeszedł w charakterze zastępcy profesora do Katedry Ekonomii Politycznej, a w październiku 1961 roku do Katedry Ubezpieczeń. Pracował w niej do 1 września 1964 roku.

Sferą zainteresowań naukowych Doktora Popiela były przede wszystkim problemy pieniężno-walutowe. Z tego zakresu opublikował w roku 1956 pracę *Z problematyki złota w gospodarce socjalistycznej* (1956). W roku następnym wydał: *Zasady gospodarki finansowej państwowych przedsiębiorstw przemysłowych*.

Zmarł w styczniu 1976 roku.

Zdzisława Drozdowska

Mieczysław Przedpelski

1918–2001

W życiu Profesora Mieczysława Przedpelskiego można wyodrębnić dwie dziedziny i dwa okresy jego działania, a mianowicie: działalność konspiracyjną i działalność naukowo-badawczą oraz dydaktyczną. Obu tym dziedzinom oddawał się z ogromną pasją. W konspiracji działał w latach 1939–1945, a także na początku swych studiów. Pracę w charakterze nauczyciela akademickiego rozpoczął w roku 1951 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu i kontynuował ją przez ponad 40 lat. Profesor był wybitnym znawcą problematyki pracy i polityki społecznej, prężnym organizatorem działalności naukowo-badawczej i dydaktyczno-wychowawczej Akademii Ekonomicznej oraz cenionym dydaktykiem. Wykładał ekonomikę przemysłu, ekonomikę pracy i teorię spółdzielczości. Wypromował ośmiu doktorów i kilkuset magistrów oraz opublikował kilkadziesiąt prac, w tym kilka książek. Przez wiele lat brał czynny udział w życiu naukowym i społecznym zarówno w ośrodku poznańskim, jak i w skali kraju. Z Uczelnią łączyły go silne więzi. Do końca życia utrzymywał stały kontakt i przyjacielskie stosunki z byłymi uczniami oraz współpracownikami, którzy często korzystali z bogactwa jego wiedzy i doświadczenia. Zmarł 19 lutego 2001 roku.

Mieczysław Przedpelski urodził się 5 lutego w 1918 roku w Jiczynie, w Czechach. Po przyjeździe wraz z rodzicami do Polski uczęszczał do szkoły powszechnej w Łukowie, a następnie – po przeniesieniu się rodziny na Śląsk – do gimnazjum i liceum w Mysłowicach. Maturę uzyskał w roku 1939. Wybuch II wojny światowej przerwał jego dalszą naukę. W okresie okupacji mieszkał w większości w Krakowie i na Śląsku, pracując na utrzymanie matki i młodszego rodzeństwa. Jego ojciec był bowiem w niewoli niemieckiej, a starszy brat został w roku 1940 osadzony w obozie koncentracyjnym w Auschwitz.

Z rodzinnego domu wyniósł gorący patriotyzm. Od samego początku wojny brał czynny udział w walce z hitlerowskim najeźdźcą. W grudniu 1939 roku wstąpił do Narodowej Organizacji Wojskowej (NOW) i przyjął pseudonim „Pobóg". W roku 1941 organizacja oddelegowała go do okręgu rzeszowskiego, zlecając mu trzy zadania, mianowicie: zorganizowanie sieci punktów kontaktowych NOW i sieci kolportażu; nawiązanie kontaktów z oddziałami partyzanckimi tworzącymi się wówczas na Zasaniu, w okolicach Zamościa i Janowa Lubelskiego oraz zbadanie rozmieszczenia i obsady

placówek niemieckich na tym terenie; przygotowanie zasadzek na patrole wroga. Zadania te realizował z pełnym oddaniem przez dwa lata, współdziałając z miejscowymi proboszczami, którzy udzielali mu schronienia i innej pomocy. Raporty wysyłał do kierownictwa NOW w Krakowie.

W drugiej połowie 1943 roku zmienił się zakres jego zadań. Nastąpiło to w związku z rozszerzaniem się represji niemieckich na Zamojszczyźnie. Od listopada 1942 roku do marca 1943 roku Niemcy zaczęli masowo wysiedlać ludność rolniczą i przesiedlać na te tereny volksdeutschów z okupowanych terenów wschodnich. Ludność polską wywożono w większości na roboty przymusowe do Niemiec i do obozów koncentracyjnych. Znaczną grupę małych dzieci wywieziono do Niemiec. Część ludności zdołała zbiec do lasu. Na przełomie maja i czerwca 1943 roku okupant zaczął pacyfikować teren Zasania, aresztując masowo mężczyzn i osadzając ich w więzieniu na Zamku w Lublinie.

W tych okolicznościach kontakty Mieczysława Przedpelskiego z partyzanckimi leśnymi oddziałami stawały się coraz częstsze. Otrzymał bowiem zadanie koordynacji działań Narodowej Organizacji Wojskowej i Armii Krajowej. Szybki rozwój partyzantki sowieckiej na Zasaniu zmuszał do nawiązania z nią współpracy i organizowania wspólnych akcji sabotażowych. Największą z tych akcji, w której uczestniczył z bronią w ręku, było rozbicie nastawni kolejowej w Rozwadowie.

W roku 1944 nasiliły się aresztowania i deportacje na Zasaniu. Niemcy przygotowywali bowiem drugą pacyfikację tego terenu, chcąc „oczyścić" zaplecze frontu dla cofającej się swojej armii. W tej sytuacji Mieczysław Przedpelski włączył się do jednego z oddziałów Armii Krajowej, które koncentrowały się w Puszczy Solskiej. Wziął udział w wielkiej bitwie, do której doszło 11–13 czerwca 1944 roku w Lasach Janowskich. W lipcu i sierpniu 1944 roku teren Zasania opanowała Armia Czerwona i na kilka miesięcy zatrzymała się na Wiśle i Wisłoce. Partyzantka polska, ścigana przez NKWD, stopniowo się rozpraszała. Mieczysław Przedpelski początkowo ukrywał się w Mielcu, a następnie przedostał się na Śląsk i w lutym 1945 roku podjął pracę w tartaku w Mysłowicach.

Gdy nowa władza ludowa zaczęła organizować administrację polską na Ziemiach Zachodnich, zgłosił się do tej pracy. W maju 1945 roku wyjechał wraz z 30-osobową ekipą do Niemodlina (niem. Falkenberg). Początkowo pracował jako referent w Starostwie, a od sierpnia 1945 roku jako zastępca kierownika Tymczasowego Zarządu Państwowego, zajmującego się administracją majątku poniemieckiego. Po rocznej pracy w tej instytucji przeniósł się do Poznania i w roku 1946 rozpoczął studia na Akademii Handlowej. Od Narodowej Organizacji Wojskowej otrzymał nowe zadanie – kontynuowanie działalności konspiracyjnej, mającej na celu wzmocnienie i uaktywnienie nielegalnej organizacji młodzieżowej – Młodzież Wszechpolska. Śledzony przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa został aresztowany w styczniu 1947 roku. 16 kwietnia tegoż

roku Wojskowy Sąd Rejonowy w Poznaniu skazał go na karę czterech lat więzienia i dwóch lat pozbawienia praw obywatelskich pod zarzutem „działania mającego na celu obalenie przemocą ustroju państwa polskiego". Kary jednak nie odbył, gdyż objęła go amnestia.

Po wyjściu z aresztu podjął dalsze studia. W grudniu 1949 roku otrzymał dyplom Akademii Handlowej i rozpoczął pracę w spółdzielczości mleczarskiej, godząc ją z nauką. W grudniu 1950 roku uzyskał tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych tej Uczelni. 1 kwietnia 1951 roku został przyjęty na stanowisko asystenta do Katedry Rachunkowości, kierowanej przez prof. Witolda Skalskiego, kolejno awansując na stanowisko starszego asystenta (1.08.1951–31.05.1955) i adiunkta (1.06.1955–28.02.1968). Po reorganizacji Uczelni przeszedł w roku 1958 do Katedry Ekonomiki Przemysłu, zorganizowanej i kierowanej przez prof. Stanisława Smolińskiego. Pod jego kierownictwem napisał i obronił rozprawę doktorską: *Płaca jako bodziec materialnego zainteresowania w przemyśle spółdzielczości pracy.* Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał 31 maja 1961 roku. Habilitował się na podstawie publikacji: *Aktywizacja zawodowa kobiet w związku z industrializacją w Polsce Ludowej* (Zeszyty Naukowe WSE nr 39, Poznań 1967). Stopień naukowy docenta nauk ekonomicznych w zakresie ekonomiki przemysłu otrzymał 24 stycznia 1968 roku. Na stanowisko docenta etatowego został awansowany 29 lutego 1968 roku, a po roku otrzymał nominację na kierownika Zakładu Ekonomiki Pracy. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał 1 sierpnia 1972 roku, a profesora zwyczajnego 17 września 1982 roku.

Profesor Mieczysław Przedpelski brał czynny udział w organizacji życia naukowego i doskonalenia procesu nauczania w Uczelni. Był wielokrotnie kierownikiem Podyplomowego Studium Pracy i Spraw Socjalnych. W roku akademickim 1968/1969 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Ogólno-Ekonomicznego, a w latach 1969/1970–1971/1972 piastował stanowisko prorektora ds. nauczania. W roku 1977 współorganizował Instytut Polityki Społecznej i był jego dyrektorem przez sześć lat, do 30 września 1983 roku. W Instytucie tym kierował Zakładem Ekonomiki Pracy i Polityki Społecznej do 30 września 1993 roku mimo przejścia na emeryturę w roku 1988.

Zainteresowania naukowe Profesora rozwijały się w kilku kierunkach. Zawsze jednak nawiązywał do potrzeb praktyki gospodarczej. Na plan pierwszy w jego badaniach wybijają się zagadnienia zatrudnienia i płac. Z tego zakresu, poza wymienioną już pracą habilitacyjną, opublikował trzy prace zwarte, mianowicie: *Płace jako bodziec materialnego zainteresowania w przemyśle spółdzielczości pracy* (WSE, Poznań 1962), *Struktura zatrudnienia kobiet w Polsce Ludowej* (PWN, Poznań 1975) oraz podręcznik, którego był współautorem i redaktorem – *Ekonomika pracy. Ekonomiczno-społeczne zagadnienia pracy człowieka* (PWN, Poznań 1981).

Oryginalnym kierunkiem jego badań było określenie przyczyn ekonomicznych, warunkujących poziom zatrudnienia kobiet na tle procesów uprzemysłowienia kraju. W roz-

ważaniach z tego zakresu uwypuklił zależności między rozwojem gospodarczym a aktywizacją kobiet, przeprowadził ocenę przemian, jakie nastąpiły w strukturze ich zatrudnienia w okresie 1945–1964, oraz podjął próbę perspektywicznej oceny zmian zatrudnienia kobiet do roku 1984, koncentrując się na problemach gospodarowania zasobami pracy w szerokim społecznym aspekcie. Profesor przyczynił się do utworzenia i rozwoju w Uczelni dyscyplin naukowych ekonomiki pracy i polityki społecznej. Przy jego wydatnej pomocy uruchomiono po raz pierwszy w Uczelni wykłady z ergonomii. Kierował także pracami badawczymi zespołu pracowników Instytutu na rzecz praktyki i organizowania przez nich konferencji naukowych.

W pierwszym okresie pracy interesował się problematyką rachunkowości. Znalazło to odzwierciedlenie w dwukrotnie wydawanych książkach (w roku 1959 i 1960), poświęconych powstaniu i rozwojowi kont. Na podkreślenie zasługują także dwie prace, których był współautorem, a mianowicie: *Struktura przemysłu Ziem Zachodnich w latach 1939–1959* (IZ, Poznań 1961) oraz *Struktura społeczno-gospodarcza Ziem Zachodnich w latach 1933–1960* (IZ, Poznań 1964).

Aktywnej działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej Profesora towarzyszyła praca społeczna na rzecz Uczelni, środowiska poznańskiego oraz kraju. Przez wiele lat redagował „Roczniki" Uczelni. Był wieloletnim wiceprzewodniczącym Oddziału Poznańskiego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce (1958–1962); sekretarzem naukowym Wojewódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Poznaniu (1962–1975), a następnie jego wiceprezesem (1975–1980). Był wieloletnim członkiem: Komisji Zarządu Głównego PTE w Warszawie, Rady Naukowej Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie, Rady Programowej Zakładu Organizacji i Informatyki Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskiej w Warszawie, Komitetu Problemów Pracy i Polityki Społecznej PAN, Komisji Badań Regionalnych PAN oraz Rady Programowej miesięcznika „Polityka Społeczna".

Wyraz uznania dla –ego działalności i osiągnięć stanowią wielokrotne nagrody ministra oraz odznaczenia. Był odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Zasłużonego Nauczyciela PRL, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i Medalem za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Otrzymał również liczne odznaki regionalne i Złotą Odznakę PTE. Za działalność w czasie wojny nadano mu Krzyż Partyzancki.

Profesor Mieczysław Przedpelski pozostawił po sobie trwałą wdzięczność i pamięć, zwłaszcza tych, którzy go znali i z nim współpracowali. Zasłużył na nią nie tylko jako dobry nauczyciel i sprawiedliwy przełożony, ale przede wszystkim jako życzliwy człowiek, gotowy przyjść z pomocą każdemu, kto jej oczekiwał.

Jerzy Unolt

Tadeusz Puchalski

1908–1979

Niespodziewanie 30 października 1979 roku zmarł Profesor Tadeusz Puchalski, prawy człowiek, zamiłowany i niestrudzony nauczyciel, wychowawca kilku pokoleń ekonomistów, znany i ceniony statystyk. Z ośrodkami akademickimi Poznania był związany ponad 30 lat. Najsilniejsze więzy łączyły go z Akademią Ekonomiczną.

Urodził się 10 stycznia 1908 roku w Kowlu w rodzinie inteligenckiej. Uczęszczał do Gimnazjum Państwowego im. króla Zygmunta Augusta w Białymstoku, gdzie w roku 1928 otrzymał świadectwo dojrzałości. W tym samym roku podjął studia w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie, będąc stypendystą Ministerstwa Komunikacji. Ukończył je w roku 1933, a następnie podjął pracę u swojego fundatora w Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Warszawie. Pracę tę przerwał wybuch wojny. W czasie wojny był sprzedawcą w sklepach Społem w kilku miastach województwa lubelskiego i warszawskiego.

Po wojnie, w roku 1945, uzyskał stopień magistra nauk ekonomicznych w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Doktoryzował się na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego w roku 1948 na podstawie rozprawy *Płace realne pracowników Kolei Państwowych w 1945 i 1946 r*. Stopień naukowy docenta otrzymał w roku 1959, a w roku 1970 Rada Państwa nadała mu tytuł profesora nadzwyczajnego nauk ekonomicznych.

Do Poznania przeniósł się w maju 1945 roku. Podjął tu najpierw pracę w Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych. Pociągała go jednak praca w szkolnictwie. W latach 1946–1951 był nauczycielem liceum handlowego, technikum finansowego i dyrektorem Ośrodka Kształcenia i Doskonalenia Kadr Pedagogicznych. W tym samym okresie podjął także działalność pedagogiczną w szkolnictwie wyższym, którą prowadził do ostatnich chwil swojego życia. Praca ta okazała się jego powołaniem. W latach 1946–1949 był asystentem wolontariuszem, a następnie, do roku 1952, asystentem na Uniwersytecie Poznańskim. W okresie 1953–1966 był najpierw zastępcą profesora, a potem adiunktem w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu. W Uczelni tej kierował Zakładem Administracji i Rachunkowości, a później Katedrą Ekonomiki Leśnictwa. Był także prodziekanem Wydziału Leśnego. Równocześnie (do 1959 roku) pracował w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Sopocie, pełniąc funkcję kierownika Katedry Sta-

tystyki. Począwszy od roku 1960, zaczął pracować w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Uczelnia ta, od roku 1966, stała się jedynym miejscem jego pracy. Po przejściu na emeryturę we wrześniu 1978 roku prowadził w niej nadal działalność dydaktyczną i pedagogiczną.

Kierował Zakładem Statystyki Matematycznej w latach 1963/1964–1968/1969, a po jego likwidacji Zakładem Statystyki Ogólnej w 1969/1970–1975/1976. Ponadto w latach 1965/1966–1968/1969 pełnił obowiązki kierownika Zakładu Statystyki Teoretycznej i Demografii. W roku akademickim 1965/1966 pełnił obowiązki kierownika Katedry Statystyki, a w latach 1966/1967–1968/1969 był jej kierownikiem. Po zmianach organizacyjnych Uczelni został dyrektorem Instytutu Statystyki i Ekonometrii. Funkcję tę pełnił w latach 1969/1970–1975/1976. Brał także czynny udział w działalności organizacyjnej Uczelni. W latach 1964/1965–1965/1966 był prodziekanem Wydziału Ogólno-Ekonomicznego. Sprawował funkcję kierownika Podyplomowego Studium Ekonomiki Przemysłu dla Inżynierów w okresie 1966/1967–1971/1972.

Ponadto przez wiele lat współpracował z Instytutem Zachodnim, Oddziałem Wojewódzkim Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i Wojewódzkim Urzędem Statystycznym w Poznaniu. Od chwili powstania Sekcji Statystyki i Ekonometrii PTE w Poznaniu, tj. od roku 1968, był jej przewodniczącym i aktywnym członkiem. Działalność Profesora Tadeusza Puchalskiego zaznaczyła się również w innych regionach Polski. Był bowiem członkiem Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN, przez wiele lat prowadził zajęcia dydaktyczne w Bydgoszczy oraz współpracował z Głównym Urzędem Statystycznym w Warszawie.

Za wybitne zasługi dla nauki, pracy dydaktyczno-naukowej i praktyki gospodarczej był wielokrotnie wyróżniany przez ministra nauki. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, otrzymał honorowe odznaki za zasługi w rozwoju Poznania i województwa poznańskiego, a także bydgoskiego.

Dorobek naukowy i dydaktyczny Profesora jest znaczący. Obejmuje liczne książki, artykuły, podręczniki, skrypty i recenzje (łącznie ponad 60 pozycji publikowanych). Wyróżnić w nim można kilka nurtów tematycznych, wśród których na specjalną uwagę zasługują prace z dziedziny statystyki transportu morskiego (*Sezonowość przewozów w transporcie morskim*, 1958); międzynarodowego obrotu drzewnego (*Bilans drzewny krajów RWPG*, 1971); warunków bytowych ludności (*Próba analizy wydatków rodzin robotniczych w Polsce*, 1958; *Warunki bytowe ludności NRF w porównaniu z innymi krajami*, 1965) i statystyki handlu (*Eksport NRF*, 1962; *Import NRF*, 1963; *Tendencje rozwojowe w handlu zagranicznym*, 1966; *Badanie wpływu lokalizacji sklepu detalicznego na wahania sezonowe sprzedaży*, 1974).

Godna szczególnego podkreślenia jest troska Profesora o zapewnienie studentom odpowiednich pomocy dydaktycznych. Jej imponującym wyrazem są liczne podręczniki: *Statystyka* (wyd. 3, PWN, Warszawa 1975); *Elementy statystycznej kontroli jakości pro-*

dukcji (wyd. 3, PWN, Warszawa 1975); *Wnioskowanie statystyczne* (wyd. 2, PWN, Warszawa 1975) oraz skrypty i materiały ćwiczeniowe z zakresu teorii statystyki, rachunku prawdopodobieństwa, statystyki opisowej i matematycznej, czy też statystycznej kontroli jakości. Cechuje je wysoki poziom. Były i są nadal cenione przez czytelników, znane szeroko w kraju i poza jego granicami, ciągle potrzebne i poszukiwane.

Brać studencka, darząca Profesora sympatią, nazywała go Dziadkiem lub Puchatkiem. Jego słuchacze nadal pamiętają wykłady ze statystyki matematycznej oraz egzamin z tego przedmiotu, który najczęściej kończył się oceną pozytywną. Byłem jednym z nich, zanim w roku 1964 zostałem asystentem Profesora. Namaszczając mnie na nauczyciela akademickiego, powiedział: „Sam tego chciałeś, nieś więc ten kaganiec oświaty, powodzenia". Noszę go, choć czasem uwiera i przydałaby się wtedy szczególnie rada Profesora, o którym wiadomo, że jeśli czasem komuś nie pomógł, to z pewnością nigdy nie zaszkodził.

Profesor miał bogatą osobowość. W pamięci uczniów, współpracowników i wszystkich, którzy go znali, pozostał jako człowiek niepowszechnego formatu: umysł otwarty na wszystko, co nowe, dobre i pożyteczne; serce życzliwe i oddane na służbę innym; uczony, lecz człowiek skromny; nauczyciel i wychowawca niestrudzony; przełożony troskliwy i spolegliwy. Wyróżniała go życzliwość, skromność, szczerość, konkretność, zaufanie do bliźnich, miał bardzo życzliwe usposobienie. Nie uprzedzał się do nikogo, wolał dostrzegać tylko dobre strony otaczających go osób, odnosił się z szacunkiem do każdego, pomagał, nie żądając niczego w zamian – niby mimochodem i nie wywołując poczucia długu wdzięczności. Bywało jednak, że zatrzymywał pomocną dłoń w połowie drogi, czasem nie angażował się wcale, choć wydawałoby się, że nie powinien tak postąpić.

Tadeusz Puchalski był człowiekiem bardzo skromnym, nigdy się nie wynosił, zawsze znał miarę rzeczy. Autorytetu i uznania przysparzały mu inne źródła. Był przy tym bardzo skryty: nie lubił się zwierzać, o kłopotach nie słyszeliśmy nigdy. Niektórzy mówili o nim Anglik, bo taki kostyczny, z sylwetką i postawą dżentelmena, nieujawniający spraw osobistych i rodzinnych, ukryty za zasłoną bardzo pozytywnie traktowanego snobizmu.

Profesor nie lubił intryg, plotek i wszelkich podobnych praktyk. Czasem powalał na kolana przeciwników intelektualnych krótkim: „Nie wiem" lub z rozbrajającą szczerością przyznawał się do błędu. Mówił: „Chwalcie się sami, bo nikt za was tego lepiej nie uczyni". Zgodnie z tym zaleceniem pracownicy naukowi, którymi kierował, musieli sami o sobie pisać wszelkie pozytywne opinie. Profesor je podpisywał, dopisując wyłącznie pozytywne stwierdzenia, jeśli ktoś o nich zapomniał. Cenił Profesor szczerą i otwartą postawę u swoich studentów i współpracowników.

Profesor Tadeusz Puchalski był nad wyraz konkretny w słowie i czynie. Decydował szybko, nie lubił dzielić włosa na czworo. Pracował systematycznie, skutecznie i do-

ceniał higieniczne, jak mówił, warunki pracy (słynął z tego, że wychodził z każdego posiedzenia, które przedłużało się ponad 120 minut). Kochał piękno w każdej postaci, potrafiła go zauroczyć muzyka, poezja, przyroda, wciągało malarstwo, lubił podróże.

Zaufanie do ludzi było u Profesora znamienne. Nie dopuszczał myśli, że ktoś może je zawieść. Wierzył, że w każdym drzemią talenty i możliwości, którym należy stworzyć warunki do ujawnienia się.

Kazimierz Kruszka

Klemens Ratajczak

1921–1994

Zmarły 6 czerwca 1994 roku Profesor Klemens Ratajczak był wybitnym ekonomistą, wieloletnim dyrektorem Instytutu Nauk Społecznych Akademii Rolniczej, dyrektorem Instytutu Ekonomiki Produkcji naszej Uczelni, zamiłowanym dydaktykiem i wychowawcą. Urodził się 14 listopada 1921 roku w Stajkowie w pobliżu Czarnkowa. W czasie wojny został wywieziony na przymusowe roboty do Niemiec. Pracował tam w gospodarstwie rolnym. Udało mu się jednak zbiec i przedostać się do Generalnego Gubernatorstwa w okolice Krakowa, dokąd zostali wysiedleni jego rodzice. Ukrywał się tam. Został współzałożycielem i członkiem oddziału partyzanckiego Batalionów Chłopskich. Po wojnie ukończył szkołę średnią, a następnie podjął studia I stopnia na Wydziale Prawa UAM. Ukończył je w roku 1953 i kontynuował studia II stopnia na Uniwersytecie Wrocławskim, specjalizując się z prawa gospodarczego. W roku 1955 podjął pracę jako asystent w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu. W roku 1962 obronił tam pracę doktorską *Płaca jako bodziec materialnego zainteresowania w PGR* i uzyskał stopień doktora nauk rolniczo-leśnych. Habilitował się w roku 1969 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie pracy *Ekonomiczna ocena postępu technicznego w PGR* i uzyskał stanowisko docenta w Akademii Rolniczej. W roku 1976 otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w roku 1984 profesora zwyczajnego. W roku 1981 podjął dodatkowo pracę w Akademii Ekonomicznej, obejmując stanowisko dyrektora Instytutu Ekonomiki Produkcji. Był nim do chwili przejścia na emeryturę w roku 1991.

W ciągu swojej wieloletniej pracy pełnił ważne funkcje organizacyjne poza Uczelnią. Był kilka lat prezesem PTE w Poznaniu, członkiem Zarządu Głównego PTE w Warszawie, przewodniczącym Komisji Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN Oddział w Poznaniu, przewodniczącym Komisji Rolnej Rady Naukowej przy Wojewodzie Konińskim, członkiem Komisji Rolnictwa i Organizacji Przedsiębiorstw PAN w Warszawie, członkiem Komitetu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PAN w Warszawie.

Profesor dzięki swojemu wykształceniu łączył w sobie znajomość prawa, rolnictwa i ekonomii. Dzięki temu miał szerokie spojrzenie na problemy polskiego rolnictwa i całej gospodarki żywnościowej. W centrum jego zainteresowań naukowych leżały problemy postępu technicznego w rolnictwie, metody jego wdrażania i ocena efek-

tywności. Zajmował się tym przede wszystkim w swojej pracy habilitacyjnej. Drugą dziedzinę jego zainteresowań stanowiły zagadnienia związane z dokonującymi się przeobrażeniami społeczno-gospodarczymi na wsi oraz ekonomiczno-produkcyjnymi aspektami rozwoju rolnictwa polskiego. Zwracał uwagę na przyczyny kryzysów trapiących nasze rolnictwo w minionych latach, wskazując środki ich przezwyciężenia. Widział potrzebę stosowania aktywnej polityki interwencyjnej państwa mającej na celu zmiany strukturalno-własnościowe rolnictwa w trakcie przechodzenia do gospodarki rynkowej.

Dorobek naukowy Profesora obejmuje około 210 pozycji. Wśród nich publikacjami podstawowymi są dwie monografie – praca doktorska i habilitacyjna. Pozostałe pozycje stanowią artykuły oraz referaty przygotowane na konferencje i sympozja. Profesor Klemens Ratajczak przeprowadzał także ekspertyzy dotyczące oceny stanu i ruchu ludności oraz siły roboczej w rolnictwie, a także przeobrażeń społeczno-gospodarczych na wsi w województwie poznańskim.

Profesor był zamiłowanym dydaktykiem. Jego wykłady i seminaria cieszyły się dużym zainteresowaniem i niesłabnącym powodzeniem wśród studentów. Pod jego kierunkiem napisano ponad 150 prac magisterskich z ekonomiki i organizacji rolnictwa oraz gospodarki żywnościowej. Był promotorem 7 prac doktorskich.

Na emeryturę przeszedł w roku 1991. Nadal współpracował z Uczelnią, realizując zajęcia w zmniejszonym wymiarze.

Za zasługi położone w swojej wielostronnej działalności został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Partyzanckim i Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Otrzymał też honorowe odznaki za zasługi w rozwoju województw poznańskiego, leszczyńskiego, konińskiego i pilskiego oraz inne medale i odznaczenia.

Jego ogromna życzliwość, takt i kultura osobista jednały mu przyjaciół we wszystkich środowiskach, w których się znalazł. Cieszył się szacunkiem i sympatią.

Wojciech Chomicz

Zbigniew Romanow

1932–2004

10 września 2004 roku odszedł z grona społeczności akademickiej naszej Uczelni Profesor Zbigniew Romanow. Odszedł nieoczekiwanie, choć po dłuższej chorobie, której starał się nie poddawać i nie okazywać. Pracował 48 lat, w tym ponad 42 lata w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, z którą był związany do ostatnich dni życia. Zasłużył się dla jej rozwoju zwłaszcza na polu organizacyjnym. Wyróżniał się wielką aktywnością w organizacji procesu dydaktycznego i życia Uczelni. Był zamiłowanym nauczycielem akademickim, cenionym autorem opracowań o charakterze dydaktycznym, znawcą oraz doświadczonym specjalistą i wykładowcą dyscypliny naukowej – historia myśli ekonomicznej. Był rzecznikiem przywrócenia właściwej rangi nauczania tego przedmiotu jako niezbędnej podstawy dobrego wykształcenia ekonomicznego. Zasłużył się także dla Wielkopolski, działając w organizacjach naukowych społecznych tego regionu.

Szczególne piętno na jego życiu odcisnęła II wojna światowa. Nie mógł się uczyć, a na skutek zmian granic Polski był niejako zmuszony wraz z rodzicami opuścić swoje strony rodzinne. Było to dla niego bardzo trudne jako Kresowianina, którym się czuł przez całe życie. W działaniu miał także cechy Wielkopolanina. W 1945 roku wraz z rodzicami i rodzeństwem osiedlił się w Przyczynie Dolnej niedaleko Wschowy.

Urodził się 4 kwietnia 1932 roku w Krzywem (pow. Radziechów) na Wołyniu jako syn Józefa i Władysławy z domu Janc. W 1951 roku ukończył Gimnazjum i Liceum Administracyjno-Handlowe w Lesznie, uzyskując świadectwo dojrzałości. W tym samym roku podjął studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, ukończył je 4 grudnia 1956 roku, otrzymując stopień magistra ekonomii. Doktoryzował się w 1966 roku na podstawie rozprawy *Warunki centralizacji i decentralizacji ekonomicznej w polityce cen*, napisanej pod kierunkiem prof. Seweryna Kruszczyńskiego. Skrócona wersja tej pracy, *Problemy bezpośredniego i pośredniego regulowania cen przez państwo socjalistyczne*, została opublikowana w 1968 roku przez Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Habilitował się 26 listopada 1974 roku na podstawie monografii *Ekonomia dobrobytu a ekonomia socjalizmu – studium porównawcze założeń, motywów i kryteriów* (Wydawnictwo WSE, Poznań 1974), otrzymując stopień doktora habilitowanego w zakresie ekonomii politycznej. Książka ta uzyskała w 1975 roku nagrodę ministra

nauki i szkolnictwa wyższego. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nadano mu 21 listopada 1989 roku. Podstawę stanowiła monografia *Teoria wartości i ceny w rozwoju myśli ekonomicznej* (Wydawnictwo AE, Poznań 1985) oraz dorobek naukowo-badawczy. Na stanowisko profesora w Akademii Ekonomicznej został mianowany przez ministra szkolnictwa wyższego i nauki 30 listopada 1989 roku. Nominację na profesora zwyczajnego otrzymał 27 października 1992 roku.

Swoją pierwszą pracę podjął w praktyce gospodarczej. Jeszcze przed uzyskaniem magisterium 1 sierpnia 1956 roku rozpoczął pracę w Zielonogórskich Zakładach Zbożowych w Zielonej Górze. Pracował tam tylko kilka miesięcy. Pociągała go bowiem praca naukowo-badawcza. Uzyskawszy asystenturę u prof. Seweryna Kruszczyńskiego, powrócił do Poznania. Asystentem był od 16 lutego 1957 roku do 15 grudnia 1958 roku. Przerwał tę pracę z powodu trudnych warunków materialnych, otrzymawszy kierownicze stanowisko w Wojewódzkiej Komisji Cen w grudniu 1958 roku. Pracował tam do 1962 roku, uczęszczając na seminarium doktorskie prowadzone przez prof. Kruszczyńskiego. Starszym asystentem został w lutym 1962 roku. Był nim do marca 1966 roku. Po uzyskaniu doktoratu pełnił funkcję adiunkta od 1 kwietnia 1966 roku do czerwca 1975 roku. Stanowisko docenta otrzymał 1 lipca 1975 roku. Był nim aż do chwili uzyskania profesury.

W czasie swojej pracy na Uczelni pełnił wiele funkcji organizacyjnych. W latach 1966–1975 był kierownikiem Punktu Konsultacyjnego Studiów Zaocznych w Zielonej Górze. W latach 1973–1975 był wiceprzewodniczącym Rady Szkoły ds. Młodzieży, a w latach 1975–1980 przewodniczącym Rady Wydziałowej ds. Młodzieży. Był również komendantem Hufca Pracy. Sprawował więc opiekę nad studentami zobowiązanymi do pracy w czasie wakacji. Kierownikiem Zakładu Historii Myśli Ekonomicznej został w 1977 roku. Funkcję kierownika Katedry Historii Gospodarczej i Myśli Ekonomicznej pełnił od 1 września 1991 roku aż do chwili przejścia na emeryturę w 2002 roku. Nadal jednak pracował na część etatu. Od września 1975 roku do sierpnia 1980 roku był prodziekanem Wydziału Ogólno-Ekonomicznego. Przez dwie kadencje, od września 1987 roku, pełnił funkcję dziekana Wydziału Planowania i Zarządzania. Przez wiele lat był członkiem Senatu i uczestniczył w pracach Komisji Senackich. Był też członkiem komisji wydziałowych. W ostatnich latach był także członkiem Komitetu Redakcyjnego Wydawnictwa AE. Nie stronił od pracy społecznej. Pełnił funkcję wiceprzewodniczącego i przewodniczącego Rady Zakładowej Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Brał udział w działalności Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Stowarzyszenia Księgowych Polsce, Oddział w Poznaniu, i Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. Współpraca z tymi organizacjami sprowadzała się do wygłaszania odczytów na wybrane tematy ekonomiczne. Był też członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Dla tego Towarzystwa wygłaszał referaty na zebraniach Komisji Wydziału Historii i Nauk Społecznych oraz opublikował dwie prace zwarte.

Problematyka jego prac naukowo-badawczych była dość rozległa. Początkowo interesował się problemem świadczeń usług przez spółdzielnie pracy działające w regionie poznańskim. Wkrótce jednak odszedł od tej tematyki i zajął się zagadnieniami wchodzącymi w zakres makroekonomii. Zajmował się więc zagadnieniem kształtowania cen przez państwo; badał założenia, metody i kryteria ekonomii dobrobytu i ekonomii socjalizmu; rozpatrywał związek cen z wartością towarów w teoriach ekonomicznych; poddał analizie merkantylistyczne doktryny w polityce gospodarczej państwa; badał suwerenność konsumenta jako problem teorii i ideologii rozwoju myśli ekonomicznej, poddał krytycznej ocenie koszty społeczne działalności gospodarczej w teorii ekonomii; rozpatrywał zagadnienia równowagi gospodarczej w teorii ekonomicznej; zajmował się także problemem etatyzmu w praktyce gospodarczej państwa oraz agraryzmu w teorii i praktyce. Uczestniczył w słynnym sporze o ceny toczonym w Polsce. Podkreślał, że kosztowa zasada ustalania cen nie informuje o racjonalnym doborze czynników produkcji czy o prawidłowych relacjach produkcji. Nie skłania też przedsiębiorców ani do obniżki kosztów własnych produkcji, ani do wprowadzania innowacji i podnoszenia jakości wytworzonych produktów. Nie akceptował tezy o rzekomo bezpośrednio społecznym charakterze pracy przedsiębiorstw socjalistycznych. Uznał, że racjonalne zasady kształtowania cen są bliskie koncepcji cen równowagi rynkowej. Stwierdził, że teorie wyprowadzające wartość wyłącznie z nakładów pracy odpowiadają fazie rozwoju, w której zakładano nieograniczoność zasobów i powszechną pomnażalność produktów. Tylko bowiem w fazie „obfitości" i w warunkach stosunkowo niegroźnego jeszcze skażenia środowiska naturalnego można było uznać, że ceny i ich ogólny poziom cen są odbiciem wartości, czyli poniesionych nakładów pracy. Stwierdził, że odrzucenie tych założeń, uznanie nie tylko względnej, ale i bezwzględnej rzadkości coraz większej ilości dóbr, konieczność ich ochrony, między innymi poprzez prohibicyjne ceny, oznacza koniec epoki, w której można było objaśnić ceny wyłącznie poprzez nakłady pracy żywej i uprzemysłowionej. Wzrastający stopień rzadkości zasobów będzie więc nieuchronnie prowadzić do wzrostu ich wycen. Problematyka ta znalazła odbicie w jego artykułach i pracach zwartych.

Dorobek publikacyjny Profesora stanowi około 70 pozycji bibliograficznych, w tym 7 monografii (w części jako współautor), 24 artykuły naukowe (4 opublikowano za granicą), trzykrotnie wydane z jego inspiracji i przy jego dominującym udziale przewodniki metodyczne do nauki historii myśli ekonomicznej, trzykrotnie wydany, we współautorstwie, podręcznik *Ekonomia polityczna socjalizmu* oraz wielokrotnie publikowane skrypty i materiały pomocnicze do wykładu ekonomii politycznej.

Szczególne znaczenie w jego dorobku, poza wymienioną już pracą habilitacyjną, mają następujące publikacje zwarte: *Teoria wartości i ceny w rozwoju myśli ekonomicznej* (Wydawnictwo AE, Poznań 1985), *Związek cen z wartością towarów w teoriach ekonomicznych* (PWN – PTPN, Warszawa–Poznań 1991), *Merkantylistyczne doktryny ekonomiczne w praktyce gospodarczej* (Wydawnictwo AE, Poznań 1992) oraz *Przewodnik*

metodyczny do nauki historii myśli ekonomicznej (Wydawnictwo AE, Poznań 1977, 1978 i 1984), który został wyróżniony nagrodą Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego za najlepszy podręcznik.

Profesor Zbigniew Romanow wypromował 2 doktorów nauk ekonomicznych. Kierował ponad 200 pracami magisterskimi. W latach 1974 i 1980 współdziałał w przygotowaniu konferencji naukowej poświęconej ekonomii politycznej. W pracy dydaktycznej prowadził wykłady, seminaria ćwiczenia. Wykładał głównie historię myśli ekonomicznej. Wykłady z teorii ekonomii odbywał nie tylko w Akademii Ekonomicznej, ale także w Wyższej Szkole Służb Kwatermistrzowskich w Poznaniu, w Wyższej Szkole Marketingu i Zarządzania w Lesznie oraz w Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Poznaniu. Życzliwy dla studentów wiele od nich wymagał i stawiał sprawiedliwe oceny.

Zewnętrznym wyrazem uznania dla pracy i osiągnięć Profesora Zbigniewa Romanowa były nagrody ministra i rektora oraz odznaczenia państwowe i regionalne. Otrzymał trzy nagrody ministra (1968, 1975 i 1985) – jedną za publikację naukową i dwie za działalność dydaktyczno-wychowawczą. Był odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Brązowym Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Honorową Odznaka m. Poznania, Odznaką za Zasługi dla Województwa Poznańskiego oraz Odznaką za Zasługi dla Województwa Zielonogórskiego.

Profesora Zbigniewa Romanowa cechowała skromność i prawość. W jego życiu praca zajmowała poczesne miejsce. Zarazem jednak w systemie jego wartości szczególne miejsce zajmowała rodzina, przyjaciele i – nie waham się tego tak określić – ojczyzna. Był człowiekiem wrażliwym. Odczuwał i podziwiał piękno przyrody, był zawsze gotowy nieść pomoc. Nie stwarzał konfliktów i budził zaufanie.

Jak wielu Kresowian pamiętał, że zarówno o nasze „małe", jak i „duże" ojczyzny należy dbać na co dzień swoją pracą i troską, bo nic nie jest dane na zawsze, choć na zawsze można tu coś utracić! Jednym słowem – aczkolwiek może już nieco staroświeckim i ze słownika Tadeusza Kotarbińskiego – można by rzec, że był człowiekiem spolegliwym. Ceniąc sobie współpracę, kontakt i porozumienie z innymi ludźmi, był wrażliwy na ich problemy, a tolerancyjny wobec poglądów odmiennych zachowywał zarazem własny system wartości oraz wytrwałość i upór w dążeniu do realizacji stawianych sobie celów życiowych.

Taki pozostanie w pamięci tych, którzy go znali i współpracowali z nim.

Wacław Jarmołowicz

Stefan Rosiński

1888–1964

W Poznaniu 16 grudnia 1964 roku zmarł Profesor Stefan Rosiński, zasłużony wykładowca ekonomii, wychowawca wielu pokoleń młodzieży akademickiej, przez ponad 40 lat związany z Uniwersytetem i naszą Uczelnią. Był pierwszym kierownikiem Katedry Ekonomii Społecznej utworzonej w Akademii Handlowej w roku 1938 i pierwszym kierownikiem nowo utworzonej w roku 1950 Katedry Finansów i Kredytu w Wyższej Szkole Ekonomicznej.

Radomianin, urodzony w roku 1888, odbył studia uniwersyteckie we Lwowie i w Monachium, gdzie uzyskał dyplom doktorski. W ostatnich latach pierwszej wojny światowej brał czynny udział w pracach naukowych organizowanych przez Naczelny Komitet Narodowy oraz Centralne Towarzystwo Rolnicze w Warszawie. Tamże ukazała się pod jego współkierownictwem i redakcją praca *Stosunki rolnicze Królestwa Kongresowego.*

Dalsze koleje życia związały Profesora na stałe z Poznaniem. W grudniu 1919 roku objął urząd naczelnika Wydziału, a następnie dyrektora Departamentu Przemysłu i Handlu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej. Pracując tu, zapoznał się z życiem gospodarczym, rolnictwem i ze stosunkami panującymi w przemyśle i handlu. Dzięki temu utrwaliło się w nim przeświadczenie o potrzebie ujmowania zagadnień ekonomicznych w sposób konkretny, na tle faktycznych warunków miejsca i czasu. Pamiętał o tym, gdy przeszedł do pracy w wyższym szkolnictwie ekonomicznym.

W roku 1920 podjął pracę na Uniwersytecie Poznańskim najpierw w charakterze zastępcy profesora, a od 1930 roku docenta habilitowanego. Na Wydziale Prawno-Ekonomicznym wykładał naukę o pieniądzu i kredycie oraz poszczególne działy polityki gospodarczej, a od roku 1938 także zasady ekonomii politycznej. Poza tym od roku 1928 wykładał ogólny kurs ekonomii politycznej na Wydziale Rolniczo-Leśnym tegoż Uniwersytetu.

Już w pierwszych latach istnienia Wyższej Szkoły Handlowej związał się z tą Uczelnią. Swoją działalność dydaktyczną prowadził tu w tym samym zakresie co na Uniwersytecie. Z chwilą objęcia w roku 1938 kierownictwa Katedry Ekonomii Społecznej w Akademii Handlowej zaczął prowadzić wykłady, seminaria i proseminaria z ekonomii. W tej właśnie Uczelni uzyskał w roku 1945 tytuł profesora nadzwyczajnego.

Kierował tą katedrą aż do roku 1950. W tym czasie odegrał niemałą rolę w zagwarantowaniu prawidłowego rozwoju Uczelni. W latach 1945–1950 zasiadał w Kuratorium Uczelni. Był stałym, aktywnym członkiem Rady Profesorów, mającej w swojej pieczy problemy organizacji studiów, treści nauczania, pracy wychowawczej z młodzieżą oraz doboru kadry nauczającej. Od wiosny 1945 roku do 31 sierpnia 1949 roku piastował godność prorektora Akademii Handlowej, współdziałając czynnie w jej niezwykle aktywnym rozwoju.

Funkcje organizacyjne pełnił Profesor także z chwilą przekształcenia Uczelni z Akademii Handlowej w Wyższą Szkołę Ekonomiczną. Został pierwszym dziekanem nowo utworzonego Wydziału Handlowego. Był nim jednak tylko rok. Gdy przekształcono Uczelnię, zlikwidowano dotychczasową Katedrę Ekonomii Społecznej, tworząc w jej miejsce Katedrę Ekonomii Politycznej. Profesor Stefan Rosiński objął kierownictwo nowo utworzonej Katedry Finansów i Kredytu. Kierował nią tylko w roku akademickim 1950/1951. Katedrę tę przejął od niego zastępca Profesora, dr Janusz Wierzbicki. W okresie ostrych zawirowań Profesor Rosiński musiał odejść z Uczelni. Postawiono mu bowiem zarzut braku „klasowego" ujęcia treści prowadzonych wykładów.

Spuścizna naukowa Stefana Rosińskiego obejmuje zarówno prace o charakterze teoretycznym i ogólnoekonomicznym, jak i pozycje poświęcone specjalistycznym zagadnieniom finansów, rolnictwa i handlu. Opublikował kilka rozpraw oraz liczne artykuły, recenzje i noty bibliograficzne. Spośród rozpraw na uwagę zasługuje przede wszystkim praca *Problem działania ceł w teorii ekonomii* (PTPN, Poznań 1929). Profesor uznał za konieczne zajęcie się tym zagadnieniem, zwłaszcza że pomimo dużego bogactwa ocen w tej dziedzinie wiedzy nauka nie zdołała objaśnić wszechstronnie wpływu ceł na stosunki gospodarcze. Zasługą Profesora jest podjęcie próby krytycznego opracowania i usystematyzowania dorobku nauki w przedmiocie działania ceł, z jednoczesnym krytycznym naświetleniem koncepcji wielu ekonomistów. Zaprezentował ciekawie współczesną krytykę teorii klasyków na temat mechanizmu wymiany międzynarodowej, a zwłaszcza roli w niej ceł. W swoich rozważaniach związał ściśle zagadnienie wpływu ceł na stosunki gospodarcze z teorią cen oraz z teorią rozdziału dochodu społecznego.

Sumienna i precyzyjna analiza teoretyczna doprowadzała autora do ważnych z naukowego punktu widzenia stwierdzeń. Jego zdaniem teoria ceł poczyniła od czasów klasycyzmu olbrzymi postęp. Określiła granice i podstawowe założenia, w których obrębie istnieją możliwości ustalenia skutków nakładania ceł. Nauka jednakże nie jest w stanie – wobec różnorodności warunków wymiany – ustalić konkretnych wskazań, które interesowałyby politykę gospodarczą. W rozprawie tej słusznie stwierdził, że teoria nie może bezpośrednio służyć polityce, natomiast za zadanie teorii należy poczytywać tłumaczenie i wyjaśnienie zjawisk rzeczywistości, skutków, jakie powodują określone przyczyny w określonych warunkach. Spór zasadniczy: protekcjonizm czy wolny handel nie może być jednoznacznie rozstrzygnięty. Teoria może jedynie wskazać, w jakich

konkretnych warunkach protekcja może być dla danego kraju, a w pewnych sytuacjach dla wszystkich uczestników wymiany, korzystniejsza od wolnego handlu.

Do swej idei na temat stosunku teorii do polityki gospodarczej, poruszonej marginesowo w dziale zajmującym się mechanizmem ceł, powrócił Profesor w przyczynku *Nowe prądy w polityce gospodarczej* („Ruch, Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 1938, nr 1). W wyniku rozważań poświęconych tej materii ocenił sceptycznie możliwości nauki w zakresie podpowiadania polityce gospodarczej jej celów lub kierunków, zależnych od światopoglądu oraz pierwiastków emocjonalnych. Obserwacja przedwojennych stosunków podyktowała mu opinię, że polityce gospodarczej wielu państw nie udało się w owym czasie choćby przybliżyć do generalnego jej celu – stworzenia bezpieczeństwa i stałości warunków życia.

Z rozpraw o charakterze ogólnym zasługuje również na uwagę praca *Fundamentalne podstawy myślenia ekonomicznego* („Rocznik Akademii Handlowej w Poznaniu" 1947/1948). Profesor wypowiedział się tutaj na temat charakteru i granic poznania w nauce ekonomii, współzależności zjawisk ekonomicznych oraz roli czasu w badaniu rzeczywistości gospodarczej. Podkreślił, że nauka ekonomii służy życiu praktycznemu jedynie drogą pośrednią przez poznanie, zrozumienie i wytłumaczenie związków, jakimi złączone są poszczególne zjawiska i całe życie gospodarcze. Zaznaczając, że niektórzy ekonomiści opowiadają się za przyjęciem metody poszukiwania w rzeczywistości związków przyczynowych, sam stanął zdecydowanie na gruncie badań określonych zależności funkcjonalnych. Wynika stąd, że żadnego zjawiska w życiu gospodarczym nie można traktować jako odosobnionego oraz że w polityce należy się wystrzegać podejmowania prób realizowania wykluczających się wzajemnie celów. Rolę elementu czasowego w myśleniu ekonomicznym wyprowadził Profesor stąd, *że* zmiana określonej wielkości gospodarczej wymaga czasu, jak również że przeszłość wpływa na ukształtowanie się stosunków w teraźniejszości.

Poza pracą naukowo-dydaktyczną w obu Uczelniach Profesor brał czynny udział w rozmaitych przejawach życia nauki ekonomicznej w ośrodku poznańskim. W okresie 1921–1939 kierował działem ekonomicznym „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego", a w latach 1945–1947 był redaktorem „Roczników Akademii Handlowej w Poznaniu". Jako aktywny członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego okazywał stale żywe zainteresowanie jego pracami. Był czynnym członkiem Komisji Nauk Społecznych oraz Wydziału Historii i Nauk Społecznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Wszelkie obowiązki, wszelkie funkcje sprawowane we władzach uczelni traktował Profesor niezwykle sumiennie i uczciwie ze wzorowym wprost poczuciem odpowiedzialności. Wykładów jego słuchało się z prawdziwą przyjemnością. Piękny, literacki język, przejrzysta konstrukcja, jasność wywodów, konkretność ujęcia problemów – to niezapomniane ich zalety.

Profesora Stefana Rosińskiego cechowała wielka sumienność i przy tym rzadko w tym stopniu spotykana skromność. Owa skromność, jednocześnie pełen życzliwości, głęboko ludzki stosunek do wszelkich spraw, z którymi się stykał jako profesor szkoły wyższej, zjednały mu powszechny szacunek i szczerą wdzięczność.

Zbigniew Zakrzewski

Zenobia Knakiewicz

Antoni Roszkowski

1894–1939

Niecodzienną postacią był Antoni Roszkowski – duszpasterz i ekonomista, proboszcz i profesor akademicki. Rzadko zdarza się, aby jedna osoba łączyła w sobie tak różne dziedziny. Ksiądz Antoni Roszkowski w latach 30. był honorowym proboszczem w parafii Zgierz pod Łodzią i dziekanem dla okolicznych parafii, profesorem nadzwyczajnym Akademii Handlowej w Poznaniu, docentem i wykładowcą na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Zawsze pogodny, żywego usposobienia i żywotny w całej swej działalności stał się wybitną osobowością życia naukowego Poznania.

Kapłaństwo było jego głównym powołaniem, chociaż cały dorobek naukowy dotyczył ekonomii. Nie było w tym żadnej sprzeczności. Zespolił te dwie dziedziny, oceniając ekonomiczne i prawne instytucje z katolickiego punktu widzenia, a tym samym wnosił nowego ducha do tych nauk. Za swoje osiągnięcia został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Urodził się 8 kwietnia 1894 roku w Żarnowie w województwie kieleckim z rodziców Karola i Zofii z Sorboniów. Uczęszczał do gimnazjum w Piotrkowie Trybunalskim. Potem wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie w grudniu 1915 roku otrzymał święcenia kapłańskie. Był to burzliwy czas I wojny światowej, która jednak wtedy omijała środkową Polskę. Po dwóch latach wikariatu wstąpił na Wydział Teologiczny Uniwersytetu Warszawskiego. Z powodu zawieszenia wykładów wrócił niebawem na parafię, aby w następnym roku studia kontynuować. I znowu musiał je przerwać, aby jako kapelan służyć żołnierzom 18 pułku ułanów w wojnie z bolszewikami.

Po zakończeniu działań wojennych, w roku 1921, przeniósł się do Poznania. Wtedy – jak się wydaje – skrystalizowała się jego droga życiowa. Nie kontynuował rozpoczętych w Warszawie studiów teologicznych, lecz zapisał się na Wydział Prawno-Ekonomiczny nowo powstałego Uniwersytetu Poznańskiego, aby studiować ekonomię polityczną. Uniwersytet Poznański stał się bowiem od samego początku – dzięki osobowości Edwarda Taylora – poważnym ośrodkiem tej dziedziny nauki. Profesor Taylor był odtąd aż do końca okresu międzywojennego jego mistrzem.

Ksiądz Antoni Roszkowski uzyskał w roku 1923 stopień magistra nauk ekonomiczno-politycznych. Doktoryzował się 13 lutego 1924 roku z ekonomii na podstawie pracy

Poglądy społeczne i ekonomiczne Augusta Cieszkowskiego, napisanej pod kierunkiem prof. Taylora. Niedługo potem zaczął wykładać ekonomię i prawo w Seminarium Duchownym w Łodzi. Był tam wykładowcą do 31 marca 1931 roku. Jednocześnie kontynuował studia prawnicze na Uniwersytecie Poznańskim. Stopień magistra praw uzyskał w roku 1926. Po zakończeniu wykładów w Seminarium Duchownym zaczął 1 kwietnia 1931 roku pracować naukowo w Poznaniu. W roku 1932 opublikował w wydawnictwie Poznańskie Prace Ekonomiczne swoją pracę habilitacyjną: *Korporacjonizm katolicki*. Została ona przyjęta przez Radę Wydziału Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego. Po 12 latach od rozpoczęcia studiów Antoni Roszkowski wszedł jako docent do grona nauczycielskiego tego Wydziału oraz Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu. Jako docent ekonomii społecznej wykładał ubezpieczenia społeczne. 1 września 1938 roku otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego ekonomii politycznej i polityki społecznej Akademii Handlowej w Poznaniu. Odtąd stał się tzw. własnym samodzielnym nauczycielem akademickim tej Uczelni, przyczyniając się do podniesienia Wyższej Szkoły Handlowej do rangi akademickiej. W Akademii Handlowej i na Uniwersytecie nadal wykładał ubezpieczenia społeczne, a na Akademii Handlowej również skarbowość i politykę gospodarczą. Dorywczo wykładał też w łódzkim oddziale Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie.

Działalność dydaktyczna nie była głównym ośrodkiem jego zainteresowań. Zajmował się działalnością naukową i popularyzatorską. Publikował w wielu czasopismach, mianowicie w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym", „Ekonomiście", „Przewodniku Społecznym", „Przeglądzie Powszechnym", „Przeglądzie Katolickim", „Ateneum Kapłańskim" i „Wiadomościach Diecezjalnych Łódzkich". Dla prac naukowych głównym organem publikacyjnym były trzy pierwsze czasopisma. Pisał zwięźle i przystępnie. W pracach naukowych i popularyzatorskich omawiał szeroki wachlarz problemów (na przykład ubezpieczenia społeczne, kartele), niemal zawsze z katolickiego punktu widzenia. Bibliografia ogłoszona w *Słowniku polskich teologów katolickich 1918–1981* (ATK, Warszawa 1983) podaje 45 jego prac. Nie jest to lista kompletna, gdyż uwzględnia przeważnie duszpasterskie czasopisma, natomiast pomija „Ruch Prawniczy" i „Ekonomistę".

Dla studiów naukowych Ksiądz Roszkowski wyjeżdżał wielokrotnie za granicę – do Anglii, Belgii, Francji i przede wszystkim do Italii. W roku 1933 korzystał nawet ze stypendium z Funduszu Kultury Narodowej na studia we Francji i Anglii. Głównym przedmiotem jego badań był katolicyzm społeczny. Najważniejszym jego dziełem z tej dziedziny jest wymieniona już praca habilitacyjna. Prawie równocześnie wydał zwięźle i przystępnie napisany zarys *Katolicyzm społeczny* (Poznań 1932). Przedstawił w nim wszystkie tego rodzaju koncepcje wieków XIX i XX wraz z wyznawanym przez niektóre kręgi ustrojem korporacyjnym. Przy zachowaniu własności prywatnej, w szczególności indywidualnych przedsiębiorstw, miał powstać nowy system ustrojowy, aby zapobiec walce klas. Miały powstać tzw. korporacje z osobowością prawną łączące

w imię solidarności zawodowej i wspólności interesów wszystkich zainteresowanych w zawodzie, wyposażone w pewien samorząd sprawowany pod nadzorem państwa. Naczelna Izba Gospodarcza miałaby stanowić wstępny element tego ustroju. Szeroką dyskusję związaną z tą problematyką omówił w pracy *Naczelna Izba Gospodarcza w Polsce i za granicą* (Łódź 1928).

W sprawie koncepcji korporacyjnej zajął wybitnie negatywne stanowisko, wskazując też na wynaturzony w kierunku totalitarnym podobny system obowiązujący we Włoszech. Jego zdaniem: „Zmiana metodologicznych założeń ekonomiki byłaby możliwa tylko w razie przebudowy duszy ludzkiej". Stwierdzał także, że stan badań nad katolickim ujęciem tej koncepcji ustrojowej „nie wyszedł poza granice pewnego romantyzmu".

Autor stał się znawcą włoskiego faszyzmu. Swoim krytycznym poglądom dawał wyraz w artykułach ogłoszonych na łamach „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego" w latach 1935 i 1938 oraz w „Przewodniku Społecznym" w 1934 i 1937. Uważał, że korporacjonizm katolicki nie wywarł istotnego wpływu na system faszystowski, potępiał stosunek faszyzmu do własności prywatnej, która nie jest prawem naturalnym, a tylko funkcją społeczną. Zarzucał brak osobowości prawnej korporacji i wskazywał na zastrzeżenia papieża Piusa XI wobec włoskiego systemu.

W bogatym dorobku Antoniego Roszkowskiego na uwagę zasługuje także obszerny artykuł *Gospodarka planowa i jej rodzaje* („Ekonomista" 1935, t. 3). W pewnym związku z nim pozostaje praca *Komunizm i jego dążenia w aspekcie katolicko-społecznym*, w której rozprawiał się z tymi ideami w rozwoju historycznym („Przewodnik Społeczny" 1936, nr 8–12).

Zbliżał się rok 1939, ostatni rok jego życia. Ksiądz Antoni Roszkowski miał 45 lat. Dwie wojny obramowały jego pracę. I wojnę przeżył jako kapelan wojskowy na wschodzie Polski. Gdy przyszła II wojna, od zachodu, zginął 6 września 1939 roku koło miejscowości Babsk na szosie warszawskiej od niemieckiej bomby lotniczej. Z prowizorycznego grobu ekshumowano jego zwłoki 11 października 1939 roku i pochowano na tamtejszym cmentarzu. Zdaje się, że był pierwszą ofiarą z grona profesorów wyższych uczelni Poznania. Stanął też w pierwszym szeregu duchownych, którzy oddali życie w II wojnie światowej.

Karol Marian Pospieszalski

Władysław Rusiński

1911–1986

16 sierpnia 1986 roku zmarł Profesor Władysław Rusiński, historyk gospodarczy, wybitny uczeń prof. Jana Rutkowskiego i współtwórca poznańskiej szkoły historii gospodarczej, kontynuator najlepszych tradycji szkoły wychowania społecznego, zapoczątkowanej przez prof. Franciszka Bujaka. Zajmował poczesne miejsce w rozwoju Akademii Ekonomicznej w Poznaniu oraz UAM. Był związany z obiema uczelniami przez ponad 40 lat swojej wielostronnej działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej.

Urodził się 24 marca 1911 roku w Nowej Wsi koło Żnina w licznej rodzinie wapiennika. Był jednym z siedmiorga rodzeństwa. Ukończył szkołę wydziałową w Inowrocławiu, a następnie, w wieku lat 17, podjął pracę w Banku Ludowym w Pakości. Stracił ją w roku 1932 z powodu kryzysu. Nie rezygnując z dalszej nauki, przygotowywał się do egzaminu dojrzałości w trybie eksternistycznym. Maturę zdał w roku 1933 i zaraz podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, utrzymując się samodzielnie z korepetycji i różnych dorywczych prac.

Od samego początku interesował się historią gospodarczą. Duży wpływ na umocnienie tego zainteresowania wywarła osobowość prof. Jana Rutkowskiego, wielkiego uczonego oraz opiekuna i przyjaciela swoich uczniów. Już po dwóch latach od rozpoczęcia studiów Władysław Rusiński przedłożył gotową pracę magisterską *Uwarstwienie ludności wiejskiej w królewszczyznach Prus Królewskich w drugiej połowie XVII wieku.* Praca ta została opublikowana w roku 1937 w „Rocznikach Dziejów Społecznych i Gospodarczych". Magisterium uzyskał w roku 1937. W tym samym roku rozpoczął pracę jako asystent wolontariusz prof. Jana Rutkowskiego. Pod jego kierunkiem, w ciągu dwóch lat, napisał i obronił rozprawę doktorską *Osady tzw. olędrów w dawnym województwie poznańskim.* Obrona odbyła się w maju 1939 roku. Opublikowanie pracy uniemożliwiła wojna, ukazała się ona dopiero w roku 1947.

Wybuch wojny zastał Władysława Rusińskiego w Gdyni, gdzie w czasie wakacji podjął doraźnie pracę w banku. Został deportowany do Bydgoszczy. Utrzymywał się, podejmując różne prace. W lipcu 1945 roku powrócił do Poznania i zaczął pracować początkowo jako starszy asystent, a później jako adiunkt na Uniwersytecie Poznańskim. W roku 1947 podjął także pracę w Akademii Handlowej. Pozostawał stale pod opieką

naukową prof. Jana Rutkowskiego. Z jego inicjatywy rozpoczął badania, których wyniki opublikował pod tytułem *Położenie robotników polskich w czasie wojny 1939–1945 na obszarze Rzeszy i „obszarów wcielonych"*. Opracowanie to stało się podstawą kolokwium habilitacyjnego już w czerwcu 1949 roku.

Zastępcą profesora na Uniwersytecie Poznańskim został w roku 1952, profesorem nadzwyczajnym w roku 1954, a tytuł profesora zwyczajnego uzyskał w roku 1958. Na Uniwersytecie prowadził wykłady i seminaria początkowo na Wydziale Prawno-Ekonomicznym, a później na Wydziale Filozoficzno-Historycznym. Jednocześnie zajmował się dydaktyką na Akademii Handlowej, przekształconej w 1950 roku w Wyższą Szkołę Ekonomiczną. W roku 1962 w związku z likwidacją dwuetatowości przeniósł się do Wyższej Szkoły Ekonomicznej, z którą był związany do czasu przejścia na emeryturę w roku 1981.

Profesor pełnił liczne funkcje organizacyjne. Na Uniwersytecie Poznańskim był w latach 1955–1958 kierownikiem Studium Eksternistycznego, w latach 1956–1962 – kierownikiem Katedry Historii Gospodarczej, a w okresie 1957–1962 – zastępcą dyrektora Instytutu Historii. W Wyższej Szkole Ekonomicznej był w latach 1950/1951–1951/1952 kierownikiem Katedry Ekonomii Politycznej i kierownikiem Zakładu Historii Gospodarczej. Katedrę tę w roku 1952 przejął zastępca Profesora Wacław Wilczyński. W roku 1957 zakład ten przekształcono w Katedrę Historii Gospodarczej. Profesor Rusiński był jej kierownikiem do roku 1969. Po ponownej reorganizacji Uczelni w latach 1969/1970 katedra ta jako Zakład Historii Gospodarczej weszła w skład Instytutu Ekonomii Politycznej. Do czasu przejścia na emeryturę Profesor był kierownikiem tego zakładu oraz wicedyrektorem ds. naukowych Instytutu. W latach 1959/1960–1960/1961 pełnił funkcję dziekana Wydziału Ogólno-Ekonomicznego, a w okresie 1962/1963–1964/1965 był rektorem Uczelni.

Główny przedmiot badań Profesora stanowił późny feudalizm w Polsce, tj. okres XV–XVIII wieku. Ponadto zajmował się stosunkami gospodarczo-społecznymi w okupowanej Polsce, ruchem spółdzielczym w Polsce w latach 1918–1939, problematyką regionalną Wielkopolski oraz dziejami miasta i regionu kaliskiego. Wszystkie te prace znalazły odzwierciedlenie w ponad 270 publikacjach.

Problematyka ekonomiczno-społeczna epoki feudalnej stanowi dwie trzecie całego dorobku Profesora. Prace z tego zakresu oparte na wszechstronnych i bardzo wnikliwych analizach materiałów, przyniosły mu wysokie uznanie kręgu specjalistów w kraju i za granicą. Publikował je w periodykach polskich i zagranicznych.

Szczególnie cenne i nierzadko nowatorskie, a zarazem najbardziej precyzyjne okazały się ustalenia dotyczące genezy i dróg rozwojowych folwarku pańszczyźnianego w Polsce (na tle europejskim), społecznej organizacji oraz czynników warunkujących wykształcenie się takiego, a nie innego modelu gospodarki wiejskiej w czasie od XIV do XVIII wieku. Interesujące są jego konstatacje na temat rozwoju gospodarki fol-

warczno-pańszczyźnianej w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej, a zwłaszcza jej kryzysu. Zasługą Profesora jest skorygowanie chronologii tego okresu oraz udowodnienie, że kryzys agrarny w Europie Środkowo-Wschodniej w XVII wieku miał w dużej mierze charakter samoistny. Badając problematykę struktury agrarnej Polski i Europy Środkowo-Wschodniej, przedstawił na szerokim tle porównawczym chronologię powstawania pustek, ich rozmiarów i struktury użytkowania. Bardzo istotne są jego rozważania dotyczące zasięgu i rozmiarów rugów chłopskich w Polsce i w Europie, rozwoju osadnictwa oraz struktury społecznej ludności wiejskiej, kwestie zniszczeń wojennych z drugiej połowy XVIII wieku. Dzięki tym badaniom wzbogacił wiedzę o gospodarce Polski i Europy w schyłkowym okresie feudalizmu, zweryfikował uprzednie twierdzenie zwłaszcza nauki niemieckiej (poświęcono tam wiele miejsca pracom Profesora).

Duże uznanie przyniosła Profesorowi jego praca habilitacyjna. Pierwszy bowiem podjął badania dotyczące stosunków gospodarczo-społecznych w okupowanej Polsce. Badania Profesora są nie tylko powszechnie uznane, stały się wręcz źródłem do poznania niektórych aspektów tego zagadnienia.

Będąc orędownikiem spółdzielczości, udokumentował w obszernym studium zarys polskiego ruchu spółdzielczego w okresie międzywojennym. Nie zajmował się jednak szerzej okresem międzywojennym. Sporadycznie wypowiadał się na temat historii gospodarczej Polski po roku 1945. Niemniej włączył się w najbardziej żywotne sprawy ziem odzyskanych. Tematyka jego badań była szeroka. Podjął nawet próbę syntezy rozwoju gospodarczego Polski Ludowej 1945–1965. W ostatnich latach swojego życia Profesor powrócił do badań regionalnych. Na szczególne podkreślenie zasługuje jego zainteresowanie Kaliszem.

Największą popularność, obok uznania specjalistów, przyniosły Profesorowi skrypty i podręczniki z historii gospodarczej. Kilkakrotnie wydawane i uzupełniane stały się podstawą edukacji tysięcy studentów i innych czytelników w Polsce i za granicą. Profesor nie należał do porywających wykładowców. Jego wykłady były jednak zawsze starannie przygotowane i ujmowały rzeczowością. Był egzaminatorem wymagającym, ale sprawiedliwym.

Seminaria magisterskie i doktorskie były przedmiotem jego szczególnej troski. Uczył solidnych podstaw warsztatu naukowego i analizy źródeł. Niektóre idee, zasady i metody wyniósł od swojego mistrza. Inne wypracował sam. Kult prawdy i faktu historycznego oraz rzetelności wobec źródła stanowiły główne kryterium wyboru metod i technik badawczych. Zwracał uwagę, że uogólniając, trzeba zachować ostrożność. Z przyjęcia tych zasad wypływały duże wymagania w zakresie wysiłku badawczego i prawdomówności. Pod jego kierunkiem napisano kilkaset prac magisterskich oraz 23 rozprawy doktorskie. Wśród jego wychowanków jest wielu profesorów i doktorów habilitowanych. Dużo czasu poświęcał także recenzjom prac na stopnie i tytuły na-

ukowe. Recenzował prace niemal wszystkich historyków gospodarczych w Polsce. Nie unikał akcentów polemicznych, zawsze jednak potrafił dostrzec walory opracowań.

Szczególne miejsce w działalności Profesora stanowiła działalność redakcyjna. Przez prawie 40 lat był związany z redakcją „Roczników Dziejów Społecznych i Gospodarczych". Od roku 1953 pełnił funkcję redaktora naukowego, będąc kontynuatorem działalności swojego mistrza, prof. Rutkowskiego. Był także redaktorem „Rocznika Kaliskiego".

Za działalność dydaktyczną i organizacyjną otrzymał tytuł Zasłużonego Nauczyciela PRL, Zasłużonego Działacza Kultury, Honorowego Obywatela Miasta Kalisza. Był też odznaczony wysokimi odznaczeniami państwowymi. Otrzymał Sztandar Pracy II klasy i Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Dla uczczenia jego działalności naukowej wydano w roku 1978 księgę pamiątkową *Badania nad historią gospodarczo-społeczną w Polsce,* w której zamieszczono niemal pełną bibliografię prac Profesora do roku 1976.

Swoje osiągnięcia zawdzięczał swoim cechom charakteru wykrystalizowanym w młodości w trakcie pokonywania wielu trudności i przeszkód. Należał do ludzi pogodnych, nawet żartobliwych, zwłaszcza w ostatnich latach życia. Wszyscy, którzy się z nim bliżej zetknęli, cenili go za uczciwość, punktualność, słowność i prawdomówność. Uznawał, że podstawowe wartości ludzkie i ich poszanowanie stanowią fundament rozwoju człowieka i społeczeństwa. Nie absorbował swoimi osobistymi problemami. Cechowała go niezwykła skromność. Był nieśmiały i starannie unikał podziękowań. Żył również bardzo skromnie, zwłaszcza że miał małe wymagania. Lubił pracę w archiwum i w bibliotece. Męczył go natomiast udział w zebraniach, posiedzeniach i naradach. Osoby, które go znały, uderzała jego pasja badawcza i wiara, *że* systematyczna, dobrze zorganizowana praca musi być wcześniej czy później dostrzeżona i właściwie oceniona, niezależnie od układów personalnych i zakrętów koniunktury politycznej. Jest to bowiem warunek rozwoju społecznego. Można powiedzieć, że Profesor Władysław Rusiński był w tym zakresie uosobieniem najlepszych cech przypisywanych Wielkopolanom.

Józef Orczyk

Józef Rzóska

1897–1973

Trudne były koleje życia Doktora Józefa Rzóski zmarłego 5 marca 1973 roku. Był wybitnym praktykiem i działaczem, który łączył pracę zawodową z pracą nauczyciela akademickiego. Człowiekiem czynu i gorącym patriotą oraz wielkim przyjacielem młodzieży. Został odznaczony Śląskim Krzyżem Powstańczym i dwukrotnie Orderem Virtuti Militari V klasy.

Urodził się 16 marca 1897 roku w Kamieńcu (pow. Mogilno). Uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Był członkiem Towarzystwa Tomasza Zana i Polskich Drużyn Harcerskich, został z tego powodu relegowany ze szkoły. Przeniósł się do Głogowa i tam zdał maturę w roku 1915. Nie zaniechał działalności oświatowej, prowadził ją wśród młodzieży polskiego pochodzenia. W czasie I wojny został wcielony do armii pruskiej i w latach 1915–1918 walczył na froncie zachodnim.

Powrócił z wojny do Poznania. W roku 1918 wszedł w skład Rady Robotniczo-Żołnierskiej w Poznaniu. Był jej aktywnym członkiem. Jako członek Polskiej Organizacji Wojskowej byłego zaboru pruskiego współorganizował powstanie wielkopolskie. Studia historyczne i ekonomiczne podjął w 1919 roku na Uniwersytecie Poznańskim. Były one przerywane w związku z jego udziałem w akcji plebiscytowej na Śląsku oraz w I i III powstaniu śląskim w roku 1919 i roku 1921, a także udziałem w wojnie polsko-bolszewickiej w roku 1920. Studia ekonomiczne ukończył w roku 1923. W czasie studiów był bardzo czynny w organizacjach studenckich. W sezonie 1920/1921 był prezesem Bratniej Pomocy Studentów i Studentek Uniwersytetu Poznańskiego. Należał do Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej. W roku 1922 został członkiem komitetu redakcyjnego pisma młodzieżowego „Brzask". W roku 1924 został asystentem prof. Edwarda Taylora, kierownika Katedry Ekonomii Politycznej Uniwersytetu Poznańskiego. Pod jego kierunkiem przygotował rozprawę doktorską *Niemieckie cła zbożowe*, a po jej publikacji w wydawnictwie Poznańskie Prace Ekonomiczne w roku 1926 obronił ją, uzyskując stopień doktora nauk ekonomiczno-politycznych.

Po uzyskaniu doktoratu pracował w Pomorskiej Izbie Rolniczej w Toruniu. W roku 1929 został starostą w Chojnicach. Następnie pracował w Radzie Zrzeszeń Kupieckich w Toruniu. Z ramienia Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem został wybrany na posła III kadencji Sejmu RP. Pełnił tę funkcję w okresie 1930–1935, aktywnie

uczestnicząc w pracach Komisji Budżetowej. W latach 1932–1939 był zastępcą dyrektora Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń w Poznaniu. Włączył się czynnie do prac samorządowych. W roku 1939 pełnił funkcję ławnika miasta Poznania.

Od roku 1936 zaczął łączyć pracę zawodową z pracą nauczyciela akademickiego. Prowadził lektorat z ubezpieczeń i spółdzielczości na Uniwersytecie Poznańskim. Kontynuował tę pracę w latach 1945–1948. W latach 1946-–947 prowadził także zajęcia z organizacji przedsiębiorstw i ekonomii w filii Akademii Handlowej w Szczecinie. W czerwcu 1945 roku utworzono w Akademii Handlowej Katedrę Organizacji Przedsiębiorstw, powierzając Doktorowi Rzósce jej kierownictwo w charakterze zastępcy profesora. W lutym 1948 roku katedrę tę przejął od niego w tym samym charakterze dr Antoni Skowroński. Natomiast Józefowi Rzósce powierzono nowo utworzoną (w lutym 1948 roku) Katedrę Ubezpieczeń. Kierował nią w latach 1948/1949–1949/1950. Potem zaczęto go szykanować. Katedry Ubezpieczeń nie zlikwidowano. Stała się ona zalążkiem szkoły ubezpieczeń. W latach 1950/1951–1951/1952 opiekę nad nią sprawował prof. Józef Górski. W roku 1952 kierownictwo tej katedry powierzono zastępcy profesora dr. Lucjanowi Pokorzyńskiemu.

W roku 1951 Doktor Józef Rzóska został usunięty z Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu i uwięziony. Zanim do tego doszło, prowadził w Akademii Handlowej wykłady i seminaria z organizacji przedsiębiorstw i ubezpieczeń. Jego seminaria cieszyły się dużym powodzeniem. Prace dyplomowe i magisterskie napisało pod jego kierunkiem kilkuset studentów. Tematyka była aktualna, a Józef Rzóska przyciągał studiujących swoimi zaletami. Był wybitnym znawcą praktyki i erudytą. Charakteryzował się wysokim poziomem kultury i rozmiłowaniem w literaturze pięknej (mógł przez wiele godzin rozprawiać z prof. Pokorzyńskim o klasyce greckiej i łacińskiej oraz recytować te dzieła). Tryskał humorem, potrafił gawędzić i rozumiał młodzież.

Na jego uwięzieniu zaciążyła przede wszystkim działalność w czasie okupacji. Został wysiedlony z Poznania do Generalnego Gubernatorstwa. W okresie 1944–1945 był intendentem szpitala dla umysłowo chorych w Drewnicy pod Warszawą. Przez cały czas działał w Armii Krajowej pod pseudonimem „Rektor" w ugrupowaniu „Obroża". Redagował gazetki i prowadził tajne nauczanie, posługując się nazwiskiem Borzyszkowski. Zrehabilitowano go w roku 1956. Powrócił na WSE w charakterze wykładowcy w Katedrze Finansów i Kredytu kierowanej przez prof. Janusza Wierzbickiego. Ponadto prowadził bezpłatny lektorat z języka niemieckiego zarówno dla studentów, jak i asystentów, ciesząc się szacunkiem i sympatią. Na emeryturę przeszedł w roku 1962.

Doktor Józef Rzóska miał także osiągnięcia naukowo-badawcze. Poza pracą doktorską opublikował wiele artykułów z zakresu ubezpieczeń, administracji i ekonomii. Publikacje te zamieszczał w czasopismach gospodarczych i naukowych, między innymi w „Przeglądzie Ubezpieczeń" i „Rolniku-Ekonomiście". Do najważniejszych jego

publikacji artykułowych należą prace dotyczące samorządu i budżetu oraz sprawy niemieckiej w województwach zachodnich.

Pamięć o nim, pełną ciepła i sympatii, zachowała liczna rzesza jego słuchaczy i seminarzystów, zwłaszcza z lat 40., ceniąc go przede wszystkim za prawość, hart ducha, sprawiedliwość i wyrozumiałość.

Hanna Maciejewska

Janusz Grzegorz Samelak

1961–2013

Profesor Janusz Samelak był wybitnym naukowcem, cenionym dydaktykiem, oddanym praktykiem i serdecznym kolegą. Jego przedwczesne odejście pozostawiło pustkę w środowisku akademickim.

Janusz Samelak urodził się 3 stycznia 1961 roku we Wrześni – mieście, z którym był związany przez całe życie. Tam ukończył szkołę podstawową. Następnie skończył Technikum Geodezyjno-Drogowe w Poznaniu (1981). Studia wyższe odbył na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na kierunku cybernetyka ekonomiczna i informatyka, specjalizując się w przetwarzaniu danych i rachunkowości (1986). W pracy magisterskiej zatytułowanej *Funkcja kontrolna i informacyjna rachunku kosztów na przykładzie Wielkopolskich Zakładów Obuwia „Polonia" w Gnieźnie*, napisanej pod opieką doc. dr. Zdzisława Kołaczyka, wykazał zainteresowanie praktycznymi aspektami rachunku kosztów i jego funkcją informacyjną.

Życie zawodowe związał z naszą Uczelnią, gdzie od 1986 roku przechodził kolejne szczeble kariery akademickiej – od asystenta, przez adiunkta i starszego wykładowcę, aż po stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze Rachunkowości.

Zainteresowania naukowe Profesora Janusza Samelaka ewoluowały wraz ze zmianami zachodzącymi w gospodarce i regulacjach rachunkowości – od rachunku kosztów, przez sprawozdawczość finansową, po problemy rachunkowości w erze globalizacji i odpowiedzialności społecznej.

W 1995 roku obronił rozprawę doktorską zatytułowaną *Układ, treść i funkcje polskiego i niemieckiego rocznego sprawozdania finansowego spółek kapitałowych*, której promotorem był prof. Edmund Kurtys. W 2004 roku uzyskał habilitację na podstawie monografii *Determinanty sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstw oraz kierunki jej dalszego rozwoju*.

Był aktywnym członkiem społeczności akademickiej. Jako naukowiec uczestniczył w pracach licznych zespołów badawczych, natomiast jako dydaktyk prowadził zajęcia ze studentami, wyjaśniając złożone zagadnienia z zakresu rachunkowości i sprawozdawczości finansowej oraz rachunkowości zarządczej.

W działalności naukowej Profesor Janusz Samelak koncentrował się na ewolucji rachunkowości i sprawozdawczości finansowej. W latach 1986–1990 przedmiotem jego analiz był rachunek kosztów oraz jego miejsce i rola w systemie informacyjnym przedsiębiorstwa. Następnie w latach 1991–1995 zajmował się sprawozdawczością finansową polskich i niemieckich spółek kapitałowych. W okresie 1996–2005 skupiał się na modelowym podejściu do sprawozdawczości finansowej w ujęciu krajowym i międzynarodowym. W latach 2006–2010 rozwijał krytyczno-normatywne podejście do sprawozdawczości finansowej w warunkach globalizacji, a w latach 2011–2013 zajmował się dylematami i kierunkami zmian w sprawozdawczości finansowej, ze szczególnym uwzględnieniem metodologiczno-normatywnych aspektów zintegrowanego sprawozdania przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych.

Profesor Janusz Samelak był autorem 147 publikacji naukowych, w tym 3 monografii, kilkudziesięciu artykułów i rozdziałów w monografiach naukowych, a także licznych skryptów i podręczników akademickich. W jego dorobku znalazły się również opracowania o charakterze praktycznym i popularyzatorskim. Wśród najważniejszych prac naukowych szczególne miejsce w jego dorobku zajmuje monografia *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego* (Wydawnictwo UEP, Poznań 2013) – jedno z pierwszych opracowań w polskiej literaturze rachunkowości w sposób kompleksowy przedstawiające koncepcję sprawozdawczości zintegrowanej, łączącej aspekty finansowe i niefinansowe działalności przedsiębiorstw.

W badaniach naukowych łączył podejście normatywne z analitycznym, interesowała go zarówno teoria, jak i praktyczna użyteczność systemów sprawozdawczych. Wiele jego publikacji miało charakter interdyscyplinarny – łączyły zagadnienia rachunkowości, ekonomii, zarządzania oraz etyki biznesu.

Jego działalność naukowo-dydaktyczna została wielokrotnie doceniona. Był laureatem między innymi Nagrody Rady Naukowej i Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce za najlepsze prace z dziedziny rachunkowości w kategorii prac doktorskich (1996), Nagrody Rady Naukowej oraz Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce im. Prof. dr. hab. Stanisława Skrzywana (2006) oraz nagród rektora za osiągnięcia dydaktyczne (2001, 2006) i naukowe (2010). Za wieloletnią i wszechstronną działalność naukową, dydaktyczną oraz zaangażowanie w życie akademickie Profesor Janusz Samelak został uhonorowany w 2009 roku Medalem Komisji Edukacji Narodowej, a w 2013 roku – Brązowym Krzyżem Zasługi.

Jako promotor wspierał rozwój naukowy młodego pokolenia badaczy. Wypromował dwoje doktorów (dr. Łukasza Matuszaka w 2012 roku i dr Małgorzatę Macudę w 2013 roku) oraz kilkudziesięciu magistrantów. Był recenzentem w przewodach zarówno doktorskich, jak i habilitacyjnych.

Profesor Janusz Samelak był prodziekanem ds. studiów niestacjonarnych na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu w latach 2012–2013. W tym samym czasie pełnił funkcję kierownika Katedry Rachunkowości.

Obok pracy naukowej Profesor Samelak udzielał się w praktyce gospodarczej. Był ekspertem i doradcą ds. rachunkowości i finansów w wielu podmiotach gospodarczych (takich jak Emax, AMS, BBI Investment, Krispol czy Cenos). Zasiadał także w radach nadzorczych i komitetach audytu spółek giełdowych – jako sekretarz, wiceprzewodniczący, a nawet przewodniczący. Wnosił do tych gremiów nie tylko wiedzę ekspercką, ale także niezależność i wysokie standardy etyczne.

Był aktywny społecznie – pełnił między innymi funkcję skarbnika ZNP na Akademii Ekonomicznej, działał w Radzie Programowej czasopisma „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia", a także w Komisji ds. Doskonalenia Przepisów i Zasad Rachunkowości Stowarzyszenia Księgowych w Polsce.

Choć praca naukowa i dydaktyczna była dla niego misją i źródłem satysfakcji, Profesor Janusz Samelak znajdował czas na swoje pasje i życie prywatne. Był miłośnikiem aktywności fizycznej – z zapałem uprawiał jazdę konną, tenis, narciarstwo i tenis stołowy. Te zainteresowania pozwalały mu odreagować stres i utrzymywać równowagę między życiem zawodowym a prywatnym.

Był oddanym ojcem dwóch córek – Klaudyny i Oliwii – będących dla niego źródłem dumy i radości.

Profesor Janusz Samelak zmarł nagle 5 września 2013 roku we Wrześni. Jego śmierć była wstrząsem dla współpracowników, studentów, przyjaciół i rodziny. Profesor pozostawił po sobie bogaty dorobek naukowy i dydaktyczny, liczne pokolenia studentów, których zainspirował, a także dziedzictwo etyczne – przekonanie, że nauka nie może istnieć w oderwaniu od wartości.

Pamięć o Profesorze Januszu Samelaku trwa. Jego dorobek naukowy i dydaktyczny na zawsze pozostanie częścią historii naszej Uczelni i wspólnoty akademickiej.

Marzena Remlein

Genowefa Sangowska

1947–2025

Doktor Genowefa Sangowska urodziła się 30 listopada 1947 roku w Żabikowie (obecnie Luboń). Tam ukończyła szkołę podstawową, a następnie VIII Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu, w którym w 1965 roku uzyskała maturę. W tym samym roku podjęła studia na kierunku towaroznawstwo na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Studia ukończyła w 1970 roku, uzyskując stopień magistra towaroznawstwa. W latach 1970–1971 odbyła asystenckie studia przygotowawcze w Zakładzie Technologii Instytutu Towaroznawstwa, gdzie po zakończeniu nauki została zatrudniona na etat asystenta.

Od 1973 roku pracowała jako starszy asystent, a po uzyskaniu stopnia doktora w 1980 roku na stanowisku adiunkta. Pracę doktorską zatytułowaną *Badania wpływu wybranych czynników zewnętrznych na właściwości elastycznych pianek poliuretanowych*, obronioną 30 stycznia 1980 roku, napisała pod kierunkiem doc. dr. Przemysława Baranowskiego, z którym przez wiele następnych lat współpracowała naukowo. 1 marca 1990 roku Doktor Genowefa Sangowska została przeniesiona na stanowisko starszego wykładowcy, na którym pracowała do momentu przejścia na emeryturę 30 września 2011 roku. Na Uczelni była zatrudniona przez kolejne dwa lata. Oficjalnie pożegnaliśmy się z nią 28 lutego 2013 roku, ale wielokrotnie spotykaliśmy się nie tylko w ramach oficjalnych wydarzeń, ale również na stopie koleżeńskiej. Doktor Sangowska była osobą bardzo ekspresyjną i lubianą. Wnosiła dużo żywiołowości i humoru do codziennej pracy i wszystkich spotkań.

Poza pracą dydaktyczną i naukową uczestniczyła w działalności różnych komisji i organizacji funkcjonujących na Uczelni. Już od początku studiów Genowefa Sangowska związała się z poznańskim AZS. Od 1967 roku była sekretarzem Klubu Uczelnianego AZS WSE. W uznaniu za pracę społeczną i osiągnięcia sportowe w lutym 1970 roku została odznaczona przez Zarząd Główny AZS Srebrną Odznaką AZS. W kolejnych latach była członkinią Głównej i Środowiskowej Komisji Rewizyjnej AZS. Za zasługi została Honorową Członkinią Akademickiego Związku Sportowego w Poznaniu.

Doktor Genowefa Sangowska działała również w Związku Nauczycielstwa Polskiego, między innymi jako członkini komisji rewizyjnej. Przez wiele lat była też członkinią

zarządu uczelnianej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej i członkinią Polskiego Towarzystwa Towaroznawczego.

Doktor Genowefa Sangowska zmarła 27 lutego 2025 roku w Poznaniu. Została pochowana na Cmentarzu Miłostowo.

Ryszard Cierpiszewski

Tadeusz Sangowski

1943–2005

Profesor Tadeusz Sangowski zmarł nagle 3 lutego 2005 roku, w pełni sił twórczych. Był koryfeuszem polskiej nauki dotyczącej ubezpieczeń gospodarczych, kontynuatorem najlepszych tradycji poznańskiej szkoły ubezpieczeń, której zalążki tkwiły w Katedrze Ubezpieczeń utworzonej w 1948 roku z inicjatywy prof. Józefa Górskiego. Pełnił funkcję eksperta w dziedzinie ubezpieczeń. Był zamiłowanym nauczycielem akademickim oraz niestrudzonym redaktorem „Studiów Ubezpieczeniowych", czasopisma naukowego cieszącego się uznaniem zarówno w kraju, jak i za granicą. Był licencjonowanym brokerem ubezpieczeniowym i reasekuracyjnym. Potrafił umiejętnie łączyć obowiązki nauczyciela akademickiego z działalnością w praktyce gospodarczej jako współzałożyciel i współwłaściciel jednego z pierwszych w Polsce biura maklerskiego Saga Brokers s.c. Umiejętnie wykorzystywał swoje doświadczenia w prowadzonych zajęciach.

Miał trzy pasje: ubezpieczenia gospodarcze, historię i sprawy obecne dawnych Kresów Wschodnich oraz sport akademicki. Główne miejsce w jego działalności zajmowały jednak ubezpieczenia gospodarcze. Interesował się całokształtem tej problematyki. Można przy tym wyraźnie wyróżnić cztery nurty jego badań, mianowicie: regres ubezpieczeniowy, historię polskich ubezpieczeń gospodarczych, zagadnienia reformy systemu ubezpieczeń gospodarczych oraz sprawy prewencji i ochrony ubezpieczeniowej. Wszystkie te nurty znalazły odbicie w jego twórczości.

Urodził się 1 stycznia 1943 roku w Hodiciszkach na Wileńszczyźnie jako syn Jerzego i Heleny z domu Romanowskiej. W rezultacie zmiany granic w wyniku II wojny światowej rodzina wyjechała do Elbląga. Tam Tadeusz Sangowski ukończył liceum ogólnokształcące, otrzymując w roku 1960 świadectwo dojrzałości. Tego samego roku podjął studia na Wydziale Prawa i Administracji UAM. Ukończył je w 1965 roku, uzyskując magisterium z prawa na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem prof. Zygmunta Konrada Nowakowskiego.

1 września 1965 roku podjął pierwszą pracę jako asystent stażysta w Katedrze Ubezpieczeń Gospodarczych w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, kierowanej przez prof. Lucjana Pokorzyńskiego. Był związany z tą uczelnią przez 40 lat, do końca życia, uzyskując wszystkie stopnie i tytuły naukowe. W czasie asystentury ukończył

Studium Pedagogiczne dla Młodych Pracowników Naukowych i odbył staże w Państwowym Zakładzie Ubezpieczeń oraz w Towarzystwie Ubezpieczeń i Reasekuracji Warta. Doktoryzował się w 1973 roku na podstawie rozprawy *Regres ubezpieczeniowy i jego finansowe znaczenie w systemie ubezpieczeń gospodarczych.* Jego promotorem był prof. Janusz Szpunar. Praca została wyróżniona nagrodą ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki w roku 1974. Habilitował się w roku 1993 na podstawie całokształtu działalności naukowo-badawczej i monografii *System finansowy ubezpieczeń gospodarczych Polsce* (Wydawnictwo AE, Poznań 1992). Na stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Ekonomicznej został powołany 1 października 1993 roku. Tytuł naukowy profesora nauk ekonomicznych uzyskał 4 listopada 1999 roku, a na stanowisko profesora zwyczajnego został mianowany w roku 2002. Kierował Zakładem Ubezpieczeń w latach 1974–1985, a od 1993 roku pełnił funkcję kierownika reaktywowanej Katedry Ubezpieczeń.

Miał szczególne predyspozycje do organizowania zespołów autorskich i kierowania nimi. Zarówno w publikacjach własnych, jak i zbiorowych (także redagowanych przez siebie) zajmował się problematyką wspomnianych już czterech nurtów. Najwcześniej badał zagadnienia regresu ubezpieczeniowego. Położył szczególny nacisk na aspekty ekonomiczne oddziaływania tego regresu na system ubezpieczeń gospodarczych.

Monografia *Regres ubezpieczeniowy* (PWE, Warszawa 1977) stanowi nadal podstawową pozycję w polskiej literaturze ubezpieczeniowej. Badając problematykę drugiego nurtu, dokonał systematyzacji i periodyzacji rozwoju polskiego systemu ubezpieczeń gospodarczych. Zarysował też sylwetki wybitnych przedstawicieli nauki i praktyki ubezpieczeń gospodarczych. Zapoczątkował ukazujące się od 1973 roku opracowanie zawierające bibliografię polską i zagraniczną z zakresu ubezpieczeń.

Zajmując się sprawami reformy systemu ubezpieczeń gospodarczych, stwierdził, że brakuje docelowych koncepcji tej reformy, a przy tym proponowanych rozwiązań nie daje się pogodzić z mechanizmem, który już istnieje w państwach mających rozwiniętą gospodarkę rynkową. Badając preferencje oraz ochronę ubezpieczeniową, a w szczególności ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, wraz z innymi autorami uwypuklił potrzebę określania zakresu i rozmiarów związania działalności ubezpieczeniowej z działalnością prewencyjną. Poddał krytyce zbyt sztuczne eksponowanie prewencji w systemie ubezpieczeń gospodarczych, wskazując na negatywne skutki poszerzania zakresu polityki fiskalnej państwa wobec ubezpieczeń.

Z nurtem tych zainteresowań badawczych łączy się wątek związany z potrzebą dalszego rozwoju ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej oraz modyfikacji innych grup i rodzajów ubezpieczeń. W opracowaniach dotyczących ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej Profesor Sangowski uwypuklił związek pomiędzy rozwojem ubezpieczenia OC a ustaleniem dopuszczalnych granic i ochrony ubezpieczeniowej, podkreślając potrzebę ustalenia takich granic, by ubezpieczenie nie osłabiało wycho-

wawczo-prewencyjnej funkcji odpowiedzialności cywilnej. Ta teoretycznie uzasadniona teza znalazła w pełni odzwierciedlenie w systemowych rozwiązaniach praktycznych, dziś już upowszechnionych.

Jego dorobek naukowy jest bogaty. Obejmuje 18 monografii, w tym 14 pozycji przypada na publikacje zespołowe, których był współautorem i redaktorem, 58 artykułów naukowych oraz 37 pozycji bibliograficznych, na które składają się podręczniki, skrypty i inne publikacje o charakterze dydaktycznym.

Ważne miejsce w twórczości Profesora zajmowały podręczniki akademickie i materiały dydaktyczne, których był współautorem i redaktorem. Na szczególne podkreślenie zasługują: *Vademecum ubezpieczeń gospodarczych* (Saga Print, Poznań 1996). Praca ta miała cztery wydania (1998, 1999 i 2000); *Ubezpieczenia gospodarcze* (Poltex, Warszawa 1998), których drugie wydania ukazało się w 2001 roku; materiały dydaktyczne *Gospodarka finansowa zakładu ubezpieczeń. Zagadnienia wybrane* (Wydawnictwo AE, Poznań 1995).

Duże znaczenie w działalności Profesora miały jego referaty, których był autorem lub współautorem, przygotowywane na światowe Kongresy AIDA, której był członkiem. Pełnił funkcję członka Zarządu Sekcji Polskiej AIDA.

Zasługą Profesora było reaktywowanie w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, po długiej przerwie, specjalności ubezpieczenia gospodarcze na kierunku finanse i bankowość Wydziału Ekonomii. Dzięki temu edukacja ubezpieczeniowa jest prowadzona na wszystkich poziomach i trybach kształcenia, tj. dziennym, wieczorowym magisterskim, wieczorowym zawodowym, zaocznym oraz podyplomowym.

Jako zamiłowany dydaktyk lubił doktorantów i studentów oraz pracę z nimi. Wspólnie z młodzieżą, jak zwykł mawiać, przygotowywał liczne konferencje i seminaria, których celem było dzielenie się wiedzą z zakresu praktyki ubezpieczeniowej. Wypromował 8 doktorantów oraz około 700 magistrantów i dyplomantów. Na podkreślenie zasługuje jego współpraca w zakresie dydaktyki z Tarnopolską Akademią Gospodarki Narodowej na Ukrainie. Mianowicie przyjmował w Katedrze studentów Ukrainy i włączał ich w cykl dydaktyczny.

Jego aktywną działalność naukową i dydaktyczną na Uczelni dopełniała działalność organizacyjna. Był członkiem Senackiej Komisji ds. Organizacji i Rozwoju Uczelni oraz Senackiej Komisji ds. Oceny Nauczycieli Akademickich. W styczniu 2005 roku został powołany na przewodniczącego Uczelnianej Komisji Wyborczej.

Uczestniczył także w działalności szkoleniowej i organizacyjnej Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Był członkiem Zarządu Oddziału Wojewódzkiego PTE w Poznaniu, przewodniczącym Komisji Rewizyjnej oraz wieloletnim przewodniczącym i członkiem wielu komisji programowych. Był wykładowcą, kierownikiem i konsultantem kursów zawodowych z zakresu ubezpieczeń prowadzonych przez PTE. Jako autor

lub współautor przygotowywał skrypty i inne materiały metodyczne wydawane przez PTE.

Dzięki tradycji poznańskiej szkoły ubezpieczeniowej Profesor przywiązywał dużą wagę do współpracy z praktyką gospodarczą. Prowadząc od 1990 roku własną firmę brokerską, jako broker ubezpieczeniowy i reasekuracyjny, przygotował wiele produktów ubezpieczeniowych i ekspertyz dla rynku ubezpieczeniowego. Był współorganizatorem kilku zakładów ubezpieczeń, członkiem rad nadzorczych Hestii SA w Poznaniu oraz Hestii SA w Sopocie.

Przez dwie kadencje pełnił funkcję ławnika w Okręgowym Sądzie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu. Współpracował z Ministerstwem Finansów, Urzędem Nadzoru Ubezpieczeń, Komisją Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych, był także ekspertem Komisji Sejmowej przygotowującej pakiet ustaw ubezpieczeniowych w 2003 roku. Był arbitrem Stałego Polubownego Sądu Gospodarczego przy Wielkopolskiej Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, a w 2004 roku został powołany na prezesa Sądu Polubownego przy Rzeczniku Ubezpieczonych.

Ważne miejsce w jego życiu zajmował sport. W latach 1967–1970 był prezesem Klubu Uczelnianego AZS w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, w latach 1975–1982 jego wiceprezesem, a w latach 1984–1987 prezesem Zarządu Środowiskowego AZS w Poznaniu. Był wieloletnim członkiem Zarządu Głównego AZS i wielu jego komisji.

Dowodem uznania jego zasług w dziedzinie naukowo-dydaktycznej są cztery nagrody ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki, Złoty Krzyż Zasługi i Medal Edukacji Narodowej. Otrzymał Złotą Odznakę PTE. AZS przyznał Mu Złotą Odznakę Zasłużonego Działacza Kultury Fizycznej i Sportu. Uzyskał też Honorową Odznakę za Zasługi dla Obronności Kraju i Honorową Odznakę za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego.

Do końca pracował intensywnie. Odszedł nagle, pozostając w pamięci tych, którzy go znali i z nim współpracowali, jako życzliwy kolega i nauczyciel, wrażliwy na potrzeby innych i człowiek budzący zaufanie.

Maria Kuchlewska

Lechosław Siejak

1920–1984

Lechosław Siejak urodził się 19 lipca 1920 roku w Poznaniu jako syn Jana i Heleny z domu Wysockiej. Studiował na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego i w Akademii Handlowej w Poznaniu. Magisterium Uniwersytetu Poznańskiego otrzymał w roku 1946. Dyplom Akademii Handlowej uzyskał w roku 1948, a tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu w roku 1951. Doktoryzował się na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskując stopień doktora praw w roku 1959.

Z naszą Uczelnią związał się w roku 1947 i pracował w niej nieprzerwanie przez 11 lat. Kolejno obejmował stanowiska: asystenta, starszego asystenta, adiunkta i zastępcy profesora. W roku akademickim 1949/1950 był zastępcą kierownika Instytutu Badań Handlu Wewnętrznego w Poznaniu. Zastępcą profesora w Wyższej Szkole Ekonomicznej został 1 stycznia 1951 roku. W latach 1950/1951–1957/1958 kierował Katedrą Organizacji i Techniki Handlu, która została utworzona w roku 1950. Wykładał organizację i technikę handlu. Pełnił tę funkcję do 30 września 1958 roku.

Aktywnie uczestniczył w pracach badawczych Uczelni. Przez wiele lat prowadził badania rynku produktów rolnych. Szczególnie interesował się rynkiem żywca i mięsa. Opracował wykład z zakresu obrotu zwierzętami rzeźnymi i chłodnictwa w przemyśle mięsnym. Z tego zakresu opublikował dwie prace: *Obrót zwierzętami rzeźnymi* (PWN, Poznań 1953), *Chłodnictwo w przemyśle mięsnym* (współautor, PWG, Warszawa 1956).

Zmarł 17 stycznia 1984 roku i został pochowany w Lublinie.

Zdzisława Drozdowska

Tadeusz Silnicki

1889–1968

Tadeusz Silnicki urodził się 5 października 1889 roku w Wierzchosławicach na ziemi tarnowskiej, w rodzinie ziemiańskiej, jako syn Jana i Zofii z domu Chodackiej. Maturę zdał w 1908 roku we Lwowie. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Studiował głównie historię i nauki pokrewne. W roku 1913 otrzymał stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy o prawie elekcji królów w dobie jagiellońskiej.

Pierwszą pracę podjął w 1914 roku jako nauczyciel w IV i VII Gimnazjum we Lwowie. W 1921 roku został asystentem prof. Władysława Abrahama na Uniwersytecie Jana Kazimierza. W roku 1923 jako stypendysta rządu francuskiego pracował w Bibliothèque Nationale w Paryżu i uczęszczał na wykłady w Sorbonie i École des Hautes Études. Habilitował się w 1927 roku z prawa kościelnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza. W 1929 roku został mianowany nadzwyczajnym profesorem prawa kościelnego na Uniwersytecie Poznańskim. Funkcję tę pełnił do wybuchu II wojny światowej.

W 1939 roku został wysiedlony z Poznania poprzez obóz na Głównej. W czasie okupacji przebywał kolejno w Ostrowcu Kieleckim, Wronowie, Szczawnicy, Besku, Sieniawie, Zarzeczu, zajmując się tajnym nauczaniem. W 1944 roku podjął pracę w Jarosławiu jako nauczyciel liceum budowlanego. Do Poznania wrócił w 1945 roku i kontynuował wykłady na Uniwersytecie Poznańskim.

Równocześnie w latach akademickich 1945/1946–1947/1948 prowadził wykłady w Akademii Handlowej w Poznaniu. Wykładał zagadnienia dziejów kultury. Przedmiot ten wykładał również na Wyższym Studium Pedagogicznym przy tej Uczelni. Nominację na profesora zwyczajnego prawa kościelnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego otrzymał w lipcu 1948 roku i we wrześniu 1948 roku został przeniesiony jako profesor zwyczajny na Uniwersytet Jagielloński.

W 1957 roku powrócił do Poznania i jako profesor podjął pracę na Wydziale Prawa i Wydziale Filozoficzno-Historycznym UAM. Do chwili przejścia na emeryturę w 1960 roku prowadził wykład monograficzny dla studentów i asystentów z historii prawa kanonicznego, a także seminarium magisterskie.

Zmarł 18 grudnia 1968 roku w Warszawie i został pochowany na Powązkach.

Zdzisława Drozdowska

Wojciech Siuda

1934–2023

Wojciech Siuda urodził się 28 września 1934 roku w Poznaniu w rodzinie inteligenckiej, głęboko zakorzenionej w tradycjach Wielkopolski i Kujaw. Jego ojciec, uczestnik powstania wielkopolskiego w latach 1918–1919, był przed II wojną światową przedstawicielem Assicurazioni Generali Trieste na Wielkopolskę. Po wojnie rodzina osiedliła się w Zielonej Górze, gdzie w latach 1948–1952 młody Wojciech uczęszczał do liceum ogólnokształcącego.

Po zdaniu matury rozpoczął studia prawnicze na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego. Ukończył je w 1956 roku, broniąc pracę magisterską przygotowaną pod kierunkiem prof. Alfreda Ohanowicza. Już 1 października tego samego roku rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, z którą był związany przez ponad cztery dekady – aż do przejścia na emeryturę we wrześniu 1999 roku.

Początkowo pracował jako asystent, a następnie starszy asystent. Stopień doktora nauk prawnych uzyskał na mocy uchwały Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z 4 kwietnia 1963 roku. Dysertację doktorską, zatytułowaną *Istota i zakres umowy o dzieło*, napisał pod kierunkiem prof. Józefa Górskiego. Potem otrzymał stanowisko adiunkta i w 1972 roku objął kierownictwo Zakładu Prawa Gospodarczego, a od 1976 roku – kierował Katedrą Prawa Gospodarczego aż do zakończenia swojej kariery akademickiej.

W latach 1976–1981 pełnił funkcję wicedyrektora, a w latach 1981–1984 – dyrektora Instytutu Organizacji i Zarządzania. W kadencji 1984–1987 był dziekanem Wydziału Planowania i Zarządzania. Przez wiele lat przewodniczył również kluczowym komisjom uczelnianym, w tym Komisji Statutowej oraz Uczelnianej Komisji Wyborczej.

Równolegle z działalnością akademicką prowadził praktykę prawniczą. W latach 1959–1961 odbył aplikację sądową, zakończoną egzaminem sędziowskim zdanym *cum laude*. Przez wiele lat był radcą prawnym licznych instytucji, zasiadał także w radach nadzorczych spółek kapitałowych, łącząc wiedzę teoretyczną z praktyką gospodarczą.

Docent Siuda był autorem cenionych podręczników akademickich, między innymi *Elementów prawa dla ekonomistów*, oraz współautorem publikacji *Prawo gospodarcze dla*

ekonomistów (wraz z Janem Kuflem). Jego publikacje cieszyły się uznaniem zarówno wśród studentów, jak i wśród praktyków prawa gospodarczego.

Za swoją działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną został uhonorowany wieloma odznaczeniami państwowymi i resortowymi, w tym Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Był również wielokrotnie nagradzany przez ministra szkolnictwa wyższego i techniki, ministra edukacji narodowej i rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

Docent Wojciech Siuda był człowiekiem o szerokich horyzontach i licznych pasjach. Interesował się historią prawa oraz rozwojem systemów gospodarczych, co znajdowało odzwierciedlenie w jego publikacjach i wykładach. Był też miłośnikiem literatury prawniczej i społecznej, a jego prywatna biblioteka zawierała wiele klasycznych dzieł z zakresu prawa, filozofii i ekonomii.

Znany był z zamiłowania do porządku, precyzji i elegancji – zarówno w pracy naukowej, jak i w codziennym życiu. Cenił sobie kontakt z naturą i aktywny tryb życia. Przez wiele lat z pasją uprawiał sport – grał w siatkówkę, jeździł na rowerze i na nartach. Uwielbiał podróże, które były dla niego formą wypoczynku i okazją do poznawania nowych kultur i do refleksji nad różnorodnością systemów prawnych i społecznych.

Był nie tylko wybitnym naukowcem i dydaktykiem, ale także mentorem wielu pokoleń studentów i młodych pracowników nauki. Cechowała go ogromna kultura osobista, rzetelność zawodowa i oddanie sprawom Uczelni. Pozostawił po sobie trwały ślad w historii Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu oraz w pamięci tych, którzy mieli zaszczyt z nim współpracować.

Wojciech Siuda zmarł 10 maja 2023 roku. Spoczywa na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Agnieszka Sobiech

Witold Skalski

1879–1961

W historii rozwoju Uczelni poczesne miejsce zajmuje Profesor Witold Skalski, zmarły 25 lipca 1961 roku. Był pierwszym w Polsce profesorem zwyczajnym z dziedziny rachunkowości. Jako wybitny znawca i wykładowca rachunkowości zorganizował w roku 1931 Katedrę Rachunkowości i Analizy Bilansów. Była to pierwsza katedra utworzona w naszej Uczelni. Kierował nią do września 1957 roku. W wieku 78 lat przeszedł na emeryturę. Położył szczególne zasługi w dziedzinie organizacyjnej Uczelni w okresie międzywojennym. Umiejętnie łączył także działalność nauczyciela akademickiego z działalnością w praktyce.

Urodził się 28 listopada 1879 roku w Podmojscach (pow. Rzeszów). W roku 1899 ukończył gimnazjum w Samborze, a następnie podjął studia prawnicze na uniwersytetach w Krakowie, Wiedniu i we Lwowie. Ukończył je w roku 1904 we Lwowie, składając egzamin państwowy. Zaraz potem rozpoczął pracę w Banku Krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim. Pracował tam do roku 1909. Pracując zawodowo, jednocześnie poszerzał swoje studia. W latach 1907–1908 był uczestnikiem Kursu dla Nauczycieli Szkół Handlowych. Po jego ukończeniu został powołany na stanowisko wykładowcy w Akademii Handlowej w Krakowie. W dalszym ciągu pogłębiał i uzupełniał swoją wiedzę teoretyczną. W roku 1911 złożył przed Państwową Komisją Egzaminacyjną w Wiedniu egzamin z zakresu dyscyplin handlowych i prawniczych uprawniający go do nauczania w wyższych szkołach handlowych, a w roku 1912 egzamin uprawniający do nauczania dyscyplin ekonomicznych w tychże szkołach. W roku 1919 przeniósł się do Poznania. Pracował najpierw w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej, a następnie w Banku Przemysłowców w Poznaniu. Bank ten wydelegował go do Rotterdamu, by założył tam oddział zagraniczny tegoż Banku. Udało mu się wykonać zadanie. Był dyrektorem tego oddziału przez dwa lata, do września 1923 roku.

W trakcie pracy w banku był inicjatorem eksportu polskich towarów do Holandii i Wielkiej Brytanii. Ponadto zorganizował polski pawilon handlowy na targach międzynarodowych w Utrechcie.

Był bardzo aktywny. Po powrocie do Polski zorganizował na zlecenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy pierwsze w kraju Liceum Handlowe, którym kierował do końca czerwca 1931 roku. Jednocześnie od roku 1927 prowadził wykłady z rachun-

kowości, analizy bilansów i inne w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. W roku 1931 Uczelnia powołała go na stanowisko stałego wykładowcy w zakresie jego specjalizacji i kierownika nowo utworzonej katedry. Równocześnie powierzono mu funkcję zastępcy dyrektora Uczelni. Pełnił także funkcję przedstawiciela Rady Profesorów w Kuratorium WSH. Trzy lata później, w roku 1934, został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego rachunkowości i analizy bilansów przez ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego. W roku 1938 został pierwszym w Polsce profesorem zwyczajnym z dziedziny rachunkowości. Przyznany mu tytuł i stanowisko były wyrazem szczególnego uznania dla jego faktycznej głębokiej wiedzy oraz poziomu i zakresu działania. Profesor nie spełniał wówczas warunków formalnych, nie miał bowiem doktoratu. Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych nadał mu dopiero w roku 1954 minister szkolnictwa wyższego.

Wraz z reorganizacją Uczelni w roku 1938 i przekształceniem jej w Akademię Handlową, do czego zresztą się przyczynił, został wybrany na prorektora. Pełnił tę funkcję do czerwca 1939 roku. W związku z rezygnacją prof. Antoniego Peretiatkowicza z funkcji rektora Uczelni Rada Profesorów wybrała go na rektora. Wybuch wojny uniemożliwił realizację tej funkcji. Podzielił los części społeczeństwa Wielkopolski. Został wraz z rodziną wysiedlony. W czasie okupacji przebywał w Warszawie, gdzie pracował w Radzie Głównej Opiekuńczej. W sierpniu 1944 roku został aresztowany i wywieziony do obozu koncentracyjnego w Buchenwaldzie. Przetrwał tam do zakończenia wojny. Schorowany powrócił do Poznania 17 lipca 1945 roku i natychmiast przystąpił do pracy w Akademii Handlowej. Ze względu na stan zdrowia zrzekł się jednak godności rektora na rzecz prof. Józefa Górskiego, który od marca 1945 roku faktycznie pełnił obowiązki rektora. Poza działalnością dydaktyczną w Uczelni Profesor wykładał również na Uniwersytecie Poznańskim w latach 1949–1951.

Profesor prowadził szeroką działalność publikacyjną. W publikacjach tych poza problematyką z dziedziny rachunkowości zajmował się zagadnieniem bankowości, ekonomiki i organizacji handlu, giełd, a nawet języka esperanto. Wśród jego prac znajduje się 21 pozycji książkowych, z których kilka doczekało się od 3 do 7 wydań. Pisał wiele artykułów i recenzji, które w latach 1935–1939 publikował w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym" oraz w „Czasopiśmie Księgowych w Polsce".

Uwzględniając okres, w którym żył i tworzył, trzeba uznać dorobek publikacyjny Profesora za szczególnie bogaty i wszechstronny. Wśród jego prac były rozprawy naukowe, podręczniki i skrypty. Z tych podręczników i skryptów uczyło się wiele tysięcy studentów. Wszystkie jego publikacje stanowią przykład jasnego i ciekawego wykładu. O ich wysokiej przydatności świadczą wielokrotne wznowienia. Do najważniejszych prac Profesora należą: *Znaczenie księgi głównej w księgowości podwójnej* (1928), *Zasady inwentaryzacji i bilansowania w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych* (1934), *Ocena działalności przedsiębiorstw na podstawie zamknięć rachunkowych* (1936) i *Jednolity plan kont przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych w praktyce* (1946).

Pierwsza z wymienionych pozycji stanowi cenny wkład Profesora w rozwój teorii rachunkowości. Ma ona charakter rozprawy naukowej mającej na celu wykazanie roli księgi głównej w systemie księgowości. W pracy tej Profesor określił podstawowe zasady funkcjonowania kont majątkowych i wynikowych oraz zasady powiązania księgi głównej z innymi księgami w jeden system ewidencyjny. Bardzo cenna jest także praca druga. Zapoczątkowała ona szeroką dyskusję na temat inwentaryzacji i bilansowania. Książka poświęcona tej dziedzinie rachunkowości przyczyniła się do ujednolicenia w Polsce zasad bilansowania i inwentaryzacji zgodnie z obowiązującymi normami prawa i orzecznictwem Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Trzecia z książek była poświęcona ocenie działalności przedsiębiorstw, będąc jedną z pierwszych prac na ten temat w Polsce. Profesor przedstawił w niej w sposób jasny i kompletny metody oceny działalności gospodarczej każdego przedsiębiorstwa na podstawie sprawozdania finansowego i danych z ksiąg rachunkowych. Omówił całość obowiązujących przepisów w zakresie księgowości i bilansu. Na tej podstawie opracował schemat bilansu sprawozdawczego i przeprowadził jego rozbiór, stanowiący wzorzec sposobu dokonywania analizy finansowej. Ostatnia z najważniejszych publikacji Profesora okazała się szczególnie przydatna do kształcenia pracowników finansowo-księgowych przedsiębiorstw odbudowujących się po drugiej wojnie. Miała ona charakter podręcznika.

Profesor Witold Skalski był nie tylko wybitnym naukowcem, ale także wielce cenionym dydaktykiem. Jego wykłady cieszyły się dużą popularnością. Były one ciekawe i zrozumiałe. Wykładał stosunkowo cicho, ale dobitnie i wyraźnie formułując swoje myśli. Większość definicji i sformułowań wyróżniała się zwięzłością i oryginalnością, tak zresztą jak i jego publikacje. Profesor cieszył się uznaniem studentów i absolwentów. Wyrazem tego było nadanie mu w roku 1959 członkostwa honorowego Stowarzyszenia Absolwentów Wyższej Szkoły Handlowej, Akademii Handlowej i Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu.

Będąc wielką indywidualnością, nie ograniczał się jedynie do dydaktyki i badań teoretycznych. Profesor doceniał również praktyczny charakter rachunkowości i był przekonany, że łączenie nauki i nauczania z praktyką jest nieodzowne dla stałego rozwoju tej dyscypliny naukowej. Dlatego też przez wiele lat pełnił funkcję zaprzysiężonego rzeczoznawcy w dziedzinie rachunkowości przy Izbach Przemysłowo-Handlowych w Krakowie, Bydgoszczy i Poznaniu. W roku 1946 brał czynny udział w pracach Podkomisji Organizacji Planowania, Finansów, Rachunkowości i Sprawozdawczości w Warszawie. Był także członkiem Instytutu Naukowego Organizacji i Kierownictwa, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Szczególnie ożywioną działalność przejawiał w zawodowym ruchu księgowych. Profesor był przez niemal 30 lat członkiem Związku Księgowych, a następnie Stowarzyszenia Księgowych w Polsce i jednym z organizatorów oddziału tego Stowarzyszenia w Poznaniu. W uznaniu jego zasług Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzysze-

nia Księgowych nadał mu godność Honorowego Przewodniczącego Poznańskiego Oddziału Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. Za długoletnią ofiarną i pełną zapału pracę dla dobra Uczelni i jej wychowanków Profesor został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem 10-lecia Polski Ludowej.

Profesor Witold Skalski miał bogatą osobowość. Cechowała go prostota postępowania, pracowitość, sumienność i niezależność. Na podkreślenie zasługuje jego zachowanie się wobec licencjata Stefana Żardeckiego. Gdy w trudnym okresie pierwszej połowy lat 50. zabrakło dla niego miejsca, Profesor przyjął go do Katedry Rachunkowości. Osobowość Profesora, jego głęboka i rozległa wiedza, umiejętność pobudzania u innych zainteresowania rachunkowością powodowały, że potrafił grupować wokół siebie zespoły ludzi podejmujących się wykonania bardzo trudnych niekiedy zadań.

Zdzisław Kołaczyk

Jerzy Skolik

1928–1994

30 kwietnia 1994 roku zmarł nagle Profesor Jerzy Skolik, wnikliwy badacz i wybitny specjalista w zakresie analizy stereochemicznej, kierownik Katedry Chemii Produktów Naturalnych na Wydziale Towaroznawstwa, przez 40 lat w pełni oddany Uczelni, której był absolwentem. Urodził się 15 września 1928 roku w Koźlu w województwie opolskim. W latach 1949/1950–1953/1954 odbył dwustopniowe studia wyższe na Wydziale Handlu Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, uzyskując tytuł magistra. Zaraz po studiach, w marcu 1954 roku, rozpoczął pracę w WSE jako asystent w Katedrze Chemii Ogólnej Wydziału Handlu, z którego w roku następnym wyodrębniono Wydział Towaroznawstwa. Adiunktem został w roku 1964 po uzyskaniu rok wcześniej stopnia doktora nauk przyrodniczych. Doktoryzował się na podstawie pracy *Korelacja pomiędzy zasadowością alkaloidów grupy sparteiny a budową ich cząsteczek*, obronioną na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii UAM w Poznaniu. Habilitował się na tym samym Wydziale na podstawie rozprawy *Kompleksowe badania nad strukturą i stereochemią układów bis-chinolizydynowych typu sparteiny*. 22 października 1976 roku Rada Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii UAM nadała mu stopień doktora habilitowanego nauk chemicznych, uznając pracę za wyróżniającą się. Stanowisko docenta Jerzy Skolik otrzymał w roku 1977, a w roku 1990 zostało mu nadane stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Ekonomicznej.

W ciągu 40-letniej pracy w Uczelni pełnił wiele funkcji organizacyjnych. W latach 1980–1982 był kierownikiem Zakładu Chemii Ogólnej i Analitycznej, a potem Zakładu Chemii Organicznej. Po reorganizacji administracyjnej Uczelni, w październiku roku 1991, przyjął kierownictwo Katedry Chemii Produktów Naturalnych. W okresie trzech kadencji (w latach 1978–1980, 1980–1984 i 1987–1990) pełnił funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Towaroznawstwa ds. naukowo-badawczych. Ponadto czynnie uczestniczył w działaniach wielu senackich komisji. Akademia Ekonomiczna nie była jedynym terenem jego działalności organizacyjnej. Wiele wysiłku poświęcił również pracy na rzecz poznańskiego środowiska naukowego. Uczestniczył wielokrotnie w przygotowywaniu środowiskowych i międzynarodowych konferencji naukowych (w tym XIV Sympozjum Chemii Produktów Naturalnych IUPAC w roku 1984).

Działalność naukową rozpoczął badaniami analitycznymi dotyczącymi ilościowego i jakościowego oznaczania składników chemicznych w materiale roślinnym. Później skoncentrował zainteresowania na problemach strukturalnych i stereochemicznych złożonych substancji naturalnych, szczególnie alkaloidów łubinowych. Przedmiotem jego wnikliwych dociekań stało się ponadto zagadnienie współzależności właściwości związków chemicznych i ich budowy. W badaniach zawsze korzystał z najnowszych dostępnych mu technik gwarantujących pozytywne rozwiązanie subtelnych problemów struktury chemicznej. Wieloletnia praktyka w posługiwaniu się między innymi techniką spektroskopii w podczerwieni, techniką protonowego i węglowego rezonansu magnetycznego oraz systematyczne pogłębianie wiedzy dotyczącej interpretacji wyników pomiarów uczyniły go znawcą i specjalistą w zakresie analizy stereochemicznej. Jego udziałem stało się określenie struktury i przestrzennej konstrukcji cząsteczek wielu alkaloidów, których budowa była wątpliwa bądź zupełnie nieznana. Dotyczy to zwłaszcza podstawowych izomerów sparteiny, ich alkilowych pochodnych, soli amoniowych i soli czwartorzędowych oraz aminotlenków. Dorobek naukowy Profesora Skolika obejmuje ponad 60 artykułów opublikowanych w chemicznych czasopismach krajowych i zagranicznych oraz około 70 komunikatów i referatów przedstawionych na konferencjach i sympozjach.

Profesor Jerzy Skolik był zamiłowanym pedagogiem, w pełni oddanym pracy dydaktycznej. Od pierwszych lat pracy uczestniczył w tworzeniu studenckich pracowni chemii analitycznej, fizycznej i organicznej. Z ogromnym zaangażowaniem i inwencją prowadził wykłady, ćwiczenia i seminaria z przedmiotów chemicznych. Był autorem programów wykładów i ćwiczeń oraz wielu innowacji dydaktycznych z zakresu chemii organicznej. Wniósł szczególny wkład w opracowanie 10 podręczników i skryptów dla słuchaczy kierunku towaroznawstwo. Z oddaniem patronował działalności Studenckiego Koła Naukowego Towaroznawców. Pod jego kierunkiem napisano ponad 60 prac magisterskich z chemii i towaroznawstwa. Był promotorem 3 prac doktorskich. Cieszył się dużym uznaniem władz Uczelni i studentów. Za działalność naukową i dydaktyczno-wychowawczą był wielokrotnie wyróżniany nagrodami ministra szkolnictwa wyższego. Był odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotym Krzyżem Zasługi oraz innymi odznaczeniami i medalami honorowymi.

Dla współpracowników pozostał w pamięci jako wzór pracowitości, życzliwości i uczynności, człowiek prawy, wielkiego serca, wrażliwy i zatroskany niepowodzeniami innych. Pełen taktu w kontaktach z otoczeniem i nieodmawiający pomocy nikomu, kto o taką pomoc doń się zwracał, zyskał sobie ogromny szacunek, uznanie i sympatię.

Jan Jasiczak

Antoni Skowroński

1901–1988

11 maja 1988 roku zmarł w Poznaniu Profesor Antoni Skowroński, wybitny ekonomista praktyk i teoretyk. W swojej ponad 50-letniej pracy był związany z trzema wyższymi uczelniami – w Poznaniu, Gdyni i Szczecinie. Niezwykle umiejętnie łączył pracę naukową z działalnością gospodarczą i społeczną.

Urodził się 18 grudnia 1901 roku w Waliszewicach (pow. kaliski). Ukończył Szkołę Realną w Łodzi w roku 1922. Po odbyciu studiów na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego uzyskał w roku 1926 tytuł magistra nauk ekonomiczno-politycznych. Dwa lata później zdobył z tej dziedziny stopień doktora na podstawie wyróżnionej medalem naukowym Uniwersytetu Poznańskiego rozprawy *Władysław Ochendowski jako ekonomista*, opublikowanej w „Poznańskich Pracach Ekonomicznych" pod red. prof. Edwarda Taylora (Poznań 1928). W tym samym czasie z pożytkiem łączył pracę naukową z działalnością praktyczną w przemyśle spożywczym. Będąc w latach 1930–1939 dyrektorem Fabryki Przetworów Owocowych, Win i Wódek Hartwig-Kantorowicz w Poznaniu, przyczynił się do poważnego jej rozwoju. Jak sam podkreślał, wiele zawdzięczał prof. Taylorowi. Dzięki niemu uzyskał gruntowne wykształcenie teoretyczne. Wpływ prof. Taylora na działalność praktyczną zwiększały comiesięczne zebrania seniorów. Na zebraniach tych dyskutowano aktualne problemy różnych dziedzin polskiego życia gospodarczego.

W okresie okupacji przebywał w Warszawie, pracując w przemyśle. W lutym 1945 roku powrócił do Poznania w grupie Delegata Rządu. Objął z nominacji ministra aprowizacji i handlu stanowisko dyrektora naczelnego Państwowego Zjednoczenia Przemysłu Spożywczego na województwo poznańskie i zielonogórskie. Na stanowisku tym przyczynił się chlubnie do odbudowy ze zniszczeń wojennych, a potem do rozwoju tej ważnej gałęzi przemysłu. Następnie piastował funkcje wiceprezesa, a później prezesa Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, aż do jej likwidacji w roku 1950.

Swoje umiejętności łączenia działalności w praktyce z działalnością naukową udało mu się także wykorzystać w okresie powojennym. Gdy w roku 1946 powstała Wyższa Szkoła Handlu Morskiego w Gdyni (przeniesiona w roku 1947 do Sopotu), pospieszył jej z pomocą. W roku akademickim 1946/1947 prowadził wykłady w tej Uczelni z organizacji przedsiębiorstw. W latach 1948–1950 kierował najpierw Zakładem, a potem

Katedrą Organizacji Przedsiębiorstw Akademii Handlowej w Poznaniu. W pracy tej położył duże zasługi, opracowując oryginalny i nowoczesny program wykładów i zajęć seminaryjnych z nauki o przedsiębiorstwie, jego ekonomice i organizacji. Wypada zaakcentować, że Profesor Skowroński wydał w roku 1949 pierwszą w Polsce książkę poświęconą teoretycznym podstawom nauki o przedsiębiorstwie, zatytułowaną *Istota i przedmiot nauki o przedsiębiorstwie* (Wydawnictwo W. Wilak, Poznań 1949). Niestety, na skutek przemian ustrojowych zmieniły się programy nauczania. Nie mógł kontynuować pracy w tej Uczelni, przekształconej w Wyższą Szkołę Ekonomiczną.

W latach 1957–1959 kierował Pracownią Naukową Instytutu Przemysłu Drobnego i Rzemiosła w Poznaniu. Równolegle z pracą naukowo-badawczą i dydaktyczną Profesor prowadził aktywną działalność społeczną. W latach 1946–1953 był sekretarzem naukowym Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Przyczynił się do jego rozwoju, inicjując bogatą i bardzo w owym czasie pożyteczną działalność odczytową. W latach 1957–1961 sprawował funkcję prezesa Oddziału Poznańskiego Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. Uczestniczył w Radzie Naukowej Międzynarodowych Targów Poznańskich. Był konsultantem i wykładowcą Towarzystwa Wiedzy Powszechnej oraz czynnym członkiem Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego i Rady Naukowo-Ekonomicznej przy Prezydium WRN w Szczecinie.

W roku 1960 związał się trwale z Politechniką Szczecińską. W tym samym roku objął kierownictwo Zakładu Ekonomii Politycznej, a od roku 1963 – Katedry Ekonomiki Przemysłu i Przedsiębiorstwa Przemysłowego, przekształconej w końcu roku 1970 w Instytut Ekonomiki Przemysłu. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w roku 1966. Przeniesiony na emeryturę w roku 1972 prowadził jeszcze przez pewien czas wykłady. Do początku lat 80. przewodniczył Radzie Naukowej Instytutu Ekonomiki Przemysłu w Politechnice Szczecińskiej.

W czasie swej wieloletniej pracy w szkolnictwie wyższym Profesor Skowroński wykształcił liczne zastępy młodych ekonomistów i organizatorów gospodarki. Z jego poznańskiego, a następnie szczecińskiego seminarium wyszło około 300 magistrów ekonomii. Był promotorem i recenzentem kilkunastu rozpraw doktorskich i habilitacyjnych. Jego współpracownicy, słuchacze i wychowankowie cenili sobie wygłaszane przezeń wykłady i zawarte w nich poglądy, odbiegające częstokroć od stanowisk oficjalnych i podręcznikowych w kierunku ujęć bardziej praktycznych, popartych rzetelną wiedzą teoretyczną i wielostronnym doświadczeniem w prowadzeniu przedsiębiorstwa w warunkach polskich.

Profesor widział, że istniejący u nas wadliwy system zarządzania nie sprzyjał współpracy ekonomistów z praktyką. Prowadzone badania przedsiębiorstw wykazywały małe zainteresowanie nauką, a kierujący życiem gospodarczym nie odczuwali potrzeby korzystania ze zdobyczy nauki. W tej sytuacji przez cały okres aktywności nauko-

wej, dydaktycznej, społecznej i gospodarczej Profesor nie ustawał więc w staraniach o stworzenie koncepcji nauki o przedsiębiorstwie jako teoretycznego modelu działalności praktycznej, odpowiadającego wszechstronnym doświadczeniom i polskim warunkom gospodarowania. Syntezą jego poglądów, których przedstawienie zapoczątkowała publikacja z roku 1949, jest opracowanie *Nowoczesna nauka o przedsiębiorstwie i jej praktyczna przydatność* (Prace Naukowe Politechniki Szczecińskiej, Szczecin 1981).

Profesor zawsze akcentował potrzebę respektowania zasady gospodarczości jako podstawy racjonalnego działania przedsiębiorstwa, a nadto konieczność traktowania przedsiębiorstwa jako organizacji przede wszystkim ekonomicznej, dążącej do osiągnięcia dochodu przez zaspokajanie potrzeb odbiorców swoich wytworów. Zwracał przy tym stale uwagę na konieczność kojarzenia w przedsiębiorstwie myślenia technicznego i ekonomicznego i odejścia od coraz bardziej upowszechniającego się prymatu pierwszego nad drugim. Zewnętrznym wyrazem wadliwego postępowania było traktowanie przedsiębiorstwa jako organizacji technologicznej ze szkodą dla jej cech ekonomicznych i psychospołecznych. Rzeczywistość społeczno-gospodarcza Polski schyłku 80. i początku 90. lat potwierdziła w pełni słuszność obaw, przestróg i wskazań Profesora.

Za zasługi w swojej wielokierunkowej pracy Profesor Antoni Skowroński był wyróżniony wieloma odznaczeniami: Krzyżem Walecznych, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Honorową Odznaką za Zasługi dla Województwa Koszalińskiego, Złotą Odznaką Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Złotą Odznaką Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa, Złotą Odznaką Politechniki Szczecińskiej i innymi.

W stosunku do swych współpracowników i studentów Profesor był wymagający, ale równocześnie życzliwy, sprawiedliwy i skłonny do niesienia niezbędnej pomocy. Swą rozległą wiedzą budził podziw i szacunek, a bezpośrednim sposobem bycia i dowcipem zjednywał sobie powszechną sympatię. I taki pozostaje w naszej wdzięcznej pamięci.

Andrzej Szpaderski

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

1910–2006

20 marca 2006 roku odeszła z grona społeczności akademickiej Profesor Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa z domu Ewert-Krzemieniewska, przeżywszy 96 lat. Swoją pracą była związana z trzema uczelniami poznańskimi – UAM, Akademią Medyczną i Akademią Ekonomiczną – przez ponad 50 lat. Cieszyła się ogromnym poważaniem. Darzono ją podziwem i szczególnym szacunkiem.

Była zawsze sobą i nie poddawała się, mimo że już jako młodą mężatkę i matkę srodze dotknęła ją II wojna światowa. We wrześniu 1939 roku aresztowano jej męża, jako zakładnika, i rozstrzelano w „krwawą niedzielę" w Bydgoszczy. Później jednego jej brata osadzono w obozie koncentracyjnym, a drugiego wywieziono na roboty przymusowe do Niemiec, gdzie zginął w 1944 roku.

Profesor Smoczkiewiczowa była wspaniałym wychowawcą i nauczycielem akademickim. Okazywała swoje dobre serce młodzieży akademickiej i współpracownikom, była doskonałą organizatorką oraz kierownikiem prac zespołowych, inspirującym do twórczej pracy przynoszącej dobre rezultaty. Zawsze starała się uwzględniać najnowsze metody analizy chemicznej, szczególnie w zakresie biochemii. Sama też była autorem pionierskich metod analiz. Interesowała się bardzo oznaczeniami ciał czynnych w materiale biologicznym, a także określaniem struktury i oznaczaniem izoprenoidów. Cechował ją upór badawczy.

Pracując w Akademii Ekonomicznej, uwzględniała przyrodniczy charakter towaroznawstwa, zgodnie z koncepcją poznańskiego modelu towaroznawstwa powstałą już w latach 1926–1939 w ówczesnej Wyższej Szkole Handlowej, i pielęgnowaną po II wojnie światowej przez jej poprzedników – prof. Rufinę Ludwiczakównę, dr. Franciszka Szeląga i prof. Aleksandra Lempkę – będącymi, tak jak ona, uczniami prof. Jerzego Suszki.

Potrafiła przekazywać tradycję dobrego i godnego życia w rozumieniu typowym dla Wielkopolan. Była człowiekiem czynu. Miała dwie pasje – chemię i muzykę. Jednakże chemia stanowiła podstawową domenę jej długoletniej działalności.

Urodziła się 20 stycznia 1910 roku w Mosinie koło Poznania jako córka Edmunda i Martyny z domu Pospieszalskiej. Uczęszczała do Państwowego Liceum im. Generałowej Zamoyskiej w Poznaniu, uzyskując w 1928 roku świadectwo dojrzałości. Następnie podjęła studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Ukończyła je w 1933 roku, otrzymując stopień magistra filozofii w zakresie chemii na podstawie pracy *Badania nad warunkami powstawania gamma-izochininy*, wykonanej w Zakładzie Chemii Organicznej pod kierunkiem prof. Suszki. Równolegle ze studiami chemicznymi studiowała w Państwowym Konserwatorium w Poznaniu. Ukończyła je w 1936 roku, uzyskując dyplom wirtuozowski w klasie fortepianu pod kierunkiem pianistki Gertrudy Konatkowskiej.

Po ukończeniu studiów chemicznych podjęła w 1933 roku pracę w zakładach Hipolita Cegielskiego w Poznaniu. Po roku została zwolniona z pracy z powodu redukcji personelu. Zaraz jednak zatrudniono ją jako asystentkę prof. Konstantego Hrynakowskiego w Zakładzie Chemii Farmaceutycznej na Uniwersytecie Poznańskim. Była nim do marca 1937 roku. Zrezygnowała z pracy z powodu zamążpójścia i przeniesienia się do Bydgoszczy. Po „krwawej niedzieli" wróciła do Poznania. Podczas II wojny światowej, od 4 września 1941 roku do 20 stycznia 1945 roku, pracowała jako laborantka w Zakładzie Fizjologii Roślin przy starostwie w Poznaniu,

Po wojnie życie zawodowe związała z poznańskimi uczelniami. Jako jeden z pierwszych pracowników Uniwersytetu Poznańskiego współpracowała przy organizacji studiów farmaceutycznych. Już 1 maja 1945 roku samodzielnie uruchomiła Pracownię Chemii Analitycznej w lokalach wypożyczonych i przygotowanych do tego celu tzw. sposobem gospodarczym. Jednocześnie przygotowywała się do doktoratu pod kierunkiem światowej sławy prof. Alfonsa Krausego. Stopień doktora nauk matematyczno-przyrodniczych w zakresie chemii uzyskała na Uniwersytecie Poznańskim 27 grudnia 1947 roku na podstawie rozprawy *Minerały miedzi jako katalizatory*. W 1952 roku w Akademii Medycznej wszczęto jej przewód habilitacyjny na podstawie pracy *Chromatograficzne rozdzielenie witamin z grupy B*. Przewód ten został jednak przerwany z powodu wejścia w życie nowej ustawy o sposobie uzyskiwania stopni naukowych. 29 kwietnia 1955 roku Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki nadała jej tytuł docenta. 18 grudnia 1964 roku została profesorem nadzwyczajnym Wyższej Szkoły Ekonomicznej, 12 lutego 1972 roku uzyskała tytuł profesora zwyczajnego nauk chemicznych, a 1 marca 1972 roku stanowisko profesora zwyczajnego Akademii Ekonomicznej.

Na Uniwersytecie Poznańskim pracowała do chwili jego reorganizacji w 1950 roku, po czym przeszła do Akademii Medycznej kolejno jako starszy asystent, adiunkt i docent. Współdziałała przy reorganizacji studiów farmaceutycznych. Wprowadziła do ćwiczeń metody półmikro, uzyskując duże oszczędności w materiale i czasie. Oprócz tej metody wprowadziła także metody chromatograficzne oraz elektroforezę na bibułę. W 1951 roku wydała podręcznik z analizy chemicznej: *Chemia analityczna jakościo-*

wa z uwzględnieniem półmikroanalizy. Za wszystkie te osiągnięcia uzyskała dwukrotnie stypendium Krajowej Komisji ds. Popierania Twórczości Naukowej i Artystycznej.

Równolegle z pracą w Akademii Medycznej na Wydziale Farmacji od 1 grudnia 1952 roku pracowała w Instytucie Balneologicznym, kierując pracami na temat bodźców balneologicznych i fizykoterapeutycznych na ustrój człowieka. Analizowała białka, stosując metodę elektroforezy. Ponadto współpracowała z II Kliniką Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej, prowadząc badania nad białkami surowicy i wdrażając do tych badań nowatorskie wówczas metody elektroforezy swobodnej i bibułowej. Wspólnie z prof. Witoldem Mizgajskim opracowała unikatowe analityczne metody pozwalające oznaczać 10^{-9} g kobaltu oraz 10^{-7} g miedzi, cynku i magnezu w małych próbkach krwi i surowicy. Metoda ta została opisana w monografii *Recherche et dosage des éléments traces*, wydanej Paryżu w 1962 roku. Profesor Smoczkiewiczowa współpracowała z prof. Franciszkiem Adamanisem i prof. Marią Szmytówną. Można uznać, że razem z nimi dodała blasku do świetności poznańskiej farmacji.

W 1963 roku (pismem ministra szkolnictwa wyższego z 25 sierpnia 1963 roku) została przeniesiona z Wydziału Farmacji Akademii Medycznej w Poznaniu na stanowisko kierownika Zakładu Chemii Ogólnej w Katedrze Towaroznawstwa na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Na Wydziale tym w latach 1966–1969 pełniła funkcję prodziekana. Po reorganizacji Uczelni i utworzeniu Instytutu Towaroznawstwa w 1969 roku została kierownikiem Zakładu Chemii Ogólnej i Analitycznej oraz zastępcą dyrektora Instytutu Towaroznawstwa ds. naukowo-badawczych.

Podejmując pracę w Uczelni w 1963 roku, rozszerzyła problematykę badań chemicznych. Między innymi kierowany przez nią zespół zajmował się metodami analitycznymi w zastosowaniu do poszczególnych steroidów i ich mieszanin. Opracowano i opatentowano nową technologię otrzymywania przeciwzapalnych preparatów kortykosteroidowych z produktów odpadowych przemysłu farmaceutycznego. W ostatnim okresie pracy, w latach 1972 do 1980, jako kierownik zespołu badawczego zajmowała się badaniami nad otrzymywaniem, właściwościami i strukturą związków steroidowych. Część tych badań była wykonywana na zlecenie przemysłu farmaceutycznego i stanowiła podstawę do kontroli procesów produkcyjnych związków steroidowych mających liczne własności lecznicze.

Pani Profesor była bardzo skromna. Zawsze podkreślała, że w badaniach naukowych pomagali jej współpracownicy własną inwencją, sumiennym i akuratnym wykonawstwem. Większość wyników badań doświadczalnych z tego ostatniego okresu jej działalności naukowej ukazało się w znaczących czasopismach naukowych oraz były referowane zarówno na zjazdach i sympozjach krajowych, jak i zagranicznych. Od 1972 roku odbywały się coroczne sesje Instytutu Towaroznawstwa z udziałem przedstawicieli praktyki gospodarczej oraz uczelni poznańskich różnych ośrodków. Na tych

sesjach pracownicy naukowi referowali wyniki swoich prac naukowych wykonanych w minionym roku.

Profesor Smoczkiewiczowa brała udział w Komisji Technologii i Chemii Żywnościowej Oddziału PAN w Poznaniu, w Podkomisji Chromatograficznej PAN. Działała w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk w Wydziale III Matematyczno-Przyrodniczym i w Wydziale IV Lekarskim. Gdy została członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, współdziałała w utworzeniu Komisji Farmaceutycznej, która nadal działa aktywnie. W uznaniu zasług dla PTPN przyznano jej tytuł członka honorowego tego Towarzystwa.

Dorobek naukowy Profesor Smoczkiewiczowej jest znaczny. Wypromowała 11 doktorów w tym 4 na Wydziale Farmacji Akademii Medycznej w Poznaniu). Opublikowała kilka prac zwartych: *Metody chromatograficzne w badaniu leków* (PZWL, Warszawa 1965), *Metody chromatograficzne w badaniu witamin* (PZWL, Warszawa 1965), *Chemia analityczna jakościowa z uwzględnieniem półmikroanalizy* (wyd. 1: PWN, Warszawa 1951, wyd. 4: Akademia Medyczna, Poznań 1960), skrypty uczelniane *Chemia analityczna. Zagadnienia wybrane* (Wydawnictwo AE, Poznań1979), *Materiały do wykładów z chemii nieorganicznej* (Wydawnictwo WSE , Poznań 1974, wyd. 2: 1977). Była współautorką (z J. Opieńską-Blauth) książki: *Vademecum chromatograficzne ze szczególnym uwzględnieniem techniki na bibule* (PWN, Warszawa 1968) oraz współautorką i redaktorką (wespół z A. Krausem) Zeszytów Naukowych Seria I wydanych przez WSE w latach 1970, 1971 i 1972. Były to prace z zakresu towaroznawstwa. Ponadto opublikowała 162 prace doświadczalne w czasopismach zagranicznych i krajowych. Realizowała tematy badawcze objęte Centralnym Programem Badań Podstawowych (CPBP) i resortowym. Kierowała 250 pracami magisterskimi, w tym 40 na Wydziale Farmacji.

Po przejściu na emeryturę w 1980 roku Profesor Smoczkiewiczowa nadal pracowała na część etatu do 30 czerwca 1986 roku. Ponadto publikowała artykuły wspomnieniowe, wydawane głównie w „Kronikach Miasta Poznania". Wydała też książkę *Cmentarz zasłużonych na Wzgórzu św. Wojciecha w Poznaniu*.

Za swoje ogromne zasługi odznaczona została Złotym Krzyżem Zasługi w 1965 roku, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski w 1973 roku oraz Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski w 1982 roku.

Do ostatnich niemal dni miała bardzo żywy kontakt z wieloma swoimi wychowankami.

Społeczność akademicka ma ciągle w pamięci wzruszającą uroczystość, którą zorganizowały dla Profesor Smoczkiewiczowej Wydział Chemii UAM i Wydział Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej z okazji 50-lecia uzyskania doktoratu. Jubilatka zadziwiła obecnych swoją skromnością. Dziękowała za współpracę, podkreślając, że to, co zrobiła, było tylko niepełnym i nieudolnym zwrotem tego, co otrzymała od innych w czasie swojego życia. W rzeczywistości obdarzyła hojnie swoich wychowan-

ków, wszystkich tych, z którymi współpracowała i z którymi się spotykała. Pełna życzliwości zawsze z chęcią służyła pomocą i pomagała rozwiązywać różne problemy. Była człowiekiem czynu, wielkiej mądrości i kultury osobistej. Ufała i budziła zaufanie. Dla wielu Profesor Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa pozostanie we wdzięcznej pamięci jako dobra, rozumiejąca wszystko, wspaniała nauczycielka.

Jan Jasiczak

Stanisław Smoliński

1916–1994

Zmarły 6 października 1994 roku Profesor Stanisław Smoliński, wielce zasłużony dla Uczelni i Wielkopolski, należał do wyjątkowo skromnych i życzliwych ludziom pracowników Uczelni. Tak zachowali go w pamięci wszyscy, którzy go znali – współpracownicy, absolwenci i studenci.

Urodził się 21 kwietnia 1916 roku w Krakowie. Studia wyższe podjął w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. Wybuch wojny uniemożliwił mu przystąpienie do egzaminów dyplomowych. W grudniu 1939 roku został wysiedlony do Radomska, skąd przeniósł się do Krakowa. Doświadczył tam więzienia i przymusowej pracy jako robotnik budowlany. W ostatnich latach wojny pracował jako urzędnik w Miejskim Urzędzie Statystycznym w Krakowie. Bezpośrednio po wojnie pracował krótko jako kierownik referatu statystycznego w Biurze Studiów Osadniczo-Przesiedleńczych Ministerstwa Ziem Odzyskanych. Rozpoczęte przed wojną studia ukończył w Poznaniu. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał w roku 1949 na Uniwersytecie Poznańskim. Jego promotorem był prof. Marcin Nadobnik.

Począwszy od 1 września 1947 roku, aż do ostatnich dni Profesor pracował w naszej Uczelni, przechodząc kolejno wszystkie szczeble kariery naukowej: od asystenta do profesora zwyczajnego. Przez pierwsze 10 lat Profesor pracował w Katedrze Statystyki, a następnie zorganizował Katedrę Ekonomiki Przemysłu, którą kierował w latach 1958–1969. Od roku 1958 ekonomika przemysłu stała się jego podstawową specjalnością naukową. Od roku 1969 aż do przejścia na emeryturę w roku 1981 Profesor był dyrektorem Instytutu Ekonomiki Produkcji i kierownikiem Zakładu Ekonomiki Przemysłu w tym Instytucie. Przejście Profesora na emeryturę było wyłącznie formalne, nadal bowiem bywał w Uczelni codziennie. Uczestniczył w pełnym zakresie w pracach Katedry, Wydziału i Uczelni.

Zasługi Profesora Stanisława Smolińskiego dla Uczelni są ogromne w wielu dziedzinach. Przez kilkanaście lat pełnił ważne funkcje organizacyjne. W sezonie 1951/1952 był dziekanem Wydziału Handlowego, a w okresie 1958/1959–1959/1960 prodziekanem Wydziału Ogólno-Ekonomicznego. Prorektorem był w latach 1952/1953–1955/1956 oraz w latach 1962/1963–1964/1965. W latach 1965/1966–1968/1969,

w okresie trudnym dla nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce, był rektorem Uczelni. W tym właśnie czasie Uczelnia gruntowała swoją pozycję naukową oraz przywiązała szczególną wagę do jakości kształcenia.

Działalność organizacyjna Profesora nie ograniczała się do Uczelni. Przez około 10 lat był aktywnym przewodniczącym Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego w zakresie ekonomiki produkcji w Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Był także niezwykle zasłużonym dla rozwoju Wielkopolski i Ziem Zachodnich działaczem społeczno-gospodarczym.

Charakterystyczną cechą Profesora było przykładanie szczególnej wagi do pracy naukowo-badawczej. Znajdowało to wyraz zarówno w jego własnej pracy uwieńczonej licznymi publikacjami, jak i w kształceniu kadry naukowej. W jego pracy naukowo-badawczej można wyróżnić dwa nurty wynikające zarówno z zainteresowań Profesora, jak i powiązań z pracą zawodową. Nurt pierwszy stanowiły badania i publikacje z zakresu metodycznych aspektów statystyki. Nurt ten wiązał się z jego początkowym zatrudnieniem w Miejskim Urzędzie Statystycznym w Krakowie, a od roku 1947 pracą w Katedrze Statystyki, gdzie pracował przez 10 lat, zajmując się statystyką ekonomiczną. Liczne artykuły (ponad 20), opublikowane w tym czasie, koncentrowały się głównie na problematyce cen, płac i budżetów rodzinnych.

Wraz z przejściem do Katedry Ekonomiki Przemysłu, którą sam zorganizował, w jego pracy ujawnił się drugi nurt badawczy, oscylujący wokół problematyki przemysłu. Początkowo Profesor skoncentrował się na badaniach stanu przemysłu na Ziemiach Zachodnich, a następnie na terenie Wielkopolski i w dalszej kolejności – całego kraju na poszczególnych etapach jego rozwoju. W badaniach tych szeroko wykorzystywał dojrzały warsztat statystyczny, co podnosiło rangę tych publikacji. Do najważniejszych z nich należą prace monograficzne, których był autorem lub współautorem. Prace te traktowały o przemianach społeczno-gospodarczych, a głównie przemysłu na Ziemiach Zachodnich w różnych przekrojach czasowych. Ukazywały się one najczęściej jako tomy studiów Instytutu Zachodniego i naszej Uczelni. W latach 60. i 70. przedmiotem prac badawczych Profesora stały się przemiany strukturalne i stan przemysłu w Poznaniu, województwie poznańskim i Wielkopolsce. Wyniki tych prac stanowiły części składowe dużych opracowań monograficznych, poświęconych tym obszarom, wydawanych przez PWN.

Profesor coraz bardziej rozszerzał zakres swoich badań, obejmując nimi całokształt problematyki przemysłowej, a w szczególności gospodarkę, środkami pracy, problematykę specjalizacji, postępu technicznego, zatrudnienia i płac. W tym zakresie współpracował z ośrodkami naukowymi Paryża, Dijon i Halle, dzieląc się swym dorobkiem i zdobywając materiały do dalszych prac. Współpracował także z praktyką gospodarczą, wykonując na jej rzecz wiele prac badawczych i kierując takimi pracami.

Dorobek publikacyjny Profesora wynosi około 100 pozycji bibliograficznych, z czego większość stanowią prace oryginalne i monograficzne. Dodać do nich należy udział w opracowaniu i recenzowaniu kilkudziesięciu tematów węzłowych oraz innych prac naukowo-badawczych. Wielkim osiągnięciem Profesora, wspomaganego przez przedstawicieli tej samej dyscypliny wiedzy, było stworzenie ekonomiki przemysłu jako nowej dyscypliny nauki. Godzi się podkreślić, że tym samym uniezależniła się ona w dużym stopniu od treści politycznych, tak charakterystycznych dla ówczesnej ekonomii politycznej.

Następną ważną dziedziną pracy Profesora było kształcenie młodej kadry naukowej. Jako jego długoletni Profesora chcę podkreślić charakterystyczny dla niego sposób postępowania. Jeśli tylko mógł, przyjmował wszystkich, którzy chcieli przyjść do jego Katedry. Każdemu też pomagał w awansie naukowym. Z drugiej jednak strony nikomu nie przeszkadzał odejść. Z jego Katedry, a później z Zakładu Ekonomiki Przemysłu wyszli profesorowie, którzy utworzyli na Uczelni nowe instytuty, takie jak Instytut Organizacji i Zarządzania oraz Instytut Ekonomiki Pracy i Polityki Społecznej; nowe zakłady, a mianowicie Zakład Ekonomiki Rolnictwa, Zakład Ekonomiki Budownictwa, oraz nowe katedry: Katedrę Analizy Finansowej i Strategicznej oraz Katedrę Inwestycji i Rynków Kapitałowych.

Osobny nurt pracy Profesora wiązał się z dydaktyką. Był inicjatorem, współautorem i redaktorem podręcznika: *Elementy ekonomiki przemysłu* wydanego w 1979 roku przez PWN i wznowionego w ujęciu zmienionym w roku 1982. Podręcznik ten został wyróżniony nagrodą ministra. Profesor Stanisław Smoliński był także inicjatorem, współautorem i redaktorem przewodników metodycznych dla studiujących ekonomikę przemysłu, materiałów do ćwiczeń z ekonomiki i organizacji przedsiębiorstw przemysłowych oraz wielu wydań skryptów z zakresu ekonomiki przemysłu.

Działalność Profesora była doceniana. Otrzymał wiele nagród ministra za działalność naukową oraz wiele odznaczeń i medali. Był odznaczony Krzyżem Kawalerskim, Oficerskim oraz Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Był wyróżniony tytułem i Medalem Zasłużonego Nauczyciela oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Cenił sobie także Odznakę Honorową Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego. Profesor Stanisław Smoliński był przykładem i symbolem generacji profesorów bez reszty oddanych Uczelni. Całkowicie podporządkował się wymogom pracy na Uczelni. Był człowiekiem wyjątkowej punktualności i wielkiej odpowiedzialności za siebie i powierzony mu zespół ludzi. Współpraca z nim była lekcją i przyjemnością.

Charakterystyczną cechą Profesora Stanisława Smolińskiego była umiejętność współżycia, na którą składały się wielka skromność, kultura osobista, opanowanie, wyrozumiałość i życzliwość wobec ludzi, wyrażająca się w pomocy każdemu, kto się o nią zwrócił. Nie ograniczała się do pracowników Katedry. W czasie jego rektorowa-

nia dotyczyło to wszystkich pracowników Uczelni. Nie było pracownika, któremu by Profesor odmówił swej pomocy. Takim zwierzchnikiem zostaliśmy obdarowani. To, co nam z siebie dał, tkwi w nas i w ten sposób pozostał i pozostaje z nami.

Ewa Bittner

Antoni Wawrzyniec Sobczak

1939–2014

Antoni Sobczak urodził się 21 marca 1939 roku w małej malowniczej wsi Brodnia w powiecie poddębickim (obecnie w województwie łódzkim). W czasie II wojny światowej został wysiedlony z rodziną przez okupantów na Lubelszczyznę, gdzie przebywał do 1944 roku. Po wojnie dorastał i uczył się w Szczecinku – najpierw w tamtejszej Szkole Podstawowej Nr 1 (1947–1953), a później w Technikum Handlowym Centrali Rolniczej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska" (1953–1957). W 1957 roku złożył podanie o przyjęcie na studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Wybrał kierunek ekonomika handlu wewnętrznego, prowadzony na Wydziale Handlu. W ten sposób rozpoczął trwającą 52 lata przygodę z ekonomią na poznańskiej Uczelni.

Po ukończeniu studiów (1962) został zatrudniony w WSE, gdzie przeszedł niemal całą ścieżkę kariery akademickiej: zaczynając od asystenta (1963–1965), następnie starszego asystenta (1965–1971), adiunkta (1971–1987), starszego wykładowcy (1987–1994), ponownie asystenta (1994–1997) i kończąc jako profesor Uczelni (1997–2009).

Początkowo działalność naukowa Antoniego Sobczaka była inspirowana przez prof. Stanisława Borowskiego i koncentrowała się na zagadnieniach statystyki inwestycji i budownictwa. Konkretyzacją tych zainteresowań były między innymi studia nad możliwościami zastosowania metod statystycznych w prognozach ekonomicznych. Pomocne okazało się w tym matematyczne przygotowanie, zdobyte podczas studiów podyplomowych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, wykorzystywane również w pracy dydaktycznej (na przykład podczas wykładów z zastosowań matematyki w ekonomii, statystyki ogólnej, metody reprezentatywnej czy prognoz mieszkaniowych oraz demografii). W 1971 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych na podstawie pracy zatytułowanej *Statystyczna estymacja zasobów i potrzeb mieszkaniowych*.

Po śmierci prof. Borowskiego Antoni Sobczak przeszedł do Instytutu Gospodarki Przestrzennej, utworzonego po wprowadzeniu nowego modelu strukturalno-organizacyjnego Uczelni. Pracą Instytutu kierował jego twórca – prof. Ryszard Domański. Jednostka składała się z czterech zakładów: geografii ekonomicznej, ekonomiki transportu, ochrony środowiska oraz gospodarki miejskiej. Kierownikiem tego ostatniego został Antoni Sobczak, wówczas jeszcze doktor, i pełnił tę funkcję od 1978 roku aż do

kolejnej zmiany organizacyjnej w 1991 roku. Przejście do Instytutu nie zmieniło jego zainteresowań badawczych. Zdobytą wiedzę wykorzystywał w działalności badawczo-dydaktycznej, która w tym okresie koncentrowała się na problematyce ekonomiki miast, zagadnieniach polityki i gospodarki mieszkaniowej oraz demografii przestrzennej. Większość pracy naukowej była podporządkowana przygotowaniu rozprawy habilitacyjnej, łączącej elementy gospodarki przestrzennej i demografii.

Opublikowana w 1993 roku rozprawa, zatytułowana *Standard mieszkaniowy i jego rola w procesie dzietności ludności miejskiej w Polsce*, stanowi próbę zidentyfikowania związku przyczynowo-skutkowego między dwoma zjawiskami o wysokim stopniu zagregowania: szeroko pojętymi warunkami zamieszkania oraz dzietnością ludności miejskiej w Polsce. Podjęty przez Antoniego Sobczaka problem nie był wprawdzie nowy, lecz pozostawał kontrowersyjny. Brak jednoznacznej oceny powiązań między wymienionymi zjawiskami skłonił Autora do rozwinięcia tego tematu i wyjaśnienia powstałego na tym tle sporu. Było to najważniejsze naukowe dokonanie Profesora Sobczaka, a wysoka ocena całokształtu jego dorobku stanowiła podstawę do nadania mu stopnia doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w specjalności ekonomika miast i regionów. W 1997 roku objął stanowisko profesora Uczelni. Na początku XXI wieku podjął prace nad przygotowaniem książki profesorskiej *Gospodarka nieruchomościami a zagospodarowanie przestrzenne miast*. Niestety choroba i pogarszający się stan zdrowia uniemożliwiły mu doprowadzenie tego etapu kariery naukowej do końca. Ogółem opublikował ponad 50 artykułów naukowych oraz 4 prace zwarte.

W 1991 roku przekształcono Instytut Gospodarki Przestrzennej w Katedrę Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska, a w 1992 roku w Katedrę Ekonomiki Przestrzennej i Środowiskowej. Od 1998 roku do końca czerwca 2009 roku Katedrą kierował Profesor Sobczak, koordynując prowadzoną tam specjalność zarządzanie miastem i środowiskiem oraz nowy kierunek studiów – gospodarka przestrzenna. Spośród licznych prowadzonych przez niego zajęć dydaktycznych wymienić należy wykłady z prognoz mieszkaniowych, ekonomiki przedsiębiorstw użyteczności publicznej oraz gospodarki mieszkaniowej. Wypromował ponad 100 magistrów oraz 2 doktorów.

Funkcja kierownika katedry była jedną z wielu istotnych zadań organizacyjnych Profesora w poznańskiej Akademii Ekonomicznej. Najważniejsze z nich to: stanowisko redaktora naczelnego (1978–2006), sekretarza Komitetu Redakcyjnego (1981–2006) oraz członka Komitetu Redakcyjnego Wydawnictwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu (2006–2014), kierownika Punktu Konsultacyjnego w Koninie (1973–1981), a także członka Senatu (2003–2009) i kilku komisji senackich.

Profesor nie ograniczał aktywności tylko do swojej Alma Mater, był również bardzo czynny poza nią. Był współzałożycielem Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych (1994) i przewodniczącym Komisji Rewizyjnej tego Stowarzyszenia, współorganizatorem Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej (PWSZ) w Koninie oraz pierwszym

dyrektorem Instytutu Ekonomicznego na Wydziale Społeczno-Technicznym tej szkoły (1999–2009). Pełnił funkcję kierownika Katedry Nauk Ilościowych i Przestrzennych Wyższej Szkoły Logistyki w Poznaniu (2001–2014). Był aktywnym członkiem Towarzystwa Naukowego Nieruchomości (TNN) od początku jego istnienia (1994), pełniąc później funkcje zastępcy prezesa i stałego członka rady programowej (2002–2009). Dał się poznać jako ceniony naukowiec i wspaniały organizator spotkań naukowych TNN w Kiekrzu (2001), Mikorzynie (2003) i Ślesinie (2008). Pełnił funkcję doradcy ministra spraw wewnętrznych i administracji ds. powszechnej taksacji nieruchomości. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Polskiego Towarzystwa Statystycznego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Działał w NSZZ „Solidarność", będąc jego członkiem od 1980 roku.

Profesor Sobczak był przyjazny, zawsze chętny do pomocy i niezwykle pracowity. Niejednokrotnie służył krytyczną, lecz życzliwą oceną poczynań młodych naukowców. Cieszył się również dużą sympatią jako dydaktyk, czego wyrazem było przyznanie mu przez Samorząd Studencki PWSZ w Koninie tytułu Belfer Roku 2005. 24 czerwca 2015 roku jego imieniem nazwano salę wykładową tej szkoły w budynku, w którym mieścił się kierowany przez Profesora Instytut Ekonomiczny. Był człowiekiem otwartym i pełnym poczucia humoru, z wielką pasją do muzyki poważnej. Twierdził, że jego hobby to matematyka.

Za swoją pracę i działalność został wyróżniony między innymi Złotym Krzyżem Zasługi (1986), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (2005), Honorową Odznaką za Zasługi dla Miasta Konina (2005), Medalem za Zasługi dla PWSZ w Koninie (2006), Medalem 10-lecia PWSZ w Koninie (2008).

Profesor Antoni Sobczak, mimo walki z nieuleczalną, wycieńczającą chorobą, pozostał do końca aktywny naukowo i organizacyjnie. Zmarł 27 lutego 2014 roku i został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Waldemar Budner

Jan Sobiech

1946–2017

Profesor Jan Sobiech był uznanym specjalistą z zakresu finansów publicznych i ekonomiki zdrowia. Jego kompetencje obejmowały także szeroko rozumiane finanse przedsiębiorstw, w szczególności ich opodatkowanie. Uchodził za autorytet w ogólnopolskim środowisku akademickim. Współtworzył Komitet Nauk o Finansach Polskiej Akademii Nauk i w istotny sposób przyczynił się do wyodrębnienia dyscypliny finanse w dziedzinie nauk ekonomicznych. Był bardzo oddany swojej pracy dydaktycznej i naukowej. Nawet po przejściu na emeryturę w 2014 roku brał aktywny udział w zebraniach naukowych Katedry Finansów Przedsiębiorstw oraz czynnie wspierał jej pracowników.

Jan Sobiech urodził się 24 czerwca 1946 roku w Skrwilnie (obecnie województwo kujawsko-pomorskie). Przez całe życie zawodowe był związany z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu. Studiował w latach 1965–1969 na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym. Tytuł magistra otrzymał w 1969 roku, broniąc pracy zatytułowanej *Finansowanie szkolenia zawodowego ze źródeł pozabudżetowych (na przykładzie Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Poznaniu w latach 1966–1968)*. Niespełna sześć lat później, w 1975 roku, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych za rozprawę pod tytułem *Znaczenie budżetowego i pozabudżetowego finansowania działalności rad narodowych w zakresie ochrony zdrowia w Polsce Ludowej*. Stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii (finanse publiczne) nadano mu w 1991 roku na podstawie monografii *Warunki wyboru ekonomiczno-finansowych mechanizmów kierowania opieką zdrowotną*. Stanowisko profesora nadzwyczajnego objął w roku 1993 roku.

Przez wiele lat Profesor był wychowawcą i nauczycielem akademickim. Prowadził zajęcia z finansów, opodatkowania oraz zarządzania i finansowania opieki zdrowotnej. Wypromował 14 doktorów, z których jedna osoba obroniła doktorat międzynarodowy w trybie podwójnego promotorstwa. Był też promotorem około 1000 prac magisterskich. Kierował licznymi projektami badawczymi realizowanymi dzięki grantom pozyskiwanym w ogólnopolskich konkursach. Jego dorobek obejmuje około 130 publikacji – rozpraw i studiów z zakresu finansów publicznych, finansów przedsiębiorstw i ekonomiki zdrowia, w tym pięć książek, między innymi popularny podręcznik *Finanse pu-*

bliczne (we współautorstwie z Emilią Denek i Jerzym Wolniakiem). Był recenzentem w sześciu przewodach habilitacyjnych i wielu przewodach doktorskich.

Profesor Sobiech pełnił rozmaite funkcje na Uczelni. W latach 1993–1999 był dziekanem Wydziału Zarządzania Akademii Ekonomicznej, a w latach 1999–2002 prorektorem Akademii Ekonomicznej w Poznaniu ds. nauki i doskonalenia kadr. Przyczynił się także do powstania Katedry Finansów Przedsiębiorstw i kierował nią w latach 1995–2014.

Jan Sobiech wyróżniał się także aktywnością poza Uczelnią. W latach 1992–1993 był doradcą Komitetu Społecznego Rady Ministrów, a w latach 2001–2007 członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej ds. Doradztwa Podatkowego przy Ministrze Finansów. Od 2006 do 2009 roku pełnił funkcję członka Rady Narodowego Funduszu Zdrowia oraz przewodniczącego jej zespołu problemowego ds. badania sprawozdania finansowego NFZ. Uczestniczył również w pracach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w latach 2004–2010, będąc członkiem Prezydium Zarządu, przewodniczącym komisji rewizyjnej oraz skarbnikiem. Był także członkiem Polskiego Towarzystwa Finansów i Bankowości oraz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Wiedza ekspercka Profesora była wysoko ceniona i znajdowała zastosowanie między innymi podczas prac Komisji Reformy Gospodarczej przy Prezesie Rady Ministrów, prac zespołu ds. opracowania raportu *Finansowanie ochrony zdrowia w Polsce – Zielona Księga* oraz prac Zespołu ds. Rozwiązań Systemowych w Ochronie Zdrowia.

Twórczą aktywność na polu społecznym Jan Sobiech zawsze traktował jako powinność czy wręcz obowiązek. Za swoją pracę był wielokrotnie nagradzany, między innymi Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem im. Karola Marcinkowskiego oraz wieloma nagrodami rektora naszej Uczelni. Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego nadało mu tytuł Lidera Pracy Organicznej. Profesor Jan Sobiech cieszył się autorytetem w całym środowisku finansowym w Polsce. Był nie tylko wybitnym uczonym, ale przede wszystkim dobrym, pracowitym i uczciwym człowiekiem. Jako wymagający szef bywał czasem krytyczny, formułując niekiedy kontrowersyjne uwagi. Potrafił jednak wyrażać opinie w sposób skłaniający do refleksji, a nie prowadzący do długotrwałych konfliktów. Profesor miał powiedzenie „każdy jest jakiś", po które sięgał, chcąc usprawiedliwić czyjeś zachowanie w sytuacjach spornych. Umiał dobierać odpowiednich ludzi do realizacji konkretnych celów. W sobie właściwy, czasami trudny do wyjaśnienia sposób zapraszał osoby do współpracy i zawsze były to wybory trafne. Do dziś wśród współpracowników Profesora cytowane są jego powiedzenia. Zmarł nagle 16 września 2017 roku. W naszej pamięci pozostanie jako kolega i przyjaciel oraz człowiek o wyrazistych poglądach i zasadach, kochający pracę, której poświęcił całe życie.

Katarzyna Maj

Jacek Mizerka

Bogumiła Sosnowska

1933–2022

Profesor Bogumiła Sosnowska, z domu Wojciechowska (inne nazwisko Wojciechowska-Ratajczak), urodziła się 25 grudnia 1933 roku w Poznaniu.

Działalność naukowo-dydaktyczną rozpoczęła w 1969 roku w Akademii Rolniczej w Poznaniu na stanowisku starszego asystenta. W tym czasie napisała rozprawę doktorską zatytułowaną *Wiejski rynek artykułów opałowych na przykładzie województwa poznańskiego*. Po uzyskaniu w 1973 roku stopnia doktora nauk rolniczych z zakresu ekonomiki rolnictwa została zatrudniona na etacie adiunkta. W 1979 roku na podstawie pracy pod tytułem *Usługi produkcyjne w procesie rekonstrukcji rolnictwa polskiego* oraz całokształtu dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego otrzymała stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych, nadany przez Akademię Ekonomiczną w Poznaniu. Po tym awansie naukowym została docentem w Akademii Rolniczej w Poznaniu. W 1986 roku uzyskała tytuł profesora i objęła stanowisko profesora zwyczajnego w tej uczelni, które zajmowała do 1993 roku. W tym czasie kierowała Zakładem Ekonomii Politycznej (1984–1991), a następnie Katedrą Ekonomii (1991–1993). W latach 1987–1991 była również dyrektorem Instytutu Nauk Społecznych. W 1992 roku Profesor Sosnowska została zatrudniona na stanowisku profesora zwyczajnego w Katedrze Agrobiznesu w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Pełniła funkcję kierownika Katedry Agrobiznesu (1992–2004) oraz prodziekana ds. naukowych Wydziału Towaroznawstwa (1993–1996). W latach 2005–2015 pracowała w Wyższej Szkole Logistyki w Poznaniu jako kierownik Katedry Nauk Ekonomicznych i Zarządzania.

Dorobek naukowy Profesor Sosnowskiej jest niezwykle bogaty – obejmuje ponad 200 publikacji naukowych, w tym 6 książek. Większość z nich ukazała się po uzyskaniu przez nią tytułu profesora zwyczajnego. Oprócz tego Bogumiła Sosnowska była autorką kilku skryptów. Kierowała trzema wieloletnimi projektami badawczymi KBN.

Jej zainteresowania badawcze koncentrowały się na wielofunkcyjnym rozwoju obszarów wiejskich, wiejskim rynku pracy, interwencjonizmie państwowym w sektorze żywnościowym i konkurencyjności ekonomicznej tego sektora. Działalność naukowa Profesor Sosnowskiej w zakresie polskiej gospodarki żywnościowej i rolnictwa stanowi istotny wkład do nauki polskiej.

Bogumiła Sosnowska była również wychowawczynią studentów oraz młodej kadry naukowej. Na naszej Uczelni prowadziła zajęcia dydaktyczne z ekonomii, zarządzania i polityki żywnościowej w formie wykładów, proseminariów oraz seminariów magisterskich i doktorskich.

Od 1993 roku była członkinią Komitetu Ekonomiki Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Za swoją działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną była wielokrotnie nagradzana. W 1980 roku została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi, a w 1986 roku Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Ponadto otrzymała nagrodę indywidualną III stopnia ministra edukacji narodowej (1980) oraz nagrodę indywidualną II stopnia ministra edukacji narodowej (1991), a także kilka odznaczeń resortowych i regionalnych.

Zmarła 3 marca 2022 roku. Została pochowana na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Ryszard Cierpiszewski

Marian Szczepaniak

1938–2025

Profesor Marian Szczepaniak był historykiem gospodarczym, politologiem, uczniem prof. Władysława Rusińskiego, członkiem Poznańskiej Szkoły Historii Gospodarczej. Podobnie jak jego wielki promotor aktywnie uczestniczył w rozwoju dwóch poznańskich uczelni, najpierw Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, a następnie Akademii Ekonomicznej (Uniwersytetu Ekonomicznego).

Marian Szczepaniak urodził się 13 maja 1938 roku w Kcyni na Pałukach, w obecnym województwie kujawsko–pomorskim. Matka Cecylia skończyła seminarium nauczycielskie, a ojciec Tomasz zdobył wykształcenie techniczne i był urzędnikiem państwowym. Po ślubie przejęli gospodarstwo rolne po ojcu Tomasza. Podczas okupacji zostali go pozbawieni i wysiedleni do Krotoszyna, gdzie przeżyli ten okres w skrajnie trudnych warunkach. Po wojnie wrócili do Kcyni. Matka uczyła w szkole historii i języka polskiego, a ojciec zajmował się odzyskanym gospodarstwem, w którym pomagał najstarszy syn Marian wraz z trojgiem młodszego rodzeństwa. W Kcyni Marian ukończył szkołę podstawową i średnią. Po zdaniu matury w 1955 roku rozpoczął studia na Wydziale Filologicznym UAM, a w 1957 roku przeniósł się na Wydział Filozoficzno-Historyczny. Podczas studiów pełnił wiele funkcji w studenckim ruchu naukowym, między innymi był prezesem Studenckiego Koła Historycznego i sekretarzem Ogólnopolskiego Komitetu Koordynacyjnego Studenckich Kół Historycznych.

W latach 1959–1967 uczestniczył w seminarium historii gospodarczej prowadzonym przez prof. Rusińskiego, także wywodzącego się z Pałuk, który wywarł bardzo duży wpływ na rozwój jego dotychczasowych zainteresowań naukowych i którego darzył wielkim szacunkiem. Każdy, kto wchodził do gabinetu Profesora Szczepaniaka, dostrzegał wyeksponowany na ścianie portret prof. Rusińskiego. Pod jego kierunkiem Marian Szczepaniak napisał i obronił w 1961 roku pracę magisterską, a następnie w 1967 roku na podstawie rozprawy zatytułowanej *Przemysł i rzemiosło wiejskie w Wielkopolsce w drugiej połowie XVIII wieku* uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych. W tym samym roku został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Nauk Politycznych UAM, a w 1971 roku na stanowisku docenta. Jego doktorat został wyróżniony publikacją w PWN w 1971 roku. Wcześniej Marian Szczepaniak

podejmował różnego rodzaju aktywności zawodowe, między innymi pracował na stanowisku asystenta w redakcji naukowej Wydawnictwa Poznańskiego.

W latach 1968–1972 blisko współpracował z prof. Adamem Łopatką i jego zespołem. Efektem tych prac były liczne publikacje – monografie i podręczniki – poświęcone zagadnieniom prasy, informacji, praw obywatelskich i sportu. W tym ostatnim przypadku był nie tylko teoretykiem, ale też praktykiem – w czasie studiów reprezentował Uczelnię w akademickich zawodach lekkoatletycznych. W 1968 roku został sekretarzem redakcji kwartalnika „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny", a następnie redaktorem wydawnictw Instytutu Nauk Politycznych UAM. Równolegle kontynuował szeroko zakrojone badania naukowe z zakresu historii gospodarczej. Ich zwieńczeniem była rozprawa habilitacyjna zatytułowana *Karczma, wieś, dwór. Rola propinacji na wsi wielkopolskiej od połowy XVII do schyłku XVIII wieku*. Recenzentami pracy byli wybitni historycy – obok prof. Rusińskiego prof. Bohdan Baranowski oraz prof. Jerzy Topolski. Na jej podstawie przy jednoznacznie pozytywnych recenzjach 10 maja 1976 roku Centralna Komisja Kwalifikacyjna ds. Kadr Naukowych zatwierdziła uchwałę Rady Naukowej Instytutu Historii UAM o nadaniu Marianowi Szczepaniakowi stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii gospodarczej i społecznej Polski. Habilitacja została wydana w 1977 roku przez Ludową Spółdzielnię Wydawniczą. W tym samym roku Profesor Szczepaniak został kierownikiem Zakładu Polityki Społecznej oraz Podyplomowego Studium Dziennikarskiego.

Wzorem swojego mistrza – prof. Rusińskiego – przywiązywał dużą wagę do działalności redakcyjnej. W latach 1973–1982 wydawał „Rocznik Wielkopolski Wschodniej" (od 1977 roku „Rocznik Koniński"), a od 1977 do 1989 roku także „Rocznik Leszczyński". Pod kierownictwem naukowym Profesora Szczepaniaka powstało dziewięć prac doktorskich obronionych na UAM – większość z zakresu nauk politycznych, ale też historii. W latach 1979–2001 był członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, a w okresie 1998–2001 wiceprezesem. W latach 1979–2002 pełnił funkcję prezesa poznańskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych.

1 stycznia 1985 roku Profesor Szczepaniak podjął pracę na naszej Uczelni – początkowo na pół etatu, a od 1 października 1991 roku w pełnym wymiarze na stanowisku profesora nadzwyczajnego. Najpierw objął funkcję kierownika Katedry Politologii i Publicystyki Ekonomicznej, a od kwietnia 1992 roku – kierownika Katedry Historii Gospodarczej, którą pełnił do 2005 roku, ponadto w latach 1999–2007 kierował Ośrodkiem Studiów Wyższych w Pile. W latach 1987–1995 był redaktorem naukowym kilku „Zeszytów Naukowych Akademii Ekonomicznej w Poznaniu". W pierwszej połowie lat 90. zainicjował pionierskie i kompleksowe badania naukowe dotyczące Grupy Wyszehradzkiej i Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (CEFTA). W wyniku tych badań powstało wiele publikacji. Najważniejsze z nich to: *Grupa Wyszehradzka*.

Współpraca polityczna i gospodarcza (Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 1995), *Grupa Wyszehradzka* („Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Poznaniu" 1995, nr 226), *Środkowo-Europejska Umowa o Wolnym Handlu (CEFTA)* (w: *Problemy transformacji wewnętrznej i integracji ekonomicznej państw Grupy Wyszehradzkiej*, red. M. Szczepaniak, Wydawnictwo AE, Poznań 1995), *Współpraca gospodarcza państw wyszehradzkich* (w: *Państwa Wyszehradzkie. Systemy polityczne, gospodarka, współpraca*, red. M. Szczepaniak, Wydawnictwo AE, Poznań 1996). Wnioski i rekomendacje z tych analiz i badań mimo upływu wielu lat są nadal aktualne. Świadczy to o umiejętności predykcji, tak trudnej do osiągnięcia w naukach społecznych. Rok 2009 był ostatnim rokiem pracy Profesora Szczepaniaka na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu.

Za swoją działalność naukową i organizacyjną otrzymał dwie nagrody ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki – indywidualną III stopnia w 1978 roku i zespołową II stopnia w 1979 roku oraz odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski i Medal Komisji Edukacji Narodowej. Osiągnięcia zawdzięczał cechom charakteru. Był człowiekiem pracowitym i wymagającym, zarówno od siebie, jak i od innych, ale równocześnie bardzo życzliwym. Ciekawy świata i ludzi, kochał piękno i potrafił z niego czerpać radość. Miał szerokie zainteresowania nie tylko z zakresu historii, ale także sztuki i kultury, a zwłaszcza teatru i opery. Zawsze pełen poczucia humoru, doskonały gawędziarz i dusza towarzystwa, kochający życie idealista. Taki pozostanie w naszej pamięci.

Zmarł 22 września 2025 roku w wieku 87 lat. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu.

Przemysław Deszczyński

Jerzy Szczepański

1926–2003

2 marca 2003 roku zmarł Profesor Jerzy Szczepański, związany z Uczelnią przez ponad 46 lat. Był człowiekiem niezwykle skromnym, nie dbał o własne interesy, stawiając siebie na drugim planie. Był zamiłowanym nauczycielem akademickim. Charakteryzowała go niezależność.

Urodził się 19 lipca 1926 roku w Przasnyszu, jako syn Michała i Franciszki z domu Koraszewskiej, posiadających kilkuhektarowe gospodarstwo rolne. Do czasu wybuchu II wojny światowej uczęszczał do szkoły powszechnej w Przasnyszu. W okresie okupacji pomagał matce w prowadzeniu gospodarstwa, ponieważ ojciec już nie żył, a starszy brat był uwięziony w obozie koncentracyjnym w Dachau. W latach 1945–1948 Jerzy Szczepański uczęszczał do gimnazjum i liceum ogólnokształcącego w Przasnyszu. Ukończył je w roku 1948, uzyskując świadectwo dojrzałości. W tym samym roku podjął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Dyplom ukończenia studiów I stopnia na Wydziale Finansów Wyższej Szkoły Ekonomicznej otrzymał w 1952 roku, a tytuł magistra nauk ekonomicznych uzyskał 15 grudnia 1953 roku. W Uczelni zaczął pracować już w czasie studiów. W listopadzie 1950 roku został zastępcą asystenta, a po uzyskaniu magisterium – starszym asystentem. Stanowisko adiunkta otrzymał po uzyskaniu doktoratu.

Doktoryzował się 30 września 1961 roku na podstawie rozprawy *Ceny a podaż trzody chlewnej w latach 1952–1959,* napisanej pod kierunkiem prof. Zbigniewa Zakrzewskiego. Praca ta, po uwzględnieniu badań do 1961 roku, została opublikowana w 1964 roku w Wydawnictwie Uczelni. Habilitował się 10 czerwca 1980 roku. Jego praca habilitacyjna *Funkcje przedsiębiorstwa spółdzielczego w gospodarce socjalistycznej*, opublikowana w Wydawnictwie Uczelni w 1979 roku, uzyskała nagrodę ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki w 1981 roku. Stanowisko docenta otrzymał w sierpniu 1969 roku. Pełnił tę funkcję do 30 września 1991 roku, a 1 października został mianowany profesorem nadzwyczajnym.

Dorobek publikacyjny Profesora Szczepańskiego obejmuje kilkadziesiąt pozycji bibliograficznych, w tym 10 monografii i 8 skryptów, których był współautorem, oraz kilkanaście artykułów w czasopismach naukowych („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny", „Ekonomista" i „Economica Polona"). Jeden z jego artykułów poświę-

cony spółdzielczości był opublikowany w języku esperanto: *Kooperativoj Kaj Stataj Entreprenoj en Kondicoj de Ekonomia – Monopoloj an Konkurenco* (*Materiały Światowego Kongresu Esperantystów*, Poznań 1985).

W jego twórczości naukowej można wyróżnić trzy nurty badawcze. Najwcześniejszy nurt dotyczył ekonomicznej problematyki regionu, drugi przedsiębiorstwa socjalistycznego, a trzeci – najważniejszy – przedsiębiorstwa spółdzielczego głównie w gospodarce typu socjalistycznego. Profesor Szczepański badał przede wszystkim własność spółdzielczą oraz funkcjonowanie spółdzielni jako zrzeszenia osób i przedsiębiorstw w różnych systemach gospodarki i warunkach społeczno-gospodarczych. Badał spółdzielnie pracy, rolne i bankowe. Interesowały go przeobrażenia własności spółdzielczej w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej. Brał także czynny udział w pracach badawczych objętych Centralnym Programem Badań Podstawowych oraz Programem Międzyresortowym nadzorowanym przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Już na emeryturze opublikował dwie książki: *Spółdzielczość w gospodarce rynkowej* (Wydawnictwo AE, Poznań 1994) oraz *Rozwój spółdzielczości rolniczej i bankowej* (Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości, Poznań 1999).

Profesor Jerzy Szczepański prowadził wykłady z ekonomii i seminaria na różnych typach studiów, w tym na studiach doktoranckich. Wypromował ponad 30 magistrów ekonomii. W latach 1970–1987 był kierownikiem studiów doktoranckich, a w latach 1987–1990 pełnomocnikiem rektora ds. studiów doktoranckich. Prodziekanem Wydziału Planowania i Zarządzania ds. Studiów dla Pracujących był w latach 1984–1987. Pełnił funkcję kierownika Zakładu Ekonomii Stosowanej Instytutu Towaroznawstwa od 1988 roku do chwili przejścia na emeryturę 1 października1994 roku.

Profesor prowadził także zajęcia dydaktyczne poza Uczelnią. W latach 1967–1969 wykładał na Dwuletnim Studium Spółdzielczym dla Pracowników Spółdzielczości. W latach 1968–1974 był wykładowcą w Wyższej Oficerskiej Szkole Służb Kwatermistrzowskich w Poznaniu, a w latach 1980–1982 w Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy. Po przejściu na emeryturę wykładał także w Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Poznaniu.

Wyraz uznania dla jego działalności i osiągnięć stanowią odznaczenia. Był odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju, Odznaką Honorową m. Poznania, Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Poznańskiego i Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Bydgoskiego. Uczelnia odznaczyła Go Medalem Honorowym za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Pamiętam prowadzone przez niego ćwiczenia z ekonomii politycznej kapitalizmu na pierwszym roku studiów. Na ćwiczeniach nie zajmował się ideologią, mimo że przedmiot miał taki charakter. Podstawą ćwiczeń było dzieło Adama Smitha *Badania nad*

naturą i przyczynami bogactwa narodów, które głosi pochwałę liberalizmu gospodarczego oraz nieskrępowanej przedsiębiorczości.

Jerzy Szczepański odszedł w wieku 77 lat. Pozostał w pamięci tych, którzy go znali i z nim współpracowali, jako człowiek prawy, bardzo skromny, życzliwy dla wszystkich i budzący zaufanie.

Władysław Balicki

Tadeusz Szczurkiewicz

1895–1984

Profesor Tadeusz Szczurkiewicz zmarł 6 grudnia 1984 roku. Był współtwórcą, razem z prof. Florianem Znanieckim, poznańskiej szkoły socjologicznej. Wywarł duży wpływ na swoich uczniów, spośród których 23 profesorów i docentów znalazło pracę w 3 uczelniach akademickich – UAM, AE w Poznaniu oraz UMK w Toruniu.

Tadeusz Szczurkiewicz urodził się 20 listopada 1895 roku w Pilznie. Mimo że ogólny zarys twórczości, życie i dzieło oraz wybrane zagadnienia socjologii Tadeusza Szczurkiewicza zaprezentowano w osobnej monografii*, wiedza o jego sposobie myślenia, doznawania czy krytycznego postrzegania rzeczywistości wymaga korekty, dalszych przemyśleń i głębszej refleksji teoretyczno-poznawczej. Już jako współpracownik prof. Znanieckiego Tadeusz Szczurkiewicz wymagał od swoich wychowanków i doktorantów dobrej znajomości różnych systemów socjologicznych, założeń i źródeł tych systemów, a przede wszystkim krytycznego spojrzenia i ustosunkowania się do prezentowanych wywodów. Jego krytyczny sposób widzenia rzeczywistości ujawnił się nie tylko w 45 recenzjach opublikowanych w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym" w latach 1925–1939, lecz również w rozlicznych wykładach i zajęciach seminaryjnych, prowadzonych w okresie międzywojennym, w czasie wojny i po jej zakończeniu. Podczas II wojny światowej wykładał na tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich działającym w Warszawie. Po wojnie – w latach 1945–1966 – był profesorem UAM, UMK i WSE w Poznaniu (w WSE w okresie 1957–1966).

Trudno jest w pełni odtworzyć nauczycielski i badawczy trud Profesora. Spisy wykładów Uniwersytetu Poznańskiego, Toruńskiego i Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu wskazują na wielką różnorodność godzin wykładowych i seminaryjnych, ich socjologiczną i filozoficzną problematykę, zmienną w zakresie formy i treści, w tym wiele wykładów monograficznych i specjalizacyjnych. Wykłady i seminaria ściągały studentów innych kierunków, zwłaszcza prawa, psychologii, pedagogiki, historii, polonistyki, nauk ekonomicznych. Zajęcia prowadzone przez Tadeusza Szczurkiewicza olśniewały erudycją Profesora, wszechstronnością, głębią i jasnością ujęcia przedmiotu, gruntow-

* *Wybrane zagadnienia socjologii Tadeusza Szczurkiewicza*, ZN – Seria I, z. 153, Wydawnictwo AE, Poznań 1990; *60 lat socjologii poznańskiej*, praca zbiorowa pod red. A. Kwileckiego, UAM, Poznań 1981.

ną znajomością referowanych koncepcji i poglądów i równocześnie głęboko krytycznym do nich podejściem. Inne dokumenty wymienionych uczelni świadczą o liczbie prac magisterskich i doktorskich, wykonywanych pod jego kierunkiem. Formułowane na marginesach przedstawianych prac magisterskich, doktorskich czy habilitacyjnych uwagi i zastrzeżenia były cennymi wskazówkami dla dalszych studiów i badań. Pod jego kierunkiem stopień magistra uzyskało w obu uczelniach poznańskich 160 osób.

Profesor Tadeusz Szczurkiewicz napisał 2 książki, 8 skryptów, 22 rozprawy drukowane w czasopismach oraz 45 wspomnianych już recenzji. W swoich pracach uzasadnił, a następnie konsekwentnie rozwinął zagadnienie ontologii społecznej w zakresie rzeczywistości grupy społecznej, środowiska społecznego, teorii dynamiki społecznej oraz faktu współżycia społecznego jako faktu pierwotnego. Rozstrzygnęły one między innymi toczący się w socjologii spór w zakresie rozdziału zagadnień teoretycznych pomiędzy zakresem przedmiotowym psychologii a zakresem socjologii. Profesor zwracał uwagę na konieczność doskonalenia metod zbierania materiałów empirycznych, budowania teorii, stawiania i weryfikowania hipotez roboczych, stosowania jednoznacznych pojęć i prowadzenia sporów terminologicznych. Uwypuklał to w swoich dwu celnych rozprawach. W pracy *Znaczenie teorii dla praktyki* uzasadnił, „dlaczego praktyk żywi wstręt do teorii i wynosi się suwerennie ponad teoretyka oraz dlaczego teoretyk patrzy z pogardliwą wyższością lub przynajmniej z arcyludzką awersją na praktyka, odwołując się w swej antagonistycznej wyższości do źródeł zgoła irracjonalnych". Z kolei w pracy *Moda na socjologię* uzasadnił, że zarówno postawa przesadnego krytycyzmu, jak i postawa przesadnego optymizmu w odniesieniu do socjologii jest nieuzasadniona i szkodliwa dla rozwoju tej nowej nauki.

Profesor Szczurkiewicz, pełen dostojeństwa i powagi w życiu codziennym, odznaczał się dużym poczuciem często sarkastycznego dowcipu i humoru, zwłaszcza wobec osób ulegających modzie w danej dziedzinie wiedzy. Jak stwierdzał w swoich *Studiach socjologicznych*, moda jest zmienna i niecierpliwa, prowadzi do przedwczesnych rozwiązań teoretycznych. Żądna nowości bijącej w oczy, narzucającej się, krzykliwej darzy uznaniem każdego, kto taką nowość przynosi. Z tego względu uczeni, a raczej pseudouczeni, zdesperowani przez modę na daną naukę „z natarczywą jazgotliwością cyrkowego impresaria czy ulicznego przekupnia starają się ściągnąć wszystkich naiwnych do swojej budy jarmarcznej, pełnej wszelkiego wysortowanego blichtru, obwieszczają z rozgłośnym a chełpliwym gdakaniem zniesienie przez nich maleńkiego i pustego jajeczka, które rzekomo zdolne jest leczyć wszelkie choroby i likwidować trudności myślowe i praktyczne, otwierają z hałasem drzwi dawno już przez innych otworzone, lansują jako ostatnią nowość, co inni przed nimi lepiej, mądrzej i ostrożniej już robili" (s. 388). Tę umiejętność dosadnego wyrażania swoich przekonań przeciwstawił próbom formułowania najczęściej przez praktyka ostrych kontrastów, zwłaszcza w stosunkach międzyludzkich czy w uzasadnieniu racji. Jak stwierdzał: „Silny kontrast jest zawsze najłatwiejszym chwytem, a zarazem najbardziej demago-

gicznym środkiem lenistwa myślowego. Twierdzenie: człowiek to istota myśląca, należałoby zastąpić innym, bardziej prawdziwym: człowiek to istota obdarzona między innymi i zdolnością do myślenia, jednak ze wszystkich swoich wrodzonych dyspozycji najmniej chętnie korzystająca z tej właśnie zdolności" (s. 8).

Prezentowane przez Profesora idee cechowała precyzja myśli i głęboka interpretacja wyrażanych przekonań. Logiczna budowa konstrukcji myślowych i dążenie do formułowania jednoznacznych terminów, a także krytyczna prezentacja omawianych teorii z zakresu socjologii czy filozofii charakteryzowały jego wykłady czy zajęcia seminaryjne. Seminaria magisterskie różniły się od seminariów doktorskich tylko stopniem abstrakcji. Tym też należy tłumaczyć zainteresowanie i entuzjazm słuchaczy różnych kierunków. W czasie prezentacji nawet najbardziej abstrakcyjnych wątków teoretycznych czy metodologicznych z zakresu filozofii czy socjologii Profesor rzadko korzystał z uprzednio przygotowanych przez siebie notatek czy z materiałów źródłowych, gdyż znał je znakomicie, a niezawodna pamięć pozwoliła mu swobodnie krążyć po nieznanych słuchaczom wywodach klasyków niemieckich i odkrywać nowe sfery rzeczywistości społecznej, które często stały w wyraźniej sprzeczności z obowiązującą w latach 50. filozofią i socjologią marksistowską.

Twierdził, że w Polsce jest jedynym znawcą oryginalnych dzieł filozoficznych Immanuela Kanta, Georga Wilhelma Friedricha Hegla, Johanna Fichtego, a także dzieł socjologicznych Georga Simmela, Maxa Webera, Ferdinanda Tönniesa czy Wilhelma Wundta. Jedenaście tomów Kanta, drukowanych na czerpanym papierze i oprawionych w skórę, znajdowało się na centralnym miejscu w jego stylowej bibliotece. Były one dostępne tylko okazjonalnie dla wybranych uczniów. Chętnie otaczał się uczniami, prowadził zwykle przy kawie interesujące i niezapomniane wielogodzinne dyskusje, odsłaniając także nieznane karty życia towarzyskiego, kulturalnego i naukowego znanych postaci poznańskiego środowiska uniwersyteckiego. Szczególnym sentymentem cieszyła się osoba Floriana Znanieckiego, z którym łączyła go szczera przyjaźń i któremu zawdzięczał także swoją karierę naukową.

Profesor był wzorem kulturalnego traktowania studentów i osób, z którymi się stykał. Od współpracowników wymagał lojalności, dyscypliny i rozwoju naukowego. Nie znosił cwaniactwa i „tumiwisizmu", a wszelkie próby czy nawet bezwiedne omijanie zwyczajów i przyjętych norm w kierowanych przez niego katedrach traktowane były jako akt wrogi czy nielojalność. W takim wypadku osoba ta najczęściej rezygnowała z dalszej współpracy z mistrzem. Mimo takich „wypadków losowych" Profesor, wbrew pozorom, był człowiekiem o gołębim sercu, współczujący w nieszczęściu, zawsze służący dobrą radą. Uczniowie prof. Tadeusza Szczurkiewicza do ostatnich godzin jego życia czerpali z bogactwa jego wiedzy i mądrości w kształtowaniu i rozwoju swojego warsztatu naukowego oraz w umocnieniu poznańskiej szkoły socjologicznej, której był współtwórcą.

Franciszek Krzykała

Franciszek Szeląg

1907–1973

Wydział Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu wiele zawdzięcza Doktorowi Franciszkowi Szelągowi. Zmarł nagle w czasie podróży do Jugosławii 27 lipca 1973 roku. Jego szeroka wiedza chemiczna i niezwykłe zaangażowanie w pracy badawczo-naukowej oraz dydaktycznej przyczyniły się do rozwoju towaroznawstwa jako nauki oraz do uzyskania przez nie właściwej rangi wśród nauk przyrodniczych i ekonomicznych. Doktor Franciszek Szeląg wyszedł ze szkoły znakomitego chemika organika prof. Jerzego Suszki. Jako chemik potrafił z całą dociekliwością kontynuować przyrodniczy model towaroznawstwa, tak efektywnie rozpoczęty w latach międzywojennych w WSH w Poznaniu.

Franciszka Szeląga poznałam jako asystenta prowadzącego zajęcia z chemii organicznej w Katedrze Chemii Organicznej Uniwersytetu Poznańskiego. Był doskonałym dydaktykiem, zawsze życzliwy i wyrozumiały w stosunku do kierowanych przez siebie studentów. Niezwykle prawy w swoich przekonaniach, nie miał jednak łatwego życia po II wojnie światowej. Mimo niewątpliwych zasług i predyspozycji do samodzielnego pracownika naukowego był, niestety, odsuwany od należnych mu tytułów i wyróżnień.

Urodził się 30 września 1907 roku we wsi Donatowo w powiecie kościańskim. Po maturze w roku 1926 rozpoczął studia chemiczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskując w roku 1933 tytuł magistra filozofii z zakresu chemii. Doktorat otrzymał na podstawie pracy: *Z badań nad stereochemicznym przekształceniem karbinolowego atomu węgla alkaloidów kory chinowej*, wykonanej pod kierunkiem prof. Suszki. W latach 1931–1937 prowadził zajęcia z chemii organicznej w Zakładzie Chemii Organicznej Uniwersytetu Poznańskiego. W czasie studiów pracował w Fabryce Superfosfatu Dr Roman May w Poznaniu. W roku 1937 przeniósł się do Zjednoczonych Zakładów Materiałów Wybuchowych i Azotu w Łaziskach Górnych, gdzie prowadził badania nad rafinacją i hydrogenizacją tłuszczów roślinnych i zwierzęcych.

W czasie wojny był bardzo aktywny jako działacz za granicą. Brał udział w kampanii wrześniowej i przekroczył granicę węgierską. Z Budapesztu w styczniu 1940 roku udał się do Francji, gdzie pracował w charakterze referenta w dziale ekonomicznym w Biurze Prezydium Rady Ministrów Rządu Polskiego na Emigracji. W tym samym

roku przeniósł się do Wielkiej Brytanii, gdzie – pozostając w Biurze Prezydium Rady Ministrów – objął stanowisko zastępcy dyrektora tegoż Biura oraz zastępcy szefa gabinetu premiera Stanisława Mikołajczyka. Funkcję tę pełnił do końca listopada 1944 roku. Później, aż do utworzenia Rządu Jedności Narodowej, pracował na stanowisku kierownika Wydziału Administracyjnego. Do służby w Ministerstwie Spraw Zagranicznych został przyjęty 7 sierpnia 1945 roku, w charakterze I sekretarza Ambasady RP w Londynie. W marcu 1946 roku został mianowany radcą Ministerstwa Spraw Zagranicznych, z przydziałem do Wydziału Brytyjskiego. Po powrocie do Polski i zwolnieniu się na własną prośbę z Ministerstwa, objął w roku 1946 stanowisko referenta-towaroznawcy w Centrali Importowo-Eksportowej Chemikaliów i Aparatury Chemicznej sp. z o.o. w Warszawie. 1 czerwca 1948 roku został kierownikiem Katedry Towaroznawstwa i Technologii Akademii Handlowej w Poznaniu z tytułem zastępcy profesora. Katedrą tą kierował do roku 1961. W latach 1949/1950–1950/1951 pełnił funkcję prorektora, a w okresie 1954/1955–1957/1958 – funkcję dziekana Wydziału Towaroznawstwa.

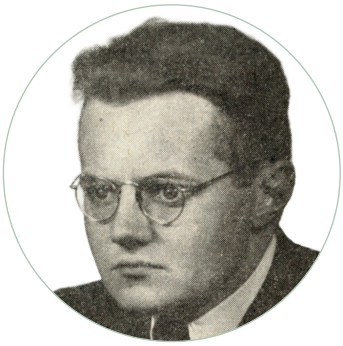
Wniosek Franciszka Szeląga z roku 1953 do Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej, przygotowany na polecenie prof. Zbigniewa Zakrzewskiego (prorektora ds. nauki), w którym występował o nadanie mu tytułu samodzielnego pracownika naukowego, oraz wniosek z roku 1964 o przyznanie tytułu docenta mianowanego zostały, z przyczyn pozanaukowych, załatwione odmownie już w samej Uczelni. Za Doktorem Szelągiem bowiem „szła" jego działalność w czasie wojny i jego przekonania.

Swoje rozległe doświadczenie w zakresie towaroznawstwa wykorzystywał Franciszek Szeląg w licznych opracowaniach dla praktyki gospodarczej, szczególnie dotyczących mleka i tłuszczów. Niezwykle czynny jako starszy wykładowca prowadził dla studentów wykłady i seminaria. Był opiekunem licznych prac magisterskich i autorem kilku skryptów do ćwiczeń dla studentów (między innymi *Metody badania artykułów spożywczych*, 1959). Był także współautorem, wydanego pod redakcją prof. Aleksandra Lempki, podręcznika akademickiego *Towaroznawstwo produktów spożywczych* (PWE, Warszawa wyd. 1: 1970, wyd. 2: 1984).

W ostatnich latach życia Doktor Franciszek Szeląg poświęcił się całkowicie pracy dydaktycznej. Kontynuował tę pracę także po przejściu na emeryturę w roku 1972. Za zasługi na polu nauki i dydaktyki został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Honorową Odznaką Miasta Poznania, a za zasługi w czasie wojny Medalem za Zasługi w Obronności Kraju.

Pozostał w pamięci jako na wskroś uczciwy i prawy człowiek, zawsze życzliwy i wyrozumiały.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Janusz Szpunar

1927–1974

Profesor Janusz Szpunar zmarł w wieku 46 lat 12 kwietnia 1974 roku. Był przez cały okres bardzo efektywnej swej działalności naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej związany z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu. Służył jej dosłownie do końca życia.

Urodził się 13 grudnia 1927 roku w Płocku. W styczniu 1941 roku został wysiedlony przez okupanta do Parczewa koło Lublina, gdzie ukończył szkołę podstawową. Następnie brał udział w kompletach tajnego nauczania w zakresie szkoły średniej, pracując równocześnie jako robotnik w mleczarni. Maturę uzyskał w roku 1946 w Bydgoszczy. W tym samym roku rozpoczął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu oraz na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Jeszcze przed ukończeniem studiów, w roku 1948, został asystentem wolontariuszem, a w roku 1949 etatowym młodszym asystentem w ówczesnej Katedrze Polityki Ekonomicznej i Skarbowości Akademii Handlowej, kierowanej przez prof. Jana Zdzitowieckiego. Studia na obu uczelniach ukończył w roku 1949, uzyskując tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych w Akademii Handlowej oraz tytuł magistra nauk ekonomiczno-politycznych na Uniwersytecie Poznańskim. W związku z koniecznością utrzymania rodziny po śmierci ojca pracował dodatkowo, w latach 1950–1951, jako referendarz w Dyrekcji Okręgowej Dróg Wodnych w Poznaniu.

W roku 1951 uzyskał stopień doktora praw na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego. W roku 1955 został adiunktem w Katedrze Budżetu Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Habilitował się w roku 1964 na Uniwersytecie Poznańskim na podstawie rozprawy *Zagadnienia opodatkowania ludności*, uzyskując stopień naukowy docenta w zakresie prawa finansowego. W roku 1965 uzyskał stanowisko docenta w Katedrze Ubezpieczeń Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, dokąd jeszcze przed habilitacją został przeniesiony na własną prośbę ze względu na szczególne zainteresowania problematyką ubezpieczeniową. Począwszy od roku 1965, do 12 kwietnia 1974 roku niemal nieprzerwanie pełnił ważne funkcje organizacyjne. W latach 1965/1966–1966/1967 był prodziekanem ds. studiów zaocznych, w okresie 1967/196–1968/1969 – prorektorem ds. nauczania, a w latach 1970/1971–1973/1974 – dziekanem Wydziału Handlowo-Towaroznawczego. W roku 1973, po przejściu prof. Lucjana Pokorzyńskiego na emeryturę, objął kierownictwo Zakładu

Ubezpieczeń Wyższej Szkoły Ekonomicznej. W tym samym też roku otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego.

Profesor Szpunar opublikował 80 opracowań na tematy podatkowe i ubezpieczeniowe. Wszystkie jego prace były poświęcone aktualnym problemom, które w literaturze były niedoceniane i pomijane bądź też budziły kontrowersje. Cechują je poważne walory naukowo-poznawcze, logiczny tok wywodów i piękny styl. Poza rozprawą habilitacyjną do ważniejszych jego publikacji należą prace dotyczące rozwoju podatków od wynagrodzeń (1959), pozafiskalnych tendencji w podatku od wynagrodzeń (1959), polityki podatkowej Polski w okresie kryzysu w latach 1929–1933 (1959), podatku i płac (1961), opodatkowania spadków i darowizn (1963). Wśród wielu opracowań z zakresu problematyki ubezpieczeniowej na szczególną uwagę zasługują publikacje: *Elementy podatkowe w ubezpieczeniach* (1967), *Powszechność ochrony ubezpieczeniowej* (1968), *Charakter i struktura składki ubezpieczeniowej* (1972), *Rodzaje strat i awarii w ubezpieczeniach morskich* (1972), *Przesłanki prewencji ubezpieczeniowej* (1973).

Profesor nie ograniczał swych zainteresowań naukowych wyłącznie do tematyki podatkowej i ubezpieczeniowej. Był także współautorem monografii *Poznańska Spółdzielnia Mieszkaniowa na tle wielkopolskiego systemu spółdzielczego* (1967), współautorem opracowania wyników gospodarki budżetowej w województwie poznańskim w roku 1963 (1965) oraz autorem opracowania *Przesłanki rozwoju poznańskiej spółdzielczości mieszkaniowej w okresie międzywojennym* (1967). Recenzował też liczne prace naukowe, wchodzące w zakres jego zainteresowań naukowych.

Ze szczególnym zamiłowaniem poświęcał wiele czasu i wysiłku pracom typu redakcyjnego. Od roku 1967 aż do śmierci był naczelnym redaktorem wydawnictwa Oddziału Poznańskiego PTE, a w obrębie tych wydawnictw głównym redaktorem „Poznańskich Roczników Ekonomicznych". Profesor Szpunar był także współorganizatorem wydawnictwa Studia Ubezpieczeniowe oraz jego naczelnym redaktorem. Pod jego kierownictwem i redakcją ukazał się w roku 1973 pierwszy tom tego wydawnictwa, a przed śmiercią zdążył jeszcze przygotować do druku tom drugi.

Profesor uczestniczył w pracach Ośrodka Konsultacji i Analiz Gospodarczych PTE w Poznaniu, będąc między innymi współautorem oceny projektu zagospodarowania śródmieścia Poznania. Był także aktywnym członkiem Komisji Nauk Ekonomicznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz członkiem Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Ubezpieczeniowego, afiliowanej przy PAN.

Profesor Szpunar był zamiłowanym dydaktykiem. Prowadził wykłady i seminaria, głównie z zakresu ubezpieczeń gospodarczych. Zajęcia te, niezwykle starannie przygotowywane i prowadzone w sposób przyciągający uwagę słuchaczy, cieszyły się zawsze dużym zainteresowaniem i frekwencją. Wypromował 185 magistrantów i dyplomantów oraz 2 doktorów. Jednym z nich był niżej podpisany. Szczególne zasługi położył w zakresie organizacji toku nauczania, intensyfikacji procesów dydak-

tycznych i stworzenia właściwej atmosfery i stosunków w środowisku pracowników Uczelni i młodzieży studiującej. Dbał o przygotowanie materiałów niezbędnych do prowadzenia zajęć. Był cenionym autorem lub współautorem opracowań o charakterze dydaktycznym. W roku 1972 opublikował skrypt *Ubezpieczenia gospodarcze.* Był współautorem pracy zbiorowej *Ochrona ubezpieczeniowa w gospodarce uspołecznionej* (1970) i wielu innych materiałów dydaktycznych. Ponadto był redaktorem skryptów i poradników dla słuchaczy kursów Szkolenia Ekonomicznego PTE w Poznaniu, a także wieloletnim członkiem Rady Programowej Zaocznych Kursów Ubezpieczeń Gospodarczych, organizowanych przez tę instytucję.

W dowód uznania dla jego pracy naukowej, dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej przyznano mu Złoty Krzyż Zasługi oraz liczne odznaczenia i odznaki. Kilkakrotnie był wyróżniany nagrodami ministra szkolnictwa wyższego.

Profesor Janusz Szpunar miał bogatą osobowość. Odznaczał się wysokimi walorami moralno-etycznymi. Był człowiekiem prawym, nieskazitelnego charakteru i skromnym. Zawsze pogodnego usposobienia i niezmiernie życzliwy zarówno dla swoich współpracowników, jak i dla studentów. Był prawdziwym przyjacielem i wychowawcą młodzieży studiującej. Znany był z niezwykłej grzeczności i uprzejmości. Już z daleka widoczny ukłon powitania dotyczący właściwie wszystkich napotkanych osób powodował, że przez cały korytarz uczelni widać było Profesora w stałym ujmującym ukłonie. Miał także swoje hobby. Był fotografikiem-amatorem, zakochanym też w literaturze sienkiewiczowskiej. Długo mógł rozprawiać o niezwykle subtelnych szczegółach dotyczących na przykład poszczególnych dialogów czy wystroju wnętrz opisywanych w tych powieściach. Cieszył się powszechną sympatią.

Tadeusz Sangowski

Jadwiga Szymczak

1929–2010

Jadwiga Szymczak urodziła się 13 maja 1929 roku w Łodzi w rodzinie inteligenckiej. Otrzymała bardzo gruntowne i staranne wykształcenie, przejawiając wyraźne zdolności zarówno w zakresie nauk humanistycznych, jak i ścisłych. Wybór kierunku studiów – towaroznawstwa w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Łodzi – był nieprzypadkowy, gdyż pozwalał przyszłej badaczce na łączenie zainteresowań zarówno technicznych, jak i ekonomicznych. W 1954 roku obroniła pracę magisterską napisaną pod kierunkiem prof. Józefa Iwińskiego na temat oceny jakości produktów.

Niewątpliwie na wybór akademickiej kariery zawodowej Jadwigi Szymczak wpływ miał mąż Mieczysław (wybitny językoznawca, który od 1952 roku był naukowo związany z Uniwersytetem Warszawskim). Przenosząc się z mężem do Warszawy, rozpoczęła pracę na stanowisku asystenta w Szkole Głównej Służby Zagranicznej, a następnie w Szkole Głównej Planowania i Statystyki. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych nadanego w 1962 roku przez Akademię Ekonomiczną w Krakowie na podstawie obronionej rozprawy *Wpływ wybranych antyoksydantów dodanych do papierów opakowaniowych na trwałość produktów tłuszczowych* (napisanej pod kierunkiem prof. Leonarda Litewki) rozpoczęła pracę na stanowisku adiunkta w Instytucie Przemysłu Drobnego i Rzemiosła, pełniąc funkcję kierownika Zakładu Gospodarki Materiałowej.

W 1971 roku po kolokwium przeprowadzonym w Szkole Głównej Planowania i Statystyki uzyskała stopień doktora habilitowanego na podstawie oceny dorobku naukowego oraz monografii *Gospodarka opakowaniami – czynniki towaroznawcze i ekonomiczne* (wydanej w 1970 roku przez PWE). Praca ta stanowiła niewątpliwie nowatorskie podejście w zakresie identyfikacji cech jakościowych opakowań, umożliwiających spełnianie ich pierwotnych funkcji w powiązaniu z aspektami ekonomicznymi. Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego została zatrudniona na stanowisku docenta w Instytucie Handlu Wewnętrznego, gdzie pełniła funkcję kierownika Zakładu Badań Kształtowania Rynku, kierując projektami badawczymi. W tym okresie współpracowała z wieloma wybitnymi naukowcami i profesorami, takimi jak Klemens Białecki, Elżbieta Duliniec, Roman Głowacki, Tomasz Gołębiowski, Zdzisław Krasiński, Józefa Kramerowa, Teodor Kramer, Aniela Styś, Stanisław Sudoł, Marian Strużycki, Alicja Kusińska, Halina Szulce. Współpraca ta zaowocowała cennymi i nowatorskimi

publikacjami. W 1978 roku na podstawie niezwykle bogatego i wartościowego dorobku naukowego Rada Państwa przyznała Jadwidze Szymczak tytuł profesora nadzwyczajnego.

W tym samym roku Profesor Szymczak przeszła do pracy na Uniwersytecie Łódzkim, gdzie objęła funkcję kierownika Katedry Towaroznawstwa i Technologii. W latach 1983–1989 była zastępcą dyrektora w Instytucie Ekonomiki Produkcji na Wydziale Socjologiczno-Ekonomicznym tej Uczelni. W 1990 została profesorem zwyczajnym. Katedrą Towaroznawstwa i Technologii kierowała do 1997 roku, inicjując w tym czasie powstanie Katedry Zarządzania Jakością na nowo powstałym Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego. Katedrą tą kierowała do momentu przejścia na emeryturę w 1999 roku. Jako pierwsza na tej Uczelni wprowadziła obowiązkowe wykłady z zakresu normalizacji, zarządzania jakością oraz jakości w marketingu.

W 1992 roku Profesor Jadwiga Szymczak podjęła również pracę na Wydziale Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na stanowisku profesora zwyczajnego w Katedrze Ekonomii Stosowanej, którą następnie kierowała w latach 1994–1999. W tym czasie prowadziła seminaria magisterskie oraz doktorskie, a także cieszące się bardzo dużym zainteresowaniem wykłady z marketingu, konsumeryzmu, zachowań nabywców oraz opakowań w strategii marketingowej.

Przechodząc na zasłużoną emeryturę w 1999 roku, Profesor Jadwiga Szymczak pozostała aktywna zawodowo.

Zmarła 22 lipca 2010 roku.

Magdalena Ankiel-Homa

Maciej Urbaniak

Bogdan Sojkin

Zygmunt Szymczak

1907–1976

Profesor Zygmunt Szymczak zmarł 21 maja 1976 roku. Był znawcą bankowości i analizy finansowo-ekonomicznej przedsiębiorstw, zamiłowanym nauczycielem i wychowawcą kilku roczników ekonomistów, długoletnim działaczem Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Stowarzyszenia (Związku) Księgowych w Polsce, wieloletnim zasłużonym prezesem Stowarzyszenia Absolwentów WSH i AH w Poznaniu oraz wielu innych organizacji gospodarczych i społecznych.

Zygmunt Szymczak urodził się 1 kwietnia 1907 roku w Łodzi jako syn Antoniego, majstra włókienniczego, i Władysławy z domu Suchowicz. W Łodzi ukończył Szkołę Handlową, a w roku 1930 złożył egzamin dojrzałości jako eksternista w Liceum Handlowym Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. W roku 1932 uzyskał dyplom nauk handlowych Wyższej Szkoły Handlowej, a w roku 1947 dyplom magistra nauk ekonomiczno-handlowych Akademii Handlowej w Poznaniu. Doktoryzował się w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie pracy *Złoty w gospodarce Polski w latach 1924–1939*. Habilitował się w tej Uczelni w zakresie historii gospodarczej na podstawie rozprawy *Działalność Banku Cukrownictwa w Poznaniu na rzecz skartelizowanego przemysłu cukrowniczego w Polsce.* W roku 1974 Rada Państwa nadała mu tytuł profesora nadzwyczajnego nauk ekonomicznych.

Praca zawodowa wypełniała Profesorowi całe życie, a rozpoczął ją już jako szesnastoletni chłopiec. Podczas studiów i po ich ukończeniu pracował w Państwowym Banku Rolnym w Poznaniu. Spełniał tam w latach 1928–1951 różne funkcje, dochodząc do stanowiska dyrektora. Po ukończeniu studiów, w latach 1932–1938 pracował dodatkowo jako asystent wolontariusz w Wyższej Szkole Handlowej. W trudnych latach wojny organizował pomoc materialną dla pracowników bankowych i ich rodzin ze środków upłynnionego majątku Zrzeszenia Pracowników Państwowego Banku Rolnego. W roku 1944 brał czynny udział w powstaniu warszawskim.

Po wojnie praca w Uczelni stała się podstawową dziedziną jego działalności. Początkowo łączył ją z pracą w Państwowym Banku Rolnym. W roku 1951 został mianowany zastępcą profesora WSE i przejął w roku akademickim 1951/1952 od lic. Stefana Żardeckiego Katedrę Bankowości, utworzoną w roku 1950. Katedrę tę przekształcono w roku akademickim 1953/1954 w Katedrę Obiegu Pieniężnego i Kredytu, którą

kierował do końca roku akademickiego 1957/1958. W trakcie reformowania studiów zlikwidowano tę katedrę, tworząc w roku akademickim 1958/1959 Katedrę Finansów z połączenia czterech katedr finansowych. Ostał się z niej Zakład Bankowości, jako jeden z zakładów nowo utworzonej katedry. Profesor Szymczak kierował nim do końca życia.

Oprócz pracy dydaktycznej Profesor pełnił ważne funkcje organizacyjne. W roku akademickim 1954/1955 był prodziekanem Wydziału Finansów, a w sezonie 1956/1957 dziekanem tego Wydziału. W latach 1958/1959–1960/1961 (do 31 października 1961) pełnił funkcję kierownika Studium dla Pracujących, a w latach 1974/1975–1975/1976 kierownika Podyplomowego Studium Finansów i Rachunkowości. Brał także udział w pracach różnych komisji senackich i wydziałowych.

Poza pracą organizacyjną w Uczelni prowadził szeroką działalność w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym. W latach 1962–1970 kierował Dyrekcją Szkolenia Ekonomicznego PTE w Poznaniu, gdzie szeroko rozwijał uzupełniające szkolenie ekonomiczne. Na podkreślenie zasługuje także jego działalność w Stowarzyszeniu Absolwentów Wyższej Szkoły Handlowej i Akademii Handlowej w Poznaniu. Przez cztery kolejne kadencje powojenne sprawował funkcję prezesa Zarządu, wnosząc duży wkład w rozwój Stowarzyszenia i organizację Zjazdu Absolwentów z okazji 30-lecia Uczelni w roku 1956. Współpracował również z Akademickim Zrzeszeniem Sportowym działającym w Uczelni.

Zainteresowania naukowo-badawcze Profesora Szymczaka obejmowały rozległą dziedzinę historii bankowości. W obszernym studium poświęconym ocenie działalności przedwojennej Banku Cukrownictwa rozpatrzył genezę banków branżowych. Zarysował podłoże gospodarcze rozwoju banku i na tym tle przedstawił kierunki jego aktywności w powiązaniu z interesami przemysłu cukrowniczego i zaangażowanego w nim kapitału. Przedmiotem jego zainteresowań były także problematyka oszczędności oraz analiza finansowo-ekonomiczna w gospodarce polskiej. Śmierć przerwała studia Profesora nad organizacją i funkcjonowaniem systemu bankowego w Polsce Ludowej. Z zakresu swoich zainteresowań naukowych opublikował około 50 prac. Opracował także skrypty i wskazówki metodyczne do nauczania przedmiotu bankowości.

Profesor Zygmunt Szymczak był cenionym nauczycielem akademickim, nawiązującym łatwo kontakty ze słuchaczami. Na seminariach doktorskich, magisterskich i dyplomowych inspirował kierunki prac i zachęcał swoich uczniów do dalszych studiów. Działalność dydaktyczną prowadził kosztem swego wypoczynku i zdrowia. Nawet w czasie swojej choroby przyjmował studentów na konsultacje w prywatnym mieszkaniu. Pod kierunkiem Profesora kilkuset studentów opracowało prace dyplomowe i magisterskie. Doktoryzował się u niego cudzoziemiec. Jego wychowankowie zajmują odpowiedzialne stanowiska zarówno w administracji gospodarczej, jak i w bankach.

Wyrazem uznania dla zasług na polu pracy naukowo-dydaktycznej, wychowawczej i społeczno-organizacyjnej było nadanie Profesorowi Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski oraz wielu innych odznaczeń. W pamięci tych, którzy go znali, pozostał jako prawy i skromny człowiek, niestrudzony nauczyciel i wychowawca, szczery przyjaciel młodzieży akademickiej, serdeczny kolega oraz ceniony pracownik nauki i społecznik.

Stefan Ochociński

Danuta Śniegowska

1930–2002

22 grudnia 2002 roku zmarła Profesor Danuta Śniegowska z domu Czajkowska. Dość późno rozpoczęła pracę naukowo-dydaktyczną. Z Akademią Ekonomiczną była jednak związana przez ponad 35 lat. Była zamiłowanym nauczycielem akademickim i pełnym inwencji twórczej analitykiem ważnej dla gospodarki problematyki regionalnej, obejmującej bilansowanie potrzeb konsumpcyjnych ludności, powiązań produkcyjnych rolnictwa oraz usług produkcyjnych dla rolnictwa w przekrojach przestrzenno-gałęziowych. W swoich badaniach posługiwała się modelem ekonometrycznym. Jej zainteresowania badawcze od początku pracy naukowej dotyczyły wykorzystania metod ilościowych do celów analizy i planowania gospodarczego. Zajmowała się rachunkami odcinkowymi i wiązała je z konkretnym układem przestrzennym, dostrzegając potrzebę respektowania zróżnicowania przestrzennego gospodarki kraju.

Urodziła się 11 grudnia 1930 roku w Barcinie na Pałukach, w rodzinie kupieckiej, jako córka Jana i Kazimiery z domu Szymańskiej. W 1940 roku została wraz z rodzicami wysiedlona do Mińska Mazowieckiego. Powróciła do Barcina w 1945 roku i podjęła przerwaną naukę szkolną. Świadectwo dojrzałości otrzymała w klasie matematyczno-fizycznej Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej w Inowrocławiu w roku 1949. W tym samym roku rozpoczęła studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Przerwała je po pierwszym roku studiów ze względów rodzinnych i z powodu zmiany miejsca zamieszkania.

Studia wznowiła we wrześniu 1960 roku w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Ukończyła je 15 stycznia 1965 roku, uzyskując stopień magistra nauk ekonomicznych. Napisała wyróżniającą się pracę magisterską pod kierunkiem prof. Zbigniewa Zakrzewskiego, który zaproponował jej napisanie pracy doktorskiej na prowadzonym przez siebie seminarium. Tematyka tej pracy dotyczyła regionu. Danuta Śniegowska została więc przyjęta w lutym 1966 roku na stanowisko asystenta w Instytucie Badań Gospodarki Regionalnej kierowanym przez prof. Seweryna Kruszczyńskiego. Adiunktem została w lutym 1970 roku, po uzyskaniu doktoratu 30 czerwca 1969 roku. Kontynuując problematykę podjętą w pracy magisterskiej, napisała wyróżniającą się pracę doktorską *Układy lokalizacji szczegółowej sieci sklepowej w miastach*. Praca ta została opublikowana przez PWE w 1972 roku.

Habilitowała się 23 czerwca 1981 roku na podstawie pracy *Usługi produkcyjne dla rolnictwa w układzie przestrzennym. Studium analityczno-planistyczne* (Wydawnictwo AE, Poznań 1981). Profesorem nadzwyczajnym Akademii Ekonomicznej została mianowana 1 października 1994 roku.

Profesor Danuta Śniegowska opublikowała 37 prac, w tym 2 monografie i 4 tematy badawcze. Po habilitacji zajmowała się analizą gospodarki rolnej w ujęciu przestrzennym, co zaliczano wówczas do tzw. tematyki węzłowej. W 1986 roku przygotowała opracowanie na temat podstaw teoretycznych sterowania przestrzennym rozwojem rolnictwa. Badania te były objęte Centralnym Programem Badań Podstawowych. Począwszy od 1987 roku, skoncentrowała się na badaniach rozwoju samorządu terytorialnego, objętych również CPBP. Prowadząc te badania, koncentrowała się na zagadnieniach zarządzania i kierowania rozwojem gmin, wykorzystując metody statystyczno-matematyczne dla oceny zmian strukturalnych, gałęziowo-przestrzennych i kierunku rozwoju gmin. Twórczo zaadaptowała model dwupoziomowy Stanisława Wacławowicza.

W dziedzinie kształcenia studentów na podkreślenie zasługuje jej wieloletnia opieka nad prężnie działającym Kołem Naukowym Ekonomiki Regionu oraz opieka nad studenckimi obozami naukowymi. Była współautorką skryptu poświęconego problematyce planowania i polityki ekonomicznej, wydanego trzykrotnie, oraz redaktorką Zeszytów Naukowych wydawanych przez naszą Uczelnię. Prowadziła wykład kursowy z polityki ekonomicznej i planowania gospodarki narodowej oraz wykład specjalizacyjny z planowania w rolnictwie. Była promotorką kilkudziesięciu prac magisterskich i dyplomowych. Niezwykle skrupulatnie i sumiennie wypełniała obowiązki dydaktyczne, starając się wykorzystać doświadczenie wyniesione z praktyki, w której pracowała kilka lat przed podjęciem pracy w Uczelni.

Profesor Danuta Śniegowska uczestniczyła w pracach organizacyjnych Uczelni. Od lipca 1985 roku kierowała Zakładem Planowania Mikroekonomicznego, a w okresie od sierpnia 1987 do 30 listopada 1990 roku pełniła funkcję prodziekana Wydziału Planowania i Zarządzania. Była członkiem wielu komisji uczelnianych i brała udział w pracach organizacyjnych kilku konferencji naukowych. Poza działalnością organizacyjną i naukową w Uczelni uczestniczyła także w pracach poza nią. Była członkiem Rady Naukowej Województwa Konińskiego, współpracowała z instytucjami PAN i Polskim Towarzystwem Ekonomicznym. Szczególnie ceniła sobie współpracę naukową z ośrodkiem krakowskim, gdzie uczestniczyła w badaniach prowadzonych pod kierunkiem prof. Wacławowicza.

Za swoje zasługi była odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi oraz odznaczeniami regionalnymi. Uzyskała nagrodę ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki za pracę habilitacyjną. Ze względów zdrowotnych przeszła na wcześniejszą emeryturę 1 października 1995 roku. Nadal jednak pracowała na część etatu do 31 lipca 2001 roku.

Całe swoje życie zawodowe potrafiła harmonizować z życiem rodzinnym i towarzyskim. Grono jej przyjaciół było stałe i ceniło ją za prawość charakteru i elegancję w sposobie bycia. Była pełna pogody ducha i życzliwa dla wszystkich, z którymi się spotykała i współpracowała. Jej postawa w ostatnim okresie życia, kiedy zmagała się z bardzo ciężką chorobą, a o której niewielu wiedziało, stanowi przykład nie tylko godzenia się z losem, ale także wzór umiejętności pokonywania osobistych słabości.

Jerzy Tarajkowski

Jerzy Jan Tarajkowski

1939–2025

Profesor Jerzy Jan Tarajkowski był związany z Wyższą Szkołą Handlową, a później Akademią Ekonomiczną, przekształconą w Uniwersytet Ekonomiczny, całe życie zawodowe. Był człowiekiem wielkiego formatu. Zamiłowany nauczyciel i ofiarny społecznik, jako naukowiec wniósł znaczący wkład w rozwój metod planowania rozwoju regionu wielkopolskiego.

Urodził się 27 grudnia 1939 roku w Rudzie Śląskiej. W 1940 roku przyjechał do Poznania. Już po wojnie ukończył I Liceum Ogólnokształcące im. K. Marcinkowskiego, zdając egzamin maturalny w trybie korespondencyjnym i równocześnie pracując jako robotnik w Fabryce Czekolady „Goplana". W latach 1950–1964 studiował ekonomię na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu. Po ukończeniu studiów w 1964 roku rozpoczął pracę na stanowisku technika w Instytucie Gospodarki Regionalnej Wyższej Szkoły Ekonomicznej. W 1972 roku obronił pracę doktorską zatytułowaną *Analiza współzależności wzrostu produkcji przy pomocy funkcji Cobba-Douglasa na przykładzie przemysłu Wielkopolski*. W 1990 roku po pomyślnym ukończeniu przewodu habilitacyjnego na Wydziale Planowania i Zarządzania objął stanowisko docenta. Po kolejnych sześciu latach otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze Polityki Gospodarczej i Planowania Rozwoju.

W czasie 46-letniej pracy na Uczelni koncentrował się na badaniach nad przestrzennym ujęciem wzrostu produkcji, metodologii prognozowania, metodach planowania oraz systemowych powiązaniach w planistycznych systemach wzrostu, a także zagadnieniach polityki ekonomicznej, analizie inflacji i rozwoju technologii.

W latach 1978–1979 odbył staż naukowy w Massachusetts Institute of Technology (MIT), gdzie prowadził badania pod kierunkiem prof. Jonathana Ecksteina jako stypendysta Fundacji Fulbrighta. Zaletą prac Profesora Tarajkowskiego było przekonanie o praktycznej użyteczności makromodeli, ukształtowane podczas pobytów w MIT, na Uniwersytecie Harwarda, Uniwersytecie w Tilburgu oraz w trakcie stażu w Wharton School Uniwersytetu Pensylwania w USA, który dotyczył węzłowych problemów z zakresu przestrzennych struktur gospodarczych. Dzięki umiejętności opracowania ogólnego modelu uczestniczył w realizacji Resortowego Programu Badawczo-Rozwo-

jowego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów. Przygotowywał opracowania na zamówienie ONZ (1975), a także w SPURS-MIT Cambridge (1979).

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego powierzano mu kolejne funkcje i obowiązki. W 1991 roku został oddelegowany z Uczelni do pracy w polskiej służbie dyplomatycznej, gdzie objął stanowisko Radcy Ambasady RP w Londynie ds. nauki i techniki, które zajmował do lipca 1993 roku. W szczególności MSZ powołało Profesora do kierowania zespołem ds. współpracy naukowej i technicznej. Bardzo dobra znajomość języka angielskiego oraz nienaganne maniery ułatwiły mu zacieśnienie kontaktów, którymi zjednywał Polsce sympatyków. Ceniony był za pomoc w organizacji oficjalnych delegacji naukowców brytyjskich do Polski. Profesor troszczył się o zwiększenie liczby wyjazdów nauczycieli języka angielskiego do Polski, współpracując z fundacją Teachers for Poland. Opiekował się studentami polskimi przebywającymi na różnych stypendiach w Londynie. Za tę działalność był wysoko oceniany przez władze państwa.

W 1993 roku został kierownikiem studiów MBA, organizowanych wspólnie przez Akademię Ekonomiczną w Poznaniu i Georgia State University w Atlancie w USA. W ramach tej współpracy, będąc z wizytą w Atlancie, w University of Florida wygłosił dla studentów referat *Macroeconomic process of development under the conditions of permanent inflation – Polish case*. Zwieńczeniem aktywności organizatorskich Profesora było objęcie funkcji kierownika Katedry Polityki Gospodarczej i Samorządowej, którą sprawował w latach 2008–2010.

W latach 1998–1999 oraz 2002–2006 był wiceprzewodniczącym Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność", natomiast w latach 1999–2002 przewodniczył Komisji Uczelnianej w zastępstwie chorej przewodniczącej – prof. Ewy Bittner. W 2000 roku przyczynił się do zakupu sztandaru dla tej organizacji jako główny fundator oraz do powstania Funduszu Pomocy Dzieciom Biednym i Upośledzonym, wspierającego dożywianie dzieci w szkołach i zakup leków dla hospicjum. Działał społecznie także poza Uczelnią, angażując się w prace stowarzyszenia „Solidarność z bezrobotnymi" w 2003 roku. Współredagował biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów AE – „Absolwenci AE". Do 2010 roku, kiedy przeszedł na zasłużoną emeryturę, wydano 21 numerów biuletynu, dostarczających absolwentom najciekawsze informacje z życia Uczelni.

Od 1966 roku był związany z Towarzystwem Ekonomicznym i Towarzystwem Cybernetycznym, a od 1967 roku z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym (PTE). W latach 1975–1977 pracował dla Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN. Od 1979 roku był członkiem MIT Alumni Association i Polskiego Stowarzyszenia Stypendystów Fulbrighta. W roku 1988 realizował wspólnie z poznańskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego dwa cykle wykładów dla kadry planistycznej. Z dużym zaangażowaniem pełnił funkcję sekretarza sekcji ekonomiki regionu PTE. Był też członkiem Komisji Nauk Ekonomicznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Za swoją aktywność społeczną był wielokrotnie nagradzany. Otrzymał Odznakę Honorową za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego (1975), Złoty Krzyż Zasługi (1989), Medal Komisji Edukacji Narodowej (2000), nagrodę rektora Akademii Ekonomicznej w Poznaniu (2007).

W kontaktach był niezwykle prosty, skromny i wielce życzliwy – jako wychowawca, przełożony i przyjaciel. Wobec studentów, doktorantów i współpracowników był zawsze uprzejmy, taktowny i wspierający. Swoją postawą i poglądami, także dotyczącymi gospodarki Unii Europejskiej i unii monetarnej, uczył, w jaki sposób wyrażać krytykę. Pozostawił po sobie obraz człowieka uważnego na potrzeby innych. Taki zapisał się w pamięci tych, którzy go bliżej znali.

Profesor Jerzy Tarajkowski zmarł 17 stycznia 2025 roku. Został pochowany na Cmentarzu Miłostowo w Poznaniu.

Agnieszka Ziomek

Edward Taylor

1884–1964

Zmarły w Poznaniu 9 sierpnia 1964 roku Edward Taylor, emerytowany profesor zwyczajny i były dziekan Wydziału Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, należał do najwybitniejszych ekonomistów polskich XX wieku. Był twórcą tzw. poznańskiej szkoły ekonomicznej, autorem wielu dzieł z teorii i polityki ekonomicznej, zamiłowanym działaczem ruchu spółdzielczego, niestrudzonym nauczycielem i wychowawcą kilku pokoleń ekonomistów-praktyków oraz pracowników nauki, a także aktywnym publicystą i gorącym polemistą. Odznaczał się przy tym zawsze odwagą w wyrażaniu swych poglądów, nawet wbrew opinii otoczenia.

Urodził się 26 września 1884 roku w Kielcach, tam też ukończył w roku 1903 gimnazjum filologiczne. Studia wyższe odbył na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zakończył je, uzyskując w roku 1909 stopień naukowy doktora prawa. Odtąd przez 55 lat służył rozwojowi nauk ekonomicznych i kształceniu ekonomistów w Polsce, wywierając pośrednio poważny wpływ na wzrost gospodarczy kraju.

Edward Taylor był uczniem Włodzimierza Czerkawskiego (1866–1913), pierwszego w Polsce reprezentanta szkoły psychologicznej w ekonomii politycznej. Zawdzięczał mu w dużej mierze zamiłowanie do badań teoretycznych. Ze swej strony, już jako profesor Uniwersytetu Poznańskiego, przyczynił się istotnie do zachowania w pamięci ekonomistów młodszego pokolenia nazwiska swego nauczyciela, wydając w nowym, własnym opracowaniu *Politykę ekonomiczną* Włodzimierza Czerkawskiego i Józefa Milewskiego (Warszawa 1919) oraz dwukrotnie w nowym opracowaniu dawne (z 1905 roku) tłumaczenie Czerkawskiego *Zasad ekonomii politycznej* Charles'a Gide'a (Poznań 1922 i 1929). Kierował się przede wszystkim chęcią dostarczenia młodzieży studiującej podręczników, których brak był wówczas dotkliwie odczuwany. Przyczynił się w ten sposób do znacznego rozpowszechnienia w Polsce ekonomii psychologicznej w tradycyjnym jej ujęciu (tłumaczenie książki Gide'a z uzupełnieniami Czerkawskiego było najbardziej rozpowszechnionym w Polsce podręcznikiem ekonomii politycznej aż do roku 1939).

Sam Edward Taylor nie przejął poglądów ekonomicznych Włodzimierza Czerkawskiego, stał się bowiem konsekwentnym zwolennikiem angielskiego neoklasycyzmu, ule-

gając najwyraźniej wpływom teorii Alfreda Marshalla. Ze szczególnym znawstwem i prawdziwym sentymentem odnosił się także do angielskich oraz francuskich twórców ekonomii klasycznej: Adama Smitha, Thomasa Roberta Malthusa, Jeana Baptiste Saya, Jeana de Sismondiego, Davida Ricarda i najbardziej chyba ze wszystkich cenionego przez siebie Johna Stuarta Milla*. Najpełniejszy tego wyraz znajdujemy w wykładach z rozwoju myśli ekonomicznej, w których Profesor z prawdziwym upodobaniem rozpatrywał poglądy tradycyjne, a przechodząc do kierunków nowoczesnych, nigdy nie pomijał okazji do powoływania się na podobne ujęcia u czołowych przedstawicieli szkoły klasycznej**.

Profesor Edward Taylor przywiązywał ogromne znaczenie do działalności pedagogicznej. Wykłady przygotowywał zawsze niezwykle starannie, pracę seminaryjną prowadził z wielkim oddaniem, nie żałując nigdy czasu na dyskusje ze swoimi uczniami. Skupiał chętnie wokół siebie młodzież z końcowych lat studiów, a z byłymi wychowankami zachowywał długotrwały kontakt.

Do swoich celów życiowych, które konsekwentnie realizował, zaliczał Profesor w szczególności: zorganizowanie wyższych studiów ekonomicznych w Polsce; rozwijanie teorii ekonomicznej, przede wszystkim w kierunkach uznawanych przezeń za najważniejsze z punktu widzenia aktualnych potrzeb gospodarki narodowej; doskonalenie metod analizy ekonomicznej, a więc najtrudniejszego i niewątpliwie najważniejszego działu studiów ekonomicznych; rozwijanie polskiego piśmiennictwa ekonomicznego. Każdy z tych celów swej działalności realizował Edward Taylor z właściwą sobie pasją. Miał znaczne osiągnięcia, nigdy nie uważał jednak, aby udało mu się osiągnąć w pełni to, co zamierzał.

Już początkowy okres pracy zawodowej i twórczości naukowej Profesora Taylora był wyrazem realizacji tych celów. Zawodowo związał się w roku 1909 z polskim ruchem spółdzielczym w byłym zaborze austriackim, habilitował się zaś w roku 1917 na Uniwersytecie Jagiellońskim z ekonomii politycznej na podstawie rozprawy *Pojęcie współdzielczości* (Kraków 1916). To pierwsze studium teoretycznoekonomiczne Edwarda Taylora stanowiło w pewnym sensie ukoronowanie jego kilkuletniej pracy zawodowej w Patronacie Spółek Oszczędnościowo-Pożyczkowych we Lwowie i Krakowie (1909–1917). W okresie zaborów praca w ruchu spółdzielczym była niewątpli-

* Niepozbawione stąd znaczenia było otrzymane przez Edwarda Taylora już w ostatnich latach jego życia zlecenie z PWN na nowe tłumaczenie *Zasad ekonomii politycznej* J.S. Milla. Jak sam nieraz podkreślał, tłumaczenie to sprawiło mu nie tylko osobistą satysfakcję, lecz także dało dużo radości (tłumaczenie to zostało wydane w latach 1965 i 1966).

** Wyrazem tego było także zadanie sobie trudu opracowania kompletu notatek z wykładów ekonomii politycznej Z. Korzybskiego (1831–1896), profesora Szkoły Głównej Warszawskiej, wysłuchanych przez ojca Edwarda, który był studentem tej uczelni (Z. Korzybski stał bezkrytycznie na stanowisku poglądów F. Bastiata, uznanego powszechnie za wulgaryzatora ekonomii klasycznej – patrz *Ekonomika w Szkole Głównej Warszawskiej*, „Ekonomista" 1930, nr 1).

wie tą dziedziną działalności społeczno-gospodarczej, w której najwięcej można było zdziałać dla poprawienia warunków bytu warstw słabszych gospodarczo i zarazem dla rozwoju gospodarczego kraju.

W ruchu spółdzielczym Edward Taylor zajmował się szczególnie spółdzielniami kredytowymi i handlowo-rolniczymi. Rezygnując w roku 1917, już po objęciu wykładów na Wydziale Prawnym UJ, z pracy w małopolskim Patronacie, objął przejściowo stanowisko dyrektora Syndykatu Rolniczego w Krakowie, którego był założycielem. Jednocześnie pracował w wielu innych instytucjach społecznych i spółdzielczych. W całym tym okresie (1910–1919) opublikował kilkanaście artykułów – częściowo o charakterze konsultacyjnym, częściowo dyskusyjnym – w czasopismach ruchu spółdzielczego Małopolski (niektóre wespół ze znanym działaczem spółdzielczym Franciszkiem Stefczykiem).

Po powołaniu w roku 1919 na stanowisko profesora ekonomii politycznej i skarbowości na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Poznańskiego Edward Taylor przestał zajmować się zawodowo spółdzielczością, choć jeszcze do roku 1924 był członkiem Patronatu Związku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu. Uczynił jednakże ze spółdzielczości przedmiot wykładowy na Uniwersytecie Poznańskim, a także w Wyższej Szkole Handlowej, późniejszej Akademii Handlowej w Poznaniu. Jako pierwszy uczynił ze spółdzielczości dyscyplinę ekonomiczną. Problemy spółdzielczości stały się częstymi tematami pisanych pod jego kierunkiem na Uniwersytecie prac magisterskich z ekonomiki. W Wyższej Szkole Handlowej – Akademii Handlowej prowadził nawet oddzielne seminarium ze spółdzielczości. Po II wojnie światowej utrzymał współpracę z Akademią Handlową, obejmując funkcję kierownika Studium Spółdzielczego, zorganizowanego na zlecenie Związku Społem. W tym okresie Profesor wznowił też dwukrotnie, pod nieco zmienionym tytułem, wydanie małej, lecz bardzo pożytecznej książki *O istocie spółdzielczości* (Poznań 1946 i 1948; w pierwszym wydaniu tytuł brzmiał *O istocie współdzielczości*, Lwów 1916)*.

Spółdzielczość była do końca życia Profesora dziedziną, którą uważał za niezmiernie ważną z punktu widzenia potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Duże znaczenie przywiązywał do spółdzielczości spożywców, ale największe, i to połączone z ogromnym, osobistym zaangażowaniem, do spółdzielczości kredytowej, stanowiącej swoistą polską jej odmianę, która odegrała istotną rolę w umocnieniu polskiej gospodarki w zaborze pruskim**. Sceptycznie odnosił się do spółdzielczości produk-

* Ostatnie wydanie, z roku 1948, było poszerzone o problematykę spółdzielczości w ustroju socjalistycznym.

** Wyrazem tego może być chociażby to, że jedne z ostatnich wyznaczonych przezeń tematów prac doktorskich dotyczyły początków spółdzielczości kredytowych w byłym zaborze pruskim (praca *Istota, organizacja i gospodarka spółdzielni wielkopolskiego systemu spółdzielczości kredytowej do roku 1918* została przyjęta jako doktorska na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym WSE w Poznaniu w 1962 roku).

cyjnej, głównie ze względu na niekorzystne doświadczenia z jej rozwoju w krajach kapitalistycznych.

Jeszcze przed powołaniem na stanowisko profesora Uniwersytetu Poznańskiego Edward Taylor wydał swą drugą, po *Pojęciu współdzielczości*, większą pracę teoretyczną *Statystyka i dynamika w teorii ekonomii* (Kraków 1919). Pracą tą Profesor zapoczątkował główny nurt swej dalszej działalności naukowej o charakterze ekonomiczno-metodologicznym. Następnym fundamentalnym dziełem z tego zakresu był przez wiele lat przygotowywany *Wstęp do ekonomiki*, cz. I: *Ekonomika jako nauka* (Poznań 1936) oraz cz. II: *Czynniki i elementy gospodarcze* (Poznań 1938)*. W dalszej kolejności, już po II wojnie, ukazała się *Teoria produkcji* (Warszawa–Łódź 1947), a w końcu *Historia rozwoju ekonomiki* (Poznań t. 1: 1957, t. 2: 1958). Wszystkie te prace były wynikiem nie tylko wieloletnich przemyśleń; formowały się one stopniowo w toku powtarzanych corocznie wykładów uniwersyteckich. Profesor Edward Taylor wielokrotnie stwierdzał, że nic nie oddziaływa bardziej krytycznie i zarazem konstruktywnie na treść i kształt poglądów wyrażanych przez autora, jak wyłożenie tych poglądów wobec audytorium uniwersyteckiego, ponieważ ujawnia to wykładowcy z całą wyrazistością, co wymaga jeszcze dopracowania, rozwinięcia, eliminacji itp.

Działalność dydaktyczna odgrywała więc ogromną rolę w twórczości naukowej Edwarda Taylora. Profesor wykładał na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego do roku 1949 historię doktryn ekonomicznych oraz systematyczny kurs ekonomiki teoretycznej (w pierwszych latach także skarbowość), prowadząc przy tym seminarium ekonomiczne (w pierwszych latach – ekonomiczne i skarbowe). W całym okresie międzywojennym prowadzone były przezeń jeszcze wykłady z polityki przemysłowej, a także okresowo wznawiane wykłady z zasad spółdzielczości i nauki o pieniądzu i kredycie oraz inne. Poza tym prof. Edward Taylor prowadził wykłady polityki agrarnej na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu. Wykłady z polityki ekonomicznej, zasad spółdzielczości i inne prowadził też w okresie międzywojennym w Wyższej Szkole Handlowej (Akademii Handlowej) w Poznaniu, a po wojnie – do roku 1949 – już tylko z zasad spółdzielczości. Warto dodać, że po utworzeniu po II wojnie światowej Uniwersytetu Łódzkiego Profesor podjął i na tym Uniwersytecie wykłady z ekonomii politycznej, dojeżdżając systematycznie przez parę lat do Łodzi. Wymagało to ogromnego wkładu pracy, gdyż prowadzenie wykładów związane było z koniecznością egzaminowania słuchaczy. Egzaminy były zawsze przeprowadzane przez Profesora z niezwykłą wprost skrupulatnością.

Jako organizator pierwszego w Polsce uniwersyteckiego studium ekonomicznego Edward Taylor był obciążony ponadto innymi zadaniami. Przypadło mu przede wszystkim w udziale wypracowanie koncepcji uniwersyteckich studiów ekonomicznych, czemu oddał się z właściwą sobie pasją. W rezultacie powstała całkowicie oryginalna

* Drugie wydanie obu części *Wstępu do ekonomiki* E. Taylora ukazało się w roku 1946.

konstrukcja poznańskiego studium ekonomicznego, którą objaśniał w licznych artykułach opublikowanych na ten temat (głównie dla informowania opinii społecznej)*. Dalszym zadaniem była właściwa realizacja przyjętej koncepcji kształcenia ekonomicznego. Wiązała się z tym, z jednej strony, nieustanna troska Profesora o uzyskanie dla kierowanego przez siebie studium najlepszych wykładowców, z drugiej zaś strony chodziło mu o zapewnienie studentom najlepszych warunków studiowania. Znajdujemy też w gronie nauczających nazwiska tak wybitnych ekonomistów i pedagogów, jak Jan Rutkowski, Marcin Nadobnik, Stanisław Nowakowski, Stefan Zaleski, Janusz Libicki, Stefan Rosiński, Jan Zdzitowiecki, Witold Trąmpczyński, Stanisław Rączkowski, Paweł Sulmicki. Realizacji tego celu służyły również wydawane przez Edwarda Taylora *Wskazówki z zakresu ekonomiki dla studentów Studium Ekonomiczno-Politycznego* (Poznań 1925). Największą wagę przywiązywał jednak do właściwego doboru samego materiału nauczania.

Nie miejsce tu na szersze omawianie programu poznańskiego studium ekonomicznego, nie można jednak pominąć dwóch prowadzonych przez Profesora przedmiotów nauczania, do których przywiązywał zasadnicze znaczenie: systematycznego kursu ekonomiki teoretycznej oraz rozwoju myśli ekonomicznej. Wydanie podręczników akademickich z obu tych przedmiotów stało się dlań zadaniem realizowanym przez całe życie, którego w pełni, niestety, nie udało mu się osiągnąć.

Systematyczny kurs ekonomiki obejmował pięć części: wstęp do ekonomiki, teoria produkcji, teoria wymiany, teoria dystrybucji oraz teoria koniunktur (zmian układu gospodarczego). Prowadzone z tego zakresu wykłady na III roku studiów były poświęcone w kolejnych latach akademickich poszczególnym częściom tego kursu (z tym że zawsze obowiązywał egzamin z całości). Jedynie w okresie przygotowania przed wojną do druku wstępu do ekonomiki Profesor powtarzał przez kilka lat z rzędu wykład tej właśnie części i podobnie w okresie przygotowania po wojnie do druku *Teorii produkcji* – powtarzał przez kilka lat z rzędu wykład tej znowu części. Tylko te dwie części zostały też z całej serii systematycznego kursu ekonomiki wydane drukiem, zresztą w postaci samodzielnych rozpraw, wykraczających daleko poza wymagania stawiane podręcznikom akademickim. W miejsce trzeciej części Profesor przetłumaczył, już w okresie powojennym, pracę George'a Stiglera *Teoria cen* (Poznań 1959). Wszystkie części kursu są zachowane poza tym w postaci autoryzowanych przez Profesora skryptów z roku 1932 i roku 1949, przechowywanych na ogół pieczołowicie przez jego słuchaczy.

Rozwój myśli ekonomicznej, obejmujący cztery zasadnicze części – od starożytności do powstania ekonomiki; od Adama Smitha do roku 1870; kierunki socjalistycz-

* Patrz „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny" 1921, s. 402–412; „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 1925, s. 1285–1290; „Kurier Poznański" 1926, nr 233, s. 2; *Pamiętnik I Zjazdu Ekonomistów Polskich*, Poznań 1930, s. 110–130; „Kronika Miasta Poznania" 1958, nr 2, s. 13–22; „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny" 1958, nr 1, s. 347–362.

ne; renesans i rozwój ekonomiki po roku 1870 – wykładany był w całości w okresie dwuletnim na III i IV roku studiów, stanowiąc w ujęciu Profesora najistotniejszą treść studiów ekonomicznych. Przez rozwój myśli ekonomicznej Edward Taylor rozumiał metodologię albo logikę teorii ekonomicznych i w ten właśnie sposób konsekwentnie prowadził ten wykład, co znalazło wyraz w wydanej przezeń w okresie powojennym *Historii rozwoju ekonomiki**. W odróżnieniu od *Wstępu do ekonomiki* czy *Teorii produkcji* jest to typowy podręcznik akademicki. Niemniej ze wszelkimi zaletami i wadami tego rodzaju pracy stanowi dzieło niemające sobie dotąd równego w polskim piśmiennictwie ekonomicznym.

Powyższe dzieła nie wyczerpują dorobku naukowego Edwarda Taylora. Ogłosił on drukiem ponadto kilka większych prac na tematy polityczno-gospodarcze, ściśle związane z najważniejszymi w danym okresie problemami rozwoju gospodarki polskiej. Były to przede wszystkim dwie prace z dziedziny skarbowości: *Prawo skarbowe Rzeczypospolitej Polskiej* (Poznań 1920) oraz *Polityka skarbowa i system podatkowy Rzeczypospolitej Polskiej* (Poznań 1929)** – omawiające między innymi reformy finansowe w Polsce, związane z unifikacją systemów podatkowych występujących w byłych zaborach. Na ten sam temat Profesor opublikował wiele artykułów w czasopismach gospodarczych, a nawet w prasie codziennej. Drugim zagadnieniem, wywołującym szczególne zainteresowanie u ogółu ekonomistów, były kryzysy pieniężne w Polsce z lat 20. Tematyce tej Edward Taylor poświęcił dwie prace – *Inflacja polska* (Poznań 1926) oraz *Druga inflacja polska* (Poznań 1926) – przy czym pierwsza praca była dziełem łączącym nurt historyczny z nurtem teoretycznym. Profesor wyprowadził w niej ważne prawidłowości o ogólnoekonomicznym znaczeniu (w rozmowach z autorem Profesor wyrażał żal, że niektórych spośród zawartych tam koncepcji teoretycznych nie przedstawił w oddzielnych artykułach, które mogłyby dotrzeć do szerszego kręgu ekonomistów), natomiast druga praca powstała z dokonanego przezeń wyboru opublikowanych na ten temat artykułów. Znaczenie przywiązywane przez Edwarda Taylora do zagadnień pieniężnych wynika również z tematyki pisanych pod jego kierunkiem prac doktorskich, które w znacznej części poświęcone były problemom walutowym Polski oraz innych krajów europejskich (przy czym napisana pod jego kierunkiem przed rokiem 1939 praca doktorska o teorii pieniężnej Keynesa wyprzedziła dokonywane w innych krajach omówienie tej teorii).

W tym stanie rzeczy musi budzić zastanowienie pomijanie w tematyce prac Edwarda Taylora niezwykle ważnej problematyki polityki antykryzysowej w Polsce w latach 1930–1935. W dorobku naukowym Profesora znajdujemy na ten temat tylko parę, i to

* „Rozwój ekonomiki" jest nazwą tak właśnie rozumianego przedmiotu nauczania (samo określenie „rozwój" nie oznacza tu więc „historii"); tłumaczy to sens niezbyt dobrze u nas rozumianego tytułu książki.

** Ta ostatnia pozycja była poprzedzona wydaniem niemieckim *Finanzpolitik und Steuersystem der Republik Polen*, Jena 1928.

zupełnie niewielkich, opracowań artykułowych. Wydaje się, że były dwie tego przyczyny. Przede wszystkim złożoność problematyki kryzysu światowego oraz występującego w tych ramach kryzysu w Polsce wymagały od teoretyka całkowitego oddania się temu jednemu problemowi, na co Edwardowi Taylorowi, zaangażowanemu w szeroko zakrojone i na pewno nie mniej ważne dla rozwoju nauk ekonomicznych studia teoretyczno-metodologiczne, nie starczyło czasu. Drugą przyczyną mogło być jednak również całkowite niepowodzenie, z jakim spotkała się u nas próba dosyć konsekwentnego zastosowania klasycznej metody zwalczania kryzysu za pomocą deflacji, skądinąd zgodnej z poglądami ekonomicznymi Profesora*.

W dorobku naukowym Edwarda Taylora, liczącym ogółem 300 pozycji, znajdujemy wiele innych tematów, opracowanych w licznych artykułach, które były ogłaszane nawet na łamach prasy codziennej. Nie było niemal żadnego aktualnego wydarzenia w życiu ekonomicznym kraju, które nie znalazłoby odbicia w jego publikacjach (przed rokiem 1926 wypowiadał się chętnie także na tematy polityczne, po czym ograniczył się wyłącznie do tematyki ekonomicznej). Opracował również wiele haseł ekonomicznych w wydawnictwach encyklopedycznych (między innymi w znakomitej *Encyklopedii nauk politycznych*, która nie zdążyła się, niestety, ukazać drukiem w całości przed wojną w roku 1939), wyjaśniając w nich właściwym sobie stylem najbardziej zawiłe kwestie przy zastosowaniu niezbędnej liczby słów. Szczególnie duży udział w dorobku Profesora stanowią recenzje. Czytał i następnie wypowiadał się na bieżąco na temat praktycznie wszystkich ukazujących się w Polsce prac ekonomicznych, z dużą odwagą krytykując poglądy wyrażane przez autorów i broniąc swego stanowiska w dalszych polemikach, często ostrych i błyskotliwych (w sumie ogłosił drukiem blisko 100 recenzji i odpowiedzi autorom). Otwartą krytykę uważał bowiem zawsze za zasadniczy czynnik rozwoju nauki i ubolewał często zarówno nad tym, że czasopisma nie poświęcają dosyć miejsca przeglądowi wydawnictw, jak i nad często grzecznościowym charakterem publikowanych w nich recenzji.

Ogromną zasługą Profesora Taylora jest wreszcie działalność popierająca rozwój polskiego piśmiennictwa ekonomicznego. Należą tu tłumaczenia niektórych dzieł wybitnych ekonomistów zachodnich – jak Charles'a Gide'a, Edwina Cannana, George'a Stiglera, Johna Stuarta Milla – ale nade wszystko utworzenie własnego wydawnictwa pod nazwą Poznańskie Prace Ekonomiczne (1922–1939), poświęconego publikacjom na tematy polityczno-gospodarcze oraz teoretycznopolityczne, bardzo starannie przygotowywane przezeń do druku. W tej serii wydawniczej ukazało się ogółem 30 tytułów, w tym 28 prac uczniów oraz 2 własne prace Profesora. Nie udało się Profesorowi

* Nie można tu pominąć faktu, że już w ostatnich latach swego życia Profesor dał do opracowania w postaci pracy doktorskiej temat *Deflacja polska 1930–1935*, przyjętej na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym WSE w Poznaniu w roku 1964. Biorąc udział w obronie tej pracy, dosłownie na kilka tygodni przed śmiercią, przyznał całkowitą rację jej tezie, że zastosowanie deflacyjnej metody zwalczania kryzysu w Polsce było nieporozumieniem.

wznowić w okresie powojennym tego wydawnictwa, brał jednak udział w ruchu wydawniczym jako członek rad redakcyjnych wydawnictw Zarządu Głównego i Zarządu Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Odrębny charakter mają w dorobku naukowym Edwarda Taylora opracowania na tematy historyczno-heraldyczne, publikowane w specjalistycznych wydawnictwach. Był to margines twórczości Profesora, związany z jego zainteresowaniami osobistymi, o którym można by tu nawet nie wspominać, gdyby nie bardzo pochlebne recenzje, jakie uzyskiwały jego prace z tego zakresu.

Zasadniczym ośrodkiem zainteresowania Profesora była nade wszystko praca naukowo-dydaktyczna na Uniwersytecie Poznańskim, a ulubionym miejscem pracy był utworzony przez niego Zakład Nauk Ekonomicznych, obejmujący kilka pokrewnych katedr i wyposażony w świetną bibliotekę (Profesor chlubił się, że w okresie międzywojennym miał w swoim Zakładzie najlepszy w kraju – obok Szkoły Głównej Handlowej – księgozbiór ekonomiczny).

W roku 1939 był zakładnikiem okupanta. W grudniu tegoż roku został wysiedlony z Poznania. Profesor przebył okupację w Kieleckiem, pisząc tam swoją *Teorię produkcji*, co umożliwiło wydanie jej w okresie bezpośrednio powojennym. Wrócił do Poznania w roku 1945, reaktywując swój Zakład. Nie udało mu się jednak odzyskać w całości zagrabionego zbioru. W roku 1949 Edward Taylor został usunięty z Uniwersytetu. W roku 1950 zlikwidowano Sekcję Ekonomiczną na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego. W roku 1956 powrócił do pracy.

W ciągu kilku lat po roku 1956 Profesor prowadził działalność dydaktyczną zarówno na Wydziale Prawa Uniwersytetu (usiłując nawet wznowić studium ekonomiczne), jak i początkowo także w Wyższej Szkole Ekonomicznej. Największe znaczenie miało prowadzone wówczas przezeń seminarium teoretycznoekonomiczne dla zaawansowanych, w którym brali udział pomocniczy pracownicy nauki poznańskich uczelni. Po przejściu na emeryturę w końcu roku 1960 Profesor Taylor utrzymywał stały kontakt ze środowiskiem ekonomicznym, uczestniczył chętnie w dyskusjach naukowych, pisał drobniejsze prace naukowe, publikując zwłaszcza pokaźną liczbę recenzji książek wydawanych w kraju i za granicą.

Profesor Edward Taylor brał czynny udział w pracach wielu towarzystw naukowych oraz ogólnopaństwowych instytucji gospodarczych i społecznych: od roku 1920 jako członek Wydziału Historii i Nauk Społecznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i jednocześnie, z małymi przerwami, jako przewodniczący Sekcji Ekonomicznej tegoż Towarzystwa; od roku 1930 jako członek korespondent, a od roku 1946 członek rzeczywisty Wydziału Historyczno-Filozoficznego Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie i jednocześnie jako członek Warszawskiego Towarzystwa Naukowego (do czasu jego połączenia z Polską Akademią Nauk); w latach 1923–1925 jako członek Państwowej Rady Finansowej i Gospodarczej, utworzonej z racji reformy pieniężnej;

w latach 1923–1929 jako członek Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu; w latach 1930–1932 jako członek Rady Miejskiej Poznania itd.

Aktywność społeczna Profesora Edwarda Taylora nie spadła w okresie powojennym. W roku 1945 należał do grupy założycieli Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, w latach 1945–1949 był wiceprezesem Rady Naukowej tegoż Towarzystwa, w latach 1946–1952 prezesem jego Oddziału Poznańskiego, a w latach 1959–1961 przewodniczącym Sekcji Ogólnoekonomicznej w Oddziale Poznańskim, w latach 1947–1961 był wreszcie przewodniczącym Komisji Nauk Społecznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W latach 1946–1947 Profesor był członkiem doradczej Komisji Ekonomicznej przy Centralnym Urzędzie Planowania oraz członkiem Rady Naukowej dla Zagadnień Ziem Odzyskanych. Od roku 1958 był członkiem Rady Naukowej Instytutu Morskiego w Gdyni, a w latach 1958–1961 członkiem Rady Naukowej w Ministerstwie Finansów. Po przejściu na emeryturę wycofał się z udziału we władzach towarzystw naukowych, nie zrywając jednak z nimi kontaktów naukowych.

O godności Edward Taylor nie zabiegał. Otrzymał tylko dwa wyróżnienia: w roku 1958 został członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, uzyskując w roku 1961 Złotą Odznakę Honorową PTE; w roku 1959 został udekorowany – z okazji jubileuszu 50-lecia pracy naukowej i 75-letniej rocznicy urodzin – Odznaką Honorową Miasta Poznania, jako zasłużony obywatel miasta. Te dwie odznaki, otrzymane od polskich ekonomistów, których sam w dużej części wykształcił, oraz od miasta, z którym związał swoją główną działalność, bardzo sobie cenił, chociaż nie były one na pewno wystarczającym świadectwem jego pracy i zasług. Na co dzień i od święta zwykł nosić skromny znaczek, z trzema literami PPE (skrót od Poznańskie Prace Ekonomiczne), ofiarowany mu niegdyś przez najbliższych uczniów z okazji 25-lecia pracy naukowej.

Janusz Wierzbicki

Jerzy Unolt

1926–2006

Profesor Jerzy Unolt odszedł z grona społeczności akademickiej naszej Uczelni 12 stycznia 2006 roku, pracując niemal do ostatnich dni. Był zamiłowanym nauczycielem akademickim i znawcą szeroko rozumianej problematyki pracy i płacy. Pracował blisko 60 lat, w tym w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu 36. Swoje bogate doświadczenia wyniesione z praktyki wykorzystywał w pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej.

Szczególnie trudne były dla niego lata II wojny światowej. Jako nastolatek był w latach 1942–1943 preparatorem w pracowni przeciwtyfusowej we Lwowie, prowadzonej przez znanego bakteriologa prof. Rudolfa Weigla. W pracowni tej produkowano szczepionkę uodparniającą przeciwko tyfusowi plamistemu. W latach 1944–1945 jako żołnierz brał udział w II wojnie światowej. Z tego tytułu otrzymał Medal Zwycięstwa i Wolności oraz Odznakę Grunwaldzką.

Wszystko, co przeszedł w młodzieńczym wieku, wyostrzyło jego wrażliwość na sprawy społeczne. Stał się bezinteresownym społecznikiem. Pracując zawodowo, uczestniczył w działalności Towarzystwa im. Brata Alberta w Poznaniu. Wspomagał bezrobotnych i bezdomnych. Brał także czynny udział w działalności uczelnianej „Solidarności". Potrafił przy tym cieszyć się pięknem naszych gór. Przeszedł wiele pasm górskich, uzyskując dużą Złotą Odznakę GOT. Był także członkiem Klubu Wysokogórskiego. Te cechy charakteru sprawiły, że z uporem dążył także do poszerzenia wiedzy naukowej drogą samokształcenia. Dużo bowiem od siebie wymagał.

Urodził się 29 listopada 1926 roku we Lwowie jako syn Konrada i Zofii z domu Seligman. Ojciec był państwowym urzędnikiem służby celnej, przez co rodzice zmieniali miejsce zamieszkania. Do szkoły podstawowej uczęszczał w Poznaniu i Krakowie. Ukończył ją w 1939 roku. W latach 1942–1944 przerobił na tajnych kompletach we Lwowie program czterech klas gimnazjalnych i pierwszej klasy licealnej. Świadectwo dojrzałości otrzymał w 1946 roku w liceum ogólnokształcącym w Toruniu. Po demobilizacji w 1946 roku przeniósł się do Poznania, gdzie będąc Kresowianinem z pochodzenia, stał się Wielkopolaninem w działaniu. W tym samym roku podjął studia

w Akademii Handlowej. Ukończył je, uzyskując 20 marca 1951 roku tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych z zakresu skarbowości.

W czasie pierwszych lat studiów utrzymywał się, pracując w administracji skarbowej. Jeszcze przed otrzymaniem magisterium zaczął pracować na stanowiskach kierowniczych. W 1950 roku podjął pracę jako kierownik działu planowania i analizy w Zakładach Produkcji Części Zamiennych ZREMB w Poznaniu. W przedsiębiorstwie tym pracował do 1968 roku. W roku 1967 wygrał konkurs ogłoszony przez Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa w Warszawie na najlepsze opracowanie kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej przedsiębiorstwa za rok 1964. Opracowanie to, uznane za wzorcowe, uzyskało nagrodę ministra. Po kilkunastoletniej pracy w ZREMB-ie przeszedł do Instytutu Organizacji Przemysłu Maszynowego Oddział w Poznaniu. Po trzymiesięcznej pracy w tym instytucie zatrudniono go w Poznańskich Zakładach Przemysłu Farmaceutycznego Polfa. Pracował tu do 1970 roku jako zastępca kierownika Działu Głównego Ekonomisty.

Pociągała go praca naukowo-badawcza. Kontynuował więc studia ekonomiczne drogą samokształcenia. Uzyskawszy możliwość uczestnictwa w seminarium doktorskim, prowadzonym przez prof. Stanisława Smolińskiego, kierownika Katedry Ekonomiki Produkcji w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, zajął się problematyką płacy i pracy robotników przemysłu maszynowego. Pod kierunkiem prof. Mieczysława Przedpelskiego napisał rozprawę doktorską *Płaca robotników przemysłu maszynowego jako bodziec wzrostu kwalifikacji i wydajności pracy.* Doktoryzował się w tej Uczelni 13 maja 1970 roku.

1 września tego roku podjął pracę w charakterze adiunkta w Instytucie Ekonomiki Produkcji, w 1978 roku w Instytucie Polityki Społecznej, a po dalszej reorganizacji Uczelni w 1988 roku – w Katedrze Pracy i Polityki Społecznej. Habilitował się 15 marca 1991 roku na Wydziale Ekonomiki Produkcji i Obrotu Akademii Ekonomicznej. Podstawę habilitacji stanowiły dorobek naukowy oraz monografia *Kwalifikacje a wydajność i jakość pracy w przemyśle* (Wydawnictwo AE, Poznań 1970). 1 czerwca 1992 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym Akademii Ekonomicznej. Na tym stanowisku pracował na pełen etat do czasu przejścia na emeryturę 28 lutego 1997 roku. Kontynuował jednak pracę na część etatu.

W pracy naukowo-badawczej koncentrował się na problematyce pracy i płacy, trzymając się obranej specjalizacji. Zajmował się jednakże szerokim spektrum tej problematyki obejmującym pięć podstawowych grup zagadnień, a mianowicie: zatrudnienie, wydajność pracy, czas pracy, płace i podział pracy. Stąd uniknął pułapki nadmiernej specjalizacji. Przedmiotem jego dociekań były między innymi sprawy rejonizacji kwalifikowanej siły roboczej, zatrudnienie w przemyśle, zatrudnienie i wydajność pracy w przedsiębiorstwach przemysłowych. Badał podstawy kwalifikowanej pracy oraz problemy gospodarowania czasem pracy. Zajmował się sprawami intensyfikacji pra-

cy w przemyśle, jej jakością oraz wpływem płac na kwalifikacje i wydajność pracy. Obiektem jego zainteresowań były zarówno aktualne w danym czasie problemy pracy i płac oraz polityki społecznej, jak i sprawa odpowiednich programów nauczania w wyższych uczelniach. Nie stronił od analiz teoretycznych, ale bliższy mu był nurt badań opartych na rzetelnie zebranym materiale statystycznym. Przeprowadzając analizę w sposób skrupulatny i sumienny, wykorzystywał wiele metod statystycznych. W badaniach teoretycznych koncentrował się na problematyce wydajności i jakości pracy oraz na zagadnieniach motywacyjnego oddziaływania zakładowych systemów wynagrodzeń na postępowanie pracowników w procesie produkcyjnym. Badał także problemy gospodarki regionalnej, biorąc pod uwagę wpływ czynników demograficznych na delimitację regionu Wielkopolski.

Dorobek publikacyjny Profesora Jerzego Unolta obejmuje ponad 50 pozycji bibliograficznych, w tym 22 pozycje współautorskie. Był współautorem dwóch podręczników, które otrzymały nagrody ministra szkolnictwa wyższego i nauki, a były to: *Elementy ekonomiki przemysłu* (red. S. Smoliński, PWN, Warszawa–Poznań 1979, wyd. 2: 1982) oraz *Ekonomika pracy. Ekonomiczno-społeczne zagadnienia pracy człowieka* (red. M. Przedpelski, PWN, Poznań 1981). Był także autorem skryptu *Elementy ekonomiki pracy i polityki zatrudnienia* (PTE, Poznań 1975) oraz współautorem kilku skryptów wydanych przez Wydawnictwo AE w Poznaniu. W jego indywidualnych publikacjach gros stanowiły artykuły naukowe oraz referaty opracowane na konferencje krajowe i zagraniczne. Opracowywał ekspertyzy na potrzeby nauki i praktyki. Uczestniczył też w badaniach objętych Programem Międzyresortowym w latach 1981–1985, dotyczących racjonalizacji bodźcowej funkcji płac, i Centralnym Programem Badań Podstawowych w latach 1986–1990, które dotyczyły polityki społecznej w Polsce.

Przedmiotem jego działalności dydaktycznej były wykłady, ćwiczenia oraz seminaria dyplomowe, magisterskie i podyplomowe związane z jego tematyką badawczą. Wypromował 150 absolwentów. W okresie swojej pracy w Uczelni pełnił różne funkcje organizacyjne. Był kierownikiem Studium Podyplomowego Nauk o Pracy i Polityki Społecznej, członkiem Senatu, członkiem Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów oraz członkiem Wydziałowej Komisji ds. Ocen Pracowników Naukowo-Dydaktycznych.

Poza Uczelnią współpracował z Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk, Polskim Towarzystwem Ekonomicznym i Towarzystwem Naukowym Organizacji i Kierownictwa. Działał na rzecz praktyki gospodarczej jako wykładowca i doradca ekonomiczny.

Za swoje osiągnięcia otrzymał Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Złotą Odznakę Honorową PTE i Złotą Odznakę TNOiK. Otrzymał też wymienione już trzy nagrody ministra oraz wielokrotnie nagrody rektora.

Profesor Jerzy Unolt był człowiekiem prawym, skromnym i zrównoważonym w osądach. Tym, którzy z nim współpracowali i znali go, imponowała jego otwartość w pre-

zentowaniu poglądów, głoszenie i przestrzeganie podstawowych wartości oraz bezinteresowne działanie na rzecz innych. Podziw budził jego hart ducha i przykładna realizacja solidarnościowej koncepcji stosunków społecznych. Był szczególnie życzliwy i chętnie pomagał. Był prawdziwym przyjacielem i budził zaufanie. Taki pozostanie w pamięci.

Jerzy Olszewski

Michał Walenciak

1945–2023

Michał Walenciak urodził się 29 września 1945 roku w Toruniu. Ze względu na pracę ojca, który z ramienia Banku Rolnego tworzył jego filie na terenie całej Polski, często się przeprowadzał. Dlatego szkołę podstawową rozpoczął w Szczecinie, kontynuował w Zielonej Górze, a ukończył w Poznaniu. W tym mieście rozpoczął także w 1959 roku naukę w Technikum Chemicznym nr 2 przy ul. Stalingradzkiej 43 (obecnie Al. Niepodległości). Szkoła ta głęboko utkwiła w jego pamięci. Po latach wielokrotnie wspominał kolegów i naukę w miejscu, gdzie zdobył bardzo dobre podstawy zawodu chemika. W 1964 roku po zdaniu matury i egzaminu wstępnego został studentem chemii na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Pracę magisterską napisał w Pracowni Syntezy Gazowej przy Zakładzie Technologii pod kierunkiem prof. dr. Janusza Gilewicza. Będąc studentem, uczył chemii w Technikum Budowlanym w Poznaniu.

Studia ukończył w 1970 roku i od razu został przyjęty na staż w Odlewniczym Zakładzie Doświadczalnym przy Zakładach Metalurgicznych „Pomet" w Poznaniu. Po ukończeniu stażu objął tam stanowisko technologa w Dziale Badań Mikroklimatu. Być może ta praca zadecydowała o jego dalszych zainteresowaniach naukowych, bo swoją dysertację doktorską poświęcił zmianom właściwości produktów pod wpływem przechowywania. W październiku 1971 roku Michał Walenciak rozpoczął pracę w Państwowej Inspekcji Handlowej w Poznaniu na stanowisku asystenta laboratorium kontrolno-pomiarowego.

Po początkowym okresie częstych zmian zatrudnienia Michał Walenciak podjął pracę na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu, gdzie pracował aż do emerytury. Swoją karierę zawodową na Uczelni rozpoczął 1 czerwca 1973 roku na stanowisku asystenta. Następnie pracował na stanowiskach: starszego asystenta, adiunkta i starszego wykładowcy. Pracę doktorską obronił przed Radą Naukową Instytutu Towaroznawstwa 16 marca 1981 roku. Rozprawa zatytułowana *Wpływ materiałów opakowaniowych oraz warunków przechowywania na trwałość wybranych surowców zielarskich* na wiele lat wyznaczyła kierunki jego zainteresowań naukowych. Jej promotorem był prof. Andrzej Korzeniowski, późniejszy wieloletni przyjaciel Michała. Na emeryturę Michał Walenciak przeszedł 30 września 2010 roku.

W czasie pracy na stanowisku starszego wykładowcy intensywnie współpracował z licznymi firmami produkcyjnymi i handlowymi, co przyczyniło się do powstania Centrum Badań i Ekspertyz Towaroznawczych. Zaangażowanie Doktora Walenciaka w tym zakresie zostało zauważone i 1 lutego 1995 roku powierzono mu prowadzenie tej jednostki, początkowo jako pełniącemu obowiązki dyrektora, a później jako dyrektorowi. Na tym stanowisku pracował do 30 września 2015 roku. Następnie wykładał towaroznawstwo i opakowalnictwo w Wyższej Szkole Logistyki w Poznaniu.

Doktor Michał Walenciak w okresie swojej pracy na Uniwersytecie Ekonomicznym pełnił wiele ważnych funkcji. Był kilkukrotnie wybierany do senatu Uczelni jako przedstawiciel grupy adiunktów, był wieloletnim sekretarzem komisji rekrutacyjnej na Wydziale Towaroznawstwa oraz członkiem Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej. W 1993 roku został członkiem Senackiej Komisji Mieszkaniowej, a w 1999 roku przewodniczącym Senackiej Komisji ds. Turystyki. Wymienione funkcje pełnił przez wiele lat. Był również wieloletnim członkiem Polskiego Towarzystwa Towaroznawczego.

Kolejnym polem działania Michała Walenciaka była dydaktyka. Był wykładowcą lubianym przez studentów, zawsze gotowym służyć pomocą, zwłaszcza przy przygotowywaniu ich prac magisterskich. Wielu studentów odwiedzało go jeszcze wiele lat po obronie swoich prac dyplomowych. W latach 1986 i 1987 Doktor Walenciak był także opiekunem praktyk studenckich w Bułgarii.

Lubił sport i wysiłek fizyczny. Był członkiem AZS od listopada 1961 roku. Od chwili wstąpienia do 1965 roku był aktywnym zawodnikiem sekcji wioślarskiej. Po zakończeniu kariery sportowej włączył się w nurt społecznego życia sekcji, pełniąc w niej kolejno funkcje sekretarza i gospodarza. Jako gospodarz sekcji przyczynił się do sprawnego remontu licznego taboru, oszczędnego gospodarowania materiałami, właściwej konserwacji sprzętu i jego bieżącego uzupełniania. Cieszył się dużym zaufaniem kierownictwa i kolegów z sekcji. Po zakończeniu aktywności związanej z wioślarstwem Michał Walenciak zaczął grać w siatkówkę. Był jednym z organizatorów i założycieli zespołu siatkarskiego pracowników Uniwersytetu Ekonomicznego, zwanego Młodymi Lwami. Zespół gromadził wielu znanych na Uczelni pracowników. Członkowie zespołu na kartce imieninowej napisali mu: „Michał to człowiek dobry, stateczny, pogodny i inteligentny, służący chętnie pomocą. Poza tym Michał lubi innych i cieszy się ich szacunkiem". Chęć niesienia pomocy innym Michał Walenciak realizował również w Rotary Club Poznań, którego członkiem był od 2015 roku. Przez pewien okres był skarbnikiem tego klubu.

Potrzeba aktywności fizycznej i chęć kontaktu z przyrodą zrodziły zainteresowanie Doktora Walenciaka myślistwem. Od 1991 roku należał do Koła Łowieckiego nr 19 „Łoś" w Poznaniu.

Był przedstawicielem drugiego pokolenia polskich towaroznawców, dla których na pierwszy plan wysuwały się badania laboratoryjne. Jego warsztat był doskona-

ły, a działalność naukowa i ekspercka obejmowała jakość towarów przemysłowych i spożywczych oraz opakowań.

Obok licznych osiągnięć Doktora Walenciaka pamiętamy go przede wszystkim jako bardzo dobrego kolegę, człowieka o ogromnej życzliwości i otwartym sercu, który nigdy nie odmawiał pomocy i zawsze służył dobrą radą.

Za swoją wieloletnią pracę i zaangażowanie Michał Walenciak był wielokrotnie odznaczany. W 1995 roku otrzymał Srebrny Krzyż Zasługi, w 2003 roku Złoty Krzyż Zasługi, a w 2009 roku Medal Złoty za Długoletnią Służbę. W 2021 roku Zarząd Województwa Wielkopolskiego przyznał mu Odznakę Honorową za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego. Za całokształt osiągnięć – działalność dydaktyczną i organizacyjną Michał Walenciak otrzymał w 2009 roku indywidualną nagrodę rektora UEP.

Zmarł 13 listopada 2023 roku. Został pochowany na zabytkowym Cmentarzu Jeżyckim w Poznaniu.

Ryszard Cierpiszewski

Kazimierz Wandelt

1906–1984

Emerytowany Profesor Kazimierz Wandelt, zasłużony nauczyciel akademicki zmarł 22 października 1984 roku. Był organizatorem nowej specjalności: ekonomika i organizacja inwestycji i budownictwa w naszej Uczelni, wybitnym teoretykiem i znawcą praktyki gospodarczej, zwłaszcza z zakresu inwestycji i budownictwa.

Kazimierz Wandelt urodził się 24 listopada 1906 roku we Frankfurcie nad Odrą w rodzinie robotniczej Leona i Agnieszki z domu Schaetzel. Jego ojciec był prezesem Polskiego Towarzystwa Robotników w Niemczech. Niestety, osierocił go, gdy Kazimierz miał cztery lata. Odtąd warunki materialne stały się bardzo trudne. Szkołę powszechną ukończył w 1920 roku we Frankfurcie. Języka polskiego uczył się tylko w domu. Po przeprowadzeniu się do Poznania w roku 1920 już jako czternastoletni chłopiec musiał podejmować prace zarobkowe. Wykazywał duże zdolności i zamiłowanie do nauki. Przygotowywał się więc na kursach wieczorowych, by zdać eksternistycznie egzamin dojrzałości w Gimnazjum im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Zdał go w roku 1932 i następnie zaczął studiować na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Studia te ukończył w roku 1936, uzyskując dyplom magistra nauk ekonomiczno-politycznych, a później także magistra praw.

Po ukończeniu studiów pracował na stanowiskach kierowniczych w przedsiębiorstwach przemysłowych na terenie Poznania. W czasie okupacji przebywał w Warszawie, gdzie prowadził zakład drogistowski. Był uczestnikiem powstania warszawskiego, przeszedł obóz w Pruszkowie, a następnie do końca wojny przebywał w Częstochowie.

W roku 1945 powrócił do Poznania i na zlecenie Urzędu Wojewódzkiego zorganizował mleczarstwo w Wielkopolsce. Pełnił też funkcję starszego asystenta prof. Edwarda Taylora w Katedrze Polityki Ekonomicznej na Uniwersytecie Poznańskim. Nauczycielem akademickim UP był do końca roku 1951. Ponadto w latach 1947–1951 był także doradcą ekonomicznym Banku Gospodarstwa Krajowego, Oddział w Poznaniu oraz konsultantem Międzynarodowych Targów Poznańskich i Zjednoczenia Przemysłu Skórzanego.

Pracując pod kierunkiem prof. Taylora, doktoryzował się w roku 1949 na Uniwersytecie Poznańskim na podstawie pracy *Teoria niepewności i ryzyko przedsiębiorstwa*

F.G. Knighta. Habilitował się w Szkole Głównej i Statystyki w Warszawie w roku 1961 na podstawie pracy *Istota i rodzaje postępu technicznego* (1960), wyróżnionej w konkursie Zarządu Głównego PTE. Docenturę uzyskał w roku 1961, a tytuł profesora nadzwyczajnego nadano mu w roku 1969.

Zmienne były jego losy jako nauczyciela akademickiego. Zaraz po uzyskaniu doktoratu powierzono mu wykłady z ekonomiki przemysłu oraz planowania i finansowania inwestycji na Studium Ekonomicznym Wydziału Prawa Uniwersytetu Poznańskiego. Gdy w roku 1950 Akademia Handlowa w Poznaniu została przekształcona w Wyższą Szkołę Ekonomiczną, otrzymał w niej stanowisko zastępcy profesora. Zorganizował Katedrę Planowania i Finansowania i był jej kierownikiem tylko przez rok. Później zabrakło dla niego miejsca. W roku 1952 przeszedł do praktyki gospodarczej, pracując na stanowiskach ekonomicznych. Ponadto w latach 1952–1955 był wykładowcą w Studium Prawnym Zarządu Okręgu Zrzeszenia Prawników Polskich w Poznaniu. W okresie od marca 1956 roku do czerwca 1959 roku pracował w Instytucie Przemysłowych Włókien Łykowych w Poznaniu jako kierownik Zakładu Ekonomiki. Jednocześnie pełnił funkcje doradcze w zjednoczeniach i zakładach przemysłowych, między innymi w jednostkach podległych Ministerstwu Budownictwa i Materiałów Budowlanych.

W styczniu 1960 roku powrócił do pracy naukowo-dydaktycznej w szkolnictwie wyższym. W tym samym roku Politechnika Poznańska powierzyła mu stanowisko adiunkta i kierownika Zakładu Ochrony Pracy na Wydziale Budowy Maszyn. Po habilitacji otrzymał stanowisko docenta i kierownika Katedry Organizacji i Technologii Robót Budowlanych na Wydziale Budownictwa Lądowego. We wrześniu 1964 roku minister szkolnictwa wyższego przeniósł go do pracy na stanowisku kierownika Katedry Przemysłu Stoczniowego Wydziału Morskiego WSE w Sopocie. Pracował tam do września 1969 roku, mieszkając w Poznaniu. We wrześniu 1969 roku chętnie powrócił do Akademii Ekonomicznej (wówczas WSE) w Poznaniu, zwłaszcza że powierzono mu tutaj funkcję organizatora i kierownika Zakładu Ekonomiki Budownictwa i Inwestycji w Instytucie Ekonomiki Produkcji. Był kierownikiem tego Zakładu w latach 1969/1970–1976/1977. Ponadto w latach 1970/1971–1975/1976 pełnił funkcję kierownika Podyplomowego Studium Ekonomiki Budownictwa. W roku 1977 przeszedł na emeryturę, lecz nie zerwał kontaktów z Uczelnią, pracując w niej na część etatu niemal do ostatnich dni niezwykle pracowitego życia.

Prace badawcze Kazimierza Wandelta dotyczyły zawsze aktualnej problematyki ekonomicznej. Szczególnie interesowały go dwie dziedziny, mianowicie ekonomika inwestycji i budownictwa oraz zagadnienie postępu technicznego i organizacyjnego. Ta druga dziedzina stanowiła przedmiot nie tylko jego wspomnianej już rozprawy habilitacyjnej, lecz także następnych publikacji. Wśród nich wyróżnia się praca *Studia nad postępem technicznym i organizacyjnym* (1972), wysoko oceniana w kołach naukowych. W swoich pracach Kazimierz Wandelt przeprowadzał oryginalną w literaturze polskiej analizę kategorii postępu technicznego jako zjawiska ekonomicznego.

Profesorowi Kazimierzowi Wandeltowi nauka polska zawdzięcza sformułowanie podstawowych prawidłowości związanych z działaniem i rolą gospodarczą postępu technicznego. W pracy habilitacyjnej naświetlił istotę i odmiany postępu, określając jednocześnie najważniejsze czynniki sprawcze. Biorąc za przykład swoich rozważań przemysł okrętowy, zajął się również stroną metodyczną postępu technicznego oraz analizą procesów, w których się on wyraża, a więc mechanizacji, automatyzacji itp. Zwracał też szczególną uwagę na rolę badań naukowych jako podstawy rozwoju techniki.

Jako nauczyciel akademicki przywiązywał dużą wagę do dydaktyki. Był współautorem ogólnopolskiego podręcznika *Ekonomika budownictwa* wydanego przez PWE w roku 1968. W wydawnictwie uczelnianym opublikował kolejno dwa skrypty dla studentów prowadzonej przez siebie nowej specjalności. Były nimi: *Realizacja procesu inwestycyjnego* (1974) oraz *Ekonomika i organizacja procesu inwestycyjnego* (1976). Był promotorem pięciu doktorantów. Prowadził seminaria doktorskie, magisterskie i dyplomowe, kształcąc ponad 180 specjalistów z uprawianej przez siebie dziedziny pracy naukowej. Kolejne okresy jego pracy naukowo-dydaktycznej były przerywane pracą w praktyce gospodarczej. Przez całe życie interesował się gospodarką. Był jej wybitnym znawcą, a pracując w szkolnictwie wyższym, służył jej konsultacjami. Działał aktywnie w stowarzyszeniach zawodowych i organizacjach naukowych. Był między innymi przewodniczącym Sekcji Ustawodawstwa Gospodarczego w Okręgowym Zrzeszeniu Prawników Polskich, gdzie pełnił jednocześnie funkcję przewodniczącego komisji dla zaopiniowania projektów aktów ustawodawczych z zakresu prawa gospodarczego, funkcję zastępcy przewodniczącego Komitetu Naukoznawstwa Polskiej Akademii Nauk.

W uznaniu jego zasług był wielokrotnie nagradzany i odznaczany. Otrzymał tytuł i Medal Zasłużonego Nauczyciela PRL, odznaczono go Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i innymi odznaczeniami.

Zmarł nieoczekiwanie, będąc jeszcze w pełni sił i ambicji naukowych. W pamięci tych, którzy go znali, pozostał jako człowiek prawy, pracowity, wytrwały w swoich dążeniach i niepoddający się przeciwnościom. Nie żywił uraz. Chętnie dzielił się swoją wiedzą.

Henryk Gawron

Stanisław Warkoczewski

1923–2018

Docent Stanisław Warkoczewski – historyk, był długoletnim pracownikiem Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, kierownikiem Katedry Historii Gospodarczej, twórcą i kierownikiem Międzywydziałowego Studium Nauk Politycznych.

Urodził się 16 kwietnia 1923 roku w Dziewierzewie (pow. żniński). W wieku pięciu lat osierocił go ojciec – Andrzej, który pracował jako górnik w kopalni soli w Wapnie. Wychowywała go matka – Ludwika z domu Kraszewska. W czasie okupacji został przydzielony do pracy w niemieckim gospodarstwie rolnym w Turzy (pow. wągrowiecki). Jego brat – Adam, ochotnik Wojska Polskiego, zginął w 1947 roku.

Po ukończeniu Uniwersyteckiego Studium Przygotowawczego w Poznaniu w 1950 roku Stanisław Warkoczewski rozpoczął naukę na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. W trakcie roku akademickiego przeniósł się na Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1953 roku ukończył studia pierwszego stopnia, a w 1955 roku uzyskał tytuł magistra historii. W czasie studiów od 1951 roku pracował zawodowo jako instruktor i kierownik Wydziału Młodzieży Studenckiej Zarządu Wojewódzkiego Związku Młodzieży Polskiej. W 1953 roku został pomocniczym pracownikiem nauki w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu, początkowo w Katedrze Polityki Agrarnej, następnie w Katedrze Podstaw Marksizmu i Leninizmu, a po jej likwidacji w 1956 roku pracował jako kierownik administracyjny dziekanatu Wydziału Ogrodniczego.

W 1949 roku wstąpił do Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR), w której pełnił różne funkcje jako pracownik Wyższej Szkoły Rolniczej oraz Wyższej Szkoły Ekonomicznej, między innymi I sekretarza Oddziałowej Organizacji Partyjnej, członka egzekutywy Podstawowej Organizacji Partyjnej czy sekretarza Komitetu Uczelnianego PZPR. W latach 1952–1957 był pracownikiem Wieczorowego Uniwersytetu Marksizmu i Leninizmu przy KW PZPR w Poznaniu i prowadził tam wykłady z historii polskiego ruchu robotniczego.

W 1957 roku został zatrudniony jako starszy asystent w Katedrze Historii Gospodarczej Wyższej Szkoły Ekonomicznej (WSE) w Poznaniu. 12 października 1963 roku Stanisław Warkoczewski obronił pracę doktorską zatytułowaną *Położenie robotników rolnych*

w Wielkopolsce w latach 1929–1939 i uchwałą Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych. Rozprawa doktorska, której promotorem był prof. Władysław Rusiński, została opublikowana przez wydawnictwo Książka i Wiedza w 1965 roku i wyróżniona nagrodą ministra szkolnictwa wyższego. 19 października 1963 roku Stanisław Warkoczewski został adiunktem, a w czerwcu 1968 roku został powołany na stanowisko docenta w Katedrze Historii Gospodarczej na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym WSE w Poznaniu. W 1981 roku objął funkcję kierownika Katedry Historii Gospodarczej (później Katedry Historii Gospodarczej i Myśli Ekonomicznej), z którą był związany do przejścia na emeryturę w 1991 roku. W 1969 roku utworzył na Uczelni Międzywydziałowe Studium Nauk Politycznych, którym kierował do 31 sierpnia 1981 roku.

Zainteresowania naukowe Docenta Warkoczewskiego skupiały się wokół przemian społeczno-gospodarczych wsi polskiej od połowy XIX wieku. W szczególności dotyczyły położenia robotników rolnych w Wielkopolsce w okresie Wielkiego Kryzysu gospodarczego oraz wpływu organizacji społeczno-zawodowych na przemiany wsi polskiej. Prowadził badania nad samorządem rolniczym w okresie dwudziestolecia międzywojennego na terenie zachodniej Polski. Jego prace naukowe charakteryzowały się solidną bazą źródłową, pracochłonnym, skrupulatnym opracowaniem materiału ilościowego i wnikliwością analizy.

Był wymagającym nauczycielem akademickim. Prowadził wiele zajęć dydaktycznych, przede wszystkim z historii gospodarczej, ale także z metodyki pracy umysłowej i z nauk politycznych dla studentów w Poznaniu i w trzech punktach konsultacyjnych. Pod jego kierunkiem napisało prace dyplomowe i magisterskie ponad 150 absolwentów. W latach 70. był opiekunem naukowym studentów studiujących według programów indywidualnych. Wypromował jednego doktora.

Stanisław Warkoczewski przez ponad 10 lat kierował uczelnianym zespołem egzaminatorów z historii dla kandydatów na studia. Do 1985 roku był członkiem komitetu redakcyjnego wydawnictw uczelnianych. Zajmował się popularyzacją wiedzy historycznej także poza Uczelnią. Od 1959 roku prowadził wykłady z historii społeczno-gospodarczej na kursach organizowanych przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne w Poznaniu. W latach 60. takie wykłady prowadził również w Bydgoszczy. Był aktywnym członkiem Komisji Historycznej Wydziału Historii i Nauk Społecznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (od 13.11.1972) oraz Rady Naukowej Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.

Za swoją działalność i pracę Stanisław Warkoczewski otrzymał Odznakę Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego (1966) i Odznakę Honorową Miasta Poznania (1969). Za trzydziestoletnią wyróżniającą się pracę dydaktyczno-wychowawczą w szkolnictwie wyższym został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1984), a rok później Medalem 40-lecia Polski Ludowej (1985).

We wrześniu 1953 roku Stanisław Warkoczewski ożenił się z Magdaleną Marią Stefanią z domu Lenda. Było to szczęśliwe, trwające 65 lat małżeństwo. Żona była historykiem sztuki i pracowała w Muzeum Narodowym. Miał córkę Hannę, która urodziła się 28 kwietnia 1955 roku.

Docent Stanisław Warkoczewski zmarł 13 września 2018 roku w wieku 95 lat. Został pochowany na Cmentarzu Komunalnym w Koszalinie.

Elżbieta Gołata

Stanisław Waszak

1906–1974

Z rozwojem Uczelni był związany w sposób szczególny zmarły 15 października 1974 roku Profesor Stanisław Waszak. Wskutek reorganizacji szkolnictwa wyższego w roku 1950 pojawiły się istotne zmiany w dziedzinie nauczania dyscyplin ekonomicznych w poznańskim ośrodku naukowym. W wyniku likwidacji sekcji ekonomicznej na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego nastąpiło przesunięcie punktu ciężkości do Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Aby sprostać nowym zadaniom, trzeba było wykształcić funkcje naukowo-badawczych tej Uczelni. Ogromny wkład na tym polu wniósł Profesor Waszak.

Urodził się 2 sierpnia 1906 roku w Sławsku Górnym pod Kruszwicą, jako syn Kazimierza i Marianny z Juszczaków, w środowisku rolniczym. Szkołę podstawową ukończył w rodzinnej wsi. W roku 1919 rozpoczął naukę w gimnazjum typu matematyczno-przyrodniczego w Inowrocławiu. W roku 1927 złożył egzamin dojrzałości. Studia odbył na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. W okresie studiów zachował ścisłe związki z umiłowaną ziemią kujawską. Stał się żarliwym propagatorem jej folkloru i kultury, utrzymując się w tym czasie z pracy dziennikarskiej i publicystycznej.

W końcowej fazie studiów (1931) został młodszym asystentem prof. Marcina Nadobnika, kierownika Katedry Statystyki na Uniwersytecie Poznańskim. Pod jego kierunkiem przygotował pracę doktorską, poświęconą skutkom demograficznym I wojny światowej na ziemiach polskich. Wyznaczona na jesień 1939 roku obrona dysertacji nie odbyła się wskutek wybuchu wojny, a praca uległa w czasie okupacji zniszczeniu. Jego zainteresowań naukowych nie przerwał jednak okres wojny. Wysiedlony w 1939 roku do Generalnego Gubernatorstwa (Ostrowiec Świętokrzyski, Kielce), korzystał ze zbiorów Biblioteki Wydziału Statystycznego miasta Warszawy i opracowywał problemy z zakresu teorii statystyki i demografii, które rozwinął w dalszych latach swej twórczości naukowej. W roku 1945, na podstawie nowo przygotowanej dysertacji *Technika opracowań statystycznych a wiarygodność wyników*, doktoryzował się na Uniwersytecie Poznańskim, a w roku 1951 habilitował się na tej Uczelni na podstawie rozprawy *Problemy ludnościowe Niemiec w I i II wojnie światowej*. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w roku 1969.

Wskutek zlikwidowania na Uniwersytecie studiów ekonomicznych, straciło tam na znaczeniu nauczanie dyscypliny statystycznej. Stanisław Waszak przeszedł więc do WSE, w której w roku 1950 utworzono pierwszą Katedrę Statystyki. Powierzono jej kierownictwo prof. Nadobnikowi. Doktor Stanisław Waszak uzyskał stanowisko zastępcy profesora. W roku 1951 przejął Katedrę Statystyki i kierował nią przez niemal 20 lat, do chwili powrotu (1970) na Uniwersytet Poznański z powodu wprowadzenia przepisów o jednoetatowości zatrudnienia. Praca w WSE okazała się najbardziej owocna w jego niezwykle dynamicznej działalności naukowej.

Profesor reprezentował typ statystyka-badacza. Umiejętności te wykształcił stosunkowo wcześnie. Będąc asystentem, podjął bowiem równoległą pracę w Urzędzie Statystycznym miasta Poznania. Stał się jednym z najbliższych współpracowników dyrektora tego Urzędu – Zygmunta Zaleskiego, i objął w roku 1936 obowiązki jego zastępcy. Na tym stanowisku konfrontował teorię z praktyką statystyczną, gromadząc doświadczenia związane z przeprowadzaniem własnych badań naukowych. Proces swego rozwoju naukowego związał z procesem praktycznego wdrażania nauk statystycznych do praktyki statystycznej. Podobnie postępował po zakończeniu działań wojennych. Obok pracy na Uniwersytecie, podjął obowiązki dyrektora tego Urzędu (1945–1950), przekształcając tę placówkę w prężną jednostkę badawczą w kraju, wyróżniającą się licznymi inicjatywami badań regionalnych. Pełnił funkcję delegata Głównego Urzędu Statystycznego, naczelnego komisarza spisowego w powojennych spisach ludności (1946 i 1950), uzupełniając je własnym dodatkiem w postaci spisu mieszkań w celu oszacowania zasobów mieszkaniowych w zniszczonym Poznaniu. Brał udział w przygotowywaniu aktów normatywnych o reorganizacji statystyki państwowej. Był długoletnim konsultantem i członkiem Rady Naukowej GUS.

Kontakt Profesora z praktyką statystyczną wywarł poważny wpływ nie tylko na jego twórczość naukową, ale na działalność dydaktyczną. Rozległą wiedzę teoretyczną łączył z bogatym doświadczeniem praktycznym, które zaowocowało, w sposób najbardziej widoczny, w oryginalnych poszukiwaniach badawczych własnych oraz w inspirowanych przez niego badaniach jego uczniów. Gruntowna znajomość procesu poznania statystycznego sprawiła, że stawiał wysokie wymagania swoim uczniom, oczekując w rozprawach doktorskich umiejętności rozwiązania problemu badawczego opartego na samodzielnie tworzonej dokumentacji źródłowej, poddanej opracowaniu i analizie za pomocą współczesnych metod i technik statystycznych. Wysokie wymagania stawiał także uczestnikom seminariów magisterskich i dyplomowych. Musiały być one oparte na materiale empirycznym. Stwarzało to konstruktywną atmosferę sprzyjającą rozwojowi poszukiwań badawczych, jako niezbędnego warunku dla rozwoju samodzielnej pracy naukowej.

Atmosfera ta w stosunkowo krótkim czasie wyszła poza ramy, utworzonego na Uczelni staraniem Profesora, kierunku studiów „statystyki" (ze specjalnościami: statystyki przemysłu i statystyki handlu), oddziaływając na pozostałe kierunki studiów.

Znamienne jest, że przy Katedrze Statystyki już w pierwszej połowie lat 50. powstało zaplecze badawcze w postaci pracowni statystycznej i powołania instytucji pracowników inżynieryjno-technicznych. Było to w skali Uczelni oraz w szkolnictwie ekonomicznym wydarzenie bez precedensu, które z czasem zdobyło naśladowców w innych katedrach i innych uczelniach kraju, przyczyniając się do ożywienia badań naukowych. Było to możliwe dzięki pełnieniu przez Profesora funkcji dziekana Wydziału Finansów w roku akademickim 1951/1952, a następnie prorektora ds. nauki w latach 1956/1957–1958/1959.

Fascynacja badaniami statystycznymi sprawiła, że w stosunkowo krótkim czasie nastąpiło dowartościowanie niedocenianych funkcji naukowo-badawczych. Proces szybkiej reorientacji w kierunku badań empirycznych wśród pracowników Uczelni zawdzięczać należy głównie Profesorowi Waszakowi jako inspiratorowi i organizatorowi tych badań. Dzięki rozwojowi badań własnych dorobek wykładowców Uczelni powstawał po roku 1950 prawie wyłącznie w zakładach Uczelni, przewyższając często swym dynamizmem zakłady uniwersyteckie.

Profesor przypisywał działalności dydaktycznej duże znaczenie. Piękny, literacki język, przejrzysta konstrukcja, jasność wywodów, konkretność ujęcia prezentowanych problemów pozostawiały u słuchaczy zawsze niezatarte wrażenia. Należał do grona tych nielicznych nauczycieli akademickich, którzy proces dydaktyczny opierali przede wszystkim na własnych, oryginalnych wynikach badawczych. Miał wyjątkową zdolność myślenia kategoriami ilościowymi oraz łatwość wdrażania słuchaczy do opanowania wielu trudnych problemów, związanych z prawidłowym stosowaniem narzędzi statystycznych. Był zdecydowanym przeciwnikiem traktowania metod statystycznych wyłącznie z formalnego punktu widzenia. Naukę statystyki traktował jako naukę formalną o metodach badania zjawisk empirycznych, w której wyróżniał teorię statystycznego poznania i technikę statystyki. Technice statystycznej wyznaczał szczególnie aktywną rolę w badaniu statystycznym. Proces badania statystycznego uważał za najważniejszy dział teorii statystyki. Nadawało to poglądom Profesora swoiste piętno, wyodrębniając poznański ośrodek myśli statystycznej spośród pozostałych ośrodków naukowych w kraju.

Profesor posiadał wielostronnie rozwinięty warsztat badawczy. Pierwszoplanowe miejsce zajmowały w nim studia nad rozwojem ludnościowym Niemiec. Zajmował się, jako jeden z nielicznych demografów europejskich, rolą czynnika demograficznego w związku z tzw. teorią wojny na wyczerpanie, bilansem strat ludnościowych Niemiec w okresie I i II wojny światowej oraz badał możliwość odrodzenia się ich potencjału demograficznego. Bezpośrednio z tymi studiami wiążą się badania nad skutkami demograficznymi obu wojen na ziemiach polskich. Badania te stawiają Profesora w gronie najwybitniejszych znawców problemów demograficznych Niemiec. Swą rozległą wiedzą dobrze służył narodowi polskiemu. Występował jako ekspert na procesie Arthura Greisera, przed Najwyższym Trybunałem Narodowym. Współpraco-

wał z Biurem Prac Kongresowych Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Instytutem Zachodnim. Ogłosił liczne rozprawy i przyczynki w języku angielskim i francuskim, polemizując w nich z tendencyjnymi tezami na temat strat ludnościowych w ostatniej wojnie. Wyniki tych badań spotkały się z szerokim zainteresowaniem za granicą. Nie zdążył ukończyć przygotowywania do druku obszernej monografii analityczno-dokumentacyjnej pod tytułem *Terytorium i ludność Polski pod hitlerowską okupacją*, wydanej jako kolejny tom serii Documenta Occupationis Teutonicae.

Następną dziedziną badań, stanowiącą swego rodzaju pasję Profesora były studia archiwalne z zakresu demografii historycznej. Ich geneza wiązała się z prowadzonymi na Uniwersytecie Poznańskim wykładami z zagadnień demograficznych Polski. Poznawszy braki w tym przedmiocie, Profesor przeprowadził badania sprawdzające poprawność obliczenia zaludnienia miast polskich, począwszy od XIX wieku. Dało to asumpt do bardziej pogłębionych studiów rozwojowych w tym kierunku. Dzięki pomocy finansowej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk przeprowadził szczegółowe badania archiwalne nad księgami metrykalnymi dla miasta Poznania w XVI–XVIII wieku oraz Wielkopolski z końca XVIII wieku (Elenchy), poprawiając niektóre błędne ustalenia liczbowe. Z okazji przypadającego w roku 1953 700-lecia otrzymania przywilejów samorządowych oraz 1000-lecia istnienia na terenie miasta Poznania osad targowych, ogłosił drukiem rezultaty tych badań. Były one poświęcone zabudowie mieszkaniowej Poznania w XVI i XVII wieku oraz pionierskiemu w demografii światowej studium o rekonstrukcji na podstawie materiałów metrykalnych dzietności rodziny mieszczańskiej w Poznaniu w końcu XVI i w XVII wieku. Ogłoszona w roku 1954 publikacja stawia Profesora na równi ze szkołą francuską (L'Henry, Goubert, Dupaquier) i szkołą angielską (Laslett). Badania nad zjawiskami ludnościowymi kraju w przeszłości stanowiły, szczególnie pod koniec życia, coraz żywszy przedmiot jego zainteresowań. W tym kierunku stale rozbudowywał warsztat naukowy i prowadził studia metodologiczne, które przedstawiał na posiedzeniach Komitetu Nauk Demograficznych PAN.

Bliskie były również Profesorowi współczesne problemy ludnościowe kraju. Badał je na wielu płaszczyznach. Szczególnie wiele uwagi poświęcał regionowi wielkopolskiemu i Ziemiom Zachodnim, z którymi łączyły go więzi emocjonalne. Województwo poznańskie jako pierwsze w kraju otrzymało monograficzne opracowanie procesów demograficznych w okresie powojennym, miasto Poznań natomiast spośród wszystkich miast metropolitalnych w kraju legitymowało się stosunkowo najbardziej wszechstronnym opracowaniem zagadnień ludnościowych. Dysponując dobrze rozwiniętym warsztatem naukowym, mógł wraz z zespołem swych pracowników przystąpić do opracowania własnych tablic wymieralności, na podstawie których opracował wielowariantowe, długofalowe prognozy ludnościowe. Z uwagi na oryginalność przyjętej metody postępowania badawczego były to dociekania w pełni pionierskie. Opracowane przez Profesora prognozy były trafne, dzięki czemu cieszyły się szcze-

gólnym zaufaniem i uznaniem ze strony instytucji centralnych. Obliczone w skali krajowej i regionalnej (województw, miast i powiatów) prognozy tworzyły podstawy do perspektywicznych studiów demograficznych w ujęciu dynamiczno-przestrzennym. Opierając się na nich, Profesor rozwinął interesującą perspektywicznie wizję wyżów i niżów demograficznych oraz ich społeczno-ekonomiczne następstwa (szkolnictwo, rynek pracy, budownictwo mieszkaniowe, zmiany w potencjale demograficznym). W związku z przewidywanym zachwianiem równowagi pokoleń w licznych swych publikacjach dał wyraz zaniepokojeniu i trosce o przyszły rozwój demograficzny kraju.

Na kanwie tych studiów powstały trzy obszerne opracowania analityczne, poświęcone perspektywom rozwoju ludności miasta Poznania i województwa poznańskiego (Prace Rady Naukowo-Ekonomicznej przy Prezydium WRN w Poznaniu, t. 2) oraz nieopublikowane dla województw: bydgoskiego (*Rozwój demograficzny województwa bydgoskiego w minionym i nadchodzącym dwudziestoleciu*) oraz katowickiego (*Zagadnienia demograficzne województwa katowickiego*).

Jako uczony interesował się zagadnieniami, które obejmowały różne dziedziny wiedzy. Był uczonym o rzadko spotykanej kulturze umysłowej. Cechowały go wielkie zaangażowanie i pasja we wszystkich poczynaniach, wszechstronność zainteresowań, wielki humanizm, a nade wszystko głęboki patriotyzm. We wszystkich jego pracach przebijała troska o dobro narodu. Miał naturę impulsywną, konfliktową, a zarazem rzadko spotykaną intelektualną odwagę wypowiadania sądów i opinii – często wbrew poglądom otoczenia. Stąd jego uczestnictwo na posiedzeniach i konferencjach naukowych budziło często postrach wśród uczestników, a ze względu na wypowiadane słowa prawdy niekiedy wielki aplauz i zadowolenie. Przykładowo, gdy w roku 1951 działały na Uczelni, na wzór radzieckiego Komsomołu, studenckie grupy aktywistów ZMP, oceniając poszczególne wykłady, wystąpił w czasie wykładu wobec nich publicznie, co wywarło tak piorunujący skutek, że zaniechano natychmiast tej praktyki na Uczelni ku zadowoleniu wszystkich profesorów. Sobie i swoim współpracownikom stawiał wysokie wymagania w pracy naukowej. Ten krytyczny stosunek i wysokie poczucie odpowiedzialności za słowo publikowane stały się jedną z przyczyn, że bogaty dorobek pracy naukowej Profesora został tylko w części ogłoszony drukiem. Wiele opracowań, które miały się ukazać jako prace zwarte, odkładał na późniejszy okres w celu odpowiedniego dopracowania.

Nadwerężone zdrowie na skutek długotrwałej choroby nie pozwoliło tego dzieła dokończyć. Tkwi w tym wielki tragizm. W najbardziej dojrzałej i twórczej fazie swego pracowitego życia niedane mu było dokonać syntezy swych długoletnich dociekań. Olbrzymi warsztat naukowy nie ujawnił do końca swych tajemnic. Profesor Stanisław Waszak zmarł w wieku 68 lat, jako wybitny syn ziemi wielkopolskiej, na której i dla której ponad 40 lat prowadził żmudną pracę badawczą, i którą ukochał, i z której był zawsze tak bardzo dumny. Pozostał jej do końca wierny. Nasza Uczelnia wiele mu zawdzięcza. Zasiał w niej ziarno umiejętności poszukiwania prawdy naukowej za po-

mocą metody statystycznej, które tak obficie zaowocowało po jego odejściu. Jego nieprzeciętne umiejętności badawcze i inspiracje twórczych postaw wśród wielu uczniów i współpracowników w pracy naukowo-badawczej zaskarbiły mu wdzięczną i trwałą pamięć u kolejnych generacji pracowników Uczelni.

Stanisław Wierzchosławski

Aleksander Wesołowski

1921–2012

3 sierpnia 2012 roku odszedł od nas Docent Aleksander Wesołowski, emerytowany, długoletni, wielce zasłużony nauczyciel akademicki, były prodziekan Wydziału Ekonomiki Produkcji i Obrotu, zastępca dyrektora Instytutu Polityki Społecznej oraz kierownik Międzywydziałowego Studium Pedagogicznego Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, ceniony i uznany w kraju specjalista w zakresie socjologii i polityki społecznej, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. Uczelnia straciła nie tylko jednego z grona swoich zasłużonych nauczycieli, ale przede wszystkim człowieka wielkiego serca, serdecznego przyjaciela młodzieży akademickiej, osobę budzącą powszechny szacunek i sympatię.

Aleksander Wesołowski urodził się 20 października 1921 roku w Koźminie w rodzinie mieszczańskiej. Tam też ukończył szkołę podstawową i gimnazjum. W roku 1938 został kandydatem do zawodu nauczycielskiego i rozpoczął naukę w Liceum Pedagogicznym w Krotoszynie. Wybuch wojny nie tylko przerwał mu naukę, ale spowodował, że znalazł się w obozie pracy przymusowej w Niemczech. Po zakończeniu wojny, w grudniu 1945 roku, zdał maturę, a w roku 1946 podjął pracę zawodową jako nauczyciel w szkole powszechnej w Pogorzeli. Po roku wrócił do Koźmina i podjął tam również pracę w szkole podstawowej.

W roku 1948 znalazł zatrudnienie w oświacie miasta Poznania i odbył studia socjologiczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz podjął pracę nad przygotowaniem rozprawy doktorskiej na seminarium prof. Tadeusza Szczurkiewicza. W wyniku współpracy z prof. Szczurkiewiczem uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Równocześnie cały czas pracował zawodowo, najpierw w Dyrekcji Szkolenia Zawodowego Okręgu Poznańskiego, a potem w Kuratorium Poznańskiego Okręgu Szkolnego. Stosunkowo szybko stał się też Aleksander Wesołowski osobowością znaną w szerokich kręgach nauczycielskich z uwagi na jego talenty społeczno-organizacyjne. Talenty te i zaangażowanie zawodowe zaowocowały awansem do pracy na wyższym szczeblu administracji oświaty, a mianowicie w roli wizytatora szkolnictwa zawodowego w Kuratorium Okręgu Szkolnego w Poznaniu.

Będąc socjologiem wychowania i pedagogiem z wykształcenia, Aleksander Wesołowski został też w swojej pracy kontynuatorem najlepszych tradycji poznańskiej szkoły socjologicznej. Jego pasją było zwłaszcza kształcenie kadr kierowniczych spośród wychowawców młodzieży przebywającej na stancjach i w internatach. Sam pochodząc z małego miasta, rozumiał i odczuwał potrzebę prawidłowego funkcjonowania tych instytucji, tak ważnych dla młodych osób przybywających na naukę do poznańskiej metropolii. Stał się wręcz w tej dziedzinie autorytetem na skalę krajową. Zorganizowany przez niego Punkt Opieki nad Stancjami Uczniowskimi w Poznaniu został uznany za instytucję wzorcową. Opublikował na ten temat serię artykułów w czasopismach pedagogicznych i zwieńczył swoją działalność w tym zakresie cenną monografią *Stancje uczniowskie* (Warszawa 1969). Była to tym samym jego pierwsza książka dokumentująca dobrze rozwijającą się karierę zawodową. W publikacji tej przejawił też niezwykły „instynkt" socjologa – zwieńczony objęciem stanowiska adiunkta, a następnie docenta w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu.

Z poznańską Uczelnią, a w szczególności z Katedrą Socjologii i Filozofii, Docent Aleksander Wesołowski związał się więc już w wieku dojrzałym, w 1968 roku, mając za sobą bogatą przeszłość pracownika oświaty i działacza społecznego na terenie Wielkopolski. Zajmując się – na co zwracano już uwagę – problematyką pedagogiczną młodzieży szkół zawodowych, był też jednym z zasłużonych pionierów w dziedzinie organizacji, rozwoju i dydaktyki szkolnictwa zawodowego. Poprzez swoją wielostronną działalność badawczą, dydaktyczną i organizacyjną w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu (Akademii Ekonomicznej) stał się też jedną z ikon Katedry Socjologii i Filozofii. Na swoją wysoką pozycję badacza i nauczyciela akademickiego ciężko i konsekwentnie pracował przez dalsze życie zawodowe, podejmując się – krok po kroku – pełnienia coraz to bardziej odpowiedzialnych funkcji. Sukcesy akademickie osiągał wbrew licznym przeciwnościom losu i nie zawsze przyjaznemu otoczeniu.

Dzięki wszakże swym uzdolnieniom, wytrwałości i pracowitości, stał się człowiekiem powszechnie szanowanym, o znaczącym dorobku naukowym i dydaktycznym. Lista rozpraw i monografii naukowych Docenta Wesołowskiego jest długa. Na szczególną uwagę zasługują wydane przez niego pozycje monograficzne, w których obok przekazu merytorycznego (poznawczego i dydaktycznego) ukazuje również związek swojej twórczości ze środowiskiem, z którego pochodził, oraz daje świadectwo wypełnienia podjętej przez siebie misji społecznej. Są to: *Socjologia pracy i wypoczynku* (Poznań 1978), *Socjologia wsi* (Poznań 1990), *Socjologia miasta* (Poznań 1981), oraz prace zbiorowe pod jego redakcją: *Funkcja społeczna przedsiębiorstwa* (Poznań 1984), *Kierunki kształcenia ekonomistów w Polsce* (Poznań 1994). W tej ostatniej pozycji odniósł się także do przeobrażeń społeczno-ustrojowych zachodzących w Polsce po 1981 roku.

Przebieg kariery akademickiej Aleksandra Wesołowskiego wyraźnie odbiegał od przyjętego stereotypu. O jego drodze życiowej w ogóle, środowisku rodzinnym, la-

tach nauki i późniejszej karierze zawodowej wiele dowiadujemy się również z kart jego pamiętników: *Piórem przez życie* i *Gorzki smak młodości. Wspomnienia z pracy przymusowej w latach 1939–1945.* Pamiętniki te – wydane przez Aleksandra Wesołowskiego drukiem – mają unikatowy charakter. Pierwszy z nich został wydany przez Fundację Naukową im. Floriana Znanieckiego w Poznaniu (Poznań 2001), a drugi – przez Wydawnictwo Akme (Poznań 1993). Publikacje te są obszerną epopeją i ważnym dokumentem z dziedziny historii, socjologii wychowania oraz socjologii kultury. Wspomnienia ukazują obserwacje, przeżycia osobiste, doświadczenia życiowe i refleksje poznawcze człowieka zżytego ze środowiskiem wiejskim i środowiskiem małych miast w Wielkopolsce. Bardzo barwnie i wnikliwie zarysowują też one sytuację ludności wiejskiej w Wielkopolsce, zwłaszcza w latach kryzysu ekonomicznego 1931–1933, oraz przeżycia okupacyjne Autora z lat 1939–1945.

Docent Aleksander Wesołowski w marcu 1986 roku został wpisany do „Księgi Zasłużonych dla nowatorstwa postępu pedagogicznego", wydanej przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Postępu Pedagogicznego w Poznaniu, a we wrześniu 1987 roku uzyskał nagrodę naukową w ogólnopolskim konkursie na podręcznik z socjologii wsi i rolnictwa.

Ważną platformą doświadczeń i przemyśleń Docenta Wesołowskiego była wykonywana przez niego przez niemal 30 lat działalność nauczyciela akademickiego. Ciągle zachowują aktualność jego refleksje dotyczące pracy na uczelni, przeprowadzanych badań, stale piętrzących się trudności, konieczności oczytania i znajomości literatury z danej dziedziny, by budować dojrzałe koncepcje prawdziwie współczesnych problemów i przemyślane metody ich rozwiązywania w uprawianej dyscyplinie naukowej. Główną sferą działalności oraz bazą doświadczeń był dla niego nie tylko obecny Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, ale również Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, a także inne wyższe uczelnie poznańskie, takie jak Akademia Wychowania Fizycznego i Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu.

Aleksander Wesołowski został odznaczony między innymi: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Edukacji Narodowej, Odznaką za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego i Odznaką Honorową ZNP.

Spotykając się na co dzień z Docentem Wesołowskim, nie sposób było nie ulec wpływowi jego osobowości i przemyśleniom oraz poczuciu uznania dla jego działalności akademickiej i postawy człowieka prawego, życzliwego oraz w pełni oddanego Uniwersytetowi.

Taki też pozostanie na zawsze w naszej pamięci.

Henryk Januszek

Waldemar Wieczerzycki

1960–2012

Waldemar Wieczerzycki urodził się 1 marca 1960 roku w Pile. W 1983 roku ukończył studia na kierunku informatyka na Politechnice Poznańskiej, uzyskując dyplom magistra inżyniera i Nagrodę Sekretarza PAN „za szczególne osiągnięcia w studenckim ruchu naukowym". Po ukończeniu studiów i rocznej służby wojskowej podjął pracę w Politechnice Poznańskiej na stanowisku asystenta, a później adiunkta. Głównym przedmiotem jego badań było zarządzanie systemami informatycznymi.

Profesor Waldemar Wieczerzycki uzyskał wiele interesujących wyników w odniesieniu do metod zarządzania współbieżnym wykonywaniem transakcji, opracowując metody, które cechują się podwyższoną efektywnością dzięki uwzględnieniu związków między obiektami wielowersyjnej bazy danych. Osiągnięte wyniki zostały przedstawione między innymi w jego rozprawie doktorskiej *Zarządzanie współbieżnością transakcji w wielowersyjnych obiektowych bazach danych.* Waldemar Wieczerzycki obronił tę pracę w 1992 roku, uzyskując z wyróżnieniem dyplom doktora nauk technicznych. Wyniki rozprawy zostały opublikowane w anglojęzycznych czasopismach o wysokiej renomie i zasięgu światowym. Także późniejsze publikacje Profesora ukazywały się w wydawnictwach i czasopismach o najwyższej randze. Opracowania te wniosły wiele cennych wartości do nauki.

W 1999 roku Waldemar Wieczerzycki uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego nauk technicznych w zakresie informatyki. Jego rozprawa habilitacyjna nosi tytuł *Obiektowe bazy danych do komputerowego wspomagania prac zespołowych*. Stanowi ona cenny wkład do informatyki. Bardzo wysoko w skali światowej są oceniane też inne publikacje Profesora. Obszar jego zainteresowań badawczych był bardzo duży. Obejmował technologie informacyjne w logistyce, elektroniczny biznes, restrukturyzację procesów biznesowych, zarządzanie przepływem prac, komputerowe wspomaganie współpracy, technologię agentową, bazy danych, zarządzanie wersjami i konfiguracjami oraz zarządzanie transakcjami. Profesor zmarł w pełni sił twórczych. Miał wiele planów odnośnie do przyszłych badań i publikacji.

Do roku 1992 Profesor Wieczerzycki pracował w Instytucie Informatyki Politechniki Poznańskiej. W latach 1992–1996 pracował we Francusko-Polskiej Wyższej Szkole

Nowych Technik Informatyczno-Komunikacyjnych na stanowisku adiunkta. W 1996 roku podjął pracę w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, kolejno na stanowiskach adiunkta i profesora nadzwyczajnego, najpierw w Katedrze Technologii Informacyjnych, a w roku 2004 w Katedrze Logistyki i Transportu na Wydziale Zarządzania. Od roku 2005 pełnił funkcję prodziekana największego wydziału AE w Poznaniu – Wydziału Zarządzania. We wszystkich tych uczelniach wyróżniał się zaangażowaniem w pracę i umiejętnościami organizacyjnymi.

Uczestniczył w wielu projektach naukowych finansowanych przez Komitet Badań Naukowych, ze środków Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych oraz w ramach współpracy naukowej z Francją. Był autorem ponad 100 publikacji, w większości napisanych w języku angielskim i ujętych w zagranicznych czasopismach naukowych i materiałach konferencji międzynarodowych. Są to zarówno publikacje z zakresu informatyki, jak i z zakresu logistyki oraz zarządzania łańcuchami dostaw.

Od 2001 roku był organizatorem corocznej konferencji naukowej „International Workshop on Web Based Collaboration", organizowanej kolejno w Monachium, Aix-en-Provence, Pradze, Saragossie, Kopenhadze i Krakowie. Równolegle do pracy naukowej Profesor Waldemar Wieczerzycki brał udział w realizacji kilkunastu projektów na rzecz gospodarki narodowej, z których wszystkie zakończyły się wdrożeniami.

Zainteresowania i osiągnięcia naukowe Profesora nie wyczerpywały jednak w pełni jego potencjału. Był on aktywny na wielu innych płaszczyznach życia, otwarty na świat i życzliwy wobec ludzi. Każdego roku znajdował czas na wyprawy turystyczne z rodziną i znajomymi w różne zakątki globu ziemskiego. Był człowiekiem radosnym, pogodnym, otwartym, szczerym, pełnym optymizmu, lubianym we wszystkich środowiskach, w których funkcjonował. Jego przedwczesna śmierć była wielkim ciosem nie tylko dla rodziny ale także dla licznych przyjaciół i znajomych.

Pełnił wiele funkcji: prodziekana Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego, członka Rady Wydziału Zarządzania, członka Senackiej Komisji ds. Badań Naukowych, członka Senackiej Komisji ds. Współpracy z Zagranicą, wydziałowego koordynatora ECTS, przewodniczącego Wydziałowej Komisji ds. Nostryfikacji, Dyplomów i Tytułów Naukowych Uzyskanych za Granicą, przewodniczącego Wydziałowej Komisji Stypendialnej, kierownika Ośrodka Studiów Wyższych Akademii Ekonomicznej w Koninie.

Profesor stworzył na Wydziale Zarządzania AE w Poznaniu niezwykle aktywny zespół badawczy składający się z asystentów, adiunktów i doktorantów. Rezultatem prac członków tego zespołu są doskonałe publikacje i obronione rozprawy doktorskie. Wielu młodych pracowników nauki zawdzięcza swoją szybką karierę Profesorowi. Dzięki jego wiedzy, wysokiej pozycji w międzynarodowej nauce oraz zdolnościom organizacyjnym członkowie wspomnianego zespołu uzyskali wysokie kompetencje. Było to możliwe przy ogromnej życzliwości Profesora, który nigdy i nikomu nie odmawiał pomocy.

Profesor Waldemar Wieczerzycki miał duże doświadczenie dydaktyczne. W trakcie swojej pracy zawodowej prowadził wykłady, laboratoria, ćwiczenia i projekty z ponad 20 przedmiotów. Niektóre z nich przygotował i prowadził w języku angielskim. Wielokrotnie wyjeżdżał za granicę w charakterze profesora wizytującego, między innymi do Francji, Stanów Zjednoczonych, Finlandii i Portugalii.

Był ceniony i lubiany przez studentów. Zawsze wielu studentów zarówno polskich, jak i zagranicznych ubiegało się o możliwość pracy pod kierunkiem Profesora. Wypromował wielką liczbę magistrów. Został odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Profesor Waldemar Wieczerzycki zmarł 18 stycznia 2012 roku. Pozostawił żonę Bożenę i syna Marcina.

Marek Ciesielski

Jan Wiertelak

1900–1940

Jan Wiertelak urodził się w roku 1900 w Daniszynie koło Ostrowa Wielkopolskiego. Studiował na Uniwersytecie Poznańskim, specjalizując się w chemii rolno-spożywczej. Na tym właśnie Uniwersytecie uzyskał doktorat z filozofii w zakresie chemii. Po doktoracie przebywał przez rok w Stanach Zjednoczonych, jako stypendysta Fundacji Kościuszkowskiej. Habilitował się na Politechnice Warszawskiej w roku 1936.

Pracę naukowo-dydaktyczną rozpoczął na Uniwersytecie Poznańskim. W latach 1932–1933 kierował Katedrą Technologii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. W latach 1936–1938 wykładał na Politechnice Warszawskiej, dojeżdżając z Poznania. Tam w 1935 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego. W roku 1936 podjął pracę w Wyższej Szkole Handlowej. W roku 1937 objął kierownictwo zorganizowanej przez siebie Katedry Technologii i Towaroznawstwa. Powstała ona z przekształcenia Zakładu Towaroznawstwa, utworzonego przez prof. Juliana Flataua. Była to trzecia z kolei tzw. stała katedra Uczelni. W tym samym roku powołano go na kierownika nowo utworzonego uczelnianego Instytutu Badania Handlu Wewnętrznego. W 1938 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego WSH. Latem 1939 roku został wybrany na prorektora Akademii Handlowej. W latach 1938–1939 był prezesem Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego oraz rzeczoznawcą sądowym.

W pracy badawczej zajmował się poszukiwaniem źródeł celulozy w rodzimych roślinach (osty, topole). Część doświadczalna tych badań, ukończona w roku 1939, nie została, niestety, opublikowana. Została jedynie zreferowana na posiedzeniu naukowym Polskiego Towarzystwa Chemicznego w Poznaniu. Również materiały do polskiej bibliografii chemicznej nie zostały przez Profesora Jana Wiertelaka ukończone; część z nich ukazała się w „Rocznikach Chemii" (1938).

Zaginął bez wieści w czasie działań wojennych w 1939 roku. Po latach okazało się, że został zamordowany przez funkcjonariuszy NKWD w Charkowie wiosną 1940 roku.

Maria Aleksandra Smoczkiewiczowa

Hanna Maciejewska

Janusz Wierzbicki

1920–1992

Pamięć o Profesorze Januszu Wierzbickim jest ciągle żywa. W 75. rocznicę jego urodzin i 3. rocznicę śmierci, latem 1995 roku, ukazał się podręcznik *Finanse publiczne,* którego był pomysłodawcą i współautorem. W podręczniku tym wykorzystano fragmenty rękopisu pozostawionego na jego biurku w momencie pójścia do szpitala, z którego już nie wrócił.

Janusz Wierzbicki urodził się 3 września 1920 roku w Poznaniu z ojca Romualda i matki Wandy z Peretiatkowiczów. Zmarł 24 czerwca 1992 roku. Gdy w 1953 roku rozpoczęłam studia w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu (wówczas w Wyższej Szkole Ekonomicznej), już w pierwszych dniach można było dostrzec jego charakterystyczną, lekko pochyloną sylwetkę, gdy zmierzał codziennie do kierowanej przez niego Katedry Finansów i Kredytu.

Praca wypełniała jego życie. Podjął ją już w wieku 20 lat. Współorganizował, razem z matką i bratem Zbigniewem, w roku 1941 najpierw dwuletnią, a potem trzyletnią Szkołę Handlową w Nałęczowie, w której był nauczycielem. Odbywał wyższe studia ekonomiczne w Lublinie, a potem w Poznaniu. Ukończył je w roku 1946, uzyskując dyplom Akademii Handlowej w Poznaniu oraz dyplom magisterski na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. W listopadzie 1945 roku podjął pracę w Akademii Handlowej w Poznaniu jako asystent prof. Stefana Rosińskiego. W roku 1951 przejął po nim Katedrę Finansów i Kredytu jako zastępca profesora. Był związany z Uczelnią do końca życia, uzyskując wszystkie stopnie i tytuły naukowe do profesora zwyczajnego włącznie.

Jego wszechstronne wykształcenie, systematyczność, umiłowanie pracy naukowej i dydaktycznej oraz rozwinięty zmysł organizacyjny stanowiły podstawę jego osiągnięć we wszystkich dziedzinach prowadzonej działalności. Twórczość naukowa Profesora była wielokierunkowa. We wczesnych swoich badaniach skoncentrował się na zagadnieniach pieniądza i kredytu. Ten nurt badawczy zapoczątkował pracą doktorską *O istocie oszczędności i oszczędnościach w Polsce*, pisaną pod kierunkiem prof. Edwarda Taylora. Po zlikwidowaniu seminarium prof. Taylora opiekę przejął prof. Marcin Nadobnik – obrona odbyła się na Uniwersytecie Poznańskim w roku 1949. Oprócz tej problematyki przez cały okres pracy twórczej Profesor Wierzbicki zajmował się

samodzielnością gospodarczą i finansową przedsiębiorstw. Znalazło to odzwierciedlenie w licznych artykułach, a przede wszystkim w książce *Zagadnienia akumulacji pieniężnej w gospodarce socjalistycznej* (PWE, Warszawa 1964).

Począwszy od lat 60., aż do końca życia prowadził badania z zakresu gospodarki i finansów lokalnych. Już w roku 1964 opublikował pracę *Budżety terenowe w Polsce Ludowej* (PWE, Warszawa 1964). W latach 1975–1980 był kierownikiem centralnego programu badawczego „Finansowe instrumenty aktywizacji gospodarki terenowej", w którym uczestniczyli nie tylko jego najbliżsi współpracownicy, lecz także inni z wielu ośrodków naukowych w Polsce. Rezultatem tej działalności były liczne publikacje zainicjowane przez Profesora oraz opracowania jego autorstwa. Profesor zajął się zagadnieniami samorządności ze szczególnym uwzględnieniem samorządów terytorialnych. Publikował z tego zakresu własne opracowania. Pobudzał do tych badań zespół, którym kierował, oraz pracowników naukowych z innych uczelni w Polsce, organizując konferencje i dyskusje na tematy z tym związane. Owocem tego były liczne artykuły i trzy obszerne prace zbiorowe. Profesor był ich redaktorem i współautorem. Zostały one wyróżnione nagrodami ministra edukacji narodowej i rektora AE w Poznaniu. Były to: *Finansowe podstawy rozwoju samorządności terytorialnej* (Wydawnictwo AE, Poznań 1985); *Finanse gospodarki terenowej* (PWE, Warszawa 1989); *Ekonomiczno-finansowe uwarunkowania samorządu lokalnego* (Wydawnictwo AE, Poznań 1992). Korekta tego ostatniego tomu była w pewnej części przeprowadzona osobiście przez Profesora w ostatnich dniach życia w trakcie pobytu w szpitalu (książka ukazała się po jego śmierci).

Omawiając nurty badań naukowych Profesora Wierzbickiego, nie można pominąć problematyki tzw. inwestowania w człowieka oraz usług infrastrukturalnych. W latach 70. Profesor był prekursorem badań z tego zakresu. Nie zrezygnował z nich do końca życia, a jego prace z tym związane są nadal aktualne mimo zasadniczych zmian ustrojowych i gospodarczych. Janusz Wierzbicki – jako badacz – cieszył się ogromnym autorytetem nie tylko w kraju, lecz także za granicą, gdyż był członkiem Międzynarodowego Instytutu Finansów.

Profesor przywiązywał ogromną wagę do pracy dydaktycznej. Wymagał wiele od siebie, od swoich asystentów oraz od studentów. Sam układał szczegółowe programy zajęć z przedmiotów finansowych, prowadził regularnie instruktaże dydaktyczne dla asystentów oraz pisał podręczniki i skrypty. Był także autorem licznych publikacji związanych z reformą procesu dydaktycznego. Na szczególną uwagę zasługuje jego pierwszy ogólnopolski podręcznik z finansów *Finanse i kredyt* (PWN, Warszawa 1956). Do momentu ukazania się tego podręcznika (a pamiętam to doskonale z moich lat studenckich) studenci zmuszeni byli korzystać z podręczników tłumaczonych z języka rosyjskiego – nasyconych politycznymi dywagacjami o ustroju komunistycznym. Następnie Profesor opublikował cztery podręczniki dotyczące finansów, których był współautorem i współredaktorem bądź redaktorem. Śmierć udaremniła mu pracę

nad wspomnianym już podręcznikiem z finansów publicznych, który ukazał się w roku 1995. Wszystkie te podręczniki charakteryzowały się nie tylko wysokimi walorami poznawczymi, dydaktycznymi i metodologicznymi, lecz także naukowymi. Stąd można znaleźć liczne na nie powołania w publikowanych pracach naukowych.

Profesor, dając z siebie wszystko, aby przygotować studentów do egzaminu i przyszłej pracy, stawiał im wysokie wymagania. Egzaminy przeprowadzane przez niego stały się legendą. Absolwenci, którzy zdali u Profesora egzamin z wysoką oceną lub chociażby w tzw. pierwszym podejściu, szczycą się tym do dzisiaj.

Ze szczególną wdzięcznością wspominają Profesora uczestnicy prowadzonych przez niego seminariów magisterskich, doktorskich i regularnie organizowanych zebrań naukowych. Jego szeroka wiedza, troska o rozwój naukowy wszystkich swoich podopiecznych, czas poświęcony indywidualnie swoim uczniom, gotowość służenia pomocą przynoszą nadal owoce. Spotykam nieraz osoby, które, uzyskując stopnie naukowe już po śmierci Profesora, stwierdzają, że to właśnie jego inicjatywie, pomocy, słowom zachęty zawdzięczają swoje sukcesy. Na podkreślenie zasługują dążenia Janusza Wierzbickiego do tego, aby w zakłamanych czasach reżimu jego podopieczni zdobywali prawdziwą wiedzę ekonomiczną. Przejawem tego było między innymi zachęcenie nas w latach 50. do uczestnictwa w seminariach prof. Edwarda Taylora, którego był uczniem. Dzięki Profesorowi Wierzbickiemu brałam udział w tych seminariach, za co także jestem mu bardzo wdzięczna. Wielu z grona uczniów naszego Mistrza to profesorowie lub osoby zajmujące wysokie stanowiska w życiu gospodarczym i społecznym.

Niezwykle aktywną działalność naukową i dydaktyczną dopełnia olbrzymi dorobek organizacyjny. W latach 1951–1987 był kierownikiem kolejno: Katedry Finansów i Kredytu, Instytutu Finansów i Rachunkowości oraz Instytutu Finansów naszej Uczelni. W latach 1951/1952–1953/1954 pełnił funkcję prodziekana i dziekana Wydziału Finansów, a w roku akademickim 1956/1957 – dziekana Wydziału Handlowo-Towaroznawczego. W okresie 1987/1988–1989/1990 był rektorem Akademii Ekonomicznej, będąc w czasach przełomu gorącym zwolennikiem i współtwórcą zasadniczej reformy studiów ekonomicznych.

Profesor Janusz Wierzbicki czynnie uczestniczył w pracach rad naukowych powoływanych na szczeblu krajowym i wojewódzkim, między innymi w Radzie Naukowej Ministerstwa Finansów, Radzie Naukowej Instytutu Finansów w Ministerstwie Finansów, Radzie Naukowej Narodowego Banku Polskiego, Radzie Naukowo-Ekonomicznej Prezydium WRN w Poznaniu. Nie można pominąć szerokiej działalności Profesora w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym w Poznaniu. W latach 1956–1967 był wiceprezesem Zarządu i zarazem naczelnym redaktorem Wydawnictwa Oddziału, publikującym wówczas „Roczniki Ekonomiczne" oraz liczne i wartościowe prace naukowe. W latach 1968–1970 działał jako członek Zarządu i Komisji Wydawniczej Oddziału Poznańskiego PTE.

Profesor Wierzbicki był człowiekiem bardzo skromnym. Pozornie surowy i nieprzystępny, był jednak wielkim przyjacielem młodzieży, a w szczególności swoich uczniów i współpracowników. Przychodził do Uczelni codziennie, systematycznie w godzinach południowych (godziny ranne i przedpołudniowe zarezerwował dla własnej twórczości naukowej). Niezależnie od godzin dyżurów każdy mógł przyjść do niego ze swoimi kłopotami, i to nie tylko naukowymi, lecz także osobistymi. Pomagał je rozwikływać. Bezwzględny dla ludzi leniwych, zawsze służył pomocą osobom uczciwie wykonującym swoje obowiązki. Dlatego gdy stajemy przed problemami trudnymi do rozwiązania, zastanawiamy się, jak postąpiłby Profesor w takich sytuacjach. Cechowała go także duża wrażliwość na biedę ludzką. Najlepszym tego dowodem było ufundowanie książeczek systematycznego oszczędzania dla sierot z najbliższego otoczenia oraz wspomaganie działalności Towarzystwa Brata Alberta.

Janusz Wierzbicki miał bardzo słabe zdrowie, nierzadkie były jego pobyty w różnych szpitalach. Znosił swoje choroby z wielką cierpliwością, ciesząc się ogólną sympatią lekarzy i pielęgniarek. Lekarze podkreślali jego ogromną wolę walki o życie, co pozwoliło niejednokrotnie pokonać stan określany przez nich jako beznadziejny. Ze szpitala wracał do Uczelni i pracował dalej – właściwie do ostatnich chwil życia prowadził wykłady i seminaria.

Profesor zachował się we wdzięcznej pamięci studentów, uczniów i współpracowników jako człowiek niezwykle pracowity, perfekcjonista wymagający tego samego od otoczenia. Pisząc wspomnienia, chciałabym, aby przybliżyły one osobowość i dzieło Profesora Janusza Wierzbickiego tym, którym niedane było go poznać. Efekty jego pracy mają charakter trwały. Pamięć o nim jest ciągle żywa.

Emilia Denek

Stanisław Wierzchosławski

1926–2009

Profesor Stanisław Wierzchosławski, zmarły po długiej chorobie 8 kwietnia 2009 roku, jest jednym z filarów poznańskiej szkoły statystycznej, której – już przed nim – dali początek tacy uczeni, jak profesorowie Marcin Nadobnik, Stanisław Waszak, Stanisław Borowski i Tadeusz Puchalski. Szkołę tę charakteryzuje niezwykła precyzja i staranność w podejściu do źródeł statystycznych, otwartość na nowe idee w metodologii badań oraz odwaga w podejmowaniu ważnych zagadnień społeczno-ekonomicznych.

Stanisław Wierzchosławski urodził się 3 marca 1926 roku w Wielkim Komorsku (pow. świecki), w województwie bydgoskim jako syn Józefa i Weroniki z domu Damrat. Tam uczęszczał do szkoły podstawowej. W 1938 roku wraz z rodzicami zamieszkał w Bydgoszczy, gdzie ukończył szkołę podstawową i gdzie następnie został przyjęty do I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego. Maturę otrzymał w 1947 roku w Liceum Miejskim im. M. Kopernika w Bydgoszczy.

Lata II wojny światowej przeżył w Bydgoszczy. W latach 1941–1943 pracował jako uczeń w Przedsiębiorstwie Handlowym „OSKAR Faulbaum" w Bydgoszczy. Następnie (od marca 1943 do stycznia 1945 roku) pracował jako robotnik w Przedsiębiorstwie Spedycyjno-Przewozowym Johana Schiemanna w Bydgoszczy. W maju 1943 roku wstąpił do Armii Krajowej, gdzie pod pseudonimem „Jacek" (do stycznia 1945 roku) był łącznikiem oddziałów dywersyjnych na terenie Bydgoszczy i Torunia. Działalność konspiracyjną kontynuował w WIN-ie do sierpnia 1946 roku. Ponadto w latach 1945–1946 był pracownikiem umysłowym w DOKP w Bydgoszczy.

W październiku 1947 roku przeniósł się do Poznania, gdzie mieszkał już do końca życia. Studia na Akademii Handlowej w Poznaniu rozpoczął w październiku 1947 roku, a ukończył w czerwcu 1950 roku. Dyplom magistra nauk ekonomiczno-handlowych uzyskał w 1952 roku w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu.

W okresie od września do grudnia 1950 roku pracował jako samodzielny referent w Przedsiębiorstwie MHD Artykułami Przemysłowymi w Poznaniu. Z kolei od stycznia do maja 1951 roku był kierownikiem Działu Planowania w Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wojewódzkim Biurze MHD w Poznaniu.

Pracę w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu rozpoczął w marcu 1951 roku jako młodszy asystent w Katedrze Statystyki, przechodząc kolejne stopnie kariery nauczyciela akademickiego (starszy asystent – 1952, adiunkt – 1954, docent – 1972). Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych uzyskał 7 lipca 1962 roku na podstawie pracy *Efektywność handlu wiejskiego w świetle badan ankietowych*, której promotorem był prof. Stanisław Waszak.

W okresie ponad 50-letniej pracy na Uczelni Profesor Stanisław Wierzchosławski pełnił wiele funkcji organizacyjnych. W grudniu 1972 roku został powołany na zastępcę dyrektora Międzywydziałowego Studium ds. Studiów Uzupełniających Magisterskich i Studiów Podyplomowych na Międzywydziałowych Studiach dla Pracujących (na okres od 1 marca 1973 do 31 sierpnia 1975 roku).

W latach 1974–1976 pełnił funkcję kierownika Pracowni Statystycznej w Instytucie Statystyki i Ekonometrii na Wydziale Ekonomiki Produkcji. Od 1 września 1977 do 30 września 1978 roku był natomiast zastępcą dyrektora ds. dydaktyczno-wychowawczych w Instytucie Statystyki i Ekonometrii, a następnie (w latach 1978–1980) zastępcą dyrektora Instytutu Cybernetyki Ekonomicznej ds. naukowo-badawczych.

Od 16 lipca 1977 (po nagłej śmierci prof. Stanisława Borowskiego) do 30 września 1978 roku Profesor obejmował stanowisko kierownika Zakładu Statystyki Ekonomicznej i Demografii w Instytucie Statystyki i Demografii AE. W okresie od 1 października 1978 do 30 września 1991 roku był kierownikiem Zakładu, a następnie Katedry Statystyki i Demografii w Instytucie Cybernetyki Ekonomicznej. W latach 1992–1994 był kierownikiem Pracowni Badań nad Rodziną w Katedrze Statystyki i Demografii, a od 25 października 1993 roku w Katedrze Statystyki na Wydziale Zarządzania. 1 kwietnia 1994 roku powołano na Uczelni unikatowe w skali kraju Centrum Badań nad Rodziną, w którym Profesor objął stanowisko kierownika, później dyrektora.

Profesor Stanisław Wierzchosławski wykształcił rzesze studentów. Był promotorem i recenzentem kilkuset prac dyplomowych i magisterskich. Wypromował sześciu doktorów, którzy osiągnęli znaczącą pozycję w nauce i gospodarce. Prowadził wykłady i seminaria magisterskie oraz doktorskie w zakresie statystyki i demografii na różnych poziomach kształcenia. Kładł silny nacisk na rzetelność w doborze źródeł informacji, ich porównywalność. Uczył i wymagał uzasadnienia wniosków oraz krytycyzmu wobec uznanych rezultatów poznawczych.

Profesor należał do wielu towarzystw naukowych i organizacji społecznych. Od 1953 roku należał do Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, pełniąc funkcję sekretarza naukowego Oddziału, sekretarza Komisji Wydawniczej i Redakcji Wydawnictw. Od 1958 roku był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, w którym sprawował funkcję sekretarza Komisji Nauk Ekonomicznych, sekretarza Redakcji Wydawnictw Poznańskich Prac Ekonomicznych. Był także członkiem Wydziału Historii i Nauk Społecznych PAN, Rady Naukowo-Ekonomicznej Wojewódzkiej Komisji Planowania

Gospodarczego w Poznaniu i Bydgoszczy. Należał również do Polskiego Towarzystwa Demograficznego, gdzie był wiceprzewodniczącym Rady Głównej i przewodniczącym Oddziału w Poznaniu. Aktywnie uczestniczył w pracach Polskiego Towarzystwa Statystycznego. Przez wiele lat był również członkiem Komitetu Nauk Demograficznych Polskiej Akademii Nauk, International Union for the Scientific Study of Population, European Society for Population Economics, Rządowej Rady Ludnościowej przy Prezesie Rady Ministrów. Należał do Związku Zawodowego Pracowników Handlowych i Biurowych RP (1950–1951), Związku Nauczycielstwa Polskiego (od 1951), Uczelnianej Komisji „Solidarność". Był członkiem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej.

Ponadto angażował się w pracach wielu organizacji kościelnych i charytatywnych. Powoływano go także do licznych komitetów i komisji celem rozwiązania określonych zadań bieżących w skali kraju, regionu czy społeczności lokalnych.

Za swą działalność dydaktyczną i naukową Profesor był wielokrotnie nagradzany. Był odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Edukacji Narodowej, Medalem 40-lecia Polski Ludowej. Ponadto otrzymał Złotą Honorową Odznakę PTE (1961), Odznakę 1000-lecia Państwa Polskiego (1964), Odznakę za Zasługi w Rozwoju m. Poznania (1968), Odznakę Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Zielonogórskiego (1969), Odznakę Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego (1970). W uznaniu zasług w rozwoju Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego otrzymał specjalny dyplom od Zarządu Głównego PTE (1972).

Z tytułu osiągnięć dydaktycznych i naukowych otrzymał z kolei nagrodę indywidualną i zespołową od ministra nauki i szkolnictwa wyższego oraz liczne nagrody rektora w Uczelni.

Profesor Wierzchosławski poświęcał się również działalności redakcyjnej i wydawniczej. Był redaktorem Działu Ekonomicznego Kwartalnika „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" (jako organu UAM i AE w Poznaniu), redaktorem naczelnym „Poznańskich Roczników Ekonomicznych" (organu PTE w Poznaniu oraz Komisji Nauk Ekonomicznych PTPN), a także „Polish Population Review" (organu Polskiego Towarzystwa Demograficznego), jak również sekretarzem redakcji serii Prace Komisji Nauk Ekonomicznych PTPN. Oprócz pełnionych funkcji redaktora był członkiem Komitetów Redakcyjnych takich periodyków, jak „Studia Demograficzne" (jako organu Komitetu Nauk Demograficznych PAN) oraz serii Monografie i Opracowania SGPiS w Warszawie (w zakresie problematyki demograficznej).

Do października 1984 roku był koordynatorem ds. współpracy Akademii Ekonomicznej w Poznaniu z Wyższą Szkołą Handlową w Lipsku.

Niezwykle bogata jest działalność naukowa Profesora dająca mu niekwestionowaną pozycję w polskim środowisku statystyków i demografów. Początkowo przedmiotem

zainteresowań naukowych Stanisława Wierzchosławskiego były zagadnienia związane ze statystyką handlu. W swych badaniach poszukiwał metod pomiaru i opisu czynników wpływających na koszty jednostkowe i globalne zarówno w handlu detalicznym, jak i hurtowym. W roku 1977 objął kierownictwo nad zespołem badawczym z terenu całej Polski zajmującym się rodziną i gospodarstwem domowym w problemie węzłowym 11.5 „Optymalizacja struktur i procesów demograficznych w Polsce" koordynowanym przez SGPiS w Warszawie (1976–1980), CPBP 09.1 „Uwarunkowania demograficzne rozwoju społeczno-gospodarczego Polski" (1986–1991). Na poszczególnych etapach w pracach brało udział kilkanaście instytucji naukowych z całego kraju, a uczestnikami tych badań byli polscy demografowie, lekarze naukowcy, socjologowie, statystycy.

Stanisław Wierzchosławski prowadził prace badawcze w ramach dwóch kompleksów tematycznych. Pierwszy wiązał się z badaniami mikrostruktur ludnościowych w skali ogólnokrajowej (od drugiej połowy XIX wieku, a także co do przyszłości) w ujęciu międzypokoleniowym i kohortowym. Drugi kompleks badawczy został poświęcony przeobrażeniom demograficznym w Wielkopolsce w jej historycznych granicach i Ziem Zachodnich. Studia miały charakter longitudinalnych badań podstawowych i opierały się na własnej dokumentacji źródłowej tworzonej drogą obserwacji ankietowych.

Bardzo bogaty i zróżnicowany jest też publikowany dorobek naukowy Profesora, obejmujący blisko 200 pozycji. Do tego dodać trzeba liczne niepublikowane ekspertyzy, raporty naukowe, opinie, oceny itp. Był on również organizatorem pięciu dużych ogólnopolskich konferencji naukowych, w których uczestniczyło wielu naukowców z zagranicy.

Jedną z największych wartości w życiu Stanisława Wierzchosławskiego była rodzina. W roku 1959 zawarł związek małżeński z Moniką Stróżyk, z którą wychował trzech synów.

Rodzina polska i jej system wartości były przedmiotem szczególnej uwagi w pracy zawodowej Profesora. Wobec zachodzącego procesu dezintegracji rodziny i czynników ją determinujących wypowiadał się ze szczególną troską, uważając, że deformacje struktur i procesów ludnościowych będą miały wpływ na przyszłość demograficzną oraz ekonomiczną kraju.

Ponadto jako dyrektor Centrum współpracował w zakresie mikrostruktur ludnościowych z Instytutem Badań Ludnościowych i Spraw Socjalnych Uniwersytetu Bielefeld (Niemcy), Instytutem Badań Ludnościowych Federalnego Urzędu Statystycznego w Wiesbaden (Niemcy) oraz z Holenderskim Interdyscyplinarnym Instytutem Demograficznym w Hadze (Holandia).

Profesor Stanisław Wierzchosławski był osobą wielkiego formatu, wzorcem godnego życia, zawsze wierny wartościom, które wyznawał. Był wymagający wobec siebie

i współpracowników. Wyniki jego pracy miały wysoki poziom naukowy. Duża kultura osobista sprawiała, że jego kontakty ze współpracownikami były pełne życzliwości i serdeczności.

Śmierć Profesora zamknęła pewien rozdział badań demograficznych jako przedmiotu poznania, który stał się częścią jego życia, ale również mocno i odważnie artykułowanego wołania o zrozumienie znaczenia rodziny dla dobra narodu i przyszłości ojczyzny.

Maria Chromińska

Maciej Wiewiórowski

1918–2005

Maciej Wiewiórowski urodził się 24 sierpnia 1918 roku w Bagatelce (pow. Września) jako syn Władysława, powstańca wielkopolskiego, i Emilii z domu Średzińskiej. W 1936 roku ukończył Gimnazjum Humanistyczne im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, uzyskując świadectwo dojrzałości. W tym samym roku podjął studia na Uniwersytecie Poznańskim, na Wydziale Rolniczo-Leśnym. II wojna światowa przerwała jego studia. W czasie wojny brał udział w kampanii wrześniowej i uczestniczył działalności Armii Krajowej. Po wojnie kontynuował studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym, Sekcja Chemii. Ukończył je w 1946 roku, uzyskując stopień magistra filozofii z zakresu chemii. Będąc studentem, pracował jako młodszy asystent w Katedrze Mineralogii i Petrografii Uniwersytetu Poznańskiego.

Doktoryzował się w 1950 roku. Promotorem był prof. Jerzy Suszko. W 1954 roku uzyskał stopień naukowy docenta na podstawie pracy dotyczącej chromatografii bibułowej w odniesieniu do rozdziału i identyfikacji alkaloidów łubinowych. W 1959 roku otrzymał tytuł profesora zwyczajnego.

Z Akademią Handlową przekształconą w 1950 roku w Wyższą Szkołę Ekonomiczną był związany ponad 12 lat, a mianowicie od listopada 1946 do 1959 roku. Podjął pracę w charakterze asystenta w Katedrze Technologii i Towaroznawstwa kierowanej przez prof. Rufinę Ludwiczakównę. W marcu 1948 roku został adiunktem. We wrześniu 1950 roku został mianowany zastępcą profesora i powołany na kierownika nowo utworzonej Katedry Chemii. Zorganizował tę Katedrę, zaprojektował i stworzył laboratoria dydaktyczne i naukowe oraz opracował programy nauczania chemii organicznej. Kierował tą Katedrą aż do przejścia do pracy na Uniwersytecie Poznańskim w 1959 roku. W roku akademickim 1951/1952 pełnił funkcję prodziekana, a w latach akademickich 1952/1953–1953/1954 – dziekana Wydziału Handlu tej Uczelni.

Specjalność naukowa Profesora Macieja Wiewiórowskiego obejmowała chemię organiczną, chemię produktów naturalnych, chemię bioorganiczną kwasów nukleinowych oraz inżynierię krystaliczną nukleozydów. Podjęte przez niego badania w 1952 roku w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu były kontynuowane przez zespół chemików na kierunku towaroznawstwa tej Uczelni. Pierwsze jego prace badawcze, które prowadził wraz z zespołem, dotyczyły oznaczania i wyodrębniania alkaloidów z róż-

nych gatunków łubinu. Badania te miały duże znaczenie dla wyjaśnienia biosyntezy alkaloidów. Dzięki nim poznano własności i budowę wielu alkaloidów i wyhodowano w Polsce nowe, niskoalkalidowe odmiany łubinów pastewnych. Druga grupa jego prac dotyczyła badań nad białkami łubinowymi. Prowadził je z Jackiem Augustyniakiem. Badania te znalazły odbicie w wielu publikacjach krajowych i zagranicznych.

W 1959 roku podjął pracę jako profesor zwyczajny w Instytucie Chemii Uniwersytetu Poznańskiego. Kierował Zakładem Stereochemii w tym Instytucie do roku 1980, w latach 1969–1973 był dyrektorem Instytutu. Funkcję prorektora UAM pełnił w latach 1968–1972. Był współzałożycielem Oddziału PAN w Poznaniu i pracował w jego placówkach. W latach 1955–1960 kierował Laboratorium Biochemicznym Zakładu Hodowli Roślin, w latach 1960–1969 Pracownią Biochemii i Struktury Alkaloidów Instytutu Biochemii i Biofizyki, a w okresie 1969–1980 Instytutem Chemii Organicznej i Zakładem Stereochemii Produktów Naturalnych. Od lipca 1980 roku kierował samodzielnym Zakładem Chemii Bioorganicznej w Poznaniu, przekształconym w styczniu 1988 roku w Instytut Chemii Bioorganicznej PAN. Profesor prowadził rozległą działalność społeczną i naukowo-organizacyjną. W roku 1965 został wybrany na członka korespondenta, a w 1977 roku na członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk. Od 1960 roku był członkiem Komitetu Biochemii i Biofizyki PAN, w okresie 1981–1983 członkiem Komitetu Nauk Chemicznych PAN, a w latach 1972–1980 sekretarzem naukowym Oddziału PAN w Poznaniu. Od 1953 roku był członkiem Polskiego Towarzystwa Chemicznego. W latach 1962–1964 pełnił funkcję wiceprezesa Zarządu Głównego tego Towarzystwa, a w okresie 1985–1988 – prezesa. Od 1963 roku był członkiem Polskiego Towarzystwa Biochemicznego, a w latach 1963–1965 wiceprezesem jego Zarządu Głównego. Od 1962 roku był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Profesor Wiewiórowski organizował i inspirował wiele badań naukowych. Tworzył tzw. szkoły badawcze, gromadząc wokół siebie liczne zespoły naukowców. Brali oni udział w zjazdach, kongresach i sympozjach naukowych i współpracowali z różnymi ośrodkami naukowymi krajowymi i zagranicznymi.

Profesor Maciej Wiewiórowski był odznaczony Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Walecznych, Medalem Dziesięciolecia Polski Ludowej, Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Nadano mu również Order Sztandaru Pracy I i II Klasy. Otrzymywał liczne nagrody państwowe, resortowe, PAN i regionalne. W 1986 roku Akademia Ekonomiczna w Poznaniu nadała mu tytuł doktora *honoris causa* Uczelni.

W 1988 roku przeszedł na emeryturę. Zmarł w Poznaniu 30 marca 2005 roku i został pochowany na Cmentarzu Junikowo.

Zdzisława Drozdowska

Wacław Wilczyński

1923–2008

23 grudnia 2008 roku zmarł Wacław Wilczyński, profesor zwyczajny i doktor habilitowany nauk ekonomicznych, wybitny i uznany uczony oraz publicysta, szanowany i lubiany nauczyciel akademicki, doświadczony i zasłużony wychowawca wielu pokoleń młodzieży, niestrudzony społecznik i działacz gospodarczy. 6 stycznia 2009 roku spoczął na zawsze na Cmentarzu Zasłużonych Wielkopolan w Poznaniu.

Wacław Wilczyński urodził się 31 lipca 1923 roku w Warszawie, a swoje dzieciństwo i lata młodzieńcze spędził w Poznaniu, Gdańsku, Gnieźnie i Częstochowie. W tym ostatnim mieście przebywał przez cały niemal okres okupacji hitlerowskiej i tam również – w 1943 roku – uzyskał maturę w tajnym Liceum Ziem Zachodnich. W tym czasie był członkiem konspiracyjnego harcerstwa, został najpierw żołnierzem Szarych Szeregów, a następnie Armii Krajowej, biorąc udział w walce zbrojnej z niemieckim okupantem. Jego działalność konspiracyjno-wojskową honoruje mianowanie na stopień oficerski (podporucznika) AK w 1945 roku. Jeszcze jednak przed końcem 1944 roku rozpoczął studia w tajnej Szkole Głównej Handlowej kierowanej przez prof. Edwarda Lipińskiego, które kontynuował w Akademii Handlowej w Poznaniu. Studia ukończył w roku 1948, uzyskując magisterium na podstawie pracy przygotowanej pod kierunkiem prof. Jana Zdzitowieckiego. Podjął również pracę w tej Uczelni najpierw jako asystent wolontariusz, a następnie – po 1949 roku – jako adiunkt oraz zastępca profesora w nowo powstałej już – w roku 1950 – Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu.

Dysertacja doktorska Wacława Wilczyńskiego przygotowana pod kierunkiem prof. Edwarda Taylora została obroniona 30 czerwca 1959 roku i zarazem odnotowana – w annałach Uczelni – jako w ogóle pierwsza zwieńczona stopniem doktora nauk ekonomicznych. Dodajmy, że rok później – pod tytułem *Podstawowe kierunki współczesnej teorii konkurencji* – została wydana drukiem przez PWN. Kolejny stopień naukowy zdobył Wacław Wilczyński w 1963 roku, habilitując się w Szkole Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie. Jego rozprawa habilitacyjna stała się podstawą jednej z ważniejszych i absolutnie nowatorskich na owe czasy publikacji książkowych – *Rachunek ekonomiczny a mechanizm rynkowy* (PWE, Warszawa 1965). Ten swoisty „manifest rynkowy" autora w dobie rozkwitu gospodarki centralnie zarządza-

nej był wówczas niezwykle doniosłym wkładem Wacława Wilczyńskiego do rozwoju polskiej (choć nie tylko) myśli ekonomicznej i utorował – już w praktyce gospodarczej – drogę także obecnemu rozwojowi stosunków rynkowych w Polsce.

Dalsza – ustawiczna, ambitna, na wskroś oryginalna i owocna – twórczość naukowa i działalność społeczno-zawodowa Profesora Wacława Wilczyńskiego, przynosząc kolejne liczne publikacje (zarówno o charakterze zwartym, jak i artykułowym, badawczym i dydaktycznym, autorskim i redaktorskim), pozwoliła mu – po okresie pracy na stanowisku docenta (w latach 1964–1970) – uzyskać w 1970 roku tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1976 roku – profesora zwyczajnego nauk ekonomicznych.

Łączny przy tym dorobek naukowy i publicystyczny Profesora obejmuje ponad 1100 pozycji zamieszczanych w liczących się i prestiżowych wydawnictwach, czasopismach i ośrodkach naukowo-badawczych. W dorobku tym mieści się również blisko 50 publikacji wydanych za granicą (zwłaszcza w języku angielskim i niemieckim), jak również ponad 400 pozycji publicystycznych (felietonów, wywiadów, wypowiedzi etc.).

Twórczość naukowa Profesora, rozległa i związana z jego różnorodnymi zainteresowaniami, wpisuje się – najogólniej rzecz biorąc – zwłaszcza w problematykę przynależną teorii ekonomii i polityce gospodarczej. W szczególności zaś koncentrowała się ona na problemach funkcjonowania gospodarki narodowej i światowej, z uwzględnieniem kwestii ustrojowych dotyczących gospodarowania w krajach „realnego" socjalizmu oraz w transformujących się, jak też i w rozwijających się gospodarkach rynkowych. Ważną płaszczyzną refleksji naukowych Profesora były także od zawsze relacje między rolą państwa i rynku w gospodarce; miejsce i funkcje mechanizmu rynkowego i związanych z nim kategorii towarowo-pieniężnych (a zwłaszcza „prawdziwych cen" i „dobrego pieniądza"), jak również działanie instytucji oraz podmiotów ekonomicznych (a w tym przedsiębiorstw i gospodarstw domowych) w różnych warunkach własnościowych, instytucjonalnych i funkcjonalnych, organizacyjnych i zarządczych.

Doceniając makroekonomiczny aspekt społecznego procesu gospodarowania, w tym także widziany poprzez pryzmat i analizę własności państwowej i prywatnej oraz celów, środków i skutków polityki gospodarczej, pojmowanej nie tylko instrumentalnie (służącej bieżącemu równoważeniu gospodarki), ale także ustrojowo (mającej wpływ na równowagę systemową w warunkach dynamicznego wzrostu gospodarczego), Profesor Wacław Wilczyński nigdy nie lekceważył „mikroekonomicznego" wymiaru teorii i praktyki gospodarowania. Wręcz przeciwnie, w swoich licznych i różnorodnych opracowaniach naukowych nieustannie i uporczywie podnosił znaczenie racjonalnej działalności mikropodmiotów oraz roli wyboru i rachunku ekonomicznego w tej działalności, jak również wynikających stąd następstw dla efektywności mikro- i makroekonomicznej w gospodarowaniu zasobami i w zaspokajaniu potrzeb konsumenta.

Ponadto charakterystyczną cechą pracy Profesora było odwoływanie się do osiągnięć i rezultatów rozwoju myśli ekonomicznej, a zwłaszcza współczesnej myśli ekono-

micznej, co oznaczało między innymi utrzymywanie właściwego dystansu do objaśnień wysuwanych wobec zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej, jak również nasycanie rozwijanych teorii i formułowanych twierdzeń w wartości *stricte* naukowe i nieprzemijające.

Jego twórczość naukową cechowała niezwykła trafność sądu, odwaga intelektualna i obywatelska troska oraz przewidywanie potrzeb, racji i rozwiązań systemowych odpowiadających nie tylko bieżącym, lecz także długookresowym interesom polskiej gospodarki i polskiego społeczeństwa.

Będąc jednym z najważniejszych – w czasach, w których żyjemy – prekursorów radykalnych przemian społeczno-ustrojowych opartych na wolności gospodarczej, prywatnej własności oraz dominacji rynku, Profesor Wilczyński nieustannie też dawał temu wyraz jako ich – z gorącym sercem i chłodnym umysłem – zwolennik. Dobitnym tego przykładem może być między innymi fundamentalna monografia autorska *Polski przełom ustrojowy 1989–2005. Ekonomia epoki transformacji* (WSB, Poznań 2006).

Z kolei w swojej różnorodnej i bogatej publicystyce ekonomicznej, od której zresztą nigdy Wacław Wilczyński nie stronił (i w której dawał też wyraz własnym emocjom), Profesor barwnym i dosadnym językiem, żywą narracją i celną puentą odsłaniał i oceniał różne aspekty sytuacji w gospodarce, nauce, kulturze i polityce. W publicystyce „pisanej", a także w licznych wystąpieniach telewizyjnych i radiowych (w programach krajowych i regionalnych) zajmował się także edukowaniem (chociaż nie pouczaniem) społeczeństwa i upowszechnianiem wiedzy ekonomicznej, jak również zachęcaniem do twórczego myślenia i obywatelskiej (w tym w odniesieniu nie tylko do kraju, lecz także Poznania i Wielkopolski) odpowiedzialności.

Będąc zaś nadzwyczaj zasłużonym nauczycielem akademickim, w pamięci wielu pokoleń swoich studentów, magistrantów i doktorantów zapisał się jako niezwykle utalentowany wykładowca i wymagający egzaminator, jak również mądry i życzliwy inspirator oraz promotor prac dyplomowych, awansowych i naukowych. Prowadzone ze swobodą, okraszone humorem oraz odwołujące się do bogatej literatury i oglądu rzeczywistości jego wykłady od zawsze cieszyły się zainteresowaniem i uznaniem słuchaczy.

Uczestnicząc też czynnie i efektywnie w procesie dydaktycznym oraz w organizacji życia naukowego, Profesor Wacław Wilczyński wypromował ponad 120 magistrantów i 21 doktorantów. Był również autorem ponad 100 recenzji prac doktorskich i habilitacyjnych, a także kilkunastu wniosków o nadanie tytułu naukowego profesora. Spośród zaś jego doktorantów dziewięciu uzyskało stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych, a sześciu – tytuł profesora tych nauk. Ponadto o randze i poważaniu Profesora w środowisku ekonomistów polskich świadczyć może i to, że był on promotorem doktoratów *honoris causa* tak wybitnych postaci, jak Margaret Thatcher (AE, Poznań 1996) i Leszek Balcerowicz (AE, Poznań 2006). Sam też, w uznaniu swych

zasług i osiągnięć, uhonorowany został przez swoją Alma Mater uroczystym odnowieniem dyplomu Doktora Nauk Ekonomicznych.

W całym swym długim i pracowitym życiu pełnił Wacław Wilczyński rozliczne i ważne funkcje społeczno-zawodowe, i to zarówno w swej macierzystej Uczelni, jak i poza nią, o wymiarze regionalnym i krajowym.

Przypomnijmy więc tylko, że był on między innymi kierownikiem Katedry Ekonomii Politycznej (w latach 1967–1969), dyrektorem Instytutu Ekonomii Politycznej i Instytutu Teorii Ekonomicznej (1969–1991) oraz kierownikiem Katedry Historii Myśli Ekonomicznej (w latach 90.). Ponadto był również członkiem Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN oraz Sekcji Nauk Ekonomicznych KBN (w latach 70. i 80.), jak również Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Kadr Naukowych (1973–1984) i radnym miasta Poznania (1969–1973). W PTPN natomiast przewodniczył między innymi (w latach 70. i 80.) pracom Komisji Nauk Ekonomicznych.

W ostatnich kilkunastu latach życia był również aktywnym członkiem Rady Ekonomicznej (1989–1991) doradzającej premierowi Tadeuszowi Mazowieckiemu, Rady Ekonomicznej przy Centralnym Urzędzie Planowania (1992–1993), przewodniczącym Rady Ekonomicznej przy prezesie NBP (1993–1997), Rady Strategii Społeczno-Gospodarczej (1998–2006) i innych gremiów doradczych. Był też konsultantem grupy roboczej Leszka Balcerowicza przygotowującej reformę gospodarczą (1980–1981). Będąc zaś członkiem PTE (od roku 1948), pełnił liczne funkcje na szczeblu regionalnym i krajowym, w tym jako prezes Zarządu Oddziału w Poznaniu (1967–1980) oraz członek Prezydium i Zarządu Głównego (1980–1990).

Ponadto był także – przez wiele lat – związany z działalnością Instytutu Zachodniego w Poznaniu, gdzie pełnił między innymi funkcje członka Rady Naukowej, a na przełomie lat 80. i 90. XX wieku – także Kuratorium.

Jako uznany naukowiec i dydaktyk był też Profesor zapraszany z wykładami i do współpracy naukowo-badawczej przez liczne i różnorodne ośrodki uczelniane oraz naukowe, w tym europejskie i amerykańskie. Jako *professeur invité* wykładał analizę ekonomiczną krajów socjalistycznych na Uniwersytecie w Louvain (1974–1975). W roku 1988 w tym samym charakterze pracował też na uniwersytecie w Berlinie Zachodnim, w 1982 roku – w Wuppertalu, a w 1985 roku w Paderborn. W roku 1982 w czasie pobytu na George Washington University miał też okazję zapoznać się bliżej z osiągnięciami amerykańskiej ekonomii i polityki gospodarczej oraz jej wybitnymi twórcami. Profesor wygłosił także wiele wykładów i odczytów w różnych ośrodkach akademickich Francji, Holandii i Austrii, publikując tam wiele opracowań i referatów dotyczących zwłaszcza problematyki przejścia od gospodarki centralnie zarządzanej do rynkowej.

Z racji swoich osiągnięć naukowych – zarówno indywidualnych, jak i zespołowych – był Wacław Wilczyński wielokrotnie wyróżniany nagrodami resortowymi, krajowymi

i uczelnianymi oraz międzynarodowymi, w tym i wysoce prestiżowymi. Obok Nagrody im. Oskara Langego (1967) otrzymał także Nagrodę Miasta Poznania i Nagrodę Województwa Poznańskiego (1969), Nagrodę „Kisiela" (1990), Nagrodę Fundacji Krzyżanowskiego (USA, 1992), Nagrodę „Pryzmat" (1996) i inne.

W uznaniu całokształtu działalności społeczno-zawodowej Profesor Wacław Wilczyński został uhonorowany między innymi tak znaczącymi odznaczeniami państwowymi, jak Krzyż Kawalerski (1966) i Komandorski (1972); Order Odrodzenia Polski oraz Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1998). Otrzymał także Medal Jubileuszowy za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu i Medal Edukacji Narodowej. Był także posiadaczem Krzyża Armii Krajowej, Medalu za Zasługi dla ZHP, Złotej Odznaki PTE oraz wielu innych znaczących odznaczeń i odznak państwowych, samorządowych i organizacyjnych, także kombatanckich.

W swoim życiu rodzinnym Wacław Wilczyński był osobą spełnioną, pozostając – od 1948 – w szczęśliwym związku małżeńskim z Kamilą Wilczyńską (z domu Aywas), również profesorem i doktorem habilitowanym nauk ekonomicznych. Był również dobrym i troskliwym ojcem ich córek (Małgorzaty i Ewy), chociaż boleśnie doświadczonym przedwczesnym odejściem Małgorzaty. Ponadto był także kochającym i kochanym dziadkiem oraz pradziadkiem (trojga wnucząt i dwojga prawnucząt). Wśród jego osobistych zamiłowań szczególne miejsce zajmowała geografia i kartografia, zaś do ulubionych sposobów spędzania wolnego czasu należała turystyka, także zagraniczna.

W pamięci tych, którzy go znali, pozostanie na zawsze człowiekiem niezwykłej prawości i życzliwości, pełnym taktu i osobistej kultury, szanującym godność cudzą i własną, otwartym i tolerancyjnym, wrażliwym i wyrozumiałym, kreatywnym i inspirującym. A nadto dla nas, jego uczniów – niedościgłym wzorem i mistrzem.

Wacław Jarmołowicz

Bohdan Winiarski

1884–1969

Bohdan Winiarski urodził się 27 kwietnia 1884 roku w Bohdanowie w ziemi łomżyńskiej jako syn Stanisława i Jadwigi z domu Mystkowskiej. Gimnazjum ukończył w Łomży, tamże otrzymał świadectwo dojrzałości w roku 1903. Następnie rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim, kontynuował je na Uniwersytecie Jagiellońskim i uzupełniał na Uniwersytecie Paryskim, a także w Heidelbergu. Doktorat praw uzyskał w roku 1910 na Uniwersytecie Jagiellońskim. Należał do tajnych organizacji akademickich, w latach 1908–1909 był członkiem zarządu Związku Młodzieży Polskiej „Zet", miał trzy procesy i był skazany na siedem miesięcy więzienia. Habilitował się w roku 1922 na Uniwersytecie Jagiellońskim, profesorem nadzwyczajnym został w roku 1922, a zwyczajnym w roku akademickim 1929/1930.

Po uzyskaniu doktoratu podjął pracę w Polskiej Szkole Nauk Politycznych w Krakowie i pracował tam w latach 1911–1914 jako asystent i wykładowca. Wykładał francuskie prawo polityczne oraz rosyjskie prawo polityczne i administracyjne. W tym samym czasie wykładał ustrój polityczny i administracyjny na ziemiach polskich na Wyższych Kursach im. A. Baranieckiego w Krakowie. W roku 1914 przeniósł się do Warszawy. Objął tam referat komisji prawnopolitycznej przy Komitecie Narodowym w Warszawie. W tym samym charakterze pracował później w Petersburgu, wykładając ponadto na Wyższych Kursach Polskich w roku szkolnym 1916/1917 historię ustroju politycznego ziem polskich w wieku XIX. Do służby w wojsku rosyjskim był powołany w latach 1915–1917. W roku 1917 wyjechał do Paryża jako sekretarz sekcji prawnej Komitetu Narodowego Polskiego. Na początku roku 1919 jako radca prawny wszedł w skład delegacji polskiej na konferencję pokojową. Uczestniczył w tej konferencji i w trzech sesjach Zgromadzenia Ligi Narodów oraz w innych konferencjach międzynarodowych.

W roku 1920 Uniwersytet Poznański powołał go na zastępcę profesora prawa międzynarodowego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym, a po habilitacji został profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Poznańskiego, a kilka lat później profesorem zwyczajnym. Był pierwszym profesorem prawa międzynarodowego w Poznaniu i organizatorem Katedry tego prawa. W latach 1936–1939 sprawował funkcję dziekana Wydziału Prawno-Ekonomicznego. W naszej Uczelni wykładał prawo międzynarodowe w latach 1932–1939.

Profesor, będąc nauczycielem akademickim, pełnił także ważne funkcje w organach międzynarodowych. W latach 1921–1927 zasiadał w Komisji Komunikacji i Transportu Ligi Narodów, będąc jej wiceprzewodniczącym w latach 1924–1926. Był delegatem Polski w Międzynarodowej Komisji Odry w latach 1923–1931. Od roku 1925 pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Prawa Rzecznego Ligi Narodów. Figurował także na liście asesorów Stałego Sądu Międzynarodowego w Hadze ds. Komunikacji i Tranzytu. Bronił również stanowiska Polski w procesie w sprawie Odry przed Trybunałem Haskim.

Profesor Winiarski znajdował jeszcze czas na działalność polityczną. W latach 1924–1927 był komisarzem rządu do spraw likwidacji własności niemieckiej na były zabór pruski. W roku 1928 został wybrany posłem na Sejm RP. Pełnił tę funkcję przez dwie kadencje – do roku 1935.

W swojej działalności naukowej Profesor skoncentrował się na zagadnieniach prawa międzynarodowego. Zajmował się także problemami Ligi Narodów. Do głównych jego prac zaliczono: *Bezpieczeństwo, arbitraż, rozbrojenie* (Poznań 1928), *Principes généraux du droit fluvial international* (Paryż 1933). Profesor unowocześnił dydaktykę przedmiotu, wydając pionierski w Polsce *Wybór źródeł do nauki prawa międzynarodowego* (Warszawa 1938).

Na początku II wojny światowej Profesor został aresztowany przez okupanta i uwięziony jako zakładnik. Następnie poprzez obóz na Głównej został wysiedlony. W styczniu 1940 roku udało mu się wraz z synem poprzez Węgry dotrzeć do Paryża. Po klęsce Francji przedostał się do Wielkiej Brytanii.

1 kwietnia 1941 roku został mianowany w Londynie przez Władysława Sikorskiego prezesem Banku Polskiego na okres pięcioletni. Będąc w Wielkiej Brytanii, wykładał na Polskim Wydziale Prawa zorganizowanym w Oksfordzie. W latach 1944–1945 był członkiem komitetu międzyalianckiego, który zajmował się rewizją Trybunału Haskiego. W roku 1945 uczestniczył w delegacji Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, biorąc udział w pracach przygotowawczych do inauguracji Organizacji Narodów Zjednoczonych i zwołania I Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ. W lutym 1946 roku Zgromadzenie Ogólne i Rada Bezpieczeństwa ONZ wybrały Profesora Winiarskiego na sędziego w Międzynarodowym Trybunale Sprawiedliwości w Hadze. Sprawował tę funkcję przez 21 lat – do 5 lutego 1967 roku, będąc przez trzy lata (1961–1964) prezesem tego Trybunału.

W roku 1945 Profesor został urlopowany na Uniwersytecie Poznańskim. Mimo to w trzecim trymestrze roku akademickiego 1946/1947 miał cykl wykładów z zakresu sądownictwa międzynarodowego. W roku 1948 musiał zrzec się Katedry Prawa Międzynarodowego UP.

Odejście z Uniwersytetu Poznańskiego nie przerwało jego pracy naukowej. Mógł więcej czasu poświęcać Instytutowi Prawa Międzynarodowego w Genewie. W latach

1947–1948 był trzecim wiceprezesem, a w latach 1963–1965 prezesem tego Instytutu, jako pierwszy Polak. Był także członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. W roku 1965 Uniwersytet Wrocławski nadał mu tytuł doktora *honoris causa*, uznając jego wybitne osiągnięcia za godne wyróżnienia.

Mimo długoletniej działalności na stanowisku zagranicznym Profesor nie wyprowadził się z Poznania. Uczestniczył w pracach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i wspomagał bibliotekę prawa publicznego Uniwersytetu Poznańskiego.

Zmarł 4 grudnia 1969 roku w Poznaniu. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo.

Zdzisława Drozdowska

Maria Wojciechowska

1923–1978

3 marca 1978 roku zmarła Docent Maria Wojciechowska – doskonała pracowniczka naukowo-badawcza, zaangażowany społecznik i wychowawca młodzieży, kierownik Pracowni Mikrobiologicznej w Zakładzie Biochemii i Mikrobiologii Instytutu Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Urodziła się 25 kwietnia 1923 roku w Siedlcach jako córka Stanisława Noyszewskiego, inspektora Dyrekcji Lasów Państwowych, oraz Heleny z domu Popławskiej. Maturę uzyskała w roku 1941 po ukończeniu tajnych kompletów Liceum Przyrodniczego im. Królowej Jadwigi w Siedlcach. Zaraz też podjęła studia medyczne na tajnych kompletach w Warszawie w szkole doc. Zaorskiego oraz na Tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich i odbywała je do roku 1944. Dwukrotnie ranna w powstaniu warszawskim aktywnie uczestniczyła w nim jako sanitariuszka. Po wojnie kontynuowała studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. Dyplom lekarza uzyskała 17 stycznia 1947 roku, a stopień naukowy doktora medycyny 21 grudnia 1950 roku na podstawie pracy *Dysgoniczne i eugoniczne prątki gruźlicy w zapaleniu opon mózgowo-rdzeniowych u dzieci.* W latach następnych uzyskała tytuły specjalisty epidemiologa, analityka i mikrobiologa. W roku 1956 została adiunktem w Zakładzie Mikrobiologii Lekarskiej Akademii Medycznej w Poznaniu, później była zatrudniona w charakterze wykładowcy. Od stycznia do lipca 1961 roku przebywała w Paryżu w Instytucie Pasteura na stażu Ministerstwa Zdrowia. Ukończyła tam kurs immunologii ogólnej i serologii oraz odbyła staż laboratoryjny.

Stopień naukowy doktora habilitowanego z medycyny w zakresie mikrobiologii otrzymała w Akademii Medycznej w Poznaniu na podstawie pracy *Analiza wrażliwości na antybiotyki drobnoustrojów chorobotwórczych wyosobnionych od chorych z Wielkopolski w latach 1962–1964.* Na tej podstawie została mianowana 4 marca 1968 roku docentem nauk medycznych w zakresie mikrobiologii. W okresie 20 lat pracy w Katedrze Mikrobiologii Lekarskiej prowadziła zajęcia dydaktyczne dla studentów wydziałów: Lekarskiego, Stomatologicznego i Farmaceutycznego. Brała również udział jako wykładowca i egzaminator na studiach podyplomowych lekarzy specjalistów: mikrobiologów, analityków i farmaceutów.

W roku 1968 przeszła do pracy w Instytucie Towaroznawstwa w Poznaniu, początkowo w charakterze starszego wykładowcy, a potem docenta etatowego. Do chwili jej zatrudnienia w Instytucie Towaroznawstwa zajęcia z mikrobiologii były prowadzone na zlecenie. Nie realizowano z tego zakresu prac badawczych. Dopiero Docent Maria Wojciechowska umiejętnie wykorzystała swoją wiedzę lekarską i mikrobiologiczną w problematyce towaroznawczej związanej z jakością żywności. Pionierska praca dotycząca organizacji dydaktyki i działalności badawczej w zakresie mikrobiologii żywności w Instytucie Towaroznawstwa wymagała dużej inwencji, wytrwałości i wielu starań. Rezultaty tej pracy są okazałe. Pracownia Mikrobiologiczna została wyposażona tak, że spełniała wymagania racjonalnego prowadzenia prac dydaktycznych i naukowych. Studenci natomiast otrzymali opracowane przez Docent Wojciechowską skrypty do ćwiczeń i wykładów.

Maria Wojciechowska była również od roku 1971 organizatorką zajęć z mikrobiologii w Wyższej Szkole Oficerskiej Służb Kwatermistrzowskich im. M. Buczka w Poznaniu, a także organizatorką i wieloletnim lekarzem w Obwodowej Przychodni Lekarskiej dla Pracowników Szkół Wyższych przy Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Jako lekarz zakładowy zaskarbiła sobie serdeczną pamięć swoich pacjentów i współpracowników. Pełniła również obowiązki członka Senackiej Komisji Zdrowia i Spraw Socjalnych. Była szefem Służby Medyczno-Sanitarnej w Zakładowym Oddziale Samoobrony, prowadząc szkolenia specjalistyczne i podstawowe dla członków ZOS.

Ponad 30-letnia działalność naukowo-badawcza Docent Marii Wojciechowskiej, najpierw w Akademii Medycznej, a później w Instytucie Towaroznawstwa, obejmowała mikrobiologię lekarską, a następnie mikrobiologię żywności. Prawie wszystkie prace badawcze stanowią przykład naukowego opracowania zagadnień wypływających z potrzeb praktycznej medycyny i towaroznawstwa, głównie artykułów spożywczych i opakowań. Z dziedziny mikrobiologii lekarskiej i immunologii opublikowała około 30 prac. Dotyczą one badań nad prątkami gruźlicy, wpływu witamin w przebiegu choroby drobnoustrojowej leczonej antybiotykami oraz badań nad odpornością na antybiotyki drobnoustrojów chorobotwórczych. Prace z dziedziny immunologii dotyczą zagadnień związanych z wpływem czynników heterogennych na powstanie przeciwciał oraz ich stabilizacji w czasie konserwowania krwi.

Prace wykonane w Instytucie Towaroznawstwa obejmują 12 publikacji. Dotyczą one głównie drobnoustrojów występujących w żywności. W pracach tych zajęła się żywnością od strony metabolizmu drobnoustrojów korzystnych i szkodliwych dla organizmu ludzkiego, przy czym głęboko weszła w zagadnienia produktów biosyntezy drobnoustrojów saprofitycznych, rozwijających się w artykułach spożywczych. Szczegółowo badała metabolizm niektórych drobnoustrojów w zależności od warunków produkcji i przechowywania żywności. Jako mikrobiolog-towaroznawca z jednej strony badała możliwość rozwoju drobnoustrojów w danych produktach, w stosowanych

opakowaniach, czy w roztworach związków powierzchniowo-czynnych (dodecylowe węglany glukozy, saponiny z roślin użytkowych), a z drugiej strony – oceniała jakość produktów spożywczych, na przykład mleka, mięsa, przechowywanych w opakowaniach z folii o różnej barierowości.

Na podkreślenie zasługuje zapoczątkowana przez Docent Wojciechowską praca nad kształtowaniem się wyróżników jakości sensorycznej w zależności od rodzaju mikroflory bakteryjnej dla mięsa opakowanego w folię, w okresie jego przechowywania. Pilne potrzeby praktyki gospodarczej spowodowały włączenie się Marii Wojciechowskiej do badań nad substancjami szkodliwymi w żywności o charakterze mykotoksyn. W ten sposób zapoczątkowała w Instytucie Towaroznawstwa badania aflatoksyn. Uzyskane wyniki, dotyczące wyodrębniania i oczyszczania aflatoksyn syntetyzowanych przez *Aspergillus flavus* na pszenicy i ryżu, wzbudziły duże zainteresowanie środowiska naukowego. Docent Maria Wojciechowska przeprowadziła również badania nad wpływem wybranych związków chemicznych oraz różnego rodzaju promieniowania (na przykład UV na biosyntezę aflatoksyn). We współpracy z innymi ośrodkami prześledziła wpływ aflatoksyn na rozwój kijanek płazów bezogonowych.

Docent Maria Wojciechowska była aktywną działaczką związkową, szczególnie w Związku Zawodowym Pracowników Służby Zdrowia, będąc członkiem Rady Zakładowej. Od roku 1952 działała aktywnie w Polskim Towarzystwie Mikrobiologów Oddział w Poznaniu. Była członkiem Komitetu Organizacyjnego XIII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów w Poznaniu w roku 1955. W latach następnych pełniła funkcję sekretarza naukowego Poznańskiego Oddziału. Od marca 1976 roku aż do śmierci działała aktywnie w Poznańskim Oddziale Polskiego Towarzystwa Towaroznawczego, w którym pełniła funkcję członka Sądu Koleżeńskiego.

Odeszła w pełni sił twórczych, z wielkimi planami pracy badawczej, dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej. Była dobrą koleżanką, rzetelnym i prawym człowiekiem, wciąż skłonna do niesienia pomocy innym. Była obdarzona żywym usposobieniem i doskonałym poczuciem humoru.

Aleksander Lempka

Wiesława Wojciechowska

1950–2024

Magister Wiesława Wojciechowska była niezwykle cenioną i zaangażowaną filolożką, nauczycielką akademicką i tłumaczką, która przez wiele dekad z oddaniem służyła społeczności akademickiej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Robotnicze pochodzenie i pozbawiony przywilejów start życiowy nie były dla niej przeszkodą, lecz przeciwnie stały się motorem imponującej kariery zawodowej i życiowego rozwoju oraz ukształtowały silny etos pracy.

Urodziła się 6 lipca 1950 roku we Wrocławiu. Tam uczęszczała do IX Liceum Ogólnokształcącego. W 1973 roku ukończyła studia na kierunku filologia angielska na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tego samego roku rozpoczęła karierę zawodową jako tłumaczka techniczna w Zakładach Przemysłu Metalowego H. Cegielski – Poznań (ZPM HCP), gdzie pracowała do 1976 roku. W latach 1976–1982 była związana z poznańskim oddziałem Instytutu Matematycznego PAN. Równocześnie przez dekadę była zatrudniona w Spółdzielni Pracy „Lingwista-Oświata" jako lektorka języka angielskiego.

W Akademii Ekonomicznej w Poznaniu zaczęła pracować w roku akademickim 1980/1981 jako lektorka. W 1984 roku objęła stanowisko wykładowczyni w Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych AE (SPNJO). W 1990 roku awansowała na stanowisko starszego wykładowcy. Bardzo szybko została zaangażowana w nauczanie na prestiżowym kierunku handel zagraniczny oraz w prowadzenie egzaminów językowych (kilkudziesięciu rocznie) dla doktorantów. W przełomowym dla Uczelni i SPNJO 1991 roku objęła funkcję kierowniczki zespołu języka angielskiego. Od samego początku dała się poznać jako osoba nie tylko kompetentna i rzetelna, ale także pełna pasji i nowatorskich pomysłów.

Ukończone w 1984 roku podyplomowe Studium Metodyki Nauczania Języków Obcych na Uniwersytecie Warszawskim (Instytut Lingwistyki Stosowanej) dało jej solidne podstawy do rozwijania nowoczesnych metod nauczania. Nawiązała także kontakt z British Council, co zaowocowało uzyskaniem cennych, trudno wówczas dostępnych materiałów dydaktycznych. Przez wiele lat organizowała egzaminy wstępne z języka angielskiego i zasiadała w Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej, przeprowadzała egzaminy na praktyki Association Internationale des Étudiants en Sciences Économiques

et Commerciales i wyjazdy do Tilburga oraz egzaminy kwalifikacyjne na stanowisko adiunkta. Z podziwu godnym profesjonalizmem tłumaczyła na żywo wykłady i spotkania w Tilburgu.W 1992 roku wzięła udział w czterotygodniowym szkoleniu w Bradford University w Wielkiej Brytanii. W latach 1993–1999 współpracowała z Wielkopolską Szkołą Biznesu oraz European Business Centre, co wiązało się z licznymi wyjazdami do Nottingham (Nottingham Trent University oraz Lingualink Language School). Prowadziła kursy językowe dla kadry inżynierskiej HCP i pracowników poznańskich banków.

Z ogromnym zaangażowaniem przygotowywała studentów do międzynarodowych egzaminów z języka angielskiego certyfikowanych przez Londyńską Izbę Przemysłowo-Handlową (LCCI), Cambridge BEC (Business English Certificate) czy TELC (The European Language Certificates). W 2007 roku wraz z mgr Krystyną Sobkowiak po wygranym przetargu przeprowadzała egzaminy językowe dla kandydatów do Rady Nadzorczej Międzynarodowych Targów Poznańskich. W 2009 roku, również we współpracy z mgr Sobkowiak, współorganizowała konferencję międzynarodowego stowarzyszenia nauczycieli języka angielskiego dla biznesu IATEFL BESIG (International Association of Teachers of English as a Foreign Language Business English Special Interest Group). Była członkinią Regionalnego Zarządu Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego i przez wiele lat zasiadała w Senacie UEP oraz w Senackiej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów.

Magister Wojciechowska ściśle współpracowała z kierownikiem SPNJO mgr. Jerzym Ceitlem, tworząc z nim zgrany i zaangażowany duet. Praca w SPNJO stanowiła esencję jej życia zawodowego – była dla niej nie tylko obowiązkiem, ale również misją, pasją oraz przestrzenią realizowania siebie.

Wiesława Wojciechowska była osobą niezwykle oczytaną i ciekawą świata, co znajdowało odbicie w jej relacjach ze studentami i współpracownikami. Wyróżniała się nie tylko rzetelnością i pracowitością, ale również zdyscyplinowaniem, sprawiedliwością i konsekwencją. Była wymagająca – przede wszystkim wobec samej siebie – a jednocześnie życzliwa, empatyczna, chętna do pomocy i bardzo dobrze zorganizowana, o czym świadczyć może fakt, że w okresie największej popularności studiów na naszej Uczelni z powodzeniem kierowała zespołem języka angielskiego, liczącym aż 50 nauczycieli. Członkom zespołu potrafiła zapewnić przestrzeń do rozwoju zawodowego lub naukowego. Jej pragmatyzm łączył się z wysoką inteligencją emocjonalną i umiejętnością znajdowania najlepszych rozwiązań w trudnych sytuacjach. Uważnie słuchała innych, nie unikała podejmowania odpowiedzialnych decyzji, a jej spokój i opanowanie budziły powszechny szacunek.

Objęcie przez Wiesławę Wojciechowską funkcji kierowniczej właśnie w okresie transformacji ustrojowej skutkowało między innymi otwarciem się na stosowane na Zachodzie nowoczesne metody nauczania języka angielskiego, oparciem programu

nauczania na najnowszych publikacjach prestiżowych wydawnictw zagranicznych, a w rezultacie – wieloletnim okresem rozkwitu prowadzonej przez nią jednostki. W tym czasie proces nauczania i ewaluacji języka angielskiego w SPNJO nie odbiegał od światowych trendów. Wiesława Wojciechowska konsekwentnie dbała o utrzymanie wysokiego poziomu nauczania języka angielskiego, dzięki czemu jej zespół stanowił wzór dla innych tego typu jednostek w kraju.

Po osiągnięciu wieku emerytalnego w 2011 roku Wiesława Wojciechowska kontynuowała aktywność zawodową, pełniąc funkcję kierowniczki zespołu aż do 30 września 2017 roku. Jej wkład w rozwój Studium, zwłaszcza w zakresie nauczania języka angielskiego, był nieoceniony. Tłumaczyła setki dokumentów dla UEP – od tekstów naukowych po oficjalne pisma – oraz wykonywała tłumaczenia symultaniczne podczas licznych spotkań międzynarodowych. Praca ta wymagała ogromnej koncentracji, refleksu i wytrzymałości psychicznej – cech, którymi Wiesława Wojciechowska odznaczała się w stopniu ponadprzeciętnym.

Przełożeni niezmiennie oceniali jej pracę i ją samą w samych superlatywach: „doskonały dydaktyk", „pełen inicjatywy i zaangażowania", „wielce zaangażowany w życie Uczelni", „znakomicie wywiązujący się z zadań kierowniczych". O tym, jak dobrą reputacją cieszyła się Magister Wojciechowska również poza Studium, świadczy fakt, że Senat Uczelni, „ze względu na to, że praca mgr Wiesławy Wojciechowskiej jest powszechnie znana", zatwierdził jeden z jej kolejnych awansów bez podejmowania dyskusji na ten temat.

W 1995 roku w uznaniu zasług dla Uczelni Wiesława Wojciechowska otrzymała indywidualną nagrodę rektora AE, natomiast w roku 2000 za wybitne zaangażowanie na rzecz Uczelni została odznaczona przez prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Choć była całkowicie oddana pracy zawodowej, potrafiła znaleźć czas na realizację swoich pasji i zainteresowań. Jedną z nich były podróże, szczególnie po Polsce. Wraz ze swoim wieloletnim towarzyszem postawili sobie za cel odwiedzenie wszystkich miast posiadających prawa miejskie. Wiesława Wojciechowska bardzo lubiła czytać, często trudne, wymagające intelektualnie pozycje, ale nie stroniła od dobrych kryminałów. Jednym z jej rytuałów było rozwiązywanie cotygodniowej krzyżówki jolki w „Gazecie Wyborczej". Fascynowała się malarstwem, regularnie uczęszczała na wykłady z historii sztuki w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku na UAM. Choć nie miała własnych dzieci, obdarzała ogromną miłością dzieci ukochanej siostry Barbary oraz dzieci swojej serdecznej przyjaciółki. Bardzo ciekawiły ją również postępy w edukacji i inne osiągnięcia dzieci jej współpracowników.

Zawsze zainteresowana sprawami publicznymi i życiem politycznym należała do NSZZ „Solidarność" oraz Komitetu Obrony Demokracji w trudnych dla tych organizacji okresach. Radosław Lewandowski wspomina: „Pracowaliśmy razem 29 lat, w tym

przez 26 lat była moją szefową i szybko stała się dla mnie autorytetem. Lata wspólnej pracy zbudowały między nami relację zawodową opartą na wysokim poziomie wzajemnego zaufania, którego nigdy nie zawiedliśmy. Była również dobrą koleżanką, która oprócz spraw zawodowych lubiła ze mną rozmawiać o otaczającej nas rzeczywistości. Nie mogła na przykład pogodzić się z tym, co działo się w Polsce po 2015 roku. Po jej definitywnym odejściu na emeryturę spotykałem ją na poznańskim Placu Wolności w trakcie protestów w obronie praworządności i wartości demokratycznych. Jest coś symbolicznego w tym, że po raz ostatni widzieliśmy się na Marszu Miliona Serc w Warszawie 1 października 2023 roku. Wpadliśmy na siebie całkiem przypadkowo w tej gigantycznej masie ludzkiej, która dwa tygodnie później przy urnie wyborczej zmieniła Polskę na lepsze. Cieszę się, że Wiesia zdążyła się do tego przyczynić i zobaczyć, że sytuacja powraca do stanu względnej normalności".

Wiesława Wojciechowska zmarła 10 lipca 2024 roku. Pozostawiła po sobie piękne wspomnienie człowieka nieprzeciętnego, pełnego pasji, lojalności i odpowiedzialności. Z perspektywy czasu widać wyraźnie, jak bardzo brakuje nam dziś jej obecności. Na zawsze pozostanie w pamięci i sercach wielu – nie tylko rodziny i przyjaciół, ale także koleżanek i kolegów z UEP, SPNJO oraz licznego grona byłych współpracowników i koleżanek z lat studiów, z którymi do końca utrzymywała bliskie kontakty. Pogrzeb, który odbył się na Cmentarzu Parafialnym Świętej Rodziny we Wrocławiu-Sępolnie, zgromadził wiele osób pragnących oddać jej hołd.

Beata Miszczuk-Regulska

Radosław Lewandowski

Henryk Wojciechowski

1922–2004

3 lipca 2004 roku zmarł nagle Profesor Henryk Wojciechowski, przeżywszy 82 lata. Pracował do ostatnich swoich dni. Jeszcze 1 lipca 2004 roku uczestniczył w uroczystym pożegnaniu w Katedrze Handlu Międzynarodowego.

Był znakomitym praktykiem, znawcą światowych problemów rolnictwa i wyżywienia, oraz cenionym ekspertem w dziedzinie rynku i handlu międzynarodowego. Był zamiłowanym i niestrudzonym nauczycielem akademickim i wychowawcą wielu roczników ekonomistów. W swojej pracy dydaktycznej umiejętnie wykorzystywał doświadczenia wyniesione z praktyki gospodarczej. W jego działalności można wyróżnić dwa okresy, a mianowicie kilkanaście lat pracy w praktyce gospodarczej oraz ponad 30 lat pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej. Był czynny zawodowo 55 lat, nie licząc przymusowej pracy w czasie okupacji niemieckiej.

Urodził się 15 lipca 1922 roku w Poznaniu w rodzinie robotniczej jako syn Maksymiliana i Franciszki z domu Stefaniak. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczęszczał do Gimnazjum A. Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w 1939 roku uzyskał tzw. małą maturę. Wybuch II wojny światowej przerwał jego edukację. Arbeitsamt skierował go do przymusowej pracy. Po zakończeniu wojny kontynuował naukę w Liceum Handlowym w Poznaniu. Świadectwo dojrzałości otrzymał w 1946 roku. W tym samym roku podjął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Ukończył je 26 września 1948 roku, otrzymując dyplom nauk ekonomiczno-handlowych, a 14 listopada 1949 roku uzyskał magisterium nauk ekonomiczno-handlowych tej Uczelni.

Po ukończeniu studiów zaczął pracować w Warszawie w Centrali Handlu Zagranicznego „Pantex", przejętej następnie przez „Varimex". W lutym 1951 roku powrócił do Poznania i podjął pracę w Przedsiębiorstwie Zaopatrzenia Szkół „Cezas" na stanowisku dyrektora. Pełniąc tę funkcję, zorganizował różne placówki tego przedsiębiorstwa na terenie województw poznańskiego i zielonogórskiego. Pracował tu do kwietnia 1958 roku. W czasie tej pracy kontynuował studia przygotowujące go do pracy naukowo-badawczej, które rozpoczął już w czasie pobytu w Warszawie, będąc na studiach doktoranckich na Wydziale Handlowym Szkoły Głównej Planowania i Statystyki. Pracując w Poznaniu, pełnił w okresie 1951–1953, funkcję asystenta w Katedrze Ekonomiki Handlu Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Studiował też prawo na UAM w la-

tach 1953–1954. W kwietniu 1958 roku podjął pracę w Zarządzie Międzynarodowych Targów Poznańskich. Pracował tam do końca października 1968 roku. Przygotował i obronił w tym czasie rozprawę doktorską.

Doktoryzował się 18 kwietnia 1964 roku na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym WSE w Poznaniu na podstawie rozprawy *Targi jako forma rynku*, napisanej pod kierunkiem prof. Ludwika Jankowiaka. Habilitował się 21 czerwca 1979 roku w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie dorobku naukowo-badawczego i dydaktycznego oraz monografii *Przemiany strukturalne na światowym rynku żywności* (Wydawnictwo AE, Poznań 1978), uzyskując stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonomiki handlu zagranicznego. Praca ta uzyskała nagrodę ministra. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego otrzymał 20 listopada 1986 roku, a tytuł profesora zwyczajnego w 1990 roku.

1 listopada 1968 roku zaczął pracować w Centralnym Ośrodku Gospodarki Magazynowej, będąc kolejno adiunktem i kierownikiem Zakładu Informacji. W lutym 1974 roku został docentem w tej instytucji, a w następnym miesiącu podjął pracę w charakterze adiunkta w Zakładzie Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych w Instytucie Ekonomiki Obrotu Towarowego kierowanym przez prof. Zbigniewa Zakrzewskiego. Odtąd na stałe związał się z Uczelnią, uzyskując kolejno wszystkie stopnie i tytuły naukowe do profesora zwyczajnego włącznie.

Po dwóch latach pracy w Akademii Ekonomicznej uzyskał w 1976 roku stanowisko docenta. Funkcję kierownika Zakładu Organizacji i Techniki Handlu Zagranicznego zaczął pełnić w październiku 1976 roku. Od października 1981 roku do listopada 1984 roku był zastępcą dyrektora ds. dydaktyczno-naukowych Instytutu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, a w okresie 1984–1987 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Ekonomiki Produkcji Akademii Ekonomicznej.

Dorobek Profesora Wojciechowskiego jest znaczący. Obejmuje ponad 70 pozycji bibliograficznych, w tym 7 monografii (3 jako współautor), 2 podręczniki we współautorstwie, 9 skryptów, 27 artykułów naukowych. Tematyka publikacji ma charakter interdyscyplinarny. Można w niej wyróżnić kilka nurtów tematycznych dotyczących przemian strukturalnych światowego rynku żywności, organizacji międzynarodowej współpracy gospodarczej, promocji targowej i wystawienniczej, międzynarodowych rynków towarów i usług oraz interwencjonizmu w stosunkach międzynarodowych. Publikacje te były i są nadal cenione przez czytelników oraz znane w kraju, a także za granicą.

Szczególnie cenione są publikacje Profesora dotyczące światowego rynku rolno-żywnościowego. Do podjęcia badań tej problematyki zainspirował go staż naukowy w Rzymie w 1977 roku w Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa (Food Agricultural Organization – FAO). Po opublikowaniu pracy habilitacyjnej, która dotyczyła tej tematyki, rozwinął badania nad współczesnym i przyszłym stanem stosunków rolno-żyw-

nościowych na świecie. Znalazły one odbicie w monografii *Światowy rynek żywnościowy* (PWN, Warszawa 1980). Rozważania w tej publikacji mają charakter systemowy i wiążą problemy świata z szeroko ujętym tłem ekonomicznym współczesnej gospodarki. W badaniach zwrócono uwagę na potrzebę reformy współczesnego światowego rynku żywności i na przewidywane kształtowanie się sytuacji żywnościowej świata. Profesor Henryk Wojciechowski był bowiem jednym z niewielu ekonomistów, który stale wzbogacał dorobek w dziedzinie problematyki gospodarowania żywnością w zakresie światowym.

Do najważniejszych jego prac z tego zakresu należą: wymieniona już praca habilitacyjna, *Światowy rynek żywnościowy* (PWN, Warszawa 1980), *Światowa gospodarka żywnościowa* (PWN, Warszawa 1987), *Effektivitaet der Messen, Gesellschaft fuer Marktforschung* (Hamburg 1971), *Międzynarodowe rynki towarowe* (PWE, Warszawa 1991).

Analiza światowego rynku rolno-żywnościowego była także przedmiotem badań zespołu kierowanego przez Henryka Wojciechowskiego. Przeprowadzając te badania w latach 1981–1984, skoncentrowano się na problematyce sytuacji rolnictwa Trzeciego Świata oraz działaniach na rzecz rozwoju krajów rozwijających się. Wypracowano teoretyczny model przewidywanych przyszłych rozwiązań integrujących rolnictwo Trzeciego Świata. Na seminarium FAO w Warszawie w maju 1984 roku uznano, że opracowany model integrowania gospodarki rolno-żywnościowej może służyć także krajom o innym stopniu zaawansowania gospodarczego, w tym również krajom ustroju socjalistycznego.

Drugi kierunek badań Profesora dotyczył organizacyjno-technicznych form działania uczestników rynku międzynarodowego. Jego uwagę przykuwały problemy rynków zorganizowanych, oddziaływania regulujące i protekcjonistyczne na rynek międzynarodowy oraz formy racjonalizacji działalności rynkowej. Tematyka ta wiązała się ściśle z procesem dydaktycznym, z wykładami z zakresu organizacji handlu zagranicznego i międzynarodowego. Owa problematyka znalazła wyraz w podręczniku *Organizacja i technika handlu zagranicznego* (PWE, Warszawa 1988), napisana na zamówienie wydawnictwa (około 60% tekstu jest autorstwa Profesora). Drugie wydanie tej książki ukazało się w roku następnym.

Henryk Wojciechowski wypromował 5 doktorów, kierował 182 pracami magisterskimi. W latach 1974–1980 był opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych. W okresie tym Koło działało prężnie. Organizowało wiele ogólnopolskich spotkań seminaryjnych i brało udział w seminariach zagranicznych – w Bratysławie, Lipsku, Pradze i Rotterdamie, odnosząc sukcesy.

Od 1978 roku Profesor był członkiem Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego przy Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki dla kierunku ekonomika i organizacja handlu zagranicznego. Od 1949 roku współpracował z Polskim Towarzy-

stwem Ekonomicznym, od 1972 roku z Towarzystwem Naukowym Organizacji i Kierownictwa, a od 1974 roku także z Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk. Na emeryturę przeszedł w 1992 roku. Nadal jednak pracował na część etatu. Za swoje osiągnięcia otrzymał w 1986 roku Srebrny Krzyż Zasługi oraz dwukrotnie nagrody ministra.

Profesor miał bogatą osobowość, szerokie zainteresowania. Sumienność, zaangażowanie we wszystko, co robił, i głęboka potrzeba, by dzielić się swoją wiedzą i doświadczeniem, przyczyniły się do tego, że był bardzo szanowany i ceniony jako wykładowca, promotor oraz autor licznych publikacji. Nie uprzedzał się do nikogo, dostrzegając tylko dobre strony otaczających go osób i odnosząc się z szacunkiem do każdego. Potrafił uważnie słuchać, z pełnym zrozumieniem podchodził do wielu spraw, chętnie pomagał i niczego nie oczekiwał w zamian. Nieprzeciętna uprzejmość, urok osobisty oraz ujmujący sposób bycia połączone z szeroką wiedzą i bogatym doświadczeniem praktycznym powodowały, że jego wykłady i seminaria cieszyły się dużym zainteresowaniem. W pamięci uczniów, współpracowników i tych, którzy go znali, pozostanie jako człowiek koleżeński, skromny, życzliwy, niestrudzony nauczyciel i wychowawca, a także jako wybitny znawca oraz miłośnik muzyki klasycznej i sztuki.

Franciszek Krzykała

Lucyna Wojtasiewicz

1938–2021

Profesor Lucyna Wojtasiewicz była postacią wybitną i wyjątkową. W polskim środowisku naukowym zapisała się jako jedna z najważniejszych badaczek problematyki gospodarki przestrzennej, polityki regionalnej, lokalnej i planowania rozwoju. Przez kilkadziesiąt lat współtworzyła dorobek i tożsamość Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu – nie tylko jako profesor i kierownik katedry, lecz także jako mentorka, inspiratorka i – dla wielu – wzór godny naśladowania. Była kimś więcej niż nauczycielką akademicką – dla wielu była autorytetem dzięki swojej rzetelności, spokojowi, kulturze osobistej i życzliwości wobec drugiego człowieka.

Urodziła się 25 lipca 1938 roku w Daszawie, w dawnym województwie stanisławowskim. Ojciec, Michał Wojtasiewicz, wiertacz w kopalni w Borysławiu, zmarł w 1939 roku. Wojnę spędziła z matką Janiną i bratem Andrzejem najpierw w Daszawie, potem w Jaśle, a po ewakuacji na przełomie 1942 i 1943 roku – w powiecie limanowskim. Po wojnie podjęła naukę w szkole na Górnym Śląsku, w Gliwicach. W 1952 roku Lucyna Wojtasiewicz rozpoczęła naukę w liceum ogólnokształcącym w Gliwicach, które ukończyła w roku 1956. Następnie od 1 października 1956 roku do 25 lutego 1961 roku studiowała stacjonarnie w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu i uzyskała tytuł magistra ekonomii po przedstawieniu pracy *Prawo nieproporcjonalnych przychodów ziemi w ujęciu dynamicznym*. 1 września 1961 roku podjęła pracę w Pracowni Planów Regionalnych przy Wojewódzkiej Komisji Planowania w Poznaniu, gdzie zajmowała się zagadnieniami planowania regionalnego. Pracowała tam do końca 1966 roku, podnosząc kwalifikacje z zakresu planowania przestrzennego – w 1964 roku ukończyła Podyplomowe Studium Planowania Regionalnego w Szkole Głównej Planowania i Statystyki (SGPiS) w Warszawie.

Od początku swej kariery dała się poznać jako osoba niezwykle rzetelna, ambitna i nastawiona na służbę wspólnemu dobru. W czasach, gdy ekonomia regionalna dopiero kształtowała się jako odrębna dziedzina, Lucyna Wojtasiewicz należała do grona pierwszych badaczy dostrzegających znaczenie przestrzeni w analizach gospodarczych. 1 stycznia 1967 rozpoczęła stacjonarne studia doktoranckie na Wydziale Ekonomiki Produkcji Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Już pod dwóch latach, po pozytywnej obronie nowatorskiej rozprawy, zatytułowanej *Planowanie inwestycji*

w ujęciu regionalnym (system rachunków), decyzją Rady Wydziału Ekonomiki Produkcji z 20 grudnia 1969 roku uzyskała stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych. Po obronie doktoratu związała się na stałe zawodowo z macierzystą Uczelnią, od początku 1970 roku na stanowisku starszego asystenta, a od 1971 roku – adiunkta.

Praca naukowa dotyczyła przede wszystkim przezwyciężania barier w rozwoju gospodarki przestrzennej, funkcjonowania gospodarki lokalnej i samorządności terytorialnej. Na podstawie bogatego dorobku naukowego i przedłożonej rozprawy pod tytułem *Rachunki przestrzenne i ich wykorzystanie w planowaniu i prognozowaniu rozwoju regionu* uchwałą Rady Wydziału Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu z 13 grudnia 1977 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego. Praca ta, o charakterze teoretycznym i metodycznym, była wynikiem kilkuletnich badań nad modelami rachunków planistycznych dla rozwoju regionów i została bardzo wysoko oceniona przez recenzentów i komisję habilitacyjną. 1 czerwca 1979 roku Lucyna Wojtasiewicz objęła stanowisko docenta, które piastowała do końca lipca 1985 roku. W uznaniu dorobku naukowego 11 lipca 1985 roku nadano jej tytuł profesora nadzwyczajnego nauk ekonomicznych. 1 sierpnia 1985 roku objęła stanowisko profesora nadzwyczajnego na Wydziale Ekonomii Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, a 1 października 1992 roku – stanowisko profesora zwyczajnego w Katedrze Polityki Gospodarczej i Planowania Rozwoju na Wydziale Ekonomii, które zajmowała do końca swojej zawodowej kariery, czyli do 30 września 2008 roku.

Profesor Wojtasiewicz angażowała się w prace organizacyjne uczelni. Kierowała między innymi Pracownią Dokumentacji i Analizy Gospodarki Regionalnej, Zakładem Planowania Regionalnego, była prodziekanem Wydziału Planowania i Zarządzania, prorektorem ds. dydaktyczno-wychowawczych, kierownikiem Katedry Polityki Gospodarczej i Planowania Rozwoju. Niezwykłym osiągnięciem organizacyjnym Pani Profesor było powołanie do życia w 1989 roku Centrum Badania Gospodarki Regionalnej przy Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Kierowała nim przez wiele lat, do końca swojej kariery zawodowej, tworząc środowisko, które łączyło badania akademickie z działalnością doradczą i ekspercką. Centrum stało się miejscem kształcenia specjalistów, realizowania projektów regionalnych oraz wspierania samorządów w przygotowywaniu strategii i planów rozwojowych. Dzięki temu Lucyna Wojtasiewicz nie tylko prowadziła badania, ale również miała realny wpływ na rozwój polityki regionalnej w Polsce.

Poza pracą na macierzystej Uczelni Profesor Wojtasiewicz aktywnie działała w instytucjach naukowych i doradczych zajmujących się gospodarką przestrzenną i regionalną. Była członkinią Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk – organu skupiającego najwybitniejszych specjalistów od planowania przestrzennego w kraju. W ramach Komitetu uczestniczyła w opracowywaniu koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania Polski. Współpracowała też z Europejskim Instytutem Rozwoju Regionalnego i Lokalnego Uniwersytetu Warszawskiego, Instytutem Gospodarki Narodowej w Warszawie, Instytutem Śląskim

w Opolu czy Zgromadzeniem Regionów Europy. Była członkinią Zespołu Koordynacyjnego badań nad „Polską Lokalną", a także Rady Naukowej Ośrodka Myśli Społeczno-Ekonomicznej Stowarzyszenia „PAX". Profesor Wojtasiewicz działała ponadto w organizacjach i towarzystwach naukowych. Była między innymi członkinią Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz współpracowała z Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk. Uczestniczyła w radach naukowych jednostek badawczych zajmujących się problematyką regionalną, brała udział w posiedzeniach rad konsultacyjnych ds. strategii rozwoju miasta Poznania i regionu wielkopolskiego. Była również powoływana jako konsultantka w projektach międzynarodowych dotyczących polityki regionalnej i rozwoju lokalnego. Współpracowała z wieloma uczelniami w Polsce i za granicą.

Za swoje publikacje i działalność badawczą była wielokrotnie nagradzana nagrodami resortowymi i instytucjonalnymi. Otrzymywała nagrody ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego oraz liczne nagrody rektora UEP za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne. Została uhonorowana między innymi Złotą Odznaką Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Pilskiego, Medalem 40-lecia Polski Ludowej, Odznaką Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Leszczyńskiego, Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski, Odznaką Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego, Brązowym Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju.

Ponadto brała udział w pracach redakcyjnych czasopism naukowych – między innymi przez wiele lat zasiadała w komitecie redakcyjnym kwartalnika „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna", wydawanego we współpracy UAM i UEP, recenzowała artykuły i współtworzyła linię programową pisma. Była też członkinią komitetu redakcyjnego i zastępcą redaktora naczelnego kwartalnika „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny".

Profesor Wojtasiewicz prowadziła badania, które zawsze odpowiadały na rzeczywiste potrzeby – nie zajmowała się tematami modnymi, lecz ważnymi. Rozumiała ekonomię jako naukę służebną wobec społeczeństwa. Taki też był charakter publikowanych przez nią prac – przystępnych, logicznych, ale nigdy upraszczających. W rozmowach często podkreślała, że nauka ma sens tylko wtedy, gdy wnosi wartość do realnego świata. W tym duchu współtworzyła koncepcje rozwoju regionalnego, które w latach 90. stały się podstawą polskiej polityki spójności. Nieprzypadkowo to właśnie jej powierzono kierownictwo zespołu ekspertów, który opracował pierwszą Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Był to dokument modelowy, przygotowany z ogromnym profesjonalizmem i – co równie ważne – z głębokim zrozumieniem lokalnych uwarunkowań.

Wpośród wielu obszarów działalności Pani Profesor szczególne miejsce zajmowała praca dydaktyczna. Lucyna Wojtasiewicz przez lata kształciła kolejne roczniki ekono-

mistów, prowadząc wykłady i seminaria z pasją i zaangażowaniem. Była promotorką kilkudziesięciu prac magisterskich oraz wielu rozpraw doktorskich z zakresu nauk ekonomicznych. Studenci cenili nie tylko jej ogromną wiedzę i kompetencje, ale także życzliwość i zrozumienie. Mimo niekwestionowanego autorytetu, jakim się cieszyła, pozostawała zawsze otwarta na dyskusje i gotowa do pomocy młodym ludziom. Była nauczycielem wymagającym, lecz sprawiedliwym – stawiała wysokie wymagania, motywując do rozwoju, a jednocześnie służyła wsparciem merytorycznym i życiową radą. Dla wielu uczniów stała się mentorką, inspirującą do zgłębiania tajników planowania przestrzennego i myślenia w kategoriach dobra wspólnego.

Wspominając Profesor Lucynę Wojtasiewicz, podziwiamy nie tylko jej dokonania naukowe, ale i cechy, które sprawiały, że była postacią naprawdę wyjątkową. W pracy odznaczała się niezwykłą pracowitością i pasją, nie ustając w poszukiwaniu nowych rozwiązań służących rozwojowi regionów. Była przy tym osobą o wielkiej kulturze osobistej – zawsze taktowną, dystyngowaną i elegancką w obyciu, stanowiła wzór profesjonalizmu. Mimo licznych obowiązków znajdowała czas i serce dla innych: młodsi pracownicy nauki cenili jej rolę mentorki, a współpracownicy – gotowość do dialogu i życzliwą radę. Cechowała ją głęboka empatia i zrozumienie dla problemów innych ludzi, co nadawało jej autorytetowi ludzki wymiar. Pozostała aktywna i zaangażowana do końca – już po formalnym przejściu na emeryturę w 2008 roku utrzymywała kontakt z Uczelnią i środowiskiem naukowym, śledząc rozwój swojej dyscypliny.

Zmarła 24 listopada 2021 roku, spoczęła na cmentarzu parafialnym w Biedrusku. Zapisała się na trwałe w historii Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu i w rozwoju polskiej gospodarki przestrzennej. Jej dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny stanowi istotny element dziedzictwa Uczelni oraz ważny punkt odniesienia dla kolejnych pokoleń badaczy gospodarki przestrzennej i polityki regionalnej.

Pozostanie w naszej pamięci jako prawdziwy autorytet – naukowiec z powołania i człowiek o wielkim sercu, który swoją postawą pokazał, jak łączyć profesjonalizm z człowieczeństwem.

Maciej Pietrzykowski

Jerzy Wolniak

1925–2006

Nagły zgon Profesora Jerzego Wolniaka zaskoczył społeczność akademicką Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Profesor odszedł nieoczekiwanie 2 kwietnia 2006 roku, w wieku niespełna 81 lat, pracując do ostatnich dni. Był znawcą problematyki pieniężnej, bankowości i prawa bankowego, utalentowanym nauczycielem akademickim, umiejętnie wykorzystującym w prowadzonych zajęciach swoje badania oraz doświadczenia wyniesione z długoletniej praktyki. Był niestrudzonym dyskutantem na seminariach katedralnych wnoszącym twórczy ferment. Stawiał wysokie wymagania młodzieży akademickiej, jednocześnie inspirując ją do samodzielnego myślenia i efektywnego działania. Wielu z jego magistrantów zajmuje dziś odpowiedzialne stanowiska w krajowych instytucjach finansowych i gospodarczych. Z Uczelnią był związany blisko 50 lat.

Urodził się 18 kwietnia 1925 roku w Częstochowie jako syn Stefana i Aliny z domu Hofman. II wojna światowa przerwała jego naukę w szkole średniej. W październiku 1940 roku zamieszkał w Kielcach, gdzie na kompletach tajnego nauczania ukończył pierwszą klasę Liceum Ogólnokształcącego. Pod koniec 1942 roku uciekł z niemieckiego Urzędu Pracy (Arbeitsamt) po utarczce słownej z żandarmem. Był więc poszukiwany przez policję niemiecką. Stąd pod przybranym nazwiskiem Zbigniew Kowalski ukrywał się w Warszawie. Utrzymywał się, pracując jako robotnik w Wytwórni Kopert „Społem". W maju 1944 roku przeniósł się do Częstochowy i powrócił do prawdziwego nazwiska. Pracował w Fabryce Marmolady „Społem" i kontynuował naukę na kompletach tajnego nauczania. W lutym 1945 roku zdał egzamin dojrzałości. Dwa miesiące później pojechał do Krakowa i podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ukończył je 15 października 1947 roku, uzyskując stopień magistra praw. Następnie wyjechał do Poznania, gdzie studiował na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, sekcja ekonomiczna. Stopień magistra nauk ekonomiczno-politycznych otrzymał 18 grudnia 1950 roku. Wybrał Poznań na miejsce stałego zamieszkania. Stał się Wielkopolaninem z wyboru.

Studiując jeszcze na Uniwersytecie Poznańskim, odbywał bezpłatną aplikanturę w Sądzie Okręgowym w Gnieźnie od czerwca 1948 do grudnia 1949 roku. Uzyskawszy pracę w Narodowym Banku Polskim w Poznaniu, przerwał aplikanturę 15 grud-

nia 1949 roku. W 1950 roku został przeniesiony do Wojewódzkiego Oddziału NBP. Pracował tam początkowo w Wydziale Kredytów, a następnie – w latach 1951–1969 – w Wydziale Planowania, koordynującym działalność podległych oddziałów operacyjnych NBP w zakresie kredytowania i kontroli przedsiębiorstw. W Wydziale tym zajmował najpierw stanowisko rzeczoznawcy ds. pieniężno-kredytowych, a następnie specjalisty ds. nadzoru kredytowego, pełniąc jednocześnie funkcję zastępcy naczelnika. W lutym 1970 roku został naczelnikiem Wydziału Analiz. Zajmował się opracowywaniem wojewódzkich bilansów pieniężnych przychodów i wydatków ludności oraz planów kasowych. Oba te urządzenia traktowano wówczas jako najważniejsze instrumenty regulacji obiegu pieniężnego w gospodarce socjalistycznej.

Należał do niewielu specjalistów praktyków mających dobre przygotowanie teoretyczne, umożliwiające ocenę działania stosowanych instrumentów polityki pieniężnej i kredytowej. Był więc poszukiwanym i cenionym kandydatem do podjęcia pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej w wyższych uczelniach ekonomicznych. Z inicjatywy prof. Janusza Wierzbickiego podjął dodatkową pracę w Katedrze Finansów Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Zgodnie z ówczesnymi zasadami i warunkami dotyczącymi dodatkowego zajęcia, pracując w NBP, mógł być zatrudniony na podstawie umowy zryczałtowanej bądź prac zleconych, kolejno jako asystent, starszy asystent, adiunkt i starszy wykładowca. Tego rodzaju więzi pracy łączyły go z Katedrą Finansów przez kilkanaście lat, od października 1955 roku do 30 września 1974 roku, z przerwą w latach 1962–1964. Przez cały jednak czas uczestniczył w seminariach naukowych prowadzonych systematycznie przez prof. Wierzbickiego. Dzięki niemu pracownicy naukowi Katedry Finansów poznawali i mogli na bieżąco śledzić meandry działania stosowanych zasad i instrumentów polityki pieniężnej w gospodarce scentralizowanej. Jerzy Wolniak uczestniczył także w seminarium teoretyczno-ekonomicznym dla zaawansowanych prowadzonym na Uniwersytecie Poznańskim przez prof. Edwarda Taylora w latach akademickich 1956/1957–1959/1960 i przez dwa miesiące roku akademickiego 1960/1961. Seminaria te przygotowywały do pracy naukowo-badawczej, zwłaszcza że ich tematyką były ceny i koszty, teoria pieniądza, teoria procentu i koniunktura.

Doktoryzował się 22 kwietnia 1970 roku na Wydziale Ekonomiki Produkcji Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie rozprawy *Przemiany w polskim systemie bankowym w okresie decentralizacji systemu zarządzania*. Otrzymał stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych. Jego promotorem był prof. Wierzbicki. Habilitował się 10 marca 1981 roku na Wydziale Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie dorobku naukowo-badawczego i monografii *Marksistowskie koncepcje pieniądza jako przesłanki instrumentalnego posługiwania się nim w socjalizmie* (Wydawnictwo AE, Poznań 1979). Uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie finansów.

Dwa lata po uzyskaniu doktoratu, 1 października 1974 roku, na podstawie porozumienia stron, przeniósł się z Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Banku Polskiego do

Instytutu Finansów i Rachunkowości Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na stanowisko docenta kontraktowego. W tym charakterze pracował do 1982 roku. Po habilitacji w 1982 roku objął stanowisko docenta etatowego. W latach 1984–1987 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Planowania i Zarządzania. W latach 1987–1991 był dyrektorem Instytutu Finansów, a w okresie 1991–1993 kierownikiem Katedry Bankowości i Ubezpieczeń. Po reorganizacji Uczelni w 1993 roku objął stanowisko kierownika Katedry Bankowości. Pełnił tę funkcję do czasu przejścia na emeryturę w 1995 roku. Pracował jednak nadal w Katedrze na część etatu do końca życia.

Dorobek naukowo-badawczy i dydaktyczny Profesora Jerzego Wolniaka obejmuje kilkadziesiąt pozycji bibliograficznych oraz wypromowanie jednego doktora. Jego publikacje dotyczą szeroko rozumianej problematyki bankowości, problematyki pieniądza, zwłaszcza teorii pieniądza i jego funkcjonowania w gospodarce socjalistycznej, a także teorii finansów i problematyki współczesnej inflacji polskiej. Redagował Zeszyty Naukowe wydawane przez Wydawnictwo AE w Poznaniu, w których swoje artykuły, dotyczące różnych nurtów badań prowadzonych w Instytucie Finansów, publikowali pracownicy Zakładów tego Instytutu. Profesor publikował wyniki swoich badań zarówno w czasopismach (w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym", „Banku i Kredycie", „Finansach" oraz „Rachunkowości"), jak i w pracach zwartych, wydawanych między innymi przez PWN i PWE.

Duży udział w jego twórczości miały podręczniki i skrypty z finansów. Był ich współautorem już od 1961 roku, zajmując się w nich problematyką pieniądza, organizacją działalności i planami pieniężnymi banków oraz znaczeniem polityki pieniężnej dla zabezpieczenia zrównoważonego rozwoju. Jeszcze przed habilitacją był także współautorem skryptów i podręcznika *Finanse* (PWN, Warszawa 1978) oraz podręcznika *Finanse w socjalizmie. Zarys teorii* (PWE, Warszawa 1979). Podręczniki te i skrypty uzyskały nagrody ministra szkolnictwa wyższego, nauki i techniki w latach 1967, 1971, 1979 i 1980. Do ważniejszych jego publikacji zwartych po uzyskaniu habilitacji należą: *Problemy pieniężno-kredytowe i walutowe* (Wydawnictwo AE, Poznań 1981), *Badania nad systemowymi czynnikami nierównowagi gospodarczej* (PWN, Warszawa 1984), *Współczesna inflacja polska – próba badania* (Wydawnictwo AE, Poznań 1994, wyd. 2 1995), *Finanse publiczne* (PWN, Warszawa 1995, dodruk: 1999, 2000 i 2001), *Wokół inflacji – fetysz czy ograniczenie rozwoju* (Wydawnictwo AE, Poznań 2002), *Polityka gospodarcza – studia i przyczynki* (Oficyna Wydawnicza Garmond, Poznań 2005). W każdej z tych książek miał znaczny udział autorski. Spośród nich dwie uzyskały nagrody ministra w latach 1985 i 1996.

Profesor prowadził także inne prace. W maju 1980 roku był współorganizatorem w Uczelni regionalnej konferencji naukowej poświęconej wybranym problemom aktywizacji gospodarki terenowej. Na konferencji tej przedstawiono i poddano dyskusji badania prowadzone w latach 1976–1980 dotyczące finansowych instrumentów gospodarki terenowej. Badania te wchodziły w skład resortowych problemów. W latach

1970–1972 jako ekspert z zakresu planowania obiegu pieniężnego był członkiem zespołu powołanego zarządzeniem Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów w celu opracowania ogólnokrajowej instrukcji w sprawie metod opracowania centralnych i terenowych bilansów pieniężnych przychodów i wydatków.

Profesor Jerzy Wolniak był utalentowanym pedagogiem. Młodzieży akademickiej stawiał wysokie wymagania, jednocześnie umiejętnie inspirując ją do samodzielnego myślenia i efektywnego działania. W interesujący sposób potrafił przy tym kojarzyć wyniki swych dociekań teoretycznych z doświadczeniem wyniesionym z czasów pracy w Narodowym Banku Polskim. Profesor kierował ponad 200 pracami magisterskimi i dyplomowymi.

Za swoją działalność naukową i dydaktyczną był odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi. Sześciokrotnie, jak już wspomniano, uzyskał nagrody ministra za udział w opracowaniu podręczników akademickich i monografii naukowych.

Szczególny był udział Profesora w dyskusjach na seminariach w Katedrze. Był dyskutantem niezmordowanym, pełnym inwencji, coraz to nowych pomysłów i dociekliwych pytań. Zdając sobie sprawę, że do samodzielnego myślenia i aktywności intelektualnej pobudzają problemy kontrowersyjne – uwzględniające zmienność zjawisk i procesów w dyskutowanych kwestiach – potrafił odkrywać wątki, których inni nie dostrzegali. Ta wnikliwość analityczna prowadziła nieraz do zburzenia konstrukcji proponowanej przez referenta. W konsekwencji referent nieraz tracił pewność siebie i wykazywał wręcz bezradność. Wówczas Profesor pokazywał drogę wyjścia z kłopotliwej intelektualnie sytuacji. Był bowiem krytykiem konstruktywnym, a prawość charakteru wręcz przynaglała go do takiego zachowania.

Spotkania z doktorantami – zwłaszcza zaawansowanymi w pisaniu rozprawy – traktował jako „suchą zaprawę" przed publiczną obroną. Jego dociekliwość w drążeniu problemów i dążeniu do prawdy budziła podziw otoczenia. Zwykle zachęcał doktorantów do zdecydowanej obrony swoich poglądów i nieulegania krytyce innych, jeśli byli przekonani co do słuszności swoich tez. Po tych dyskusjach zawsze chętnie poświęcał swój czas – bez jakichkolwiek ograniczeń – zainteresowanym osobom.

Profesor Jerzy Wolniak stawiał sobie zawsze wysokie wymagania. Był człowiekiem prawym, skromnym i przyjaznym. Pełen mądrości życiowej chętnie dzielił się swoimi doświadczeniami. Był zawsze sobą. Taki pozostanie w serdecznej pamięci tych, którzy go znali, z nim współpracowali i których kształcił.

Alfred Janc

Eryk Wojciechowski

Jerzy Woś

1947–2010

2 sierpnia 2010 roku o poranku odebrałem telefon od Grzesia, syna Profesora, że choroba zwyciężyła. Walczył z nią do końca, nie ujawniając cierpień. Zmarł w swoim domu w Sowiej Górze, sercu Puszczy Nadnoteckiej, którą za życia obwołał Paradise. Imperatyw *de mortuis nihil nisi bene* jest wyjątkowo łatwy do spełnienia dla każdego, kto miał okazję Jerzego bliżej poznać. Łatwy dlatego, że Profesor był rzeczywiście człowiekiem dobrym. Był niezwykle życzliwy, pogodny, o wyjątkowym też poczuciu humoru, a jednocześnie wytrwały w pełnieniu swoich obowiązków.

Pamiętam chwilę jego pożegnania. Odprowadzała go nadzwyczaj liczna rzesza przyjaciół i sympatyków złączonych wspólnym żalem, że odchodzi przedwcześnie naukowiec i dydaktyk, ale przede wszystkim człowiek kochający życie, kochający innych. Odprowadzało go też wielu studentów. Profesor był utalentowanym i lubianym wykładowcą. Prowadził różnorodne zajęcia dydaktyczne z dużą swadą i humorem, pobudzając jednocześnie do teoretycznych refleksji. Zgłaszane przez Profesora wykłady do wyboru były zawsze uruchamiane, studenci doceniali jego wiedzę i umiejętności dydaktyczne. Inspirujące też były prowadzone przez niego seminaria. Profesor Jerzy Woś był promotorem ponad 500 prac licencjackich i magisterskich oraz 2 rozpraw prac doktorskich.

Urodził się 17 października 1947 roku w Legnicy. Tam też uczęszczał do szkoły podstawowej, a później do liceum ogólnokształcącego. Studia podjął w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu w 1967 roku. Pracę zawodową rozpoczął 1 października 1972 roku, bezpośrednio po studiach ukończonych na Wydziale Handlowo-Towaroznawczym w Instytucie Ekonomii Politycznej.

Po rocznym stażu został oddelegowany na studia doktoranckie w zakresie ekonomii, które ukończył w 1976 roku. W tym też roku został zatrudniony na stanowisku asystenta w Instytucie Ekonomii Politycznej WSE w Poznaniu. Po obronie (w kwietniu 1977 roku) pracy doktorskiej *Perspektywiczny wzorzec konsumpcji jako narzędzie długofalowych zmian struktury spożycia w Polsce* i uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych nadanego przez Radę Wydziału Ekonomiki Produkcji Akademii Ekonomicznej w Poznaniu podjął pracę na stanowisku starszego asystenta, a następnie adiunkta.

Przez cały ten okres zatrudnienia interesował się i prowadził badania w zakresie teorii konsumpcji, ekonomiki konsumpcji oraz polityki społecznej i makroekonomicznej. Efektem tego były publikacje w czasopismach naukowych, centralnych i regionalnych oraz wspomniana już praca doktorska. Pracę tę przygotowywał pod kierunkiem naukowym prof. Janusza Piasnego na podstawie interdyscyplinarnych studiów literaturowych oraz własnych badań empirycznych o charakterze ekonomiczno-statystycznym. Za tę pracę otrzymał w 1978 roku nagrodę indywidualną III stopnia ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki.

Wyniki studiów i badań w zakresie teorii konsumpcji i polityki społecznej przedstawił w swoich kolejnych publikacjach oraz ponad 50 artykułach naukowych i opracowaniach w pracach zbiorowych, w czasopismach, periodykach naukowych, materiałach i pracach studyjnych. Były to przede wszystkim: „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" (PWN w Warszawie), Zeszyty Naukowe Instytutu Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji w Warszawie oraz Zeszyty Naukowe AE w Katowicach i AE w Poznaniu, a także Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu w Lesznie i Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Był również autorem lub współautorem czterech książek: *Badania nad systemowymi czynnikami nierównowagi gospodarczej* (red. W. Wilczyński, PWN, Warszawa 1984 i nagrodzona przez ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki w 1985 roku), *Świadczenia społeczne na rzecz rodziny* (red. J. Piasny, PWN, Warszawa 1989 i nagrodzona przez ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki), a także *Wprowadzenie do ekonomii* (WSB, Poznań 1997) i *Integracja europejska* (WSB, Poznań 1999).

W okresie swojej działalności Profesor Jerzy Woś brał czynny udział w licznych konferencjach naukowych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Był autorem lub współautorem wielu referatów naukowych wygłoszonych na tych konferencjach i opublikowanych w materiałach pokonferencyjnych.

Wiele jego opracowań naukowych powstało w ramach realizacji centralnych i resortowych programów badawczych we współpracy z profesorami: Januszem Piasnym i Wacławem Wilczyńskim. W pracach tych, w latach 70. i 80., Jerzy Woś uczestniczył wielokrotnie, przedstawiając konkretne, pozytywnie opiniowane opracowania etapowe i finalne.

Zainteresowania Profesora Wosia w ostatnim czasie obejmowały przede wszystkim problematykę kształtowania konsumpcji w okresie transformacji, a także obszary interwencji państwa oraz inne problemy makroekonomii. Szczególne miejsce w badaniach Profesora zajmowała problematyka mechanizmów regulacji sfery spożycia. Syntetycznym wyrazem przemyśleń i poglądów teoretycznych w powyższym zakresie oraz odbiciem wieloletnich studiów literaturowych i badań empirycznych, stała się rozprawa habilitacyjna *Mechanizmy regulacji sfery spożycia w Polsce*. Na podstawie tej pracy oraz pozostałego dorobku naukowego Jerzy Woś uzyskał w 1992

roku stopień naukowy doktora habilitowanego nauk ekonomicznych na Wydziale Ekonomii AE w Poznaniu.

Po habilitacji przedmiotem zainteresowań naukowych Jerzego Wosia były głównie społeczne aspekty adaptacji transformacji ustrojowej oraz zakres oddziaływania państwa w gospodarce rynkowej, modele gospodarki rynkowej i teoria konsumpcji. Do ważniejszych publikacji z wyżej wymienionych obszarów badawczych zaliczyć można: *Społeczno-ekonomiczne aspekty gospodarki rynkowej do warunków polskich*, w: *Społeczna gospodarka rynkowa w Polsce. Model a rzeczywistość* (red. S. Patrycki, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2000), *Państwo i rynek w modelach współczesnej gospodarki rynkowej* („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2001, nr 4), *Korzyści dualizmu gospodarki rynkowej* (Zeszyty Naukowe WSB, Poznań 2001), *Podstawowe uwarunkowania rozwoju gospodarki rynkowej w Polsce* (Zeszyty Naukowe WSB, Chorzów 2001), *Kontrowersje wokół ładu rynkowego polskiego kapitalizmu*, w: *Strategia rozwoju społecznej gospodarki rynkowej* (red. S. Patrycki, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002), *Społeczno-ekonomiczne ograniczenia rozwoju gospodarki rynkowej* (Zeszyty Naukowe WSB, Chorzów 2002), *Zachowania konsumentów – teoria i praktyka* (redakcja naukowa, Wydawnictwo AE, Poznań 2003).

Los nie zezwolił Profesorowi Jerzemu Wosiowi na dokończenie swoistego *opus magnum*, czyli tego, co popularnie nazywamy książką profesorską. Książka ta miała dotyczyć tego, z czego zmarły był znany i w zakresie czego był uznawany za jeden z autorytetów. Była to teoria i ekonomia konsumpcji, w której ramach – i to zarówno w studiach, jak i badaniach – był godnym kontynuatorem i następcą swojego mistrza, prof. Piasnego.

Pozostał żal, którego patyna czasu nie przysłoni.

Wojciech Piotr

Józef Zajda

1897–1976

Zmarły 28 czerwca 1976 roku Docent Józef Zajda przykazał swojej żonie, aby na jego nagrobku wyryto napis: Żołnierz Armii Krajowej, pseud. Janowski. Najważniejszą dla niego była więc działalność w czasie okupacji niemieckiej. Mieszkając w Warszawie, pełnił w Delegaturze Rządu na Kraj funkcję dyrektora Departamentu Skarbu. Kierował się polską racją stanu. To naczelne kryterium swojego postępowania, jak sam podkreślał, wyrobił w sobie, gdy przez około 10 lat (1924–1933) pracował w Ministerstwie Skarbu w atmosferze sprzecznych często interesów i konfliktów personalnych. Przejął się również zasadą, że nie jest ważne stanowisko, jakie człowiek zajmuje, ale to, co czyni i czym się zajmuje. Zasadę te ugruntował w nim Jean Monnet (współzałożyciel EWG), którego poznał w roku 1927 w czasie rokowań o pożyczkę stabilizacyjną dla Polski, będąc odpowiedzialny za redakcję tekstów pożyczkowych. Towarzyszyła mu ona przez całe życie (*Kierunki polityki walutowej Polski w okresie międzywojennym,* wstęp, komentarz Z. Knakiewicz, PWN, Warszawa–Poznań 1976). W roku 1945 szczęśliwie uniknął aresztowania za działalność w czasie okupacji. Jak mi mówił, mając przy sobie dokumenty dotyczące tej działalności, które wówczas stanowiły materiał obciążający, zdołał ujść osobnikowi będącemu już na jego tropie.

Urodził się 22 grudnia 1897 roku w Łasku. Tu ukończył szkołę handlową, a następnie szkołę realną. Studia wyższe rozpoczął w roku 1917 na Uniwersytecie Warszawskim, a ukończył na Uniwersytecie Poznańskim, otrzymując jesienią roku 1921 dyplom nauk ekonomiczno-politycznych z tytułem magistra prawa. Wiele lat później, w roku 1948, już jako zasłużony działacz gospodarczy i społeczny, doktoryzował się na Uniwersytecie Poznańskim na podstawie rozprawy *Polityka finansowa Polski w latach 1946–1947.* Habilitował się na tym Uniwersytecie w roku 1960 na podstawie pracy *Zagadnienia przebudowy systemu finansowego gospodarki narodowej* (Rozprawy i Monografie, nr 4, PTE, Poznań 1960). Niestety, odmówiono mu nadania tytułu profesora nadzwyczajnego, mimo że spełniał wszystkie warunki merytoryczne. Zaciążyła działalność w czasie okupacji.

W działalności Profesora (tak zwracano się do niego) można wyodrębnić dwa okresy, mianowicie 40-letni okres pracy zawodowej (1921–1960) oraz ponad 18-letni okres nieprzerwanej pracy dydaktycznej i badawczej (1958–1976). Bezpośrednio po II woj-

nie światowej włączył się aktywnie do prac Rady Naukowej dla Zagadnień Ziem Odzyskanych. Później pracował jako doradca w TASKO w Poznaniu.

W roku 1958 związał się z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu. W Katedrze Finansów był najpierw starszym wykładowcą, a następnie docentem etatowym. Pracy tej nie przerwał mimo przejścia na emeryturę w roku 1968. Prowadził wykłady z podstaw gospodarki finansowej przedsiębiorstwa przemysłowego, zagadnień przebudowy systemu finansowego gospodarki narodowej, rozliczeń międzynarodowych, międzynarodowych stosunków finansowych oraz systemów bankowych państw kapitalistycznych. Do ostatnich chwil prowadził seminaria magisterskie i doktorskie. Wykształcił wielu specjalistów zarówno dla aparatu gospodarczego, jak i dla pracy naukowej. Wypromował kilkudziesięciu magistrów i kilku doktorów.

W Akademii Ekonomicznej pełnił wiele funkcji organizacyjnych. W Katedrze Finansów kierował założonym przez siebie Zakładem Finansowania Przedsiębiorstw, a następnie Zespołem Międzynarodowych Stosunków Finansowych. W latach 1963/1964–1964/1965 był prodziekanem ds. studiów zaocznych, a w okresie 1962/1963–1967/1968 kuratorem i kierownikiem Katedry Rachunkowości. Ponadto w latach 1965/1966–1966/1967 kierował Podyplomowym Studium Ekonomiki Przemysłu dla Inżynierów.

Józef Zajda opublikował kilkadziesiąt prac, obejmujących książki, artykuły i recenzje. Uderza duża rozległość jego zainteresowań. Pierwsze jego publikacje ogłoszone w roku 1927 dotyczyły zagadnień związanych z pożyczką stabilizacyjną Polski. Ostatni przygotowany przez niego artykuł – krótko przed śmiercią – był poświęcony aktualnym sprawom walutowym. Do najważniejszych jego prac (poza pracą habilitacyjną) należą: *Konsekwencje ekonomiczne Traktatu Wersalskiego dla Polski*, w: *Problem polsko-niemiecki w Traktacie Wersalskim* (red. J. Pajewski, Poznań 1963), *Zysk, oprocentowanie, podatek obrotowy* (PTE, Poznań 1966), *Międzynarodowe organizacje finansowe* (PWE, Warszawa 1971), *Systemy bankowe w gospodarce kapitalistycznej* (PWE, Warszawa 1974), *Rozliczenia międzynarodowe* (współautor, red. S. Rączkowski, PWE, Warszawa 1977) oraz wspomniane już wydanie pośmiertne *Kierunki polityki walutowej Polski w okresie międzywojennym* (PWN, Warszawa–Poznań 1986). Wydał także skrypt uczelniany *Rozliczenia międzynarodowe* (Wydawnictwo AE, Poznań 1969). Jest charakterystyczne, że najważniejsze prace Profesora powstały w ostatnim piętnastoleciu jego działalności. Spożytkował w nich bogate doświadczenie wyniesione z praktyki.

Przez całe życie łączył umiejętnie działalność zawodową z badawczą i społeczną. Był pragmatystą, wybitnym znawcą teoretycznych i praktycznych zagadnień bankowości, polityki pieniężno-kredytowej, międzynarodowych spraw walutowych i organizacji finansowych w kapitalizmie. Zajmował się także teorią finansów i polityki finansowej w socjalizmie. Swoje rozległe zainteresowania badawcze kierował zawsze w stronę

najważniejszych i aktualnych zagadnień gospodarczych, wytrwale i z uporem dążąc do rozwiązywania trudnych i najbardziej palących problemów. Pomagała mu w tym jego pełna inwencji osobowość, niezależność umysłu, wszechstronny zmysł krytyczny oraz rzetelność we wszystkich poczynaniach.

Zainteresowania ekonomiczne Józefa Zajdy rozwijały się zarówno w trakcie jego pracy zawodowej, jak i pracy dydaktyczno-naukowej. Świetnie poznał mechanizm pożyczki zagranicznej w latach 20. Zajmował się problematyką oddłużenia rolnictwa mającą na celu usunięcie skutków deflacyjnej polityki antykryzysowej lat 30. Był nawet autorem projektu bonowego, stanowiącego, jak sam podkreślał, próbę zastosowania klasycznego mechanizmu konwersyjnego, zmodyfikowanego odpowiednio do ówczesnych warunków polskich. Działając w Delegaturze Rządu na Kraj, otrzymał mandat opracowania projektu uporządkowania obiegu pieniężnego w Polsce po zakończeniu działań wojennych. W projekcie tym założył konieczność możliwie szybkiej technicznie likwidacji Banku Emisyjnego w Polsce oraz ostrej jednorazowej redukcji obiegu tzw. młynarek. Znał świetnie genezę okupacyjnego Banku Emisyjnego i sprawy jego likwidacji. Był świadkiem i współtwórcą wielu ważnych dla gospodarki polskiej spraw.

Tkwiła w nim pasja działacza i społecznika. Był wieloletnim przewodniczącym Komisji Nauk Ekonomicznych i przewodniczącym Komisji Rewizyjnej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Wiele energii i sił poświęcał Polskiemu Towarzystwu Ekonomicznemu, będąc przez długi okres członkiem Zarządu i prezesem Oddziału Wojewódzkiego w Poznaniu oraz członkiem Rady Głównej PTE w Warszawie.

Za swoje zasługi był wielokrotnie odznaczany. Otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, dwukrotnie Złoty Krzyż Zasługi oraz wiele innych odznaczeń.

Miał bogatą osobowość. Cechowała go prawość charakteru i pogoda ducha. Serdeczny dla współpracowników, kolegów i przyjaciół, tolerancyjny, a nawet pobłażliwy dla studentów stawiał sobie wysokie wymagania. Mając duże doświadczenie, ożywiał spotkania swoimi oryginalnymi, pełnymi werwy wypowiedziami oraz interesującymi refleksjami. Cieszył się autorytetem. Cechowały go hart ducha i siła woli. Stracił nogę, wracając z narady w czasie powstania warszawskiego. Z powodu siły charakteru nauczył się pokonywać swoją słabość fizyczną, dzięki czemu wiele lat później potrafił wejść o kuli na Giewont.

Zenobia Knakiewicz

Zbigniew Zakrzewski

1912–1992

Zmarły 19 sierpnia 1992 roku Profesor Zbigniew Zakrzewski, doktor *honoris causa* Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, miłośnik Poznania i niestrudzony społecznik był całym swym życiem związany z Wielkopolską, Poznaniem i z Akademią Ekonomiczną, w której – począwszy od 15 maja 1945 roku – przepracował przeszło 45 lat swego pracowitego i znaczącego naukowo życia zawodowego. Urodził się 15 sierpnia 1912 roku w Puszczykowie pod Poznaniem. Już jednak kilka tygodni później miejscem najdłuższego pobytu Profesora stał się Poznań, w którym, odliczając okresy podróży, wakacji, staży naukowych i zawodowych, przeżył łącznie 72 lata z 80 lat swego życia. Miasto to stało się szczególnie umiłowanym przez niego miejscem. Z pasją śledził jego historię, odtwarzając dzieje miasta i ludzi z nim związanych w kilku powszechnie znanych publikacjach. Profesor był także bardzo aktywnym działaczem Towarzystwa Miłośników Miasta Poznania. Miasto odwdzięczyło mu się nadaniem tytułu Honorowego Obywatela Miasta Poznania w roku 1992.

Inną pasją Profesora Zbigniewa Zakrzewskiego była muzyka. Nie tylko ochoczo słuchał koncertów symfonicznych, lecz także dał kilka koncertów fortepianowych dla studentów Akademii Ekonomicznej studiujących w latach 50., wykonując je w auli Uczelni. Światowe dzieła symfoniczne były także przedmiotem towarzyskich spotkań pracowników kierowanego przez niego Instytutu Ekonomiki Obrotu Towarowego (później Instytutu Ekonomiki Handlu Wewnętrznego i Usług). Często w klubie Uczelni słuchaliśmy płytowego odtworzenia światowych dzieł symfonicznych, poprzedzonych krótkim życiorysem kompozytora, dzieląc się wrażeniami i odczuciami.

Burzliwy okres przeżywał Profesor Zakrzewski w początkach II wojny światowej. Na początku września uczestniczył jako członek eskorty cywilnej w transporcie polskiego złota z Centrali Banku Polskiego w Warszawie do Bukaresztu. Transport był długi (trwał 20 dni) i uciążliwy, przy tym odbywał się przeważnie nocą. Po formalnościach związanych ze zdeponowaniem skarbca jako ochotnik-legionista Profesor udał się do Francji. Podróż prowadziła przez Jugosławię i Grecję. W Paryżu został wcielony do 1 Dywizji Piechoty pod komendą gen. Stanisława Maczka. Po półrocznym pobycie w wojskowym obozie szkoleniowym i napaści Niemiec na Francję formacja polska została wycofana, a następnie odcięta przez Niemców. Dowódca rozwiązał kompanię, dając wol-

ną rękę żołnierzom co do sposobu ratowania się przed wrogiem. Profesor postanowił wrócić do Polski, co było zadaniem nader trudnym. Drogę przebył częściowo pieszo, częściowo w pociągach przeznaczonych dla niemieckich żołnierzy. Kontrola w takim pociągu w Niemczech skończyła się aresztowaniem i wędrówką po kolejnych więzieniach w drodze do Polski. Powrócił do kraju pod koniec września 1940 roku.

Profesor kochał przyrodę. Trudno mu było dłużej obyć się bez wędrówek po polach i lasach Wielkopolski. Chodził sam, z rodziną, wreszcie ze swoimi współpracownikami i studentami. Co najmniej raz w miesiącu zbieraliśmy się nieomal „całym Instytutem" na pieszą wycieczkę ubarwioną ciekawą rozmową z Profesorem, na ogół na tematy filozoficzne, kulturoznawcze czy historyczne. Nie były to wycieczki spacerowe. Często przekraczały dystans 20, a nawet 50 km i zawsze Profesor aż do umówionego miejsca przychodził pieszo wraz z małą grupką „wytrwałych", podczas gdy znaczna część uczestników szukała okazji, by skrócić dystans pokonywany pieszo.

Jak sam Profesor wspominał, owa potrzeba chodzenia skłaniała go, gdy wracał z męczącej narady rektorów z Warszawy, do pokonania części tej trasy pieszo i przyjazdu do Poznania dopiero kolejnym pociągiem. Kontakt z przyrodą uspokajał Profesora, napełniał Go radością, pozwalał przenosić się w świat ducha i zapominać o codziennych troskach. Gdy zdrowie nie pozwalało mu już na kontynuowanie owych przyzwyczajeń, Profesor niezależnie od pogody chodził ulicami swego miasta, dostrzegając to, czego większość z nas nie widzi. Niejednokrotnie można było go spotkać, jak przyglądał się zwieńczeniu budynków, dachom, umieszczonym na nich napisom. Z reguły, gdy spotykał w takich momentach kogoś znajomego, z zapałem opowiadał mu o swoim „odkryciu". To dzięki Profesorowi my, jego współpracownicy, nauczyliśmy się patrzeć na miasto i jego ulice ponad poziom wyznaczony naszym wzrokiem i wzrostem.

Nie sposób wspominać Profesora Zbigniewa Zakrzewskiego, uczonego o cechach charakterystycznych dla ludzi renesansu, jak sądzę, jednego z niewielu, którzy pozostali tacy w dobie pogłębiającej się specjalizacji i wąskiego uprawiania nauki, bez chociażby krótkiego nawiązania do jego pasji i wszechstronności. Już w czasie studiów na Uniwersytecie Poznańskim jego zainteresowania spowodowały, że najpierw ukończył studia prawnicze, a następnie ekonomiczne pod kierunkiem prof. Edwarda Taylora. W tym czasie żywo uczestniczył także w wykładach z nauk humanistycznych i socjologicznych. Owa wszechstronność znalazła odzwierciedlenia w bogatym dorobku Profesora.

Główny nurt zainteresowań naukowych Profesora skupiał się wokół problemów ekonomicznych w sferze obrotu towarowego i handlu. W licznych publikacjach z tego zakresu na szczególną uwagę zasługuje niezwykle oryginalne ujęcie istoty i funkcji handlu wewnętrznego na tle obiektywnie uzasadnionych rozbieżności w ukształtowaniu podaży i popytu pod względem rodzaju towarów, ich struktury wielkościowej, asortymentowej oraz rozmieszczenia w czasie i przestrzeni *(Wstęp do teorii handlu*

wewnętrznego, PWN, Warszawa 1969). Teoria ta opiera się na określonych założeniach metodycznych i pozwala na prawidłowe wyodrębnienie dziedziny handlu spośród innych sfer życia gospodarczego. Oryginalną i charakterystyczną dla Profesora podbudową dla prezentowanej teorii były gruntowne studia nad rozwojem poglądów i nauki o handlu od początku XIX wieku. Efektem tych studiów było obszerne opracowanie, obejmujące ponad 900 pozycji bibliograficznych i będące syntetycznym przeglądem myśli ekonomicznej z zakresu handlu (*Rozwój polskiej myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa 1966).

Inną wyraźnie rysującą się grupą problemów w zainteresowaniach naukowych Profesora Zbigniewa Zakrzewskiego, która znalazła odzwierciedlenie w licznych publikacjach, były procesy obrotu towarowego w ujęciu przestrzennym. Szczególną uwagę poświęcał Profesor założeniom i metodyce prawidłowej lokalizacji sieci handlowej, zasadom kształtowania przebiegów towarowych oraz zjawiskom przestrzennym rozmieszczenia popytu konsumpcyjnego (*Obrót towarowy w ujęciu przestrzennym*, PTPN, Poznań 1962).

Bardzo wyraźnym nurtem badawczym w twórczości Profesora był rozwój myśli ekonomicznej. Znalazł on odzwierciedlenie już w jego dysertacji doktorskiej (*Witold Skarżyński ekonomista Wielkopolski*, napisanej pod kierunkiem prof. Taylora i wydanej w Poznańskich Pracach Ekonomicznych w roku 1938). Nurt ten kontynuował przez całe życie. Można w tym obszarze, poza wspomnianymi już publikacjami, wymienić studium poświęcone problemom metodycznym historii ekonomiki (*Problemy metodyczne historii ekonomiki*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 1958, z. 1). Stanowią one próbę opracowania metody badania rozwoju myśli ekonomicznej z uwzględnieniem podstaw bibliograficznych, społeczno-ekonomicznych i filozoficznych oraz stosowanych kryteriów oceny krytycznej. Profesor przedstawił tu swoją koncepcję historii ekonomiki rozumianej nie tylko jako historia doktryn ekonomicznych, a więc sądów oceniających, ale także jako historia czystej teorii. Duży nacisk położył na zgodność tej historii z logiką, ogólną metodologią nauk społecznych i wymaganiami poprawnej dydaktyki.

Poza dziedziną czystej teorii i historii ekonomii Profesora Zakrzewskiego interesowały również problemy długofalowej polityki gospodarczej w dziedzinie rynku i handlu (*Polityka zbytu produktów rolnych*, PWN, Poznań 1959, oraz *Podstawy polityki rynkowej*, red. Z. Zakrzewski, PWN, Warszawa–Poznań 1983). Zajmował się funkcjonowaniem rynku produktów rolnych i szeroko pojętej ekonomiki handlu wiejskiego. Był inicjatorem oraz kierownikiem i koordynatorem zespołowych badań empirycznych z tego zakresu, opublikowanych w kolejnych wydawnictwach SIB w Warszawie w serii Rynku Wiejskiego.

Przedstawiony zaledwie krótki zarys obejmującego kilkaset pozycji dorobku naukowego Profesora nie odzwierciedla w pełni jego bogactwa, wszechstronności i nowa-

torstwa dających dowód wielkiego talentu naukowego Zbigniewa Zakrzewskiego. Niewątpliwie w polskiej myśli ekonomicznej, szczególnie w nauce o handlu, twórczość Profesora zajmuje poczesne miejsce i na trwałe zapisała się w historii nauki polskiej.

Zbigniew Zakrzewski nie tworzył swych prac w izolacji. Lubił pracować także zespołowo, dając liczne dowody szacunku i zaufania do swych współpracowników. Niejednokrotnie na zebraniach Instytutu przedstawiał swoje pomysły i hipotezy, nie unikając dyskusji, krytyki, przedstawiania odmiennych poglądów itp. Potrafił tworzyć atmosferę sprzyjającą współpracy w kierowanym przez niego zespole. Wielki urok osobisty w codziennych międzyludzkich kontaktach, szczerość, ogromna, nieudawana życzliwość, a wreszcie rzeczywista skromność sprawiały, iż gromadził wokół siebie liczne, pełne oddania grono uczniów i współpracowników.

Szczególną kartę w życiu Profesora stanowiła praca pedagogiczna i kontakty z młodzieżą akademicką. Profesor pisał w swych wspomnieniach: „zdradzę po cichu, że lubiłem przestawać z młodymi". Studenci garnęli się do Profesora. W ciągu długich lat pracy dydaktycznej w Uczelni wypromował ponad 700 magistrantów i 26 doktorów. Prowadził liczne wykłady nie tylko z ekonomiki handlu, lecz także z tak odległej dziedziny jak urbanistyka i architektura. Profesorowi nigdy, mimo rozlicznych obowiązków, nie brakowało czasu na wspólne wycieczki z młodzieżą, zjazdy absolwentów czy chwile pogawędki ze spotkanym w tramwaju czy na ulicy studentem bądź absolwentem. Jego indywidualność powodowała, że był przez młodzież akademicką wręcz uwielbiany, a absolwentom charakterystyczna wysoka i szczupła, lekko przygarbiona sylwetka Profesora łączyła się nierozerwalnie z wizerunkiem ukończonej Uczelni. Również pracownicy Uczelni żywili dla Profesora wielki szacunek, który przejawiał się, między innymi, owacjami zgotowanymi Profesorowi na wszelkich uroczystościach uczelnianych.

W roku 1986 Zbigniew Zakrzewski otrzymał doktorat *honoris causa* Akademii Ekonomicznej w Poznaniu za osiągnięcia w dziedzinie nauk ekonomicznych. Profesor przyjął go z wielkim wzruszeniem i wdzięcznością, podkreślając – co było dla niego charakterystyczne – swoją wdzięczność i przywiązanie do poznańskiej Uczelni. Mówił: „Uczelni zawdzięczam tak wiele, że jestem i będę dozgonnym jej dłużnikiem". Owa postawa skromności, pewnego zażenowania z powodu spotykanych po zaszczytów, była cechą Profesora. Towarzyszyła mu także kilka lat później, w roku 1992, kiedy otrzymał nagrodę im. Edwarda Raczyńskiego wręczoną przez Poznański Oddział Stowarzyszenia Autorów Polskich za kroniki literackie, pamiętniki, a także za pracę biograficzną (*Wielkopolanie w kulturze polskiej*).

Szczególne pojmowanie przez prof. Zbigniewa Zakrzewskiego swej służebnej roli wobec środowiska naukowego Wielkopolski, studentów i współpracowników powodowało, iż nie unikał proponowanych mu funkcji. Ich pełnienie nawet w trudnych okresach traktował jako swój obowiązek. Rektorem był w latach 1959/1960–1960/1961,

prorektorem w okresie 1951/1952–1955/1956 oraz 1965/1966–1968/1969, przez wiele lat sprawował funkcję prodziekana i dziekana. Był wieloletnim dyrektorem dużego instytutu. Poza działalnością organizacyjną w Uczelni pełnił liczne funkcje kierownicze w różnych instytucjach. Był prezesem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Poznaniu, członkiem Zarządu i wiceprezesem Towarzystwa Miłośników Miasta Poznania, prezesem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, współzałożycielem i przewodniczącym Komisji Nauk Ekonomicznych przy PTPN oraz członkiem wielu rad naukowych różnych instytutów, z którymi ściśle współdziałał. Aktywnie współpracował również z Polską Akademią Nauk, przewodnicząc między innymi przez kilka lat Sekcji Ekonomiki Obrotu Rolnego.

Bardzo trudno w krótkim szkicu choć tylko przybliżyć niezwykłego człowieka, jakim był Profesor Zbigniew Zakrzewski. Dla nas, jego współpracowników i uczniów, ważne było, że w jego postępowaniu nie było zmienności i przewrotności. Był zawsze sobą, zawsze taki sam, kierował się zasadami moralnymi, nie trzeba było zatem zgadywać, jak postąpi w danej sytuacji. Szanowany przez wszystkich, którzy się z nim zetknęli, a kochany przez uczniów i wychowanków, tworzył wokół siebie niepowtarzalną atmosferę życzliwości. Wykazywał niekłamane zainteresowanie sprawami otaczających go ludzi. Zawsze gotów pomóc, nigdy nie pozostawał obojętny, tworząc jednocześnie w kierowanym przez siebie zespole klimat twórczej pracy.

Halina Szulce

Jan Zdzitowiecki

1898–1975

Profesor Jan Karol Zdzitowiecki przeżył 77 lat. Zmarł 24 maja 1975 roku. Był nauczycielem akademickim z powołania, wybitnym uczonym i zasłużonym wychowawcą. Z Akademią Ekonomiczną był związany 25 lat i przez równie długi okres z Uniwersytetem Poznańskim.

Urodził się 15 stycznia 1898 roku w Chronowie w ziemi radomskiej. Edukację rozpoczął w roku 1907 w polskiej Miejskiej Szkole Handlowej w Radomiu. Ze względu na stan zdrowia przerwał naukę w szkole i kontynuował ją w domu. W czasie I wojny światowej uczęszczał do szkoły Komitetu Polskiego w Moskwie. Szkołę średnią – Ziemską Szkołę Handlową – ukończył w Słucku w roku 1918, uzyskując złoty medal. W roku 1919 podjął studia prawnicze i ekonomiczne na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu w Lublinie. Uzyskał dyplom tej Uczelni w roku 1923, a następnie przeniósł się do Poznania, gdzie podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Był seminarzystą prof. Edwarda Taylora. Dyplom magistra nauk ekonomiczno-politycznych otrzymał w roku 1926. Rozprawę doktorską *Naprawa pieniądza włoskiego* napisał pod kierunkiem prof. Taylora i na jej podstawie doktoryzował się w roku 1932 na tym samym wydziale. Habilitował się w roku 1942 na tajnym Wydziale Prawa Uniwersytetu Ziem Zachodnich w Warszawie na podstawie dwóch rozpraw: *Faszyzm i włoski system podatkowy* oraz *Pojęcie dochodu w polskim podatku dochodowym*, opublikowanych w latach 1937 i 1939. Profesorem nadzwyczajnym został mianowany w roku 1945.

Profesor Jan Zdzitowiecki był nauczycielem akademickim z powołania. W czasie okupacji niemieckiej nie przerwał pracy dydaktycznej i badawczej. Na tajnym Uniwersytecie Ziem Zachodnich w Warszawie wykładał ekonomię polityczną, skarbowość i prawo skarbowe. Uczył też na tajnych kompletach młodzież gimnazjalną, udostępniając do tego celu nieraz swoje mieszkanie. W czasie okupacji napisał dwie prace: *Fiskalne metody polityki populacyjnej* i *Xiążę-Minister Franciszek Xawery Drucki-Lubecki 1778-1846.* Ta ostatnia monografia, licząca aż 656 stron, została opublikowana w roku 1948 w wydawnictwie S. Arcta.

Pierwszą swoją pracę jako nauczyciel akademicki podjął w roku 1927 w Wyższej Szkole Handlowej. Jeszcze przed zakończeniem II wojny prowadził zajęcia w tej Uczelni od kwietnia 1945 roku. W lipcu 1945 roku objął Katedrę Skarbowości i Polityki Gospodarczej. Wraz z upaństwowieniem Uczelni w roku 1950 zmieniła się nazwa prowadzonej przez niego Katedry na Katedrę Finansów Publicznych. Zlikwidowano ją w roku 1953, lecz Profesor musiał odejść rok wcześniej, postawiono mu bowiem zarzut braku „klasowego" ujęcia treści prowadzonych wykładów. W ponurym klimacie wczesnych lat 50. zostały przerwane związki Profesora z Wyższą Szkołą Ekonomiczną, z którą był związany przez 25 lat. Odtąd prowadził zajęcia wyłącznie na Uniwersytecie Poznańskim. Z Uniwersytetem związał się w roku 1945. Początkowo kierował tu Katedrą Skarbowości i Prawa Skarbowego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym. Po zmianach reorganizacyjnych Uniwersytetu przekształcono dotychczasową katedrę w Katedrę Prawa Finansowego. Kierował nią do czasu przejścia na emeryturę. Na emeryturze nie zerwał kontaktu z Uniwersytetem.

Oprócz pracy w obu poznańskich uczelniach Profesor brał udział w działalności innych instytucji naukowych. Był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Międzynarodowego Instytutu Finansów Publicznych, członkiem założycielem Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, a także członkiem założycielem Instytutu Zachodniego. W organizacjach tych wygłaszał niejednokrotnie odczyty. Uderzało w nich jego wszechstronne ujmowanie zagadnień, erudycja, znajomość praktyki gospodarczej i stosunków społecznych.

Dorobek naukowy Profesora liczy około 100 publikacji, w tym 7 książek, stanowiąc wzór sumienności Autora. Jego monografie mają charakter wyjątkowy. Na przykład monografia o Franciszku Druckim-Lubeckim stanowi unikatowe opracowanie historii polskiej skarbowości. Po II wojnie światowej główny nurt twórczości naukowej Profesora obejmował problematykę teorii finansów, budżetu państwa, politykę podatkową i prawo podatkowe. Podjął także problematykę integracji Ziem Zachodnich z macierzą i niektóre aspekty polityki Niemiec wobec Polski. Prace te niejednokrotnie nawiązywały do bieżących zdarzeń, a mimo to zachowały swoją aktualność. Profesor opierał bowiem prowadzoną przez siebie analizę na szerokiej podstawie teoretycznej i starał się przewidywać skutki przyjętego rozwiązania, rozważając je przy tym na różnych płaszczyznach. Profesor uznał niejako za swoją wypowiedź Franciszka Druckiego-Lubeckiego: „Kraj polski dla finansów nie zginie – byle innych nie było przyczyn". Te inne przyczyny stały się przedmiotem jego szczególnej troski zarówno w działalności pisarskiej, jak i dydaktycznej. Najpełniejszy wyraz znalazły one w *Pamiętnikach* pozostawionych przez Profesora, stanowiąc świadectwa całej niemal epoki.

Zarówno wykłady, jak i seminaria Profesora cieszyły się popularnością wśród studentów. Na prowadzonych przezeń seminariach napisano kilkaset prac dyplomowych

i magisterskich. Wypromował 18 doktorów, sprawował naukową opiekę w 5 przewodach habilitacyjnych. Chętnie podejmował się roli recenzenta w przewodach doktorskich i habilitacyjnych przeprowadzanych na innych uczelniach. Za swoją działalność dydaktyczną i wychowawczą uzyskał nagrodę ministra II stopnia, a za całokształt pracy nauczyciela akademickiego został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski.

Profesor miał bogatą i urzekającą osobowość. Był zawsze sobą. Towarzyszyła mu niesłychana skromność. Charakteryzowała go wysoka kultura osobista wypływająca nie tylko z dobrego wychowania, ale także z pracy nad sobą. Młodym ludziom starał się ze wszystkich sił pomagać w pokonywaniu przeszkód na drodze naukowej czy życiowej. Przypominał jednakże, że praca nad charakterem to trudna i ciągła praca, a umiejętność obcowania z ludźmi wymaga indywidualnego ich traktowania. Mawiał, że „ludzi nie mierzy się na łokcie". Uczył głównie własnym przykładem. Wiedząc, że młodzież jest instynktownie wyczulona na prawdę i że nad wyraz ją ceni, starał się swoją postawą tę prawdę wyrażać i czynami potwierdzać.

Jan Zdzitowiecki przyciągał liczne grono uczniów i przyjaciół. Jego pogoda ducha i dowcip udzielały się otoczeniu. Dobroć Profesora, pobłażliwość i wyrozumiałość były wyrazem mądrości życiowej, realizmu w ocenie ludzi i odpowiednio ukształtowanego charakteru. Nie żałował czasu poświęconego innym osobom. Zawsze skłonny do rozmów i dyskusji, gdy tego wymagały okoliczności i sprawy. Mimo łagodnego usposobienia i dobrego serca Profesor był człowiekiem pryncypialnym. Uważał, że pewne wartości są niezmienne, a ich hierarchia nienaruszalna. Twierdził, że w przeciwnym razie życie społeczne będzie ulegać erozji i degrengoladzie. Umiał trwać na swoim stanowisku i pozostać sobą. Dbał przy tym, aby swoją wypowiedzią nie urazić interlokutora. O tych, którzy zbyt „scjentystycznie" podchodzili do świata, zwykł mówić, że na mnóstwo pytań potrafią udzielić odpowiedź – z wyjątkiem dwóch najważniejszych: skąd się to wszystko wzięło i do czego zmierza.

Profesor podziwiał świat i całe jego piękno. Dostrzegając jego różnorodność, wyraźnie oddzielał rzeczy ważne od mniej istotnych. Starał się, aby otaczające go osoby widziały świat we właściwych proporcjach. W sztuce tego widzenia pozostał niedoścignionym wzorem. Potrafił się cieszyć urokami życia, podziwiać czar natury. Lubił podróże i robił mnóstwo zdjęć, by utrwalić piękno przyrody. Fotografowanie stanowiło jego hobby. Włochy traktował jak swoją drugą ojczyznę. Podróżował tam od wczesnej młodości. Każda jego podróż, obok wątku naukowego, miała wątek osobistego obcowania z kulturą starożytnego Rzymu. W niej upatrywał jeden z fundamentów współczesnej kultury europejskiej.

Profesor nie zmieniał swoich poglądów politycznych ukształtowanych przed wybuchem II wojny światowej. Oceniał sprawy i rzeczy, stosując te same kryteria wartości.

Był człowiekiem na wskroś uczciwym – wobec siebie i wobec innych. Był zarówno niezastąpionym nauczycielem, jak i niezawodnym przyjacielem. Jego mądrość i postawa zjednywała mu wielu słuchaczy i przyjaciół. Pamięć o nim jest ciągle żywa. Wielu jego uczniów i przyjaciół przed podjęciem decyzji czy wyrażeniem oceny pyta: A jak postąpiłby Profesor?

Eryk Wojciechowski

Jerzy Zielnica

1949–2023

Doktor Jerzy Zielnica urodził się 19 lutego 1949 roku w Poznaniu. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej nr 56 w Spławiu kontynuował naukę w III Liceum Ogólnokształcącym im. Marcina Kasprzaka w Poznaniu. Po otrzymaniu świadectwa dojrzałości w 1967 roku rozpoczął pracę zawodową w Zakładzie Chemii Fizjologicznej Akademii Medycznej w Poznaniu. W 1968 roku podjął naukę w Studium Nauczycielskim nr 2 w Poznaniu. Po jego ukończeniu w roku 1970 pracował w Szkole Podstawowej nr 9 w Poznaniu jako nauczyciel fizyki i matematyki. W 1972 roku, by podnieść kompetencje zawodowe, rozpoczął naukę w Wieczorowym Studium Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1980 roku zaś podjął studia na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym Politechniki Poznańskiej, uzyskując w roku 1985 tytuł zawodowy magistra inżyniera technologii chemicznej.

10 marca 1975 roku Jerzy Zielnica został zatrudniony na stanowisku stażysty w grupie pracowników inżynieryjno-technicznych w Zakładzie Towaroznawstwa Artykułów Spożywczych Instytutu Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Z naszą Uczelnią związał swoje dalsze losy zawodowe oraz karierę naukową. Przez szereg lat brał udział w wielu badaniach resortowych, dotyczących m.in. wpływu skwalenu i innych przeciwutleniaczy na stabilność oksydacyjną oleju rzepakowego, wpływu produktów odbudowy skwalenu w oleju rzepakowym na jego trwałość, opracowania metod ograniczających niekorzystne zmiany (w szczególności izomeryzacyjne i polimeryzacyjne) w tłuszczach roślinnych w czasie ich ogrzewania, czy też w pracach nad technologią liofilizacji cebuli. W tym czasie uczestniczył również w wielu konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych.

Ze względu na znaczący potencjał naukowy oraz zacięcie dydaktyczne Jerzy Zielnica 1 października 1992 roku został zatrudniony na stanowisku asystenta w grupie pracowników naukowo-dydaktycznych w Katedrze Towaroznawstwa Artykułów Spożywczych Wydziału Towaroznawstwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Od tego momentu pod opieką naukową ówczesnego kierownika katedry prof. Jana Kumidera, jego zainteresowania naukowe koncentrowały się wokół problematyki zanieczyszczeń spirytusów surowych i rektyfikowanych różnego pochodzenia surowcowego oraz napojów alkoholowych, a także wokół niezwykle istotnej tematyki związanej

z racjonalną utylizacją i zagospodarowaniem odpadów przemysłu spożywczego. Zaplanowane i przeprowadzone przez Jerzego Zielnicę na szeroką skalę badania dotyczące możliwości identyfikacji pochodzenia surowcowego spirytusów i wódek zaowocowały otwarciem 10 marca 1994 roku przewodu doktorskiego. 20 grudnia 1996 roku po publicznej obronie dysertacji doktorskiej zatytułowanej *Ocena towaroznawcza spirytusów surowych różnego pochodzenia surowcowego* Jerzy Zielnica uzyskał stopnień doktora nauk ekonomicznych w zakresie towaroznawstwa.

W kolejnych latach kariery naukowej rozwijał zapoczątkowaną wcześniej tematykę racjonalnego zagospodarowania odpadów przemysłu spożywczego. Efektem studiów literaturowych i prowadzonych badań był szereg publikacji autorskich i współautorskich. Monografia *Ekologiczne aspekty pozyskiwania i przetwarzania żywności*, napisana we współautorstwie z prof. Janem Kumiderem, została w 2006 roku wyróżniona nagrodą zespołową II stopnia rektora AE. Dorobek wydawniczy Jerzego Zielnicy liczy ponad 30 publikacji, pozycji monograficznych oraz referatów opublikowanych w materiałach konferencyjnych.

Doktor Zielnica w ciągu całej kariery zawodowej na naszej Uczelni przejawiał ogromną aktywność organizacyjną. Był członkiem komisji inwentaryzacyjnej i przeciwpożarowej, senackiej komisji ds. ochrony pracy, senackiej i wydziałowej komisji BHP, sprawował funkcje inspektora ochrony radiologicznej a także instruktora obrony cywilnej. Aktywnie działał w ramach Centrum Badań i Ekspertyz Towaroznawczych (CBiET) powołanego na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu, był autorem i współautorem wielu ekspertyz na rzecz jednostek gospodarczych. Działalność organizacyjna Doktora nie ograniczała się jedynie do murów naszej Uczelni. Był on członkiem i sekretarzem Polskiego Towarzystwa Towaroznawczego (oddział w Poznaniu), członkiem Federacji Konsumentów oraz Polskiego Komitetu Normalizacyjnego – Sekcja Problemowa nr 35.

Doktora Jerzego Zielnicę, który zakończył pracę w Katedrze Towaroznawstwa Żywności w 2010 roku, przechodząc na zasłużoną emeryturę, wspominamy jako otwartego, nieustannie służącego pomocą i radą człowieka. Był niezwykle spokojny, pogodny, cierpliwy zarówno dla swoich koleżanek i kolegów z pracy, jak i dla studentów podczas prowadzonych wykładów, ćwiczeń, zaliczeń i egzaminów. Można było na nim polegać jak na Zawiszy.

Wspaniałego przyjaciela i kolegę, zmarłego nagle 15 lipca 2023 roku, pożegnaliśmy w Ogrodzie Pamięci Cmentarza Miłostowo 24 lipca 2023 roku.

Wojciech Zmudziński

Kazimierz Zimniewicz

1940–2024

Kazimierz Stanisław Konstanty Zimniewicz, urodzony 12 lutego 1940 roku w Kościanie, do końca życia pozostał oddany sprawom miejsca, z którego pochodził. Był profesorem nauk ekonomicznych i społecznikiem związanym z Kościanem i ziemią kościańską.

Ukończył liceum ogólnokształcące w Kościanie w 1957 roku, w latach 1957–1958 uczęszczał do Wyższego Studium Ekonomicznego w Poznaniu. Studentem dziennych studiów magisterskich w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu został 1 października 1958 roku, a zakończył je 14 marca 1963 roku. Tytuł magistra ekonomii uzyskał, broniąc pracę magisterską zatytułowaną *Ogrodnictwo w Wielkopolsce w latach 1929–1939*. Tematyka pracy była uzasadniona także materialnie – w czasie studiów Kazimierz Zimniewicz korzystał ze stypendium fundowanego przez Rejonową Spółdzielnię Ogrodniczą w Kościanie. Stypendia tego rodzaju należało po studiach odpracować. Jednak po przyjęciu na staż asystencki (za zgodą Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego) został on zwolniony z tego obowiązku i chyba nigdy do zajęć ogrodniczych nie wrócił, poza uprawianiem przydomowego ogrodu w Boszkowie.

Całe życie zawodowe Profesora Zimniewicza od 1 kwietnia 1963 roku do 30 września 2010 roku było związane z naszą Uczelnią, poczynając od stażu asystenckiego w 1963 roku, przez stanowisko asystenta, starszego asystenta, adiunkta, docenta (1976), profesora nadzwyczajnego (1990), profesora zwyczajnego (1995), aż do przejścia na emeryturę w 2010 roku. Pierwszym miejscem zatrudnienia była Katedra Ekonomiki Przemysłu, kierowana przez prof. Stanisława Smolińskiego, w Instytucie Ekonomiki Produkcji , a ostatnim Katedra Systemów i Technik Zarządzania na Wydziale Zarządzania, której był wieloletnim kierownikiem.

Pracę doktorską pod tytułem *Potencjał gospodarczy i przeobrażenia organizacyjne przemysłu drobnego w Wielkopolsce w latach 1945–1963* przygotował pod opieką naukową prof. Władysława Rusińskiego. Cztery lata po zakończeniu studiów magisterskich uchwałą Rady Wydziału Ogólno-Ekonomicznego z 22 listopada 1967 roku nadano mu stopień doktora nauk ekonomicznych. Osiem lat później uchwałą Rady Wydziału Ekonomiki Produkcji Akademii Ekonomicznej w Poznaniu z 24 czerwca 1975 roku uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego. Jego rozprawa habili-

tacyjna dotyczyła problematyki efektywności wykorzystania czasu pracy robotników grupy przemysłowej. Do podejmowania tematyki czasu pracy bardzo często zachęcał także swoich pracowników. Profesorem tytularnym został 17 listopada 1990 roku.

Badania Profesora Zimniewicza skupiały się na teorii organizacji i zarządzania, partycypacji w zarządzaniu, projektowaniu systemów zarządzania, zarządzaniu przedsiębiorstwem, ekonomice i organizacji przedsiębiorstw, technice zarządzania, ekonomicznych aspektach czasu pracy, metodologii organizacji i zarządzania, organizacji i zarządzaniu ochroną środowiska w Polsce. Szczególnie cenione, również przez praktyków biznesu, były jego publikacje na temat technik zarządzania. Bardzo lubił używać określenia „skrzynka narzędziowa menedżera", by wskazać na dobrany do potrzeb danego menedżera zestaw technik zarządzania.

Na Uczelni sprawował liczne funkcje kierownicze: prorektora ds. nauki i współpracy z zagranicą, prodziekana studiów dla pracujących, zastępcy dyrektora Instytutu Organizacji i Zarządzania, kierownika Zakładu Projektowania Systemów Zarządzania, kierownika Katedry Systemów Zarządzania. Był także kierownikiem Podyplomowego Studium Organizacji i Zarządzania w Przedsiębiorstwie, zastępcą dyrektora Międzywydziałowych Studiów dla Pracujących AE w Poznaniu, przewodniczącym Rady Bibliotecznej. Łączył z powodzeniem teorię zarządzania, o której pisał w publikacjach, z praktyką kierowniczą. W dorobku organizacyjnym miał też utworzenie gabinetu audiowizualnego, który służył do zajęć ćwiczeniowych.

O efektach pracy Profesora Zimniewicza świadczą nie tylko jego publikacje naukowe, ale również, a może przede wszystkim, doktoranci, którzy pod jego opieką naukową przygotowali i obronili swoje prace doktorskie, w sumie 11 osób.

Profesor był członkiem Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa (TNOiK), Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego (PTE), Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (PTPN) i propagatorem wkładu Wielkopolan do nauki o organizacji i zarządzaniu, zwłaszcza dokonań tzw. organiczników wielkopolskich. Jednak miejscem, które zawsze szczególnie wspierał, był Kościan. Kazimierz Zimniewicz był współzałożycielem Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej, laureatem Nagrody Twórczej Miasta Kościana, autorem licznych publikacji o historii Kościana, ziemi kościańskiej oraz Przemęckim Parku Krajobrazowym. Przez wiele lat, praktycznie przez cały czas aktywności zawodowej, społecznie pracował na rzecz Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej, inicjując działania wydawnicze, organizację sesji naukowych i działalność popularnonaukową. Za działalność organizatorską na rzecz ochrony środowiska, w tym na rzecz utworzenia parków krajobrazowych w rodzinnych stronach, został odznaczony przez ministra ochrony środowiska Złotą Odznaką za Zasługi dla Ochrony Środowiska i Zasobów Wodnych.

Okresowo pracował także w Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Poznaniu, w Wyższej Szkole Komunikacji i Zarządzania w Poznaniu na Wydziale Zarządzania

i Ekonomii, w Wyższej Szkole Zarządzania i Psychologii w Poznaniu oraz w Społecznej Akademii Nauk na Wydziale Zamiejscowym w Ostrowie Wielkopolskim, dzieląc się doświadczeniem naukowym i dydaktycznym.

Za swoją działalność zawodową i społeczną otrzymał liczne odznaczenia, w tym Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej, tytuł Zasłużonego Działacza Kultury, Odznakę Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego oraz szczególnie ważną dla Profesora Odznakę Zasłużony dla Powiatu Kościańskiego.

Wyrazem szacunku dla autorytetu Profesora było to, że pracownicy katedry, zwłaszcza ci młodsi, odbierając telefon od niego, zawsze wstawali, niemal stając na baczność, z komentarzem „Kazek dzwoni"... I wszystko było jasne.

Profesor Kazimierz Zimniewicz zmarł 12 lutego 2024 roku. Został pochowany na Cmentarzu Parafialnym w Komornikach.

Beata Skowron-Mielnik

Stefan Żardecki

1887–1963

W 1963 roku zmarł Licencjat Stefan Żardecki, wybitny znawca bankowości, zasłużony wykładowca, zamiłowany i niestrudzony pedagog. Był przez ponad 30 lat w pełni oddany Uczelni, począwszy od jej powstania w roku 1926.

Urodził się 16 kwietnia 1887 roku w Rawicy na Kielecczyźnie. Do gimnazjum uczęszczał w Radomiu, gdzie w roku 1905 brał udział w walce o polską szkołę. Jako jeden z organizatorów strajku szkolnego został wydalony z gimnazjum i osadzony w więzieniu przez władze carskie. W roku 1906 przyjęto go do nowo utworzonej szkoły polskiej, w której uzyskał maturę w roku 1907. Pozbawiony prawa studiowania w kraju wyjechał na studia wyższe do Belgii. Ukończył je na Państwowym Uniwersytecie w Liège, uzyskując z odznaczeniem tytuł licencjata nauk konsularno-handlowych. Następnie odbył dodatkowe studia na sekcji ekonomicznej Wydziału Nauk Politycznych i Socjalnych Uniwersytetu w Brukseli.

Ukończone przez niego studia uprawniały go do podjęcia samodzielnej pracy w bankach i przedsiębiorstwach oraz w szkolnictwie. Praktykę zawodową odbył w firmie La Frandre w Liège w roku 1910, a w następnym roku w największym banku parysko-niderlandzkim – Banque de Paris et des Pays-Bas w Paryżu. Po dwuletniej praktyce pracował przez kilka lat jako rewident w spółce akcyjnej Singer (obejmującej swym zasięgiem Persję) mającej swoje siedziby w Warszawie, Moskwie i Baku. Łączył to z pracą korespondenta zarówno Banku Dyskontowego Warszawskiego, jak i Rosyjskiego Banku dla Handlu Zagranicznego w Baku. W latach 1918–1925 pracował w kilku polskich bankach na stanowisku dyrektora (Bank Kredytowy w Warszawie, Oddział w Poznaniu, Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, Oddział w Toruniu) bądź członka Komisji Rewizyjnej (Bank Centralny i Bank Mazowiecki w Warszawie). W roku 1921 był delegowany w celu utworzenia Banku Budowlanego w Krakowie. Pracował zawsze na stanowiskach samodzielnych, kierowniczych, doradczych lub kontrolnych. Niejednokrotnie pracował jednocześnie w kilku instytucjach, będąc przez kilkanaście lat członkiem Komisji Rewizyjnej. Ponadto w latach 1918–1921 wykładał w szkołach handlowych w Warszawie i na Państwowych Kursach Handlowych w Chełmie, a w roku 1925 w szkołach i liceach handlowych w Poznaniu.

W roku 1926 podjął pracę jako wykładowca w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. Wszedł w skład stałego grona nauczającego i uczestniczył w pierwszym posiedzeniu tegoż zespołu 10 października 1926 roku. Wykładał arytmetykę handlową, korespondencję handlową oraz organizację i technikę bankową. Prowadził także seminaria związane tematycznie z tym ostatnim wykładem. Pracując w Uczelni, był jednocześnie lektorem na Uniwersytecie Poznańskim oraz uczył w szkołach i liceach handlowych w Poznaniu.

Podczas wojny mieszkał w Warszawie. Przez cały czas okupacji uczył w średnich szkołach handlowych i na tajnych kursach. W latach 1941–1944 był także wykładowcą w Szkole Handlowej prof. Edwarda Lipińskiego, która była zakonspirowaną Szkołą Główną Handlową. Ponadto przygotował do druku dwie prace z zakresu bankowości i organizacji przedsiębiorstw. Jedna z tych prac miała być rozprawą doktorską, którą zamierzał obronić na Uniwersytecie w Brukseli. Niestety, rękopisy tych prac zaginęły w czasie powstania, kiedy wojsko niemieckie wysiedlało mieszkańców domu, zatrzymując Stefana Żardeckiego w charakterze zakładnika.

Po zakończeniu działań wojennych na terenie Polski powrócił do Poznania, by podjąć od połowy kwietnia 1945 roku swoje zajęcia przerwane wybuchem wojny. Prowadził je także w Oddziale Akademii Handlowej w Szczecinie. Wszedł też w skład Rady Profesorów Akademii Handlowej. Widząc ogromne zapotrzebowanie na pomoce dydaktyczne, wydał na prawach rękopisu trzy podręczniki: *Arytmetyka handlowa*, *Przedsiębiorstwo bankowe* i *Bankowość*.

W chwili wznowienia studiów w 1945 roku obowiązywał przedwojenny program. Uznając potrzebę jego modyfikacji, opracowano nowy plan studiów, który został przyjęty przez Radę Profesorów i zatwierdzony 2 października 1945 roku przez Ministerstwo. Nowy program podlegał ciągłym zmianom, niektóre przedmioty komasowano, a niektóre likwidowano. Dotyczyło to także przedmiotów wykładanych przez Stefana Żardeckiego.

W kwietniu 1951 roku utworzono Katedrę Bankowości, powierzając mu opiekę nad tą katedrą jako doświadczonemu pedagogowi. Funkcję tę pełnił przez kilka miesięcy. Już w roku akademickim 1951/1952 kierownictwo tej katedry przejął jego zastępca mgr Zygmunt Szymczak. Po dwóch latach, w roku akademickim 1953/1954, przekształcono ją w Katedrę Obiegu Pieniężnego i Kredytu z Zakładem Bankowości. Po tych zmianach organizacyjnych Stefana Żardeckiego przeniesiono jako wykładowcę do Katedry Rachunkowości kierowanej przez prof. Witolda Skalskiego. Prowadził tu zajęcia z grupą studentów studiów II stopnia, kierując ich pracami magisterskimi. Ponadto od roku 1954 prowadził, na zlecenie Ministerstwa Energetyki, badania poświęcone problematyce ekonomicznej tego resortu. Z tego też zakresu pisano pod jego kierunkiem prace magisterskie. Na emeryturę przeszedł w roku 1957.

Profesor Stefan Żardecki, bo tak z szacunkiem zwracali się do niego studenci i absolwenci, zasłużył się także jako współpracujący przez wiele lat z młodzieżą akademicką. Od roku 1928 był kuratorem ogólnostudenckiej organizacji Bratnia Pomoc. Służył wytrwale pomocą i radą aż do czasu jej likwidacji. Pracy było wiele, gdyż Bratnia Pomoc działała aktywnie, zajmując się niesieniem pomocy materialnej swoim członkom. Zważywszy, że główną dziedziną działalności było prowadzenie stołówki studenckiej, wymagało to wiele trudu, zwłaszcza po wojnie. Likwidacja Bratniej Pomocy nastąpiła 30 kwietnia 1950 roku na Kongresie w Warszawie. Utworzono wtedy Związek Studentów Polskich. Nie przejął on agend Bratniej Pomocy.

Studenci i absolwenci okresu międzywojennego oraz pierwszych lat powojennych darzyli Stefana Żardeckiego dużą sympatią. Był bowiem serdeczny i życzliwy, nie rezygnując z twardego egzekwowania wymaganego kwantum wiedzy z wykładanych przez siebie przedmiotów. Szacunkiem darzyli go również ci, którzy wielokrotnie otrzymywali od niego oceny niedostateczne. Był wymagający, ale sprawiedliwy. Wychowankowie Uczelni zachowali Profesora we wdzięcznej pamięci jako sumiennego i prawego człowieka oraz oddanego im przyjaciela i wychowawcę.

Zdzisław Rembarz

Pracownicy administracji

Doświadczenie to przebogata kopalnia, skąd mądry człowiek wydobywa skarby potrzebne do życia.
Cyceron

Zofia Biała-Mikołajewska

1938–2024

Magister Zofia Biała-Mikołajewska przez 22 lata była starszym redaktorem w Wydawnictwie naszej Uczelni.

Urodziła się 22 marca 1938 roku w Poznaniu jako córka Romana i Zofii z domu Grek. Miała dwoje rodzeństwa (siostrę i brata). Po II wojnie światowej rodzina zamieszkała w Świeciu nad Wisłą. Pani Zofia uzyskała świadectwo dojrzałości w 1955 roku w tamtejszym Liceum Ogólnokształcącym im. Floriana Ceynowy, a następnie podjęła studia matematyczne na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Studia ukończyła w 1961 roku, a 30 maja tego roku obroniła pracę magisterską zatytułowaną *Twierdzenie Titchmarsha o splocie* i otrzymała tytuł magistra nauk matematycznych.

Po studiach rozpoczęła pracę jako nauczycielka matematyki w Zasadniczej Szkole Zawodowej dla Pracujących „Wiepofama" w Poznaniu, gdzie pracowała do sierpnia 1967 roku. Tam poznała przyszłego męża – Bogdana Mikołajewskiego. Pobrali się w 1962 roku. Spędzili razem prawie 50 lat, do śmierci Bogdana w 2011 roku. Mieli wiele wspólnych zainteresowań – muzyka poważna, szczególnie opera, podróże, ale główną ich pasją był ogród. Państwo Mikołajewscy mieli dwoje dzieci – Macieja i Annę. Doczekali się pięciorga wnuków i siedmiorga prawnuków.

We wrześniu 1967 roku Zofia Biała-Mikołajewska została zatrudniona na stanowisku redaktora w poznańskim oddziale Państwowego Wydawnictwa Naukowego, w redakcji matematycznej. Opracowywała podręczniki akademickie, monografie naukowe, a także publikacje popularnonaukowe z zakresu matematyki i niekiedy innych dziedzin ścisłych. Współpracowała też z innymi redakcjami przy pracach, w których występowały elementy matematyki, między innymi przy publikacjach z dziedziny ekonomii. Pracowała tam do 30 września 1990 roku. W 1986 roku została odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi.

1 października 1990 roku rozpoczęła pracę jako starszy redaktor w Wydawnictwie Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Po ośmiu latach, w kwietniu 1998 roku, przeszła na emeryturę, kontynuowała jednak pracę w Wydawnictwie aż do 31 lipca 2012 roku.

Ze względu na wykształcenie opracowywała w Wydawnictwie teksty szczególnie trudne, głównie matematyczne, statystyczne, ekonometryczne i towaroznawcze. Do 2008 roku Pani Zofia była jedynym specjalistą w Wydawnictwie w tym zakresie, „filarem Wydawnictwa", jak pisał ówczesny redaktor naczelny prof. Antoni Sobczak. Jej pracę wiele razy uhonorowano nagrodą rektora Uczelni – zarówno indywidualną, jak i zbiorową.

Do obowiązków Redaktor Mikołajewskiej należało między innymi: sprawdzanie dostarczonych maszynopisów pod względem językowym, poprawności i jednolitości terminologii, symboli i jednostek miar, weryfikacja i opracowanie zawartego w pracy materiału ilustracyjnego i tabelarycznego, a także bibliografii i wszelkich innych wykazów, uzgadnianie z autorem proponowanych zmian (merytorycznych) w tekście i nadzór nad korektą autorską oraz współpraca z grafikiem w sprawie projektu okładki książki.

Trudno wymienić wszystkie prace, które Zofia Mikołajewska opracowywała redakcyjnie. Były wśród nich monografie (w tym wiele profesorskich i habilitacyjnych), czasopisma, podręczniki i materiały dydaktyczne. Część tych publikacji była nagradzana w konkursach wydawców. Wymieńmy chociaż kilka (każda doczekała się kilku wydań):

- *Chemia ogólna* Floriana Domki i Jana Jasiczaka (1999, nagroda na Krajowych Targach Książki Akademickiej ATENA 1999),
- *Ekonomia matematyczna* Emila Panka (2000),
- *Demografia* Mieczysława Kędelskiego i Jana Paradysza (2006, Najlepszy Podręcznik Akademicki na 10. Targach Książki w Krakowie),
- *System zarządzania środowiskowego w organizacji* Aliny Matuszak-Flejszman (2007),
- *Filtrowanie informacji* Witolda Abramowicza (2008, Nagroda Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych im. ks. Edwarda Pudełki),
- *Matematyka dla ekonomistów* Mariana Matłoki (2009),
- *Wstęp do badań operacyjnych* Bogusława Guzika (2009),
- *Surfaktanty* Ryszarda Zielińskiego (2009).

Rekordzistką jest wymieniona już *Ekonomia matematyczna* Emila Panka, która otrzymała I nagrodę ministra edukacji narodowej w konkursie na najlepszą książkę akademicką wydaną przez wydawnictwo uczelniane (2000), Nagrodę Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego im. prof. Edwarda Lipińskiego (2001) oraz wyróżnienie podczas VI Wrocławskich Targów Książki Naukowej.

Szczególną nagrodą jest wdzięczność autorów, którzy z uznaniem wspominali Zofię Mikołajewską długo po zakończeniu przez nią pracy na Uczelni.

Pani Zofia odgrywała ważną rolę organizacyjną ze względu na pieczę nad wewnętrznymi publikacjami i regulacjami Uczelni. Była redaktorem prowadzącym comiesięcz-

nego „Biuletynu Informacyjnego UEP". Jej wiedza i znajomość Uczelni pozwalały, oprócz redakcyjnego opracowania tekstu i ilustracji, na merytoryczną weryfikację nadsyłanych materiałów. Aktualne materiały do „Biuletynu" przekazywano do Wydawnictwa w ostatniej chwili, w związku z tym ich opracowanie wymagało od Zofii Mikołajewskiej sprawności warsztatowej i stałych kontaktów z kilkoma komórkami Uczelni. Dzięki jej zaangażowaniu „Biuletyn" zawsze ukazywał się na czas.

Ponadto Zofia Mikołajewska zajmowała się regulaminami, zarządzeniami i innymi aktami prawnymi przekazywanymi Wydawnictwu do opracowania przez uprawnione komórki Uczelni.

Została w pamięci współpracowników jako wspaniała koleżanka. Zawsze służyła pomocą. Była pogodna i uśmiechnięta. Chętnie dzieliła się doświadczeniem, nie tylko zawodowym. Współpracownicy wiele razy korzystali z plonów z jej ogródka. Pamiętają jej codzienny rytuał – filiżanka czarnej kawy i kostka gorzkiej czekolady. Wyróżniała się zdrowiem, kondycją, prostą sylwetką, piękną cerą i włosami bez siwizny jeszcze w wieku ponad 70 lat.

Pani Zofia prywatnie często pomagała samotnym chorym znajomym. Na różne okazje piekła im ciasta i przygotowywała posiłki.

Redaktor Zofia Mikołajewska zmarła 2 kwietnia 2024 roku. Została pochowana na cmentarzu przy ul. Bluszczowej w Poznaniu.

Magdalena Kraszewska

Waldemar Bilski

1963–2023

Waldemar Bilski urodził się 7 stycznia 1963 roku w Środzie Wielkopolskiej, dzieciństwo i młodzieńcze lata spędził w Kostrzynie Wielkopolskim, a po założeniu rodziny zamieszkał w Poznaniu. Absolwent Technikum Melioracji Wodnych. Ukończył kierunek logistyka przedsiębiorstw na Wydziale Budowy Maszyn i Zarządzania Politechniki Poznańskiej, następnie zarządzanie i marketing w Wyższej Szkole Komunikacji i Zarządzania. Systematycznie rozwijał swoje kompetencje, uczestnicząc w licznych kursach i szkoleniach (był na przykład certyfikowanym doradcą ds. bezpieczeństwa w zakresie transportu drogowego towarów niebezpiecznych).

W trakcie zasadniczej służby wojskowej powierzono mu – nie bez powodu – między innymi funkcję pisarza. Miał elegancki, kaligraficzny charakter pisma, o niemal artystycznym wyrazie i lekkość wyrażania myśli. Przymioty te doskonale ze sobą współgrały i znajdowały praktyczne zastosowanie w codziennych zadaniach.

Zawodowo był związany z Urzędem Miasta i Gminy Kostrzyn (1983–1986), firmą Tarpan sp. z o.o. (1986 –1996), PKN Orlen i ORLEN Transport (1996–2009) oraz Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu (od 2009 do przedwczesnej śmierci 14 września 2023 roku). Przepracował ponad 40 lat.

Na Uczelni Waldemar Bilski zajmował stanowiska: specjalisty w Dziale Administracyjno-Gospodarczym, zastępcy kierownika Działu Administracyjno-Eksploatacyjnego, starszego specjalisty ds. administracyjnych, a od 2019 starszego specjalisty ds. administracyjnych pełniącego funkcję koordynatora w Dziale Zarządzania Infrastrukturą.

Angażował się w życie naszej społeczności akademickiej, o czym świadczą pełnione przez niego funkcje członka Senatu UEP dwóch kadencji (2012–2020) i uczestnika prac licznych komisji, między innymi Komisji Rektorskiej ds. Pożarowo-Technicznych, Komisji Rektorskiej ds. Nagród Rektora dla Pracowników Niebędących Nauczycielami i Komisji Kasacyjnej, w której był zastępcą przewodniczącego. Niezawodnie współorganizował Bal Seledynowy – wyjątkową doroczną uroczystość o prestiżowym charakterze i bogatej tradycji. Przez wiele lat był jego dobrym duchem.

Wysokie kompetencje i szeroka wiedza merytoryczna sprawiały, że przydzielane Waldemarowi Bilskiemu obowiązki były bardzo szerokie. Koordynował pracę ponad

30-osobowego zespołu pracowników obsługi, planował, organizował i nadzorował obsługę eksploatacyjną i konserwatorską budynków dydaktycznych, urządzeń i instalacji, czuwał nad realizacją usług porządkowych, serwisowych i naprawczych, a także wspierał organizację przeprowadzek i akademickich wydarzeń.

Był cenionym specjalistą z otwartym podejściem do nowych wyzwań. Nie szczędził sił, by finalizować zadania. Skuteczny, a jednocześnie bardzo pomocny. Kiedy sytuacja tego wymagała, pracował ramię w ramię z zespołem, bez względu na czas i porę. W pamięci jak żywe pozostają obrazy na przykład nocnego usuwania skutków zalań i ratowania mienia Uczelni w budynkach UEP podczas ulewnych czerwcowych deszczy (w wodzie po kolana). Informacja do przekazania, temat do omówienia, problem do rozwiązania, optymalizacja warta rozważenia, czyli niezliczone minuty merytorycznych rozmów – tych prostych i tych trudnych, zawsze pełnych szacunku i z trafną konkluzją w podsumowaniu. Sprawy istotne czy błahe – wszystkie realizowane starannie i z dbałością o szczegóły.

Odpowiedzialność, obowiązkowość, dyspozycyjność i sumienność w wykonywaniu prac na rzecz Uczelni zostały uhonorowane licznymi wyróżnieniami. W 2021 roku został odznaczony Złotym Medalem za Długoletnią Służbę. Cieszył się szacunkiem wśród współpracowników – nie tylko za fachowość i pracowitość, ale też za sposób bycia. Współpraca z nim należała do efektywnych i przyjemnych. Rzetelność, opanowanie, serdeczność i empatia sprawiały, że był człowiekiem, na którego można było liczyć i do którego zwracano się z każdą sprawą. Zaangażowanie i wsparcie, jakiego udzielał, doceniała również brać studencka. Został laureatem dwóch statuetek Victorii UEP dla najlepszego pracownika niebędącego nauczycielem akademickim.

Bez wątpienia największą radość i dumę stanowiła dla niego rodzina. Był oddanym mężem Renaty, z którą przez 45 lat tworzył wyjątkowy związek oparty na miłości, szacunku i partnerstwie, dumnym tatą Marcina i Michała, troskliwym synem Kazimierza i Janiny oraz bratem Aleksandry i Mariusza. To ich szczęście i sukcesy były dla niego najważniejsze. Starał się zachowywać harmonię pomiędzy życiem zawodowym i prywatnym. Bliskość natury, wyjazdy z bliskimi nad morze, czas spędzony na pielęgnowanej z pasją działce – to bez wątpienia jedne z ulubionych sposobów na odpoczynek. Znany był z zamiłowania do kwiatów. Szczególną sympatią darzył budleje, lilie i dalie – symbolizujące bliskie mu wartości: wierność, trwałość, odwagę, wdzięczność i lojalność.

Miał wiele, zdawać by się mogło nieoczywistych, zainteresowań, pasji i talentów. Jedną z jego fascynacji stanowiła historia, którą dobrze znał. Pięknie rysował – ze szczególnym upodobaniem sprzęty wojskowe. Rzeźbił w drewnie. W młodszych latach ochoczo wędkował. W każdej wolnej chwili zatapiał się w lekturze ulubionych książek. Fantastyka zajmowała wśród nich szczególną pozycję – dzięki niej wyobraźnia miała możliwość szeroko rozwijać skrzydła. Wśród jego muzycznych upodobań

wyjątkowe miejsce zajmowała twórczość zespołu Queen oraz Jeana-Michela Jarre'a.

Towarzyska natura i serdeczność sprawiały, że z łatwością zjednywał sobie ludzi. Lubił rozmawiać. Trudno było znaleźć temat, na który nie potrafiłby się wypowiedzieć. Jego rozmowy rzadko mieściły się w ramach krótkiej wymiany zdań. Niezależnie od tematu potrafił z finezją i humorem snuć barwne opowieści i nikt nie miał mu tego za złe. Waldkowe monologi przypominały bowiem gawędy mistrzów słowa: wciągające, pełne wiedzy, refleksji i dowcipu. Prywatne rozmowy miały w sobie coś z dobrej literatury: były treściwe i inspirujące.

Odszedł przedwcześnie 14 września 2023 roku po krótkiej i ciężkiej chorobie, pozostawiając po sobie trwały ślad w sercach wielu ludzi, którzy mieli szczęście go poznać. 21 września 2023 roku społeczność akademicka licznie pożegnała Waldemara Bilskiego, towarzysząc mu w ostatniej ziemskiej drodze.

Straciliśmy życzliwego kolegę i współpracownika oddanego sprawom Uczelni. Bez wątpienia nietuzinkowa osobowość Waldemara Bilskiego sprawiła, że był i pozostanie jedną z tych postaci, które tworzyły historię naszego Uniwersytetu. Jego obecność wśród nas zapisała się trwałym echem w naszej pamięci, podobnie jak życzliwe słowo powitania i serdeczny uśmiech.

Wspominając Waldemara Bilskiego, dla nas po prostu Waldka, trudno nie zgodzić się ze słowami Ralpha Waldo Emersona: „To nie długość życia, ale jego głębia ma znaczenie".

Iwona Pospieszna-Filakiewicz

Urszula Hoffmann

1922–2013

Urszula Hoffmann urodziła się 15 lipca 1922 roku. Podczas II wojny światowej, zmuszona przez Urząd Pracy, zatrudniona była jako pomoc domowa w niemieckiej rodzinie Evicha Stephany w Poznaniu. W tym czasie potajemnie uczyła się języków obcych i pracowała w konspiracyjnej grupie poznańskich Szarych Szeregów, była żołnierką Okręgu Poznańskiej Armii Krajowej. Rodzina została mocno doświadczona, wysiedlono ją zaraz na początku wojny. Wuj L. Laudowicz został rozstrzelany w trakcie publicznej egzekucji w Śremie, a W. Laudowicz, oficer Wojska Polskiego, został zamordowany w Katyniu.

Po zakończeniu wojny Urszula Hoffmann pracowała w Polskiej Agencji Prasowej „Polpress" jako kierownik działu ogólnego. Przerwała zatrudnienie, by kontynuować naukę i zdać maturę. Świadectwo maturalne uzyskała 12 lutego 1946 roku w Liceum Sióstr Urszulanek w Poznaniu. Od października 1945 roku była wolnym słuchaczem w Akademii Handlowej w Poznaniu, a po uzyskaniu świadectwa dojrzałości została przyjęta w poczet studentów. Uczelnię ukończyła w 1950 roku, uzyskując dyplom magistra nauk ekonomiczno-handlowych. W trakcie studiów pełniła funkcję sekretarza generalnego w Bratniej Pomocy Stowarzyszenia Studentek i Studentów Akademii Handlowej w Poznaniu. Już w trakcie studiów pracowała na stanowisku asystenta w Katedrze Ekonomii Transportu i Komunikacji, a później starszego asystenta w Katedrze Rachunkowości. Musiała zrezygnować z zatrudnienia jako wykładowczyni z powodu zapalenia strun głosowych. 1 października 1957 roku przeszła do administracji Uczelni, w której zajmowała różne stanowiska: starszego radcy, kierownika administracyjnego Wydziału Ekonomicznego, Wydziału Ogólno-Ekonomicznego i Wydziału Ekonomiki Produkcji, kierownika Działu Nauki, kierownika rektoratu i sekretarza rektora. Na ostatnim stanowisku pracowała przez ponad 30 lat, łącznie na naszej Uczelni – ponad 40 lat (od 6 listopada 1948 roku do 1 września 1991 roku), za kadencji pięciu rektorów.

Etat na Uczelni łączyła z posadą w Centralnym Zarządzie Państwowych Nieruchomości Ziemskich w Poznaniu jako referent i jako księgowa i starsza księgowa w Likwidaturze Państwowych Nieruchomości Ziemskich w Poznaniu. Dorywczo pracowała również jako nauczyciel kontraktowy języka francuskiego w Liceum Telekomunikacyj-

nym w Poznaniu. Była także pilotem wycieczek zagranicznych. Biegle posługiwała się językami francuskim i niemieckim.

Za zasługi została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Armii Krajowej, Medalem Pro Patria, Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego, Odznaką Honorową Miasta Poznania, Złotą Odznaką PTE, Złotą Odznaką ZNP, Nagrodą Zarządu Głównego ZNP, Złotą Odznaką Federacji Sportowej „Ogniwo", była też laureatką nagrody ministra kultury i sztuki.

Urszula Hoffmann była wieloletnią sekretarz Zarządu Okręgu Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Wielkopolska, porucznikiem rezerwy Wojska Polskiego, ponadto aktywną członkinią Związku Nauczycielstwa Polskiego i Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, sekretarzem Stowarzyszenia Asystentów Szkół Akademickich w Poznaniu, członkinią Klubu Demokratycznej Profesury i członkinią Ligi Kobiet, sekretarzem Uczelnianego Komitetu Obrońców Pokoju, członkinią wielu komisji uczelnianych, a także pełnomocniczką rektora ds. kontaktów z prasą, radiem i telewizją.

Oceniana była jako pełna inicjatywy, dobra organizatorka, sumienna, samodzielna, zdyscyplinowana, koleżeńska i życzliwa ludziom pracowniczka. Elementy życiorysu i dokonania Urszuli Hoffmann wystarczyłyby dla kilku osób. To kobieta, która odważnie żyła do końca.

Zmarła 23 października 2013 roku w wieku 91 lat.

Ewa Paluch

Ludwik Karolczak

1907–1988

Wraz z przejściem Ludwika Karolczaka na emeryturę 3 marca 1977 roku odeszła z Uczelni legendarna postać pracownika znającego wiele roczników absolwentów. Całe swoje życie związał z Uczelnią i służył jej tak, jak umiał najlepiej, przez niemal 40 lat. Zmarł w 1988 roku.

Ludwik Karolczak urodził się 1 sierpnia 1907 roku w Chludowie koło Poznania w rodzinie robotniczej. Po ukończeniu szkoły podstawowej w roku 1921 podjął pracę najpierw jako ogrodnik, później pracował w piekarni, a następnie w Poznańskiej Kolei Elektrycznej. W roku 1938 rozpoczął pracę w Akademii Handlowej w Poznaniu w charakterze woźnego. Na tym stanowisku zastała go wojna. Ludwik Karolczak wraz z rodziną mieszkał w służbowym mieszkaniu w gmachu Uczelni. Gmach ten zajęła NSDAP i zatrudniła go jako palacza. W ten sposób Ludwik Karolczak jako jedyny Polak przebywał przez cały okres okupacji na terenie dawnej Akademii Handlowej. Dlatego też już w czasie walk o Poznań mógł w miarę swych możliwości zabezpieczać gmach i przeciwdziałać rozgrabianiu mienia, co nastąpiło po zakończeniu działań wojennych.

Po wojnie został zatrudniony na stanowisku strażnika. Zamiennie z pedlem Józefem Granatem pełnił tę służbę z oddaniem. Dbał o mienie Uczelni tak jak o własne. Znał nie tylko osobiście wszystkich profesorów i pomocniczych pracowników nauki, kolejne Zarządy Stowarzyszenia Studentek i Studentów Bratniej Pomocy i Koła Naukowego, lecz także licznych studentów współpracujących z organizacjami akademickimi, którzy byli tak bardzo związani z Uczelnią, że spędzali w niej całe dnie. Interesował się wynikami egzaminów, pocieszał lub gratulował sukcesu.

Był przez młodzież akademicką lubiany i szanowany za swą postawę, życzliwość i pracowitość. Jego postać, zawsze wyprostowana, w granatowym mundurze strażnika, budziła respekt, a jego polecenia i uwagi były przez studentów honorowane. Liczni absolwenci, zwłaszcza z okresu powojennych lat, wspominając Uczelnię, łączą ją zawsze z sylwetką Ludwika Karolczaka.

Urszula Hoffmann

Józef Krawczyk

1929–2018

Józef Krawczyk urodził się 12 marca 1929 roku w kolonii Wydumka (pow. Kostopol w woj. Wołyńskim). W 1943 roku wraz z całą rodziną uciekł przed rzezią Polaków na Wołyniu. Po opuszczeniu gospodarstwa i domu rodzina oddała się w ręce okupantów hitlerowskich i została wywieziona na roboty przymusowe do Niemiec. Po powrocie do kraju w 1945 roku osiadła w Częstochowie, a Józef po roku wyjechał do Żar, gdzie podjął pracę tkacza w Zakładach Przemysłu Lniarskiego. Następnie wstąpił do wojska, ukończył szkołę oficerską i w stopniu porucznika przeszedł do rezerwy. Zamieszkał w Poznaniu i znalazł zatrudnienie w dziale kadr Zarządu Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej. Tam dał się poznać jako dobry organizator przejawiający dużo inicjatywy i sumiennie wykonujący obowiązki służbowe. Dzięki długoletniej praktyce i systematycznym podnoszeniu kwalifikacji zawodowych potrafił umiejętnie kierować podległymi mu zespołami pracowników. Od 1957 roku pełnił funkcję kierownika Działu Kontroli Przewozów, a w 1969 roku objął stanowisko zastępcy dyrektora PKS Oddział w Poznaniu. W tym czasie rozpoczął studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1971 roku uzyskał tytuł magistra administracji.

W roku 1972 Józef Krawczyk rozpoczął pracę w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na stanowisku dyrektora administracyjnego. Odpowiadał za kierowanie jednostkami administracyjnymi i organizowanie całokształtu pracy administracyjnej na Uczelni. Funkcję tę pełnił do końca kariery zawodowej i przejścia na emeryturę w roku 1995.

Jak wspomina profesor Zdzisław Krasiński w publikacji *Z dziejów Akademii Ekonomicznej w Poznaniu 1926–1996*: „Józef Krawczyk przez 20 lat dobrze radził sobie z »kataklizmami«, jakimi w tamtych czasach były dwie inwestycje: budowa wieżowca i odbudowa po wielkim pożarze górnych pięter gmachu głównego. Jego zadziorność była wielkim sprzymierzeńcem w owocnym współżyciu z budowlańcami”[1].

Gwałtowny wzrost liczby studentów na początku lat 70. XX wieku sprawił, że Akademia Ekonomiczna zaczęła się borykać z problemami lokalowymi. Konieczne były inwestycje w nowoczesną infrastrukturę. Tak zrodziła się koncepcja wybudowania na placu przy zbiegu ulic Tadeusza Kościuszki i Powstańców Wielkopolskich nowocze-

snego, dwudziestokondygnacyjnego wieżowca. Autorami projektu byli wybitni architekci: Zygmunt Skupniewicz, Witold Milewski i Lech Sternal. Budynek o kubaturze 84 tysięcy m^3 miał mierzyć 78 m i być najwyższym obiektem użytkowym w Poznaniu. Józef Krawczyk odpowiadał za nadzór nad tą wielką inwestycją. W trakcie uroczystych obchodów 50-lecia Uczelni w 1976 roku wmurowano akt erekcyjny. Budowa niestety napotykała liczne trudności. Kryzys gospodarczy i wprowadzenie stanu wojennego w 1981 roku przerwały na kilka lat całą inwestycję. Prace wznowiono pod koniec lat 80. i budynek do użytku dydaktycznego można było przekazać w roku 1991. Józef Krawczyk nadzorował także prace budowlane i wykończeniowe przy realizacji najnowocześniejszej w Polsce biblioteki akademickiej w niższej części wieżowca. Inwestycja ta ostatecznie została zakończona w 1995 roku.

Pożar budynku głównego, o którym wspomina w książce profesor Krasiński, miał miejsce wiosną 1980 roku. Podczas prac remontowych na IV piętrze został zaprószony ogień, który strawił część dachu i poddasza. Podczas akcji gaśniczej zalane zostały stropy i częściowo aula Akademii Ekonomicznej. Konieczne były poważne inwestycje naprawcze, których ciężar organizacyjny spadł na barki ówczesnego dyrektora administracyjnego.

Józef Krawczyk był aktywnym członkiem uczelnianej organizacji Związku Nauczycielstwa Polskiego, wspierając jego rozwój i angażując się w prace na rzecz poprawy jakości warunków pracy. W 1978 roku został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Kolejne władze Uczelni doceniały wkład pracy i zaangażowanie Magistra Józefa Krawczyka w rozwój Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, powierzając mu nieprzerwanie przez 23 lata odpowiedzialną funkcję dyrektora administracyjnego. Rektor prof. Bohdan Gruchman gratulował mu sprawnego funkcjonowania uczelnianej administracji i osobistego udziału w wybudowaniu gmachu Collegium Altum – wizytówki Uczelni i Poznania. Odchodząc na emeryturę, dyrektor Krawczyk mógł ze spokojnym sumieniem przekazać nadzór nad administracją swojemu następcy mgr. inż. Markowi Tyrakowskiemu.

Zmarł 5 grudnia 2018 roku w wieku 89 lat. Pochowany jest na Cmentarzu Górczyńskim w Poznaniu.

Sławomir Stawny

Hanna Maria Maciejewska

1910–2009

Magister Hanna Maria Maciejewska zmarła w setnym roku życia. Była cenionym pracownikiem pełniącym przez wiele lat funkcję dyrektora Biblioteki naszej Uczelni. Niewiele jest osób, które swoje całe życie zawodowe związały z jednym pracodawcą.

Urodziła się 27 stycznia 1910 roku w Berlinie jako córka Franciszka i Jadwigi z domu Gruszczyńskiej. Miała siostrę Irenę. W latach 1920–1928 (kiedy rodzina powróciła do Poznania) uczęszczała do Państwowego Gimnazjum im. Generałowej Zamojskiej w Poznaniu o profilu humanistycznym. Świadectwo dojrzałości otrzymała w 1928 roku, a następnie podjęła naukę w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu, gdzie uzyskała dyplom jej ukończenia (nr 247) w 1931 roku. Naukę kontynuowała na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Dyplom magisterski nauk ekonomiczno-politycznych uzyskała w 1933 roku (dyplom podpisany przez rektora Stanisława Rungego i dziekana Stanisława Kasznicę).

Pracę zawodową rozpoczęła w marcu 1934 roku na Wydziale Rentowym w Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu. W październiku 1934 roku związała się już na stałe z naszą Uczelnią i pracowała na niej – z wyłączeniem okresu okupacji hitlerowskiej – do 31 lipca 1979 roku. Pracę rozpoczęła jako urzędnik biblioteczny. 1 września 1939 roku została powołana na stanowisko kierownika Biblioteki. Pracowała na nim do 7 listopada 1939 roku, kiedy to Uczelnia została zlikwidowana przez niemieckie władze okupacyjne.

Rodzina Maciejewskich została wysiedlona 7 listopada 1939 roku z ulicy Siemiradzkiego 2 do obozu na Głównej, a od grudnia 1939 roku do lipca 1944 roku mieszkała w Częstochowie. W czasie okupacji Hanna Maria Maciejewska pracowała najpierw w fabryce wiecznych piór „Omega" w Częstochowie, będąc sekretarką (10 stycznia 1940–9 października 1940), a następnie w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Radomiu – ekspozytura w Częstochowie jako sekretarka i referentka referatu handlowego (10 października 1940–15 stycznia 1945).

Po wyzwoleniu Poznania i ponownym otwarciu Akademii Handlowej w 1945 roku Hanna Maciejewska wystosowała pismo do władz Uczelni z prośbą o powierzenie jej kierownictwa Biblioteki, na które została mianowana w sierpniu 1939 roku pismem

podpisanym przez prorektora Witolda Skalskiego. Stanowisko kierownika Biblioteki objęła 1 maja 1945 roku.

W obliczu zniszczeń wojennych Magister Hanna Maciejewska rozpoczęła pracę od odbudowywania zbiorów bibliotecznych Akademii Handlowej. Zaczęła od zbierania księgozbioru z miejsc, w których zdołano go ukryć jesienią 1939 roku. Udało się wówczas odzyskać 9 tysięcy tomów spośród 22 tysięcy. Była przy tym jedyną osobą, która z przedwojennego zespołu bibliotekarzy wróciła do Biblioteki i z jej tylko znaną ochotą i wielką pasją odnajdywała to, co zaginęło. Krok po kroku rozszerzała księgozbiór i wznowiła działalność Biblioteki z myślą o pracownikach naukowo-dydaktycznych i przede wszystkim o studentach.

W 1946 roku zdała egzamin (przed Państwową Komisja Egzaminacyjną przy Ministerstwie Oświaty), uzyskując status pracownika I kategorii w Państwowej Służbie Bibliotecznej (po trwającym sześć miesięcy kursie bibliotekarskim). W marcu 1949 roku, została zaszeregowana przez Radę Profesorów Akademii Handlowej do grupy pracowników naukowych z przyznaniem jej tytułu bibliotekarza ze stopniem adiunkta. Natomiast w listopadzie 1961 roku została powołana przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego na stanowisko kustosza dyplomowanego, a władze Uczelni przyznały jej tytuł służbowy dyrektora Biblioteki Głównej. W sierpniu 1970 objęła stanowisko starszego kustosza dyplomowanego.

We wrześniu 1973 roku przeszła na emeryturę, a Uczelnia zatrudniła ją w niepełnym wymiarze etatu, powierzając opracowanie bibliografii publikacji pracowników Uczelni oraz bibliografię ekonomiczną regionu wielkopolskiego za lata 1919–1945. Z Uczelnią rozstała się w lipcu 1979 roku.

Dorobek piśmienniczy Hanny Maciejewskiej jest pokaźny. Już w latach 1949–1951 ukazało się bowiem, w trzech kolejnych numerach „Biuletynu Informacyjnego Zakładu Badania Obrotu Towarowego przy Akademii Handlowej – Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu" jej autorskie opracowanie *Bibliografia polskich wydawnictw o wewnętrznym obrocie towarowym za okres od 1.01.1949 do 31.12.1950*, cz. 1–3. Następne swoje prace drukowała w Wydawnictwie uczelnianym i były to: *Trzydzieści lat Uczelni 1926–1956*; „Biuletyn Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu"; „Informacje Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu". Ponadto przygotowała bibliografię opublikowanych prac czynnych pracowników nauki Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu, która była wydawana w „Rocznikach Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu" (w latach 1957–1978).

W „Poznańskich Rocznikach Ekonomicznych" w 1968 roku opracowała pokaźną bibliografię *Publikacje zwarte ekonomistów poznańskich. Wybór z lat 1945–1967*, a w latach 1971–1978 Magister Maciejewska opublikowała bibliografie prac indywidualnych pracowników Uczelni (między innymi profesorów: Floriana Barcińskiego, Zbigniewa Zakrzewskiego, Stanisława Waszaka, Józefa Zajdy, Zygmunta Szymczaka).

W „Ruchu Prawniczym i Ekonomicznym" w latach 1958–1959 współpracowała w przygotowaniu publikacji *Bibliografie ekonomiczne – zagraniczne piśmiennictwo ekonomiczne*. Najbardziej obszernym i bardzo interesującym opracowaniem bibliograficznym jest wydana w 1991 roku (jako samoistne wszakże wydawnictwo) praca *Bibliografia gospodarki Wielkopolski w latach 1919–1939*. Obejmuje ona piśmiennictwo ukazujące się we wskazanym okresie i odnoszące się do wydawnictw w całym kraju. Jest to przy tym jedyna praca podejmująca tę tematykę.

W dorobku piśmienniczym Hanny Maciejewskiej obok bibliografii znajdują się również opracowywane bardzo starannie i pisane z sercem życiorysy i biogramy pracowników Uczelni. Umieszczone zostały one przede wszystkim w uczelnianym wydawnictwie w *Byli wśród nas* pod redakcją prof. Zenobii Knakiewicz (wydania z lat 1977, 2001, 2006).

Magister Hanna Maciejewska publikowała biogramy różnych postaci również w *Polskim słowniku biograficznym, Wielkopolskim słowniku biograficznym, Słowniku pracowników książki polskiej, Słowniku bibliotekarzy wielkopolskich 1918–2000*.

Natomiast tematykę *stricte* biblioteczną prezentowała w różnych opracowaniach na łamach: „Roczników Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu", „Biuletynu Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu", „Informacji Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu", „Roczników Bibliotecznych", a także w wielu materiałach konferencyjnych i skryptach uczelnianych. Łącznie jej dorobek piśmienniczy wynosi około 170 pozycji.

Hanna Maciejewska była bardzo czynna w organizacji życia społecznego Uczelni oraz brała w nim udział. Była członkiem Zarządu Związku Nauczycielstwa Polskiego, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Stowarzyszenia Absolwentów WSE, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Za swoją pracę i działalność otrzymała wiele wyróżnień i odznaczeń, między innymi: Medal X-lecia Polski Ludowej (1955), Złoty Krzyż Zasługi (1956), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1966), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1969), Złotą Odznakę Związku Nauczycielstwa Polskiego (1981), Medal 40-lecia Polski Ludowej (1984), Medal za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu (1986).

Była zawsze osobą pogodną, szczerą, otwartą na każdego człowieka. Odznaczała się niebywałą skromnością, chętnie służyła radą i pomocą. Z Uczelnią była związana bardzo emocjonalnie i uczuciowo. Przykładem niech będzie pismo skierowane do rektora w 1976 roku w 50. rocznicę istnienia Uczelni z gratulacjami i życzeniami, w którym to życzy władzom, pracownikom i studentom „[...] dalszego pomyślnego rozwoju i rozkwitu ukochanej Uczelni". Do końca życia interesowała się sprawami rozwoju Uczelni, a szczególnie Biblioteki.

Zmarła, przeżywszy 99 lat i 77 dni, w obecności swojej bardzo troskliwej, ofiarnej, długoletniej opiekunki, Józefy Paradowskiej, 14 kwietnia 2009 roku. Magister Hanna Maria Maciejewska pochowana jest w rodzinnym grobowcu na Cmentarzu Górczyńskim w Poznaniu.

Zdzisława Drozdowska

Janina Elżbieta Płotkowiak

1955–2017

Magister Janina Elżbieta Płotkowiak, pełniąca w latach 2005–2017 funkcję kierownika Samodzielnej Sekcji Socjalnej, była nie tylko efektywnym menedżerem, ale przede wszystkim wrażliwym na ludzkie losy i gotowym do wykonywania nadzwyczajnych zadań społecznych pracownikiem Uczelni, z którą związana była przez ponad 40 lat. W społeczności akademickiej znano ją pod drugim imieniem: Elżbieta.

Urodziła się 27 maja 1955 roku w Poznaniu, pochodziła z wielodzietnej rodziny – miała sześcioro rodzeństwa. Ojciec pracował w Zakładach Naprawczych Taboru Kolejowego w Poznaniu, a matka zajmowała się domem i wychowywaniem dzieci. Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego im. Heleny Modrzejewskiej w Poznaniu i zdaniu matury w 1974 roku podjęła pracę w Akademii Ekonomicznej. Od września tego roku do czasu odejścia na emeryturę w marcu 2016 roku przeszła wszystkie szczeble kariery zawodowej w Sekcji Socjalnej: od stażystki, poprzez referenta, specjalistę, aż po kierownika. Była w związku z tym szczególną postacią wśród pracowników Uczelni. Zakres jej obowiązków w Sekcji Socjalnej wymagał pogłębienia i poszerzenia wiedzy. Była pilnym samoukiem i oprócz uzyskania w 2004 roku dyplomu magistra ekonomii przyswoiła szeroką wiedzę z zakresu prawa, finansów publicznych i administracji, stając się autorytetem w trudnych i złożonych sprawach socjalnych.

Dzięki oddanej służbie pracownikom, emerytom i rencistom Uczelni zasłużyła na miano lidera, zaufanie i szacunek pracowników, a także władz uczelni. W ramach nieustającej pracy społecznej Elżbieta Płotkowiak była księgową i długoletnim członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego. Aktywnie działała w Zespole Opiniodawczym ds. Funduszu Mieszkaniowego i Mieszkań przy Sekcji Socjalnej.

Za oddanie i pracę 23 września 2009 roku została odznaczona przez prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego Medalem Złotym za Długoletnią Służbę. Pośmiertnie, 17 maja 2017 roku, w uznaniu szczególnych dokonań otrzymała Medal Honorowy za Zasługi dla Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, nadany przez rektora Macieja Żukowskiego.

Była człowiekiem o ogromnych pokładach empatii i wielkim sercu, a naturalny zmysł organizacyjny i opiekuńczy wyniesiony z domu, gdzie opiekowała się rodzeństwem,

ułatwiał realizację zadań, często wykraczających poza zakres standardowych obowiązków służbowych. Nigdy nie pozostawała obojętna na krzywdę i bezradność innych – starała się znaleźć wyjście nawet z najtrudniejszych sytuacji. Była bardzo zżyta z pracownikami Uczelni, a dzięki wyjątkowemu podejściu wszystkie organizowane przez nią wydarzenia miały charakter rodzinny.

Czas wolny uwielbiała spędzać w ogródku z rodziną oraz czytając literaturę popularnonaukową. Po przejściu na emeryturę do ostatnich dni służyła pracownikom pomocą i pozostawała wierna swoim wartościom. W prywatnych zapiskach zostawiła ważne słowa: „Nie umiera ten, kto w sercach bliskich pozostaje". Zmarła po blisko siedmioletniej walce z chorobą nowotworową 4 kwietnia 2017 roku. Została pochowana na Cmentarzu Górczyńskim.

Joanna Smolarek

Bolesław Stawny

1943–2024

Magister inżynier Bolesław Stawny, obejmując w roku 1992 stanowisko Kierownika Działu Eksploatacji Wieżowca w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, na 19 lat związał swoje życie zawodowe z zarządzaniem obsługą najwyższego budynku w Poznaniu. Zadanie to było dla niego nie tylko pracą zawodową, lecz także powodem do dumy i pasją, której poświęcał czas, umiejętności i zamiłowanie.

Urodzony 27 czerwca 1943 roku w Będlewie pod Stęszewem dorastał w trudnych czasach powojennych, które hartowały charakter i uczyły ciężkiej oraz odpowiedzialnej pracy. W Puszczykowie należał do drużyny harcerskiej, którą prowadził doświadczony instruktor skautingu, Franciszek Heigelmann, wpajający swoim podopiecznym ducha patriotyzmu, wiary i braterstwa. Bolesław interesował się sportem, zwłaszcza lekkoatletyką, i brał udział w szkolnych zawodach biegowych na krótkim dystansie. Miał talent do rysowania, uczył się także gry na akordeonie.

Jako najstarszy z pięciorga rodzeństwa musiał bardzo wcześnie podjąć pracę zawodową, aby pomagać rodzicom w utrzymaniu rodziny. W 1960 roku został zatrudniony w Poznańskim Przedsiębiorstwie Robót Telekomunikacyjnych. Później pracował jako elektromonter w Poznańskiej Fabryce Łożysk Tocznych, w Zakładach Mięsnych „Przetwórnia" przy ul. Wilkońskich w Poznaniu oraz w Zakładach Przemysłu Cukierniczego ,,Goplana". Równolegle ukończył Technikum Mechaniczno-Elektryczne i rozpoczął studia zawodowe na Wydziale Elektrycznym Politechniki Poznańskiej. W roku 1980 uzyskał tytuł inżyniera elektryka. Pracował już wówczas w Przedsiębiorstwie Budownictwa Hydrotechnicznego i Rurociągów Energetycznych ,,Energopol-7". Firma ta była odpowiedzialna między innymi za budowę rurociągu ,,Przyjaźń" oraz zapory i elektrowni wodnej na Warcie w Jeziorsku. Za udział w pracach nad inwestycjami hydrotechnicznymi Bolesław Stawny został odznaczony Odznaką Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego oraz Srebrnym Medalem za Zasługi w Zwalczaniu Powodzi.

We wrześniu 1991 roku rozpoczął pracę w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, a w maju 1992 roku objął stanowisko kierownika Działu Eksploatacji Wieżowca, czyli Collegium Altum. Funkcję tę piastował do czasu przejścia na emeryturę. Był cenio-

nym i powszechnie lubianym pracownikiem. Dwukrotnie został wybrany do Senatu Uczelni jako reprezentant grupy pracowników administracyjnych. Udzielał się także w senackich komisjach: ds. ochrony pracy oraz pożarowo-technicznej. Był jednym z członków powołanego przez rektora Bohdana Gruchmana Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 80-lecia istnienia Uczelni. W 2005 roku został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Bolesław Stawny aktywnie działał w Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność". Współorganizował wiele akcji pomocowych, między innymi w czasie powodzi w 1997 roku, zbiórki darów na rzecz Polaków mieszkających na Litwie i Białorusi oraz wsparcie podopiecznych z zespołu szkół specjalnych w Poznaniu. Pomagał również przy corocznych wycieczkach krajoznawczych dla pracowników Uczelni.

Podczas wyborów parlamentarnych w roku 1993, wyborów samorządowych w roku 1994 i wyborów prezydenckich w roku 1995 brał udział w pracach Obwodowej Komisji Wyborczej i otrzymał pisemne podziękowania od ówczesnego prezydenta miasta Poznania, Wojciecha Szczęsnego Kaczmarka, za „kształtowanie państwa demokratycznego oraz umacnianie samorządności lokalnej".

W 2011 roku Bolesław Stawny zakończył swoją pracę zawodową, nie zrywając jednak kontaktów z Uczelnią. Nadal wspierał radą i pomocą działania Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność", współorganizując miejskie wycieczki do muzeów dla emerytowanych członków i sympatyków związku. Po śmierci żony Danuty zaangażował się w wychowywanie czwórki wnuków.

Zmarł 30 lipca 2024 roku, przeżywszy 81 lat. Swoje życie opierał na przestrzeganiu i pielęgnowaniu podstawowych wartości, takich jak pracowitość, solidność, uczciwość oraz chęć niesienia pomocy drugiemu człowiekowi.

W pamięci współpracowników Bolesław Stawny pozostanie nie tylko jako odpowiedzialny fachowiec znający się na powierzonych zadaniach, ale także jako opiekuńczy przełożony, dbający o swoich podwładnych.

Sławomir Stawny

Piotr Hermes Wojcieszyn

1966–2024

Magister inżynier Piotr Wojcieszyn w latach 2000–2021 pełnił funkcję zastępcy dyrektora Centrum Informatyki. Jako dobry i życzliwy kolega zawsze służył pomocą każdemu, kto jej potrzebował. Ten, którego większość pracowników Uczelni prawdopodobnie pamięta jako trochę nonszalanckiego pana o długich siwych włosach, był człowiekiem honoru, szczerym, bardzo inteligentnym, z poczuciem humoru. Posiadał szeroką wiedzę nie tylko z informatyki, dzięki czemu był dobrym rozmówcą w wielu dziedzinach.

Piotr Wojcieszyn urodził się 1 czerwca 1966 roku w Rawiczu, był jedynym dzieckiem Antoniego i Barbary Wojcieszynów. Jego matka w latach 1969–1998 była wykładowczynią w Katedrze Matematyki Stosowanej na naszej Uczelni, a także współautorką wielu monografii z zakresu matematyki, między innymi dla kandydatów na studia ekonomiczne. W latach 1973–1981 Piotr uczęszczał do Powszechnej Szkoły Podstawowej nr 3 im. Bolesława Krzywoustego w Poznaniu. Po ukończeniu III Liceum Ogólnokształcącego im. św. Jana Kantego w Poznaniu i zdaniu matury w 1985 roku rozpoczął studia w Wyższej Szkole Morskiej w Szczecinie. Zdobył stopień wojskowy marynarza. W 1987 roku podjął decyzję o zmianie kierunku studiów oraz uczelni i został przyjęty na II rok informatyki na Politechnice Poznańskiej. W 1991 roku uzyskał tytuł magistra inżyniera informatyki.

W tym samym roku rozpoczął pracę w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Od kwietnia 1991 roku do października 2024 roku, kiedy nagle zmarł, przeszedł wszystkie szczeble kariery zawodowej w Centrum Informatyki (obecnie Dział Technologii Informacyjnych), tj. od asystenta programisty, poprzez programistę, starszego specjalistę, aż po zastępcę dyrektora. Swoją pracą na rzecz Uczelni przyczynił się do jej transformacji cyfrowej i rozwoju w zakresie IT. Przez lata był nieocenionym wsparciem we wdrażaniu uczelnianych systemów informatycznych w ramach działań Zespołu ds. Utrzymania i Rozwoju Oprogramowania (w tym w konfiguracji, administracji i transferze danych). Brał czynny udział w pracach wdrożeniowych systemu SIMPLE. ERP, XPRIMER, USOS oraz nadzorował opracowywanie procesów w elektronicznych obiegach. W ostatnich latach pracy administrował systemami zarządzania Uczelnią, w tym przeprowadzał ich aktualizacje oraz zarządzał nadawaniem uprawnień.

Na naszej Uczelni nie brakowało ciekawych osobowości, ale Piotr Wojcieszyn zdecydowanie wyróżniał się na tle innych. Był człowiekiem, którego nie dało się nie lubić – zawsze uśmiechnięty, pomocny i pełen pozytywnej energii. Jego największą pasją były podróże. Z ogromnym entuzjazmem opowiadał o swoich wypadach do Świeradowa-Zdroju, gdzie odnajdywał spokój wśród górskich szlaków i malowniczych krajobrazów. Uwielbiał też rowerowe wyprawy wzdłuż wybrzeża Bałtyku – mówił, że nic nie daje mu takiego poczucia wolności jak one. Piotr Wojcieszyn był również zapalonym czytelnikiem. Zawsze miał przy sobie jakąś książkę. Potrafił godzinami rozmawiać o swoich lekturach, zarażając innych pasją do czytania. Miał też wyjątkowe zamiłowanie do kina, a szczególnie do filmów klasy B. Z humorem i znawstwem potrafił recenzować nawet najbardziej absurdalne produkcje, dostrzegając w nich ukryty urok i specyficzny klimat. Jego opowieści o tych filmach były nie tylko zabawne, ale i zaskakująco trafne – jak prawdziwy krytyk filmowy analizował scenariusze, efekty specjalne i grę aktorską. Piotr Wojcieszyn to człowiek, który potrafił czerpać radość z życia i dzielić się nią z innymi. Jego obecność w pracy była nie tylko inspirująca, ale i motywująca – przypominał nam, jak ważne jest pielęgnowanie pasji i troska o bliskich.

Zmarł 28 października 2024 roku. Został pochowany na Cmentarzu Parafii pw. św. Michała Archanioła i Wniebowzięcia NMP w Kiekrzu koło Poznania.

Przemysław Grzeszczak

Magdalena Płuciennik

Informacje o zdjęciach – źródła i prawa autorskie

Jeśli nie podano inaczej, fotografie są chronione prawem autorskim, zatem mogą być wykorzystywane na zasadach dozwolonego użytku określonych w Ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Fotografie ze stron 92, 144, 147, 155, 159, 166, 169, 181, 191, 200, 203, 210, 229, 235, 241, 254, 276, 281, 285, 311, 324, 339, 341, 344, 354, 360, 373, 453, 456, 458, 482, 498, 524, 542, 550, 573, 575, 583, 586, 592, 598, 600, 602 pochodzą ze zbiorów prywatnych lub zbiorów jednostek organizacyjnych Uczelni.

Fotografie ze stron 63, 81, 95, 107, 116, 124, 125, 127, 153, 173, 179, 188, 221, 225, 239, 244, 263, 289, 292, 305, 317, 326, 332, 337, 362, 370, 376, 385, 394, 425, 435, 449, 460, 479, 485, 494, 504, 513, 520, 546, 561, 569, 578, 589, 594 zaczerpnięto z Archiwum UEP.

Źródło i prawa autorskie do fotografii ze strony 273 – Foto Studio Kołecki.

Źródłem fotografii ze strony 110 jest internetowa *Encyklopedia szkoły lwowsko-warszawskiej* (A. Brożek, J. Jadacki, A. Gomułczak, *BŁACHOWSKI, Stefan Walerian. Wersja: 1.0. W: Encyklopedia Szkoły Lwowsko-Warszawskiej*. Wydawnictwo Academicon, Warszawa–Lublin 2025. https://encyklopedia.slw.uw.edu.pl/articles/blachowski-stefan-walerian/). Jest ona udostępniana na licencji CC BY (4.0).

Fotografię ze strony 139 zaczerpnięto z broszury *Doktor honoris causa Akademii Leona Koźmińskiego profesor Jerzy Dietl* (Akademia Leona Koźmińskiego, Warszawa 2015).

Źródło zdjęcia ze strony 433: Katedra Prawa Gospodarczego Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, *Jubileusz 65-lecia urodzin oraz 40-lecia pracy dydaktyczno-naukowej docenta dr. Wojciecha Siudy* (Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1999).

Zdjęcia ze stron 119, 348, 398, 507 zaczerpnięto z: K. Kruszka (2013). *Zasłużeni statystycy wielkopolscy* [prezentacja do wykładu wygłoszonego 29 października 2013 r. w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk].

Fotografię ze strony 298 udostępnił Urząd Statystyczny w Poznaniu.

Jako źródło fotografii ze stron 61, 65, 67, 69, 97, 232, 295, 313, 389, 393, 408, 415, 419, 466, 471, 476 posłużyła książka *Akademia Ekonomiczna w Poznaniu 1926–1976* (Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa–Poznań 1976).

Zdjęcie ze strony 382 pochodzi z publikacji *Wielka księga jubileuszu 85-lecia Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu* (Mastermedia, Helion, Gliwice 2011).

Fotografie ze stron 88, 90, 102, 138, 158, 251, 269, 322, 347, 357, 366, 368, 469, 529, 536, 564 są dostępne w domenie publicznej, tzn. można z nich korzystać bez ograniczeń związanych z prawami autorskimi.

Zdjęcia ze stron 77, 83, 104, 113, 131, 135, 163, 175, 186, 197, 206, 214, 218, 247, 259, 264, 270, 288, 301, 308, 327, 330, 402, 404, 412, 422, 427, 439, 441, 444, 463, 474, 501, 516, 519, 531, 554, 558, 591 zostały przedrukowane z poprzedniego wydania książki *Byli wśród nas*: Z. Knakiewicz, W. Jarmołowicz i W. Przybylska-Kapuścińska (red.), *Byli wśród nas* (Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2013).

Wydawca serdecznie dziękuje wszystkim, którzy wyrazili zgodę na publikację zamieszczonych w książce fotografii, oraz tym, dzięki którym udało się dotrzeć do tych materiałów.

UNIWERSYTET EKONOMICZNY W POZNANIU

Przygotowane z okazji 100-lecia Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu piąte wydanie zbioru *Byli wśród nas* ma tradycyjną, znaną społeczności akademickiej formę utrwalania wspomnień o poprzednikach i ich wkładzie w rozwój Uczelni. Otwierające książkę przedmowy Rektorów i Redaktorów kolejnych wydań zawierają szkic do historii Uczelni, a także wyrażają pielęgnowane w niej wartości. Autorami wspomnień są często osoby z najbliższego otoczenia, które pamiętają nie tylko zasługi poprzedników, ale również ich zwyczaje i upodobania. Dzięki temu charakterystyczne cechy naszych nauczycieli i współpracowników zostały utrwalone tak samo jak ich instytucjonalne funkcje. Uczelnia to przede wszystkim ludzie.

Pracowników godnych uznania i pamięci było znacznie więcej, niż może pomieścić i tak dość obszerny tom. Dlatego zapraszamy wszystkich do współtworzenia nowej strony internetowej *Byli wśród nas*, pozwalającej na szersze upowszechnianie pamięci o wszystkich pracownikach, którzy oddali Uczelni swoje kompetencje i zaangażowanie.

Dbajmy o utrwalenie naszej bogatej w ludzi i wartości historii!

ISBN 978-83-8211-298-6

